GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK

SAMLADE
BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE

AF

G. STOOPENDAHL, T. HEURLIN, W. GERNANDT, C. A. OLAUSSON

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS
AKTIEBOLAG, STOCKHOLM

1. HÄFTET

Pris 25 öre

502.

GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK
III

SAMLADE BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE

AF

G. STOOPENDAHL. T. HEURLIN. W. GERNANDT
C. A. OLAUSSON

STOCKHOLM
C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG.

STOCKHOLM
KÖERSNERS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG 1899.

Vägsyn.

När de säga, att allting går så hiskligt fort framåt nu för tiden, så säga de inte precis hela sanningen.

Ty i åtskilligt gå vi allt baklänges ändå.

Det påstås, att Johannes Uppenbarelsebok ska' vara den värsta bok, som finnes att tolka, och jag har hört karlar, hvilka varit vådliga i lärdom, förklara, att detta beror därpå, att hon skrefs för så ofantligt längese'n, då det inte var så värst väl beställdt med lärdomen, och då man inte hade så stora pretentioner på tydlighet i uttryck och klarhet i tankar, som man nu har det inom den bildade världen.

Men uppenbarelseboken är klar såsom springkällovatten, emot de författningar och lagar, hvilka nu för tiden skrifvas här i landet.

Om de »sjuttio uttolkare» kunde väckas upp från de döda, och om man förelade dem att förklara, t. ex. den nya väglagen eller »lagen om krigshärens ställande på krigsfot», så skulle de sjuttio, trots deras snillens skärpa, bli galna, innan de hunnit läsa igenom dessa dunkla skrifter.

Och det underligaste och obegripligaste är, att hvarje ny lag och hvarenda ny författning bara ställer till oreda, bråk, krångel, kostnad och ledsamhet, där de egentligen skulle bringa lättnad och reda.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Hur bra hade vi det icke fordom t. ex. med vårt väg-underhåll, och huru trefliga voro inte då vägsynerna för såväl underhållningsskyldige som läns- och nämdemän!

Åh, det minnas vi nog!

På den tiden höllos vägsynerna i de vackraste vår-dagarne, åtminstone här i orten, och jag, som var nämnde-man på den tiden, minnes grant, hur det gick till.

Folk hade kantänka i vårtiden inte tid att se till sina vägstycken, men det gick ändå, gualof, galant.

Länsman svor, förstås, ämbetsplikten likmätigt, när kär-ran höll på att stjälpa eller gå i kras.

Och vi nämndemän sekunderade honom, så godt vi kunde samt lofvade, att det skulle bli andra bullar af för den väghållningsskyldige.

Men när vi kommo fram till hans vägmärke och under en liten rishög vid detsamma funno en ost och en flaska bränvin, så stod det ju inte till att vara arg längre eller att skrifva upp den beskedlige karlen, som så väl visste, hvad en synenämnd behöfde och åtrådde.

På det viset gick det hela vägen utefter. Vid hvarje vägmärke bereddes oss alltid någon öfverraskning.

Var det klent med grus på vägen, så fanns det så mycket mera gudsgåfvor vid vägmärkena, så att vi behöfde gualof, inte vara nyktra en minut, så länge vägsynen pågick.

Ju längre vi kommo, dess mildare blef länsman i själ och hjärta, fast han röt och svor som en stolle, midt ute på vägbitarna.

Och vi nämndemän, gungade hit och dit i vårt vagns-säte, och voro fulla af godhet, fast vi sågo myndiga och djädriga ut, när vi mötte någon.

Och när vi återvände om kvällarne, hade vi häckarne fulla af limpor, fläskskinkor, ostar, bränvin och fåralår.

Länsman tog naturligtvis det mesta, efter han var herre och ordförande. Roligt och godt var det i alla fall.

Men skam tog den, som inte hade gjort i ordning med förning vid sitt vägmärke.

Om han rätt hade sin sträcka aldrig så väl iordning, tog länsman upp sin bok och sa':

— Vi syna väl på 145 lass grus?

— Visst i attan göra vi dä! Och han kan va' gla', att han slipper ifrån för så godt pris! svarade vi.

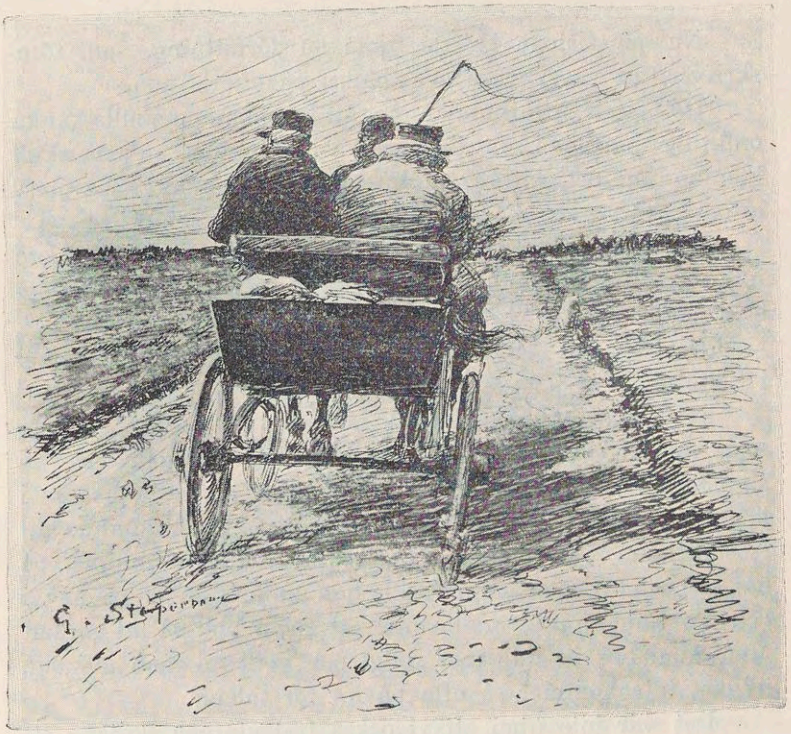

Och när vi återvände om kvällarne.

— Visserligen, men vi ska' inte vara några flåbusar! sa' länsman och skref:

»Dikena ränsas, hjulspåren igenkrattas och 145 lass groft, godt grus påköres genast.»

Jojo, det var en rolig tid det där. Men hon är förgången. Nya författningar, konstiga och obegripliga, hvilka

skulle göra vägarna bättre och underhållet lindrigare, ha' förstört och fördärfvat alltsammans, både vägar och länsmän och nämndemän. De gamle sucka nu och säga:

— Di vill förbättra allting, men tacka vill ja' den tiden, då en kunde broa sin väg med en liten ost och ett halfstop bränvin — eller om han var rätt led — med en fläskskinka!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu på sistone ha' de gjort en författning, som föreskrifver, att vägsynerna ska' hållas på efterhösten.

Det visste icke hundan om, att länsmannen skulle kånka omkring härute i de dagarne, och för den sakens skull kommo jag och ett par andra gubbar i elände en oktoberafton.

Vi hade varit inne i sta'n med skållingar samt voro inte så värst absoluta på hemvägen, och vid Hallabo vägskäl skulle vi skiljas åt och ta afskedssupen.

Det var jag och Sven i Gölen, Måns i Stigåsen, Manuel i Sölje och Per i Nessabo.

— Serratre, där ställde vi åkdonen på vägen och öppnade matsäckarna samt spände till att äta sådan där välsignadt go' kryddsill från Karlshamn, som vi köpte oss i kaggavis, Adel Söderlunds sill, vet jag, som fått guldmedalj i Stockholm och Norge. Smalt gjorde hon i munnen på oss som smör, men simma ville hon ändå. Och så drucko vi och åto samt oppsalverade inte, att solen höll på att gå ner. Men man har ju inte mer roligt och godt än man gör sig, hvilket inte kommer så ofta på nu för tiden.

Det var inte utan att vi också trallade och hojtade ett grand vid vägskälet och voro stormodiga och vidlyftiga, så att vi märkte inte, att där kom en skjuts i skymningen, förr än en karl ropade:

— Kör ur vägen, drumlar!

— Kör du åt helseke, för här ä' ingen, som tänker stiga på sne, för dej rätt hvem du är, fast du är vider i truten. Vi ä' nämndemän och körkevärdar allihop! genmälde Manuel i Sölje!

— Kör ur vägen, fyllebultar, ropades det än en gång.

— Reta oss inte, för då går dä' dej illa! Hade du kommit som en mänska, skulle du fått bå' bränvin och Söderlundssill, men nu får du tacka Gu' och slicka tummarna, om du får krafla dig förbi oss som en hund på vägkanten! röt Måns.

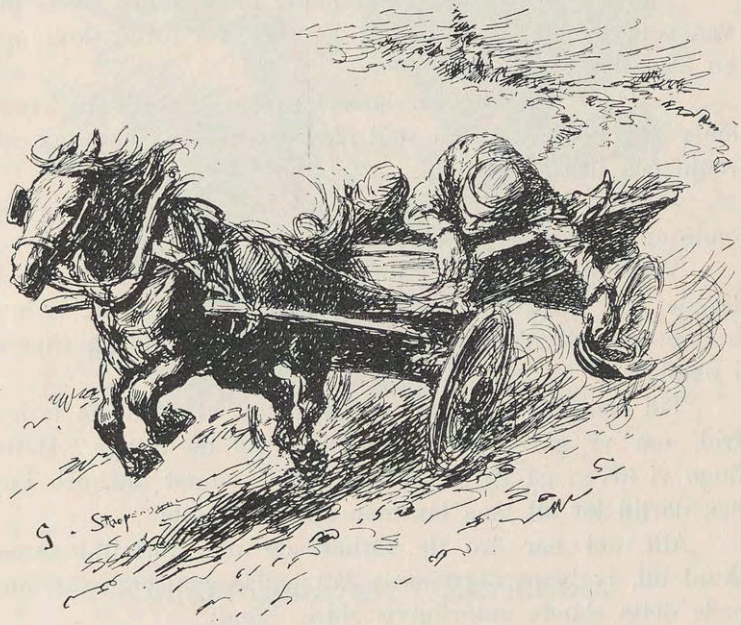

Sven for af som en blixt.

Den resande blef väl stött, kan jag tro, ty han hoppade ur sin schäs, sprang bort till oss samt började hölja på oss med sin smällpiska, rätt så storgubbar vi voro.

Då blefvo vi alldeles förbaskade samt togo också slutligen till piskorna. Men Per, som alltid varit en utstuderad karl, dängde, så godt han i skummet kunde, en hel näfve snus i ögonen på fienden, så karlen såg inte hur han slog, utan dräpte till Svens fölunge i gölen, så att denne satte af som en raket.

Till all lycka satt Sven i häcken, och när vagnen skulle förbi den ilskne resanden, ville Sven, gubevars, grabba håll i karlen och gifva honom ett nyp. Och det måtte han ha gjort, ty i detsamma skrek främlingen:

— Vell du ge' mig igen min mössa, din bandit!

Men Sven for af som en blixt.

Då tänkte jag, att vi väl borde ha reda på, hvem det var, som kvalde oss i vägafriden, och ref fördenskull upp en tändsticka.

— Godt folk, det var länsman, som vi skällt och kastat snus i ögonen på. Han stod där utan mössa och peruk och röödjd och ilsk som ett bi.

— Han kom ifrån vägsyn, sa' han, och nu skulle hin onde anamma oss, påstod han.

Vi stodo där som katoliker inför påfven i Rom och tiggde om nåd och förskoning samt svuro på att vi inte kunde ana, att nådig befallningsmannen var ute på vägsyn i oktober.

Till sist lofvade han oss likväl, att vi skulle få fara i frid, om vi gåfvo 20 kronor hvar till de fattige. Detta fingo vi äfven gå in på, ty det gafs ej annat råd, och Per fick därtill lof att låna länsman sin skinnhätta.

Allt det här äro de förhärdade nya författningarna skuld till, ty hade vägsynerna fått hållas som förr i världen, hade detta elände naturligtvis aldrig händt.

Jojomän, sådana grannlåter och trefligheter ställa de till nu för tiden.

Men det värsta af allt var ändå, att när Sven kom hemskenande till Gölen och hustru hans kom ut och fick se honom ligga full i häcken med länsmans mössa och peruk i näfven, så fick hon, Gu' förlåte mina synder och skam till sägandes, inte mer och inte mindre än missfall.

Så vägsynerna äro då i denna regeringens tid inte mycket att hurra för, — det är då säkert och fulleligen bevisadt genom denna redogörelse.

Källarmästaren i Skrikebo.

På de branter, hvilka leda upp till samfundslifvets höjder, ser man dagligdags stora människohopar sprattla och klättra och klänga sig fast och svettas och illfänas.

Alla vilja dit upp, ty där tro de all härlighet vara tillfinnandes. Större delen når dock aldrig dit, utan ramla tillbaka under de fruktlösa klättringsförsöken. De ha inte nog kraftiga och hvassa klor att hålla sig fast med, och därför falla de åter antingen krossade eller svårt skamfilade till den enkla, men lugna dalen därnedanför.

Men de oupphörliga olycksfallen förmå inte ändå att varna och afhålla andra från att störta dit upp och utbyta

det fridfulla lugnet i de obemärkta dälderna mot stormarne och farorna på lifvets höjder.

Att det emellertid inte är så godt däruppe som mången tror, det har Isak Petterson i Skrikebo, minsann, fått erfara och röna, sedan han krånglat sig upp till fjärdingsman här i socknen.

Så länge han nöjde sig med att vandra fram utan äretitel framför sitt namn, så länge han fann behag i sin låga och anspråkslösa ställning som brukare i Skrikebo, hade han ro och frid.

Men sedan stormodigheten och högfärdsanden drifvit honom att uppsöka höjderna kring länsmannen och i närheten af kronofogden, har han fått känna på annat stackars karl.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

I denna tid, då synden öfverflödar, finnes det för de exekutiva myndigheterna, bland hvilka fjärdingsmannen ingalunda, är den obetydligaste, ingenting, som är förenadt med större vedermöda än att indrifva prästlönerna.

Folk bli galna, när man kommer och kräfver dem på sådana medel.

— Si, min käre, sedan vi byggde missionshuset, har jag, tack och lof, inte satt min fot i kyrkan; intet dödsfall har jag haft, och broder Jonsson döper mina barn! Hvarför skall jag då betala prästlöna? säger den på restlängden uppförde »kristlige» personen.

— Ska' ja' betala 12 kronor te prästen? Åh hut i helsefyr fjärdingsman! Jag var bara i julottan en enda liten vändning! Det är den enda gång jag varit i kyrkan i år. Dra' in hakan fjärdingsman! För tolf kronor får jag flera stycken konsert- eller cirkusbiljetter och flera halfvor punsch! Gå hem och lägg sig och hölj nå't varmt på sej, fjärdingsman. Nå'n valuta ska' en väl ha för sina pengar Tolf kronor för trefjärdedels predikan ä' för styft! håna världens barn.

Så sådant sätt blir fjärdingsmannen mottagen, när han kommer ut i socken med restlängden. Ovett men inga pängar vankas i stugorna.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

En dag kom Isak Petterson bort till Fästampen med sin restlängd. Maffig trädde han in i stugan, satte ut truten och sa':

— Hva' ä' Petter? Han ska' ut mä prästskatten i dag, annars tar skam honom?

Men Petter och hans käring hade naturligtvis sett Isak på långt håll, och så hade de i hast gjort upp en syndaplan.

På Fästampen är det nu ställdt på det viset, att Petter har en liten slöjdstuga hvilken han fört upp vid gafveln. Och under golfvet i den stugan ha' de sin potatiskällare, i hvilken man kryper ner genom en lucka innanför dörren.

Så fort Petter fick se Isak komma, kilade han ut och tog bort källarluckan samt bredde en mattstump öfver hålet.

— Säj honom att jag är därute, Lisa! sa' Petter till hustru sin.

— Jaha, ja' begriper nock schäsen! Men när han kommer upp igen! Hva' ska' ja' då ta' mej till?

— Ah dä går inte så kvickt för honom heller. Ja' har lagt undan källarstegen! Men säj se'n, att ja' har gått bort te Johannes i Poarp! grinade Petter och undstack sej på loftet.

Nå, allt gick efter uträkning.

När Isak, som sagdt, kom in och frågade efter mannen och förkunnade sitt fruktansvärda ärende, nöp Lisa på mun och pep med sorglig ton:

— Jo, han ä' la vesst ute i slöjdstuga' och täljer räfsepinnar.

— Då går ja' ut te' honom! lät Isak och massade dit så gravetetiskt som hans myndighet fordrade.

Men när fjärdingsmannen kom inom dörren och började titta åt vrårna efter sin man, trampade han snart på mattan och rakade ner i källarn så fort som en blixt. Och det

värsta var, att han i fallet slog hakan mot gluggkanten och fick tungspetsen så illa handterad, att han inte var människa att skrika på en lång stund.

Jo, han ä la vesst ute i slöjdstuga.

Men rätt hvad det var, fingo Petter och Lisa höra ett grufligt väsen ifrån slöjdstugan. Fjärdingsmannen vrålade och bölade och slog i källartaket med käppen samt hotade och frambesvor tillika flera milliarder onda andar till anam-

mande af icke blott källaren utan hela Fästampen i gemen. Och när Lisa lyssnat en stund och tråkat undan grinet, som ville kväfva henne, gick hon dit ut och ropade i dörren:

— Hva' i Guss' namn gör ni i källaren karlar? slöss ni?

— Vi? Här ä' ingen mer än jag! tjöt fjärdingsmannen.

— Jo, visst ä' väl Petter med, för hva' i alla tider har fjärdingsmannen ensam där nere att göra?

— Ja' dråsade ju ner igenom hålet som en torsk och har fördärfvat bå' tänder och tunga. Gack efter en stege käringehäxa!

— Åh, han göcklar bara!

— Ja' ska', min själ ge dej för göckla jag, din gamla benget, om du inte ror hit med en stege i rappet! röt Isak.

Stog och trätte med fjärdingen.

Men Lisa var månntro inte så bangen af sig, utan stod och trätte med fjärdingsmannen och »skymferade» honom en lång stund, så att karlen blef allt argare och argare därnere.

— Hm, hm, — nu förstår jag! Han ska' kräfva källarråttorna på prästaskatt också! Jaha', de ha min själ, bättre rå' att betala än vi, för di ha' stulet hälften af våra potater i vinter! hånade Lisa.

— Håller du inte din synda- och tannalöse trut, så häktar ja' dej för förgripelse på i ämbetsutöfning stadd tjänsteman, vet du dä! gnisslade Isak.

— Ha ja' rört dej kanske därnere i din embetslokal? Ha ja' förgrepet mej på dej så möcke som mä min lille-

finger en gång? Nähä du, Isak lelle, ja, vell knappast ta' i dej mä en tång rätt så hög ämbetsman du ä'!

På det viset bjäbbade käringen och till sist blef Isak så pass, att han rent af höll på att krevera af ilska, hvilket ingen kan undra på.

När då Lisa tyckte, att han lidit nog, slängde hon ner en byktafla och en såstång i källaren och menade att Isak som, vore en sådan karl och matador och fjärdingsman, nog skulle taga sig opp i ljuset medelst de sakerna.

Började ramla på henne utefter ryggtaflan.

Det gjorde han också. Men när han, blodig om munnen, kom ut på gården, var han så anfäktad af ilska och förargelse, att han bestämdt inte visste hvad han gjorde, utan högg käringen i kalufven och började ramla på henne utefter ryggtaflan med käppen, det värsta han förmådde.

Och det var ju inte mer än rättvist och bra och väl förtjänt.

Men olyckan var den, att grannkvinnan och hennes piga stodo i sin kålgård och åskådade dansen. Och fastän de tyckte, att det var roligt och godt nog åt Lisa, så voro de i alla fall ett par goda vittnen.

Det var emellertid inte det värsta för Isak, att han, när Petter kom med stämning för hemgång, nödgades muta ner

saken med femton kronor. Ej heller var det något att så särdeles fästa sig vid, att han i tre veckors tid hade ondt i tungan och gick och suddade på målet.

Allt det där var ju rena bagateller. Men det värsta var, att folket i hela socknen efter det där äfventyret i Fästampen tagit sig till att kalla Isak Petterson i Skrikebo för — »*Källarmästaren.*» Och i vår tid och i vår ort har det ordet, gualof, en förskräcklig klang.

Jojo, farligheterna och stormarna stryka fram på samhällets höjder.

— Ja' vell hellre va' simpel bonne och kallas rackare än va' fjärdingsman och skällas »källarmästare!» sa' också Per i Nyby.

Löftesbrytarens straff.

I vårdagarne, just när det var som allra brådast med såningen, låg Greta i Runseryd och drogs med döden.

Mannen hann icke mycket med att se efter henne om dagarne, ty han nödgades ju gno med vårarbetet det värsta han kunde och passa sig väl mellan regnskurarna, om han skulle hinna få ut allt i rätter och vederbörlig tid.

Pigan måste hjälpa till ute på åkrarna, och så hade karlen, den stackarn, tvingats att lega gamla Maja på Hörnet att se om den sjuka och styra till med maten och andra affärer inomhus.

Mannen kunde sålunda icke vara annat än vid dåligt och okristeligt humör. Ty Maja brydde sig just inte om att hushålla med smulorna, utan for fram som en barbarisk och hednisk kvinna med både sofvel och bröd och kaffe och hvetemjöl. Medicinen kostade också slantar, så det var då inte underligt om Jonas, när han gick och trälade, mumlade och brummade allt ibland:

— Vräka sej sjuka medt i våren, dä' ha di håg te'. Kunna di inte görat på ventertien, när en inte har så brådt? Men fruntemmer ä' fruntemmer och dä' bli' di te' dess värа går om styr! Tvi den dålie! Här går ja te' förlust för hvareviga da', och dä står ingen annan hjälp te' buds än att ja' får lof söka repa opp mina affärder mä' ett förmån-

ligt gefte, äss Herren i sin nåd skulle låta lifvet renna ur Greta!

På så sätt gick den syndabocken och grunnade öfver antingen han skulle fria till den eller den samt gjorde öfverslag öfver de fruntimmers ägodelar, hvilka möjligen kunde påssa honom, medan Greta ännu lefde och låg och våndades inne i stugan. —

Ibland kunde Maja komma ut och hojta:

— Gack in en vändning, Jonas! Ho' jämrar sig efter er och påstår att det lindrar henne, när I setter på sängakanten!

— Dä' ä' bara fruntemmersgriller! Ja' ä' väl ingen helbregdagörare eller doktor eller apetekare heller. Och inte har ja' ti' å setta fånöttig, när potaterna ska i jora — utan in mä dej du, Maja, å logna henne och häf i henne meklament, så bättrar hon se nock attan, äss dä ä Guss velje! svarade Jonas.

Men en afton, strax före solakvällen, kom Maja utrusande på kornåkern till Jonas och skrek och stammade:

— Nu får I lof in lell, för nu ä' dä' på utspel mä' henne rektigt ändå! Ho själas bestämdt innan sol går i skog!

— Åh, dä' går nock inte så kveckt heller, mente Jonas.

Men Maja grep honom i tröjan och släpade in honom till den sjuka, som verkligen låg i själatåget.

— A'jöss mä' dej, Jonas lelle! Lofva mig nu en ting, så kan ja gå bort i logn. Men lofvar du inte dä, så ä' ja rädd att ja allri får ro i grafven! stammade den sjuka.

— Hva' ä dä då?

— Jo, lofva me nu i dödsstunna, att du all'ri, all'ri går å gefter om dej!

— Ja, gubevars! lät Jonas. Men han tittade åt annat håll, så man kunde då förstå, att han inte hade allvar med sitt löfte.

— Tack, tack för dä ordet. Nu ska' ja' dö i ro! Och den sjuka såg nöjd ut och tröt strax därpå.

— Ä' du inte vettig Jonas, som ger så'na löften. Hvem kan veta hva' du kan få för griller eller hva' du kan bli tvingad te'! suckade Maja.

— En ska' aldri' neka en döende nå'nting. Kan en hållat, så är det så, annars får dä' gå som dä' kan! genmälde Jonas och började rådgöra med Maja om tillrustningen till begrafningen.

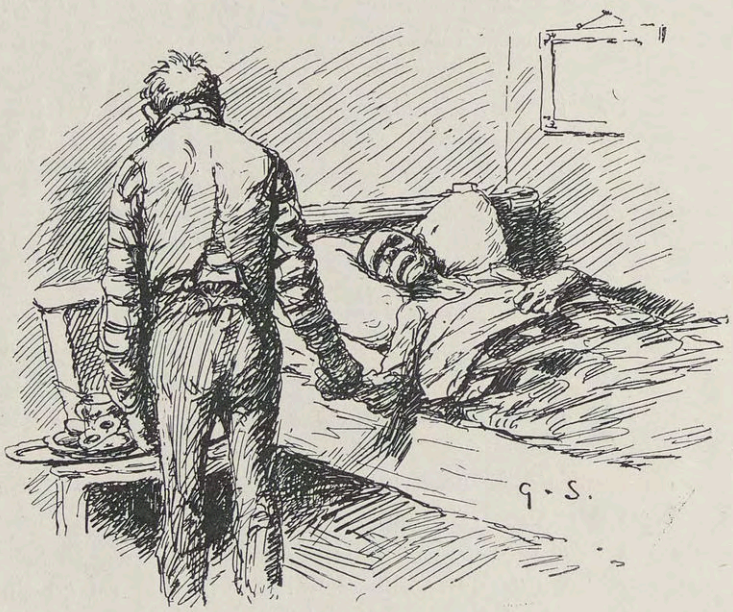

Ajöss mä dej, Jonas lelle!

Det dröjde inte så värst länge efter det Greta var kommen i jorden, förrän Jonas började titta sig omkring efter en annan gemål.

— Den, som har ett hemmansbruk, kan inte undvara fruntemmer! mente han.

— Men du kan väl reda dej mä' en piga, så slipper du göra den aflidna emot i hennes yttersta vilja! Tvi dej skönliga, som löper efter kvinna, när Greta knappt ä'

kallnad! förmanade Maja, som hade stannat kvar på gården en tid efter jordölet.

— Piger stjäla och runera husa. Ska' en kunna lita på och ha' redit gagn utå fruntemmer, får en lof gefta sej mä dom! förklarade Jonas och fortsatte efter vårarbetets afslutande att drifva omkring på frieri i trakten.

Men det gick jämt och ständigt olyckligt för honom. Än drefvo fruntimren skoj med honom och gåfvo honom korgen, än fingo pojkarne i byarne fatt i Jonas och gjorde honom allehanda hyss och förfång, när han var ute och vandrade om kvällarne. Han kom alltid långnäst och ofta sönderrifven och illa handterad från sina giljarefärder.

— Dä' kan inte gå på annat vis för honom, när han ljög och bedrog Greta i själfva dödsmenuten! mumlade Maja.

Efter många om och men lyckades emellertid Jonas få Lena i Sjöbo så pass på trafven, att hon stämde möte med honom här och där i markerna, där de ostördt kunde få tala om sin blifvande sällhet uppe i Runseryd. Men hur inpiskade och försiktiga de voro, lurade dock de sabla pojkarna i Sjöbo ut, att kärleksmötena höllos i skuggan af ängsladan, som låg i madkanten.

Och så drogo de dit neråt en lördagskväll för att föra nojs med Jonas och Lena. Ty pojkar ä' ett illtyg, som knappt ha' försyn för något heligt. Hur det var fick dock det förälskade paret i god tid se pojkaskocken, och så gömde de sig och sin kärlek inne i den tomma ladan.

Men pojkarna släpade i sin ondska fram en stor stock och stöttade inne Jonas och Lena.

Lördagsnatten gick, söndagen likaså. I Sjöbo saknade man Lena och i Runseryd fördes väsen efter Jonas. När dessa heller inte under natten till måndagen återkommo, blef det oro i bygden och på måndagseftermiddagen anordnades skallgång efter dem.

Man inringade alla ägorna, hojtade, vrålade och skrek, som om domen kommit öfver bå' Sjöbo och Runseryd, och

till sist slöt sig ringen kring ängsladan, där man fann de tu, snopna och skamsna och så uthungrade, att det var totalt förbi med kärleken i dem.

Lena var topp tunnor rasande och fräste som en katta.

— Dä' ska' en hund och inte ja' gefta mej mä' en karl, som ä' alle mans gäck! sa' hon och gick hem, medan Jonas, öfvergifven och förskjuten, stapplade af åt sitt håll under allt dreffolkets flin och homeriska grin.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men tror ni att Jonas gaf sig efter den betan, så bedrar ni er. Fjorton dagar efteråt hade han verkligen tjusat den tjocka Mina i Brogård.

— En ska' få si, att dä' löckas för honom te' sist. Ja' trodde, att dä' hvilade en förbannelse öfver hans friande efter han ljög för Greta, men dä' töcks ge mä' sej! lät Maja när hon erfor hur väl det vurnade sig med Jonas och Mina.

Så en söndag var han hos henne igen. Dagen var stekande het. Jonas och Mina gingo upp på gafvelrummet för att språka i ro och skymundan, medan gubben i Brogård tog en tidning och satte sig på »gongebräet» vid gafveln för att läsa lite grand.

Dagen var, som sagdt, het och tjocka Mina började svettas på kammaren, så att hon satte sig i det öppna fönstret för att svalka sig.

Jonas kunde förstås inte längre styra sig, utan satte sig bredvid henne och försökte hålla henne om lifvet.

Så sutto de en vändning och mådde bra i tvärdraget.

Men så fick Jonas olyckligtvis i sitt hufvud, att han skulle kyssa sin tilltänkta ett spadtag.

— Styr de', stolle! Far setter ju här nere och kan få si'et, log Mina och böjde sig undan.

Men Jonas var envis i det som i allt annat och ville inte försaka det goda. De glömde nog också båda två, att de sutto i fönstret. Mina böjde sig bakåt och Jonas följde efter med spetsad mun. Och hur de konstrade, oviga och klunsiga som de voro, dråsade de bägge två baklänges ut

genom fönstret och kommo öfver gubben, som satt i sin oskuld och läste i sitt blad.

Han trodde, att en bomb eller granat var öfver honom och började vråla och gallskrika, så att det hördes öfver halfva socknen.

Och i hans skrän intonerade snart bå' Mina och Jonas.

Det var en härlig och osedvanlig syn, som tedde sig i sabbatsaftonen å marken vid Brogårds gafvel.

Tre förskrämda människor lågo där bleka, förfärade och skrikande så att de kunnat skrämma en fiendehär på

Tre lemmalytta i samma häck.

flykten. Gubben tittade på de båda älskande och vrålade och dessa bligade på hvarandra och bölade.

Omsider kom en hel hop folk till, och då befanns det, att olyckan var större än man trodde. —

Jonas hade slagit af sitt vänsta lår mot gungbrädan. Mina hade brutit sin högra arm strax ofvan handleden och gubben hade fått axeln ur led, när de älskande ramlade öfver honom af höjden. Och allt folket förfasade sig öfver detta tredubbla olycksfall.

Det var emellertid ingenting annat att göra än sätta för oxarna och köra dem alla tre ner till lazarettet.

Och den foran såg sorglig och märkvärdig ut. Aldrig har väl ett kostligare lass blifvit framkördt på den vägen. Tre lemmalytte i samma häck, och så vidt plågorna det tillåto skällde de tre på hvarandra hela vägen.

Sen lågo de i samma rum å sjukstugan och grälade. Mina gaf sig katten på att hon inte skulle äkta en man som vred af henne armarna före vigseln, och Jonas påstod sig vara lika nöjd om en hustru, som ville lära honom flyga.

Jonas blef på grund af den där manövern halt och illavuren, hvarigenom hans giftermålsutsikter än ytterligare förminskades.

Men det kunde ju icke gå honom på annat sätt, när han lögnade för Greta i hennes dödsstund. Vi se alltså, att vi böra vakta oss för att bedraga våra hustrur, när de hålla på att dö.

Annars är det just inte så noga.

»I vettnes närvaro.»

På den tiden, då jag var en liten pojk som rann upp till vedermödor i en syndig värld, och var snäll samt kanske i någon föga mån mera oskyldig än hvad jag nu kan vara, si då gick äfven jag och förde skoj i en skola.

Ifrån dessa af inga hustrur eller växlar eller andra rackartyg skymda och förmörkade dagar erinrar jag mig framför mångt och mycket Kalle i Hagenborg.

Och han är mig ett ljufveligt och gladt minne, ty Kalle var skolans driftkucku och syndabock, åt hvilken vi hade ogement roligt.

Där växte förstås i den där byskolan vid min och Kalles sida många frön till blifvande kyrkovärdar och nämndemän jämte moror till dem, om hvilka det med föga fog kunde sägas, att de voro födda snillen.

Men Kalle var i alla fall den dummaste i hela skolan, hvilket icke vill säga så värst litet, när man tar i betänkande, att jag var med.

Det skulle dock varit lättare, tusen gånger lättare för den gamle skolmästaren, hvilken vi uti vår nedärfda synd kallade än »Tassen» än »Vargen», att raka sig med ett gammalt stekpanneskaft än att få lärdom och annan katekes till att bita ett dugg på den goda och trogna Kalle i Hagenborg.

Jag vågar än i dag slå mig i backen på, att denna under hela skoltiden icke gaf ifrån sig ett enda acceptabelt svar på en lärdomsfråga.

Hvaraf är katekesen tagen?

För att nu göra denna inledning kort och med ens visa hurudan Kalle var, vill jag bara anföra denna lilla katederblomma från nu åsyftade småskola.

Det hände nämligen en gång, att »Vargen» ställde sig framför Kalle och sporde:

— Hvaraf är katekesen tagen? Det blef dock löx, att den tillfrågade fick sig af att gå in i något svaromål, utan han satt där och glodde rummet rundt och ref sig i luggen.

Först efter det »Vargen» stampat i golfvet åtskilliga resor och slutligen drabbat på Kalle med käppen öfver ryggen, lät denne beveka sig till att öppna sin mun och tjuta:

— Jo dä va' så sannt! Snus-Jösse har, min själ, köpt henne åt me' inne i Vexiö!

— Ä'r du då alldeles galen och totalt vettlöser pojke? skriade skolmästaren.

— Dä' må va', men sanning talar ja', för dä' har mor allti' bedt me' göra! genmälde Kalle och såg så belåten ut, som om han gjort en välgärning,

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ja, sådan var Kalle i Hagenborg. Men om han inte hade sådana anlag, att han kunnat stiga till kommunalordförande eller biskop här i världen, så vardt han i alla fall en obegripligt bra arbetare, som verkat så troget och sträfsamt i sitt kall, att jag hoppas vår Herre en gång ska' se öfver med hans stapplande i katekesen.

Kalle dängde och svängde alltså till den grad på åker och äng, att han omsider snodde sig till en åtting. Och han betalade honom också.

Han var, kantänka, alldeles för enfaldig att använda hvad han förtjänade på annat sätt än till att göra rätt för sig.

Någon riktig nutidsmänniska var han alltså inte, ty dessa nyttja sällan sina pengar till någon rättgörelse, förän lagkarlarne i förmågo af sin myndighet börja lirka med dem.

Men om det var något i denna värld, som föreföll Kalle fasaväckande, så var det lagen och dess nattväktare.

För de senare gick han ur vägen och den förra trodde han sig följa.

Men hans förstånd var ju inte så väldigt, och därför hände det honom en gång ett sådant djädrans spektakel,

att han bestämdt mistat sitt vett för'et, om han hade haft något sådant att mista.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Sven Månssons kor och stutar hade en sommardag brutit sig in i Kalles hafregärde och åstadkommit en ganska bra ödeläggelse därstädes.

— Du får lof betala mej skadan, för du har ovana kreatur och gärds'gårn var redig! sa' Kalle.

— Aldrig får du en styfver förrän du visat bå' dä' ena och andra. Syn och domstol få lägga emella' oss, för ja' betalar inte utan att ja' blir dömder te't! svarade Sven.

Men domstolen ville Kalle inte till. Hellre hade han väl anropat hin håken om hjälp än den, och därför gick han och grubblade i sorg och själskval en långlig tid.

Slutligen fick då äfven han en dag en idé, och med den gick han till Manne i Lunden, som anses för en klyftig jösse i församlingen.

Men en skälm är han ju i bå' själ och hjärta.

— Undras om dä' skulle va' farligt, om ja' klådde upp Sven Månsson rejält, för ja' får ingen frid inom mej, hvarken natt eller da', så länge han inte fått sota nå't för dä' där våldbetandet i min hafreåker! frågade Kalle.

— Farligt! Nä' gubevars! Men du får lof göra't ärligt, och så är dä' tvång att du gör'et i vettnes närvaro! rådde Manne

Öfver det rådet blef Kalle så glad, att han gick hem mycket bå' tröstad och vederkvickt.

Serradö, två dar efter tog Kalle med sig ett par bra karlar och masade ner till Måns, som just gick och redde sin träda.

Kalle gick rätt på'n, och när han kom fram, klippte han till Måns med sin staf, så att karlen blef både flat och förargad.

— Vet du inte hut? Ska' du slöss? röt Måns.

Men han fick intet annat svar än stryk immer badd tills han nästan var fördärfvad.

Då sa' emellertid vittnena:
— Nu kan dä' va' nok, Kalle.

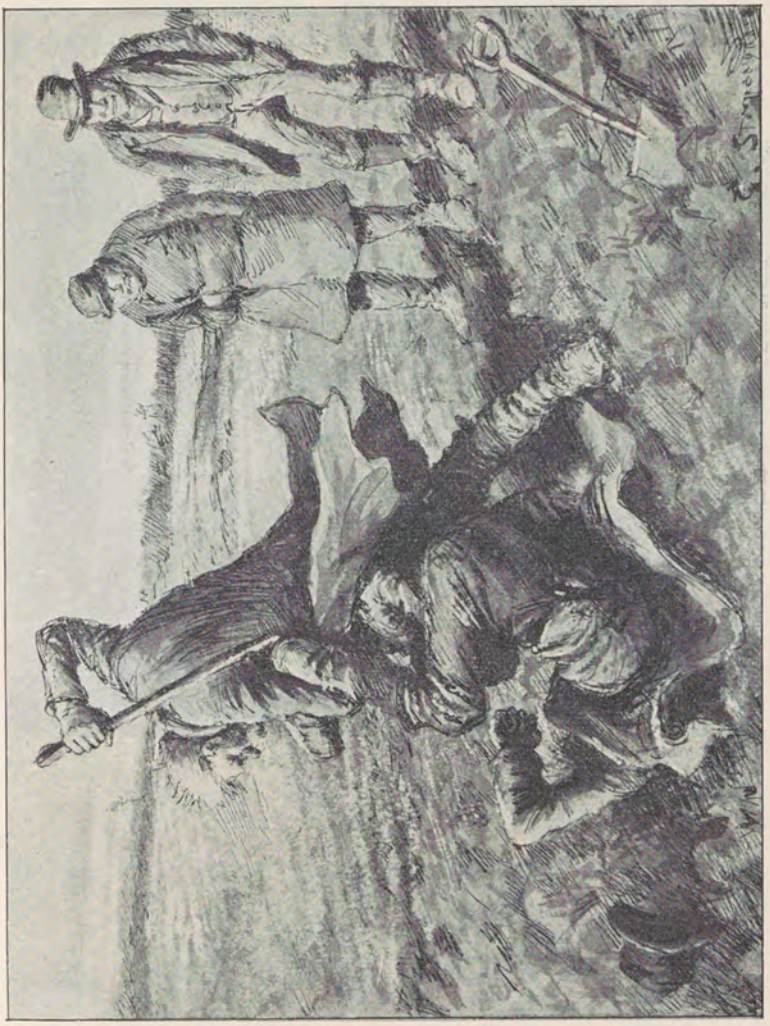

I vettnes närvaro.

— Ä' i säkra på att dä' är lagligt gjordt så är dä er ensak! flämtade Kalle.

— Vesst ä' dä' lagligt, sa' vittnena samt menade på, att den utdelade stryken varit fullkomligt giltig. Och så gingo de dädan.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, tinget därpå stod Kalle midt emot Måns inför dombordet, men han såg just inte så ledsen ut. Det var

»Ja' slog honom i två vettnes närvaro.»

lätt att se, att han förmenade sig hafva rätten på sin sida.

— Har ni slagit käranden! sporde domaren.

— Ja, men lagligt och giltigt, så dä kan ingen lag döma mig för!

— Kan ingen lag döma er, när ni själf tillstår våldet.

— Nähä, för jag slog honom i två vettnes närvaro och dä' måtte väl räcka!

— Får man slåss i vittnens närvaro? Nej mn gubbe, hos oss tillåtas inga dueller! sa' domaren.

— Men ja' har allti' hört, att en inte ska' ge ut pängar utan i vettnens närvaro, och då ska' en väl inte heller ge ut stryk utan i vederhäftigt folks åsyn! lät Kalle.

Domaren tittade på'n bå' länge och väl.

— Antingen är du en dumbom eller söker du öfva dig till advokat! Nu tror jag snarast, att du är det förstnämnda, och därför vill jag säga dig, att man icke alls må slåss, vare sig i vittnens närvaro eller ej.

— Dä' va' Manne i Lunden, som lurade mej till'et. Får ja' då inte heller klå honom, om ja' tar ett par rejäla karlar mä mej?

— Du låter allt bli det! log domaren.

Så blef det utslag i slagsmålet emellan Måns och Kalle och det blef djädrans så höga böter för den sistnämnde.

Kalle höll som sagt, på att bli galen, inte minst därför att han inte visste, om han skulle våga lämna böterna till länsmannen, utan i »vettnes närvaro»

Amerikanska björnen.

En efterhöst gick Anna-Greta i Fällan omkring uti hela grannhället och visade ett bref, som hon fått från Kalle, sonen hennes, hvilken för åtta år sedan »satte öfver pölen» och slog sig ner i Norra Amerika.

Det var lite konstigt, det där brefvet, hvadan gumman väl behöfde hjälp för att tyda det, och dels tyckte den stackars änkan det var så behagligt att få gå omkring och tala om sin ende pojk samt kunna nämna, att han nu skulle hem och hälsa på till julen.

Ty sådant stod det i brefvet. Måntro, en större nyhet kunde hon visst inte tänka sig, stackars goda själ, och därför ansåg hon, att äfven andra skulle sätta värde på att få spörja den.

Hon hade därför ingen ro i kroppen, sedan hon fått brefvet, utan trippade omkring hit och dit i roten med detsamma och med sin nyhet.

Och det får ingen förundra sig öfver. Hvem som helst af oss, som bodde ensam i en liten stuga, fjärran i en skogskant, skulle nog af vida mindre skäl finna anledning att komma ut för att få språka med menniskor.

— Jaha, nu kommer Joan hem emot helgen! sa' Anna Greta i stugorna.

— Åh färkelen! Dä ska' bli roligt å se om en känner igen honom. Har han skrifvet? lät folket.

— Ja, si här ska' I få läsa brefvet!

Och så räckte den stackars stolta och hjärteglada gumman fram den skrifvelse, i hvilken »mister John Swansson» skref, att han, som nu hade månny, tänkte »go» hem till Sveden på en »little trip», emedan han tyckte det skulle bli »bjuteful» å »spika» med gamla »fränds».

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Vid sjutiden en söndags afton rådde mycken frid hos gamle Karl Bengtsson i Granåsen.

En väldig brasa flammade och sprakade å den stora hvalfspisen, så att Kalle måste sätta sig midt på golfvet för att inte bli helstekt. Här satt han och vaggade på stolen och mådde väl i värmen, medan han gnabbades med kärringen, som satt på soffan och predikade om hvad Kalle skulle köpa hem från stan, dit han följande dag i ottan skulle fara för juluppköp.

Dottren höll sig på soffan vid bakfönstret, i hvilket hon tittade och tittade ett par tre gånger i minuten. Hon bidade kantänka, A'gust i Bjälkabo, och hoppades hvar stund få se honom skymta nere vid la'gårdsknuten.

Och hon tycktes inte hafva bedragit sig på A'gust, ty rätt som hon satt där och skrufvade och vred sig på soffan i älskogsfeber, for hon upp liksom hade någon stuckit henne i benet med en syl, slätade till håret, ordnade kjolarne, tog hufvudklädet och slank ut genom dörren som en ål.

När de gamle sålunda blifvit ensamma, hämtade gumman fram psalmboken och började läsa igenom »vangelet» högt och rent. Och ju längre hon kom in i'et ju värre gäspade Kalle, där han satt och duttade och nickade på stolen. Men gumman fortfor att stafva, sucka och läsa, och det var blott en tidsfråga, när Kalle skulle somna in på allvar och dråsa omkull med stolen.

Då, just som det var allra högtidligast, skramlade det till i förstun, dörren slogs upp och in stormade Anna-Greta i Fällan, blek, utan hufvudkläde samt med den förskräckligaste ångest och bäfvan målade i hvarenda ansiktsskrynkla.

Mor i Granåsen hann knappast tappa psalmbok och glasögon, eller Kalle vagga sig i jämnvikt på stolen, förrän Anna-Greta störtade i famnen på gubben.

— Fräls mej, hjälp mej för himmelens skull ifrån' lejonet eller björnen! — stammade hon.

Och Kalle och Anna-Greta och stolen tumlade om på golfvet i en röra.

— Hva', hva', hva', i Guss' nam' står på! Ä' skam ella' länsman ella' bägge två efter dej! mumlade Kalle, och satte sig upp på golfvet, under det Greta fortfarande höll sig fast vid halsen på'n och darrade som ett asplöf.

Mor på stället bara gapade. Hon visste inte hvad hon skulle säga eller taga sig till i en sådan stund.

Och hvad skulle hon väl tänka heller. Måntro att sitta i sin andakt och få se ett annat fruntimmer komma in såsom ett yrväder och knyta sig om halsen på ens egen och endaste karl!

Hvilken hustru som helst skulle bli bå' förvånad och perplex vid en sådan syn.

Kalle var emellertid inte människa att stiga upp. Så argt höll sig Anna-Greta fast om halsen på'n och stammade:

— Kalle, Kalle, käre välsignade Kalle lelle!

Men när Inga i Gransåen hade sett på tillställningen en vändning, och hunnit sansa sig ett grand, blef hon het

Fortsättning på "GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK."

NY ANMÄLAN.

»Gernandts Folkbibliotek» kommer, då serien af Geijerstams Allmogeberättelser nu äro afslutade, att som sitt nästa arbete utgifva

Samlade Bygdehistorier

af

THURE SÄLLBERG.

»Sedan barndomen», yttrar en kritiker, »har denne författare lefvat med bland folket. I fädernehemmet såg han den småländske allmogen ute och hemma, vid arbete och lekar, hörde dagsverkarnes visor, deras samtal och gräl samt iakttog deras sätt och fasoner.» Thure Sällberg är emellertid icke den djupsinnige tänkaren, hvilken söker forma människoöden, som stå på högre plan än det hvardagliga. »Han är» — för att citera samme kritiker — »en riktig lustigkurre en påhittig upptågsmakare med ett jovialiskt och godmodigt sinnelag.»

Genom sina många korta och träffande humoresker ur allmogens lif har Thure Sällberg vunnit en läsekrets, större än vanligen plägar vara fallet med samtida författare. Dessa nästan alltid skämtsamma berättelser, hafva vi här samlat under den gemensamma titeln af **Bygdehistorier.** Läsarens skall här finna alla de folkbilder, hvilka förut gjort samlingarna »På kyrkobacke och i Gillestuga», »Folkaforer och Stollastöcken» samt »Småfolksprat och Storgubbatal» så populära.

Dessutom kommer i serien att inflyta Thure Sällbergs nya berättelsesamling: »**Bland Sockenkungar och Backstugusittare**» *som förut icke varit i bokform utgifven.*

Vidare kommer förlaget att denna gång öka hvarje häftes sidoantal från 24 till 32, samtidigt med att det ursprungliga priset 25 öre bibehålles.

Liksom det föregående arbetet i »Gernandts Folkbibliotek» blir äfven detta **rikt illustreradt.**

Arbetet utkommer i cirka 24 häften med ett hvarannan vecka och åtföljes för subskribenter gratis af en elegant perm med guldtryck.

Stockholm i Oktober 1899.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

Stockholm, Kôersners Boktryckeri-A.-B. 1899.

GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK

SAMLADE
BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE

AF

G. STOOPENDAHL, T. HEURLIN, W. GERNANDT, C. A. OLAUSSON

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS
AKTIEBOLAG, STOCKHOLM

2. HÄFTET

Pris 25 öre

Samlade Allmogeberättelser

af

GUSTAF AF GEIJERSTAM

hafva afslutats med 36:te häftet, och har förlaget *utom hvad som i den ursprungliga anmälan utlofvats* tillagt författarens senast utgifna kustroman

Det yttersta skäret.

Denna skildring från Sveriges vestkust har erhållit de amplaste loford Vi bifoga här följande ur pressens omdömen:

Med undantag af Strindberg finnes ingen förf., som med så mycken kärlek och insigt skildrat svenskt kustbefolkningslif som Gustaf af Geijerstam. (*Sthlms Dagbl.*)

— — — den är gifven med en friskhet, en utsökt, finkänslig konst, som går till hjärtat (*Nya Pressen.*)

Vill du se dessa bilder, sedda på en gång med menniskans och med konstnärens blick, se dem sådana du älskar att själf minnas dem, läs då Gustaf af Geijerstams senaste bok. Allt hvad den varmaste vän af vestkustens folklif och natur, sådana han ser dem, ej på de fashionabla badorternas allmänning, men sådana man än i dag finner dem långt där ute på de yttersta skären ger han dig samladt i sin nya berättelse. (*Nya Dagligt Allehanda*).

Den, som följt med alla de böcker, som under årens lopp utkommit af samma förf., måste häpna öfver och beundra mångsidigheten af hans skaparförmåga. I intet af hans arbeten finns det tröttsamma manér eller återkommande refränger från en förut yttrad tanke. Med den verklige konstnärens enkla storhet gifver han af sitt innerstas bästa skatter, utan att kompromissa med publikens smakriktning eller modets vexlingar. (*H. P.*)

Det yttersta skäret är utan tvifvel den bästa af hr af Geijerstams hittills utkomna publikationer. (*C. D. W. i Vårt land.*)

Fiskarebefolkningens lif, dess fröjder och bekymmer, hafvet som den lefver på och där den så ofta finner sin graf, den friska brisen och den flödande sommarsolen, allt detta är återgifvet med en omedelbarhet, för hvilken grubbelsjukan dunstar bort och väldströttheten går upp i rök. (*Dagens Nyheter.*)

Arbetet har alltså därigenom fått en värdefull tillökning.

Det färdiga verket kostar i sin helhet i 2 artistiskt utförda band med guldsnitt och på permen pressad titelvignett af Albert Engström kr. 9,50. Eller första delen kr. 5. Andra delen kr. 4,50.

Till det rikt illustrerade arbetet äro teckningarna utförda af Albert Engström, K. Stangenberg och C. P. Olausson.

Stockholm i November 1899.

Subskription å detta arbete mottages fortfarande, i alla boklådor.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

och ilsk, fast det inte gått fem minuter se'n hon läst »vangelet» och varit from.

— Släpp karlen, släpp honom på eviga momangen, för min ä' han! Annars ska' ja' fresta, om inte mortlastöten kan hjälpa karlagalenskapen ur kroppastollen på dej, ditt gamla laja och evinnerlia skrälle! fräste Inga.

För det är minsann skinn på den gummas näsa.

Men hon hade knappt fått det sista ordet ur sin mun, förrän hon gaf till ett illvrålande, så att fönsterrutorna skallrade. Och idetsamma föll hon framstupa på golfvet och började krypa på händer och fötter bort under sängen. Samtidigt började också Anna-Greta att hoa och illgrömma sig och suga sig fast som en blodigel vid Kallestackaren.

— Si, nu ä han i dörra! tjöt hon.

Och när Kalle tittade ditåt, fick han syn på en luden varelse, luden från ofvan till nedan.

— Dä ä' en björn, som går på bakbena! Och ingen bössa har ja! flämtade han, när han synat vidundret en vändning.

Och så började äfven han att krypa under den andra sängen och stönade och pustade och stretade förskräckligt, ty han fick lof att släpa Anna-Greta med sig. Hon släppte honom inte, kan'veta.

Och där lågo de nu allesammans under sängarne och skälfde samt hörde hur vilddjuret tassade fram på golfvet under ett murrande, hvilket lät som ett människogrin.

De tordes inte röra en lem eller ge ett ljud ifrån sig.

Rätt som de så lågo där och höllo på att förgås af skrämsel, fingo de höra liksom en karlaröst.

— Well, well, kom ni fram! Va' inte blyga för me. Ja, ä' John Swansson from Fällan and är inte mer än en mänska fast ja' är from Nortamerika!

— Ä' du där, Joan lilla? Ja' töcker ja' känner igen dett mål! Har du kört ut lejonet eller björnen! hviskade Anna-Greta.

— Yes! Kom I fram bara!

Och så kröpo de fram. Men om inte mister John Swansson kastat af sig pälsen på en stol i detsamma de tittade fram under sängbottnarne, hade där nog blifvit ett elände till.

Nu kommo de emellertid utkraflandes, dammiga och grymma samt snopna och skamflata.

Där lågo de nu allesammans under sängarne.

— Ä' dä' mänskligt att klä' ut sej på dä' viset, när en ska' hälsa på mor sin! Sannerligen trodde ja' inte dä' var ett vilddjur, som kom in genom stugudörra! Och så satte jag å som en pil genom köket och hit för att söka hjälp, och freda lifvet! snyftade Anna-Greta, fastän dä' nu egentligen var gjädjetårar hon fällde.

— Ja' trodde, att dä va' en en björn! lät Kalle och borstade af sig damm och spindelväf.

— Å ja' trodde, att dä va' hin onde, som gett sig ut efter vanligheta emot jul! mente Inga.

— Oh not! men vi ha' dä ludna ut på de fine pälssarne i Union States, och dä begriper ni inte i Sweden! kraxade mister John, satte sig på framsoffan och kastade upp fötterna på chiffoniersklaffen, som var nerfälld.

»Han slog» sig fram.

Aldrig i lifvet har jag blifvit så förbluffad, som när jag en dag i tidningen såg, att Kalle Brokvist hade blifvit kallad till fjärde profpredikant vid återbesättande af kyrkoherdebeställningen i Ringåsa pastorat, som är af andra klassen och ger fyratusen.

Och det var nära på att jag svimmat, då jag en tid efteråt las i telegramafdelningen, att Kalle vid valet fått tre fjärdedelar af alla rösterna.

Nog vet jag, förstås, att prästval är någonting underbart och oberäkneligt, att till och med den störste profet inte kan ställa horoskopet för ett sådant, men jag skulle då mycket förr trott, att jag själf en vacker dag kunde utses till biskop öfver det halfva Hernösands stift, ifall det delas, än att Kalle Brokvist skulle bli vald till kyrkoherde och detta i en tid och uti ett land, där det andliga lifvet är så pass högt uppdrifvet, som det gualof är i vårt.

Ty Kalle har hundingen så mycket mera skärpa i armar, rygg och ben än i hufvudet.

När han gick i skolan, förstod han sig väldigt bra på gymnastik, men inte ett dugg på vetenskapen.

Kalle Brokvist kunde på den tiden ge en hel klass den allra yppersta smörj på mindre än tio minuter, men han skulle icke på en vecka kunnat lära sig förstå det onto-

logiska beviset för Guds existens eller skrifva en sida latinsk stil på folkavis.

Det hände en gång, att Kalle en kväll vardt öfverfallen af åtta stycken gjutare. Inom fem minuter hade han hemburit den härligaste seger.

Fyra af dem slog han ner och de öfriga fyra slängde han hufvudstupa i hamnen samt gick därpå sin väg lugn och majestätisk som en imperator.

Men blef det fråga om att sätta ihop en kria, så vardt han bet, grufligen bet och stukad, såvida det icke gällde kalabaliken i Bender eller den Viborgska smällen eller Brå-valla slag.

Men Kalle slog sig ändå igenom skolan och maturiteten, och det gjorde han formligen med armstyrka och med sina näfvar.

Vi fingo hviska hvart eviga ord till honom och desslikes skrifva hvarenda prick, som han skulle skrifvit, annars fingo vi den hiskligaste smörj.

Och så fruktansvärda voro hans rapp, att vi af bäfvan och räddhåga för desamma öfvade upp oss till ett sådant mästerskap i hviskningskonst och annat »smitande», att de skarpsyntaste lärare i världen sällan kommo underfund med underslefven.

I studentskrifningarna fingo vi löfte att bjuda Kalle på bakelser. Det kunde ju icke förmenas.

Men i bakelset låg en kladd, och Kalle skref sig igenom.

Se'n hviskade vi till honom i den muntliga examen och själfva censorerna märkte ingenting, så fint bedrefvo vi det. Och på så sätt blef Kalle student.

Hur han vände sig vid akademien, det vete Herren, för jag lagade mig utom örfilahåll för honom. Men efter tolf års sträfvan blef han präst och allt sedan dess har han flackat omkring såsom en skjutshäst i stiftet och predikat så att han kunnat spräcka kyrkorna, ty han hade ett mål

såsom en domsbasun. Och koncept har han nog skrämt sig till af kamrater.

Men hvem i attan kunde tro, att han skulle få ett pastorat!

— En ska' få si, att han slagit sig till det med armkraft och eröfrat det med knytnäfvarna, tänkte jag, då jag las notisen. Och så började jag höra mig för uppåt Ringåsa, för att spörja hur undret tillgått.

Jo, bevars, min tankegång hade inte varit så galen i detta stycke, såsom den beklagligen är i många andra fall.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

I Transjö by af Ringåsa församling hade ungdomen jämt och samt gjort sig känd för råhet och oordentlighet. Transjöpojkarna hade alltid varit en skräck för den stillsammare befolkningen, ty om lördagskvällarne drogo de kring i socknen som vilda djur, skränade och slogs och förgrepo sig på hvad de kunde komma öfver.

Lekstugor och lottdragningar voro deras element och slagsmål deras njutning.

Att nattetid fylla brunnar, spika igen stugudörrar och släppa ut kreatur, bryta sönder fruktträd, bära bort grindar och rifva ner stengärdesgårdar hade alltid utgjort obeskrifliga nöjen för dessa Transjögossar. Hvarken kyrkorådet eller kommunalnämnden eller länsman rådde på dem, utan de blefvo tvärt om allt djädrigare efter hvarje varning och förmaning, som bestods dem.

Guds ord bet inte ett dugg på dessa vilda sällar, hvilka tvärtom drefvo såsom en sport att störa andliga sammankomster, hvadan de voro på vippen, att både andligen och lekamligen fördärfva hela socknen. Ty inga talare eller predikanter vågade sig åt det hållet, emedan de aldrig voro säkra för stryk.

Så dog emellertid den gamle kyrkoherden i Ringåsa samt vardt begrafven, och Kalle Brokvist skjutsades dit såsom vice pastor samt började dundra fram sina gamla koncept.

Nu hade Kalle alla dar haft för princip att företaga långa promenader om aftnarna. Hans herkuliska lemmar behöfde verksamhet och det var en pina för honom att sitta stilla.

Fördenskull kom han ofta om kvällarne att vanka förbi Transjö, och pojkarne fingo derför i sina hufvuden, att han gick ut för att spionera på dem.

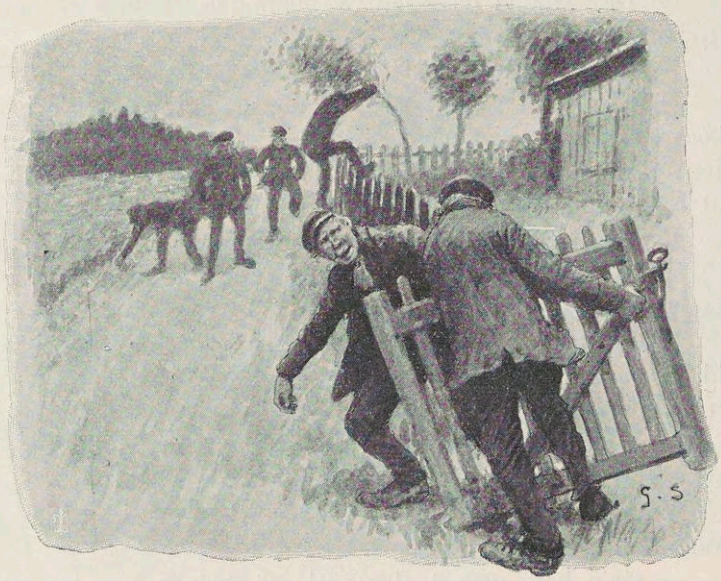

»bära bort grindar»

— Vi ska nog vänja honom af med dä' och hålla honom från knutarne? mente de samt kommo öfverens om att ge' honom smörj, om de råkade på honom, när det var mörkt och vette till.

De hade, förstås, ingen aning om hvad pastorn dugde till, utan trodde att de lätteligen skulle reda upp honom.

Så hände det sent en lördagsafton, att Kalle Brokvist, som gjort en lång tur, på hemvägen fick höra ett grufligt

stim utanför Packebo, där hans kyrkovärd bodde. Och när han kom fram fick han se en hel skock Transjöpojkar göra sig redo att binda kyrkovärdens dräng och piga vid hvar sin pelare i verandan.

Det öfriga husfolket hade de tydligen bommat inne i byggningen.

Pastorn gick sakteliga fram till våldsverkarna. —

— Hvad ha'n i för er? sporde han.

— Dä' veta vi bäst själfva, genmälde en synddrypande Transjöson.

— Gå'n nu hem med er! befallde pastorn.

— När vi bli tillreds! svarade pojkarna och började skocka sig kring Kalle Brokvist. Det såg ganska hotande ut. Men pastorn var lugn som en filbunke och tycktes mera i sitt esse än när han stod i predikstolen.

Pojkarna trängde sig allt närmare in på'n.

De tycktes ha' för afsigt att tråka honom bort mot verandan.

— Om vi rätt skulle ta' och surra fast honom också vid en pelare, så kunde han ju uppbygga Packebo med ett litet tal! lät en.

— Likast vore väl å hifva upp honom på taket och surra fast honom ve' pipa, så kunne han höras öfver hela sockna. Höga herra ska' stå höjt! inföll grinande en annan.

— Gå'n hem genast, dumnöt! röt pastorn, som började ilskna till.

— Ja, kom så få vi sällskap! hånade den värste bjässen i högen och skulle lägga sin arm om lifvet på pastorn för att draga honom åt verandan till.

Men det tempot skulle han aldrig hafva gjort.

Ty i detsamma vardt han gripen af Kalle, lyftad i höjden och slungad såsom utur en kanon öfver de andras hufvuden långt bort åt en krusbärsbuske, där han blef liggande.

Och sen kom turen till de andra.

Smack, smack, smack! lät det på Packebo gård. Kalle Brokvist kände sig grufligen lifvad och inspirerad af sitt ämne, och det dröjde inte många minuter förrän allesamman syndaträlarna från Transjö lågo där såsom strö på gården.

Men det var inte nog med det, utan Kalle Brokvist tog desslikes upp sin käpp från marken och bearbetade ytterligare hvarjom och enom af dem tills de knappt kunde röra

»bearbetade ytterligare hvarjom och enom af dem»

en lem och till dess hvars och ens lekamen var på det härligaste marmorerad.

Där lågo de nu tillintetgjorda och stukade och slagna sönder och samman.

Pastorn öppnade dörren åt kyrkvärden, som kom ut på gården och lofvade himlen med allt sitt husfolk, när han såg huru fridstörarne vältrade sig stönande och vanmäktiga på hans gård.

— Pastorn är såsom Simson. Filisteerna äro till spillo gifna! jublade kyrkovärden.

Därefter bäddades en höhäck med halm, Transjöpojkarna lades upp däri och kördes dädan efter oxar i natten samt levererades hvar i sitt hem.

Men när ryktet om denna prästerliga smörj och tuktan kom ut i pastoratet, så stod det inte till att hejda folket. De höllo Kalle Brokvist för en halfgud med förmåga att göra underverk.

— Dä ä' präst hela da'n, han kan föra en vettvillig ungdom på rätta vägar. Honom ska' vi ha i evig tid! läto de.

Och så kallade de honom till »fjärde» och valde honom med storm och förtjusning till sin »körkeherre».

Transjöpojkarna gå nu där och hänga sina hufvuden såsom sjuka hönor samt våga ej lyfta händerna till slagsmål och illtyg eller öppna munnen till vrål. De äro omvända och vordna som annat folk.

Och Kalle Brokvist har alltså i sanning »slagit» sig fram här i lifvet.

Gack du, min vän, och sök göra sammaledes.

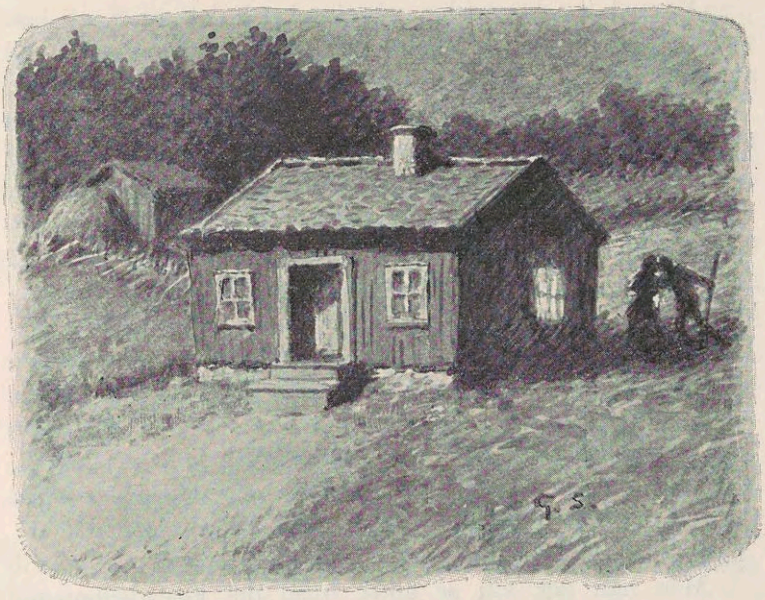

Fårakullsdramat.

Man kan inte tänka sig ett gårdanamn, som låter mera fromt och beskedligt än Fårakull. Det klingar blygt och förskrämdt, menlöst och dumt för alla, som höra det och inte känna till stället och folket, som bor där.

Men för oss, som ha' gården med alla dess mångfaldiga röfvar- och kärlekshistorier midt i socknen, för oss har det en helt annan klang.

Manuel i Fårakull var i sin tid en högfärdsande, hvadan man jämt och samt spådde honom ofärd. Ty det kan man ju veta, att när högfärden är inne i stugan, så står olyckan redan och lurar ute i förstun.

Manuel var högmodig och stursk på det sättet, att han ovillkorligen skulle ha' finare och grannare doningar än vi andre bönder.

Han tålte inte, att någon hade spanskare stutar, yrskare hästar eller vackrare åkdon och grejor än han. Allting skulle han ha' utaf prima, som man säger.

Och när hans hustru dog, så att han fick gifta om sig, tog han minsann och letade ut åt sig den mest rödletta och granna och trindlagda tös, som fanns på långa vägar omkring.

När då vi andre sporde honom, hvad han gamle karlen, skulle med den flickslängan, grinade han, den högmodsanden, och sa':

— Ska' en ha' nå't, ska' en ha' dä, som sir nå't ut. Man ska' ha' smidig och granner don, och det kostar i alla fall inte mer att föda en välfuntad än en led hustru!

Precis de orden hof han ur sig.

Men han fick allt se ändå, hvad det kostade honom; ty det kan inte vara farligt att säga det nu: det kostade honom inte mer och inte mindre än lifvet.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Kristin, flickan, som han tog till äkta, var just ingenting att skräppa med. Det var det fina skinnet, förstås, som gaf henne något värde, men ett skinn skrumpnar gunås snart. Annars var hon full af dårskaper och en riktig hamsa och slampahej både med pojkar och i sina gärningar. Men att förvrida hufvudet på manfolk, det var hon inte oduglig till, och det hade hon sin lust uti, det hjärtlösa stycket.

Alla pojkar i trakten sprungo såsom tosingar efter henne, och grenadier Nords son, volontären, sköt sig tvärt igenom bröstet med geväret, när det blef kunnigt, att hon skulle flytta till Manuel i Fårakull.

Det hette visserligen, att det olyckat sig för pojkstackarn på en älgjakt. Men de, som hittade honom i skogsbrynet, och sågo hur han låg och allt det där, de begrepo

nog, att han krånglat med det själf, stackars barn. Men för föräldrarnes skull och för att den arme volontären skulle komma som en kristen åt jorden, rördes det icke i den saken.

Alla voro vi dock öfvertygade om hur det gått till, och öfverallt växte oviljan mot Kristin.

— Hon får nog betala't och det med ränta ändå! hette det.

Och det har hon också fått.

Nå, Manuel och Kristin blefvo gifta med stor gamman. Men bröllopet var i alla fall kusligt, ty alla hennes gamle friare sköto om kvällen så ilsket och vårdslöst utanför knutarne i Fårakull, att de flesta fönsterrutorna i huset sprungo sönder.

Så gick det en liten tid, och allt var godt och väl, fast Manuel började åldras och se oolirg ut.

Rätt hvad det var spordes det, att han slagit sig till att dricka och de, som vankade dit, påstodo, att Kristin lockade honom till det.

— Man ska' få se, att hon vill ha' honom att supa ihjäl sig! hviskades det.

Och det var nog inte så orätt det. Jämt och samt ställde hon flaskan till honom.

— Ta' dig en knaber till, så lättar det lifvet! mente hon. Och till sist gick det så långt, att hon satte kruset bredvid sängen om nätterna och lurade Manuel att supa, så ofta han vaknade. Drängen hjälpte och understödde henne i uselheten, ty han och matmodern hade blifvit alldeles galna i hvarandra.

Det dröjde heller icke länge, förrän hon fick Manuel så slö, att hon kunde purra af honom testamente på fastigheten, och sen rent af hällde hon brännvin uti honom.

Det var klart, att karlen inte skulle stå emot ett sådant ständigt fruktansvärdt drickande. Också dog han knall och fall en dag.

— Där har hon en själ till på sitt samvete! sa' folket och insinuerade, att hon nog på sista tiden inte skytt att

till och med i förbund med drängen krångla »lite hvitt» (arsenik) i hans bränvinsglas.

Ifrån den tiden tyckte vi rent, att det var hemskt därnere i Fårakull, och ogärna ville man vanka förbi där, sen det blifvit mörkt.

Men ändå skulle det bli värre därborta.

Kristin hade nätt och noga gått ut änkeåret, när hon gifte sig med drängen.

Det sades tvärt, att denne strax efter giftermålet tog tömmarna i sina händer, och att Kristin fick dansa efter karbas ibland.

Hon hade varit så toseter efter honom — mente man — att han väl omsider började bli ked och äcklas vid henne och därtill hängde nog det, som de gemensamt utfört med Manuel, såsom något naggande och kyligt dem emellan.

Lika medgörlig, som Erik varit, när han var hennes dräng, lika katig och svår blef han som husbonde. Och det går ju så till ibland.

Så kom Mina Fyr, husarens flicka, dit upp i tjänst en vår, och det dröjde inte länge förrän denna fick mera att säga i huset än matmodern.

Tidt och tätt hörde man talas om det ena spektaklet värre än det andra från Fårakull.

— Kristin har börjat skörda nu, och det är då inte för tidigt, efter allt hvad hon sått ut i sin dag! yttrade grannarne, och de hade rätt däruti.

Kristin hade bedragit sin förste man i kompani med drängen. Nu höllo denne, sedan han blifvit herre på täppan, och pigan ihop emot henne.

På det viset lefde de i Fårakull värre än de laglösaste tattare. Slagsmål och gräl voro hvardagsmat på det stället.

Kristins skönhet gick med ens all världens väg. Frässande som en katta och vårdslös sprang hon omkring och vakade natt och dag på Erik och Mina. Men ju värre hon blef mot dem, dess hårdare snörades syndabanden åt om de två.

Så dunstade det en morgon ut, att Kristin dött efter endast en dags sjukdom.

I Fårakull förklarade man, att hon dött utaf kramp, som kommit åt henne, och Erik tjöt och grät och låddes att han aldrig skulle få en glad dag mer, bara för att det gått så kvickt med Kristin, att han inte hunnit hämta läkare.

Det var på en torsdagsmorgon hon dog, och redan på söndagen ställde han till grafölet och fick henne ganska hederligt åt jorden.

— Det var märkligt, hvad han är bråd med det, yttrade pastorn, när Erik bjöd till begrafningen. Ty på landet brukar man annars taga tid på sig för att rusta till kalas.

— Ja, det är så'n väderlek, så en kan inte förvara ett lik länge, suckade mannen.

Men på måndagen efteråt var det Måns i Grönelund, närmaste grannen till Fårakull, som klef in till länsman och bedyrade, att det inte stode rätt till med det dödsfallet.

— Visst fick hon sig tillmätt med samma skäppa, som hon nyttjat, så det skedde henne bara rätt. Men lagen ska' väl hållas i helgd ändå! lät Måns.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Ja, go vänner, se'n blef det den gamla historien, liköppning och arsenik i mängd.

Men samma dag obduktionen verkställes, dunstade Mina Fyr och Erik af.

Och länsman for efteråt som ett jehu omkring i socknen och letade och snokade i alla krokar. Ty han hade bestämdt för sig, att de inte voro långt borta, utan att de gömde sig i närheten, tills de kunde smita af litet tryggare, då pratet lagt sig, och ordningsmakten börjat tröttna.

Nå, just som vi gingo ut på jakt vid tvåtiden en morgon, mötte vi länsman och fjärdingsmannen i skogen.

— Det var bra, sa' han, följ med ett grand ner till Fyrens torp.

Ja, vi följde med och ställde upp oss i en kedja utom

synhåll från stugan, medan länsman smög sig fram och lurade kring ladugården.

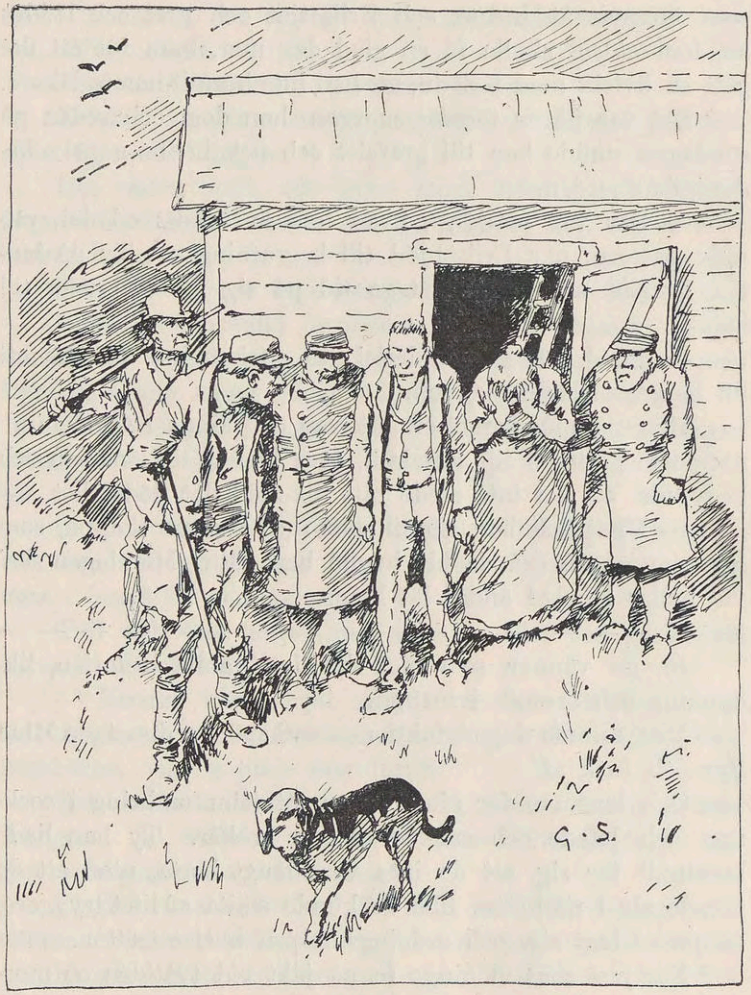

Följde honom skälfvande på gångstigen...

Bäst hvad det var, sågo vi honom stå en lång vändning med örat mot väggen, och strax därpå vinkade han

oss fram. Vi gingo såsom det gällt att smyga på en tjäderkull.

— Det snarkar däruppe på höskullen, här har jag fåglarna! hviskade han.

Aldrig skall jag glömma den blekhet, som bredde sig öfver ansiktena på Erik och Mina, när de fingo se oss komma uppkrypande genom foderhålet.

Det var det hemskaste jag sett! Men länsman log och sa':

— Det är så godt som en bekännelse!

Aldrig sa' de ett ord, utan följde honom skälfvande på gångstigen genom skogen.

Men i den morgonväkten darrade vi för häftigt på manschetterna för att kunna skjuta någon tjäder, fastän det eljes inte, gualof, var ondt efter dem neråt mossalaggorna bortom Fyrens husartorp.

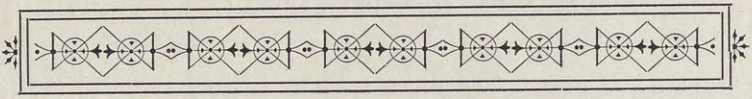

Ett öfverdådigt valgille.

Hjälten i den här berättelsen, som nu gripes direkt ur verkligheten, är hvarken mer eller mindre än en riksdagsman uti den första kammaren.

Därför ska' jag ödmjukast anhålla att få slippa utsätta det namn han har i mantalsförteckningen och möjligen också i lifsens bok. Ty en riksdagsman är en matador med makt och väldighet, och det duger inte för skribenter att ställa sig illa med en sådan. Han skulle ju lätteligen kunna hämnas förmedelst munkorgslag.

Och komme en sådan till stånd, skulle jag minsann snart svälta ihjäl.

Jag ska' sålunda be att få kalla den förhandenvarande hjälten för Jösse Svensson, så går jag klar, ty det finns så många, många Jössar och Svenssöner bå' i lifvet och i riksdagen.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Den Jösse, som nu helt kort och flyktigt skall varda föremål för vår betraktelse, var äfvenledes märklig och framstående därutinnan, att han, före riksdagsmannaskapet, var nämndeman och desslikes ledamot uti det välvisa och i allo djupsinniga och hedervärda landstinget, hvars hufvudsakliga synd består i ett jämt och stadigt höjande af landstingsskatten.

Men det är ju i alla fall för öfvandet af sådant, som de utkoras och få lyfta sina reseersättningar och traktamenten.

Så begaf det sig vid ett tillfälle att Jösse Svensson, rik och väldig som han var, helt oförhappandes slank med vid ett förstakammarval.

Sir man på bara!

Jösse Svensson vardt själf högeligen förbluffad och glad öfver denna utgång af saken, så glad, att han icke höll för rof att bjuda halfva landstinget på tuting densamma aftonen.

Och det kan jag då till den nyutkorade riksdagsmannen, Jösse Svenssons heder och beröm säga, att ett storståtligare toddydrickande hvarken förr eller senare blifvit spordt i den goda residensstaden. Ty detta är säkert, och jag befarar intet beriktigande med anledning af detta mitt påstående.

Landstingsmännen drucko alltså tuting å stadskällaren.

Låtom oss hålla fast vid detta faktum. Tuting efter tuting.

— Spä' på, spä' på mina herrar! Här hvilar hvarken knussel eller ledsamheter! skrek den nyutkorade riksdagsmannen, som skinande af glans och ära och toddy gick omkring och dundrade på de stackars kyparne, hvilka i sitt anletes svett framburo floder af skållhett vatten och konjak.

Men Jösse unnade dem ingen ro, utan jagade nästan andan ur halsen på dem med stränga kommandorop.

— Fly di där herrarne sockerskåla! Ta' in mer konjak ock rör på dö'köttet, kypare!

— Si så, nu hof den vårdslöse drummeln ut kokhett vatten öfver näfvarna på Johan Andersson i Marås! Smörj skulle han ha! Skållade du dej, Johan Andersson? Kypare, gack på öjenblinken ut efter råriſna potater å lägg på Johan Anderssons näfvar, så får han inga brännblåser! Skål i alla fall, mine herrar, och tack för hedern och förtroendet, som ja' ska' söka uppfölla te landets fromma och skyddets båtnad och jor'brukets upphjälpande, som är tröckt och åsidosatt! Var go' och föll på lite mer konjak, häradsdomarn, annars får han mask i magen utå vattenslabbet.

»Ehuru» står det till med vår or'förare i tredje utskottet! Ja' tror han dricker inte! Ja, skål mine herrar för hans majestät kong Oscar, Sverges, Norges, Vä... Vänerns och Vättrens konung!

Ja, skål mine herrar!

En sådan omtänksam värd och celeber talare var Jösse Svensson den kvällen. Men det är då, förstås, ingen konst att vara glad och gifrund och snillrik, när man drabbas af lyckan att bli vald till riksdagsman.

Framåt elfvatiden på kvällen hade landstinget fått hvad det behöfde, och endast Jösse och tvenne af hans härads-

bor, hvilka tillsammans med honom delade rum på stadshuset, voro kvar på valplatsen.

Då hof Jösse upp sin röst:

— Kypare! skrek han.

— Hva' befalls, herr riksdagsman?

— »Ehuru mycket är ja' nu sköldig?

Det dröjde inte länge förrän räkningen kom fram och hon pekade på 270 toddar samt 1 (säger en) flaska vatten.

Den nyvalde riksdagsmannen tog fram glasögonen och granskade räkningen, nickade bifallande, då han såg den första posten. Men vid åsynen af den andra greps han af en fruktansvärd vrede, om hvilken jag inte dristar säga, om den var helig och rättmätig eller ej.

— Hvar i helvete har den förbanskade vassflaskan kommit ifrån? skrek han och slog i bordet som den förnämste talman.

— Hva' befaller riksdagsman? lät kyparen.

— Jag frågar hvar den förhärdade vassflaskan kommit ifrån! Hö' kan väl inte höra te mitt kalas heller? För här har inte vankats nåt så usselt som vatten.

Och riksdagsmannen var så arg för »vassflaskans» skull, att det höll på att aldrig bli väl.

Då bekände i sista stund den ene af häradsborna, att han fått in henne för att tvätta af sitt ena rockskört med vattnet.

— Dä va' en i fjärde utskottet, som råkade hvälfva sin toddy på mej, förklarade han.

— Hm! Jaså! Ja, har du inte haft henne te' annat, så ska' ja' gärna betala för vassflaskan också! slöt riksdagsmannen och tog med högtidlig min fram sin plånbok och betalde de 270 toddarna, och den ensamma »vassflaskan».

— Dä kostar fläsk å bli riksdagsman! sa' den ene vännen.

— Dä gör dä, dä ä' sannt. Men de här kalaset står sej i alla fall i nie runda år, äss Gu' vell och ty'a håller, gen-

mälde Jösse Svensson. Och så stretade karlarne upp till sitt och till sina bäddar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Vi få inte undra öfver, att den gode och väldige Jösse Svensson framåt natten vardt het och varm samt att han fann luften i rummet så kvaf och tung, att han längtade efter friska fläktar.

När de vaknade på morgonen.

Han stod alltså upp af sitt läger för att öppna fönstret och släppa in en smula af septembernattens svalka. Men hur han stabblade omkring i mörkret, dråsade han emot rutan och krossade henne med sin politiska axel.

— Ah! sa' han och drog in, såsom han tyckte, nytt och friskt lif och väder. Ah, ah, ah, så skönt dä ä'!

I detsamma vaknade kamraterna.

— Har du öppnat fönstret? Dä va' då djädran så godt! mente de med en mun.

Och så blundade de ånyo.

Jösse stod emellertid båd' länge och väl kvar på sin plats och drog luft, och rätt hvad det var vaknade de andra åter.

— Nä', stäng nu fönstret och lägg dig. Hu, nu drar här, så att en kan få lunginflabation i magen! huttrade de och riktigt hackade tänder.

Det var naturligtvis inte godt att stänga ett utslaget fönster.

Men Jösse var ju politiker och smidigheten hade redan födts i hans hjärna. Alltså tog han tyst och stilla sin hufvudkudde och körde in honom i hålet efter rutan.

— Nu tror jag du, haft igen fönstret, för nu kännes här varmt och lugnt igen! lät den ene af landstingsbröderna.

Jösse lade sig, och så somnade det höga triumviratet ånyo.

Men när de vaknade på morgonen och tittade sig omkring, kunde ingen af dem begripa, hvadan dynan satt i — bokskåpsfönstret.

De refvo sig i hufvudena och grunnade och funderade, och den nyvordne riksdagsmannen allra värst.

— Och jag, som trodde att dä var fönsterrutan jag knäckte och att jag släppte in frisk luft! Jag kände ju »ehuru» det drog, mumlade han.

— Dä va' visst ett styft skålande i går kväll, kan ja' töcka på't? sa' han slutligen till vännerna.

— Dä sir nästan så ut! suckade desse. Och alla tre glodde med en viss bäfvande undran på dynan i bokskåpsfönstret.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Och nu får herrskapet själf dra ut moralen ur den här berättelsen.

Massage.

Jag säger: djädarns stodenter! Men de äro i alla fall min lust och förtjusning.

Ty hvar helst man träffar på en student af den rätta kalibern, blir det alltid något roligt af, undantagandes när den spelevinkern kommer och vill vigga pengar af en.

Vid sådana tillfällen är det nämligen icke mycket lif i honom, utan då är han högtidlig, lägger ansiktet i asketiska veck samt suckar och ljuger äfven något föga.

Är han en sådan student, som har för afsikt att bli en pelare i statskyrkan, talar han städse i det högtidliga viggningsögonblicket om huru afgjord hans kallelse är samt utbreder sig så grufligen öfver huru han känner sig skickad att skrapa synder af folk, att man blir rörd såsom af en predikan samt skäms för att icke skrifva på hans lånepapper.

Kors, man gör ju hela landet och folket och religionen och kyrkan och den högre moralen en dundertjänst därmed.

Men emellan dessa viggningsperioder är den sabla studenten en glädjebringare och en solstråle ute i socknarne under sommarmånaderna, fastän han, gu'bevars, härjar och ställer till ödeläggelser och elände bland våra döttrar.

Dessa senare vilja emellertid ju själfva så ha' det, stackars töser, annars ginge de väl ur vägen och passade

sig för hvitmössorna, något, som man dock aldrig sett exempel på. Tvärtom, tvärtom, godt folk.

För egen del har jag då aldrig haft annat än glädje af studenter och särdeles i somras var en sådan genom det spratt han spelade min granne, Peter Israelsson, mig till mycken välsignelse och vederkvickelse.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Allt sedan Sven Perssons son, kandidaten, som skall bli lektor och professor, kom hem från akademien i maj, hade det varit ett förbanskadt väsen inne hos Israelssons, för dottrens skull, kan tänka. Gubben Peter, som ville gifta bort sin Jenny med häradsdomarns son och redan gifvit skriftligt på'et, hade varit som ett åskmoln hela sommaren, ty kandidaten hade inte väl kommit hem, förrän Peter begrep, att det var något slags maskopi mellan honom och Jenny.

Därför hade de aldrig haft en glad dag inne hos Israelssons, utan där hade varit ofrid och gräl och gråt och skällande och bråk, hvilket allt naturligtvis fröjdade mig i min egenskap af granne.

Om kvällarne regerade Peter och gormade därinne som ett vilddjur, och mer än en gång satt jag under min björk på gårdsplanen och lyssnade med hjärtats förtjusning till ofriden i min grannes hus.

Jag hörde Peter ryta:

— Siså, ska' du nu ut igen, di' förhärdade slyna å nattblacka! Passar dä sej för dej, som snart ska' bli häradsdomarns sonkvinna? Vill du lägga mej i grafven mä' grå hår.

— Jag är väl ingen fästningsfånge heller, å inte ä' ja' geft ännu mä' nå'n häradsdomareson, gualof, och inte blir jag dä' väl häller i denne kongens ti'. Å hva' graflägganden det beträffar, så kommer ni nok inte dit mä' nåra grå hår, för di testarne ni har, hinna nok ramla af, innan eran nådati' ä ute, bjäbbade Jenny, som är talför och kvick, som en liten vessla.

Och hade hon inte varit en sådan liten skälmunge och etterbyting, skulle hon nog inte kunnat dåra den blifvande professorn och lägga honom vid sina fötter.

Men när Peter och Jenny trätt och orerat så länge flickan tyckte, att hon hade tid därtill, sprang hon alltid ifrån gubben och fnittrade och jodlade som en liten fogel.

Och Peter stabbade efter ut på förstubron och glodde efter henne neråt ängen.

Där kunde han stå halftimmetals på bron och svära och spotta, rifva sig i håret och känna sig förtviflad, hvilket allt gjorde mig såsom granne godt att iakttaga.

Efter ett par veckor nöjde han sig emellertid icke med att stanna på bron, utan han tog sig före att smyga efter tösen neråt ängen med en väldig påk i näfven.

Men det var alltid stopp för Peter Israelsson att träffa på de unga. Han visste, att han skulle ha' dem i ängen, ty där låg en mad på ena sidan och sjön på de två andra.

Med en väldig påk i näfven.

Hur Peter dock snokade och letade timtals, som om han velat leta upp en nål, råkade han dem likväl aldrig.

Och det var i alla fall ingenting att undra öfver, ty kandidaten och Jenny höllo till högt uppe i kronan på en lind, som var så lummig att det fordrats en stjärnkikare för att skönja dem, som sutto bland grenarna.

Men jag visste nog hundingen hvar de hade sitt gömställe.

Om den tosete kandidaten, som visste, hur det stod till mellan Peter och mej i fråga om grannsämjan, frågade mej en dag, om ja' inte ville vara med om att göra Peter ett

litet spratt, så att han blefve led vid att springa och spöka och spionera om nätterna.

Det var jag, förstås, bums med om.

Så en kväll, när Peter ånyo skulle stöfla af och vakta på de unga, frågade jag gubben, om han inte ville vara med om att dricka en kaffegök inne hos mitt.

— Hva' går åt dej, har du fått ett krestligare sinne nu? sporde Peter, när han hörde mej tala höfligt och om kaffegök.

— Dä' har jag också fått, och för rästen är ja' så gla' för vår dråpliga grässkörd i år, att jag inte vet till mig! lät jag.

— Tack då, men dä' ska' gå kveckt, för ja' ska' ut och skrämma undan en räf, som går här och vill stjäla höns om nätterna! genmälde Peter.

Jag begrep nog hvad han mente med räfven.

Så knäckte vi till med gökarne.

Peter hade dålig ro och tittade gång på gång ut genom fönstret.

Men så tidt han glodde ut, spädde jag på i hans kopp, så att gubben blef inte så illa litet yr i skallen. Ja, till sist blef han så pass, att han talade om hela affären mellan kandidaten och Jenny och svor på, att han slutligen skulle spåra upp dem och klå dem båda två, om de så rätt stämde sina möten in i häcklefjäll, röt han.

— Dä' håller ja' mä' om! Och äss ni vill, ska' ja' gå med i kväll, så vore det väl besatt, om inte ett par så'na som vi bägge skulle kunna ringa in dem, föreslog jag.

Det förslaget blef han glad åt, och så togo vi en reel gök till samt drogo ner åt ängen.

— Nu sätta vi oss under den här linden. Titta ni åt öster, ska' jag kika åt vester! mente jag, när vi kommo till trädet i hvars krona kandidaten satt och vänslades med Jenny.

Peter lade sig på marken och tittade som en tjur åt öster och brummade. Och det kändes så godt att veta

att den sabla stodenten kysste dottren hans rakt öfver näsan på'n.

Aldrig har jag erfarit en sådan själafrid, och underligt var det, att jag och fästefolket bara kunde hålla oss för grin

Om en halftimme somnade Peter som en stock. Gökarne hade varit för styfa, kanveta.

Då kom kandidaten neder ur trädet och så bundo vi hop benen på gubben och girade fast armarne på'n vid trädet. Jenny hade ingenting emot'et, fast hon låddes, att vi gjorde synd. Och så gingo vi dädan och satte oss hemma på gårdsplanen.

Men, du milde, ett sådant larm och skrik vi fingo höra nerifrån ängen vid tolftiden på natten! Mycket vrål och mycken solosång har jag hört i min dag, bå' på konserter och i sångföreningar här hemma, men aldrig har jag hört någon drämma till som Peter. Han fyllde nästan hela världen med sitt skrål.

Vi rusade dit och frågade hvad det gällde.

— Lefver ja'? Skrek Peter.

— Dä hörs nästan så, men nog ä' det på utspel med Er, fader Peter, svarade studenten.

— Ja, jag kan inte röra en lem! Ben och armar ä' förlamade på mej. Ja' har fått slaget. Aj, oj, oj! Skecka efter barnmorskan och prästen, så att ja' får skrefta mej och bli åderlåten.

— Dä hjälper inte! Men jag kan bestämdt bota er med massage, käre, gamle hederlige fader Peter, sa' kandidaten och lät så trovärdig som en studerad doktor.

— Ja, om du gör dä, så att ja' kommer mej, så får du fleckan för ti' och evighet och jag rifver opp kontraktet mä' häradsdomarn, lofvade Peter.

Och kandidaten till att massera honom, hvilket han gjorde så fint och behändigt, att han skar bort repen och skyfflade undan dem, så att Peter i fyllan och förskräckelsen inte märkte, att han bara varit bunden.

— Känner ni ingen lindring?

— Jo, tack och lof. Nu börjar lifvet komma te'baks bå' i armar och ben. Du, va' mej en välsignad massagerare! grät Peter.

Han skar bort repen.

— Ja, hade jag bara lite mer pengar, så att ja' kunde ta' mina examina i rappet, skulle jag allt bli redig med tiden! lät kandidaten och masserade Peter och strök honom och rullade honom, så att det stod härliga till.

Efter 10 minuter reste sig gubben, och när han då kände, att han mådde bra och var helfärdig i hela kroppen, erfor han en sådan glädje och tacksamhet, att han tog den förbluffade kandidaten i famn och sa':

— Du ska' få pengar utå mej te ett halft tjog examina, för du blir ett ljus i lannet och en helbrägdagörare och en heder för mej och sockna. Men ja' skrifver opp'et som förtida arf!

— Dä' är inte mer än rätt, genmälte kandidaten, som blef så glad, att han tog till att dansa polska på vägen med Jenny.

Så fick den ynglingen det bra förspändt här i världen Men han har nog mej, att tacka för åtskilligt härvidlag.

Djädrans stodenter!

Otur.

På jorden finnes inte och har inte funnits en älskare med sådan otur, som skomakare-Joans gesäll Adolf, och inte heller någon flickefader, som varit lyckosammare i sin riddarvakt öfver sin dotters ära, än rusthållaren i Mogård.

När det började dunsta ut i socknen, att Adolf slog sina slag för Mina i Mogård, så tyckte vi alla att det var synd om rusthållarn, ty det tager sig ju alltid illa ut, när en rik bondflicka af aktningsvärda föräldrar tyar sig till en lös person, som inte har mer än sina tomma händer och inte så stor jordbit, som han kan lägga sin tröja på. Åtminstone visar det, att föräldrarne inte hållit henne i ordentlig tukt och spatsergång. Men talet om Adel och Mina blef minsann snart afbrutet och det på ett lifvadt och bra sätt ändå.

Och läste och läste.

Rusthållaren visste förstås inte ett ord om, att tösen gått och förgapat sig i den granne skomakaren.

Men så gick gubben en dag på sitt loft och letade och svor, spejade och regerade efter sin vänstra långstöfvel, som han inte var människa att hitta. Hur han då ref och trefvade uti bråten däruppe, fick han händelsevis fatt på ett färskt bref, som han inte kände igen. Men han såg, att det stod »Adolf» under det, och då anade han bums oråd, stoppade det på sig, stängde in sig i nattstugan och läste och läste samt blef grön i synen utaf ilska och förtret. Och så underligt var inte det, ty brefvet var till på köpet skrifvet på rim, adresseradt till Mina och lydde så här:

Evigt älskade vän och ungdomsflecka!

»En liten strof jag dekta vell
Tell lella vännen min.
När far din låser dörren till
Hvar gång som jag vill in,
Så må jag sjonga med min röst
En stump, som tränger tell dett bröst.

Om far din hafver få och gull,
Och kvarn och såg också,
Så kan dä' bli en dag te' mull,
Och du kan fattig stå.
Af högfärd ä' han styf å stor,
Men kärlek i mitt hjärta bor.

Du vet nok hvar jag väntar dej
Igen om lördag natt!
När gubben somnat, smyg te' mej,
— Det är ett ljufligt spratt —
Vår kärlekskalk förutan drägg
Den töms vid Linstads badstuvägg.

När göken gal i soluppgång,
Å munter sädesknarr
I daggigt gräs gör sina språng,

Fortsättning på "GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK."

NY ANMÄLAN.

»Gernandts Folkbibliotek» kommer, då serien af Geijerstams Allmogeberättelser nu äro afslutade, att som sitt nästa arbete utgifva

Samlade Bygdehistorier

af

THURE SÄLLBERG.

»Sedan barndomen», yttrar en kritiker, »har denne författare lefvat med bland folket. I fädernehemmet såg han den småländske allmogen ute och hemma, vid arbete och lekar, hörde dagsverkarnes visor, deras samtal och gräl samt iakttog deras sätt och fasoner.» Thure Sällberg är emellertid icke den djupsinnige tänkaren, hvilken söker forma människoöden, som stå på högre plan än det hvardagliga. »Han är» — för att citera samme kritiker — »en riktig lustigkurre en påhittig upptågsmakare med ett jovialiskt och godmodigt sinnelag.»

Genom sina många korta och träffande humoresker ur allmogens lif har Thure Sällberg vunnit en läsekrets, större än vanligen plägar vara fallet med samtida författare. Dessa nästan alltid skämtsamma berättelser, hafva vi här samlat under den gemensamma titeln af **Bygdehistorier.** Läsarens skall här finna alla de folkbilder, hvilka förut gjort samlingarna »På kyrkobacke och i Gillestuga», »Folkaforer och Stollastöcken» samt »Småfolksprat och Storgubbatal» så populära.

Dessutom kommer i serien att inflyta Thure Sällbergs nya berättelsesamling: »**Bland Sockenkungar och Backstugusittare**» *som förut icke varit i bokform utgifven.*

Vidare kommer förlaget att denna gång öka hvarje häftes sidoantal från 24 till 32, samtidigt med att det ursprungliga priset 25 öre bibehålles.

Liksom det föregående arbetet i »Gernandts Folkbibliotek» blir äfven detta **rikt illustreradt.**

Arbetet utkommer i cirka 24 häften med ett hvarannan vecka och åtföljes för subskribenter gratis af en elegant perm med guldtryck.

Stockholm i Oktober 1899.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

Stockholm, Kôersners Boktryckeri A.-B. 1899.

GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK

SAMLADE
BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE

AF

G. STOOPENDAHL, T. HEURLIN, W. GERNANDT, C. A. OLAUSSON

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS
AKTIEBOLAG, STOCKHOLM

3. HÄFTET

Pris 25 öre

Samlade Allmogeberättelser

af

GUSTAF AF GEIJERSTAM

hafva afslutats med 36:te häftet, och har förlaget *utom hvad som i den ursprungliga anmälan utlofvats* tillagt författarens senast utgifna kustroman

Det yttersta skäret.

Denna skildring från Sveriges vestkust har erhållit de amplaste loford Vi bifoga här följande ur pressens omdömen:

Med undantag af Strindberg finnes ingen förf., som med så mycken kärlek och insigt skildrat svenskt kustbefolkningslif som Gustaf af Geijerstam.
(*Sthlms Dagbl.*)

— — — den är gifven med en friskhet, en utsökt, finkänslig konst, som går till hjärtat
(*Nya Pressen.*)

Vill du se dessa bilder, sedda på en gång med menniskans och med konstnärens blick, se dem sådana du älskar att själf minnas dem, läs då Gustaf af Geijerstams senaste bok. Allt hvad den varmaste vän af vestkustens folklif och natur, sådana han ser dem, ej på de fashionabla badorternas allmänning, men sådana man än i dag finner dem långt där ute på de yttersta skären ger han dig samladt i sin nya berättelse.
(*Nya Dagligt Allehanda*).

Den, som följt med alla de böcker, som under årens lopp utkommit af samma förf., måste häpna öfver och beundra mångsidigheten af hans skaparförmåga. I intet af hans arbeten finns det tröttsamma manér eller återkommande refränger från en förut yttrad tanke. Med den verklige konstnärens enkla storhet gifver han af sitt innerstas bästa skatter, utan att kompromissa med publikens smakriktning eller modets vexlingar.
(*H. P.*)

Det yttersta skäret är utan tvifvel den bästa af hr af Geijerstams hittills utkomna publikationer.
(*C. D. W. i Vårt land.*)

Fiskarebefolkningens lif, dess fröjder och bekymmer, hafvet som den lefver på och där den så ofta finner sin graf, den friska brisen och den flödande sommarsolen, allt detta är återgifvet med en omedelbarhet, för hvilken grubbelsjukan dunstar bort och väldströttheten går upp i rök.
(*Dagens Nyheter.*)

Arbetet har alltså därigenom fått en värdefull tillökning.

De färdiga verket kostar i sin helhet i 2 artistiskt utförda band med guldsnitt och på permen pressad titelvignett af Albert Engström kr. 9,50. Eller första delen kr. 5. Andra delen kr. 4,50.

Till det rikt illustrerade arbetet äro teckningarna utförda af Albert Engström, K. Stangenberg och C. P. Olausson.

Stockholm i November 1899.

Subskription å detta arbete mottages fortfarande, i alla boklådor.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

Ä gubbaskam vår narr.
Han snarkar då å anar ej
Att du i badstun' ä' med mej.

Ja, kom igen om lörda' kväll,
När gubben gått te' ro,
Så ä' du söt å rar å snäll,
Å natta ska' bli go'.
Så vaksam som en and på ägg
Är jag vid Linstads badstuvägg.»

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Jess, hvad rusthållaren blef arg och förbanskad. Men han låtsade inte om någonting.

När så lörda'n kom, skickade han hustru sin och flickan bort till släktingar i en annan socken. Mina ville inte gärna följa med, kantänka, men det hjälpte inte. Och rusthållaren var så knepig, att han inte ställde till resan för än det var så in på tiden, att hon inte kunde skicka återbud till Adolfalufvern om mötet.

Så fort fruntimren emellertid hade gifvit sig i väg, kallade rusthållaren in sina drängar och tog fram bränvin och kaffe samt talade om för dem, hvilka anslag »skomakare-Adel» hade emot Mina och om mötet vid Lindstad.

— Vell i hjälpa mej, pojka, å spela den pleggande pojeten ett spratt i kväll? sa' rusthållarn och lät flaskan gå omkring.

— Ja serratrecken! grinade drängarne, för sådant tyckte de om.

Nå, när kvällen kom, hade en af drängarne klädt ut sig i Minas kjolar och hällt utaf hennes osevatten på sig, så att han liknade Mina såsom ett bär och osade såsom Mina på långt håll.

Sen togo de med sig så mycken ungdom där fanns i byn och ringade så badstu'an och Adel, som om de skolat ringa björn. Och rusthållaren och hans spanska rör voro med. Men tyst gick det. Rätt som nu Adolf låg och väntade vid badstuguknuten, fick han se tösa komma i skummet.

— Gu' välsigne dej, som kom, Mina lella! Gubbastöten märkte väl inget? sporde han.

— Inte! pep den föregifna Mina.

— Nå, då kan vi gualof ha' oss en roli' stund! jubilerade skomakaren och kösste tösen, så att det skrall i hela den tysta naturen.

— Kors, ja' tror du supit brändevin? Har du en tår mä' dej, välsignade Mina, sa' Adolf.

Han hade knappt sagt de orden förrän drängen högg honom i kalufven och hojtade till, hvarvid hela högen kom framrusande. Men främst kom rusthållaren själf med lyftad käpp.

— Jo, vesst ha' vi dröckjom te' dej! Du ska' nok tusingen få tömma din »kärlekskalk förutan drägg», din drummel! röt rusthållaren och började dalja den arma skomakarn, så att det var en stor lust och verklig glädje däråt. Men Adolf skrek.

— Böla på vers, äss du kan, så låter dä rarare! sa' gubben. Och alla de andra grinade och tände lyktor och hade så besattandes roligt åt spektaklet, att Lindstad badstuga väl aldrig i lifvet varit omgifven af ett sådant jubel.

— Ja' tror att du spelar »gubbaskams rull» i natt, för dä' sir ut som om du vore narren! fortfor rusthållaren, allt under det att han och pojkarne klente ner den arme skomakaren med tjära och rullade omkring honom i skäktefallet, som hopats i badstuförstugan.

Se'n roade de sig med honom så länge, att Adolf ovilkorligen måste möta kyrkfolket, när han linkade hem i sitt jämmerliga tillstånd.

Detta förskräckliga spektakel grep emellertid Adolf så pass, att han hufvudstupa lemnade socknen och for i väg till Amerika.

Sen hördes det ingenting af honom. Men skolläraren, som har posten om hand, lät ibland förstå, att det då och då gick bref emellan honom och Mina i Mogården.

Vi hade emellertid nära på glömt bort bå Adel-Skomakare och äfventyret vid Lindstads badstuga. Men så, serra dö, kom Adolf minsann åter dagarna före pingst ett år.

Ni kan aldrig tro hur fin han var med guldkedja och rock som en svalstjärt. Stöflar hade han alldeles som ett par drögåsar och så hvassa voro de i tårna som spetsarne på en hötjuga.

När rusthållaren fick syn på'n vid kyrkan pingstdagen, tänkte han som så, att han väl kunde bjuda honom hem till middagen.

— Sådan fågelskrämma som han nu är, kan han inte vara farlig för Mina, mente gubben och gick bort och sporde m:r Adolf Swansson, om han inte ville svänga med upp till Mogård efter tjänsten.

— Yes, döbbelju, well! sa' Adolf.

Men innan de satte sig till bords hos rusthållarns, ångrade gubben på att han dragit dit amerikanen.

Ty han såg allt på Minas later och braskande, att hon fortfarande var glad vid pojken.

— Flecka ä' blind, ho' måtte inte si hur den skrangelhanen vetter i ben och hasor! murrade gubben och blef allt mer och mer bedröfvad i sin anda.

Obegripligt fin var Adel emellertid och i allting vände han sig precis som den värste herre. När han skulle äta dängde han i öfverdåd från sig knifven, och gaf sig på köttet efter Mogårds gamla skälleko med bara gaffeln. Men det var då dumdristigt gjordt, och kunde inte aflöpa annat än illa. Ty just när gubben vid ett tillfälle såg hur Minas ögon, alldeles vidöppna af kärlek och beundran, hängde fast vid Adel, fick denne en köttkluns fast i halsen. Han tråkade och sväljde och tråkade flere hvarf, men det halp inte. Han blånade tvärt i synen och höll på att dråsa af stolen.

— Slå'n i rögggen, slå'n i röggen, far, ella' dör han! skrek Mina. Och rusthållarn steg upp och klämde till amerikanen mellan skulderbladen så att det ekade efter'et. Men

köttbiten satt där han satt, och inom en kvart var mister Swansson en död man.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ja, ni ha' nog sett händelsen omtalad i tidningarna. Vi blefvo förbluffade och bestörta i hela socknen. Mina

Slå'n i röggen, slå'n i röggen.

i Mogård höll rent på att bli toseter. Rusthållarn tog dock saken lugnt och på karlavis.

Men är det inte sannt som jag sa', att Adolf hade en grufvelig otur i sina kärleksföretag, samt att man inte kan tänka sig en lyckosammare flickefar än rusthållarn. Nu ska' man få se, att han ändå drifver flickan att ta' gårdbons vindögde och linhårige Anners Johan!

En skinande nämnd.

Grötlösa häradsrätt sammanträdde till lagtima vinterting den 9 januari, som var en kall och bra dag, sammanträdde med föreskrifven, öflig och sedvanlig pomp och ståt, med tingspredikan och Gu' vete allt.

Komministern i Fårabo predikade om kärlek till nästan samt om försonligheten samt röt och dundrade med knytnäfven i dombordet, så att om t. ex. jag hade gått fram och vändt mig på det viset och sagt sådana ord med en sådan röst, hade jag fått plikta minst 500 riksdaler för störande af tings- och kvinnofrid.

Men komministern ta-

lade likväl — gu'nåde en gång den svenska juridiken — för ett ohörsamt och obotfärdigt auditorium. Hans ord beto inte ett dugg på hvarken nämnd, åklagare, »abekater» eller menighet.

Ogudaktigast och syndfullast på den stunden voro naturligtvis åklagarne och nämnden, hvilka bara sutto och tänkte på den middag, som skulle gifvas för dem af en ny nämndeman.

Hur ska' det väl gå med dessa en gång? Åt häcklefjäll förstås.

Emot slutet af predikan slängde pastorn fram några tröstefulla ord därom, att den, som på grund af det ofullkomliga i mänskligheten icke vunne rättvisa här, han skulle dock för visso komma till sin rätt en gång vid den stora öfverdomstolen.

När prästen yttrat de orden, inföll Hans i Backen, som satt nere vid dörren med en hop smutsiga utslag i näfven.

— Nu skarfvar han så dä' brakar efter'et! Ja' har vräkt in alla mina mål i Jönsepings hofrätt, som ju ä' en öfverdomstol, men allri' fått rätt en enda gång, utan måst plekta eller krypa i häktelse på köpet! Och detta skrek den gamle processmakarn så högt, att det hördes öfver hela tingssalen.

Pastorn blef konfyser och hade nog kommit af sig, om han inte varit en kvicktänkter och resoluter karl.

Så fort Hans emellertid sagt sin replik och tingspredikanten såg, att »abekater» och notarier redde sig till att grina, knäppte han ihop händerna och röt »amen», så att nämnden vaknade därvid och gnuggade sig i ögonen.

Sen »satte sig» rätten — som det heter — reelt och ordentligt och i ärevördighet, och när den satt sig, skulle »Nickodemus» i Rumskulla, som blifvit vald till nämndeman, fram och svärja domareed.

Det begrips, att karlen inte heter »Nickodemus»; men han kallas så, emedan han har spasmer, så att han tidt och tätt *nickar* till med hufvudet. Och på karlar som ha'

det lytet, är Nickodemus ett djädrans så bra vedernamn, tycker jag.

När Nickodemus kom fram för domaren, nickade och svor han alldeles välsignadt rent och bra, ty fast han inte är någon öfverdängare i arbete eller andra affärer, så är han minsann ingen dufunge, när det kommer an på att svärja och bravera med stora ord och åthäfvor

Se'n förekom där just ingenting vidare viktigt vid tingen å denna första rättegångsdag, förrän precis kl. 3 e. m., då Nickodemi första »mål», hans nämndemansmiddag, företogs till behandling, och detta mål blef både vidlyftigt, hedersamt och långvarigt samt synnerligen grundligt och väl utredt.

Ty när Nickodemus beställde middagen på gästgifvaregården, och värden frågade, om det skulle vara det och det och vin och champanj, så nickade förstås den nyvalde nämndemannen. Och krögarn, som inte kände till Nickodemi spasmodiska egenheter, vräkte fram så mycken mat och så många flaskor, att en annan korporation än en häradsrätt och en skock åklagare, hvilka ju samtlige äro vana vid stora och intrasslade mål och kompetente att knäcka kasus, skulle bäfvat tillbaka för så många kraftiga argument.

Nickodemus blef lifvad och humoristisk samt var en dråplig värd.

— Äten och dricken, gubba — nickade han åt sina medbröder i trona och i nämnden — äten bara och gån på, så att magarne stå i treangel på er som rackarehattar! Dä kostar lika möcke ändå.

Och nämnden dömde bå' mat och vin till undergång, så att gubbarne blefvo riktigt mätta och påstrukna framåt kvällen samt rökte och bolmade och talade juridik och politik, så att gästgifvaregården kunnat sjunka därvid

Gu'vet, huru de bara kommo upp på nämndemanskammarn i tingshuset den kvällen. Men dit kommo de i alla fall, ty de vaknade där allesammans vid sjutiden i den kalla vintermorgonen, och voro då samt och synnerligen

rätt »illamåannes» efter den genomgripande handläggningen af Nickodemi stora middagsmål.

Häradsdomaren steg först upp och gick och skrabbade i mörkret på kammaren. Därvid kom han underfund med att det inte fanns en droppe vatten i den stora handkannan.

— Hvem ha' druckit ut tvättevattnet? sporde han.

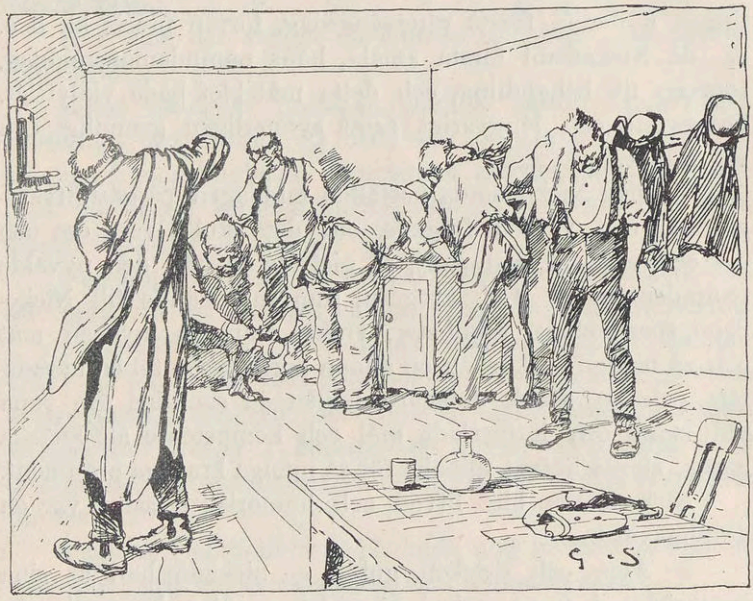

Sen tvättade sig hela nämnden.

— Dä' vete hundan, och för min del bestrider ja' påståannet! svarade hvar och en.

— Då får du, Nickodemus, såsom yngste nämndeman, gå ner åt menighetens rum efter vattenkanna, som står te höger inom dörren! komderade häradsdomarn.

Och Nickodemus laggade af i skummet. Men som han var ny och obekant ännu med juridiska former, fick han fatt i det stora fotogenkruset och bar upp det.

— Häll handfatet fullt! sa' häradsdomaren. Och Nickodemus gjorde så.

Sen tvättade sig hela nämnden och gnodde sig det värsta de kunde, två och två isänder vid handfatet.

— Dä' va' helsefyr hva' här egentligen osar »fortisken», utlät sig häradsdomaren, när han torkat sig och stod och redde ut sitt hår, som han äfven genomblött, för att skrämma undan och afkyla kopparslagarna.

— Ja, dä var ryss rasande. Nån har bestämdt vält ikull lampa' i natt! Vi få lof ut i friska lufta', för här kväljer dä' en! yttrade de andra.

Och så gick nämnden ut och fnyste i vintermorgonen. Men det kvalmiga oset förföljde dem likväl.

— Tvi attan! Hela skapelsa ä' bestämdt förtiskendränkt! suckade nämndemännen och illgrömmade sig. Ty hvart de kommo luktade det lika besatt.

Och när de efter ringningen »satt sig» och domarn kom in, fnyste denne också och tyckte, att domstolen luktade fotogen. Han förvånades, men än mer förbluffad blef han, när han tittade på sina nämndemän och fick se dem så skinande och blanka af olja i ansiktena, att man lätteligen kunnat spegla sig i synen på dem. Allra blankast var Nickodemus, ty han såg ut som en nyförtent kastrull.

Domarn tittade på dem och undrade, hvi de voro så skinande icke blott i ansiktet utan äfven om händer och i hår. De voro såsom nyfernissade kyrkänglar.

Ja, granna voro de, men de luktade inte så värst ljufveligt.

Dock nämnden sken den dagen, och så unnerligt var inte det, när den tvättat sig i — »förtiskén.»

Måla-Svens omvändelse.

Sven i Målen och jag hade varit ena vådliga bussar i långliga tider.

Men nu är det slut med vänskapen och vi komma nog i slagsmål och process också kanhända, hvad det lider.

När vi voro unga i världen, Sven och jag, och växte upp tillsammans här i socknen, hade vi, gunås, mycket gemensamt.

Vi träffades alltid om lördagskvällarna och hade våra hyss ihop i gårdarna,

Det var vi, som agerade spöken nere i Söndra och höllo på att förskräcka samtlige fruntimmer i hela byalaget samt ställde till ett sådant spektakel, att skolmästarn till och med skref om det i tidningarna, och när det sedan blef upptäckt, fingo Sven och jag gemensamt stryk för dessa bravader.

Men vi hade mycket annat gemensamt.

När Sven friade till Mina i Hult, så följde jag med honom och stod på vakt utanför, medan Sven var inne och uppenbarade sitt hjärtas tankar för Mina.

Och kom under tiden Justus i Ågård dit i samma ärende till henne, ty Minas föräldrar ville, att hon skulle ha' denne senare, så var det jag som tog en gapstång och höll

Justus från väggarna tills Sven kom ut och hjälpte till att döpa honom i floddiket nedanför ladugården.

Och jag mins specielt huru vi buro oss åt en pingstaftonnatt.

Sven var inne i Hult och jag stod utanför och skulle vakta på Justus. Rätt hvad det var kom han också, och det bar ihop med oss förstås. Den kvällen hade jag ingen gapstång, utan vi barkade tillsammans och togo liftag, så att vi lågo och rullade om med hvarandra på gräsplanen, när Sven kom ut.

— Håll honom en vändning, sa' Sven och sprang ner åt ladugården.

Dädan kom han tvärt med ett par nya oxtömmar, med hvilka vi sen snörade den arme Justus, så att han vardt maktlös såsom en hösäck.

Sedan buro vi upp och lade honom på taket. Och där fick han ligga natten igenom. Han vågade inte skrika eller röra på sig, ty då hade han dumpit till mark och blifvit fördärfvad. Utan där låg han och pinades och var nära halfdöd, när kyrkofolk, som gick förbi framåt morgonen, varsnade honom.

Och när jag, min syndare, gick och slog mina slag för nämndemannens Justitiana, så var det Sven, som låg bakom en hasselbuske nere vid vägskälet och sprutade bläck och andra otäckheter på länsmannens skrifvare, hvilken äfven gick och hoppades få hemföra Justitiana såsom segerbyte.

Så vi hade mycket tillsammans Sven i Målen och jag. Denna vänskap förband oss äfven sedan vi blefvo äldre och reela karlar.

När länsman var ute på vägsyn passade Sven på vid mitt vägmärke och begynte tala med befallningsmannen om en process, som han tänkte anlägga mot svärfar sin, och lofvade länsman en stor summa, om han ville föra saken.

Nå, befallningsmannen log och gladdes, lyddes och snusade, så att han inte fick tid att kasta en blick på min eländiga vägbit.

Men där Svens stycke tog vid, stod jag och tog emot den väldige med talet om en boutredning och ett par auktio-

Är du arger på mej.

ner efter döda släktingar på hustru mins sida, hvilket allt jag sade mig vilja anförtro åt länsmannens visdom och red barhet.

Aldrig kastade denne då en blick på Svens vägbit, utan den blef sådan den var, gropig och eländig, ty Sven hade aldrig gjort ett grand vid honom.

Jo-jo men, Sven och jag hade inte så litet ihop.

Men så, serradö, blef Sven väckt och omvänd i ett enda tempo, och det gick så kvickt, att vi visste inte ordet af förrän det var gjordt.

Ifrån den stunden gaf han mig på båten och vårdade sig knappt om att hälsa på mig.

— Är du arger på mäj, eller hva' i hundingen går det åt dej, Svänte? sporde jag honom en gång, när vi möttes på kvarnvägen.

— Nä, men nu kan ja' inte dra' i ok mä dej längre; du ä inget sällskap för mej! lät han och dräpte i detsamma till sin häst med piskskaftet tre resor utefter refbenen, på det att han snarast möjligt skulle komma ifrån min syndiga närhet.

Men hans lass var tungt, vägen djup och hästen utmagrad, så det gick inte fortare än att jag hann slänga i honom någonting om, att »den rättfärdige plägar förbarma sig öfver sitt ök».

Men det ångrade jag sen, ty jag hade icke kommit många steg förrän Sven dängde en sten i ryggen på mej, så att jag fick hicka efter andan en half fjärdingsväg.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Se'n träffades vi inte på vådligt länge, utan jag fick sköta mej själf både med länsman och andra affärer.

Men en dag mötte jag honom likväl på Wernamo marknad och efter som jag, gubevars, var ett grand lifvad, som vanligt är vid sådana tillfällen, när man vånglar med kreatur och får och ger en hop köpskålar, så frågade jag Sven, om han ville dricka öl. Han stod och funderade på't en vändning till att börja med. Men se'n hviskade han:

— Tack du, men ta' då med dej pütellen till Molanders stall, så låsa vi in oss och dricka!

Och det gjorde vi.

— Här inne kan en dricka välsignadt, utan att folk får veta ett knyst om'et! lät han och drack och pustade inne i stallet, så att det stod härliga till.

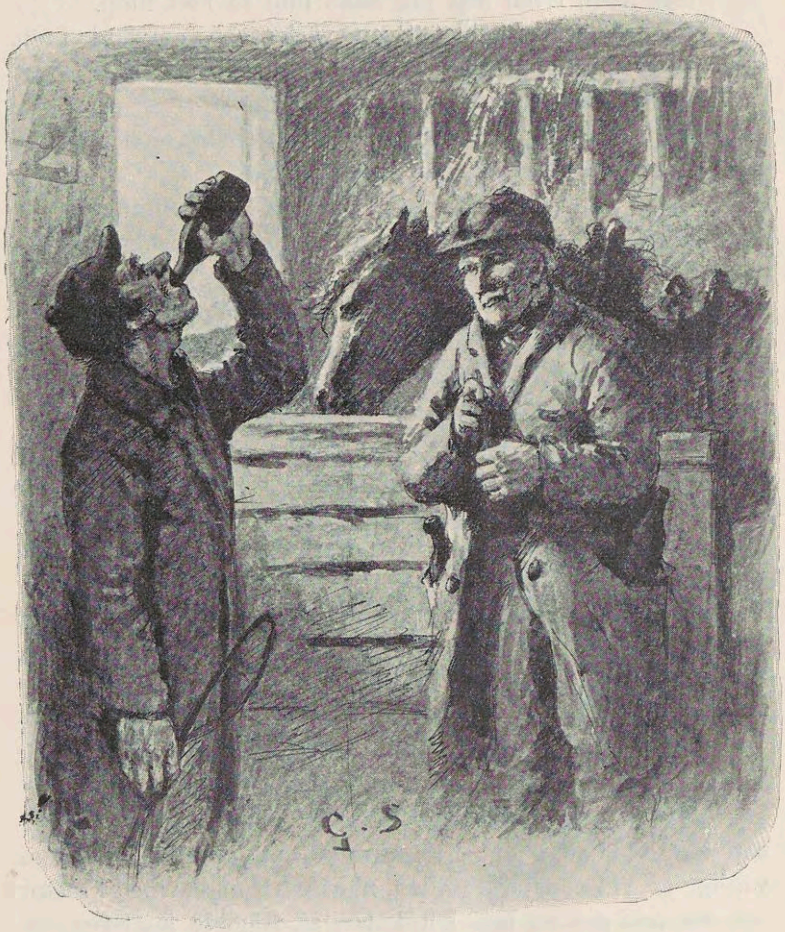

Här inne kan en dricka välsignadt.

— En får lof va' försiktig, när en ä' blåbandist och hör till missionsförbundet! fortfor han och kastade tomflaskorna upp på höskullen.

Se'n torkade han sig om munnen och vi gingo dädan.

Ifrån den betan blef han ett grand sällskapligare emot mig. Och icke långt efter kom han själf och hämtade mig till en predikan i grannsocknen.

När vi kommo in i Vernamo skog, sa' han till mig, att det skulle vara nyttigt för mig, i fall jag omvände mig.

— Kanske det! lät jag.

— Själf har jag förkofrat mig betydligt se'n jag fick mitt nya sinne. Ty sen det blifvit bekant att jag slagit upp med världen, behöfver jag inte lägga upp veden jag säljer, behöfver inte väga mina smörtrillingar, utan folk tror på mig ändå. Och det kan du allt tänka dej, hvad det gör under året för den, som säljer litet i hvar vecka! förklarade Sven.

— Och tror du, — fortfor han, att jag i min lifstid hade kunnat sälja min istadiga märr, äss jag lefvat i mitt gamla tillstånd. Men nu trodde de mej, när jag sa', att hon hade alla dygder och inte ett enda fel. Och tror du, att August i Bolet stigit i borgen för mitt riksbankslån, om ja' fortsatt att lefva i köttet. Men nu gick det som en dans att få dit honom.

På det viset predikade han för mig hela vägen, så att jag var inte långt ifrån väckt, när vi kommo fram till missionshuset.

Och jag styrktes ännu mer under själfva mötet.

När det var slut och jag kom ut, tittade jag efter Sven och då jag koxat en stund fick jag se, hur han gick afsides med Johannes på Höjden, som är ledamot i bevillningsberedningen.

Nå, jag gick efter och lyddes på deras prat, och då fick jag höra hur Sven tiggde och bad, att de skulle sänka skatten åt honom.

Men den andre påstod, att det vore den största orättvisa i världen och att det inte kunde gå för sig.

Då knäckte Sven till att gråta och jämra och snyta sig, så det var rent ynkligt.

— Hörde du inte hvad pastorn sa' om mammon och annan afgudadyrkan, och nu står du här och gråter för ett par snöda kronor, som du med all rätt får betala till stat och kommun. Hurdan kresten ä' du? mente Johannes, som i alla fall räknas för en syndare.

— Kresten? Ja' ska' ge dej för kresten, jag, lät Sven och började skälla ut den stackars gubben och fördöma honom, så att jag rent hissnade, och till slut sparkade han honom på benen och gaf honom till och med en örfil. Så ilsk blef den gudsmannen för två kronors skull.

Men den, som inte gick i sällskap med Sven hem, det var jag det. Jag hörde honom dock hela vägen, ty han kom efteråt och sjöng Sankey så att det rungade i skogen. Men hade det inte varit för skams skull och för att han hade en skock folk i sällskap, så hade hans helighet fått smaka en orättfärdig mans kyrkekäpp den aftonstunden.

Men han har det till godo.

Fördärfvad andakt.

Man har framhållit lifförsäkringsagenterna såsom de mest rysansvärda och efterhängsna menniskor på denna jordens klot. Men jag ska' säga er, att symaskinsagenterna äro inte ett enda dugg bättre, utan jag vill snarare hålla dem ännu mera farliga och ödesdigra för människor.

Ty deras verksamhet vänder sig hufvudsakligen mot fruntimren, hvilka de rent af förkränga och förvrida, och då kvinnorna börja krångla, är det förbi med hela vårt maskineri härute.

När en symaskinsagent hållit till i en socken under vid pass en fjorton dagars tid, är tillståndet inom den församlingen inte stort bättre än om skam varit framme där och huserat under en lika lång tidrymd.

Pigorna vilja inte mjölka korna eller sköta sina sysslor längre, utan knycka på nacken, säga upp sina platser och vilja burdus flytta bort från de lugna odalhemmen.

Och spörjer man dem då hvad de skola taga sig till, bjäbba de:

— Jo, ja' har fått en maskin nu, så ja' vell inte slita längre åt an'ra utan bli sömmerska.

Ja, den sabla symaskinskarlen är så pass, att han till och med kan inbilla dem, att de förvandlas till fröknar

precis i samma ögonblick de underteckna ett köpekontrakt om en »Singer.»

Vanligen står den rysliga menniskan äfven i förbund med en hattaffär, hvadan han också för det mesta samtidigt med maskinen levererar de oskyldiga varelserna ett förskräckligt hattskrälle, hvarigenom de, som förut voro så söta i sina små sjaletter, få ett så hiskeligt utseende, att de skrämma oxar och fölungar i sken samt blifva så vidunderliga och hemska, att man kan stämma blod med dem.

Och i stället för att de fordom, när de träffades, talade om sina »ungdomspojkar», om Manne, A'gust och Jo'an och Kalle, rör sig nu deras prat hufvudsakligen om maskinerna.

— Du kan inte tro så grann min maskin ä' och hur lätt han går se'n!

— Åh, han kan väl inte va' likare än min, för han ä då rent herradon!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Och det är då säkert, att ju fattigare folk är, ju vildare ä' de att skaffa sig maskiner.

Nere hos Svens på Dalen är det så usselt, att det knappt brinner i spisen för dem. Men tösa hans kom inte från den af herranom fördömde agenten, förrän hon köpt sig en symaskin medelst ett sådant där galgkontrakt, som satte Sven än mera på kneken.

Härom sistens skulle vi gå ner till Svens med några täcken och annan bråte, eftersom Jöns i Målen, som hade lösöreköp med Sven, hämtat dädan allt hans bohag, den snålvargen, när Sven för afbetalningarne å symaskinen inte kunde förmå betala Jöns ränta längre.

Då vi kommit dit, sutto de allesammans på hvar sin huggkubb kring ett grötfat, hvilket stod på symaskinen, det enda »nöbel», som numera fanns i huset.

— Va' dä' inte en Guds nåd, att vi lade oss te' mä den här välsignade maskinen, annars hade vi inget matbord haft. För maskinen tordes han inte på, den fähunnen! Och

nu äta vi vid dyrbarare bord än själfve Jöns, fast han ä' mäktiger! grinade Sven och såg belåten ut.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men pojkarne i grannhället voro samt och synnerligen alldeles besatta på både agenten och maskinerna.

Och så underligt var inte det, ty flickorna kunde inte hafva både en symaskin och en pojk i hjärtat på en och

Kring ett grötfat, hvilket stod på symaskinen.

samma gång, och när de nu skulle gå och fundera och grunna på afbetalningarna och hatten och frökenskapet jämt och samt, så fingo de ju ingen tid öfver att tänka på sina ungdomspojkar.

Thy gick agenten aldrig säker för smörj en enda dag, utan det hände honom rätt ofta, att han fick sig ett däng-ande, när han knallade mellan byarne, särdeles om han vågade sig ut i mörkret.

En lördags kväll hade vi kommit tillsammans en hel skock — ja, väl ett hundra personer — nere i Funtabo, där det skulle blifva ett bra bönemöte. En talare från själfva Stockholm, som under en åtta dars tid varit nere och hvilat sig hos sina släktingar i Grönlid, hade lofvat gå fram till Funtabo vid sjutiden på kvällen och göra ett tal, hvilket vi väl kunde behöfva, eftersom ingen predikant varit på trakten under fjorton dars tid.

Kalle i Funtabo hade burit cirka fem tolfter bräder in i stugan och lagt upp dem på stolar, så att där var bänk intill bänk, såsom i det religiösaste missionshus. Han hade stöttat under det stora slagbordet och satt upp en stol på detsamma för predikanten, så att allt var rejält och passande ordnadt. Och sömmerskorna i Skyafall sutto rundt omkring på slagbordskanten med sina guitarrer öfver knäna.

Där var stor andakt, och vi visste inte, att pojkarne samma kväll voro ute för att bota symaskinsagenten.

Och om vi det rätt vetat, hade vi nog inte lagt oss i det, för agenten var ju egentligen en stor rackare.

Medan vi alltså sutto i Funtabo i andakt och gudlighet, lågo pojkarne i dikena nedanför Grönlids brinkar och lurade på agenten, om hvilken de fått veta, att han skulle fram där densamma kvällen.

Mörkt och ledt är det ju alltid därnere i skogsdungen, men detta skedde i adventet och då är skummet därstädes förstås, tjockare än hafregröt.

Där lågo, som sagdt, pojkarne på ömse sidor om vägen med ett rep mellan sig, och så hade de med sig Pelle skomakares gamle maskin, den de hade för afsikt att binda på ryggen på agenten på det att han måtte få känna på, hur tungt maskinväsendet tryckte dem själfva.

Nå, framåt half åtta-tiden fingo de skönja agenten komma traskande med en cigarr i mun. Han trodde tvifvelsutan, att alla menniskor voro på bönemötet och att han kunde gå trygg. Men när han kom midt emellan de svartsjuka pojkarne, snarade de omkull honom med tömmen, så

att det sa' smack efter'et, och innan han i förbluffelsen hann krafla sig upp och löpa sin kos, hade de fått fatt i honom och krängt skomakare-Pellens tunga symaskin öfver skallen på'n', så att han hade själfva bordet och mekanismen på ryggen, medan benen pekade ut rätt framför bröstet på,n.

— I kväfver mej och bryter å nycklabenen på mej! jämrade han sig.

— Dä ge vi hunsingen! svarade pojkarne och snörde fast maskinen på stackarn, så det ville till ett halft dagsverke att få honom bort.

— Detta är inte mensklig! grät agenten och knäade sig ty Pelles maskin var så tung som ett litet hästlass.

— Känn på, känn på, hur det smakar, när dom tvingar en symaskin på en, grinade pojkarne.

Till sist knöto de på hans hufvud en gammal fruntimmershatt, som de fått låna af Josefa-Britta i Sjöhagen och den de försett med så många konstgjorda pappersblommor de kunnat skrapa ihop i hela roten.

— Gif dej nu i väg! ropade de och kittlade honom i hasorna med sina käppar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I Funtabo höll vår talare just som bäst på att uttyda våra rödglödgade synder för oss, när vi fingo höra ett fasligt stönande och skramlande uti förstun. Det dunkade och dunkade och fräste och fräste, så att talaren tystnade och vi alla bäfvade. Det var ingen, som kunde utgrunda, hvad det var för ett dån, och till sist lät det, som om man påtat mot dörren med fyra järnspett.

— Antingen det är skam eller hans sändningabud, så öppnar ja'! sa' Kalle och började skjuta upp dörren.

I början sågo vi bara fyra järnhorn, och man kan tänka sig, hur fruntimren togo till att svimma och hoa vid den synen. Men färdigt blef det först riktigt, när vi fingo se en illröd hatt och det förskräckligaste vidunder, man kan skapa sig i tanken, indråsa i stugan och tumla om-

kull på golfvet med en vådlig skräll. Agenten hade i sin olycka inte haft annat råd än att gå fram till Funtabo och söka frälsning från sin börda, hvilken höll på att döda honom.

Predikanten hoppade ut genom fönstret, och ett sådant ropande och bedjande, som där nu blef i Funtabo under

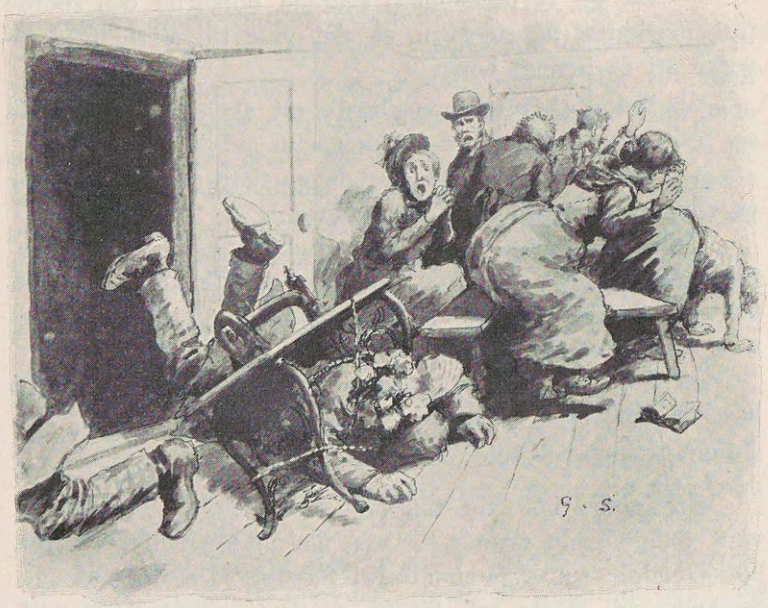

Omkull på golfvet med en vådlig skräll.

en halftimmes tid, det har ingen hvarken förr eller senare varit med om.

Ty vi trodde alla fullt och fast, att det var den onde själf, som kom på visit, och hvar och en misstänkte, att det just var honom själf skam ville åt.

Men när vidundret inte högg efter någon särskildt person, blefvo vi omsider litet djärfvare, och till sist kände

vi igen både skomakare-Pelles symaskin oeh den olycklige agenten.

Men vårt möte blef fördärfvadt för den kvällen. Andakten flydde tvärt. Men så fort Kalle snörat maskinen af agenten, flydde denne hufvudstupa och syntes inte sen dess i vår ort.

Hvilket var välsignadt.

I potatisgraf.

Landtborna ha' en felaktig uppfattning om lifvet inne i städerna. Men stadsbofolket har inte häller redigt begrepp om, huru vi lefva och röras härute.

Vi tro nämligen, att alla, som inte hafva »något med utaf jorden», och det hafva ju stadsbor icke i allmänhet, sällan hafva något reelt att äta, och stadens barn gå och inbilla sig, att vi hafva det enformigt och tråkigt och dystert härute, synnerligast när sommaren är slut.

Men se, det är då alldeles på tok och uppåt väggarne, ty om jag ska' säga såsom det är, så ha' vi allra trefligast

just under senhösten. Sommaren är, minsann, arbetsam och ansträngande. Men när hösten kommer, och vi fått in grödan och slaktat lite smått, så ha' vi det så godt och lugnt och trefligt, som en människa kan önska sig. Vi ha' mat och välsignelse och långa nätter samt få ha' humöret i fred ända tills fram på nyåret, då den förhärdade skatten ska' ut.

Och så rasande enformigt ha' vi inte häller, ty alltid händer här något stollastycke, som vi ha' att språka om under kvällarne. Vi ha gualof våra sensationssaker, vi också, och det är sådana som duga ändå. Åtminstone är det fallet i den här trakten.

Men vi nöja oss inte med att blott höra på eller berätta paschasorna, utan vi begrunda och utlägga dem och hämta mycken lärdom af dem. Vi behandla dem såsom en präst behandlar en predikotext, och fördenskull räcker en liten paschasa eller skandal rätt länge för oss.

Sålunda fingo vi t. ex. af efterföljande händelse ett nytt bevis på försynens underbara skickelse härute. Det, som inträffade, var så undervisande och lärorikt, att Sven Nilson i Bagghemmet använde det såsom omvändelsemedel på sin son, hvilken varit i Stockholm ett par års tid och där fått sitt andliga lif platt fördärfvadt.

Paschasan är också verkligen sådan, att den till och med kan gagnas såsom tillämpning i en predikan, och då bör den väl i all världens namn äfven in i en sådan här gudlig bok.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Under en långlig tid hade det gång efter annan kommit ut dystra rykten om familjelifvet uppe i Käringanäs.

Rusthållaren Måns Jönsson därstädes, hade förstås alla tider varit en dumbom öfver alla dumbommar. Det var nu allom bekant. Men det hade han då allra värst af själf, så för den skull bör man ju inte häda honom. Dock ju längre han lefde ju elakare och grymmare blef han mot de sina, emot bå' hustru och barn. Det var det, som rörde upp oss, och för den skull tager nog skam honom en vacker dag eller natt, om inte alla gamla märken visa fel.

Måns ville, att allt skulle gå efter hans dumma och envisa hufvud och precis efter hans order. Därför gick det också vanligen så besattandes illa och åt häcklefjäll för Måns Jönsson, alldeles såsom det gick den där kaptenen, hvilken skulle sköta sitt jordbruk på militäriskt vis.

Kaptenen var en vådlig exerciskarl, och hans rättare fick inte företaga ett dugg utan order. När kvällen kom, skulle rättarn aflägga en ordentlig dagrapport.

Så hände det en dag, när kaptenen var borta på mötet, att ett härligt bergningsväder uppstod, och då tänkte rättaren, såsom riktigt var, att han borde passa på tillfället och köra in grödan, fast ordern därom inte hunnit fram.

Men när kaptenen förnam detta, blef han ryss evigt rosenrasande och befallde, att grödan bums skulle köras ut på åkrarne igen, och rättaren fick åtta dagars arrest i drängstugan för orderbrott. Sedan blef det emellertid regn, evigt regn, och kaptenen fick inte in sin säd det året.

Nänämen, det är inte värdt att samtidigt vara dum och hålla på order här i världen. Det fick Måns Jönsson syndigt erfara.

Hur gick det inte med sonen hans?

— Gack bort och gift dej med Stina i Svinanäs! kommenderade Måns en dag.

— Ho' ä' för gammal, och så har hon fel på ögonen! invände pojken.

— Dä' ger jag attan! Ho' må va' så felaktig som hälst och hvar som hälst, så gifter du dej mä' henne, begriper du det! röt Månsgubben.

— Nä' si så aldrig i evighet, om I rätt blir aldrig så himlarasande! lät sonen.

— Tösst pojk! Du hör väl, att du *ska'* ha' henne!

— Ja vesst, när dä blir sju torsdagar i en vecka!

— Skäms du inte! Ho' ska' bli din, det är afgjordt och så säkert som domen.

— Ja, om I kan trolla med knäna! bjäbbade pojken, och det var stopp för gubben att få honom till att lyda order härvidlag.

Men då körde gubben bort honom, och sonen drog af

Ja vesst, när det blir sju torsdagar i en vecka.

till järnvägsbygge långt hundan i våld uppe i Norrland, ofvanför Lule, där världen håller på att tryta.

Se'n hördes det aldrig ett knyst efter honom, förrän flera år efteråt. Då fick Måns en dag bref ifrån länsman, att pojken, som gått åstad och gift sig med nå'n finnflicka däruppe, råkat i sådan fattigdom och sånt elände, att han

på faderns bekostnad nu skickades hem tillika med hustru och barn.

Måntro det var allt en hård nöt att knäcka för Måns. Men vi grannar tyckte, att det inte var mer än rätt åt den bråkstaken. Ty han hade inte varit för god att hushålla väl med pojken, när han var hemma, och låta honom gifta sig efter sitt eget hufve' här på orten, ty vi ha' gualof inte sådan missväxt på töser, att man behöfver dråsa upp till nordpolen efter dylika.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men nu komma vi till det värsta. Måns fick i sin syndiga skalle, att han skulle reparera upp sina affärer och taga igen, hvad han fått sätta till för sonens skull genom att gifta bort sin enda dotter med Isak i Grythult, som var den klumpigaste och dummaste pojk vi hade i länet, fast han hade ett grand pängar. Men Måns hade alla dar tyckt om Isak, ty en dummer tyar sig till en dummer, det ser man jämt, när folk stifta vänskapsförbund och bilda kotterier.

Tösen var däremot bå' rar och snäll och grann och inte ett tecken lik far sin.

Måntro, hon hade inte torra ögon en enda dag, sen Måns kungjort henne, att det skulle hållas bröllop för henne och Grythultarn till hösten.

Stackars barn, hvarken tårar eller böner beto emellertid på far hennes. Han låddes inte om hvad hon sa', utan styrde och ställde med giftermålsaffären alldeles som om hon inte hade haft något ord med i laget.

Själfva Isak yttrade också en gång, rätt så dum han var:

— Dä' ä' kanske inte lönt, att vi dra' te' med geftet, för ja' sir bestämdt, att ho' inte vill vid mej!

— Vill! Hon ä' bara blyger, dä' tar sig nog, sa' pojken om skrikannet. Ho' blir allt så gla' ve dej som ve smör, när saka' blir klar! lät gubben.

Så en gång, just midt i själfva potatisplockningen, var Isak nere i Käringanäs en kväll, och då kommo Måns och

han öfverens om hela tillställningen och satte ut dagen för lysning och bröllop och hela kodiljen samt sutto i stugan och drucko kaffegökar och voro rysliga bussar. Och Isak hade lofvat Måns ett pängalån. Tösen gick i köket och grät, som om döden stått för dörren, och tog inte tröst.

— Ge' dej inte så vådligt öfver! Törhända kan Gu' hjälpa dej, fast det ser mörkt ut! mente mor hennes, ty i henne fanns då lite reson.

— Ja, dä' fins ingen annan än Han, som kan hjälpa, bara han ville! jämrade flickan.

Nå, sent omsider skulle då Isak ge sig i väg.

— Kors, så sent dä' ä'! Dä ä' bäst ja' lägger bena på röggen och barkar rätt öfver gärdena, så ginar det en halftimme. Annars tro de nock att ja' rymt därhemma! sa' Isak, tog hatten, handslog med Måns och gaf sig ut i mörkret.

Hur han nu rakade i väg öfver åkrarne, kom han emellertid att drumla ner i en ny potatisgraf, som Måns kastat upp för att lägga ner sin skörd uti. Hade nu Isak inte varit en dumbom, skulle han ha' begripit schäsen och förstått hvar han var. Fast det i alla fall inte är så trefligt att rätt som man går falla ner i underjorden.

Men Isaks tankegång blef alldeles omtöcknad i fallet. Säkert trodde han, att han i hast blifvit tagen af skam, och han vardt så förfärad, att han inte vågade röra en lem. Utan där låg han, och hvad som försiggick i hans skalle, det får nog ingen veta.

När Måns kom dit följande morgon och fann Isak på botten af sin potatisgraf, trodde han att det var kaffegökarne som bragt honom i det lägret. Men när de hade hissat upp honom och började språka med honom, funno de, att han var alldeles rubbad till sina sinnen. Måns försökte trösta sig med, att han bara var lite gastakramad eller riden af maran, och att det skulle gå öfver. Men det slog bom. Isak hade af den lilla tilldragelsen blifvit så toseter, som

en människa kan bli, och det finns än i dag ingen i socknen som kan få ur honom, att han inte är både död och begrafven.

Men när de hade hissat upp honom.

Men på det viset blef Klara i Käringanäs räddad, när det såg som mörkast ut för henne.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Af denna märkliga händelse hämtade vi lärdom under långa kvällar, och Sven Nilsson i Bagghemmet begag-

nade densamma, som sagdt, till ett omvändelsemedel mot sin son.

— Om du inte vore så djupt sjunken som du är, din hädare, så begrepe du väl härutaf, att det i alla fall finns en försyn! predikade Sven.

Och det var sanningsord han kom med den gången

Trolofningen i Ormeshult.

Gamle Sven Månsson i Ormeshult hade klena ögon. Ja, man kan nästan säga att han var mer än halfblind, ty han såg hvarken på långt eller nära håll, och det hade varit tvärt omöjligt för honom att få några brillor, som passade för hans syn.

En del påstodo, att en tattarekäring, mot hvilken han vittnat i ungdomen, hade förgjort ögonen på honom och »satt ner» hans syn. Andra åter ville minnas, att han såsom barn haft »skerfvan» (= engelska sjukan) i hufvudet och att den försvagat synen på'n. Illa hade han alltid sett, men nu på gamledar var det nästan rakt förbi för honom.

Om det var aldrig så stor stil i boken och hur han än höll henne, så blef hela läsningen likväl som en gröt för Sven. Och det var inte nog med det, utan hvad han skymtade såg han ibland dubbelt, så alltid fick han en galen föreställning om'et.

Gick han fram emellan ett par grindstolpar, hände det nästan jämt, att han tog dem för folk, så att han lyftade på hättan och hälsade:

— Gu's fre' karlar!

En gång då han gick ur kyrkan, kom han att gå bredvid prästfrun och tog henne för hustru sin, som han är

Fortsättning på "GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK."

NY ANMÄLAN.

»Gernandts Folkbibliotek» kommer, då serien af Geijerstams Allmogeberättelser nu äro afslutade, att som sitt nästa arbete utgifva

Samlade Bygdehistorier

af

THURE SÄLLBERG.

»Sedan barndomen», yttrar en kritiker, »har denne författare lefvat med bland folket. I fädernehemmet såg han den småländske allmogen ute och hemma, vid arbete och lekar, hörde dagsverkarnes visor, deras samtal och gräl samt iakttog deras sätt och fasoner.» Thure Sällberg är emellertid icke den djupsinnige tänkaren, hvilken söker forma människoöden, som stå på högre plan än det hvardagliga. »Han är» — för att citera samme kritiker — »en riktig lustigkurre en påhittig upptågsmakare med ett jovialiskt och godmodigt sinnelag.»

Genom sina många korta och träffande humoresker ur allmogens lif har Thure Sällberg vunnit en läsekrets, större än vanligen plägar vara fallet med samtida författare. Dessa nästan alltid skämtsamma berättelser, hafva vi här samlat under den gemensamma titeln af **Bygdehistorier.** Läsarens skall här finna alla de folkbilder, hvilka förut gjort samlingarna »På kyrkobacke och i Gillestuga», »Folkaforer och Stollastöcken» samt »Småfolksprat och Storgubbatal» så populära.

Dessutom kommer i serien att inflyta Thure Sällbergs nya berättelsesamling: »**Bland Sockenkungar och Backstugusittare**» *som förut icke varit i bokform utgifven.*

Vidare kommer förlaget att denna gång öka hvarje häftes sidoantal från 24 till 32, samtidigt med att det ursprungliga priset 25 öre bibehålles.

Liksom det föregående arbetet i »Gernandts Folkbibliotek» blir äfven detta **rikt illustreradt.**

Arbetet utkommer i cirka 24 häften med ett hvarannan vecka och åtföljes för subskribenter gratis af en elegant perm med guldtryck.

Stockholm i Oktober 1899.

C. & E Gernandts Förlags Aktiebolag.

Stockholm, Kôersners Boktryckeri-A.-B. 1899.

GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK

SAMLADE
BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE

AF

G. STOOPENDAHL, T. HEURLIN, W. GERNANDT, C. A. OLAUSSON

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS
AKTIEBOLAG, STOCKHOLM

4. HÄFTET
Pris 25 öre

Samlade Allmogeberättelser

af

GUSTAF AF GEIJERSTAM

hafva afslutats med 36:te häftet, och har förlaget *utom hvad som i den ursprungliga anmälan utlofvats* tillagt författarens senast utgifna kustroman

Det yttersta skäret.

Denna skildring från Sveriges vestkust har erhållit de amplaste loford. Vi bifoga här följande ur pressens omdömen:

Med undantag af Strindberg finnes ingen förf., som med så mycken kärlek och insigt skildrat svenskt kustbefolkningslif som Gustaf af Geijerstam. (*Sthlms Dagbl.*)

— — — den är gifven med en friskhet, en utsökt, finkänslig konst, som går till hjärtat. (*Nya Pressen.*)

Vill du se dessa bilder, sedda på en gång med menniskans och med konstnärens blick, se dem sådana du älskar att själf minnas dem, läs då Gustaf af Geijerstams senaste bok. Allt hvad den varmaste vän af vestkustens folklif och natur, sådana han ser dem, ej på de fashionabla badorternas allmänning, men sådana man än i dag finner dem långt där ute på de yttersta skären, ger han dig samladt i sin nya berättelse. (*Nya Dagligt Allehanda.*)

Den, som följt med alla de böcker, som under årens lopp utkommit af samma förf., måste häpna öfver och beundra mångsidigheten af hans skaparförmåga. I intet af hans arbeten finns det tröttsamma manér eller återkommande refränger från en förut yttrad tanke. Med den verklige konstnärens enkla storhet gifver han af sitt innerstas bästa skatter, utan att kompromissa med publikens smakriktning eller modets vexlingar. (*H. P.*)

Det yttersta skäret är utan tvifvel den bästa af hr af Geijerstams hittills utkomna publikationer. (*C. D. W. i Vårt land.*)

Fiskarebefolkningens lif, dess fröjder och bekymmer, hafvet som den lefver på och där den så ofta finner sin graf, den friska brisen och den flödande sommarsolen, allt detta är återgifvet med en omedelbarhet, för hvilken grubbelsjukan dunstar bort och väldströttheten går upp i rök. (*Dagens Nyheter.*)

Arbetet har alltså därigenom fått en värdefull tillökning.

Det färdiga verket kostar i sin helhet i 2 artistiskt utförda band med guldtryck och på permen pressad titelvignett af Albert Engström kr. 9,50. Eller första delen kr. 5. Andra delen kr. 4,50.

Till det rikt illustrerade arbetet äro teckningarna utförda af Albert Engström, K. Stangenberg och C. P. Olausson.

Stockholm i Januari 1900.

Subskription å detta arbete mottages fortfarande, i alla boklådor.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

kavat och sträng emot, emedan han tror, att hon lurar honom och säljer och krånglar bakom ryggen på'n.

— Du kunde gärna lagat dej ur körka så fort den gamle dö'dansaren snörflat amen, så du hade haft maten i ordning tills ja' kommit hem, ditt latskrälle, för du har då

»Gudsfred karlar!»

inte med kungörelserna att göra! Eller har du dä', din skvallerbötta? sa' Sven till prästfrun.

Denna blef förstås, rasande och knäckte till att predika för Sven, som å sin sida inte blef mindre förargad och snopen, när han fick reda på sitt misstag. Men folket på kyrkogården fick sej en rolig stund för omaket.

Sådan är Sven Månsson, hvad synen anbelangar. I sinnet är han hård och snål, så att han unnar hvarken sig själf eller andra något godt. Därför har han också blifvit en rik knase, fast han lefvat uselt och knappt haft något roligt i sin dag.

Enda barnet, en dotter, hade också fått gå i alla tider hemma och släpa fast hon gång på gång velat ut. Vid ett par tillfällen hade det också varit frågsmål efter henne i giftermålsväg, men det hade inte varit karlar, som lämpat sig för far hennes, det blindstyret. Och därför gick hon där hemma och våndades.

— Ska' du gifta dej, ska' dä' bli med Pelles son i Granåsen, för det kan bli fason på gifte. Han har lika möcke som du, så ni kan passa ihop! Ja' har talt med Pelle om'et, och pojken vänder sig nog efter oss med tiden! plägade Sven predika, när dottren jämrade sig och pratade om, att det såg ut, som om hon skulle bli öfver.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

En vacker dag kom Sven ut på sin förstubro och hojtade efter sina fruntimmer, som gingo och räfsade nere på maden.

— Kom in med er i rappet, för här har kommit ett bref ifrå' Granåsen! skrek han och viftade med ett papper i luften. Kvinnorna kilade in, och Sven flydde dottern brefvet:

— Läs opp'et högt och rent, så få vi höra, hva' dä' kan innehålla! sa' han.

Och flickan stafvade och läste:

»Hedes Sven Månsson.

Jag fatar nu pennan i min hand för att säga dig att min son Joan fått sitt vett igen, sen han fick si länsmans skrifvare kössa Anna i Vråen, som förvillat hans förnuft. Herren har hört våra böner te' sist, som vi uppsändt, så att nu säger Joan, att han ger Anna hundingen, för han

ä' nok så pass folk och så välbärgad, att han inte behöfver slita fruntimmer ihop med nåra herraslankar, säger han. Tänk tocken nådi Gu' vi ha' i alla fall, och nu kan vi slå ihop barna och egendomen, som är oss beskärd, och nu kommer vi i nästa vecka på fredag ner till er och trolofva dem, för en ska' smi' mens järnet ä' varmt. Ta' då dit prästen, så står trolofninga sig likare, äss de skulle vella krångla, för ungdomen ä' vrensk och ostyrig i denna usla tid, tecknat af en vän i hast. P. Israelsson.»

— Sir du dä' att du inte blir öfver du, fast du har gått här och gnällt! Nu kan du tacka Gu' och slicka tummarna, om du har så pass vett, för nu får du en pojke, som har lite att va' med! utbrast gubben och var så glad, som om han hade hittat en pängapung.

— Ja, inte ä dä' just nå'n vackerlek på'n, men han ä' väl bättre än ingen, så ja' får väl ta'n då! lät flickan och smackade med läpparne samt såg lycklig ut.

Se'n lades där råd, hur Granåsaborna skulle tagas emot. Reelt och hederligt skulle det bli och bå' prästen och hans fru och fröknarne och sonen skulle bjudas.

— Nå'n gång får en väl slö sej lös! mente Sven.

Och ett förskräckligt rabaskande blef det hos Månssons.

Flickan och käringen sprungo, hvilken som värst var, kring i bygden och lånade knifvar och gafflar, tallrikar och téskedar, och de voro till och med hos nämndemannens och lånade deras granna kaffekanna utaf porslin med målning på. Ty det var stopp, att de fingo Sven att köpa en sådan.

Omsider kom trolofningsdagen och Pelle med sin son en linhårig och snusig drasut. Strax efteråt kom prästens hela familj och undrade hvad som skulle stå på i Ormeshult, dit de aldrig förr blifvit bjudna.

— Gack ut i köket och köss flecka ett spadtag, så får du si, hva' du töcker, innan vi knäcka åstad mä trolofninga, för en ska' inte köpa grisen i säcken, du Joan! hviskade

Sven åt den blifvande mågen, medan man satt och väntade på välkomstkaffet.

Johan gick och kom igen efter en vändning.

— Nå, hur smakade dä? sporde begge fäderna på en gång, när han kom in.

— Åhjo, dä' vore synn' å klaga. Sämre har ja' vatt ute för och för bättre mä! svarade pojken och drog ett stråk med tröjärmen öfver munnen.

— Dä ä' som så, herr pastor, sa' därefter Sven, men vände sej i följd af sin dåliga syn till prästsonen, bugade och kumbuktade sig för denne — dä' ä som så, herr pastor, att Pelle och ja' tänkt gefta ihop våra barn och så velle vi, att pastorn skulle trolofva dem åt oss, så att dä blir reelt och bergsäkert. Men vi ska' ha' oss en kopp kaffe först, innan vi dra te!

— Jaså, ja' lycka till då! genmälde prästen från ett annat hörn.

— Körs, setter pastorn där! Ja' ä'ke dä perkelen hva' mina öjon grepera! Och Sven satte sig skamsen på den bortre soffan.

I detsamma bar gumman in småbrödskorgen och satte den på bordet samt trugade gästerna att sätta sig ned kring detsamma.

— Sitten nu ner, så kommer kaffet bums! bad hon, och allesammans tråkade ihop sig kring bordet.

— Nå värden själf då, ska' inte han vara med! inföll pastorn, när han såg Sven förblifva på soffan.

— Han drecker sin sleck, där han är. Han sir så dåligt, att han skäms äta ihop med folk, för han vänder sej så illa! inföll hustrun.

I detsamma hade fästmön satt nämndemannens rara kaffekanna på bordet.

Men innan någon kom sig för att börja, fingo de se Sven stiga upp och kisa med ögonen åt bordet och bita på tänderna.

— Ut din usling! skrek han.

»Ut din usling!«

Och ingen kunde begripa hvad han menade, utan de bara glodde på honom.

Men Sven gick efter sin körkekäpp, tågade sen rakt på bordet och klippte till kaffekannan, så att hon gick i hundratusen bitar, och så att det skållheta kaffet for i synen på hela sällskapet, men mest på prästfrun och fästmannen. Ett farligt skrål och skrik och jämrande blef där.

— Hva' i Herrans namn va' dä? pustade Sven.

— Dä va' ju kaffekanna, ditt blindstyre! svarade hustrun.

— Åh, åh, du min store skapare! Och ja, som töckte, att det var den store hvitbrokete lagårdskatten, som fluget opp på bordet! halfgrät Sven.

Aldrig har väl sådant någonsin händt vid en trolofning förut, och hela affären hade bestämdt gått åt putten, ty Johan blef nästan toseter, om inte pastorn jämkat ihop dem. Men säkerligen hade inte ens han kunnat få affärerna till stånd, om inte Sven i yttersta minuten hade ökat hemgiften med 500 kronor.

Det var ett dyrt rapp för honom.

Men att pastorn lade sig ut för Sven, det var då mer än vackert, ty frun hans blef så illa skållad, att hon fick ligga under doktorn i tre veckors tid, innan hon kunde visa sej, och den ena fröken fick sin klädning förstörd för båd tid och evighet.

Aftonsol.

Sven Petersson i Långasjö var en öfver höfvan hård man, hård och nästan hjärtlös mot alla, men allra hårdast mot sina barn.

Huset var förmöget, det förstås, men icke ens torparbarnen i socknen gingo så simpelt och dåligt klädda som Sven Peterssons söner och döttrar i Långasjö.

Och dock var det egentligen icke snålhet och girighet, som dref Sven att hushålla på det viset med sin raska afkomma — ty rappa och duktiga voro de alla — utan det var ett hos mannen ingrodt hat till allt hvad han, mången gång orättvist nog, kallade denna världens fåfänglighet, som dikterade detta hans förhållande till barnen.

— Di ska' hållas till reelt arbete ifrå' det di kunna lyfta en yxa eller grep, och nå'ra modeapor ska' di heller inte bli, så länge mitt hufvu' vetter opp! plägade han säga.

Och knoga och arbeta fingo de också nästan mera än hvad mänskligt var, så att dagsverkarne framme på herregården, där det dock alla dagar gått tämligen hett till, säkerligen aldrig behöfde lägga sig så trötta någon kväll som »rike-Svens» barnungar i Långasjö.

De som riktigt i grund och botten kände Sven, det vill säga de, som voro uppväxta tillsammans med honom, påstodo likväl, att han i botten af hjärtat inte var så hård, som han fastmer satte en stor ära uti att synas vara.

Han hade, sa' de, fått den falska föreställningen, att det skulle vara så obegripligt karlaktigt att visa sig utan känslor och medlidande.

Och fördenskull fick han nog många gånger lida mer än någon kunde ana, fast han bevars aldrig lät förstå något sådant, menade de.

— Han båtar minsann inte af sin grymhet! lät det tidt och ofta.

Och det gjorde han inte heller.

Ty så fort en son eller dotter blef arbetslös och kom till myndig ålder, bar det af till Amerika med den ena efter den andra af dem.

Men tror ni, att han ens i afskedets stund, när de för alltid drogo bort, visade en skymt af smärta eller ömhet, så att någon märkte det? Nej bevars!

Då näst den yngsta flickan skulle i väg, observerade Sven ett par dagar förut, att hon bland sitt resgods stufvat in en liten fjäderdyna, som hon tänkte få nytta af på båten.

Sven tog ifrån henne den.

— Du kan skaffa dig en halmsudd i Göteborg och stoppa den i varet; mot dä' sofver ditt flärdfulla hufvud lika bra! lät han och läste in och gömde hvarenda fjäderkudde i hela huset, så att inte modern skulle kunna hjälpa henne till att smussla undan någon.

Man skulle kunnat tro, att en ungdom, som blifvit van vid så mycket arbete och sådan försakelse och stränghet, skulle slå sig dråpligt ut i det nya landet.

Men det är kanske icke allt för klokt att knappa in för mycket på friheten för de unga, och i alla händelser gick det då rakt icke bra i Amerika för Svens afkomma.

De hade ju under sin uppväxttid knappast som stöld fått smaka det bittersta nöje, och därför begrepo de icke att måttligt eller förståndigt begagna den frihet, som sedan i ett slag blef dem beskärd.

Tidt och ofta kom det också genom bref från andra utvandrade sockenbor underrättelse om, hur än det ena, än det andra af Svens barn kommit på fallrepet.

Men Sven låtsade emellertid, som om det icke rörde honom, och om någon stack till honom ett ord om barnen, plägade han alltid svara:

— Jag har inget på mitt samvete, för jag vet, att jag hållit dom te' tukt, så länge jag hade dom i mitt våld!

Han gaf sig således icke, och folket i socknen tyckte, att han blef allt grymmare och hårdare för hvart år, som gick, och man spådde, att han nog skulle få för gammal ost, om inte förr, så åtminstone när han en gång blefve kastad på dödsbädden.

* * *

Till sist hade han inte mer än Hedda, den yngsta dottern, kvar i hemmet. Det såg ut, som om han tyckte mer om henne än allt annat på jorden. Inte för det att han visade det så särdeles, men drängen hans talade ofta om, att det såg ut rakt som solsken i ögonen på Sven, när Hedda var i närheten.

Aldrig talade hon heller om Amerika eller att hon ville dit, och det likade honom också godt, kantänka.

Allt gick således sin gilla gång i Långasjö, ända till dess Hedda en söndagsafton kom in till gubben och omtalade, att Per i Hjortlöpen ville tala ett par ord med honom.

— Låt honom komma in!

Per kom in och stod och skrufvade sig vid dörren.

— Hvad kan du vilja? frågade slutligen Sven.

— Jo, det är som så, att Hedda och jag kommit öfverens att gifta oss, och Ni behöfver allt nå'n som hjälper Er på gamla dar med gården här! sade Per.

Jesses, hvad gubben blef ursinnig.

— Tror du, att sonen till en gäldbunden och usel åttingsbonde ska' få lägga sig till det endaste barn jag har?

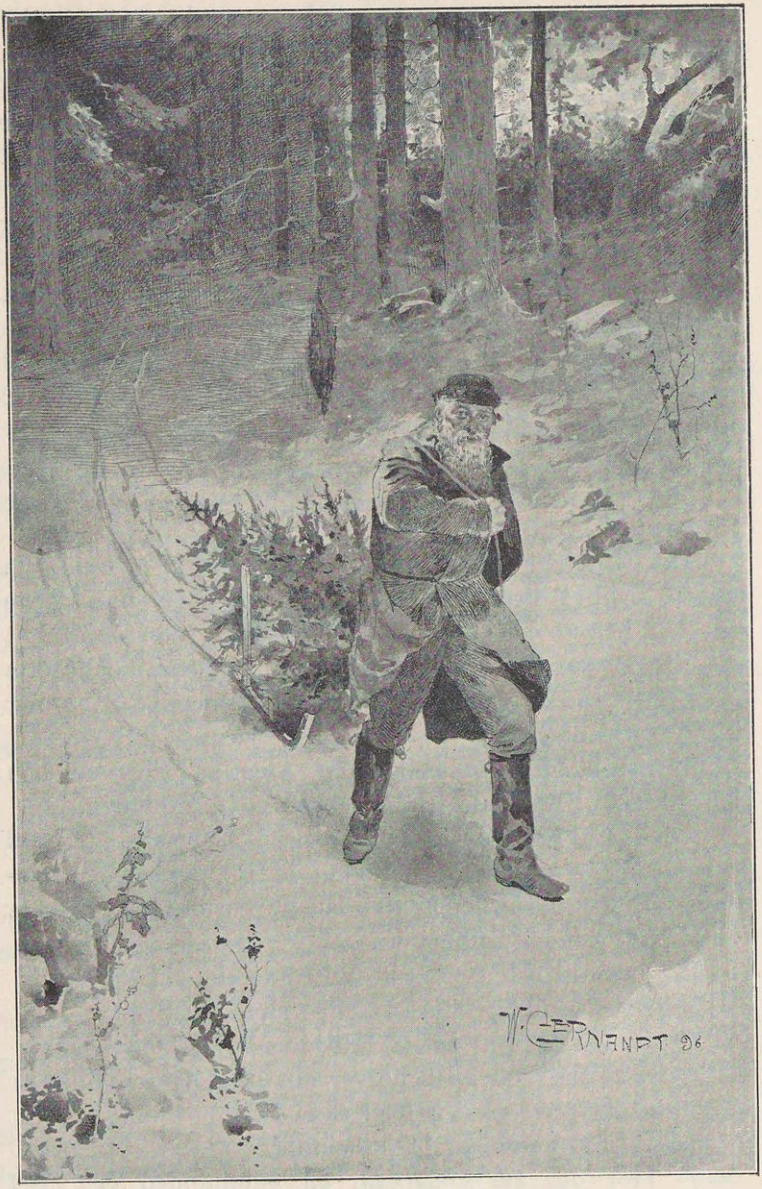
W. GERNANDT 96

röt han. Och helt visst hade han slängt stöfvelknekten i skallen på friaren, därest denne ej varit så flink att ge sig i väg.

Per visste, och Hedda också, att det inte vidare var värdt att försöka gubben med godo, ty sedan han en gång sagt en sak, så stod han fast som berg vid sin utsago.

Men ifrån den stunden blef där trist och dystert, värre än vanligt uppe i Långasjö, och på sensommaren försvann Hedda en natt.

I början trodde Sven, att hon gifvit sig af till Amerika, men det begaf sig snart, att hon endast flyttat till Per, som tagit sig an ett torp i andra ändan af församlingen.

Det blef naturligtvis ett stort spektakel af den paschasan, och Sven måste för undvikande af skandal till sist medgifva äktenskapet. Men ingen af dem fick visa sig för honom, det sa' han bestämdt ifrån.

Så gick det ett par år. Sven blef liksom litet besynnerlig i sin ensamhet, och hustrun hans omtalade en och annan gång, att hon stundom om nätterna väcktes af att gubben låg och suckade.

Så tycktes det en julafton som om någonting varit på tok med gubben.

Han hade ingen ro utan gick ut och in hela dagen, tittade gång på gång neråt vägen, som om han väntat någon.

När han trodde att ingen såg honom, smög han fram och strök med handen öfver Heddas byrå, som ännu stod vid sidofönstret i stugan, liksom för att smeka det gamla träbelätet. Och i skymningen tog han sin mössa och gick ut.

— Jag vankar ut en vändning! Kanske luften hjälper undan hufvudvärken jag har! sa' han till gumman.

Men sanningen var, att han inte kunde bärga sig den heliga aftonen.

Han ville promt, om äfven osedd och på afstånd, se hur hans Hedda hade det, och därför hände det också, att den gamle mannen mellan kl. 8 och 9 på aftonen stod utanför det lilla torpets fönster och tittade in genom rutan.

Därinne var, trots det påtagliga armodet, så ljust och hemtrefligt.

Det unga paret hade nyss slutat sin aftonmåltid, och grenljuset brann ännu på bordet.

Per satt där med en liten knubbig flicka i knä't.

Där funnos inga innanfönster, så att gubben kunde höra hvart ord som sades. Den lilla höll just på att sluta sin aftonbön och modern stod bredvid med knäppta händer.

— Dud välsigna far å mor, mo'fa' å mo'mo', alla människor å mej själf lilla fattiga barn! Do' natt! slöt den lilla.

Men hon hade inte väl hunnit sluta, förrän dörren for upp och i öppningen stod gamla »Styfve-Sven» och grät och skakade som ett barn.

Och måntro den, som inte kanske på bortåt sextio år fält en tår, den har en stor flod att ösa ur.

Där blef en vacker julafton firad i den torparstugan, en glädjens, ångerns och försoningens fest, som ej kan beskrifvas. Och det dröjde ej många dar efteråt, förrän det gick pängabref till Amerika med hjälp till de två af Svens barn, som ännu troddes vara vid lif därborta.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Dagen före julaftonen i fjol mötte jag Sven icke långt från Långasjö.

Gubben kom och släpade på en stor julgran och såg så genomlycklig och förtjust ut, att han var nästan oigenkänlig.

— Den ska' lilla-Hedda ha! Nu gualof har jag alla hemma. Per har gården och jag behöfver inte göra annat än gå omkring och ha roligt med lilla-Hedda! Herren har sändt mig en liten ängel på gamledar. Underligt går det till. Förr ville jag komdera och va' tyrann öfver stora, långa, fullvuxna pojkar. Nu är här en liten flickbyting på tre och ett halft år, som gör precis hvad hon vill med mig. Men de' ä' roligare nu! log gubben.

Ja, jul, du välsignade jul, hur många hjärtan ha' icke veknat i ditt ljus!

Galen medoksin.

Den så kallade vetenskapen, som folk skryter så besatt med och som många till och med sätta framför själfva bibeln, är i alla fall inte så ofelbar som det sägs.

Vår högvise skolmästare, hvilken är den vådligaste vetenskapsman, som ska' kunna uppletas på långa håll, har år efter år lärt våra barn och oss med för resten, att människan har precis likadan mage som grisarna, och att människorna för den skull ha ungefär samma natur som svinen.

— Detta syns, — plägade han säga i sina nykterhetsföredrag, — hufvudsakligen när människan förtärt bränvin, ty då snörplar och ryter hon som ett svin och rotar med trynet i vägen!

Jag trodde honom aldrig, utan disputerade och härjade med honom tusentals gånger i detta ämne. Ty om det vore sannt, att svinen hade samma mage som vi, så skulle de väl, för skam i våld, också ha likadan magkatarr som vi ha. Men fastän jag födt opp tusentals grisar i min dag, har jag då aldrig förstått, att en endast en af dem haft så mycket som den minsta lilla släng af magkatarr. Detta sökte jag tratta i skolmästaren, och jag bevisade med statistiska siffror, att i hela Skåne, grisarnes stamort på jorden, sedan vår tideräknings början, aldrig en nasse, vare sig gammal eller ung, manlig eller kvinnlig, haft »maggiarr», utan att de ätit hvad attan som hälst och mått bra därutaf, under det att nästan hvarenda piga och hvarannan dräng i universum anser sig böra hålla diet och endast tåla den mat de tycka om nu för tiden,

Skolmästaren ryckte emellertid blott på axlarna åt mina bevis och min statistik samt sa', att jag vore en dumbom, som inte visste, hvad anatomi ville säga.

Men så inträffade det, gualof, någonting, som bevisade, att jag i alla fall haft rätt. Och skolmästarens vetenskaplighet har fått sig en djädrans knäck för alla tider.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Svens hustru i Ragnarök hade legat illa sjuk en långlig tid.

Gu' vet egentligen hvad som gick åt henne, ty för ålders skull borde hon ha' kunnat sträfva minst ett tjog år till.

Men det var stopp, att hon ville bättra sig, fast Sven hade Lena i Rydet där en hel dag till att koka ihop alla slags mixturer och meklamenter, som en ska' kunna tänka sig. Hon kokade flera grytor, och hustrun drack och slök halfstopaflaska efter halfstopaflaska och fick därtill sätta i sig Hoffmans och Tillemans droppar så möcke hon orkade. Men det bet ändå inte på sjukdomen.

En gång var min käring och sjutton andra af de klokaste hustrurna däruppe i Ragnarök en hel dag och gnodde in hela Britta med bränvin och salt ifrån hufvudet och till

fotabjället för att locka sjukdomen ur henne. Men det var stopp. Britta blef snarare sämre och inte bättre.

Till sist visste då Sven ingen annan råd än att gå ner till kyrkoherden.

— Dä' är så godt att vi låta bönerna gå för hustrun min om sönda', för det sir ut som om ja' skulle mista henne! bad Sven.

— Har Sven haft läkare hos henne? sporde pastorn.

— Jojomen, hva' ja' dä' har. Lena i Rydet har varit och kokt ihop för flera riksdaler, och Pelle Sjö har öppnat åder på henne och Justus i Bommen har lagt tjärduk på röggen på henne, och fruntimmerna ha gnott henne med tiodubbelrenadt och ho' har fått minst ett stop Hoffmans- och andra droppar, så här ä gjordt hva' göras kan, och nu får böner och vår Herre lof te' å göra resten! mente Sven.

— Men det är oförsvarligt att inte rådfråga en ordentlig läkare! förmanade prästen.

— Läkaren kostar pängar och han kan väl inte göra mer än ordinera droppar och dä' är väl, för hundringen i våld, meklament som meklament, och meklament har hon fått, så mycke som i henne gått! lät Sven.

Nå, det blef inte bättre än att pastorn måste lofva att taga upp henne i bönelängden till nästa söndag och så gick Sven hem.

När han så nalkades detta, kom pigan emot honom på gården och slog ihop händerna och hojtade och skrek:

— Husbonne, husbonne, nu är det rent rasande ställdt för oss!

— Har Britta slutat?

— Nä, men suggan ligger och räcker hufve och fötter ifrån sej och vill dö' ho' med!

Då blef det lif i Sven, ska' jag säga.

Och undra inte på det, ty suggan var dyrbar. Hon härstammade ifrån själfva hushållningssällskapets förvaltningsutskott, så det var fint herrerace i henne, och sexti riksdaler hade hon kostat Sven.

Han for in som en stolle i stian, och när han sett, hur illa det stod till, dröjde det minsann inte många minuter, förrän han hade hästen selad och i skacklorna.

— Ja' måste te djurläkaren och det bums! grät han och satte i väg ner åt sta'n så att häststackarn låg som en rem utefter marken.

Under det han så körde och ryckte i tömmarne och grät och böstade öket i sidorna med piskskaftet, kom han att tänka på, att han kanske också, efter han i alla fall gjorde resan, kunde fråga folkaläkaren för hustrun. Det vore, mente han, i alla fall en god gärning, som kanske medförde suggans tillfrisknande såsom belöning.

På det viset begaf det sig, att han efter några timmar kom hemkörande med en »meklamentsflaska» i hvardera ytterfickan.

Så fort han stannat på gården, började han hojta på folket.

— Lefver ho'?

— Hvecka ho?

— Sogga förstås!

Och när han hörde, att hon så gjorde, barkade han in till henne och hade folket att bryta upp käkarne på suggan samt hällde i henne den ena flaskans hela innehåll i ett tempo.

— Gu' tröste den, som ska' ha' ett sådant sjukhus, som ja! Nu få vi lof se om hästen, och sen in och ge Britta en dosis! suckade han.

Och Britta fick också i sinom tid sin del ur den andra flaskan.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Just som han slutat den ingifningen kommo patron Hansson och jag upp till Ragnarök i ett ärende.

— Hur står det till? sporde vi.

— Så illa det kan! Men nu har jag, gualof, fått medoksin te bå' den ena och den andra! Det skadar väl

inte, om ja' ger Britta en dosis te' utaf dä här, patron? lät Sven och flydde Hansson flaskan.

— Bevare honom Gud för sådant! Det här är ju för djur! svarade patronen, när han läst lappen på flaskan.

Ni skulle ha' sett Sven i det momanget. Håret började resa sig på hans hufvud och munnen blef precis trekantig på'n.

— Då har jag förbanningen gett sogga hustru mins och hustru min soggans meklamenter! Hva' ska' dä nu bli å'? jämrade han.

— Åh, trösta dej du, sa jag, för efter skolmästarens vetenskap har människa och svin likadana inelfvor, och då ska väl det, som är bra för den ena, vara gagneligt för den andra också.

Patronen, som är en inbunden allvarskarl, runkade på hufvudet och sa', att vi inte vore stort likare än kreatur

bå' Sven och jag. Och så gick han sin väg, som om han blifvit bränd.

Men Sven lugnade sig vid mina ord och mente, att eftersom båda delarne kostat grofva pängar, så måste de väl göra någon verkan dit de kommit.

Och verkan gjorde »meklamenterna». Ty framåt nästa otta slocknade bägge två de sjuka i Ragnarök. Ja, det vill säga, att suggan stucko de ner för att rädda fläsket. Men det blef i alla fall odugligt, eftersom det var mysk, som Sven hällt i henne.

Stackars Sven! det var ett hårdt slag för honom, att mista båda två på en gång, just när priset började stiga på fläsket. Och hvem vet när hushållningssällskapet härnäst säljer ut af sina präktiga racer.

Men på begrafningen söndagen efteråt höll jag minsann skolmästaren varm, ty här kunde jag då komma åt att visa honom, att det är en vådlig skilnad på inredningen i en människa och ett svin. Annars skulle väl inte Britta i Ragnarök gifvit med sig så kvickt utaf grisemulsionen.

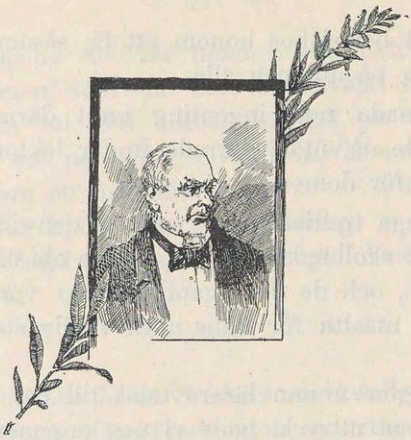

Den gamle skolkarlens straffpredikningar och bibelförklaringar.

Vi äro en stor hop, däribland en massa präster här i landet, som vid gubben A:s säkra hand för första gången tågade in på teologiens knaggliga och styfbrutna mark. Alla hafva vi en gång darrat inför den propre och elegante gubben med de vådliga kraftuttrycken på läpparna och den stränga och allvarliga blicken bak de guldbågade glasögonen, men vi hafva ock alla älskat honom för det stora och varma hjärta, som klappade för oss i hans robusta bröst.

Ett original var han.

Så här bortemot ett fjärdedels sekel efteråt kan det ju gå för sig skämta öfver de förfärliga straffpredikningar, hvilka lektor A. tidt som oftast höll för oss, men det var minsann lagom skämtsamt så länge man satt där och darrade och skalf under gubbens blickar, medan han på sitt kraftiga sätt och med sina mest mustiga uttryck framhöll vår uselhet och dålighet, och därunder stammade litet smått.

Arg var han säkerligen icke i så hög grad som vi då föreställde oss, utan det var egentligen en vana och ett

oemotståndligt behof hos honom att få, såsom det så skönt heter, »skälla» på allt och alla.

Han menade rakt ingenting ondt därmed, men det begrepo vi inte då, utan darrade under lektorns mullrande åska såsom inför domen.

Stora, långa trettioåringar, som på den tiden icke sällan förekommo på skolbänken, hyste samma obeskrifliga respekt för gubben A., och de där »gamlingarna» voro också oftare än de yngre utsatta för hans allra vådligaste straffpredikningar.

Hade någon annan lärare talat till oss i samma ton och med samma uttryck, hade vi nog opponerat oss ibland, men nu sutto vi där samtlige spaka, rädda, förkrossade och ödmjuka, medan han gaf oss på huden.

Och ibland fingo vi hålla till godo med duktiga örfilar också.

Till och med när gubben ohjälpligen kom af sig vid uppläsningen af psalmversen i aftonbönen, hvilket ofta var af en obeskrifligt komisk verkan vågade vi icke draga en millimeter på smilbanden.

Han såg nämligen betydligt vred ut, när han gaf sig i färd med att memorera ur psalmboken, och kanhända tog han då på sig denna skräckinjagande min för att vi skulle hålla oss allvarsamma, ifall han skulle komma af sig, hvilket nästan alltid hände.

Vanligen plägade detta inträffa i början af psalmen, men då klippte han genast till med en annan, och han kunde på det sättet känna sig för på tre à fyra stycken, innan han kom i gång.

En aftonstund gick det dråpligt för honom ända till dess han läst högt sista versraden i psalmen.

Själfva slutet undflydde totalt hans minne, och det blir omöjligt att glömma gubbens ursinniga min, när han gjorde den erfarenheten.

— Och hjälp mig, Jesu, nådelig . . . hm . . . hm . . .

Där stoppade det för honom, och lektorn glodde till öfver glasögonen, som om han hade velat svälja oss allesamman. Men ett slut måste han ha på versen, och så hostade han ett par gånger samt skrek sedan under det han såg ut som ett åskmoln:

»Och hjälp mig, Jesu, nådelig
Att djäfvulen ej sviker mig! Amen.»

* * *

Vid ett tillfälle hade vi några stycken burit oss mycket illa åt och varit oförskämda mot en extra lärare, hvilket tyvärr ibland inträffade.

För den sakens skull undfingo vi af gubben det gräsligaste ovett, som säkerligen någonsin vankats i någon skola. Han hyflade först till oss en och en i sänder och sedan alla i gemen.

— Hva' du din lille svinpäls, Thu-Thure S., ska' här i skolan å göra, dä' begriper ja' inte. För du ä' lika lat som du ä' dum, å lika dum som du ä' oförskämd, å lika oförskämd som du ä' lat, och lika ussel å dålig som du ä, dum å oförskämd å lat.

— Å du, G—svärd, du ä' ett fullkomligt kriantur; du tycks gå här å trotsa på din ussla kna-knapadel, din stympare, men de ska' ja' säja dej, att ja' inte vill ge' så mycke' som mina gamla ga-galoscher en gång för ditt ruttna adelskap.

När gubben hunnit hit uti sina straffdomar, fick han händelsevis syn på den hyggligaste eleven i hela afdelningen, en yngling, som alls icke deltagit i oförskämdheten mot extraläraren. Men gubben, som nu var kommen i sitt esse, ansåg tydligen, att äfven denne borde ha sin lilla släng med af slefven, hvadan han vände sin vrede från oss, de verkliga syndabockarne, och undfägnade honom med följande tirad:

— Nu sitter du tydligtvis och gläder dej åt dina kamraters ofärd, men ja' ska' säja dej, att du kanske ä'

vi-vida större kri-kriantur än de andra. Dä' ä' bara tillfälle som hi-hittills har saknats dej att lägga din u-usselhet i dagen; fi-finner du bara läglighet, så komma dina bofstreck att bli förskräckliga, fast du nu sitter här och söker se ut som en kyrkängel, din . . . hm . . . din skomakaregesäll. Ful och o-otäck ä' du också te' å si på så dä' får ja' säja dej, att du passade bättre i ett me-menageri än här!

Det är omöjligt att beskrifva hur förfärad och förbluffad denne oskyldige yngling blef öfver denna väckelsepredikan.

Så gick det lektion efter lektion. Alltid fann gubben anledning att på sitt egendomliga sätt framhålla vår »usselhet och dålighet». Men när det blef fråga om examina och betyg, så höll han oss faderligt om ryggen, och vi kunde också våra saker för honom, så att det hurrade efter'et.

* * *

I studentexamen rättade han sig icke ett dugg efter hvad censoerrna föreskrefvo, utan han höll sig med sina frågor, där han visste, att vi voro säkrast hemma och låtsade, som om det hade varit en vanlig lektion, så att han interfolierade på det alldagliga viset sitt examinerande med ett och annat »kri-kriantur», »dru-drummel», »nöt» och »stockfiol». Censorerna sågo mycket tilltalade ut och logo i mjugg åt dessa lärda trefligheter.

Strax före studentexamen sade gubben till oss, att vi uti kyrkohistorien »kunde ta' och se på Luther och lärostriderna efter honom, så att vi inte sutte och fånade och drumlade oss som vanligt».

Det gjorde vi också, så att vi voro urstyfva med afseende på vännen Luther och lärostriderna.

Men när examensdagen kom och kyrkohistorien skulle före, anmodade censorn lektor A., att han måtte hålla sig till Augustinus och hans tidehvarf.

— Jaså. Åh ja! sa' A., och vi bleknade och voro förfärade.

Men gubben gick omkring censorns föreskrift på detta enkla sätt.

— Nå, kan du länge där säja, hvar Augustinus var ifrån?

— Från Afrika!

— Jaha, dä' ä' riktigt! Hvad var han för någonting?

— Biskop.

— Nå, kan du då nämna någon annan lärofader i nyare tid, som syn-synbarligen påverkats af Augustinus?

— Mårten Luther!

— Jaha!

Se'n voro vi ju inne på Luther och det blef aldrig vidare ett dyft fråga om Augustinus.

Censorn såg litet långnäst ut, men han afbröt icke examen, hvilken gick såsom en olja.

På det viset hjälpte han oss härligen i våra trångmål, och därför älskade vi gubben, fastän vi städse voro fulla af bäfvan och räddhåga, när vi stodo inför honom.

* * *

Till den gamle lektorns många framstående egenskaper (han hölls nämligen icke utan rätt för en af landets lärdaste elementarlärare) hörde framför allt hans ovanliga hjälpsamhet och gifmilda sinnelag.

Gärna och ofta stack han en sedel till någon fattig yngling, men han fordrade af denne absolut tystnad angående den saken.

— Här har du ett par se-sekiner men du ä' så go- och håller gapet på dej, å inte pratar om'et, din dru-drummel! plägade han säga.

En gång kom en af gubbens medlärare och förebrådde honom detta slöseri med tiokronorssedlar, hvilket icke stod i fullt klokt förhållande till den gamle lärdes tillgångar.

Detta välmenande råd upptogs emellertid med den allra grufligaste onåd.

— Lägg dej inte i mina affärer, du snå-snålstock, utan gå du din väg och låt mej sli-slippa se ditt ve-vedervärdiga ansikte! röt gubben.

Och kamraten-lektorn fick lomma i väg, som om han varit en simpel skolpojke.

* * *

Under de sista åren af sin tjänstetid slösade lektor A. mycken kärlek och omvårdnad på en släkting, som bevistade skolan.

Rask och hygglig samt något ostyrig var denne yngling precis i gubbons smak, så att om denne lät honom vederfaras mycket kärleksfullt och eggande ovett, lät han heller aldrig hans börs vara tom.

Stundom föll det dock gubben in att låta släktingen göra reda för, huru han användt erhållna penningar, och då gällde det för unge Karl att hålla tungan rätt i munnen. Från ett sådant förhör har man en mycket lustig historia, som tillika på det otvetydigaste sätt lägger i dagen gubbens kärlek till ett öppet väsen samt hans ända ut i fingerspetsarne gående konservatism och ovilja mot alla nymodiga rörelser, förnämligast nykterhetspedanteri och nyevangelism, hvilket senare han i sin egenskap af mycket pålitlig teolog ingalunda kunde fördraga.

— Nå, Ka-Karl, sporde gubben en dag, hvar gjorde du af de senaste två kro-kronorna som ja' gaf dej?

— Jo, farbror, jag köpte konjak för att ha' någonting att bjuda kamrater på! svarade brorsonen med mycken uppriktighet och ärlighet.

— Åh ja! dä' ä' just icke något dumt sätt, å nyttjas dä' mä' må-åtta, så har man ingenting att anmärka däremot. Nå, har du då haft några kamrater hos dej?

— Ja, Andersson, Lindell och Lundgren va' hos mej i går kväll! (Lundgren var känd som mycket ifrig nyevangelist.)

— Jaså, fortsatte gubben, vi-visade du dem något?

— Jo, jag bjöd dem ett par tumlare konjak!

— Åhja, dä' gjorde du rätt i Ka-Karl! Nå, dra-drack di?

— Jabevars, Andersson tog sej en bra konjak!

— Jaha, ja, han ä' en mycket duktig och red yngling; flitig och uppmärksam ä' han också. Vi-visserligen ä' han bara en bo-bondeson, men han har ett mycke' redigt hufve' så jag har god förhoppning om honom. Nå, Li-Lindell, han tog väl också?

— Ja, för all del, det gjorde han visst!

— Åhja, äfven han ä' en ganska framstående yngling. Inte ä' han precis något un-under af flit, men han har mycken naturlig be-begåfning!

— Lindell tog till och med två glas, farbror, afbröt ynglingen.

— Ja-aså, ja, han ä' mä' di bäste i afdelningen, å ja' har särskildt fäst mej vid hans behandling af mo-modersmålet såsom mycket re-redig och bra. Ja' har verkligen ett mycket godt hopp om honom! Nå, den där Lundgren då, drack kan något?

— Nej, han påstod, att det stred mot hans principer!

— Hm, hm, den dru-drummelen! Dä' ska' just ett sådant där nöt prata om prin-principer. Ett sådant där kri-kriantur, som spri-springer omkring på ko-konventiklar å annan u-ussel dålighet och gör sina lä-lärare sorg och be-bekymmer. Eländig och i högsta måtto ta-tarflig är han också i sina ku-kunskaper, å sitt modersmål det behandlar han då pre-precis som den u-uslaste sko-skomakaregesäll, så han kan väl näppeligen bli student. Hm, hm, å så kommer en sådan där ärke sto-stock-fiol fram å pratar om principer å vill inte ens dri-dricka ett gla-glas konjak! röt gubben i det yttersta raseri.

Det säges, att Lundgren, som fick reda på den orlofsedel A. vid detta tillfälle gaf honom, af fruktan och bäfvan för gubben sedermera infann sig hos brorsonen och anammade en konjagare samt anhöll, att detta måtte komma inför lektorns öron.

När A. fick kunskap om denna libation, smålog han mildt och uttryckte sin belåtenhet öfver att »dä' fäet vill söka bli folk igen» och Lundgren gick gladeligt igenom uti sin maturitetsskrifning.

* * *

Att döma af den rysansvärda straffpredikan, som den lärde lektorn vid ett tillfälle höll efter en morgonbön inför alla skolans alumner, synes han icke hafva varit någon synnerlig älskare af musik.

Det var nämligen så, att läraren i sång och musik vid ett tillfälle uppmanat dem, hvilka trakterade orgeln under morgonbönerna, att spela preludier till psalmverserna.

Kort därefter kom lektorn en morgon upp i katedern för att hålla bön, och vid orgeln på läktarn satt den gången en äldre lärjunge i skolans högsta klass, en yngling, som var känd och värderad lika mycket för sin framstående musikaliska begåfning som för sin tadelfria vandel och sina goda kunskaper i öfrigt.

Denne drog nu, enligt föreskrift, till med ett långt och ganska tilltalande preludium.

Gång på gång öppnade gubben sin mun och drämde till att sjunga på psalmen, men det tog icke skruf, och när slutligen preludiet var slut, var A. så förgrymmad, att han icke alls förmådde taga en ton.

Bibelförklaringen i den morgonbönen inskränkte sig i följd af gubbens vrede därtill, att han två gånger å rad läste upp ett och samma kapitel ur nya testamentet, hvarefter han reste sig.

Så kom ett nytt, långt preludium, hvilket ännu ytterligare stegrade gubbens ursinne. När vi sedan efter psalm-

sången redde oss till att strömma in i klassrummen, befallde han oss stanna kvar på våra platser, enär han hade något att förkunna.

— Hör du druler däruppe, skrek han åt orgelspelaren, du tycks tro, att du befinner dej på något sä-sämre värdshus efter du spelar sådant där usselt tingeltang och klingklang! Sådana där fä-fähundsaktigheter undanber ja' mej; eller tycker du att dylika eländiga pigtoner passa vid en andlig handling?

— Direktören har befallt mig spela preludier! stammade den stackars orgelnisten.

— Hä-här styrer ingen direktör, förstår du, utan jag! Och dina eländiga pre-preludier, eller hva' du behagar kalla din us-usla smörja, dä' kan du få spela på något tarachim eller eljes, när du vill ådagalägga den fä-färdighet, du möjligen besitter i dina smu-smutsiga fingrar, me-men här duduperar du ingen med nå-några pre-preludier, för vi veta ändå blott allför väl, hvilket rysanvärdt kriantur du däruppe ä'!

Den stackars orgelspelaren stod på läktarn förfärad och såsom fallen från skyarna, och vi andra skyndade bäfvande in i klassrummen.

* * *

På sextiotalet kom där till skolan en ung man, som var nästan ett fenomen. Man ansåg honom för ett verkligt snille och hans läsning gick med en sällspord fart.

Han tog öfver hvarannan klass och satt ändå alltid främst och fick städse de högsta betygen i alla ämnen, så att både lärare och kamrater förespådde honom en lysande framtid i vetenskapens tjänst.

Men när han blef vuxen och kom upp i läroverkets högsta klass, började han öppet och offentligt bekänna, att han storligen betviflade åtskilligt af det, som stod i Norbecks

teologi, Augsburgiska bekännelsen och Symbolum Athanacianum.

Särskildt hyste han svåra dubier med afseende på de underverk, som bibeln omtalar, och hans obstinata matematiska sinne reste sig på ett mycket betänkligt sätt upp mot läran om själfva treenigheten.

Många af kamraterna, hvilka i detta ögonblick äro riktiga och framstående prelater i landet, sökte förgäfves leda honom från de villospår, på hvilka han slagit in. Men det halp intet.

Tvärtom blef den unge mannen i stället så förhärdad i sitt fritänkeri, att han satte upp tolf stycken gudlösa och hädiska teser, samt inbjöd till en offentlig diskussion å en af lärosalarne.

Disputationen gick äfven af stapeln, och hädar-ynglingen ansåg, att han kunde triumfera; ty han var kunnigare än de fleste och yttrade sig med en hänsynslöshet, som förbluffade motståndarne och kom dem att tiga och draga sig tillbaka.

Lärarne voro djupt bekymrade, men teologie-lektorn själf, gubben A., tog saken ganska lugnt och förklarade, att han nog inom kort skulle få ynglingen att blifva renlärig och fullt troende.

— Hör du Jo-Johansson, kom hem te' mej kl. 4 i afton, så får jag tala ve dej! sa' gubben en dag till den irrlärige sjundeklassisten.

På slaget fyra stod denne också morsk och självmedveten innanför dörren i sin religionslärares studerkammare.

— Du tror en hel hop du, min käre Jo-Johansson, men du lär tro så rasande ko-konstigt, och så säjer di, att du i allmänhet inte tror på bi-biblen?

— Jo, i viss mån gör jag det, men det finns allt åtskilligt i den boken som . . .

— Si så, prata nu ingen smö-smörja, utan säj om du tror på bibelen eller ej! afbröt gubben.

— Åtskilligt är ju förnuftsvidrigt, och jag får erkänna, att . . . till exempel underverken . . .

— Ja, så, sa' gubben, och reste sig saktmodigt ur stolen, jaså, han är vidrig för ditt förnuft och du tror inte, du dru-drummel och sto-stockfiol, men ja' ska', min själ, bibringa dej redigt förnuft och lära dej att tro ja'!

Och så grep han fritänkaren i nacken med ena handen och fattade sitt tjocka spanska rör med den andra.

Ynglingen vågade naturligtvis inte slingra sig undan, och snart började det spanska röret att falla fast och tätt utefter hans rygg.

Efter en stund höll gubben upp, vände på martyren och såg honom i ögonen.

— Tror du på bibeln än ditt fä? röt han.

— Dä' ä' väl ej nödvändigt att tro allt, som står . . . till exempel . . . att . . .

— Jo, dä' ä' just dä' som ä' nödvändigt, dä' ska' ja' visa dej! och så började han ånyo dänga på honom utefter ryggtaflan, så att det skrällde och sjöng i lärjungen. Men ju kraftigare och tätare käppen föll, ju klarare och renare började bibelns sanningar uppgå inför själens ögon på denne.

— Tro-tror du inte än?

— Jo, nu börjar jag tro, så att om lektorn ville resonera med mej en smula i lugn om bibeln, så . . .

— Jaha, du, dä' ska' ja' göra! Ja' ska' resonera med dej så, som man rätteligen bör resonera om tros-trosartiklar och bibeln med sådana där okunniga kri-kriantur och öf-

öfvermagar och stympare, som du ä'! sa' lektorn och drabbade ånyo på den halft troendes rygg det värsta han kunde.

— Nu måtte väl tro-tron ha' infunnit sig! pustade gubben till slut, alldeles uttröttad.

— Ja, ja, herr lektor, nu tror, förlåt mej, nu tror ja'! grät den unge mannen.

Då satte sig gubben genast ner och såg mildt och godt på honom.

— Hva'ke dä' just hva' ja' sa', att du skulle tro på bibeln till sist, Johansson! Sir du det du! Bara du fick påtagliga bevis, som du kunde begri-gripa med ditt ussla och in-inskränkta förstånd. Gå nu hem och lä-läs och sköt dej och gå inte och pra-prata en hop dumheter om bi-bibeln. Så förökas din tro. Här har du några kro-konor, för du ä' ju eländig å fattig, din långa, dumme dra-drasut!

Den omvände ynglingen slank ut som en pil och märkligt är, att han ifrån den stunden aldrig kunnat misstänkas för irrlärighet. Han blef tvärtom sedermera en af statskyrkans allra yppersta präster, som i tal och i skrift kraftigt uppträdt till bibelns försvar.

* * *

En gång under sin lektorstid blef gubben A. benådad med ett stort pastorat.

Han flyttade dit, med trifdes platt icke i den nya verksamheten. Han kom ej åt att få gräla såsom han varit van vid, ty det gick icke för sig bland de styfva bönderna på den ort, dit han kom. Han leddes vid och tynade af i tystnaden ute på landet, och när lektoratet efter en tid blef ledigt sökte han och fick det åter, oaktadt det icke gaf stort mer än hälften så mycket i inkomster som pastoratet.

— Men hur kommer det sej, sa' en dag en af hans kyrkovärdar, att prosten vill lämna oss, när han får mycke' mindre lön som lektor?

— Tror du inte, att dä' ä' värdt några tusen kronor om året att slippa se så'na där menagerifi-figurer, som du och dina ge-gelikar! grymtade den gamle skolkarlen.

* * *

En annan gång, då vi i »Novum» läste berättelsen om den barmhertige samariten, gick gubben på golfvet med tummarne instuckna bak västen i armhålorna och funderade ut en lämplig förklaring, hvarför prästen gick förbi den af röfvaren slagne mannen.

— Dä' kan ju för oförståndigt folk synas underligt, sa' han, att prästen gick framom den sargade stackaren. Men det berodde ty-tydligen därpå, att prästmannen skuskulle in till staden och pre-predika i högmässan. Nu hade han sökerligen fördröjt sig och hörde sam-sammanringningen i Jerusalems tempel just när han fick se den sårade, och då kan ni väl be-begripa, era fän, att han ingalunda fick tid att vå-vårda sig om mannen. Folket i Jerusalem vä-väntade otåligt på honom, och han fick icke försumma sin tjänst, så är det uppenba-barligen med den saken. Kom ihåg dä', era stofiler!

Ja, så var han och sådana tag hade han i sig, den gamle oförgätlige hedersmannen. Gu' signe hans stoft, där det nu hvilar i den lilla anspråkslösa småländska kyrkogården.

Svag patrull.

— Ett kreatur ä' du, ett kreatur blir du och ett kreatur har du varit ifrå begynnelsen! Vet du dä', din snusässja! Ska' du spotta medt i vellingagryta', ditt svin?

— Töst käring, för här ä' skamtyg på färde och ja' ä' så ilsk, så ja' vet inte hvad ja' gör!

Det var gamle afskedade soldat Träff, som strax före regementsmötet ett år kom in i sitt kök midt under målbetet och hade detta lilla meningsutbyte med hustru sin.

— Skamtyg! hvad har då händt? utlät sig käringen och föll till föga, sedan hon skummat ett grand i vällinggrytan, uti hvilken Träffen i hastigheten råkat spotta, när han kom in.

— Har du inte sett, hur vår Kalle slappar af och ger sig öfver och hänger ned skallen och sir förgjord ut ju mer det närmar sig mötestiden, då han ska' ut. Hade jag vetat att han var en sådan förbaskad harkrank, skulle han då

Fortsättning på "GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK".

NY ANMÄLAN.

»Gernandts Folkbibliotek» har nu, då serien af Geijerstams Allmogeberättelser nu afslutats, fortsatts med

Samlade Bygdehistorier

af

THURE SÄLLBERG.

»Sedan barndomen», yttrar en kritiker, »har denne författare lefvat med bland folket. I fädernehemmet såg han den småländske allmogen ute och hemma, vid arbete och lekar, hörde dagsverkarnes visor, deras samtal och gräl samt iakttog deras sätt och fasoner.» Thure Sällberg är emellertid icke den djupsinnige tänkaren, hvilken söker forma människoöden, som stå på högre plan än det hvardagliga. »Han är» — för att citera samme kritiker — »en riktig lustigkurre en påhittig upptågsmakare med ett jovialiskt och godmodigt sinnelag.»

Genom sina många korta och träffande humoresker ur allmogens lif har Thure Sällberg vunnit en läsekrets, större än vanligen plägar vara fallet med samtida författare. Dessa nästan alltid skämtsamma berättelser hafva vi här samlat under den gemensamma titeln af **Bygdehistorier.** Läsarens skall här finna alla de folkbilder, hvilka förut gjort samlingarna »På kyrkobacke och i Gillestuga», »Folkaforer och Stollastöcken» samt »Småfolksprat och Storgubbatal» så populära.

Dessutom kommer i serien att inflyta Thure Sällbergs nya berättelsesamling: »**Bland Sockenkungar och Backstugusittare**», *som förut icke varit i bokform utgifven.*

Vidare kommer förlaget att denna gång öka hvarje häftes sidoantal från 24 till 32, samtidigt med att det ursprungliga priset 25 öre bibehålles.

Liksom det föregående arbetet i »Gernandts Folkbibliotek» blir äfven detta **rikt illustreradt.**

Arbetet utkommer i cirka 21 häften med ett hvarannan vecka och åtföljes för subskribenter gratis af en elegant perm med guldtryck.

Stockholm i Januari 1900.

C. & E Gernandts Förlags Aktiebolag.

Stockholm, Kôersners Boktryckeri-A.-B. 1900.

GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK

SAMLADE
BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE

AF

G. STOOPENDAHL, T. HEURLIN, W. GERNANDT, C. A. OLAUSSON

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS
AKTIEBOLAG, STOCKHOLM

HÄFTET

Pris 25 öre

Samlade Allmogeberättelser

af

GUSTAF AF GEIJERSTAM

hafva afslutats med 36:te häftet, och har förlaget *utom hvad som i den ursprungliga anmälan utlofvats* tillagt författarens senast utgifna kustroman

Det yttersta skäret.

Denna skildring från Sveriges vestkust har erhållit de amplaste loford. Vi bifoga här följande ur pressens omdömen:

Med undantag af Strindberg finnes ingen förf., som med så mycken kärlek och insigt skildrat svenskt kustbefolkningslif som Gustaf af Geijerstam. (*Sthlms Dagbl.*)

— — — den är gifven med en friskhet, en utsökt, finkänslig konst, som går till hjärtat. (*Nya Pressen.*)

Vill du se dessa bilder, sedda på en gång med menniskans och med konstnärens blick, se dem sådana du älskar att själf minnas dem, läs då Gustaf af Geijerstams senaste bok. Allt hvad den varmaste vän af vestkustens folklif och natur, sådana han ser dem, ej på de fashionabla badorternas allmänning, men sådana man än i dag finner dem långt där ute på de yttersta skären, ger han dig samladt i sin nya berättelse. (*Nya Dagligt Allehanda.*)

Den, som följt med alla de böcker, som under årens lopp utkommit af samma förf., måste häpna öfver och beundra mångsidigheten af hans skaparförmåga. I intet af hans arbeten finns det tröttsamma manér eller återkommande refränger från en förut yttrad tanke. Med den verklige konstnärens enkla storhet gifver han af sitt innerstas bästa skatter, utan att kompromissa med publikens smakriktning eller modets vexlingar. (*H. P.*)

Det yttersta skäret är utan tvifvel den bästa af hr af Geijerstams hittills utkomna publikationer. (*C. D. W. i Vårt land.*)

Fiskarebefolkningens lif, dess fröjder och bekymmer, hafvet som den lefver på och där den så ofta finner sin graf, den friska brisen och den flödande sommarsolen, allt detta är återgifvet med en omedelbarhet, för hvilken grubbelsjukan dunstar bort och väldströttheten går upp i rök. (*Dagens Nyheter.*)

Arbetet har alltså därigenom fått en värdefull tillökning.

Det färdiga verket kostar i sin helhet i 2 artistiskt utförda band med guldtryck och på permen pressad titelvignett af Albert Engström kr. 9,50. Eller första delen kr. 5. Andra delen kr. 4,50.

Till det rikt illustrerade arbetet äro teckningarna utförda af Albert Engström, K. Stangenberg och C. P. Olausson.

Stockholm i Januari 1900.

Subskription å detta arbete mottages fortfarande, i alla boklådor.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

aldrig fått ta' knektnumret efter mej. Han skämmer ju ut mej, den mjäkern. Aldrig trodde ja', att ja' skulle få ett så'nt får te' son! röt Träffen och spottade åt spisen igen, så att det yrde öfver vällingen.

— Håller du på med att fördärfva vällingen,' så lägger ja' slefva i hösen på dej, rätt så krigsman du va't! Pojken är ingen fara med. Han ä' bara så etter snål, så han går här och sörjer för sina stöflabottnar, som han fördärfvar på slätten, för slitningsersättningen räcker inte till, säjer han!

— Äh prat! Snål och vajen om sig är han, det förstås, men så nitisk ä' han väl inte!

— Jo gubevars! Mins du inte, att han lånte Strids pjäxor i våras, när han gick te' sta'n och inbillade Striden, att han hade sina hos skomakaren.

— Jo! Men det var ju knepigt!

— Ja vars, men har du inte hört hvad som sen hände på vägen?

— Nähej!

— Jo, rusthållaren hann upp pojken och sa' helt beskedligt:

— Sätt dej opp, Klang, så får du åka!

Men pojken gick ändå, så att dammet rök, och sa':

— Nä' tack, dä' kvettar, för ja' har lånt stöflarna jag går i!

— Anagga den gynnarn! Men nu sir han så blåsur ut i synen, så ja' tror, att här ä' fruntimmer med i spelet. I natt satt han och låddes att han las i soldatinstruksjonen, men ja' hörde hur han pretade och skref och ömsom sockade och ömsom svor, så att stuga kunde sjonka! pustade gubben.

— Ja, skref han och sockade, då ä' dä' illa mä' honom! lät käringen.

— Gack in efter hans instruksjon, så få vi si om där inte fins nå't papper i henne, som liknar ett kärleksbref! komderade gubben.

Gumman lät inte säga sig två gånger, utan dök ner i sonens kista med nyfikenhetens hela energi, och rätt i rappet kom hon åter med ett långt papper och med Träffens glasögon.

Denne satte sig till att läsa och spotta. Men allt efter som han las ljusnade han.

— Dä' ä' som ja' trodde. Ett kvinns ä' mä' i spelet. Lisa i Bo har förvillat honom Men nu ä' ja' gla', för pojken ä' rasande barbarisk såsom en knekt ska' va', och en helsekes »pojet» är han; han skrifver på vers som en präst.

— Nå, så tack och lof för dä'! Läs opp'et högt och reelt! bad gumman.

Och Träffen ansade af sina glasögon, hostade och läste, så att det dånade i torpet. Dikten löd:

»*Krigsmans kärlek.*

Det slår klonk i mitt bröst, när ja' tänker på dej,
Du försmäktande pepparkaksdeg!
Och det är, som det bure till himla med mej,
När ja' vänder åt Bo mina steg.
O, ja' töcker ja' blir nära nog relisjös,
När ja' tänker på Lisa, mi' tös,
Ja, mi' tös.

För ja' vell inte härja och vell inte slåss,
Och vid bränvin blir ja' så led,
Och jag är som en ängel mot alla, förstås,
Om ja' bara får ha'na i fred.
Men ja' fräser precis som en frustande älf,
Om ja' inte får kössa'na själf.
Kössa själf.

Om på slätten ja' ståndar på vakt eller går
Där å' stampar i styf exercis,
Och i hast börjar tro: kanske Joan han slår
I kväll sina slag för mi' Lis',
Blir jag stollig på stund och formerar min trut
Till att illvråla: Korpral ut!
Genast ut!

Du förbaskade Joan därnere i byn
Gör en sväng, när du går förbi Bo!
För annars så hackar jag ner dej te' gryn
Te' en kvällsmat åt farsgubbens so;
Här ä' krigsmannatag och krigsmannagry!
Lämna Lisa, din oxe, och fly!
Bara fly!

Ja' ska' slå, ja' ska slå — och jag slår inte bom —
Tills du somnar på eviga stund,
Ja' ska' ge dej ett klipp, så din skjorta blir tom,
Du civile, förhärdade hund!
Om du söker att fingra mi' Lisa i Bo,
Ska' det kosta ditt lif och kosta ditt blo!
Du di' ko!»

— Herren vare tack och lof! Det hörs att det fins krigsmannablo' och hjältetag i'en! sa' Träff, när han slutat läsningen.

— Men aldrig trodde jag, att han var så blo'törstig och inte häller att han kunne dekta så vackert på rim. Men kärleken gör unnerverk, fast du alla da'r varit så råvalkad, att han inte bitet på dej! lät gumman.

— Bitet på mej! Slog ja' kanske inte af näsbenet på Sven i Hägnen för din skull, när ja' började dras mä dej ditt skrälle! röt Träffen.

— Jojo, det som är sannt, det får en inte gå ifrån! svarade gumman och såg liksom lite stolt ut.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

När sen Klangen kommit in vid middagstiden, hade hans far ett långt och djupsinnigt samtal med honom, och slutet på öfverläggningen blef den, att Klangen skulle tala vid Isak på Mon att gå patrull och ha' utkik på Lisa samt spionera på Johan i byn under mötestiden.

— På det viset får du sinneslugn och kan sträcka på dig under mötet! mente Träff.

— Men Isak vill nock ha' ersättning! suckade Klangen.

I skymningen gick han emellertid ner till Isak och underhandlade med honom.

— Du ska' få en ankarstock och en stång tobak för dina besvär, Isak! sa' Klang.

— Dä' ä' för klent! Men ger du mej ett par hvitpreckiga mollskinnsböxer på köpet, så ansvarar ja' för att Johan inte ska' få flank i henne, så länge du legger på slätten! invände Isak.

— Nå, så köss te' i Guss namn då! Far hennes ska' få ge mej så möcke mer mä' henne en gång! sa' Klangen och handslog med Isak. Men inte gjorde han det med gladt sinne, ty han var, som mor hans rent ut sa', alldeles vådligt ettersnål, fast han var knekt.

Nå, Klang drog af till slätten, och Isak gick och vaktade Lisa om kvällarne det bästa han kunde. Och det hade han gärna gjort för noll och intet, ty han hade själf ett godt öga till henne, fast det inte kunde bli fråga om gifte dem emellan, efter han hade en nästan bestämd fästmö i en annan socken. Men efter hon dvaldes långt borta, hade han ingenting emot att drifva omkring med Lisa, och denna å sin sida tyckte också, att det smakade fågel att ibland få känna en karlaarm om lifvet, när Klangen inte mera var tillstädes.

Sådan är ungdomen, gunås, ty med troheten är det klent beställdt här i landet. Och om jag själf varit i Isaks kläder, hade jag gjort på samma sätt, Gu' nåde mig syndare.

Hur det nu var, hade emellertid både Lisa och Isak tagit miste om dagen för Klangens återkomst, så att de sutto under den stora eken på gärdet i Bo och svärmade i sin oskuld som vanligt samma kväll poeten-krigaren återvändt.

Och nu bar det så illa till, att Klangen kom ditsmygande och fick se hur Isak satt där och höll henne om lifvet.

— Jaså, är det på det viset du patrullerar, så ska' ja' ge dej en spark, så du flyger så högt, att korparne kunna bögga bo i nacken på dej och kläcka ut ungar, innan du hinner ned! röt han och förvandlade sin hy.

— Jesses, ja' bara skrapade af henne en hop ettermyror! lät Isak.

— Dä' kvittar, för du rörde ve' henne och det ska' kosta blo'! skrek Klang.

— Tåla dej du, Klang! För om du styrer dej, ska' du slippa ge mej tobaksstången! afbröt Isak.

Detta löfte lugnade krigsmannen en smula, så att han ställde sig att fundera en stund.

— Nå, om du släpper efter mollskinnsböxera också, ska' ja' låta dej »rytterera» mä' lifvet! medgaf han.

— Topp! sa' Isak, och så handslogo de, blefvo sams och Isak fick gå.

Se, sådana där äro vi ibland härute i bygden. Vi låtsa, att vi ä' ena förfärliga och rysansvärda bjässar, men kommer det därpå an, så cedera vi en hel hop af vår ära till och med för ett par mollskinnsbyxor.

Krokiga ord.

Det är obegripligt hvad de där utländska orden, som stjäla sig in i vårt språk, kunna ställa till mycket elände ibland. Ty det är inte allom gifvet att förstå sig på dem, utan mången gång passar man in dem på ställen, där de inte passa och stundom förvränger man dem, så att det barkar rakt åt Häcklefjäll.

I fjol t. ex. kom det en berömd och fin sångerska hit ner till gästgifvargården en dag och ville hålla konsert i socknen, en gudelig och allvarsam konsert för resten, sa' hon, och så skref hon ett bref till gamle prosten och begärde att få sjunga i kyrkan samt skickade skrifvelsen med kyrkväktaren till prästgår'n.

Men prosten ville inte öppna kyrkan för sådant, utan sa' till

stöten, att han skulle hälsa den stora sångerskan och säga, att det passade henne bättre att konsertera i skolsalen.

— Säj henne, att den är lämpligare, att der är lika bra till och med bättre »akustik» än i kyrkan! slöt prosten.

Stöten gick tillbaka med de buden. Men det där elemänskade ordet »akustik» det surrade för honom och krängde sig i halsen på'n, så att han kom att säja så här:

— Prosten vill inte släppa till kyrkan, utan sa' att fröken lika gärna kunde ta' till skolhuset, för i det är det bättre och lämpligare att »a-kuchera» för fröken än i kyrkan!

Sångerskan for upp och blef ilsk som ett bi, och så underligt var just inte det.

— Sa' han verkligen så? stammade hon.

— Ja det gjorde han, min själ, och jag kan gärna hålla med honom, för så möcke begriper jag också! lät stöten.

— Ut — ut — ut! skrek sångerskan i det värsta krescendo hennes galepenne kunde åstadkomma. Och stötastackarn måste hufvudstupa, hättelös och förskrämd ut ur rummet, där hon bodde på gästgifvargården.

Men om det bref, som prosten fick den aftonen från den Stockholmska näktergalen, sa' han ofta, att han aldrig läst något värre i hela sin tid.

Och då kan man veta, att det måtte varit djädrigt, ty prosten har läst ofantligt mycke bå' teologi och filosofi i sin dar, sägs det.

* * *

Jojo, de utländska orden äro inte goda att reda, och det borde egentligen vara förbjudet att nyttja dem, åtminstone inför oss bönder, som aldrig fått »stodera».

Ett sådant där främmande och krokigt ord har en gång ställt till ett så förskräckligt elände hos Masse i Kåragård, att dess like väl aldrig sports här i riket.

Det var nämligen som så, att vårt hushållsgille hade reqvirerat en af de största landtbruksprofeter i kristenheten till att hålla föredrag vid årsmötet.

Och en baddare var han, bå' i kunskaper och trut.

Han talade om en slags klöfverbacill, som två stycken proffessorer i Tyskland numera kunde odla, och den store profeten bedyrade, att om man köpte sig ett par flaskor af den bacillen och blandade upp honom med 30 grader varmt vatten och spritade ut den vätskan nattetid, — ty bacillen tålde intet ljus, — så skulle det se'n växa klöfver på fältet utan bå' kalk och gödsel.

— Och detta bacillpreparat heter »nitragin» och fås i Göteborg — slöt profeten.

Så gingo vi dädan, medan gillesherrarne förfogade sig till den sedvanliga middagen, vid hvilken hvarje agrar blir slagen, slankig och knäckt och söndersupen, om han än ejest är aldrig så styf i ryggen.

Men Masse i Kåragård svor under hela hemvägen på, att han bums skulle köpa sig ett par flaskor baciller för sin nyodling borta i skogen.

Och vi styrkte honom i den föresatsen, ty det var inte utan, att vi funderade på det lite till mans, och då vore det ju roligt om Masse ville börja, så finge man ju se, hur det lönade sig, innan man själf gjorde sig besvär och kostnad.

— Men hva' i hundingen var det för ett konstigt namn på't? undrade Karl Andersson.

— Jo, — sa' Masse, — det hette Nitra, — hm, förbanska mej, har ja' inte glömt'et, tror ja', hm — jo nu har ja' dä' — nitroglycerin — var det.

— Jaha, så hette dä! inföllo vi andra.

— Åhja, ja' ä' inte så dum eller glömsk! stoltserade Masse.

Inte många da'r efteråt förklarade Masse, att det inte var någon lätt sak att få köpa den där nitroglycerinen, och att det var förbundet med fasligt många omständigheter att få honom. Men landthandlaren hade hjälpt honom, och i veckan efteråt skulle han få varan.

— Bacillen är så etterbefängder, att de få lof att transportera honom på särskilda tåg, som inte gå mer än en gång i veckan! log Masse.

Hur han emellertid vände sig med det, fick han omsider hem den där materien, förmedelst hvilken han skulle bereda sig en dråplig klöfverskörd.

Och en natt drog han ut med ingredienserna och sin järnharf till odlingen i skogen och redde sig att gå tillväga som landtbruksingeniören sagt.

Stutarna spände han för harfven och ställde dem vid renen, och så masade han ut midt på åkern för att blanda ihop bacillen och vattnet och dänka ut det öfver fältet.

Där gick han och stampade och ordnade och skulle just till att häfva det så svåråtkomliga men dråpliga medlet i vattenbaljan, då han i soluppgången fick höra ett dref i skogsbrynet.

— Dä' ä', min själ, baronen, våran gillesordförare, som ä' ute efter harar! lät Sven, satte ifrån sig bacillkrukan och lommade af bort till stutarne, hvilka började konstras och bli oroliga, när de fingo höra hundarna.

Men drefvet gick besattandes fort, och innan Masse hann dit, voro hare och hundar tätt inpå stutarne, hvilka rusade i väg med järnharfven efter sig, midt öfver den lilla odlingen. Och det dröjde inte många sekunder, förrän hela nejden skakades af en skräll så hisklig, att hela marken gungade därvid, och Masse själf damp.

Stutarne hade kantänka sprungit med järnharfven öfver nitroglycerinen, så att den exploderat.

När Masse omsider reste sig, fick han se jaktherren komma springande emot sig i halfdagern, ilsk som en tupp.

— Ligger du på lur och skjuter mina harar, så ska' då skam dig evinnerligen anamma! skrek baronen.

— Skjuter ja', som aldrig haft en bössa i händer se'n ja' exerade! Nä tack! lät Masse.

— Men hva' var det som small då?

— Antingen var det väl domen eller bacillen, som ja' har därute på åkern mente Masse och gaf sig i väg utåt åkern och baronen efter.

NITROGLYCERIN

Men därute mötte dem en underlig syn. Af Masses doningar syntes inte ett spår, endast en djup grop i jorden. så stor som en potatisgraf, och vid den stod nu gubbastackarn och ref sig i hufvudet.

— Det var då själfva attan till bacill! sa' han slutligen.

— Hva' pratar du för dumheter om baciller nu igen? sporde baronen.

— Åh, dä' mins han väl, den där, som en skulle odla klöfver med, nitroglycerinen, som landtbruksingeniören höll talet om!

— Nitroglycerin! Har du köpt sådan?

— Vesst attan, och han var inte lätt att få häller! Men ha' stutarna blett fördärfvade utå bacillen, så ska' gillet få betala dem.

Baronen begrep snart hur det hängde ihop.

— Har du verkligen köpt nitroglycerin? sa' han.

— Visst har ja' dä'! Hette det inte så kanske?

— Nitragin hette det, du arma anka. Du har köpt ett sprängämne i stället för klöfverbaciller! skrek baronen och visste inte antingen han skulle gråta eller grina.

Men den, som grät, det var Masse det, när han sedan hittade slarfvor af stutarna här och där i buskarna.

Baronen har visserligen efteråt ställt om en insamling, så att Masse-skråen får ett par andra igen.

Men de där utländska och krokiga orden borde väl ändå afhysas, för de ställa då många gånger inte till annat än spektakel.

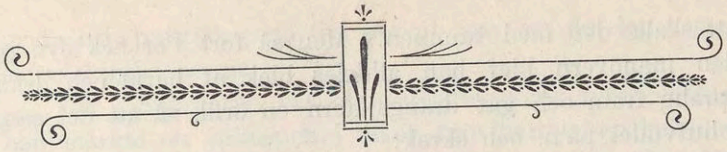

Per Israelssons skinnväska.

Det skall verkligen bli en lisa för själen att få sitta här en stund och våga säga hvad man vill om Per Israelsson.

Så länge han fanns ibland oss, var det minsann bäst att hålla tyst och ta' af sig mössan och bocka sig och vara kruserlig inför honom. Men nu, när både han själf och hans förhärdade skinnväska, som innehöll våra skuldebref och auktionslappar, gualof äro ur vägen, så ska' det verkligen göra godt ända in i hjärteroten att få tala om, hvilken ärans rackare och blodsugare Per var här i tiden.

Folk tala om dem, som äro snåla. Men om ni vill ha' exempel på en snålvarg af extra prima kvalité, som landthandlaren säger, så ska' vi ta' fram förre kyrkovärden Per Israelsson i Skinnarbo. Hans make i den vägen har inte funnits i åtminstone sju kyrkosocknar häromkring.

Det gick tusentals historier i bygden om hans snålhet, men jag satte på länge icke tro till dem. Dock en dag, när jag kom bort till Skinnarbo strax efter flyttningstiden på hösten för att betala en auktionsskuld, fick jag se, hurudan han var.

Just som jag var inkommen i stugan, satte moran fram några små potater och en otvättad sillbit till frukost åt den nye drängen, som de fått dit. Drängen läste andäktigt till maten, grep därpå en potatis och knäckte till

att skala den med tummen. Men så fort Per fick syn på den manövern, blef han alldeles blek af harm och ilska, sprang fram och gaf drängsjåtern en örfil, så att det sang i hufvudet på'n, och skrek:

— Skäms du inte, din slösare, för att skala potatera! Dä' har ja' själf aldri' gjort! Ät du upp skalera med; de fylla nok nå'n rynka i tarmarne på dej, din högfärdsande!

Hustru sin pinade och svälte han då ordentligt ihjäl, hvilket ju så till vida är en märkvärdighet, att det eljes i dagliga lifvet brukar vara hustrurna, som pina ihjäl sina män. Åtminstone påstå gubbarne, att det är så.

Bara häraf kan man se, hvilken förfärlig människa Per i Skinnarbo var.

Sedan han började hålla alla auktioner i trakten, hade han fullt upp att göra med att gå omkring och kräfva pängar, och därunder fick han själf alltid mat i gårdarna. Fördenskull arrenderade han bort sitt hemman, sålde alla naturaprestationer, som han fick af arrendatorn, hvadan det sällan fanns en matbit i huset till hustrun, utan där fick hon sitta och svälta och fara sämre än ett fattighjon, tills döden omsider förlossade henne från världen och Per Israelsson.

Själf gick denne emellertid omkring i orten med sin skinnväska under armen och fick kalas särdeles på de ställen, där man icke hade pängar till hands åt honom, när han kom. Hela hans väska svällde nämligen af auktionsprotokoll och lappar och sammandrag, och i hvarenda stuga hade han alltid något att fordra.

Ni vill kanske höra historien om, hur han doppade i grytan hos Jösses i Lappebol? Jo, han kom dit ner en middagsstund och skulle kräfva ut likvid för ett mindre auktionsinrop.

Jösse själf var ute i skogen och skrädde bjälkar, och Johanna hade smitit bort till grannkvinnan för att prata och slamra en vändning. Men öfver elden i spisen stod en

gryta och puttrade, och det såg ut som om det legat något sofvelaktigt i henne.

Per i Skinnarbo var hungrig efter vanligheten, och då han märkte ett brödspett i taket, bröt han ur en kaka och gaf sig till att doppa i grytan det värsta han kunde. Men så värst godt fann han det i alla fall inte.

När han höll på som allra värst, kom emellertid Johanna åter.

— Ursäkta, sade Per, att ja' doppar ett grand! Jag har gått lång väg och är bra svulten, men dä' va' ett magert fläsk du kokar! Dä' smörjer just inte brödbiten så särdeles!

— Tvi sjutsingen, inte kan I doppa där! Dä' ä' inte sofvel i den grytan, hojtade Johanna och blef alldeles perplex.

— Hva' attan ä' dä' då? frågade Per och började blekna.

— Dä' ä' Jösses böxor, som ja' får lof att koka och byka! Han handterade dem så uselt i går, när han hjälpte landtmätaren kränga en räf, som han skjutit!

Per slängde brödbiten och lofvade Johanna och Jösse 14 dagars anstånd med betalningen af deras auktionsskuld. om de bara ville hålla tyst med hans festmåltid. Men det kom ut i alla fall.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Man kan tänka sig hvilken mammonsträl Per var, när man spörjer, att han inte kunde styra sig ens vid själfva nattvardsbordet. A'ke det rysansvärdt och nästan syndigt att bara tala om ett sådant elände? Men sant är det i alla fall.

En sommar skulle han, bevars, en gång gå till skrift. Hur det då bar till, kom han att ligga bredvid Måns i Gölen, som han inte sett på länge. Så fort nu pastorn hade gått förbi dem, påtade Per till Måns med armbågen i sidan och sa':

— Di femton kronorna, som du är skyldig för Skrikebo auktion, vill ja' ha' nu efter tjänsten! annars får du stämning i veckan!

Hisklig är en länsman, det är visst och sant, men aldrig ha vi ändå sport att en sådan kräft och hotat folk vid själfva Herrans bord.

Men det är kanske för det, att de aldrig bruka gå dit.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu är det emellertid slut med Per i Skinnarbo. Och hans väska med auktionsprotokoll, reverser, inlagor och annan uselhet har fått en snöplig, men särdeles passande ändalykt.

Patron på Broholm sålde sin gård vid midsommartiden, och en tid efteråt vände han af allt sitt lösöre på auktion och flyttade till Stockholm. Per höll auktionen, förstås, mot 20 procents provision, men då skulle han också betala hela summan, så fort auktionen var slut. Densamma varade i två dar och den sista dagen var det brådt med summering och pängaräkning. Det blef fördenskull ingen tid att äta, ty patron skulle i väg med tåget på kvällen, utan Per fick styrka sig då och då med konjak, som stod i en flaska på bordet. Och det gjorde han.

Auktionen gick till öfver fyra tusen kronor, och dem fick patron, med afdrag af provisionen, reelt af Per mot kvitto på protokollet.

— Tack, Per, tag han konjaken, som är öfver! Nu måste jag i väg! sa' patronen och for åt sitt håll.

Per i Skinnarbo stoppade ner auktionsprotokollet i sin väska, drack i sin snålhet ur det sista i konjaksbuteljen och gaf sig af på hemvägen.

Men när han kom in i Klockebo bokhult, var det skumt, och Per var inte riktig i skallen heller. Hufvudbryet och konjaken och brist på mat under dagen, allt detta pröfvade den gamle girigbuken, så att han kände sig knäsvag och i stort behof af hvila.

Kvällen var vacker, och månen silade ner sitt silfversken mellan de stora bokarnes kronor.

— Det är så godt, att jag lägger mig och hvilar en vändning! tänkte Per och kastade sig under ett bokträd samt lade den digra skinnportföljen, som innehöll en god del af hans jordiska håfvor, under sitt tunga hufvud.

Han somnade snart, somnade djupt och dvallikt samt vaknade inte förrän framåt ottan, då han väcktes däraf, att ett af Klockebo stora svin, hvilka släppts ut åt hultet för att äta boknötter, stod och rotade honom i ansiktet med nosen.

Per blef förfärad och rusade upp som en raket.

Men då han grep efter sin väska, den kära skinnväskan, hans lif, hans Gud, hans allt, så var hon borta. Håren reste sig på hans hufvud, och han hof upp ett rysansvärdt vrål.

— Mi' skinnväska, hva' i himlens namn ä' mi' väska? skrålade han gång på gång.

Men han fick bara ett »uff» till svar, och då han tittade sig omkring, fick han se hur en stor sugga stod en bit därifrån och mumsade på själfva klaffen till väskan, det enda, som återstod af henne, medan de andra svinkreaturen här och där i buskarna höllo på att förtära auktionsprotokoll, reverser, räkningar och allt annat, som väskan innehållit.

Per for omkring som en galning, men ingenting kunde han rädda. Allt var uppsvulget eller förtrampadt, och af de två sista dagarnes auktionsprotokoll kunde han inte finna det bittraste spår.

Den arme Per i Skinnarbo blef såsom en besatt och ville i sin hiskliga vrede och förtviflan döda svinen, sprang på än det ena och än det andra, sparkade dem och skrek.

När Klockebofolket på grund af oväsendet kommo dit ner, funno de Per så spritt galen att de måste binda honom. Af papperslapparne, som lågo här och där i hultet, begrepo de hvad som timat, men af Per fingo de inga vettiga svar. Han blef allt värre och värre, och de nödgades

samma dag köra honom till dårstugan, där läkaren förklarade, att det inte fanns någon bot för honom.

Men det blef ingen så värst stor sockensorg för den saken, och särdeles alla de, som satt sig i skuld på Broholms auktion, gingo här och grinade och jubilerade invärtes.

— Hvem skall nu kräfva oss, när Per ä' ifrå' vettet, och protokollet uppätet utå' svin? myste de.

Inte var nu detta folkets jubel öfver den olycka, som drabbat den arme auktionisten, bevis på någon så värst bra moral eller rättvisa. Men om man slängde fram ett ord i det hänseendet, fick man alltid till svar;

— Dä' ä' ingenting annat än Herrens straffdom, på det att det ordet ska' gå i uppfyllelse, som säger, att snål spar och skam tar!

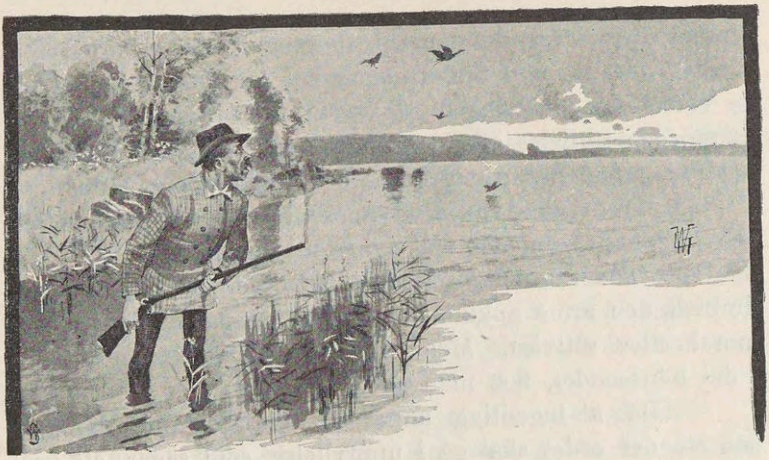

Två martyrer.

Vår präst sa' en gång i predikstolen:

»Det finnes ingen ödmjukhet längre, ingen undergifvenhet, intet tålamod, ingen försakelseanda, ingen ihärdighet annat än i jäktandet efter rikedom och nöjen, ingen uthållighet annat än i lustarnes tillfredsställelse! Man far blott efter njutning och göder sitt kött!» skrek han och slog sig för bröstet samt tittade med det hvita.

Men det är då säkert, att om prosten kommit att tänka på Gusten Pettersson eller Manne Nilsson, innan han yttrade det där, så hade de orden aldrig blifvit sagda eller ock hade prosten åtminstone icke gormat så hårdt.

Påfven och den katolska kyrkan ha bland sina många helgon en hel skock, hvilka före kanoniseringen eller under den tid, då de traskade omkring på jorden, icke förfogade öfver hälften af det tålamod, som dessa två sistnämnda. Och min tro är, att få katoliker, som efter sin död blifvit kanoniserade, ha i lifstiden späkt sitt kött så grundligt som

Gusten och Manne, fastän dessa senare gå här och räknas till syndarehopen samt troligen aldrig bli ansedda för helgon.

Hvilket är orättvist.

Men jag vill åtminstone göra min plikt och sätta ärornes krona på deras änne.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Man kan inte se en mera påtaglig bild af självförsakelse än Manne i sensommardagar. Hos honom kan man icke tala om denna moder till allt elände, som kallas köttets begärelse, ty det finnes intet kött på hans kropp, icke en endaste slarfva en gång.

Han har spunnit af sig det på bicykel och på jakt, så att om man skulle förebrå honom något, så vore det väl egentligen »benens begärelse»; men sådant har man ju aldrig hört nämnas såsom något i och för sig själf syndigt.

O! den som kunde lefva så helgonlikt som han!

Hela våren och sommaren, ända tills jaktandan tager vid, förgäter han hustru och barn och vänner och värld och är en botgörare utan återvändo, späkande sin lekamen mellan ett par hjul, trampande sig fram på vägar och stigar, tänkande i ensamheten djupa och ödmjuka tankar samt vettskrämmande bondkäringar och vägfarande hästar, hvilket är bicykelsportens främsta resultat.

När andjakten sedan börjar, ser Manne ut som en sprättbåge.

Men han har ej ännu tillräckligt späkt sig, och så tager han ytterligare till att martera sin lekamen och sin hunds också. Dag efter dag plumsar han då i vassen vid stränderna af alla bygdens sjöar, är uppe med solen och går som en perpendikel dag ut och dag in och glor tålmodigt efter de flyende änderna.

Och detta gör han icke för snöd vinnings skull, ty han får ej en enda and med sig hem.

— De äro för stora, de flyga sin kos, plägar han säga med en undergifven suck, men det hindrar honom ej att

dag efter dag viga sin arma uthjulade och försläpade kropp åt samma eviga penitens.

I septemberdagar vandrar detta tålmodiga, undergifna och ihärdiga sportbenrangel i skog och mark efter harar och orrar.

— Får du nå't, Manne? fråga vi honom ibland.

— Nej, det är utskjutet, men i morgon ska' jag försöka på ett annat håll, svarade han med ett änglalikt leende, när han halfdöd af hunger, trötthet och strapatser återvänder från den stärkande jaktens härliga nöjen.

Och så fortsätter han dag efter dag, tåligt utsättande sig för öfvermänskliga mödor och sina vänners begabberier. Han försakar mat och dryck och middagshvila och kaffe och punsch, han öfvergifver fader och moder och hustru och barn och all världen samt följer sin bicykel eller sin hund.

En dag stod denne martyr inför domstol, tilltalad af Jösse Bengtsson för att ha skjutit dennes skällebagge dess högra bakben af. Manne hade tagit baggen för en råbock.

Skulle icke en sådan karl kanoniseras efter sin död,

så lär väl jag ingenting begripa af hvad som menas med köttets underkufvande.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

En nästan lika helig och djädrig eremit är Gusten Pettersson.

Han späker dock icke sin kropp på landsväg mellan hjul, eller uti skog och mark med bössa på rygg, utan han samlar sin blifvande gikt och reumatism och sin ålderdoms krämpor sittande i en flatbottnad eka ute på sjön.

Ty Gusten är en fiskare. Allt ifrån det isen går sin väg sitter han ensam och allena från solens uppgång allt intill nedergången långt borta vid vasskanten och stirrar på ett flöte, hvilken verksamhet inbringat honom under året sex mörtar till hushållet samt en indians rödbrända hy.

Kommer han hem någon kväll och således icke föredrager att tillbringa natten och begå sin andakt i någon fårkoja vid stranden eller i en ängslada, så är det ingalunda af längtan att få omfamna sin hustru eller kyssa sina barn, utan för att leta daggmask i grannarnes örtagårdar.

En människa med vanliga böjelser och allmänt mänskligt förstånd skulle länge sedan, — om han haft Gustens erfarenheter — hafva bränt sin båt, brutit sönder sina metspön och förtrampat sina refvar. Men han har hvar morgon, som blir ny, och hvar kväll, som blir skum, samma brinnande håg, samma lefvande fiskeanda.

En gång slank han en natt in i sin bäste väns trädgård för att leta mask samt ställde sig i närheten af en berså för att tända sin lykta.

Så fort hans ljus blänkte till, fick han ur bersåns innandöme höra ett gällt och förskrämdt kvinnoskri, som han egentligen skulle hafva känt igen såsom sin hustrus, om han för tillfället kunnat tänka på annat än sin daggmask. Och en grof mansröst röt samtidigt:

— Jaså, du går och spionerar på folk!

Ögonblicket därpå slogs hans lykta i tusen bitar, och själf vardt han kindpustad och bankad samt med hugg och slag drifven ut ur lustgården.

Men han tog allt med samma himmelska tålamod, med hvilket han hela månader utan klagan kan vänta en mörts svaga napp, lånade sig en annan lykta och stultade in i en annan trädgård. Ä'ke en sådan karl nästan mer än en människa?

En onaturligt het sommarmiddag, då eljes allt lefvande, så vidt möjligt var, sökte skugga, — det var för resten i fjol somras — satt han som vanligt ute på sjön och glodde på sitt flöte samt inbillade sig, att han var en vådlig sportmänniska, ända till dess han höll på att få solsting.

Då fick han — så underligt det än låter — en förståndig idé.

— Jag ska', minsann, ta mig ett bad, efter jag inte har så långt till vatten, tänkte han.

Och så klädde han af sig i ekan och skuttade i på grundet. Men båten fick en liten törn och lommade af till sjös.

Där stod Gusten nu och kunde nästan inte annat.

Slutligen beslöt han att gå i land och kom upp till en backstuga, där en ensam gammal gumma bodde vid stranden.

På aftonen kom den undergifne fiskaren hemdrifvandes, klädd i en gammal rutig underkjol, ett par träskor på de bara fötterna och ett grönt kläde på det storslagna hufvudet. Det kan kallas att vandra som en botgörare.

En morgon kom han hemskranglandes med en långrefskrok med vidhängande tafs i näsan.

— Hur i all världen har herrn burit sig åt nu? sporde doktorn och kunde naturligtvis inte hålla sig för grin.

— Ja' låg på knä i aktern och skulle vittja refven, och pojken, som rodde, gjorde med båten ett ryck framåt i stället för att backa som en ska' göra. Då dråsade ja' i och rände hufvu't midt i refven, svarade Gusten.

Men tror ni inte ändå, att Gusten kvällen efteråt var ute med sin ref, oaktadt det då var kallt och ruskigt, och fastän hans näsa värkte förskräckligt och såg ut som en medelstor palt, som icke är fullt kokt.

Jo, men var han så!

Och under hela tiden och efter alla vedervärdigheter har har ändå inte fått mer än en ål, och den var så beskaffad, att hans lille son tog honom för att vara en pisksnärt.

Men hvar enda dag har han naturligtvis haft rysansvärda gäddor, hiskliga aborrar och vidunderliga ålar på refven, hvilka dock alltid besuttit en sådan djädrighet, att de slingrat sig ifrån honom just som han fått upp dem i vattenbrynet.

Äro icke sådana män som Manne och Gusten på väg mot fullkomligheten?

Och här gå nu vi andra vanliga och förnuftiga människor och grina åt och begabba alla dessa hjulmänniskor, jägare och fiskekarlar.

Men hvilka tålamodsfulla helgon äro de ej mot oss?

Anders i Karlshult.

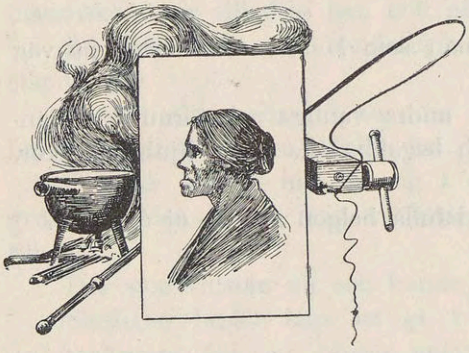

»Nu har Anders dråsat åstad på väg till ett ställe, hvarifrån han aldrig återvänder! Han for te' Stockholm mä stutar många gånger och kom igen! Han drog i femti års tid te' Vernamo marknad och söp sig full, men kom igen! Han åkte otaliga gånger till Bölaryds gästgifvaregård efter julabränvin åt halfva socknen och kom igen, fast det kunde dra ut på ti'en i blann! Men nu, mina vänner, har han lagt i väg te' en plats, där han får stanna! Dock vi alla i allmänhet, och I, släktingar i synnerhet, ska' ta' tröst!

»Många tro, att när människan, dör, så blir hon dömd på eviga momangen och skeckad te' helseket tvärt. Åhnej, mina vänner, vi ska' trösta oss, för dä går inte så kveckt heller. Amen!»

Så talade Jonas på Mon i söndags, innan vi buro ut Anders i Karlshult ur granrishyttan på gårdsplanen, där han låg i sin väl tillspikade kista, och satte honom i spjälhäcken för att transportera honom till kyrkogården.

Vi karlar stodo rundt omkring och beto andäktigt i våra hattbrätten under det kvinnorna gräto och snöto sig i förkläderna. Ty Jonas på Mon är en talman, som duger, som både rör och tröstar, och en evig skada är det, att han inte blifvit präst. Men i tretti års tid har han »läst ut» hvarenda något så när hederligt och respektabelt lik här i socknen.

Så snart vi sedan placerat kistan i spjälhäcken, och fruntimren torkat sina tårar och allt var redo till affärd, ropade den dödes efterlefverska:

— Töfven nu ett grand, karlar, mens ja' går efter flaska' och nåra sockerbita'! För en färdaknäpp och en reel körkesup ska' I ha', annars kan Anders 'gå igen'. Han sa' allti' själf, Gu' signe honom, att körkesupen är en lagförder sup!

— Ja han gjorde så, och ja' mins allt hvad han sa' te' prästafrun, när ho' gaf honom en sup samt ost och brö' och ba' honom ursäkta att ho' inte hade nå't smör! utlät sig Pelle i Fränsta.

— Hva sa' han då?

— Bry sej inte om smöret, frua lella, sa' han, för bränvinet ä' nok ändå, när allt kommer omkring, människans förnämsta sofvel!

— Jaja, tänk såna rara ord dä var i honom! Antingen han talte med folk eller herrskap, kunde han lägga dem som en präst! suckade efterlefverskan och slank efter flaskan och sockret.

När vi gäster sågo, hur lätt gumman var på foten, och iakttogo, hur spandersam hon var, kunde vi inte låta bli att hviska oss emellan:

— Dä' synes allt, att det är en stor lättnad för henne, att Anders gick sin väg!

— Jojo men, hon ska' nog känna det, som om hon fått ner en stor väf och väfstolen utburen ur stugan! genmälde andra.

Och sanningen att säga, hade Anders nog inte varit så god att ryckas med i sina dar.

Det syntes rent af i synen på änkan, ty ett sådant ansikte som hennes finnes det då inte i hela världen.

Men inte var hon född med käkarne på det viset, inte, utan Anders hade själf gått och förderfvat henne.

Det var som så, att hon fick träla som en slafvinna om dagarna, och sedan dref han henne att sitta uppe och spinna om nätterna.

En natt, när hon sålunda satt och spann, var hon alldeles uttröttad och kom att gäspa så grundligt och vidlyftigt, att käkarne gingo ur led på henne, och det var störd omöjligt, att de ville gå in i sitt esse igen, utan hon måste väcka Anders.

Han steg upp, böstade henne under hakan och bände och vred i hennes käk på alla de vis, men det halp inte. Och det kunde han nog begripit, ty det vill minsann konst till att lägga ihop munnen på en käring. Det veta bå' jag och många andra, som äro något så när gifta.

Men Anders var i alla fall en karl, som inte släppte efter här i verlden.

Inte kunde han låta gumman gå och gapa i all evighet på det viset. Sju mil hade han till doktorn, och den ende »kloke», där fans i trakten, hade de nyss häktat för kvacksalveri.

Här voro alltså goda råd dyra, och när Anders rifvit sig i hufvudet en stund fick han, gualof, en lysande och förlösande idé.

— Dä är bättre va' brö'lös än rådlös! sa' han, tog käringen i näfven och ledde henne in i snickarboden.

Där laborerade och kränglade han med kroppen på henne tills han fick hennes hufvud in i hyfvelbänken i en för hans ändamål lämplig ställning.

I början gjorde hon visst motstånd och ville streta emot, men han var en sådan diktator och husbonde, att det

icke lönade sig för henne i längden, utan han fick, som sagdt, till sist gummestackarns skalle in i bänken, så att hon hade hakan mot skrufven och hjässan åt mothållet. Se'n skrufvade Anders med mycken framgång, och det dröjde icke länge förr än det sa' »kratsch» i käkarne på henne, och munnen rök ihop så det snarkade efter'et.

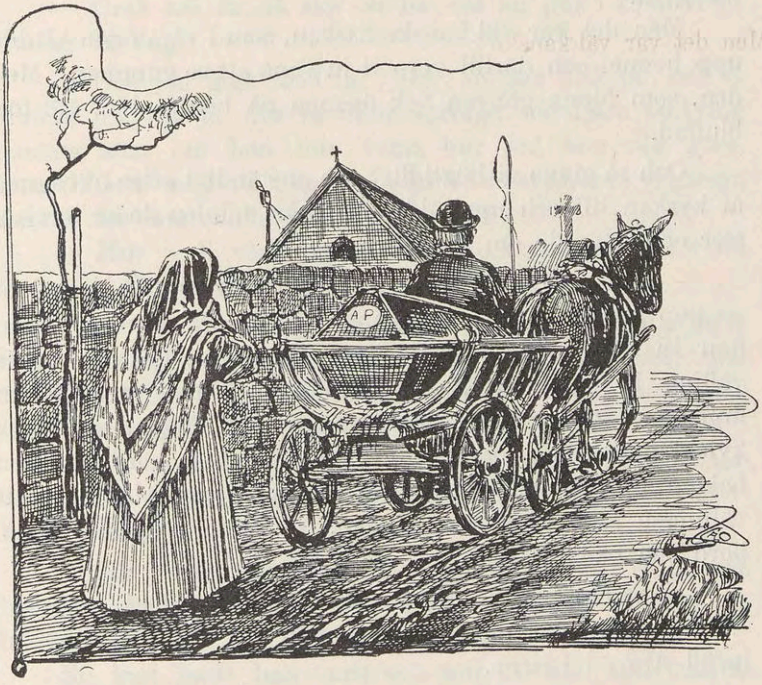

— Sir du dä' att jag kunde doktorera dej! lät Anders och skrufvade loss sin nästan medvetslösa hustrus hufvud ur hyfvelbänken.

Men när han synade sitt verk, blef han ändå inte riktigt belåten, ty underkäken hade tagit skada och gått utanför den öfre.

— Nåja, han ger sig nog med tiden! lät Anders.

Men det gjorde han aldrig. När gumman efter månader läkts, sköt underkäken likväl allt fortfarande godt stycke utanför, så att kvinnan sedan dess såg ut i muntrakten såsom ett sådant där svinok, som de begagnade förr i tiden.

När hon nu likväl gick omkring med flaskan bland likföljet, tyckte vi ändå, att hon just inte såg så anskrämmelig ut.

Men det var väl kanske flaskan, som i våra ögon klädde upp henne, och därtill voro vi ju vana att se gumman. Men den, som första gången fick ögonen på henne, blef allt förbluffad.

Och så gingo vi högtidligt och anständigt efter likvagnen åt kyrkan till och upphöjde med vårt tal den dödes förtjänster och nämnde om hans bravater.

— Jaha, stränger va' han, men karlafasoner hade han — pep Lotta i Bo. — En gång, när jag va' däruppe, kom han in litet fuller, och hustrun höll på att koka en gryta välling i spisen. Rätt som han gick på golfvet, blef han arger på Stina för att hon inte tog rätt på hans snusdosa kvickt nog, och så gick han fram till spisen, körde in foten bakom grytefoten och hifvade ut grytan på golfvet, så att vällingen yrde öfver hela stugan, och stänkte upp kring bå' bord och bänkar!

— Sådan karl ä' ja' när ja' blir rasande! sa' han.

— Jojo men, där va' bå' homör och karlatag i honom! inföll Anna i Liarne.

— Dom får säga hva' som helst om Anders, men herre var han te å kunna ta' bukt på kvinfolk — lät gamle Sven Månsson i Åtterås.

Och när han tittat efter, att änkan och de andra fruntimren inte kunde höra't, berättade han, att alla beklagade Anders, när denne gifte sig, ty — hviskade han — argare och oregerligare människa har aldrig trampat jorden än Stina där framme, när hon var ung!

— Hon bå' refs och bets och var så oresonlig, att ingen, hvarken flecka eller pojk extimerade att sällskapa med henne! Alla trodde vi därför, att det skulle gå åt dykeriet med Anders, när han anammade henne!

— Men det hördes ingenting stollet om dem, och en vinter va' Anders och jag te'sammans på skogskörslor i närheten af Karshult.

— Gack mä in, så ska' vi ha' oss en gök i kölden! lät Anders en dag.

— Och jag gick med in. Men snopen blef ja', när vi kommo in och ja' fick se Stina springa och fjäsa omkring Anders, som om hon inte vetat, hur väl hon ville göra. Hon till och med värmde piskaskaftet åt'en, innan vi gingo, för att det inte skulle va' kallt att hålla i!

— Hur i all världens dag har du burit dig åt för att få henne sådan? undrade jag.

— Å det gick som en dans, bara jag började hålla redig ordning med — stryken. Men släpper ja' efter eller försumma den aldrig så lite', så djäklas hon, grinade den nu i herranom döde! slöt Sven Månsson.

— Ja, ja, i många fall har han gett oss oskattbara lärdomar och varit oss en föresyn! utläto oss vi andra, när vi hörde detta.

Under dessa och dylika samtal nådde vi kyrkan och begrofvo Anders i Karshult med all möjlig suckan, pust och hedersbevisning.

En karl hade han varit och som en karl kom han åt jorden.

Änkan ansträngde sig så med att lipa, att hon var alldeles illröd i synen. Och att hon ännu efter döden ville hedra honom, kunde jag förstå, när hon vid kyrkodörren vinkade till sig Sy-Mina och sa':

— Gack te mej om torsdag och sy ett dussin skjortor te' Anders.

— Kors, Anders ä' ju bå' dö' å nöss begrafven, vet ja!

— Dä förstås, men ja' vell ha skjortera ändå, för dä sir så hedersamt ut att kunna ta' fram dom vid bouppteckningen! hviskade Stina och vred sitt förskräckliga ansikte till bedröfvelse, när hon gick in i templet med den öfriga likstaten.

Ny Skönlitteratur.

AUGUST STRINDBERG:

Folkunga-Sagan ..... Kr. 2: —
Gustaf Vasa ..... » 2: 25
Erik XIV ..... » 2: —
Samlade romaner och berättelser
40 öre pr häfte.

HILMA ANGERED-STRANDBERG:

Från det gamla och nya landet Kr. 3: —
På prärien ..... » 2: 75
Den nya världen ..... » 3: 50

E. WALTER HÜLPERS:

Linier och Dagrar ..... » 1: 75

MARIA RIECK MÜLLER:

Fjällbyfolk ..... » 2: —

RUDYARD KIPLING:

Många konster ..... » 3: —
Gokral Sitaruns klenod... » 3: —
Soldathistorier ..... » 3: —
Mörker (2:a uppl.)..... » 2: 75

ARMANDO PALACIO VALDÈS:

Syster San Sulpicio..... Kr. 3: —

HELÈNE BÖHLAU:

Modersrätt ..... » 2: 25

CARL EWALD:

I det fria..... » 1: 75

GUSTAF af GEIJERSTAM:

Lyckliga människor ..... Kr. 3: 75
Äktenskapets komedi..... » 3: 75
Det yttersta skäret..... » 3: —
Saml. allmogeberättelser
2 band. pris inb. ..... » 9: 50

KARL A. TAVASTSTJERNA:

Efter kvällsbrisen ..... Kr. 3: 75

RAPHAEL: (förf. till »En passionshistoria»).

I dödvattnet ..... » 2: 75

MARIA JOUVIN:

En kärlekslös..... » 1: 75

KARL af GEIJERSTAM:

Efterlemnade skrifter..... » 3: 50

JACOB HILDITSCH:

I skuggan..... » 3: —
Främlingar ..... » 3: —

ANTHONY HOPE:

Phroso..... » 3: 50

H. de BALZAC:

Amuletten..... » 3: —
Pappa Goriot..... » 3: —
Kusin Pons ..... » 3: 50
Cæsar Birrotteau ..... » 3: 50

Stockholm, Köersners Boktryckeri-A.-B. 1900.

Fortsättning på "GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK".

NY ANMÄLAN.

»Gernandts Folkbibliotek» har nu, då serien af Geijerstams Allmogeberättelser nu afslutats, fortsatts med

Samlade Bygdehistorier

af

THURE SÄLLBERG.

»Sedan barndomen», yttrar en kritiker, »har denne författare lefvat med bland folket. I fädernehemmet såg han den småländske allmogen ute och hemma, vid arbete och lekar, hörde dagsverkarnes visor, deras samtal och gräl samt iakttog deras sätt och fasoner.» Thure Sällberg är emellertid icke den djupsinnige tänkaren, hvilken söker forma människoöden, som stå på högre plan än det hvardagliga. »Han är» — för att citera samme kritiker — »en riktig lustigkurre en påhittig upptågsmakare med ett jovialiskt och godmodigt sinnelag.»

Genom sina många korta och träffande humoresker ur allmogens lif har Thure Sällberg vunnit en läsekrets, större än vanligen plägar vara fallet med samtida författare. Dessa nästan alltid skämtsamma berättelser hafva vi här samlat under den gemensamma titeln af **Bygdehistorier.** Läsarens skall här finna alla de folkbilder, hvilka förut gjort samlingarna »På kyrkobacke och i Gillestuga», »Folkaforer och Stollastöcken» samt »Småfolksprat och Storgubbatal» så populära.

Dessutom kommer i serien att inflyta Thure Sällbergs nya berättelsesamling: **»Bland Sockenkungar och Backstugusittare»,** *som förut icke varit i bokform utgifven.*

Vidare kommer förlaget att denna gång öka hvarje häftes sidoantal från 24 till 32, samtidigt med att det ursprungliga priset 25 öre bibehålles.

Liksom det föregående arbetet i »Gernandts Folkbibliotek» blir äfven detta **rikt illustreradt.**

Arbetet utkommer i cirka 21 häften med ett hvarannan vecka och åtföljes för subskribenter gratis af en elegant perm med guldtryck.

Stockholm i Januari 1900.

C. & E Gernandts Förlags Aktiebolag.

GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK

SAMLADE
BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE

AF

G. STOOPENDAHL, T. HEURLIN, W. GERNANDT, C. A. OLAUSSON

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS
AKTIEBOLAG, STOCKHOLM

6. HÄFTET
Pris 25 öre

Samlade Allmogeberättelser

af

GUSTAF AF GEIJERSTAM

hafva afslutats med 36:te häftet, och har förlaget *utom hvad som i den ursprungliga anmälan utlofvats* tillagt författarens senast utgifna kustroman

Det yttersta skäret.

Denna skildring från Sveriges vestkust har erhållit de amplaste loford. Vi bifoga här följande ur pressens omdömen:

Med undantag af Strindberg finnes ingen förf., som med så mycken kärlek och insigt skildrat svenskt kustbefolkningslif som Gustaf af Geijerstam.
(*Sthlms Dagbl.*)

— — — den är gifven med en friskhet, en utsökt, finkänslig konst, som går till hjärtat.
(*Nya Pressen.*)

Vill du se dessa bilder, sedda på en gång med menniskans och med konstnärens blick, se dem sådana du älskar att själf minnas dem, läs då Gustaf af Geijerstams senaste bok. Allt hvad den varmaste vän af vestkustens folklif och natur, sådana han ser dem, ej på de fashionabla badorternas allmänning, men sådana man än i dag finner dem långt där ute på de yttersta skären, ger han dig samladt i sin nya berättelse.
(*Nya Dagligt Allehanda.*)

Den, som följt med alla de böcker, som under årens lopp utkommit af samma förf., måste häpna öfver och beundra mångsidigheten af hans skaparförmåga. I intet af hans arbeten finns det tröttsamma manér eller återkommande refränger från en förut yttrad tanke. Med den verklige konstnärens enkla storhet gifver han af sitt innerstas bästa skatter, utan att kompromissa med publikens smakriktning eller modets vexlingar.
(*H. P.*)

Det yttersta skäret är utan tvifvel den bästa af hr af Geijerstams hittills utkomna publikationer.
(*C. D. W. i Vårt land.*)

Fiskarebefolkningens lif, dess fröjder och bekymmer, hafvet som den lefver på och där den så ofta finner sin graf, den friska brisen och den flödande sommarsolen, allt detta är återgifvet med en omedelbarhet, för hvilken grubbelsjukan dunstar bort och väldströttheten går upp i rök.
(*Dagens Nyheter.*)

Arbetet har alltså därigenom fått en värdefull tillökning.

Det färdiga verket kostar i sin helhet i 2 artistiskt utförda band med guldtryck och på permen pressad titelvignett af Albert Engström kr. 9,50. Eller första delen kr. 5. Andra delen kr. 4,50.

Till det rikt illustrerade arbetet äro teckningarna utförda af Albert Engström, K. Stangenberg och C. P. Olausson.

Stockholm i Januari 1900.

Subskription å detta arbete mottages fortfarande, i alla boklådor.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

Nämndemannens brylå.

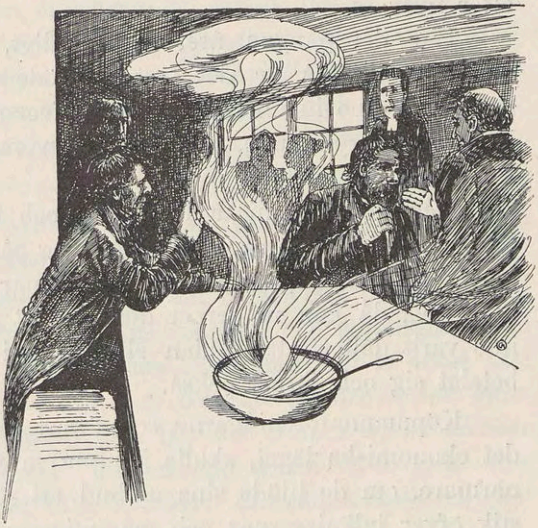

Man ska' inte rätta sig efter köpmannaföreningarnes uppgifter om årsväxten i riket, när man går att bedöma, huruvida ett förgånget år har varit bra eller uselt. Och inte ska' man häller i det fallet sätta tro till statistiska uppgifter rörande bergsbruk, skogsafverkning, penningställning, ut- och införsel m. m., ty det är bara skoj och lurilej med allt sådant där.

Alla, som i första hand lämna uppgifter och materiel till statistik, veta minsann också, att jag har rätt härutinnan.

De få nämligen blanketter att fylla uti och det göra de på en höft och på 5 röda minuter bara för att komma ifrån det. De vräka dit en siffra här och en siffra där på slump samt under grin och gyckel och så är det statistiska mate-

ralet färdigt. Så göra köpmannaföreningarnes blodsugande ombud och länsmännen, deras bröder i trona, så göra kommunalordförandena, bankmän och alla andra, som få sådana blanketter att fylla uti, undantagande prästerna, hvilka aldrig, aldrig gyckla och aldrig ljuga.

Den enda siffra i all världens statistik, som därför är riktig och exakt och reel och tillförlitlig, det är den, som angifver antalet födde oäkta barn.

Nej, vill man t. ex. ha' riktigt klart för sig af hurudan beskaffenhet ett år i själfva verket varit, hur årsväxten slagit till, hur näringarne gått och hurudan penningeställningen är i landet, så ska man ge sig ut i bygderna strax efter nyår.

Har det gångna året varit dåligt, så att tiden däraf blifvit tryckt, då är det tyst och öde ute i gårdarne, då sitta gubbarne hemma och hänga öfver psalmböckerna, suckande och grymtande, och ungdomen vandrar slokörad omkring och gör ohägn.

Men kommer ni ut i nyårstid och får höra väsen och karlaord och hippning och stampning såsom af dans i stugorna och ser pojkar smyga med armar om flickolif kring knutarne, då kan ni ger er den på, att det förgångna året inte varit dåligt, att grödan slagit bra i spann, att skogen betalat sig och järnet också.

Köpmannaföreningarne, som äro så måna om att utforska det ekonomiska läget, skulle komma sanningen bra mycket närmare, om de bjöde sina ombud att föra ett grand statistik öfver julkalasernas och maginflammationernas antal på landsbygden mellan annandag jul och tjugondedagen, ty däraf skulle de kunna hämta den största lärdomen.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Från denna synpunkt sedt hade vi i tuårsen afslutat ett godt år, det likaste år vi haft på bra länge. Ty jag kan inte påminna mig att folk allt sedan sjuttiotalet begått så mycke kalas i juletid som då.

Gu' tröste mig, om här fanns en enda by, där det inte låg ett par eller tre förätna gubbar, ty sedan dryckenskapen upphört, har svalget tagit öfverhanden. Och läkaren fick flyga fram och åter som en skottspole inom distriktet efter hvart kalas, som hållits.

Ett så pass bra år hade vi haft, rätt hvad sedan köpmannaföreningarna och statistiken gafflade och pratade om »en mindre tillfredsställande sädesskörd». Det var inte så farligt med den saken. Vi hade nämligen inte mindre än sju fall tarmvred bara inom denna socknen på åtta dagars tid, så det såg inte så mörkt ut för framtiden just. Och ännu stodo de flesta kalasen åter.

Men hvad som emellertid är säkert, det är, att de här goda åren med ty åtföljande kalasande och svalg åstadkomma ett öfvermod och en fåfänglighet, som försynen stundom nödgas stuka på ett sätt, hvilket åstadkommer vemod och förstämning just när festjublet är som allra störst.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

En sådan försynens straffdom gick själfva nyårsdagen ut öfver nämndemannens stora julkalas.

Han hade mera än de flesta haft lycka under fjolåret både med afseende å grödans rikedom och stutahandel och vunna processer, hvadan hans kalas naturligtvis också blef därefter. Där blefvo inte mer och inte mindre än åtta sjukdomsfall efter detsamma, och häri äro ändå inte inberäknade en mängd sjukdomar hos en hop fruntimmer, som »inte varit vid sig» sedan den kvällen. Så nämndemannen började året på folkavis.

Nu var nämndemannen också en förträfflig nykterhetsvän, och hos honom hade på flera Herrans år intet starkt synts på bordet. Utan det hade varit bannlyst och förjagadt till innandömet af ett stort klockfordral, hvari det stod fördoldt. Endast vi gubbar hade vetskap om hvad klockfodralet innebar, och vi rände tidt och tätt ner våra händer i detsamma på bjudningar i nämndemansgården.

— Dä' ä' hundan hvad din klocka har stora draglod! plägade vi säga.

— Jaha, men så går hon ackorat! genmälde värden alltid samt ställde sig framför och skylde våra operationer i fodralet.

Vid det nu åsyftade tillfället var trängseln större och lifligare än vanligt kring klockan i förstugukammaren, innan vi blefvo bordsatta, så att flera af oss dinglade hit och dit såsom perpendiklar när vi sutto och åto.

Så midt under måltiden sa' nämndemannen, att om man brände bort alkoholen ur de starka dryckerna, vore de inte längre syndiga att hafva eller tära.

— Nä visst dä, för de ä' alkoholrackar'n, som ställer till väsendet! inföll rusthållaren.

— Ja, så ä' dä!

— Och nu ska' vi pröfva det praktiskt! lät värden.

I detsamma buro de in ett stort femkannorsfat, nästan fylldt med något rödt, och midt i det stod en half sockertopp såsom en obelisk.

— Här ha vi nu en satans soppa, som kallas konjak. Vi ska' tutta på'et och bränna opp alkoholen, så att han förtäres af eld, den mandråparen, så få vi sen en söt och go' dröck te å' skölja ner maten mä', talade nämndemannen och satte eld på fatet.

Vi hade aldrig sett sådant förr och blefvo alldeles förfärade. Men nämndemannen, som hade varit med om knepet bland läns- och andra syndamän vid häradsrätten satt lugn.

— Dä kallas »brenn-å»! upplyste han med vigtig min.

En blåblek låga steg upp halfvägs mot taket, och när fruntimren fingo se den, togo de till att skrika och svimma till höger och vänster.

— Dä ä' ju själfvaste helseket, sådant dä är beskrifvet! Och känn så hett här blir! pepo de och dumpo den ena efter den andra.

Skolmästarens flicka föll på pastorsadjunkten och fick fatt om halsen på'n. Men han lät sig inte bekomma, utan satt och såg ut, som om han tyckt, att det smakade godt.

Omsider rusade alla fruntimren ut och vi sutto kring bordet och gapade på elden samt mente på, att det var rätt åt alkoholen, som brann och led och slingrade sig och sprakade.

Under tiden kommo Anders i Skogen och ordföranden i vägstyrelsen, hvilka sutto vid ena långsidan, i starkt gräl om en vägdelning. Men vi aktade inte särdeles på'et, fast vi hörde att de bytte rätt mustiga ord.

— Ja' gitter inte höra dej, för du ä' den värste dumstock i hela häradet! skrek slutligen ordföranden.

— Och du ä' den störste fä- och svinpels i hela länet! röt Anders, och i detsamma hörde vi en smäll och skönjde, hur något mörkrödt flaxade fram öfver bordet och föll såsom en kupa ner öfver sockertoppen i konjaksfatet och släckte elden i sockret.

Men rundt omkring i fatet brann det dock fortfarande, och rätt hvad det var, började det smattra och fräsa och osa och ryka på ett osedvanligt och förunderligt sätt, så att både jag och flera bestämdt trodde, att skam kommit med i spelet för att rädda sin älskling, alkoholen, från den totala undergången.

Vi togo till att hojta och ville ut. Fruntimren kommo in samt började skrika och svimma ånyo, och skollärarens flicka var nära att krama själen ur hjälpeprästen borta i chiffoniersvrån.

Hela gästabudet kom i det jämmerligaste upplösningstillstånd, och där var ett lefverne som mera liknade en socialistkongress än ett nämndemanskalas.

Flera af oss kröpo under sängarne, medan andra åter foro ut och sökte upphemta sinnesstyrka ur det ofvanberörda klockfordralet.

Till sist lyckades likväl nämndemannen få så pass bukt med oss, att han kunde göra sig hörd!

— Tåla er, dä' ä' inte annat än ordförarns i vägstyrelsen peruk, som dråsat ner i »brenn-å'en»! Han for väl utå skallen på'n, när Anners gaf honom örfilen!

Detta lugnade oss, och när peruken halfbränd och eländig i detsamma fiskades upp ur brylån och sattes på sin plats, räddes vi inte längre.

Men några svåra ögonblick hade vi dock fått genomgå för nämndemannens vidlyftighets skull, och för att han skulle vräka till med »brenn-å» liksom en herrekarl.

Men »brenn-å'en» drucko vi ändå. Visst smakade han ett grand af brändt hår och andra perukingredienser, men efter som han gubevars icke innehöll nå'n alkohol, drucko vi honom som vatten, bå' fruntimmer och karlar och vordo sjuka, såsom man ju bör bli efter ett hederligt nyårsgille.

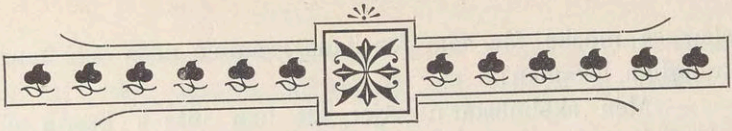

Manne på Mosastånnan.

— Att han är så farliga ful, våran Manne, dä' kan då inte göra så särdeles, men att han ska' ha' ett så klent hufvu, dä kväljer mej! sa' Jöns i Klynnan en dag till hustru sin.

— Jaså, det gör ingenting, att han är ful, säjer du. Gör dä ingenting, att näsan vetter opp på'n, så att dä rägnar ner i henne, och att bena ä' kroketa och ögena sne'a på'n som på en riktig kines? Gör dä ingenting, menar du? Jo jo, det hörs nog, hur det är beställdt med ditt eget hufve', din evinnerlie snösock! gaf hustrun till svar.

Och så började hon orera och predika om, att en karl egentligen inte är i behof af något hufvu' alls, bara han har en rejäl kropp och annars ser ut på folkavis, så att flickorna kunna vända sina ögon till honom.

— Ä' du då rent »spettalsmässig» igen, Mari? Säjer du att en karl inte behöfver hufvu! Det ä' väl karlarne ändå som styra och ställa och regera lannet? svarade Jöns.

— Styra och regera! Ja' undrar hva' hundan du styrt och regerat, se'n vi ble' gifta, eller hur? Nä', har en pojk bara så pass utseanne, att han kan bli gift, så behöfver han inte ha nå't hufvu' alls. Se'n får han minsann nog den, som tänker och handlar för sig, precis som ja' fått göra för dig. Så pojkens dåliga hufvu sörjer ja' inte tusen-

delen så möcke för som för hans grömma näsa och hans skrangliga lekamen!

— Men skolmästar'n säjer, att han inte ä' kropp te' å lära honom läsa. Hva' ska' dä väl bli utå en tocken, som på samma gång ä' så dum, att han inte kan lära sig tie Guds bu' och så illavuren, att alla flicker en gång ska' slå i sken och springa åt helsefyr, när de få syn på'n! suckade Jöns.

— En ska' inte skåda hunnen efter håralaget. Hvem vet hva' Herren har utsett åt honom? Gack du ut och gör nå'n nötta och stå inte här och illgrömma dej öfver ditt eget kött och blo', för du ä' själf far åt honom, och han kan väl inte rätt gärna va' dummare än hva' du är! fräste Mari och körde ut sin Jöns.

På det viset plägade Jöns och hans gemål tidt och tätt gnabbas och kasta ord, när det blef fråga om deras gemensamme Manne.

Denne var också en »bortbyting» på alla sätt och vis, så att där fanns nog många fler än far hans, som undrade, hvad i all världens da'r det skulle bli af den fule och dumme pojken.

Skolmästaren höll på att bli gråhårig och från vettet för den pojkens skull; ty det var egentligen inte nog med, att han var så klent utrustad, utan han var så förhärdadt grym i sinnet tillika. Stryk fick visserligen Manne till att börja med, så att det var lust och fröjd däråt, men inte ens det hjälpte på'n, utan han blef liksom värre efter hvarje särskild afbasning.

De andra barnen ville heller inte gärna ha något hopahang med honom, som man säger, ty han var så vådligt osmaklig och ovettig. Men på samma gång fruktade de honom! ty trots sin dumhet var han grufligt lömsk, och han beredde sig en ogemen njutning uti att ligga dold bakom ringmuren vid kyrkan och kasta sten i skallarne på dem, som vankade förbi på vägen utanför. Ju äldre Manne blef, dess vådligare blef han för mänskligheten, och hvar och

en i hela grannhället undrade hvad sjutsingen det skulle bli af »det dumma krokbenta och stögga spektaklet i Klynnan».

Nå'n utexamen ur skolan kunde han aldrig läsa sig till, och dåliga vitsord fick han jämt och samt i seder och uppförande.

Fördenskull hatade han allt hvad lärare hette och svor på, att skolor voro de dummaste och onyttigaste tillställningar i världen. Två år å rad fick han läsa för prästen, utan att han ändå kunde få »gå fram». Men då slog han sig till friförsamlingen i socknen och gick omkring och bedyrade, att kyrka och präst måste bort, såsom varande djäfvulens tillställningar.

Så kom han i skomakarelära och gick omkring med gamle »Plutläggen», som di kallade sockenskomakaren, under vid pass 20 månader.

Men så kommo de på honom med, att han inte var riktigt snäll i fingrarna, utan stal litet till husbehof, så »Plutläggen» fick knappt ta' honom med i gårdarne. Rätt hvad det var knyckte han en klocka från pigan i Skytthemmet, och då blef Manne lagförd och dömd till böter för snatteri.

Ifrån den stunden påstod Manne, att domare och alla slags tjänstemän skulle motas åt helsefyr och det bums ändå.

— Nu har då, gu'alof, den förhärdade Klynne-pojken »spelt ut sin rull» här i trakta! mente folket, när Manne blef dömd som tjuf.

Och det hade man väl också rätt i, ty ute på landet ha' folk, som inte kan nå'nting hvarken i Guds ord eller andra ämnen, ingen framtid för sig. Och hysa de därtill ingen aktning för lag och rätt, utan stjäla och ställa till krångel och vilja vända upp och ned på det, som är gammalt och vederhäftigt och reelt och säkert, ja då bruka vi anse sådana för banditer eller åtminstone för stollar, ty endera delen äro de, det kan väl ingen klok människa neka till.

* * *

Men det går mycket underligt till här i världen.

Hade Manne i Klynnan kunnat hålla sina syndiga klor och vandrat någorlunda ärligt, så hade han kanske ännu gått här och bytt sig till stryk i gårdarne för sin elaka tungas och sitt stygga sinnes skull. Men just det, att han lade sig till med Skyttehemspigans gamla klocka i ilska öfver, att pigan själf inte ville vid honom, just det blef orsaken till att den ledingen kom sig upp i världen.

Han måste kantänka till sta'n och tjäna af böterna på fängelset. Nå, när han kom ut, gick han omkring därinne och sökte arbete, ty han höll sig för god, sa' han, att vidare slita ut sig ute på det dumma bondlandet, där det inte bodde annat än usla slafvar, som underkastade sig katekes och ärlighet, gudsfruktan och allmän lag, utan att spjärna emot.

Och det där Mannes tal, det slog minsann an på en faslig hop därinne. Manne fick lite arbete, så pass att han kunde nödtorftligen bärga sig, och det låter som osanning, men sant är det, att han inom ett år vardt ordförande i en fackförening rätt så ung han var, och efter ytterligare två år var han hela stan's argaste socialisttalare.

Ä'ke det bemärkeligt?

Häraf synes det, hvad man kan bli, om man skaffar sig kunskap och vänder sig väl i ungdomen!

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu voro vi benådade med en hackelseverksfabrik i den ena kanten af socknen, och där hade de ibland litet kolifej för sig i politik, för smederna hade lefvat litet öfver sina tillgångar och satt sig i skuld till höger och vänster, så de voro ofta inte vid godt humör, utan ville ha det ställdt på ett annat vis, se'n krediten var slut för dem.

Så kom det en dag ut ett rykte, att dit skulle komma en herre från sta'n och hålla föredrag om »nutidens slaf-

handel, eller hur pänningarne och åkerlapparne och inte människorna rösta».

Ämnet lät så rasande lustigt, att vi gingo dit bort en söndagsafton en vådlig hop båd' ungt och gammalt folk.

De, som hade ställt till talet, sutto där och småmyste, liksom om de hade velat säga:

— Nu ska I då få höra på självfvaste attan, bondkaniner!

Och rätt hvad det var ramlade en slinkfotad grömsing upp på en gammal mosastånna, som de pryntat ut med ett rödt täcke och skulle ha till predikstol.

— Nä', si ta mej den dålie, ä' dä inte Manne i Klynnan? Nu ä' pi'an geft, som du stal klocka' ifrå'! skrek Per i Skyttehemmet, och vi andra togo till att grina, så vi kunde oss fördärfva.

Gång på gång försökte Manne säga ett ord, men det var inte möjligt för honom. Än frågade en, om han lärt sig läsa än, än ville de förhöra honom i katekesen, och än sporde de hurudant »klockepriset» var i sta'n. Vi trodde bestämdt, att talaren skulle spricka af ilska.

Till sist steg Johannes i Storänga upp och sa':

— När du aldrig kunde lära dig att lappa våra skor, så ä' dä väl inte lönt, att du försöker dej på att halfsula våra lagar å författningar. Det bär nok inte till för dej, utan skutta du ner utå tunna och ränn åt ditt håll, det gör du säkrast uti!

Och Manne slank verkligen ner och haltade bort, och bönderna och drängarna togo till att grina och stampa och klappa händer.

Men hackelseverksmakarne blefvo rasande, så att tillställningen afslutades med ett rätt bra slagsmål, hvadan vi fingo oss en särdeles lifvad aftonsång på den sabbaten.

När Manne i Klynnan kom tillbaka till staden och hans anhängare fingo veta, hur det gått för honom och att hela deras riktning genom hans förvållande blifvit till

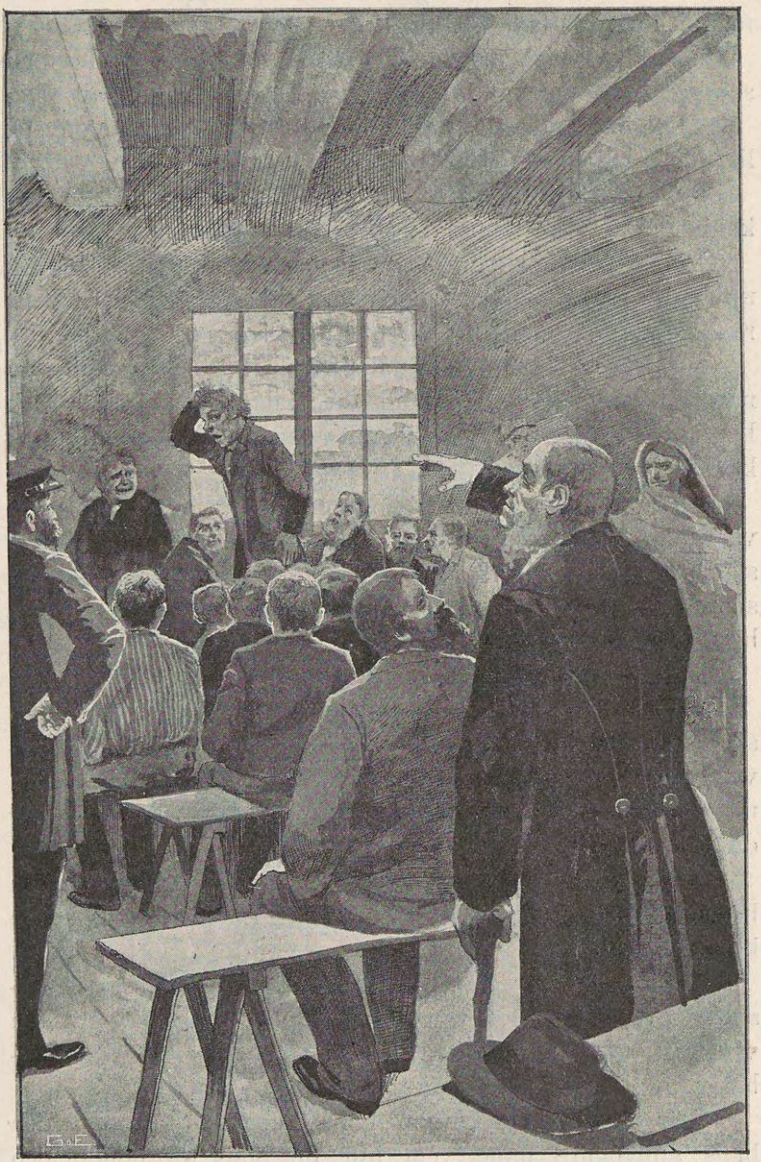

spott och spe uti vår stora socken, blef han platt förkastad af sitt parti och döptes för eviga tider med vedernamnet »Manne på Mosastånnan», med anledning af den estrad, från hvilken han tänkte förvåna folket i sin hemsocken med sin muns vådliga tal.

En tulldebatt i Skvaltaby kvarn.

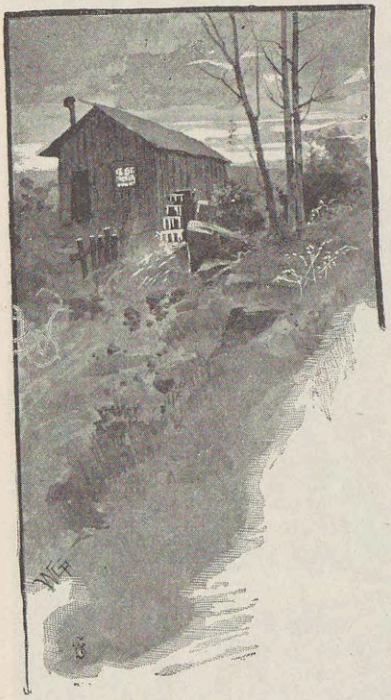

En liten tid efter den stora dag, då tullen på spannmål, gualof, höjdes bastant här i riket, hade de ett hundan så roligt kolifej för sig nere i Skvaltaby kvarn.

Efter som väl inte hela världen kan känna till Josop, som är mjölnare därnere, är det bäst, att jag nämner något om honom först, ty därigenom får man lättare att fatta andan i denna beundransvända paschasa.

Josop är en dråplig mjölnare, det är ingen fråga om den saken, men han är besatt svår att förstå sig på.

En del anse och hålla bestämdt före, att han rent ut sagdt är en dumbom och det med fetstil ändå, under det andra förmena, att han icke är ett tecken, dum utan endast illparig och så full af knep och skamstyg som kyrkan är full af bönder vid midsommartiden.

Huru det nu egentligen förhåller sig med Josops vett, är inte så godt att afgöra, men faktum är, att patron, som äger tullkvarnen nere i Skvaltaby och åt hvilken Josop mal för tredjedelen af tullen, själf påstår, det mjölnargubben är ett underverk af dumhet.

— Annars vore han inte så ärlig. Han är så förhärdadt dum, att han inte har vett att lura hvarken mig eller mäldfolket, och en sådan karl är ovärdelig! plägade patron säga.

Ett dylikt tal låter konstigt, men det är kanske inte så oriktigt ändå. Åtminstone ser det ofta ut, som om man rent af sökte ut trindskallar till att sätta på viktiga poster.

Sannt var emellertid, att Josop gick därnere och skötte sin kvarn som en dunderkarl. Inte upplyfte han just sin mun till mycket tal med mäldfolket, men så ofta det skedde, kom det alltid något konstigt ur honom.

För min del hörde jag till det parti, som höll före, att Josop inte var så dum som han gaf sig ut för, och den uppfattningen fick jag en gång, då några syndaträlar fyllt honom.

Rätt som han gick där i fyllan och kastade korsben samt dråsade utför trappan, kom, min själ, patron dit och fick se hur Josop vände sig.

— Bevars väl, jag tror att du är ösfull, ditt kreatur! röt han.

— Fuller? Nänämen, dä ä inte så väl häller, patron lelle! Ja ä bara lite ömfotad! svarade Josop och raglade mot kvarnkammardörr'n, så att det skrällde i hela inrättningen.

Patron kunde inte annat än grina och gå sin väg.

Nå, en kväll strax efter det spannmålstullen gått igenom, var kvarnen rätt talrikt besökt af folk, och en del af dem skulle stanna hela natten för att få malet med sig hem. Dessa senare sutto vid långvedsbrasan i kvarnkammaren och språkade om bå' nytt och nattagammalt, som man säger. Att talet också vände sig kring det »beröckta jor'bruket» faller af sig själf.

— Kors, dä va' så rätt! Ja' tog mä' mej ett tidningsbla' för å' ha' nån'ting att förli'a tiden mä'! sa' Sven i Hägnen och tog fram en tidning ur innerfickan.

— Brabo! Läs då opp di dö'e först högt och rejält för oss!

Sven läste upp dödsannonserna och se'n måste han pusta ett tag.

— Dä var då för ynkligt, — suckade Anders i Bo, rätt som han satt, — dä' va' då förfärligt, att Skam skulle få den gamle grefven te' sist!

— Skam? Hvilken grefve har han fått nu igen?

— Den, som va' då i annonsen du läste. Där sto' ju inte, att han »afsomnat i tron på sin Frälsare», och då måtte väl Skam ha' huggit honom, om inte alla märken slå fel, ty den, som inte dör i tron, han ä' förlorad, dä' har du väl reda på?

— Ja, ja, det har du rätt i, sa' Sven och tittade i tidningen, här står bara, att han afled, men inte att han afled i nå'n tro. Då har den grefven hett om öronen nu, och Gu' hjälpe oss lite te mans!

— Gå nu in i tidningen och läs opp roligheterna för oss! Dä' andra ge vi attan'! påstodo karlarne.

— Sven lydde och tittade efter roligheterna, men rätt i rappet skrek han till:

— Nej, du mildaste påsajödde! Hören, gubbar, hva' här står: »*Spannmålstullen höjd.*»

— Ä' du fly och evigt förbannad, dä' står väl så i helgotte häller?

— Jovisst, sjong-hi, sjong-hopp, sjong hej, fallerej! jubilerade Sven och började dansa på golfvet, ty Sven ville liksom gälla för att vara protektionist. Och ett par af de andra flögo nu också upp och började tralla.

— Åh, hojten, I lagom, för dä' här ä' minsann ingen gröt å grina åt! inföllo de andra, som hade mindre och magrare hemman.

Och så spände de båda partierna till att gräla och diskutera och knyta näfvarna åt hvarandra och orera i Skvaltaby kvarnkammare, så att det var en lust och en glädje däråt.

Josop stod där handfallen och hörde på, men visste inte, antingen han skulle hjälpa protektionisterna eller frihandlarne, ifall det skulle bli stryk af'et till sist.

Plötsligt afbröt han hela meningsutbytet med att skrika:

— Ä' tullen höjd, go' vänner?

— Visst hundingen?

— Hur möcke?

— Mer än dubbelt efter hvad jag kan förstå, sa' Sven och började och stafva i tidningen.

— Kors för den dåli'e, mer än dubbelt! hojtade Josop och sprang ut i kvarnen som en vilde.

Karlarne trodde, att han blifvit riktigt galen och glömde sin dispyt samt gingo ut för att taga reda på hvad som gick åt honom.

När de så kommo ut i kvarnen, fingo de till sin yttersta förfäran se Josop fara omkring med sin kappe och tulla det svåraste han kunde i deras mäldsäckar.

— Josop, håll, ditt kreatur! Eller har du blett galen, som tullar två gånger? Lägg te'baks spannemålen, annars vankas här smörj!

— Vankas smörj! Sa' ni inte själfva att tullen är fördubblad!

— Javisst, men...

— Ja, titta hit, ja tar bara två kappar till i hvar tunna, det är ju ärligt och rätt det? Dubbelt ska' ja' ju ha' enligt tidningen.

— Men du begriper väl...

— Tullen ä' fördubblad! skrek Josop.

— Förstår du inte, att det är bara på så'n säd, som...

— Tullen ä' fördubblad, tullen ä' fördubblad, och ja' blir evigt olöcklig för patron, om ja' inte tullar rätt! skrek Josop och tullade så att det yrde efter't.

Men då blefvo gubbarna utaf bägge partierna alldeles befängda och rusade på Josop såsom en man. Det bar ihop riktiga tag, det ska' jag säga. Ty när Josop blef retad, så var han inte god att ryckas med. Sven klente han till i skallen med kappen, och tre andra slängde han utför trappan till nedre rummet. Se'n sprang han efter en kvarnstenshacka och dref ut bå' protektionister och frihandlare. Och det tog mindre tid än jag behöft för att tala om'et.

Så det kan man säga, att maken till het tullstrid får man leta efter.

Ett farligt rustande och

skrik och lif och svärjande blef där sedan utanför kvarnen och rätt hvad det var kom själfva patron nedspringande och frågade, hvad som stod på.

— Har inte tullen fördubblats, patron? skrek Josop.

— Jo, men inte behöfver du lefva som en stolle för det.

— Lefva som en stolle! Det är de här fähunnarne, som skapa sig galna, när jag nu, som rätt är, vill ta' dubbel tull af dem!

— Ack, du himmelske uroxe! grinade patron. Tror du att det tusenåriga riket är kommet så när, att vi få tulla dubbelt i våra kvarnar också?

Se'n redde han ut affären och förklarade tullförhöjningen för Josop, som strax blef lugn och dum igen.

Alla karlarne voro ursinniga och svuro på, att det skulle dröja, innan de läto mala i Skvaltaby.

— Tull och stryk på en gång ä' vi för go'a te' å' underkasta oss här! sa' de. Och ingen vet, om de inte dragit dädan med säden omalen, om inte patron skickat ner kaffe och bränvin till dem.

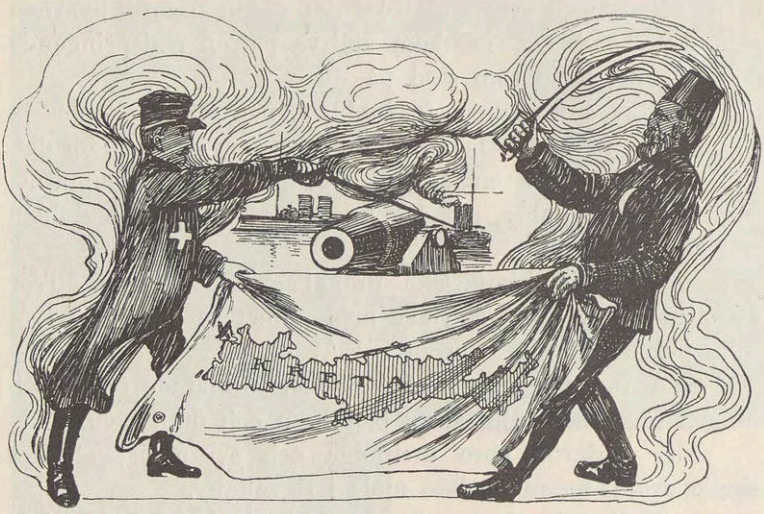

Vedergällning.

En söndagsmiddag under den tid, då grekerna och turkarne slogos som värst med hvarandra inför stormakterna, sa' plötsligen Sven Bengtsson, under det vi pratade om det jämna eländet i orienten:

— Dä' ä' hundan hvad greken och den förhärdade Trynturken ha blett förbanskade på hvarandra för den där »Gretas» skull!

Det höllo vi med honom om och gåfvo oss bums till att kassera stormakterna samt svuro på, att om Gustaf den andre Adolf lefvat, hade våra pojkar varit på väg dit ner och försatts i tillfälle att segra och plundra, så att de kunnat komma hem med en hop egendom.

— Stormakter! Tvi tusingen! Dä finns inte annat än skräpmakter och vanmakter nu för tiden! utlät sig Magnis i Falla.

— Hvad är dä' i alla fall för en »Greta», som kan oppstrujera hela Uropia på dä' viset? sporde slutligen fader Isak i Holmahall, som hela tiden gått tyst och andäktig på vägkanten.

— Hin vet! dä står just ingenting om henne, men djädrig måtte hon allt vara, ty så mycke kan man då i alla fall begripa, att hon dra's med bå' turkar och greker på en gång! upplyste Sven.

— Dä' va' ledt! Vi hade i min ungdom här i sockna en Greta, som gjorde på samma sätt, och hon blef ett tvistefrö och orsak te' möcke elände, hon också! Dä' va' Greta i Lund! I ha' väl hört talas om henne!

— Att hon blef tafsig och skild vid sin karl, dä' ha' vi hört, men ingenting mer! Tala om paschasan för oss, fader Isak, så skrider vägen lite lättare och så slippa vi att tänka på den förgrymmade turken och de eländiga stormakterna, bådo vi.

Gubben var egentligen inte mycket för det, men vi släppte honom inte.

* * *

Greta i Lund hade sexton tusen daler kalla pängar efter mor sin och ett obeständigt sinne. Det var därför som det drog ut på tiden med hennes gifte. Ty än ville hon ha' den ene och än den andre. Det var löx att hon kunde besluta sig.

Men till. sist kom hon dock så långt, att hon egentligen inte slets mer än mellan två, nämligen Olle i Byn och Johannes i Holmahall, min förre gårdman, sa' Isak.

Den ena lördagskvällen lofvade hon sig åt Olle och den andra åt Johannes och på det viset höll det på en långlig tid. Pojkarna hatade hvarandra till döds, det är klart, och hvar de stötte tillsammans, blef det slagsmål och ledsamhet af, så att de gamle spådde, att de inte skulle sluta förr än de mördat hvarandra.

Så bröt det en afton framåt hösten ut eld i sockenstugan, och när kyrkklockorna började gå, strömmade vi dit så många, som hörde det från de närmaste byarne. Det brann och sprakade alldeles förskräckligt och att rädda huset stod inte till, utan vi skulle endast söka få ut en hop viktiga papper, som lågo i en kista å det södra gafvelrummet i öfra våningen.

Fördenskull reste vi upp en stege mot gafveln, och jag minns än så väl, hur Johannes förde upp honom och stöttade öfre ändan med en båtshake.

Sedan måste det vara en rask och oförfärad karl, som skulle våga sig upp för stegen och in i rummet. Ingen ville försöka sig på't och ett vågspel var det. Men rätt var det var, fingo vi se, hur Olle i Byn började kila upp för pinnarne som en katt.

— Bravo! Stå på dej och kvicka dej det värsta du kan! skreko vi nedanför.

— Nå, just som Olle kom opp mot toppen af stegen, och just som han virade in sin näfve i hättan för att slå ut fönstret, rakade stegen ner åt höger. Vi sågo hur Ollestackarn beskref en cirkel i

luften och hur han skrapade med fingrarne mot väggen liksom han sökte efter ett handtag. Men innan vi visste ordet af fingo vi höra en duns emot marken och se den raske pojken ligga midt i en hög brinnande bjälkar på östra sidan.

Det var klart, att det inte töfvade länge, innan vi drogo honom ur eldmörjan.

Lefde gjorde han väl, men inte länge, för han hade brutit af ryggen på två ställen.

Se'n brann sockenstugan kvickt ner och papperen med henne.

Men ingen människa kunde begripa, hur stegen kunnat ramla ner på det viset eller hur han kunnat få en sådan fart redan ifrån början.

* *
*

Året därpå vid midsommartiden gifte sig Johannes med Greta.

Men de hade inte varit tillsammans mer än en månad vid pass, förr än Greta började ledas vid och bli konstig till humöret. Johannes fick sådana besynnerliga infall ibland, särdeles om kvällarna. Det var som om han inte tålt att se henne, eller som om åsynen af henne hade framkallat en brännande ruelse i honom. Det blef värre för hvarje dag; det såg ut som om han i sitt inre hade anklagat henne för något förskräckligt, och till sist kunde han inte fördraga henne, utan dref henne ut ur huset.

Hvad som försiggått och sagts dem emellan, innan hon gick bort, vet man inte, men något hemskt måtte det i alla fall varit, ty när hon drog därifrån, påstodo de, som mött henne, att hon tittat så stort och vidöppet och frånvarande som om hon varit stollig. Och fjantig vardt hon sedan. Släktingar togo hand om henne och en formlig skilsmessa åstadkoms.

— Efter den betan bodde Johannes ensam som en enstöring i vår granngård, — fortfor fader Isak.

Jöns i Bolet hade en döfstum pojke och den tog han till sig som dräng. Inga fruntimmer tåltes i huset, utan Johannes stod för matlagningen och den döfstumme mjölkade korna.

Ingen vet, hur de redde sig. Men det sades, att med mataffärerna var det klent, ty Johannes sublade ihop födan och kokade som om det varit till svin.

Kvinnfolken spådde, att han skulle fördärfva magarne på sej och pojken och att det skulle bli straffet åt honom för det han drifvit undan hustrun och gjort henne vettlös.

— Han är sämre än en munk, hette det.

— Så en morgon just i dagbräckningen — fortsatte Isak — kom den döfstumme upp till oss och hylade och gnisslade med tänderna och bar sig precis åt som en stolle.

I början trodde vi, att den orene anden farit i honom och blefvo förskrämde. Han höll sig om magen och slängde sig hit och dit, kastade sig i sängen och rullade ner i golfvet, och därpå pekade han hemåt Johannes' stuga och ryckte och slet än i den ene än i den andre af oss liksom en hund, som vill att man skall följa med honom.

Då förstodo vi till sist, att det måtte vara något på tok nere i gårdstugan och så följde vi dem.

När vi kommo dit låg Johannes och tumlade på golfvet och skrek, så att det kunnat röra en sten. Han var precis grönblå i ansigtet och det syntes, att han led förskräckliga plågor. Han kunde inte hålla sig still en enda sekund och det hemskaste var att se, hur ögonen nästan ville krypa ur hufvudet på'n. Och hans jämmerrop se'n!

Bror min spände för och satte i väg efter doktorn, ty vi kunde ju inte låta karlen självdö häller, och under tiden sökte vi lugna honom så godt vi kunde med varma tallrikar och med bränvin. Men ingenting lindrade hans plågor.

Om ett par timmar kom doktorn, och så fort han fick se Johannes sa' han:

— Karlen har tarmvred!

Och när han undersökt honom' förklarade han, att han inte kunde uträtta någonting med honom.

— Dä' har allt blett inflammation. Ja' kan bara ge honom nå't mot plågorna, sa' han och gaf Johannes ett pulver.

Se'n reste han och runkade på hufvudet.

Men pulvret hade en god verkan, och om en stund blef Johannes så lugn, att han kunde ligga stilla långa vändningar och prata med oss.

Framåt aftonen sa' han, att han kände slutet vara nära och började skaka så att vi blefvo alldeles förfärade. Men allra mest bestörta blefvo vi, då han tog till att tigga:

— I ska' be' Gu' för mej, be', be', be' allihop för min själ, för det var jag, som lade båtshaken om stegbenet nere vid marken och ryckte ner Olle i Byn, när socknastugan brann!

— Åh Herre Gu' hjälp honom! stånkade vi.

— Jag ville ha' Greta, men när jag fått henne, kom samvetet öfver mej, och hvar gång jag såg henne, kändes min missgärning svårare. Och så gjorde jag henne olycklig också. Inte rådde väl hon, inte hade hon bedt mig göra't, stackarn! Be' för mej allihop! Tror I, att jag kan få förlåtelse, så bryr ja' mej inte om plågorna, om di blir aldrig så svåra?

Vi voro så upprörda, att vi inte kunde tänka eller göra nå't, och Johannes började ånyo rulla sig i förtviflan i sängen.

— Ska' ja' då bli fördömd? skrek han, så att vi blefvo än mer mörkrädda.

Men då gick min gamla mor fram till honom och bad honom titta på taflan, hvilken hängde öfver sängen och som förestälde Frälsarens korsfästelse.

— Si på den där röfvaren, som vänder sej åt honom, och kom ihåg hvilket löfte han fick! grät gumman. Det var det enda hon kunde säga. Men det tycktes vara nog, ty Johannes blef tvärt lugn och knäppte ihop sina händer

samt låg och tittade på Frälsaren och den botfärdige röfvarn ända tills han fick likasom ett belåtet drag öfver ansiktet, och då brusto ögonen på honom, — slöt Isak, just som vi hunno vägskälet, där vi skulle skiljas.

— Sorgeligt, sorgeligt! Men vi ska' hoppas och tro, att Johannes fick näpsten här i ti'en och undgick den i den andra världen, hvilket är en nåd, mente vi och skildes åt.

I valtider.

Den gode Gustaf A. Aldén, som till tröst och sinnesstyrka för alla landsens kommunalstyrelser skrifvit »Medborgarens bok», hvilken nu omsider blifvit till en Mimers brunn, ur hvilken vi ligga härute i gårdarna och sörpla i oss visdom utan mått, Gustaf A. Aldén säger på ett ställe i denna sin bok: »Illa nog finnes icke för valen till andra kammaren en noggrannt bestämd vallag, hvarför missuppfattningar af så väl valförrättare som valmän ofta äga rum».

Och det har han förbanskadt rätt uti, ty här hemma i Getaryds socken har icke på trettio års tid ett enda riksdagsmannaval gått af stapeln, utan att det blifvit spektakel af, och gång på gång har domarn, sin plikt likmätigt, måst kassera protokollet öfver dessa de viktigaste af alla våra åtgöranden i världsligt hänseende.

Är det däremot fråga om ett präst- eller ett nämdemansval, så stå vi oss som karlar, ty den galoppen känna vi till. Men så fort vi skrida till ett riksdagsmannaval, som ju är så vådligt viktigt, att hela landets ve och väl kan hänga därpå, så dabba vi oss vanligen.

Det är verkligen sorgligt att tala om'et, men sant är det i alla fall.

År 1893 blef domaren alldeles öfver sig gifven, när han vid sammanräkningen kom till Getaryds protokoll.

— Jo, det är just en skön ordförande de ha' i den kommunen. Af 150 närvarande röstägande står här, att Bengt i Flåbo fick 175 och Per Måns i Grötåsen 98 och Per Johan Pettersson i Snålberga 49 röster och 25 kasserades. Gu' sig förbarme öfver en sådan dumstock, sa' domaren och ref sig i hufvudet och till och med svor tre resor där han satt på stolen, samt fräste, snusade och skällde det värsta han förmådde, hvilket, gunås, inte är så litet det.

Då vardt emellertid ordföranden liksom förargad och stött, och ingen kan undra på det.

Men så fick han då, gualof, efteråt se Aldéns bok i biblioteket på folkhögskolan.

— Den ska' ja' ha' rätt på hvad i helsefyr hon kan kosta, så att inte domarn kan slå mej på fingrarna och chekanera mej! utlät sig ordföranden och sprang ut efter sin piska och gjorde skåror i skaftet för att utmärka huru lång och bred och tjock boken var, så att han inte skulle få miste, när han kom in i boklådan.

Jag tror, att det var fjorton gånger han fick besöka bokhandeln, innan han fick det rätta verket, ty där fanns ju en gruflig hop böcker, som passade in med hans mått på piskskaftet, och det skulle minsann gå för sig att skrifva en hel hop om detta bokköp. Men det hör ju inte till ämnet för denna korta betraktelse.

Till sist fick han dock förunderligt nog fatt i den bok han önskade, och den kvällen vände han hem mera såsom en segerhjälte än såsom en utskälld kommunalordförande.

— Nu ska' häradshöfdingen, min själ, få veta, hvars andas barn han hundsvotterat, du Lisa! jublade han och lade det visdomsdrypande häftet på slagbordet.

— Nu ska' du ge mej läxor för hvar dag, Maja, och lofva mej smörj, tills jag kan boka som ett rennande vatten! Vi ska' dråsa igenom henne ifrå' pärm till pärm! lät han.

Hela sommaren 1896 gjorde han knappast annat än gnodde i boken och om kvällarne förhörde käringen honom.

Jag kom just dit bort en solakväll när hon höll på med den saken. Käringen satt där med en kvaststake i näfven, och så fort ordföranden stapplade på ett ord, drämde hon till honom i ryggen med staken så att det brakade i refbenen på honom.

— Slå inte så besatt, Lisa! jämrade han.

— Men du kan ju inte, din dumskalle! fräste hon.

— Nä' det förstås! Men det ginge kanske bättre om du lofvade mig kaffegök i stället för att plagga i röggen på mej! genmälde han.

Det måtte hon också ha' gjort och lyckats, ty när vi skulle ihop med valet mot hösten, svor ordförande, att det skulle gå rejält till.

Dock, det såg ut som om självfvaste skam regerat våra riksdagsmannaval. Ty äfven nu gick det åt häcklefjäll, fast det icke den gången var den stackars ordförandens fel.

Sven i Hägnen ville nämligen påstå, att vi skulle rösta på hans kusin. Men vi ville inte gå med på honom, efter som han var en vådlig skrubber och väderhane, utan vi stodo emot Sven, oaktadt han svor på, att om kusinen blefve vald, skulle han ställa om, att almenackan blefve ändrad, så att vi fingo fruntimmersveckan före midsommar, då vi behöfde allt det regn, som kan fås, och sluppe ha' den förhärdade veckan midt i skördetiden, då man tarfvar torkväder.

När nu valdagen emellertid kom, stod Sven och hans pojkar nere i socknastallet och vinkade in oss den ene efter den andre. De hade en stor kutting i schäsen och påstodo, att en klämtare väl kunde behöfvas, innan man gaf sig ihop med en så viktig affär som ett riksdagsmannaval.

Och det höllo vi med om samt stodo där kring schäsen och kuttingen tills vi vordo röda i synen som nykokt krösenamos och höllo på att glömma hela valet.

— Nu ska' vi börja! kom in och skrif edra lappar i rappet, karlar! skrek slutligen ordföranden från socknastugotrappan.

— Låt oss ta' ett par halare först! Lappar har ja' skrefna te' reds! lät Sven och gaf oss hvar sin hoprullad papperstrilling, medan sönerna hans vände upp och ner på kuttingen och kramade ur hans innehåll åt oss.

Nå, vi voro glada att slippa skrifvandet, samt stucko till oss sedlarna och när det inte stod till att locka nå't vidare utur kuttingen, ramlade vi slutligen in i valsalen.

Där var soligt och gassigt så vi lurade till och somnade medan ordföranden stafvade och läste upp de obligatoriska paragraferna om riksdagsmannaval.

Omsider började han ropa upp våra namn, och den förste som skulle fram med sin sedel, var så yrvaken, att han föll framstupa på golfvet och skrapade skinnet af näsan.

När han kom upp, påstod han, att det var Johan på Mon, som satt krokben för honom, och där höll rent af på att bli slagsmål i salen.

Gu' vet hvad för rackartyg, som egentligen blifvit lagdt i kuttingen, men ingen af oss mäktade gå som en människa, när vi skulle fram till urnan, utan vi foro som tosingar emot väggar och bänkar. Johannes i Snufvebo dråsade till och med mot ordförandens bord så hårdt, att bläckhuset vältes ut öfver protokollsboken.

Omsider kom man dock till uppläsningen, och två karlar gingo fram och höllo sig fast i bordet så argt de kunde för att inte ramla, medan de kontrollerade innehållet af valsedlarne.

Men då började emellertid det värsta spektaklet.

När ordföranden rullat upp den första lappen och hostat ett par resor, fick han nämligen till sin förfäran läsa:

»Ett fårskinn — vaxberedes.»

Ordföranden tog sig en funderare.

— Här är misstag. Dä' ä' tydligen ett skinnmärke från garfvaren! Kasseras! dömde han. Men då blef en gubbe rasande och frågade hvad rätt ordföranden hade att kassera garfvarns kontramärken, utan hvilka folk ju inte kunde få sina hudar och skinn åter.

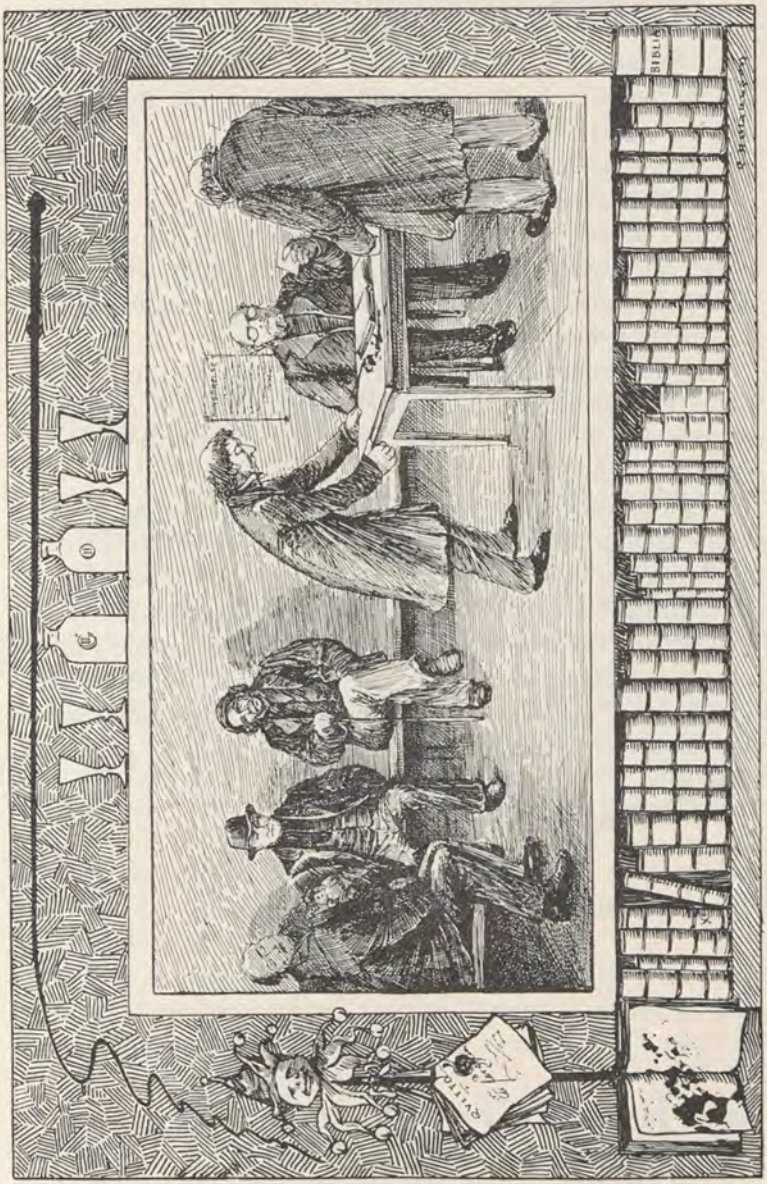

Dock det blef som det var.

På andra lappen stod:

»En oxhud — plattberedes.»

Äfven den kasserade ordföranden till vår stora förtrytelse. Och en hel hop reserverade sig.

Tredje sedeln innehöll:

»Ett baggskinn — fällberedes.»

Det kasserades äfven, och Gu' tröste oss om det fanns annat än garfvarlappar i ordförandens hatt. Jo, det var sannt, ur densamma uppfångades äfven en orlofssedel och två språngsedlar.

Den förhärdade Sven i Hägnen hade förränt alltsammans för oss med sina lappar och sitt bränvin eller hvad det nu var i hans kutting, för att vi inte ville rösta på hans ussle kusin.

Ordföranden grät och sa', att han inte begrep, hur han skulle kränga till valprotokollet, och han ryste för hvad domaren skulle säga, när han fick se alla de här valsedlarne genomdragna med tråd och förseglade med socknens sigill.

Ja, det var den värsta valskandal, som timat här i orten, och dagen efteråt skämdes vi här i Getaryd, så att vi velat sjunka ner i jorden, om vi kunnat. Ty dummare voro vi inte än att vi begrepo, huru folk skulle grina åt oss i hela landet.

Och grin blef det.

Fortsättning på "GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK".

NY ANMÄLAN.

»Gernandts Folkbibliotek» har nu, då serien af Geijerstams Allmogeberättelser nu afslutats, fortsatts med

Samlade Bygdehistorier

af

THURE SÄLLBERG.

»Sedan barndomen», yttrar en kritiker, »har denne författare lefvat med bland folket. I fädernehemmet såg han den småländske allmogen ute och hemma, vid arbete och lekar, hörde dagsverkarnes visor, deras samtal och gräl samt iakttog deras sätt och fasoner.» Thure Sällberg är emellertid icke den djupsinnige tänkaren, hvilken söker forma människoöden, som stå på högre plan än det hvardagliga. »Han är» — för att citera samme kritiker — »en riktig lustigkurre en påhittig upptågsmakare med ett jovialiskt och godmodigt sinnelag.»

Genom sina många korta och träffande humoresker ur allmogens lif har Thure Sällberg vunnit en läsekrets, större än vanligen plägar vara fallet med samtida författare. Dessa nästan alltid skämtsamma berättelser hafva vi här samlat under den gemensamma titeln af **Bygdehistorier.** Läsarens skall här finna alla de folkbilder, hvilka förut gjort samlingarna »På kyrkobacke och i Gillestuga», »Folkaforer och Stollastöcken» samt »Småfolksprat och Storgubbatal» så populära.

Dessutom kommer i serien att inflyta Thure Sällbergs nya berättelsesamling: »**Bland Sockenkungar och Backstugusittare**», *som förut icke varit i bokform utgifven.*

Vidare kommer förlaget att denna gång öka hvarje häftes sidoantal från 24 till 32, samtidigt med att det ursprungliga priset 25 öre bibehålles.

Liksom det föregående arbetet i »Gernandts Folkbibliotek» blir äfven detta **rikt illustreradt.**

Arbetet utkommer i cirka 21 häften med ett hvarannan vecka och åtföljes för subskribenter gratis af en elegant perm med guldtryck.

Stockholm i Januari 1900.

C. & E Gernandts Förlags Aktiebolag.

Ny Skönlitteratur.

AUGUST STRINDBERG:

Folkunga-Sagan ..... Kr. 2: —
Gustaf Vasa ..... » 2: 25
Erik XIV ..... » 2: —
Samlade romaner och berättelser
40 öre pr häfte.

HILMA ANGERED-STRANDBERG:

Från det gamla och nya landet Kr. 3: —
På prärien ..... » 2: 75
Den nya världen ..... » 3: 50

E. WALTER HÜLPERS:

Linier och Dagrar ..... » 1: 75

MARIA RIECK MÜLLER:

Fjällbyfolk ..... » 2: —

RUDYARD KIPLING:

Många konster ..... » 3: —
Gokral Sitaruns klenod ... » 3: —
Soldathistorier ..... » 3: —
Mörker (2:a uppl.) ..... » 2: 75

ARMANDO PALACIO VALDÈS:

Syster San Sulpicio ..... Kr. 3: —

HELÈNE BÖHLAU:

Modersrätt ..... » 2: 25

CARL EWALD:

I det fria ..... » 1: 75

GUSTAF af GEIJERSTAM:

Lyckliga människor ..... Kr. 3: 75
Äktenskapets komedi ..... » 3: 75
Det yttersta skäret ..... » 3: —
Saml. allmogeberättelser
2 band. pris inb. ..... » 9: 50

KARL A. TAVASTSTJERNA:

Efter kvällsbrisen ..... Kr. 3: 75

RAPHAEL: (förf. till »En passionshistoria»).

I dödvattnet ..... » 2: 75

MARIA JOUVIN:

En kärlekslös ..... » 1: 75

KARL af GEIJERSTAM:

Efterlemnade skrifter ..... » 3: 50

JACOB HILDITSCH:

I skuggan ..... » 3: —
Främlingar ..... » 3: —

ANTHONY HOPE:

Phroso ..... » 3: 50

H. de BALZAC:

Amuletten ..... » 3: —
Pappa Goriot ..... » 3: —
Kusin Pons ..... » 3: 50
Cæsar Birrotteau ..... » 3: 50

Stockholm, Kôersners Boktryckeri-A.-B. 1900.

GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK

SAMLADE
BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE

AF

G. STOOPENDAHL, T. HEURLIN, W. GERNANDT, C. A. OLAUSSON

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS
AKTIEBOLAG, STOCKHOLM

7—8 HÄFT.
Pris 50 öre

Fortsättning på "GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK".

NY ANMÄLAN.

»Gernandts Folkbibliotek» har nu, då serien af Geijerstams Allmogeberättelser nu afslutats, fortsatts med

Samlade Bygdehistorier

af

THURE SÄLLBERG.

»Sedan barndomen», yttrar en kritiker, »har denne författare lefvat med bland folket. I fädernehemmet såg han den småländske allmogen ute och hemma, vid arbete och lekar, hörde dagsverkarnes visor, deras samtal och gräl samt iakttog deras sätt och fasoner.» Thure Sällberg är emellertid icke den djupsinnige tänkaren, hvilken söker forma människoöden, som stå på högre plan än det hvardagliga. »Han är» — för att citera samme kritiker — »en riktig lustigkurre en påhittig upptågsmakare med ett jovialiskt och godmodigt sinnelag.»

Genom sina många korta och träffande humoresker ur allmogens lif har Thure Sällberg vunnit en läsekrets, större än vanligen plägar vara fallet med samtida författare. Dessa nästan alltid skämtsamma berättelser hafva vi här samlat under den gemensamma titeln af **Bygdehistorier.** Läsarens skall här finna alla de folkbilder, hvilka förut gjort samlingarna »På kyrkobacke och i Gillestuga», »Folkaforer och Stollastöcken» samt »Småfolksprat och Storgubbatal» så populära.

Dessutom kommer i serien att inflyta Thure Sällbergs nya berättelsesamling: **»Bland Sockenkungar och Backstugusittare»,** *som förut icke varit i bokform utgifven.*

Vidare kommer förlaget att denna gång öka hvarje häftes sidoantal från 24 till 32, samtidigt med att det ursprungliga priset 25 öre bibehålles.

Liksom det föregående arbetet i »Gernandts Folkbibliotek» blir äfven detta **rikt illustreradt.**

Arbetet utkommer i cirka 21 häften med ett hvarannan vecka och åtföljes för subskribenter gratis af en elegant perm med guldtryck.

Stockholm i Januari 1900.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

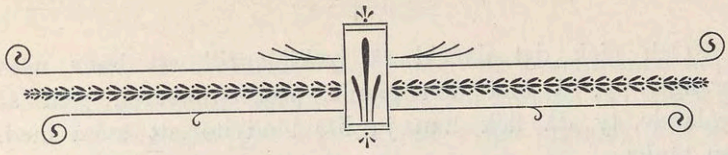

Förlorade »bataljer».

Sven Månsson i Rasmusbo var den trägnaste och mest energiske processmakare vi haft på långa vägar.

Det hölls icke ett ting hvarken i detta eller i grannhäradet, utan att Sven Månsson fanns där ifrån första dagen allt intill den sista, och hade han inte egna mål att föra, så uppträdde han som »abekat» åt andra, i sådana ärenden, som läns- eller nämndemännen inte för skams skull ville åtaga sig. Och då kan man lätt tänka sig hurudana processer han förde.

Annars var det rätt underligt, att folk brydde sig om att använda Sven, ty vanligen tappade han i häradsrätten, och när han sedan skulle »vräka in hela bibban i hofrätten,» så förlorade han vanligen fatalierna eller, som han själf uttryckte sig, »bataljerna».

Det hände då inte så sällan, att klienten blef ursinnig och gaf Sven smörj i stället för annan ersättning för det omak han haft.

Sådant hade alltid en ny rättegång till följd, uti hvilken Sven Månsson uppträdde mot sin förre klient och yrkade ansvar å honom för ärekränkning och öfvervåld samt ersättning för sveda och värk.

Omsider gafs det ingenting, som Sven var så glad åt som stryk. Han log knappast hälften så belåtet, om någon bjöd honom en sup, som om han fick en bra örfil.

Och gick det därvid så lyckligt till, att hans näsa sprang upp, så blef den gamle processmakaren rent af strålande, ty då fick han ju lite blodvite att ståta med, kan tänka.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Och dock hade Sven Månsson en gång, sades det varit en hygglig och fridsam karl, han som andra, ända till dess kan förlorade de fatalier, vid hvilka han fäst sina största och bästa förhoppningar.

När han var mellan tjugo och trettio år, hängde hans hela själ fast vid rusthållarns Mari i Stampen, och det troddes allmänt, att han skulle få henne, fast han aldrig kom sig för att med ens göra slag i saken medelst ett ärligt giftermål.

Så kom den nye orgelnisten och skolläraren och stack emellan, passade sin tid och knep henne.

— Men ja' hade ju ditt löfte i förväg? snyftade Sven, då han träffade Mari efter hennes förlofning.

— Jaha, men du fullföljde ju inte, utan nu har du förlorat dina fatalier! sade flickan.

— Jaså, har ja' förlorat mina »bataljer?» mumlade Svenstackarn och gick sin väg.

Ifrån den stunden greps han af illvilja och hat mot alla människor och hade inte tanke på annat än att göra folk ledsamheter och ohägn.

Orgelnisten, som anammade hans Mari, skaffade han rysansvärdt mycket omak på halsen samt förföljde honom i hvarenda vrå han kunde komma åt.

Där hölls aldrig en stämma i socknen, vid hvilken någon fördel tillerkändes orgelnisten, utan att Sven sökte öfverklaga och vräka beslutet, och om han rätt inte kom någon väg med sitt krånglande, så förorsakade han likväl med det samma tidsutdräkt, förargelse och till och med chikan.

En dag, när orgelnisten mötte Sven ensam ute på vägen, tyckte han, att tillfället var särdeles gynnsamt att ge' honom betaldt för gammal ost.

Och så drabbade orgelnisten på honom med käppen och kringlöstade honom så argt han kunde i sitt vredesmod.

— Jag ska' ge' dej för ditt eviga krångel, jag! skrek orgelnisten och hamrade och sparkade, som om han gifvit sig på ett gammalt styfspelt orgelverk.

— Tackar så möcke! Vi ska' göra opp lekviden för omaket vid tingsskifvan! svarade Sven i ödmjuk ton och lommade i väg.

Nå, dä' blef naturligtvis en rättegång efter denna bastonad. Det var en hygglig domare, som satt den gången, och proponerade, att parterna skulle ingå förlikning och lägga ned målet.

— Ja, ja, dä' är jag visst fallen för! Jag är beredd att räcka honom handen här framför dombordet! lät Sven ödmjukt och undfallande samt gick öfver och gaf sig till att klappa sin vederdeloman på kinden.

— Visst vell ja' förlikas! smilade han.

Men i detsamma rände han, midt för domarens näsa, in sina klor i ansiktet på orgelnisten, som intet ondt anade, och släppte inte sitt tag, förrän häradstjänaren kom och skilde dem åt.

Där blef minsann ett riktigt spektakel inför rätten.

Orgelnisten hoppade och sprattlade och vrålade af smärta, ty Sven hade klor som en örn, och blodet rann i strömmar ur kinden och neråt halsen på'n.

Domaren rasade, och till och med nämnden vaknade därinne, och då kan man veta, hvilket väsen där måtte varit.

Men Sven lät sig ingenting bekomma utan log och sa':

— Si, så jag älskar honom!

Detta blef emellertid ett dyrt och ledsamt kalas för Sven Månsson.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

S'en lät han emellertid orgelnisten vara i fred några år och sökte till och med att ställa sig in hos honom och visa ånger och ruelse öfver sin forna elakhet.

En dag gick orgelnisten förbi Rasmusbo, när han, hungrig och utsläpad återvände från en jakt.

— Ack, ja' får väl inte bju' på en kopp kaffe, kom Sven ut och bad, bockade sig och såg så gudsnådig ut.

— Jo, ja' tackar! lät orgelnisten och gick in i stugan.

Hur nu Sven hade burit sig åt, det vet ingen, men säkert är, att han smusslat in ett litet ilsket gäddedrag i en bulle och orgelnisten fick det fast i munnen på sig.

— Jesses, ett sån't spektakel! Men vänta, så ska' ja' ta' ut'et! hojtade Sven och låtsade att han ville gråta samt tog ihop med att lossa draget ur läpparne på orgelnisten. Men han bara ryckte och rände fast det ännu värre, så munnen blef alldeles ihopnitad på den arme mannen.

Och sådan fick han återvända hem och forslas in till lasarettet i sta'n. Han hade fått en krok genom öfver- och en genom underläppen.

Orgelnisten har svåra ärr än i dag både efter Svens klor och efter gäddedraget.

Om nu någon tviflar på det här, behöfver han blott fara bort och se på karlen för att komma underfund med, hvilket utmärkt sanningsvittne jag är, och hvilken stor rackare Sven Månsson varit.

Varit ja, ty nu gör han nog inte flera skälmstycken, den skråen.

Nu har han nämligen förlorat sina »bataljer» reelt och för all tid.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

På hösten flyttade orgelnisten åt en annan socken, och strax före jul satte vi till en ny ung man i hans ställe.

Men innan valet var fullt lagståndet, gick denne och förlofvade sig med en flicka från ett annat pastorat. Och det förtröt högeligen en del af sockneboarna.

— Han hade inte var't för go' te' å fria här i sockna, den fähunnen! Hade vi trott dä', så skulle han inte fått rösterna! läto flera stycken af de argaste gubbarna, som hade döttrar att afstå.

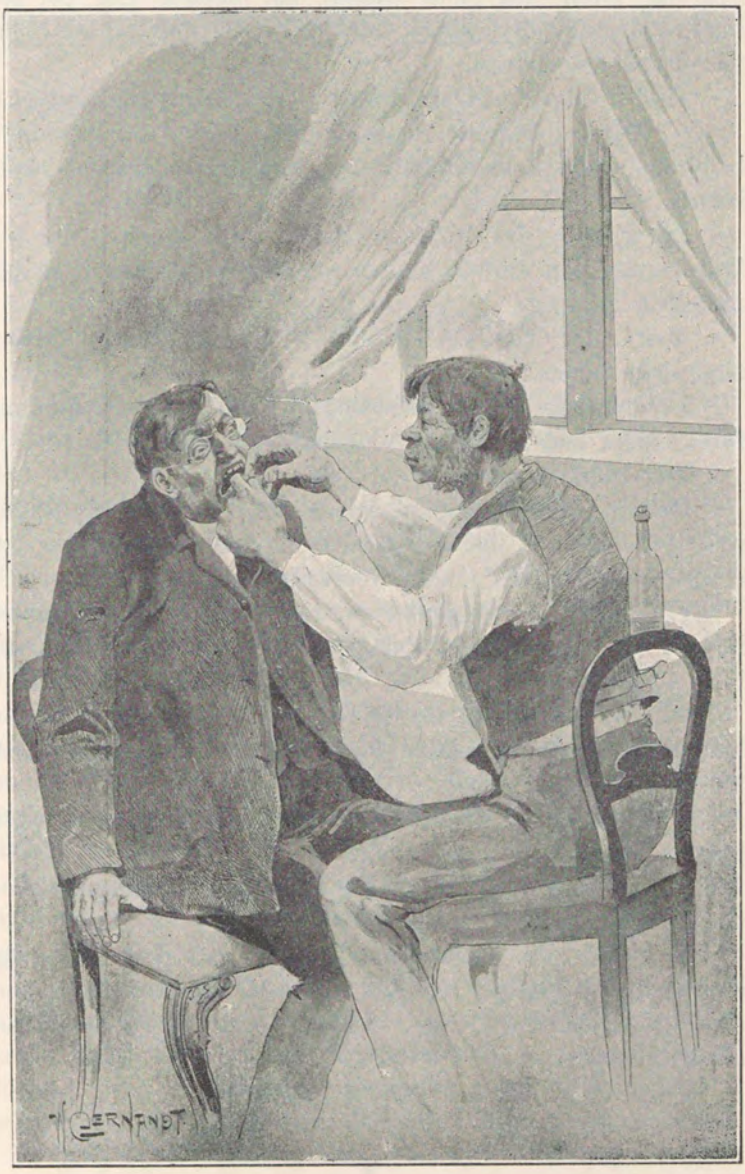
W. CLERNANDT

När Sven fick höra sådant tal, menade han på, att man lätt kunde öfverklaga valet på den grund, att det hölls på själfva frågodagen.

— Du säger nå't, du Sven! Tror du att dä' kan gå?

— Vesst i helgotte, vi ska' vräka valet i ett nysande! bedyrade Sven, som aldrig kunde lida orgelnister och skollärare.

Så gjordes det upp, att Sven skulle lägga i väg till länsmannen och anropa honom att skrifva klagoskriften på uppgifna grunder.

Men efter vanligheten blef Sven inte färdig förrän näst sista dagen.

Då masade han emellertid i väg och för att komma fortare gick han öfver gölen nedanför Svinanäs.

Där råkade han ner i en vak.

Genom öfvermänskligt arbete kraflade han sig likväl upp på iskanten, men väskan, som innehöll hans papper och protokollsutdrag m. m., försvann i djupet.

Själf blef han liggande maktlös på isen, och där funno honom Svinanäskarlarne framåt aftonen och buro in honom i en af gårdarne.

När han kom sig för så pass att han kunde tala, var han dock inte många sillar värd, och det var med nöd han kunde stamma:

— Nu har ja' förlorat mina sista bataljer! Gack efter prästen, ä' ni snälla, godt folk!

Följande söndag stoppades den gamle processmakarn ner i jorden.

Han fick ett annat sinne, innan han dog, så det är kanske att hoppas att han inte ändå till sist förlorade sina »bataljer» hos vår Herre. Och då vann han ju ändå den bästa processen.

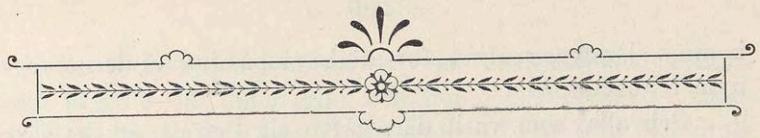

Spökelset i Fästampen.

Håhåjaja, det är allt grufsamt ändå att tänka sig, hvad synden grasserar ibland folket, och hur vrång denna världen är!

Rackarstreck och stollastycken öfverflöda i denna tid, och store bedragare uppstå till och med ute hos oss i bygderna, där man eljest skulle tro, att blott enfald, ärlighet och gudaktighet skulle trifvas, under det att städerna ensamt hade jordmån för fåfänglighet, sedeslöshet, bedrägeri, lärdom och annan ondska.

Men till och med i vår socken, där vi i alla tider varit kyrksamma och väl ansedda af både hög och låg, frodades en gång ett kanaljeri, så att vi länge voro i hvar mans mun och en visa i hela häradet. Och detta bara för en flicktossas skull.

Ack, du förbanskade Johanna i Fästampen! När jag bara tänker på dej, så änna kväljer det mig!

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Saken var den, att det länge gått ett prat vidt och bredt och rundt om i socknarne, att det spökade om kvällarne uppe hos torparns i Fästampen, och att Johanna, flickan hans, såg skamtyg hvarenda afton, så fort det blef mörkt, och att hon fick anfall och profeterade och såg syner.

Vi gubbar i kommunalen grinade i förstningen åt pratet. Men det blef allt värre och värre däruppe, och folk

kommo långväga ifrån för att höra på, hur andarne regerade i Fästampen.

Och alla, som varit där, gåfvo sig den på, att det verkligen spökade.

— Det dunkade i väggarne — sa' de — — och skrapade på vinden och klirrade under sofforna. Och rätt som tösen satt där, kunde hon flyga upp och titta vidöppet genom fönstret ut i mörkret och skrika:

— Sir I inte likföljet, som går förbi?

När då de innevarande främlingarne sågo ut, kunde de inte skönja ett endaste grand, men så fort de glodde genom fönstret i förskräckelsen, tog det alltid till att braka i väggar och tak, så att det var hemskt åt'et.

Många trovärdiga personer, hvilka gått dit upp om kvällarne, svuro på, att där var skamtyg på färde i Fästampen, så att vi till sist måste tro.

Då kom Johannes i Intägt och Kalle i Sölje en afton bort till vårt och sa' som sanningen var:

— Vi få lof upp till Fästampen, för är det sant, som sägs, så ä' vi inte försvarade med mindre än att vi få dit prästen till att reda ut, om det är fan. Och då får han lof att drifva ut honom, innan han får hemortsrätt i sockna!

Nå, jag satte mig upp i deras åk, och vi barkade i väg. Men först stoppade hustru min på mej lite stål och lite hvitlök och en psalmbok.

— Nu kan du va trögg! lät hon.

Rätt i solagången kommo vi upp till torpet, och Johannes band hästen vid grindstolpen, och så gingo vi in och började språka med husfolket.

Jag satt vid östra väggen utanför sängen, och Kalle i Sölje på en soffra midt emot.

Flickeskam, som inte ser så illa ut, gick omkring och sucka-de på golfvet, och gubben satt i en vrå och såg menlös ut.

Rätt som vi sutto där och voro just inte mer än lagom djärfva, fick jag se hur Valdenström började svänga och krångla på väggen öfver hufvudet på Kalle.

Ja, ni begriper väl, att det var Valdenströms porträtt, som hängde där inom glas och ram. Och innan vi visste ordet af, dråsade Valdenström neder af sitt rum och drabbade midt i skallen på Kalle, så att glasbitarne yrde utåt stugugolfvet.

— Nu ä' dä' här! skrek flickan, och Kalle var nära döden af skräck, och Johannes sa':

— Dä' ä' den onde själf, som regerar här, efter inte Valdenström får hänga i fred en gång!

Jag var måntro inte sen att börja tugga på hvitlöksbiten, som hustru min stoppat på mig, och det styrkte mig så pass, att jag kunde slänga fram några ord om nyttan och behofvet af en präst eftersändande.

— Hva' ska' vi löna honom för, om inte för det att han ska' hålla församlingen fri ifrån hin håle! lät jag.

Men jag hade knappt fått ordet ur mun, förr än jag fick en skräll öfver hufvudet såsom af den likaste danska skalle, man ska' kunna önska sig, och en skarp glasbit flängde bort en stump af nästippen på mig. Så jag såg just grann ut en lång tid efteråt. Det var, när allt kom omkring, ingen mer och ingen mindre än själfve Roseniusen, som dök på mig. Han hade hängt på väggen öfver sängen, vid hvilken jag satt, och nu var han i kras, stackars karl. Det var inte mera igen af honom än några papperstrasor och ramen, som hängde om min hals likt en klafve på en stut.

I detsamma började det dunka i väggen och fräsa i spisen. Flickan kastade sig om halsen på Johannes och ropade:

— Fräls mej, Johannes lelle!

Och Gu' vet om hon inte till och med kysste honom, ty det lät nästan så. Men karlen var, han som vi, så fördärfvad af skräck, att han hvarken hörde eller såg, utan lät flickan hållas, ända tills Kalle hann sansa sig.

— Släpp honom, flecka, och va' inte så etikätter mä' manfolk i sådana här ögonblick! skrek Kalle.

— Åh, låt henne hållas, det gör ju ingenting, för ja' ä' ju änkeman, lät Johannes.

— Men du kan väl begripa, att om skam tar henne, så tar han dej också, när hon sitter i ditt knä! fortfor Kalle. Och det bet på Johannes, så att han skjutsade af tösen halfvägs utåt golfvet.

I detsamma blef det ett sådant väsen i stugan, att vi i hvart ögonblick trodde, att hon skulle ramla omkull. Stolarne dansade hit och dit, betsmannen trillade ner af dörrposten, osten som låg på slagbordet, damp i golfvet och rullade under sängen, vattenbyttan slogs omkull i spisvrån och kaffekokarn for upp i skorstenen. Svafvelos kände vi också.

Mera tålde vi inte vid, utan redde oss att fly.

Till den ändan rusade Johannes fram att hämta sin smällpiska, som han ställt vid chifonieren, öfver hvilken Luther hängde och tittade ner skarpt och karlavuret. Och just som Johannes sträckte ut näfven för att gripa pisken, tog, min själ, Luther ett skutt och flög rakt in i synen på karlastackarn, så att bå' han och Luther slogo vidöppna i golfvet.

Jag ska' säga, att det efter den betan inte dröjde många sekunder förr än vi sutto i vagnen.

Men att komma i väg, det var löx. Märren tog i och drog, så att ryggen stod som en sprättbåge på henne. Men vi kommo inte ur fläcken, utan stodo där vi stodo.

— Läs en bön eller en vers! bad Johannes.

Men vi voro alla så anfäktade, att det bar sig inte för oss med något läsande, utan vi kommo tvärt af oss.

— Låt oss vränga våra hättor och rockar! menade Kalle. Det gjorde vi och fingo däraf ett vidunderligt utseende. Men det halp inte ändå. Märren mäktade inte flytta vagnen ett tum.

— Låt oss gå baklänges rundt omkring häst och åkdon tre gånger! suckade Johannes.

Det gjorde vi ock. Men när vi kommo midt för bakvagnen, tumlade vi omkull alla tre öfver ett rep, som sträckte sig från vagnsaxeln och till en staketstolpe. Detta upptäckte vi, när vi lågo och kraflade på marken.

— Skam har bundit oss, hur ska' vi komma loss? grät Johannes.

I detta rysansvärda ögonblick påminde jag mig stålknifven, som min välsignade käring stoppat på mig, och han bet verkligen på ledingens rep, så att vi omsider vunno förlossning.

Aldrig har jag åkt så, och aldrig vill jag mera åka så, som vi den kvällen körde från Fästampen.

Det gick som en blåst.

Men en ryslig skrämsel åstadkommo vi vid återkomsten i våra vrängda kläder och vår blekhet. Själf såg jag värst ut med min afskurna nästipp, kantänka.

— Du hade inte behöft lägga henne i blöt, så det är rätt åt dig! fräste hustru min.

* * *

Ja, mina vänner, det här var ett elände. Det hade likväl gått något så när an, om det ändå varit

den reela skam vi varit ute för. Men det blef snart uppdagadt, att Fästampafolket hade anordnat alltsammans för att locka till sig folk med förning och bränvin och tocket där. De hade böstat märlor i väggarne vid fotpanelen och där det i öfrigt passade sig, och genom märlorna löpte snören till allt löst i stugan. När nu gubbakanaljen satt i vrån och ryckte i trådarna, kunde han naturligtvis få än den ena, än den andra saken, som stod i samband med tråden, att ömsa plats eller trilla omkull eller ryckas upp.

Det var med de förhärdade snörenas tillhjälp, som han kom både Valdenström och Luther och Rosenius på fall, och med en sådan inrättning fick han ock upp kaffekokaren i skorstenen, den drummeln. Men flickan hade lurat ut alltsammans, sägs det, ty hon är lika knepig, som hon, enligt Kalles utsago, är »etikätter efter karlar».

Ja, jag säger inte mer än det:

— Gu' tröste oss för fruntimmer och deras illfundighet.

Vedernamn.

En tid voro de alldeles topp galna med att lägga öknamn på hvarandra här i socknen. Här fanns knappt en reel karl, som inte hade fått sitt »kläkord», som man säger, och många af dem gå än i dag och bära på de där namnen.

Flerfaldiga af vedernamnen voro inte så rasande illa påhittade, utan djädringen så roliga. Men för den, som fick ett sådant sig tillagdt, voro de förargliga, emedan de vanligen påminde om något visst moment i vederbörandes lif, då han inte burit sig riktigt korrekt åt, då han begått en, mer eller mindre redlig handling eller eljest på något sätt gjort sig löjlig eller öfvat »stollastöcken».

* * *

Gamle Lars i Stafsbygget stal en gång bara så lite som en vagnsaxel, och besittingen fick inte karlen sen heta »*Axelsson*» i all sin tid.

Det namnet och den händelsen grodde sen så in sig i folkmedvetandet, att så fort man fick höra någon annan, som hette Axelsson, var man alltid tillreds att säga:

— Jaså, den stackarn har också gjort sig olöckli' på en vagnsaxel! Jojo, Lasse i Stafsbygget har nog många medbröder här i världen!

Johan i Fällan fick heta »*Svanselin*» i hela sin tid för att pojkarne kommo öfver honom en gång framme i kyrkostallet, när han hölls med att stjäla tagel till en piskslänga ur svansen på en annans häst.

En vårmorgon gick Gustaf i Påbo ut med bössan för att nedlägga en hare, som han varsnat borta i sin aspdunge. Hur i hundingen han vinglade och krängde med geväret råkade han emellertid att skjuta ihjäl ett får för sin granne, och allt ifrån den stunden kallas han allmänt för »*Skytt i Påbo*».

Amandus i Dalen blef en gång alldeles välsignadt full på en auktion i Lanna. Men så knäckt han än var, hade han så mycket vett i behåll, att han begrep, att han skulle få smörj af hustru sin, om han visade sig för henne i förnedringstillståndet.

Fördenskull undstack han sig vid hemkomsten på fårkätten och somnade där.

Ifrån den betan fick han heta »*Bagge*».

Nils i Kvarnbacken gick vid ett marknadstillfälle omkring och roade folk med sina konster. Ju värre de grinade åt honom, dess besattare blef han, och till sist satte han sig i sitt öfverdåd opp på en oxe och red omkring på den ibland folket.

Stackars karl, ifrån den stunden kristnades han till »*Ryttmästaren*» och det får han allt heta till döadar.

Och efter jag är kommen i tagen, kan jag rätt så gärna tala om, hur jag själf fick mitt »kläkord».

Innan vi blefvo blåbandister här i tiden, brukade vi gunås dricka glögg om juldagsmorgnarne, på det att vi inte måtte förkyla oss på vägen till ottan.

En gång hade jag väl fått ett grand för mycket, eller varit svag och medtagen förut, ty jag somnade under predikan, Gu' förlåte mig den synden, och var yrvaken och fumlig i hasorna, när vi skulle ut ur kyrkan, hvadan jag råkade dråsa utför läktartrappan så att det brakade bå i mej och i templet.

Det är för den skull de kalla mig »*Läktorn*».

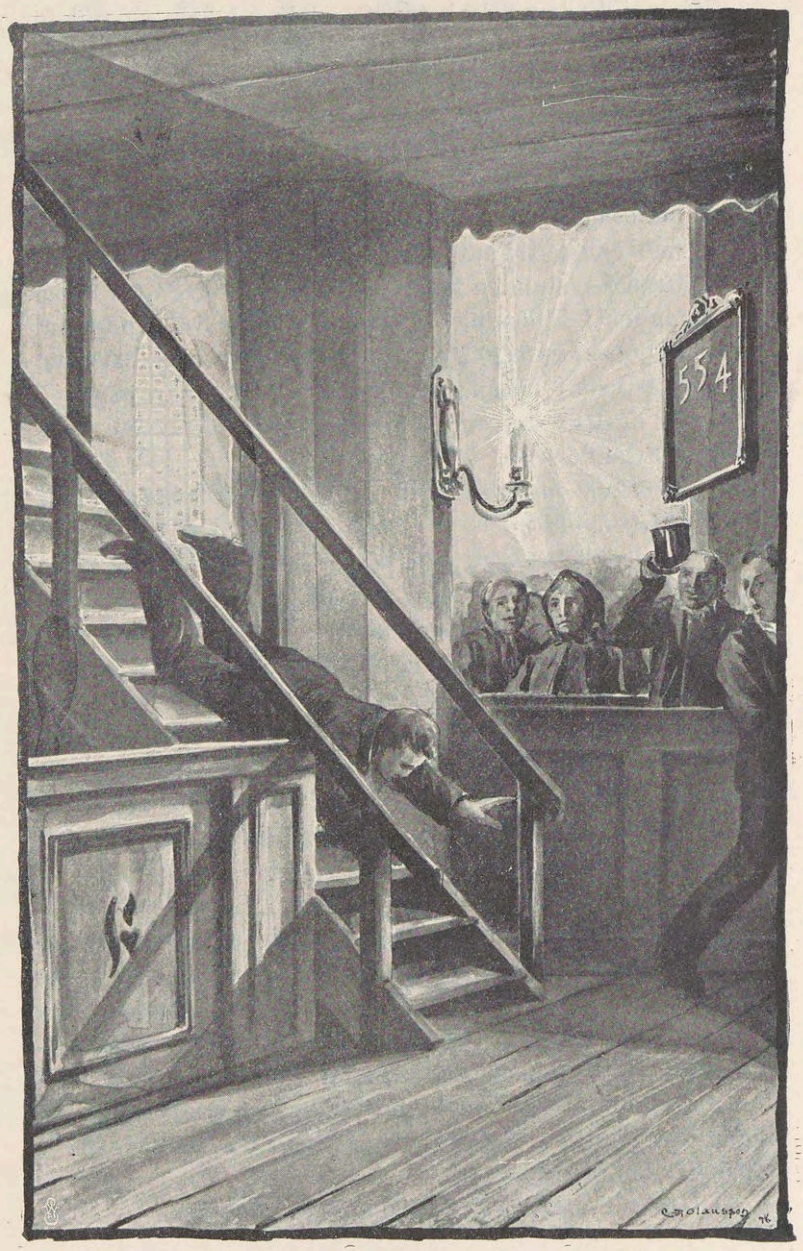
554

Men det ger jag skjutsingen, för det fins gualof hundratals läktorer jemte mej här i riket.

Kontraktsprosten i grannhäradet skälldes för »lektor», när han bodde i Upsala, så han har nog drumlat utför läktartrappan i själfva domkyrkan, och det är nog värre än att göra det i ett litet simpelt landtkapell.

Det var väl därför han vändades så grymt för att få komma hit ut och bli omkristnad till prost, kan jag tro.

Ja, det var alldeles för galet med öknamnen.

* * *

Anders i Flobäck hade en gång knipit ett par höns och för den skull fick den arme mannen heta »*Höken*».

Var han på en marknad fick han bums höra pojkaspolingarne kackla som hönor och närstående fråga hvarandra om priset på ägg. Både Anders och hans barn fingo utstå obegripliga kval för det där hönssnatteriets skull.

Men till sist fann dock vår gamle kyrkoherde, som var en ärans man, på att rycka udden ur de usla öknamnen.

»Hökens» äldste son, August, lyckades träffa aftal om soldatlega med några rotehållare. Emedan han var frisk och målfyllig och rask, gjorde man sig säker om, att han skulle gå igenom vid rekryteringen, och så gick August en dag bort till kyrkoherden för att hämta sitt prästbetyg, som skulle vara med vid hans antagande af befälet.

— Nå, hvad ska' du kalla dej som soldat? sporde kyrkoherden.

— Ja' vet inte. »Tapper» eller »Sköld» kunna kanske passa!

— Åhja, de äro nog lämpliga. Men ser du, August, du är mitt nattvardsbarn, och jag hoppas du tror, att jag vill ditt väl och att det gläder mig, om det går dig väl i handom. Lyd du mitt råd. Du skall hvarken låta kalla dig Sköld eller Tapper, utan du ska' kalla dig *Hök!*

I början blef August mörk i synen, och hans ögon fingo ett nästan ondskefullt uttryck. Men när han mötte

kyrkoherdens blida och förtroendeingifvande blickar, blef det så småningom klart för honom, att han här fick ett råd, som afsåg det bästa för hela hans lif.

— Tro du mig, fortsattte kyrkoherden — att om du kallade dig med hvilket namn som helst, så finge du likaväl i hela lifvet heta Hök, men antager du detta som ditt namn, så bär du icke längre ett öknamn, utan ett namn, som är ditt, och ingen af ditt befäl eller dina kamrater, och icke heller folket här i socknen komma att med underförstådd förolämpning kalla dig Hök.

August öfvertygades snart, grät och tackade, samt bad kyrkoherden föra in det namnet i betyget.

Så kom rekryteringsdagen. När rotehållarne för N:o 120 Knallhult påropades och samtidigt fingo höra, att den rekryt de anmält enligt prästbevis hette August Andersson Hök, tittade de och andra närvarande sockenbor en smula förvånade och skamflata på hvarandra.

Men då de fortfarande fingo höra befälet kalla August med namnet Hök och sågo denne obesväradt och gladt lystra till detsamma, nämnde de honom också på enehanda sätt, men utan det lömska hångrinet.

I socknen spordes det snart, att August antagit namnet Hök, och sedan dess var det som om minnet af Anders' i Flobäck gamla hönsförgripelse alldeles dunstat bort. August Hök är nu en dråplig korpral, och aldrig kommer han i sommartid till kyrkan, utan att han pryder den gamle kyrkoherdens grafkulle med de enkla blommor, som han kan leta sig till å våra magra sandhedar.

* * *

Men när vi andre kors- och vedernamnsbärare förnummo, hur bra det gick för Flobäcksfolket att bli af med sin »klick», gingo vi också till kyrkoherden och anropade honom om hjälp. Och det gick galant för en del af oss. Lars i Stafsbygget ändrade sitt namn från Lars Andersson till Lars Axelsson. Johan i Fällan lät offentligen i kyrkoboken kalla

sig Svanselin, Gustaf i Påbo och Amandus i Dalen antogo namnen Skytt och Bagge. Det gick förträffligt. Sedan de själfva accepterat namnen och inte blefvo ilskna eller ville slåss, när man kallade dem så, tyckte man inte att det var märkvärdigt längre.

Men Nisse i Kvarnbacken och jag vi kunna inte komma ur vårt elände.

Nisse kunde inte gärna i kyrkoboken låta skrifva sig för »ryttmästare. Det var ju omöjligt, och det sa' kyrkoherden honom uppriktigt och ärlig.

Och när jag kom fram till prästgården och sporde hur jag skulle bli förskonad ifrån mitt »läktorat», så sa' kyrkoherden:

— Det är väl ingenting att sörja öfver, ty i mitt tycke klinga »läktor S.» lika bra som »Thure S.»

Men jag såg i detsamma liksom en tjufpojke glänta fram i ögonvrån på'n, hvadan jag höll det för säkrast att öfvergifva det ämnet. Och läktoratet får jag väl dragas med så godt jag kan till min död.

Men förargligt är det, ty aldrig kan jag komma till Guds hus eller missionshuset, utan att där står någon syndapalt vid dörren och säger:

— I da' ser dä' ut att bli god plats på — läktarn.

Gamle Hägg.

För ett tjog år sedan hade vi den förskräckligaste hjälte man kan tänka sig nere i vår gamla fattigstuga.

Hägg hette gubben, soldat hade han varit, och om någon kunde klarera hur det gick till i krig, så var det då Häggen, ty han hade varit med både i Tyskland och Norge.

Särdeles i detta sistberörda rike hade han, enligt hvad han själf erkände, farit fram som det värsta vilddjur, så det är då inte så underligt, om norrbaggen har lite svårt för att älska oss svenskar.

Häggen svor och bedyrade, att han ensam förskrämde nästan hela Norge, och att det egentligen var han, som satte dess krona på Karl Johans hufvud och skapade unionen.

En sådan bjässe var Häggen.

Gubben tillbragte sista tiden af sin lefnad i fattighuset, fastän det är svårt att fatta, hvarför en så tapper man, en kungamakare ex professo, skulle få en sådan reträttplats på gamla dagar.

Ty om man fick tro allt hvad gamle Hägg berättade om sina bravader och mandomsprof i krigen och förnämligast under norska fälttåget, hvarunder han farit fram som en sannskyldig vandal, så hade han varit en riktig dunderkarl i sin dag.

Det var i allmänhet kort före jularna, då han vandrade omkring i socknen och tiggde heldagssofvel, som han kungjorde sina hjältedater för det förbluffade folket.

Själf påstod han med tvärsäkerhet, att det var ministrars intriger och tjufknep, som bragt honom i elände och fattighus.

— Di va' afondsjoka! upplyste han med sin egendomliga vana, att alltid uttala u såsom o.

Men en annan gratialist inom församlingen, hvilken ock varit med i krigen, påstod, att Häggen inte var annat än en lögnare, att han varit en riktig skråe och backhare i fält, där han för det mesta åkt med trossen och skurit sina lagrar som kock.

Men det är i alla fall inte godt att veta, hur det var med den saken, ty Häggen yttrade alldeles detsamma om den andre, hvilken han jämt och samt nedsatte. Han fulltygade ock sin tapperhet, genom att visa ett stort ärr på sitt bröst.

— Det feck ja' utå en länkakola ve' Läppsig! Men hvar har den fördömde Spjot sitt ärr? Har han nå't, så setter dä' väl i röggen på den poltronen! lät Hägg.

Samma ärr lyckades han en gång få visa för kung Karl XV, då han reste genom socknen. Och den förevisningen inbragte en förhöjd gratifikation. Men ärret i bröstet var dock, skam till sägandes, ingenting annat än minnesmärket efter en gammal fistelgång.

Så något egentligt sanningsvittne var gubben svårligen, och det är nu godt och väl detsamma, ty hade han i själfva verket varit så barbarisk i Norge, som han sade, skulle norrmännens ovilja mot oss under dessa 80 år varit liksom en smula rättmätig.

Det må nu för öfrigt ha' varit hur som helst med hans tapperhet och grymhet; martialisk såg han dock ut, och när han berättade om sina öfverlägsna gärningar, syntes det tydligt, att han själf trodde på hvart enda ord såsom på det yppersta evangelium. — — —

Under det tyska fälttåget hade han naturligtvis också varit en hisklig bjässe.

— En gång kommo vi, sa' han, till en otäck stad, som det var nära på lögn för oss att ta' in. Kolorna stodsade mot stadsporten. Då blef Karl Johan så himla förbanskad, att han sparkade sönder sina stigbyglar, där han satt på hästen. Men i detsamma fick han syn på mej.

— Kan do säga mej, hor i hondan vi ska' komma in i den fördömda sta'n, Hägg? skrek prinsen.

— Ja, bevars! Får ja' tolf rejäla karlar till hjälp, ska' dä kveckt vara gjordt, lät jag. Nå, jag feck 12 andra och så geck vi och högg ett timmerträ, stort som en körkstapel. Mä' dä' hejade vi ner stadsporten i tre tempo. När så porten skramlade ner, blef Karl Johan så skrofgla', att han grät och prisade God, sägandes: »do va mej då en helsekes oxe, korpral Hägg!» Och detta ä' dagens sanning, för ja' ljoger inte som den poltronen och marodören Spjot gör. — —

Frågade man Hägg, hurudant han fann det tyska folket, svarade han alltid med sin allvarligaste och mest trovärdiga min:

— Åh, dom som andra utländare, otom det, att dom sköt opp och idisslade ett par timmar efter det de hade ätit!

* * *

Sina dråpligaste mandater hade Hägg likväl utfört i Norge.

När det var slut i Tyskland, hade han hoppats att få hvila och gifta sig ett grand.

Då han emellertid i stället fick gå mot Norge, blef han för den skull så hiskligt ursinnig, att han beslöt att helt förkrossa det landet i två tempo och göra processen grufligt kort med norrbaggen.

— När vi kommo dit, sa' han, marscherade vi rakt på Kresjania, och där sto' allihop norrbaggarne och va' så

styfva i nosen, som om di rådt om hela jordklotet samt fördobblade sig på, att de skolle göra kål på hvarenda svensk krigsman, som vågade sig inom skotthåll.

— Blef ni inte rädda då, Hägg?

— Åh hot! Rädda för dem — tvi tosan! Vi sågo nog att hasorna darrade på dom, fast di va styfva i käkbena. Stor i orden och liten på jorden, heter dä' jo. Och Karl Johan bara grinade åt dem, så att han konde spräcka sig.

— Stora ord och fett fläsk fastna inte i halsen på nå'n och minst på di där herrarne! sa' han.

— Nå, hva' fläsket beträffar, så är det väl sällan dom få smörja sig mä' så'nt, såvida vi inte ta' hand om dem, ty som de no ha' dä' ställdt för sej, få di hålla te godo mä' sin blötfesk, Ers nåde! sa' jag te' Karl Johan, för han ville alltid ha mej i sin närhet, lät Häggen.

— Sen frågade Prensen dem på rena och rama allvaret, fast helt beskedligt och höggligt likaväl, om de ville veta hot och slota sej te' Svärjet och afskeda kongen, som de hade gjort åt sej. Men di va' fortfarande styfva i nacken och homöret och menade på, att de skulle stå som en man lika säkert och fast som »Dåreberget» — dä' ä' ett berg di ha' — ända te' domedagsottan.

— Men då blef Karl Johan stött och drog sabelen, reste sig opp i stigbyglarna och pekade på Kresjania:

— Skjot pojka, skjot en rejäl salfva på skräfvelmånsarna, så få vi si hor länge di stå! ropade han.

— Och vi sköt på sta'n. Men då ska' I se, att norrbaggen fick fötter under sej. Jesses, så dom la' i väg uppåt berga, och allri' har ja' sett och aldri' får ja' se så springas, grinade Häggen.

Se'n talade gubben om, hur han trängde in i Kresjania. Han och en vice korpral Bo voro de första, som rände in i stan. Strax innanför stadsporten träffade de på en norrbagge, som satt på gatan med bägge benen afskjutna och muttlade, grinade illa och pekade på sitt öra.

— Ja försto' grannt, förklarade Hägg, att karlen ville, att vi skulle skjota ner honom redigt, fast ja' töckte, att dä' inte var lönt att kasta krot på döa hökar. Men Bo klente te' honom mä' gevärskolfven, så han skulle slippa att plågas, den skråen.

— Se'n var det Bo och jag, fortsatte Häggen, som satte af i språngmarsch in i konglia slottet. Alla vakter flydde hofvodstopa, när de fingo syn på mej, och i det allra innersta rommet i slottet träffade vi på den norske kongen. Han satt på sin kassakista och hackade tänder och darrade i hela kroppen, så att krona' flaxade hit och dit på'n. Drottninga' sto' i ett hörn och grät och snöt sig i förklä't.

— Låt mej få smita af med drottninga' och kassan, Hägg, så ska' bå do och din kamrat få tosen dokater och en hoffröken hvar! tiggde kongen.

— Nä', do ska' väl så i helgotte heller, din räf, som vill fresta så godt som gefta karlar! röt Bo och sköt på kongen.

— Men det tog bom, förstås, för Bo darrade på manschetten, och det vill kallt blo' till när en ska' skjota ner kongar. Dä' ä' skam så vekti'a och högtidlia ögonblick. Men i detsamma la' ja' an på'n och det tog träff, så att kongen stopade utan att säja så möcke' som »aj» en gång.

— Var dä hemskt och barbariskt, säjer ni? Jojo, sådana där stogegriser, som folket no ä', konna väl tycka så, men på dä' viset ska' dä' gå till i krig, om de ska gå rejält!

— Nå, när kongen fallit, tog ja' opp krona', Bo tog kassakistan på röggen och så gingo vi ot på borggår'n, där vi mötte Karl Johan och generalerna.

— Si här, hva' ja' har hämtat åt Ers höghet! sa' ja' och räckte honom den norska kronan.

— Och här ä' rikskassan! pustade Bo och släppte kassakistan i marken, så hela jorden rongade.

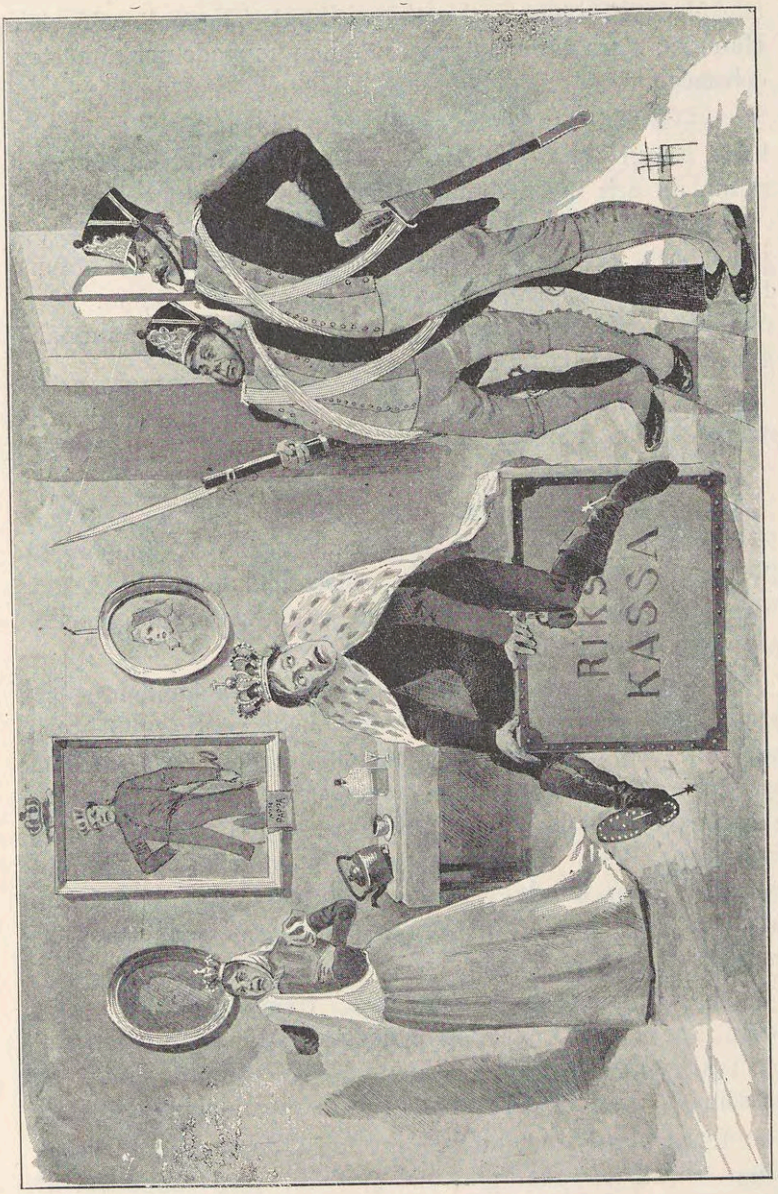
RIKS
KASSA

Men då blef Karl Johan riktigt bå' rörd och gla'. Han fick stora tårar i ögona, när han hoppade ner af hästen och sa':

— Du' ä' hin håle själf, och Gu' välsigne dej, min käre Hägg! Men har du hämtat kronan, så ska', ta' mej skam, du och ingen annan sätta henne på mitt hofve'!

Och så knäböjde Karl Johan på borggården i Kresjania, och ja' satte kronan på hans konongsliga hofve'. Hon passade som om hon var't gjord åt honom. Och när han se'n reste sig opp, sa' han så att allesammans generalerna hörde dä':

— Kassakistan får do och Bo ta'. Dä' ä' väl inte för möcke för en kongakrona!

Och vi tackade förstås.

— Hva' dä' blef af den stackars drottninga, frågar Ni? Joho, när hon fick se, att ja' sköt ner kongen, så flydde hon genom ett fönster. Men hon hann inte långt. När hon kom ot på fältet, blef ho' belägrad otå generalstaben och nerskjoten, ho' mä' te slotet.

— Var dä' omänskligt? Nä', dä' va så hondan heller. Hade inte vi drabbat på så bra, hade norrbaggen sväljt vårt rike, så opphetsad och otsvolten va' han, precis som en varg. Och där va' flera generaler, som sa', att den dag skulle komma, då vi finge ångra, att vi inte va' ändå strängare. Fast drottninga' var då kanske onödigt att belägra. Hon kunde väl inte stort ondt göra, den sjåtan. Men dä' doger inte att döma öfver generalstabens gärningar!

— Om Bo och ja' ble' rika, frågar Ni? Ja, visst tosan var dä' en hel hop i kassakistan. Men när en ä' ote i krig, så aktar en hvarken lif eller pängar. Dä' geck åt som en dans bå' te' bränvin och fruntemmer! lät Häggen.

På det viset, lär det enligt hvad denne gamle krigsbuss berättade, egentligen ha' gått till med skapandet af unionen.

Det stämmer nog inte riktigt med historien, men denna har härvidlag så många versioner, så man kan inte så nog veta, hur det egentligen bar till. Hemma i socknen trodde vi i det längsta, att Häggens ofvanstående utredning var den enda riktiga.

Blåsippa.

Outgrundligt och grannt är himlens blå. Fagert, friskt och stämningsgifvande är ock den första sippans blyga blåa blick, när hon glänser fram bak den nyss urkälade tufvan.

Trollsk och lockande är den sakta smygande flodens blå våg, som i ljumma aftnar speglar blommande hägg i strandvattnet och den höga himlen därute på djupet.

Men sannerligen för min Gud, om jag sett något härligare blått, än det, som fans i ögonen på Greta i Nyby, Ty det var underbarare än himlens, blygare än sippans och mera trolskt och mera lockande än vågens blå.

Vi kallade henne »Blåsippan», och vi voro många gossar härute, af hvilka hvar och en drömde om att få fästa henne vid sitt hjärta för tid och evighet.

När hon blomstrade som bäst, ledo vi, hennes jämnårige, af svåra hjärtekval och det blef till ett ordspråk inom socknen:

— Om en ägde Greta i Nyby och bröd därtill, så redde en sig godt till döadar!

Själfva Sven Assarsson diktade en visa om henne, och jag mins än i dag, att en värs lydde så här:

»Om hon sutte på månens yttersta rand
Och vinkade mej med sin snöhvita hand,
Så, — fastän det ser omöjligt ut,
Jag skulle nog kneka dit opp te' slut.»

Men det var blott ett poetiskt skryt af den stackars Sven, hvilken, likt skalder i allmänhet, hade så ofantligt lätt att utlofva stora och mäktiga gärningar, men så grufligt svårt att utföra det minsta grand.

Med afseende på »Blåsippan» i Nyby hade det sig emellertid lite svårt att uträtta något i kärleks- och friareväg, såväl för Sven, som för oss andra.

Det var konstigt med henne, något outgrundligt på botten, som gäckade våra forskningar.

De logo, de blå ögonen, de dårade och drogo all vår längtan, all vår håg, våra tankar och allt oemotståndligt mot deras underbara djup. Men när vi kommo för nära dem, sköto de blixtar och drefvo oss på flykten.

Så gick det åtminstone för mig, och på samma sätt lärer det gått med hvar och en af de öfriga pojkarne också.

* * *

Det var en dag i början af maj, en söndagsafton, klar och halfljum.

Nedanför ättestupan i Nyby hage, där aspar då stodo mellan klippfoten och ån, plägade de första sipporna i trakten gå i blom, och jag hade lurat ut, att Greta helst höll sig där om söndagsaftnarne, medan far hennes sof på sofflocket inne i stugan och gumman var på bönemötet.

Så gick jag dit och träffade henne i lunden. Och Greta log.

Vi sutto på en tufva midt ibland sippor i rosengård, och jag och såg i det blå, i det dunkla och skälmska blå i Gretas ögon tills jag kände det alldeles som i ett rus.

Jag hörde inte, såg inte annat än Greta, och till sist var det, som om jag burits bort med henne på kanten af lätta skyar.

Men plötsligt tyckte jag, att det kändes, som om jag förlorat jämnvikten och börjat falla och hissna.

Det var en konstig förnimmelse det där, och så grep jag ett fast tag om Greta och drog henne till mig.

— Håll dig fast i mig, älskling, låt oss falla och lefva eller dö tillsammans! stammade jag.

Men Greta slet sig lös, och jag minns än i dag den konstiga blick hon gaf mig. Gu' vet hvad det låg i honom. Icke ensamt hån eller förakt, icke enbart medömkan. Kanske var det en blandning af allt det där. Men sådan var den blicken, och sådana de ord, som ackompagnerade den, att jag skamsen gick min väg, gick såsom i bakrus och vågade mig sedan icke mera neråt »sippdalen vid Nyby».

Den blef för alla tider mitt Melunapass.

* * *

Men året därpå kunde jag, så fort sipporna började spritta, icke berga mig längre. Det drog och drog mig bortåt Nybyhållet.

— Kanhända har hon fått bättre vett och redigare tankar, hoppades jag, och förmodade att hon nu måste gå omkring och sörja och ångra sig sedan hon motat bort alla sina tillbedjare, den ene efter den andre. Ty det hade hon gjort under årets lopp.

Och Sven Assarson hade diktat en så kallad grafsång öfver sina grusade förhoppningar, hvilken sång vi nunnade på litet hvar, särskildt på en vers, hvilken löd:

»Jag är som ett strå på villande haf,
Som längtar att sjunka i djupan graf,
Men för's mot min vilja af brusande sjö
Att slungas i sanden på sorgens ö...»

Jag drogs alltså en söndagsafton året efteråt bort till aspdungen vid Nyby. Men denna gång smög jag mig först opp på ättestupan för att spionera ut, om Greta var därnere, nu som förr.

Det var inte utan att jag hoppades få se henne därnere i sorg och tårar öfver sin ensamhet och så tänkte jag, att hon skulle blifva glad åt den, som komme och ville trösta henne.

Snart befann jag mig däruppe bakom tallen, som än i dag står på bergstoppen, och så tittade jag anfådd och nyfiket ner i dälden.

Minsann satt hon där icke på samma tufva, där jag för ett år se'n suttit och drömt med henne.

Men — »gamle baronens» yngste son var nu hos Greta och höll henne i sin famn.

Det var som på ett hår när, att jag ramlat ner öfver dem. Och Greta tittade i ansiktet på'n och lekte med hans mustasch, och när han förde upp hennes huf-

vud och böjde sig ner och kysste, henne, hvilket han gjorde gång på gång, slog hon armarne om halsen på'n och skalf som löfvet på aspen, hvarunder de sutto — och — — ja — jag kan inte tala om mer.

* * *

Inte så särdeles långt efteråt började vår »Blåsippa» märkbart vissna. Hon hade tittat för högt, alldeles för högt, tills hon fått smuts i ögonen, smuts, som skafde, och så måste de omsider börja rinna natt och dag.

Och dessa beständiga flöden gjorde dem matta och glanslösa, ja, nästan färglösa. Det blå i dem, som så dårat oss, förbleknade allt mer och mer, och framåt eftersommarn sa' Sven en gång.

— Jag stal mig härom sisten till att få se Gretastackarn. Vet ni, blåsippan håller på att bli en hvitsippa.

* * *

Framåt hösten skulle vi en kväll fram till herrgården för att hurra, när unge baronen kom hem med sin rika brud, hvilken han skaffat sig i Göteborg.

Uppåt hela allén brunno marschaller och vid uppkörsvägen var en stor äreport. Där skulle vi stå och hurra, när de unga kömmo framsprängande. Och för att vi skulle göra det med kläm och gamman fingo vi dricka punsch så att det stod härliga till.

Gu' vet, huru vi ändå kunde hurra för honom, som för oss brutit det grannaste blomster vi hade en gång i vår enkla dal. Men det var väl punschen, som gjorde't.

Det var väl också den, som åstadkom att vi kunde gå och sjunga på hemvägen, så att det skallade vidt omkring.

Utan att tänka på'et fortforo vi att tralla, när vi gingo förbi grinden öfver vägen upp till Nyby.

Men precis som vi voro midt för vägskälet, stötte vi tillsammans med gamla Märta i Åbo, som kom uppifrån gården med en lykta i handen.

— Sjong inte visor, pojkar, här midtför; det ligger ett lik däroppe! sa' hon.

— Hvem är döder där? sporde vi.

— Greta slocknade för tio minuter se'n!

Vi sjöngo inte mer och sa' ingenting heller på länge. Men till sist, när vi skulle skiljas åt, yttrade Sven, som var den grundrikaste af oss allesammans:

— När orkanen kommer, bryter han af de späda blomstren!

— Ja, det gör han! Men hva' ä' vi i alla fall för folk, som kunnat gå åstad och hurra för orkanen? inföll Henning i Gölen.

Lätta bröllopskläder.

Hurudana böjelser stadsfolket har, det känner jag gu'alof inte till, men med oss landtbor förhåller det sig nog så, att vi gärna vilja gifta oss. Och väl är det, ty man blir i alla fall icke en reel människa, förr än man kommer in i den klämman. Då först blir det folk af vildbattingarna och yrskallarne, och därför gifva alltid våra gamlingar dem, som ha illvettiga barn att dragas med, detta råd:

— Gift dem bara, så hoppa de inte längre!

På höstsidan är det i allmänhet som vi helst vilja styra in i den äktenskapliga hamnen. — Jag vet egentligen inte hvarför det är så, men faktiskt är det i alla fall.

Visst är det sant, att det icke gifves någon dag eller stund under hela året, då våra beskedliga fruntimmer inte äro lifvade för äktenskapet. Men på höstsidan, då kvällarne bli mörka, nätterna långa och då det blir ruskigt och kusligt utomhus, då far giftermålsandan äfven in i det eljes mera kallsinniga, förståndiga och praktiska manfolket.

Det är riktigt både komiskt och lärorikt att se, hur folk slita och plita och härja och illfänas för att komma ihop framåt höstsidan, och om man noga betraktar saken, så finner man snart, att ju äldre delinkventerna hunnit bli, dess ifrigare äro de. Jag har en pasascha att tälja om den saken också.

* * *

Det finnes alltid i hvarje bygd några personer, som äro hvad man kallar klassiska, och här på orten ha' vi måntro, flera stycken sådana.

Men för momangen tänker jag hufvudsakligast på Fia Mård och gamle landtbrefbäraren Johannes Isaksson.

Fia Mård hade allt sin lilla historia och sina stora minnen, hon som andra.

Ifrån sin barndom och långt efter det hon redan börjat, såsom man säger, lägga på gummefläsket, tjänade hon hos baronens borta på Svanaholm. Men när den gamle baronen dog och den unge friherren kom till väldet däruppe och ville ha yngre och smärtare och grannare fruntimmer omkring sig, fick Fia för sin lifstid stugan, som hon nu bor uti borta på utgården, jämte ett reelt kofoder, ty hon hade varit en duktig trotjänarinna.

Hon hade det alltså mycket bra och lugnt på gamledar. Det hölls inte ett bröllop, barnsöl eller en begrafning på långa vägar i orten, utan att »jungfru Fia» skulle dit och laga maten och styra och ställa, ty hon visste, hur det skulle gå till.

Och när man nu vet, att det här ute är så, att alla gästerna vid kalasen lämna en viss part af sin »förning» till kokerskan, så kan man allt tänka sig, att det ofta fanns många godbitar i Fias skåp.

Men grann var hon inte att se på. Skam till sägandes hade hon rätt försvarliga mustascher, som mången af socknens lejon afundades henne, och i öfrigt liknade hon allt mera ett bykekar än en sylfid, samt såg inte så litet rolig ut, när hon kom och rultade på vägen, den goda Fia.

Sitt utseende rår då människan i alla fall inte för, utan det är nog skaparens ensak. Men saken var den, att Fia var så vådligt moralisk, att hon aldrig fick nys om, att en pojk och en flicka tyckte om hvarandra ett grand, utan att hon styrde till ett socknaspektakel. Och därför var hon just inte vidare omtyckt af ungdomen, utan de förde kolifej med henne och diktade till och med visor om henne, och

dem sjöngo de om lördagskvällarna, så att det skallade, när de gingo förbi hennes stuga.

Så, serradö, kom det ut i socknen, att hon själf blifvit betagen i vår gamle landtbrefbärare, Johannes Isaksson, och däraf blef det ett rysansvärdt rumor. Ty det kan man tänka sig, att när kärleken flyttar in i en så stor kropp som Fias, så får den ett vådligt svängrum och lefver förfärligt.

Johannes Isaksson hade förut varit rättare och umgåtts med inspektorer, så han kunde omkring fem stycken utländska ord, dem han också flitigt använde, och det var det, som knäckte Fia.

En dag kom han sålunda ner till henne på Sjöhemmet bockade sig och sa':

— Får ja' lof obstruera jungfrun mä' denna postförsändelse?

Det talesättet gjorde hennes gamla hjärta godt. Hon tyckte, att det lät liksom ett eko från Svanaholmstiden, så att allt det finaste och bästa, som fanns i hennes skåp, kom fram, och det vardt kalas för Johannes.

Ifrån den stunden skaffade han sig ofta ärende till Sjöhemmet, där han städse mådde såsom en prins.

— Dä' ä' så angenämt att gå hit, ty när en har varit ibland bildadt folk, är det alltid liksom upplyftande att träffa ett ekevågt och cyniskt fruntimmer. Annars råkar en ju inte annat än rått bondfolk härute! tyckte Johannes.

Fia myste med mun, kände sig smickrad, kokade kaffe, bakade våfflor och proppade landtbrefbäraren så full däraf, att han knappt kunde gå hem. Naturligtvis skulle Johannes varit en stock eller en sten, om han icke låtit sig sådant behaga, och det dröjde häller inte så värst länge, förrän Fia och Johannes hade saken klar sinsemellan och kommo öfverens att lägga i väg efter lysningssedel.

Men det visste de då bägge två, att om folk finge se dem tillsammans på väg till prästen, så skulle de blifva utsatta för spektakel och drift i gårdarna, särdeles från ungdomens sida.

Fördenskull funno de upp ett besattandes godt knep, hvarigenom de ansågo sig kunna lura sockneboarne alldeles dråpligt.

De skulle nämligen ge sig åstad i sina hvardagskostymer, hvar och en särskildt, och taga med sig helgdagskläderna i hvar sitt knyte.

På det viset skulle då ingen kunna misstänka dem för att vara på väg till prästgården, tänkte de.

Men på visst klockslag skulle de mötas i Boarps äng en bit från vägen. Där skulle de ömsa kläder och se'n gå en liten skogsväg fram till prästbostället.

— Hi hi hi, hvad vi ska lura de uslingarna, och så snopna di ska bli! grinade de gamla tosingarna och pussades i glädjen öfver det väl funna påhittet.

Nå på öfverenskommen dag i början af hösten gaf Johannes sig af med knytet under armen.

— Hvart ska' postmästarn lägga i väg så tidigt på da'n? sporde de honom, när han drog igenom Stoarps by.

— Åh, ja' ska' göra en liten schväng! svarade Johannes och såg vördig ut.

Men pojkrackarne hade sett en flik af hans helgdagsrock i knytet och anade genast argan list. — Och så fick han spioner efter sig, stackarn.

Det dröjde inte så värst länge efteråt, förr än jungfru Fia kom, också hon med ett stort knyte i handen, och rultade, knyckte på nacken och pustade i brinkarna.

Byafolket hade knappt fått syn på henne, förrän de begrepo något så när, hvad som var på färde, och inom kort var hälften af folket oförmärkt i hälarne efter henne.

Ty där bor, gunås, ett vrångt och ledt folk uppe i Stoarp. De ha de alla da'r haft rykte för.

Men Johannes och Fia anade intet ondt, utan träffades gladeligt på den utsatta mötesplatsen.

— Nu ska' vi byta om kläder i rappet! myste Fia, och det gick som ett huj för dem bägge två att ta' af sig hvardagskläderna.

Johannes skulle just hoppa i sina söndagspantalonger och Fia stod i underkjolen och dammade af samt rätade till bakvåden på sin svarta klädning, när alla Stoarpaborna rusade fram och skreko och tjöto värre än om de varit hedniska indianer

— Skynna på och hjälp oss ringa in vargen! larmade de.

— Ä' här en varg! bäfvade fästfolket.

— Vesst i hundan ä' här dä'! Han kommer häråt allt hva' han kan! hojtade folket

Fia dängde sin klädning och började rulta af sådan hon var det fortaste hon kunde åt prästgårdshållet, och Johannes lämnade sina byxor i sticket, och sprang — skam att säga det — i kalsongerna efter så argt han orkade.

— Nu komma gråbena! Tre ä' di! bölade Stoarpaborna, och dess värre sprungo Fia och Johannes i förskräckelsen.

* * *

Pastorn hade just slutat att döpa Kristins flicka i Åboliden, när dörren till ämbetsrummet slogs upp och Fia rullade in i sin underkjol och utan hufvudduk. Tätt efter henne kom Johannes hättelös och utan pantalonger.

Bå' präst och faddrar blefvo alldeles förfärade.

— Mina vänner, mina vänner, huruledes och hvadan kommen I? Hafven I varit fallna i röfvarehänder eller har den onde anden farit in i edra kroppar? frågade pastorn, medan fadder-gumman, drifven af räddhåga och förskräckelse, vände barnungen upp och ner tre gånger för att dymedelst motverka trollskottet.

— Nä', nå'n annan ande har inte farit i oss än den, att vi skulle be' om lysningssedel, men så kom di och sa', att där ä' tre vargar i Boarps hage! pustade Fia, medan Johannes kröp in i ett hörn för att skyla sin nakenhet ett grand.

Pastorn blef allt mer och mer förbluffad, men när de talat om en del af äfventyret, så var han inte dummare, än att han begrep hela schäsen.

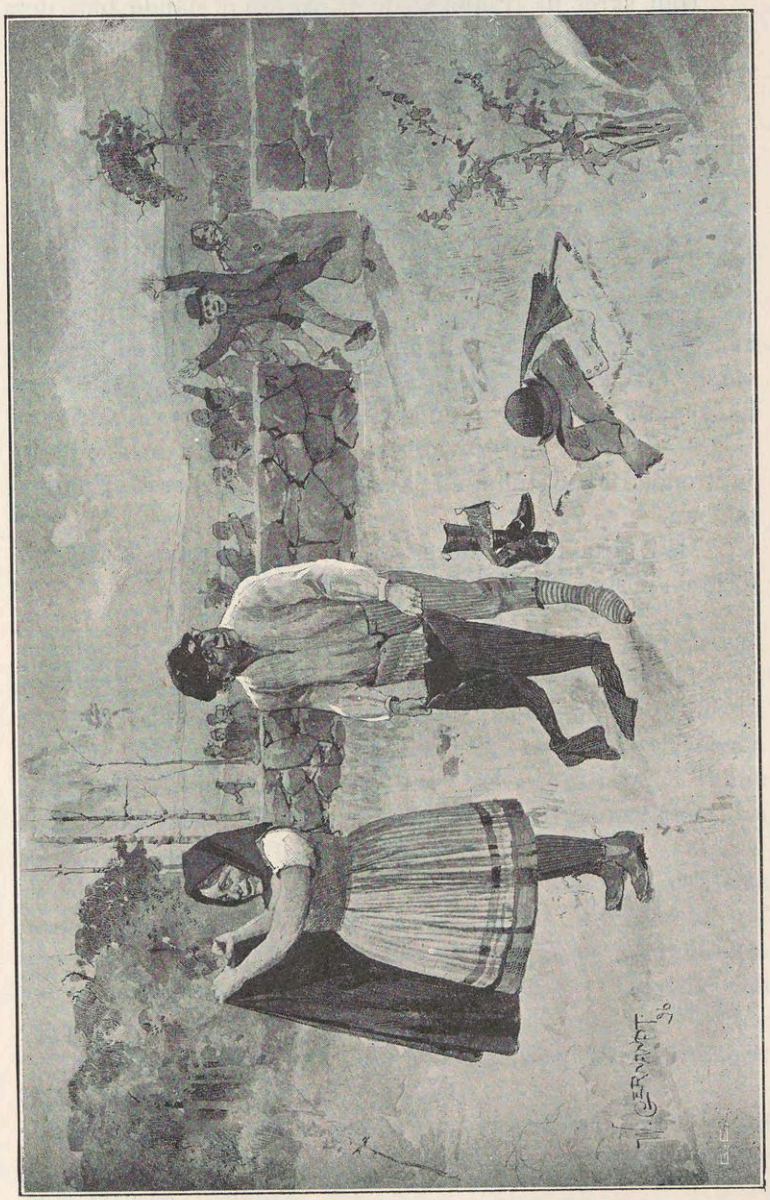
L. GERVAIS 96

Han skref ut lysningssedeln, och se'n ställde han dem framför sig sådana de voro, och talade till dem om kärlekens sötma och äktenskapets helgd.

När pastorn se'n kom in till sitt middagsbord, grinade han som en vanlig syndare och sa', att väl aldrig någon präst haft ett fästepar i sådan skrud framför sig förut vid en helig förrättning.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men ett sådant tjut och hurrande det hölls utmed vägen för Fia och Johannes, när de sedan gingo hem, det kan inte omtalas, och Johannes påstår själf, att det var det värsta han varit ute för. Ty de synddrypande Stoarpsborna hade naturligtvis burit undan och fördolt deras kläder.

— Ja' har aldrig varit så erkebuserad i hela mitt lif. Ja' trodde i hvar stund, att ja' skulle få slag eller obstruktion! sa' han.

Men gifta blefvo de se'n, fast det inte töfvade så länge förrän »postmästarn» ångrade på't.

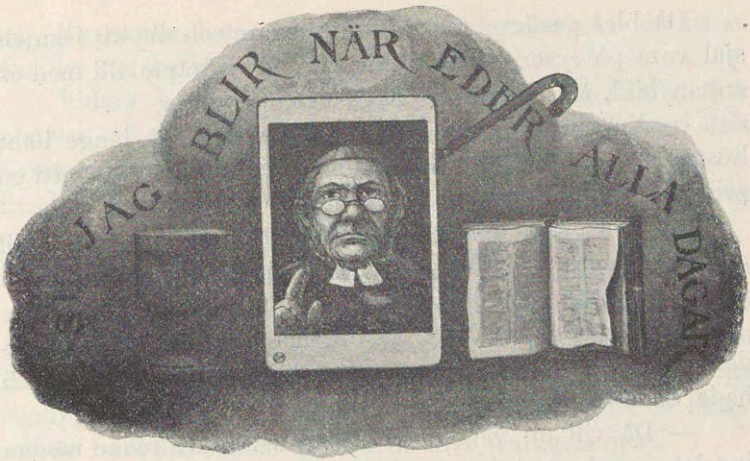

En riksdagsmannakandidat.

Jag vill minnas, att det är någon rätt bemärkt person som sagt, att vi svenskar äro ett fasligt opolitiskt folk.

Men det är osanning. Ty det hände en gång, att vi åtta månader före ett riksdagsmannaval och medan riksdagen ännu pågick började gruffa och gräla om hur vi skulle ställa våra påsar vid det blifvande riksdagsmannavalet. En så storpolitisk anda hade vi det året.

När pastorn fick nys om, att vi allaredan börjat syssla med valtankar, greps han af en mycket helig vrede, hof upp sin muns röst och varnade oss väldeligen sägandes, att det vore allt för tidigt samt att vi löpte i fåvitsko och ogjordt väder.

— Det är tids nog att sälja skinnet, när björnen är skjuten, lät han.

— Men det skadar inte att ackordera om priset, så att man kan afgöra, om det lönar sig att kosta skott på'n svarade Danjel i Ågård.

Då blef pastorn, förstås, allt rasnare och sa', att Danjels själ vore på rysansvärda villovägar, samt dräpte till med en annan bild, ty han talar visliga och uti bilder.

— En man friar inte till annor kvinna, så länge hans hustru ännu lefver! förmanade han och stillade sig med en pris snus.

— Hvad som kan göras i dag, bör icke uppskjutas till morgondagen. Och fria och se ut riksdagsmän kan man göra när hundingen det faller en in! genmälde Danjel.

När pastorn fick höra de orden, blef han med fog särdeles förgrymmad och mente på, att Danjel var besatt och hade Satanas.

— Då vill du väl, du vredenes usla käril redan medan jag lefver och verkar och innan jag än fått pastorat se ut min efterträdare! röt den förbluffade och af vrede darrande komministern.

— Nehej, det gör ja' inte, för det vore då alldeles onödigt! lät Danjel.

— Onödigt! Hvarför det?

— Det fins ett språk i bibeln, som passar så grufligt bra in på pastorn och hans förblifvande vid det här annexet.

— Hvilket då?

— Jo, det står: »Si, jag blir när eder alla dagar!» citerade den sabla Danjelen. Och allt argare blef prästen, så han måste till sist gå bort och inte bry sig om våra politiska spekulationer och rackarestreck.

Och inte häller hade det lönat sig stort för honom att allt för energiskt träda upp däremot. Ty Erik Andersson, som genom sina tvänne giftermål och genom sina söners och döttrars giftermål har släkt i hvarenda socken i hela valkretsen, hade längesedan skickat ut sina anhöriga att verka för honom till hösten. Det hade han hållit på med i 15 år vid hvarje omval, men än går han här och tänker nog som så, att trägen ska' väl vinna.

Tre år förut mutade han med bränvin och spenderade dråpligen och med stora kostnader. Men det halp ändå inte.

Nu skulle han uppträda som nykterhetsvän för att se om det tog bättre.

Vidare hade vi en tio, tolf andra, hvilka fikade efter platsen och gingo omkring i socknarna och skällde ut dels hvarandra och framförallt den riksdagsman, som fungerade, hvadan vi börjat få rätt ombytligt och trefligt om dagarne, och nytt prat tröt oss, gualof inte.

Den stackars riksdagsmansmoran gjorde under tiden inte annat än grät och grät från kväll till morgon. Och hon kunde väl inte annat efter allt det rysliga onda, som hon jämt och samt fick höra, att hennes man begått och beginge däruppe i riksda'n. Dom hade till och med gått så långt, att de beskyllt honom för kurtis med varietédamer.

Så hände det en dag, att riksdagsmannen skref ett bref och bad oss säga vår mening rent ut om regeringens rösträttsproposition.

Till den ändan kommo vi ihop mangrant uti sockenstugan en afton och där var Johannes Blomqvist närvarande.

Denne hade varit 3 år i Amerika och eftersom han varit så vidt ute, så visste han mer än vi och det sades också, att han skulle ha' god utsikt att få många röster om hösten. Ty han hade, som sagdt, sett mer än en gryta koka och begrep sig på politiken.

Nå, rösträttssaken kommo vi inte in på, utan gåfvo henne attan, ty det var roligare att höra de olika kandidaterna rycka fram med sina åsikter i ett och annat.

Till sist sa' vi till Johannes Blomqvist, att han borde säga sina tankar om landets förhållanden.

— Well, döbbelju! sa' han och gick fram till sockenstugubordet.

När han kom dit, stod han en stund och ref sig i hufvudet och letade tydligen efter något riktigt kraftuttryck att börja sitt tal med. Rätt hvad det var, fann han det, slog näfven i bordet, talade och skrek:

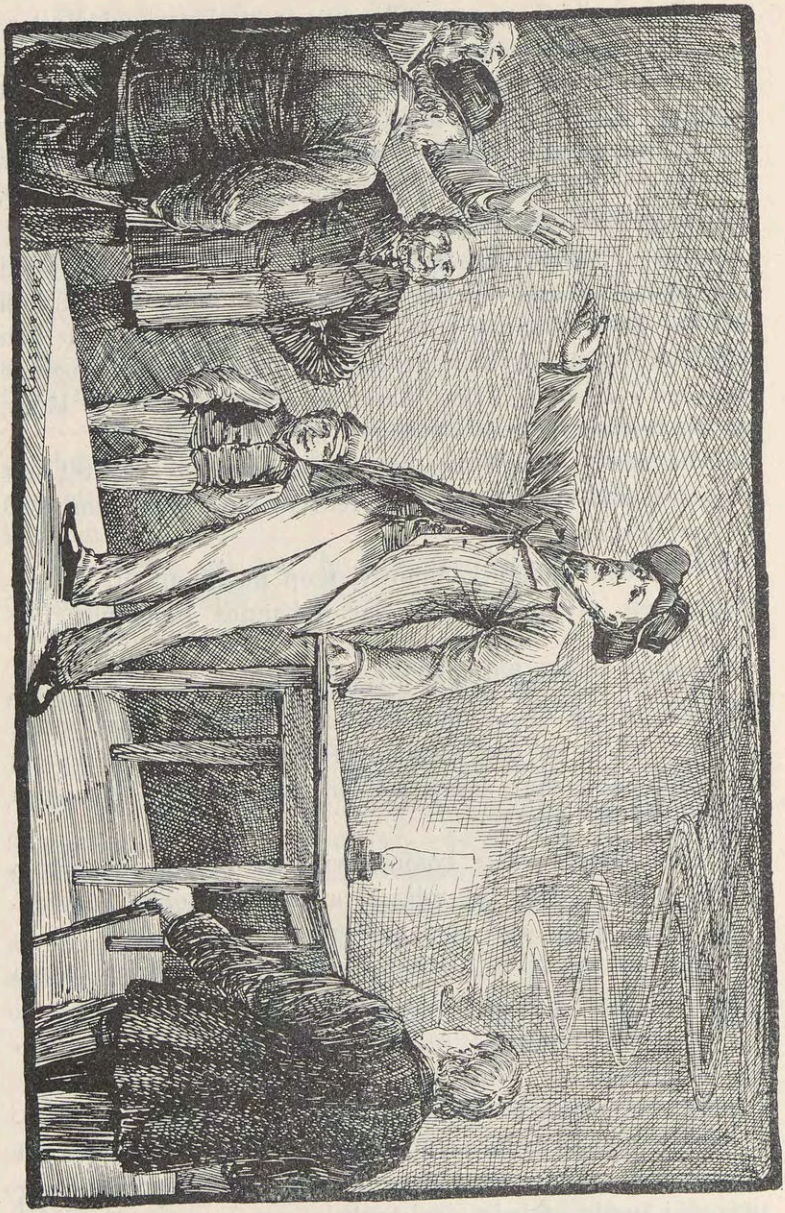

— Hundra par trasor! Dä' duger inte! Där sitter di uppe och ha' två stora kamrar. Hva' ska' dä' tjäna till? Nej, di ska' hyra ut den ena och hålla sig allihop i den andra, ty det blåser en frisk vind genom Sweden och morgonrodnaden går upp i öster!

— Bravo! Anagga den Blomqvisten, det hörs, att han varit ute och fått reda på mer än vi, som suttit hemma. Gå på bara i ullstrumporna! hojtade vi.

Och Johannes Blomqvist vräkte än en gång näfven i bordet och började som förut:

— Hundra par trasor, hva' i helgotte nu då! Där finns ju en hel hop riksdagsmän, som ä' så uschliga och odugliga, att dom andra inte kan ha dom ibland sej, utan måste gallra ut dom och samla ihop dom i åtskilliga utskott, där de bara ligga och sofva och dra sej på motionerna och försena voteringen. Nej, rensas bort ska' dom, så att det endast blir prima folk i riksdagen, ty det blåser en frisk vind genom Sweden, och morgonrodnaden går, min själ, upp i öster!

Johannes hade inte väl hunnit med det sista ordet, förr än vi nästan började vråla af den mest intensiva förtjusning, och en gubbe vardt så lefvande glad, att han i hänförelsen viftade med käppen, tills han dräpte ner taklampan, så att fotogén och glasbitar strömmade ner öfver en hel mängd visa och politiska hjässor.

— Bara gno i väg! Vi vill höra mer, tjöto vi åt talaren, som också själf blef allt mer och mer uppeldad.

Än en gång dängde han sålunda till i bordet, så att det blef tyst i salen, och sedan röt han på nytt:

— Hundra par trasor, en sådan hushållning här ä'! Håller di sej inte med en budget på 100 millioner och därutöfver! Well, det går inte! Nej, di ska' sälja *geten* och gå sina *bud* själfva, ty här blåser en frisk vind genom Sweden och, ta' mej attan, går inte morgonrodnaden fram i öster!

Nu kände jublet inga gränser. Vi togo Johannes Blomqvist på våra händer och buro honom kring salen och hurrade så att sockenstugan darrade och skälfde på sina grundvalar. Johannes blef vår kandidat med ens.

Men skolmästarn stod ute i förstugan blek af räddhåga och påstod att vi blifvit galna.

Det voro vi då, gualof, inte, fast ett grand politiska voro vi allt i den stunden.

Pila-Jöddens porträtt.

År efter år får man det, gualof, bekvämare och bättre på alla sätt och vis.

För omkring 10 eller 15 år sedan fingo vi lägga af miltals bara för att få köpa ett skålpund snus eller en fjärndel kaffe. Men nu ha' vi minsann en handelsbod i hvarenda by, så att man inom en handvändning kan få allt hvad man behöfver och lite' till ändå.

Har man lust för det, kan man alltså nu för tiden må väl och inte behöfva sakna någonting äfven ute på det rama s. k. bondlandet.

Det var nog dessa bekvämligheter, som skolläraren åsyftade, då han häromsistens höll ett föredrag för gamle Sven Karlsson i Hulan och sökte visa denne, att den gamla goda tiden inte hade något att säga emot nutiden.

— Ata vi kanske inte bättre nu än förr? sporde han.

— Jo, gudnås! sa' Sven.

— Bo vi inte bättre?

— Åhjo!

— Åka vi inte bättre?

— Nå, dä medges!

— Ha' vi inte likare arbetsredskap, smidigare plogar och bättre yxor?

— Dä förstås!

— Ha' vi inte snyggare hem?

— Dä må så vara, men *sofver* ni bättre då nu för tiden? frågade Sven i sin tur. Det kunde skolläraren inte svara på utan spottade och gick sin väg.

Det må nu vara med sofvandet hur som hälst, ty sömnen beror mycket af huru dana nerverna och samvetet äro, men säkert är, att hvad bekvämlighet anbelangar, ha' vi ingenting öfrigt att önska oss.

I vår by ha' vi till och med kommit så långt, att vi bestå oss med egen fotograf, som gör oss hur stora eller små vi önska, ja, han är till och med så »utstoderad» att han kan ta' oss i sky om det kniper.

Roligt är det att ha en sådan där konstnär in på dörrarne, men det är inte utan att det kostar fläsk, som man säger. Ty det är icke nog med att korten kosta rätt mycket, utan fruntimren måste ha granna klädningar och löständer, innan de fotografera sig, och det ene med det andra tar hårda tag i den »förtröckte jor'brukaren».

Allt hvad vi kunnat nå och klå går därför bort till handlaren och fotografen och tandinsättaren i byn.

Fotografens förekomst midt ibland oss har sålunda inte varit till oblandad välsignelse, fast det gubevars, mången gång har varit bekvämt och roligt att ha' honom.

Han kom hitdråsandes med sin maskin tidigt en vår och byggde sig en barack på handlarns tomt.

När han fått allting i ordning, skulle han, förstås, rita af sin hyresvärd för att få platsens störste maffe att skylta med.

Nu är handelsmannen eller »Pila-Jödde», som vi kalla honom, en sådan där spratteljösse, som aldrig kan hålla sig stilla, utan han dinglar och svänger med kroppen och kränger med ögona jämt och samt, så det var minsann inte lätt för fotografen att göra honom rejält och bra.

Hur många gånger Pila-Jödde satt, vet jag inte, men till sist fick fotografen ett helt dussin kabinettskort färdiga utaf'en. Särdeles bra voro de inte, ty det var nästan omöjligt att känna igen karlen.

Också kasserade Pila-Jöddens hustru bums alla korten.

— Usch, så du sir ut, precis som en gammal apostel. Släng ut korta, för ja' gitter inte se dem! väsnades hon.

— Släng ut! Tror du inte att dom kostar slant! Nä, då tar ja' förr ut dem åt botiken och säljer dem som »Mårten Luther», lät den krabaten.

Det gjorde han också, och rätt i rappet hade vi en Luther på väggen lite' hvarstans i socknen.

Det där tyckte den sabla fotografen bra om, så han kopierade Pila-Jöddens plåt allt hvad han orkade och denne sålde »Luther» så att det hvisslade efter'et hela våren framåt.

Så en dag kom länsmannen ner till Skrikebo och skulle panta hos Andreas, som inte varit människa att amortera sitt banklån, emedan han fått lägga ut pengar för tre dussin kort med ty åtföljande nya klädningar och tänder åt sina fyra döttrar. Rätt som länsman gick därinne och glodde på bohaget funderande på hvar han skulle klena fast sina bomärken, fick han se Pila-Jöddens kort på väggen ofvan sängen.

— Hvem är dä? Ä' dä en släkting? sporde han.

— Nähä, dä' ska' va' Mårten Luther, vår store lärofader! suckade hustrun.

— Luther! Dä' ä' lögn! Dä! ser nästan ut som om dä' vore Pila-Jödden! grinade länsman.

Hur det var kom det ut ibland oss, att länsman inte ansåg våra kort för porträtt af den riktige Luther och vi

drabbade på Pila-Jödden. Men han svor och stampade och bedyrade:

— Ta' mej attan ä' dä' inte Luther, dä' måtte ja' väl veta bättre än länsman, som inte begriper Guds ord eller kanske nån'sin har hört talas om Luther!

Det kunde han då ha' rätt uti, så vi läto korten hänga.

Men så hände det en dag, att Nils Månssons nya hustru i Fällebo kom ned och skulle sitta för fotografen. Hon såg bra ut och Nils tog henne just för hennes vackerleks skull, när han varit änkeman en tid. Rädd var han om henne, som om sitt öga, ty han var kär i henne ännu, gubbakräket, eftersom de inte varit gifta stort mer än tre månader.

Nå, när nu den unga moran slutligen satt sig framför fotografen och visste, att det gällde hålla sig stilla, blef hon röd och darrade, så det ville sig inte alls med aftagandet.

Då sa' fotografen till Pila-Jödden, som gick där inne och hoverade sig i atelieren och verkade störande:

— Gack fram till henne, du som är bekant med henne och förklara, att dä' inte är farligt och att ho' ska' se glad och nyter ut!

— Gärna dä! svarade Jödde och gick fram till moran, tog henne om lifvet, lutade sig intill henne och sa':

— Titta på mej och se ut som en fästmö!

Hon kunde inte annat än glo på Jödde och dra' på munnen. Men i detsamma ögonblicket passade fotografen, den syndaren, på att ta' dem bägge två utan att de visste det.

* * *

Ett par söndagar efteråt stodo vi som vanligt före gudstjänsten och trängdes och glodde framför fotografens skyltlåda. När vi så stodo och gapade som allra bäst, började Nils Månsson, hvilken befann sig midt inne i högen, att svärja och regera som en tosing.

— Hva' står på? Har du fått klöfsjukan? sporde vi.

— Klöfsjuka'! Ja' har fått det som värre är! Sir I inte, att ja' fått Pila-Jödden bredvid hustru min? väsnades han,

— Pila-Jödden? Ä' dä' inte Luther? mente vi.

— Jo, dä' ä' just en grann Luther, dä' är ju Pila-Jödden lifs lefvandes! skränade Nisse och satte i väg åt handlarns till.

Väl var det, att inte denne var hemma, ty då hade gubben nog gjort sig olycklig på'n i sitt ursinne och sin svartsjuka. I stället kom han dragandes med Pila-Jöddens käring.

— Ä' dä' inte eran man, som står där och håller om lifvet på hustru min? vrålade Nisse, när de hunnit ner till skyltlådan.

— Jo, visst är det han! Och si så ho' myser åt honom, det lättfärdiga stöcket! rasade »Pila-Jöddan» som vi kalla henne i hvardagslag.

— Ja, si så ta' mej den fule gör hon inte dä! inföll Nisse med gråten i halsen och så förtviflad, att han inte visste till sig.

— Jaha nog kan dä va' trefligt mä' en ung och grann hustru, men det har allt sina vedermödor också! mente vi och kunde inte tycka annat än tillställningen var både ynklig och löjlig.

»Pila-Jöddan» var inte just nådig att skåda, där hon stod med gnistrande ögon framför skylten.

— Handlarn och Nisses hustru få nog ingen treflig sabbat i dag, och det är då rätt åt dem, enär de inte hålla sig bättre! hviskade fruntimren sinsemellan.

Därvidlag spådde de nog sannt, ty så fort pastorn kom ur kyrkan efter gudstjänsten, fick handlarfrun fatt honom och hade honom först ner till att syna kortet och sedan in att skrifta Pila-Jöddan i två timmars tid. Och han hade knappt slutat denna sin straff- och botpredikan förrän Nisses dräng kom körandes för att hämta honom ner till Fällebo i och för samma arbete med moran där.

Det blef ett fasligt rumor i socknen och ett prat utan all ände. Först när det gick så långt, att Jödde och mor Nisse kommo in för kyrkorådet, reddes härfvan ut, och skulden vräktes på fotografen, såsom rättvist var. Men denne, som inte ville stå ensam och skämmas, talade då om Pila-Jöddens manöver med Luthers porträtt, och därigenom blef handlarn den egentliga syndabocken.

Nu är fotografen och han, guolof, de värsta ovänner i världen.

En häradsfriare.

Det fins folk, som synas liksom förutbestämda till elände, olycka och lidanden, liksom det också å andra sidan finnes personer, hvilka allting går väl i handom, om de se'n rätt vända sig aldrig så illa.

Mången gång är det dock människans egen skull att hon blir slagen så att säga till en slant och att hon varder till spott och spe inför sina likar.

Sålunda kan man tämligen riktigt påstå, att de, hvilka icke med allvar söka till att tämja sina passioner och syndfulla böjelser, icke äro utan egen skuld till det elände hvari de råka, och i hvilket de vanligen allt djupare och djupare sjunka.

Sven i Målen har blifvit en olycksfågel, en fattiglapp, som mistat sitt anseende bland människors barn på grund af sin okufliga passion för hästbyte.

Han har bytt och kränglat och krabbat, så han har nu inte ens ett söndrigt grimskaft i behåll.— — — — —

Pelle i Månsagård har fått gå ifrån gård och grund för sin eländiga lust att springa omkring i skogen med bössa och hund, i stället för att masa fram och åter på sitt gärde bakom en plog.

Bonden är skapt att arbeta på åker och i loge, men inte till att springa toseter efter harstackare och tjäderhönor. Det är herrars och latmaskars göromål, fast Gu' må veta, att äfven det kan suga kroppastollen värre än den argaste

ottetröskning. Men det slår dåligt i spann och medför nästan lika usel förtjänst, som att bråka och slåss på marknader, torgdagar och auktioner.

Handelsman Vingelblixt i Åbo har blifvit ett reelt vrak för spels skull.

I början af hans bana var det storståtligt att se honom och iakttaga, hvilken maffe han var, när han kom fram till kyrkan vid midsommartiden i nya gummigaloscher n:r 13 med yllefoder och i stor ytterrock.

Han var så rotad då, att han inte med egen handkraft mäktade taga upp plånboken. Så stin var hon och så trångt satt hon i innanfickan. Skulle hon fram mens han stod bland det beundrande folket på kyrkobacken, så dängde han alltid tillbaka öfverrocken och sa' till någon af de närstående:

— Ta' i ett tag å hjälp me' opp mä' plåneboka! Ho' sväller lite' för möet. Tråka ner henne kan ja', men ta' opp henne ä' värre!

Och folket var rent förbluffadt, fast det var en och annan, som grinade och sa', att det fans flera gamla flottiga nummer af »Fäderneslandet» än sedlar i boken.

Men nu ser Vingelblixt inte så väldig ut och det är sällan det fins nä't te salu i hans »botik»! Han har spelat bort alltihop, till och med »plåneboka», på knack och i Hamburgerlotteriet. — — — — — — — — — — — — —

Jösse i Lappebo har dukat under för sitt brännvinsbegär, Sven på Skogen för sin högfärd och Kalle i Björnås har blifvit ett socknaspektakel för sitt myckna friandes skull.

Ingen af allihop de här stackarne har makt eller mod att resa sig ur sitt elände eller att lägga kapson på sina begärelser, utan de fortsätta i sina laster så godt de kunna. Är det möjligt, så byter Sven i Målen hästar än i dag fast det nu bara kan ske med tattare och rackare. Pelle i Månsagård lägger ut giller för orrar, ty han har inte ens en bössa längre. Vingelblixt har alltid en gammal kortlek i fickan, Jösse ville inte bli »opslutist», Sven på Skogen kom med

gröna vantar till sista julottan, af högfärd blott, och Kalle i Björnås slutar nog inte opp med sitt friande förrän han tryter en gång. Fast man kan tycka att han häromsistens borde fått bot för det.

Kalle bor uppe i Norra Vedbo, och Gu' tröste oss, har han inte friat igenom hela häradet, utan att det någonsin velat ta' skruf för honom.

Han är slagen till en slant den stackarn.

I hela det goda häradet finns det inte en man, som varit utsatt för eller trotsat så många faror, som denne unge man. Han har fått smörj på hvarenda auktion och marknad, som hållits där i trakten på de senaste sex åren.

En julotta satte en rival krokben på honom midt på självfvaste kyrkogården, så att Kalle slog framstupa i Herrans hus och fördärfvade näsan, så att hon såg ut som en halfkokt palt på'n under hela helgen.

Sällan har han varit på någon ungdomsbjudning utan att de trattat i honom bittervatten i stället för sockerdricka. Och en gång när han skulle stå fadder i kyrkan fingo de fatt i honom utanför ringmuren och klippte af honom den ena mustaschen. Sådan måste han klifva fram till altaret. Prästen varsnade icke hans jämmerliga och förstörda skönhet förrän just i det ögonblick han grep barnet, men då blef han så förfärad och bestört att han på ett hår när hade tappat ungen i golfvet.

Kalle i Björnås har under sina giljarfärder nattetid dråsat ner i brunnar, hållit på att omkomma i gödselpölar, blifvit instängd i källare, tvingats att krypa upp genom köksskorstenar. Ja, det står icke till att räkna upp alla de fasligheter, han fått utstå under sina fåfänga försök att få begå äktenskapets sakrament.

Men han har aldrig låtit sig förbluffas.

Sistlidne jul trodde han sig vara nära målet. Han hade fått halft löfte af en flicka nere vid sta'n och de kommo öfverens om, att han skulle komma till henne en

kväll. Ty så där i närheten af städer äro töserna inte så värst krångliga af sig. Men äfven hon var falsk och full af svek, som ju många fruntimmer äro. Gunås, det ha' vi allt erfarenhet af litet till mans. Hon omtalade för några af sina andra beundrare att »all världens friare», som Kalle ock nämndes, skulle komma till henne den och den kvällen. Och så redde de sig genast till att göra honom ohägn.

Nå, på sagd dag gaf sig Kalle ridandes på sin mors gamla märr ner till flammans bostad och band hästen i skymundan vid en gärdesgård samt smög sig sedan med klappande hjärta fram emot huset. Rätt som han gick, fick han se en kjol skymta och en kvinna sväfva in i förstugukammaren.

— Anagga den Mina! Ho' vet hur dä ska' va' och ä' inte så motbärliger som de förhärdade slynorna där hemma! jubilerade Kalle och satte efter henne in åt kammaren.

Man kan tänka sig att hjärtat klappade reelt i honom, när han förnam, att dörren stod öppen för honom, och än värre blef det, när han fick se ett fruntimmer på spjälsoffan därinne.

— Gu' kväll! stammade Kalle.

— Töst, töst! hviskade tösen.

— Ja, gubevars! ja' ska inte ställa till något skoj eller dån! mumlade älskaren samt gick på tå fram till flickan och tog henne i famn.

Men när han i samma vefva skulle till att kyssa henne, förnam han det alldeles som om han fått tusentals sylar emot ansiktet, och ett starkt os af bränvin och snus strömmade emot honom öfver den skönas läppar.

Och så underligt var inte det, ty det var ingalunda Mina han fått fatt uti, utan en förklädd dräng, den mest stubbskäggige och fule grymsing, de kunnat leta upp i hela socknen.

Och då kan man tänka sig, hur dan han såg ut.

Kalle barkade burdus på dörren och tjöt:

— Ja' ä evinnerligt bedräen igen! Men han hann knappt utanför förstugubron förrän en hop andra drängar fingo fatt i häradsfriarn och handterade honom värre än om han varit ett oskäligt kreatur.

Den ene öste öfver honom ett karbolbad, en annan smetade öfver hans ena kindben med bläck och det andra med rödfärg. Andra åter kastade kalfvablod öfver ryggen på'n och tjärade honom i håret. Hästen hade de släppt lös.

Till fots måste han alltså skumpa i väg hem, och folk, som kommo åkandes från kalas och mötte detta vidunder i månskenet, bäfvade och nyktrade till, så upprörda blefvo de.

Till sist kom han dock hem. Men när hans stackars gamla mor, änkan i Björnås fick syn på'n vid det flämtande skenet från långvedsbrasan, blef hon så förskrämd, att hon miste förståndet och skrålade, så att det hördes långa vägar.

Kalle tvättade sig, bytte om kläder och sprang efter folk, som togo till att läsa böner och hälla vatten öfver gumman.

Men hon fortfor ändå att vara toseter, och ingen kunde få ur henne, att inte satan uppenbarat sig lifslefvandes på natten.

— Det var bara ja', ingen annan satan än ja'! jämrade Kalle och vred sina händer.

— Nej, den riktige skam var det! Det kändes på oset och syntes på färgen! skrek gumman ideligen.

Det blef ingen annan råd än att Kalle måste resa ner till dårstugan med sin mor, ty hon blef allt värre och värre.

Nu skulle man väl kunnat tro att Kalle blifvit botad för sitt giljande. Men det var allt stopp det. Ty så djupt var han invärfd i sitt elände, att han på hemvägen från

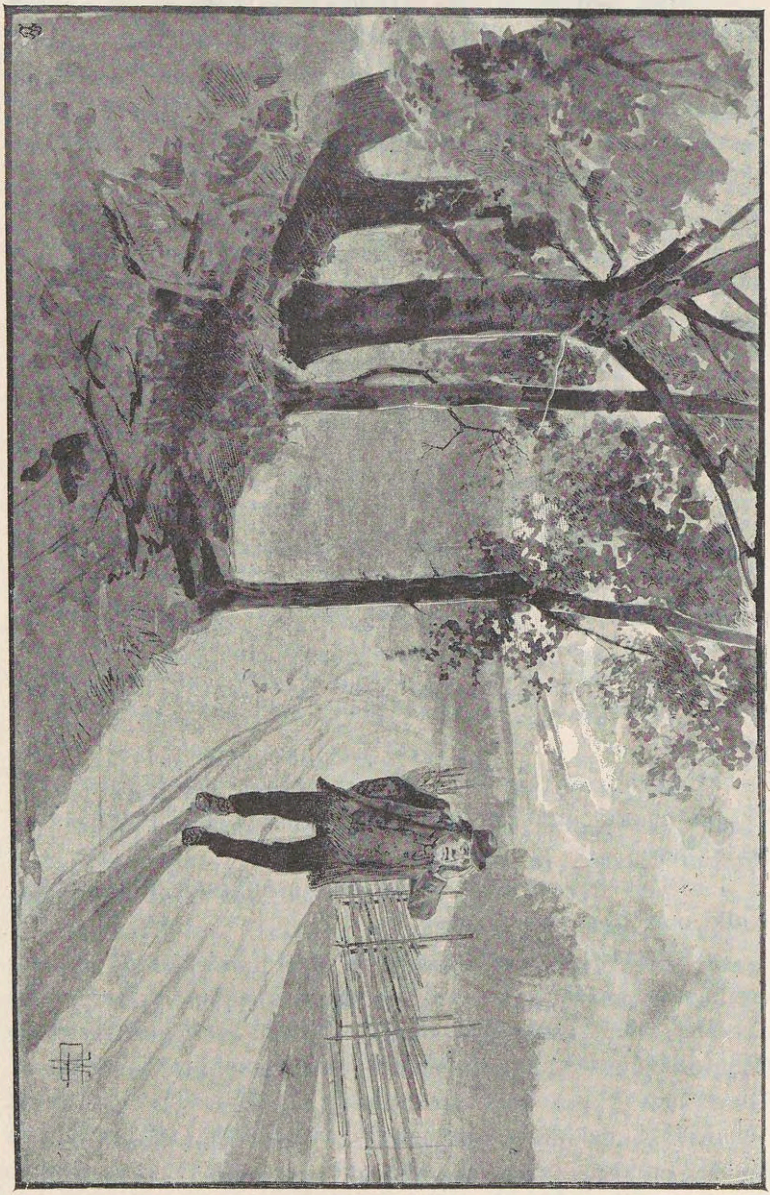

hospitalet friade fyra särskilda gånger i tre olika socknar, dem han for igenom, fastän han väl borde hafva betänkt, att mor hans låg där nere på hospitalet för hans synds skull och trodde sig hvarje stund och minut få se skam och höra domsbasuner.

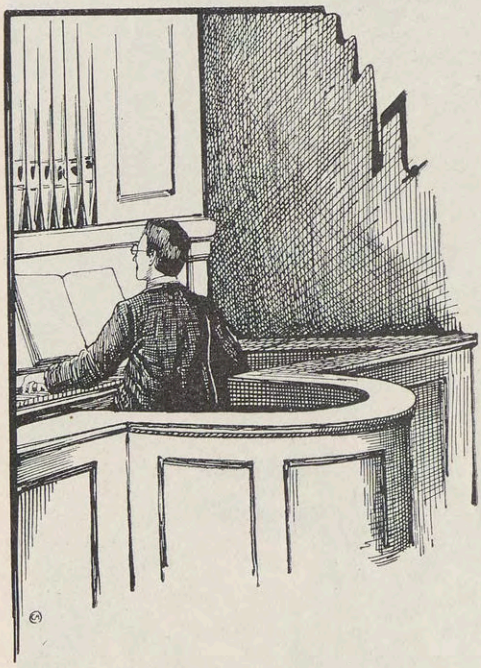

Ett valknep.

Det är obeskrifligt hvad de stora och de mäktige här i världen kunna drifva igenom saker och ting, och hur djupt de kunna grunna, när det gäller att befrämja sina egna intressen, fördelar och pänningepungar.

Anagga mej, har det inte till och med hörts och sports att kungar och ministrar äro i stånd att drifva igenom anslag till nya »geväder och skepp med pansar på», precis tvärt emot hela folkets önskan, och fastän kungen och folket och ministrarne och hela världen vetat, att det icke fanns pängar te't.

— Nå, hur bära de sig åt då? frågar ni. Muta de riksdagsmännen med champagne och vasatrissor och silfverkäppar?

— Nä' Gubevars!

Men de sprida i stället ut ett litet rykte om att det är liksom lite orolig i världen samt lura mig och andra att skrifva i bladen under rubrik: »Krigets åska börjar mullra på afstånd, och svarta ovädersmoln skocka sig vid horisonten». Och då blir det bums nya geväder och skepp med pansar på.

Förbanska mej tror jag inte, att tyske kejsaren själf vånglade ihop hela »krisen i Orienten» bara för att skrämma sig till en rejälare flotta. Fastän det härvidlag kom lite' andra och djädrigare saker med i spelet än han beräknat.

Ja, de store och mäktige i världen, de kunna göra hvad de vilja och uträtta för oss småfolk alldeles otänkbara saker; det är då visst och sannt. Och jag vill nu bevisa detta genom att tala om, hvad nämndeman Johannes Gummesson i Espåsa socken fann på och hur djupt och illfundigt och storgubbavuret han gick till väga för att freda sig för en liten förlust.

* * *

Johannes Gummesson hade i en utaf de norra socknarna i häradet en systersson som var der styfvaste pojke på bälgaspel i hela världen och den värste illvrålare i kristenheten till att sjunga.

En gång när nämndemannen var däroppe på gille och knäckt och mosig och knölkvist, som man säger, fick han höra pojken sjunga och spela och blef därvid så gripen af tonernas makt, att han svor och betygade, att pojken ovilkorligen skulle bli »uljenist».

— Han har gåfvor te't; förklarade han.

— Men han har inga medel te't! lät pojkens far.

— Pängar och medel har ja', och ja' ska' bekosta lärdomen, lofvade nämndemannen.

När han blef nykter, ångrade han sig visserligen, men det stod inte att ändra, ty en nämndeman får ju lof att stå vid sina ord, det är ju gifvet.

Men han bedref det så, att pojken, när han verkligen »gått igenom studierna och blett uljanist» fick gifva ifrån sig en revers till morbro' sin på allt det denne lagt ut för lärdomen.

När det sedan blef fråga om plats, ville det sig likväl inte för ynglingen. Han sökte och sökte och profvade öfver halfva världen, men det slog alltid bom för honom, och det såg hundingen så mörkt ut för nämndemannen att få ränta på sina pängar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

I Espåsa socken, där nämdemannen bodde, hade de inte nå't orgelverk i kyrkan, utan de redde sig med en gammal klockare och blefvo nästan lika saliga för det.

Men en vacker dag började nämndemannen ifra för ett orgelverk, ifra så, att det var alldeles förskräckligt. Han väckte motion om'et och talade för'et på kyrkostämman och skref ut en insamlingslista samt tecknade själf fem kronor för det höga ändamålet. Och efter han var en i allo välaktader och redlig man och en storgubbe i socknen, så dref han besittingen igenom saken, så att orgelverket efter mycket bråk och krångel blef inköpt och uppsatt i kyrkan.

Den gamle klockarn, som i 40 års tid stått där och ansträngt sin galepenne, fick en liten pension; och så skulle där, gubevars, sättas till orgelnist, ty det begrepo de, att när de fått orgel, behöfde de allt en orgelnist också. Dummare va' de inte.

Då gick nämdemannen i löndom till sin släkting och sa' till honom.

— Nu ska' du söka tjänsta och hålla hemligt, att vi ä' släkt, för eftersom ja' styrt till med orgelen, som i alla fall blir en tunga och ett onus för sockna, så ä' di för-

bannade på mej. Och få di veta, att vi ä' släkt, så vilja de kanske gina mej vid tillsättninga.

— Jaha! lät släktingen, som va' orgelnist.

— Också ska' du vid profvet inte spela några privilejer eller prelujamenter eller hva' dä' heter hvarken före eller efter psalma, utan när dä' börjar, ska' du dråsa in på henne tvärt mä' dä' samma du sätter dej te' verket, och när psalmen ä' slut, så ska' dä' va' slut med spelannet också!

Detta tyckte orgelnisten förstås inte om, utan gjorde flerfaldiga invändningar emot'et.

Men nämdemannen sa':

— Ly' du bara mitt rå', så får du tjänsta, för ja' vet hur en ska' bekröka sig, och så ska' ja' mä' mett inflytanne hjälpa däj!

— Ja' får väl dä' då! suckade orgelnisten.

Det blef bara två, som profvade, och släktingen var den förste. Han gjorde som nämndemannen sagt, samt barkade in på psalmerna i ett huj, utan för- eller efterspel.

När sedan den andre kom för att aflägga sitt prof, gick nämndemannen till honom på kyrkobacken och tog honom litet afsides samt talade om, hur den förste spelat. Hon rådde nu denne att »spela lite' grannt bå' före och efter verserna, ty sockenboarne tyckte att det vore så ljufveligt och upplyftande att höra lite orgelverksmosik», lät han.

Den andre gjorde så och knäckte till med så långa preludier, att det var rent omänskligt.

Fram i veckan höllo de röstägande byastämma och beslöto sig för att de skulle ta' den siste, eftersom han spelade så drillande fint.

Men nämdemannen satt tyst och yttrade inte ett ord.

— Ska' inte I uttröcka eran åskådning i saka! mente de andra slutligen till honom.

— Rösta ni, som ni vell, jag vell inte lägga mäj i'et eller öfva nå't tröck på er! Men så möcke vell ja säja,

att ja' tvår mina händer, ifall ni tar den siste. För blir här biskopsinvantering, så blir församlinga ålagd att skicka honom åt en ny skole, och det kommer att kosta oss fläsk, och ja' tänker, att orglamosiken är oss dyr nog ändå.

— Åt ny skole? Va' han inte utlärder då?

— Nä', så få förbanska mej han var god för att spela som en riktig uljenist! förklarade nämdemannen.

— Hva' i hunsingen säger ni? Och vi som töckte, att han spelade så gudommeligt!

Nämdemannen log ett medlidsamt löje:

— Så möcke har jag då varit ute i vära, så jag förstår att han inte var rejäl i spelninga. Hörde ni inte, hur han for bå' till och ifrå' än te' höger och än te' vänster på tapplaturen och letade och trefvade och sökte hit och dit, innan han var människa att hitta den rätta melandien, och när han då ändtligen efter sju sorger och åtta bekömmer fått håll på psalmtonen och kom te' slut, så fick han hålla på en farlig ti', innan han dugde te' å' stanna verket och få dä' te' att tiga. Tvy sjuttan! Nä, tacka vell ja' då den förste. Så fort han la näfvarna på urgelen, så lät dä' som en psalm ska' låta, och när dä va' slut, så va' dä slut. Men gör ni som ni vell! Ja' vet nok, hur ja' röstar! slöt nämdemannen.

De andra refvo sig i hufvudena och började grunna.

— Jaha nämdemannen har, min själ, rätt när en tänker på saka, och ett helseke skulle dä bli om vi toge en, som vi fingo hålla i ny lära. Det var då skam så löckeligt, att vi hade den här öfverläggninga! — Ja, en trefvare var han på urgelen, den siste, dä få vi lof erkänna! sa' det andra folket.

När så valdagen kom, fick nämdemannens släkting, minsann, hvareviga röst, och se'n dröjde det heller inte så värst länge, förrän den förre fick ränta på sina pängar.

* * *

Samlade Romaner och Berättelser.

Utgifvas i omkring 55 häften, fördelade i 4 band, à 40 öre pr häfte. Band och omslag komponerade af *Nils Kreuger*. Subskription mottages i hvarje välsorterad bokhandel.

Den svenske författarens ställning inom världslitteraturen visas bäst af den storartade upplaga af August Strindbergs Samlade skrifter, hvilken f. n. är under utgifvande i Tyskland.

Utgifvaren, den bekante kritikern Emil Schering, yttrar:

»Ibsen och Strindberg kommer man en gång att säga i världslitteraturen, så som man nu säger Goethe och Schiller.»

Ur pressens omdömen:

»Den tiden är nu sedan länge förbi, då Strindberg diskuterades med en lidelsefullhet, som uteslöt möjligheten af ett rättvist bedömande och så mycket mindre ett erkännande. Nu åter står han som den utan gensago snillrikaste och ursprungligaste svenske diktare, som vårt land haft att uppvisa under de sista generationerna . . .»

(S. Bl.)

Hvad det Gernandtske Forlag her byder paa hører . . . til det genialeste, der er skrevet i den sidste Menneskealder her i Norden. — — For alle literært Intresserede vil den nye samlede Strindberg-Utgave blive en sand Guldgrube.

(Landtmansposten.)

. . , besitter det genialas alltid bestående värde.

(Wasa Nyheter.)

⚜ ⚜

Svenska öden och äfventyr

Berättelser från alla tidehvarf. Del I, pris 2 kr. 50 öre; del II, 3 kr. Inb. i elegant band, komponeradt af artisten Nils Kreuger, 6 kr. 50 öre. **OBS.!** Lösa permar 1 kr. pr st.

Ur pressens omdömen:

Att erinra om innehållet i Öden och äfventyr skulle vara en öfverloppsgärning, — — — Den bevisar bättre än något annat hvilken själens friskhet och syftningens kraft det funnits och finnes hos den författare, hvars snille bör vara vår stolthet och hvars hänsynslösa ärlighet vår litteraturs föredöme.

(D. N.)

Förf:s lysande begåfning och distinkta originalitet träder här öfverallt i dagen. Dessa skildringar torde få räknas till det bästa Srindberg skrifvit.

(Borås T.)

I sin helhet framstår arbetet som ett af de mest ungdomligt friska, käcka och välskrifna diktverk vårt språk äger.

(J. T.)

»Svenska öden och äfventyr» är kändt som ett af Strindbergs snillrikaste arbeten. På den historiska novellens område är det enastående inom vår litteratur.

(Cimbrishamnsbl.)

Ny Skönlitteratur.

AUGUST STRINDBERG:

Folkunga-Sagan ..... Kr. 2: —
Gustaf Vasa ..... » 2: 25
Erik XIV ..... » 2: —
Samlade romaner och berättelser
40 öre pr häfte.

HILMA ANGERED-STRANDBERG:

Från det gamla och nya landet Kr. 3: —
På prärien ..... » 2: 75
Den nya världen ..... » 3: 50

E. WALTER HÜLPERS:

Linier och Dagrar ..... » 1: 75

MARIA RIECK MÜLLER:

Fjällbyfolk ..... » 2: —

RUDYARD KIPLING:

Många konster ..... » 3: —
Gokral Sitaruns klenod ... » 3: —
Soldathistorier ..... » 3: —
Mörker (2:a uppl.) ..... » 2: 75

ARMANDO PALACIO VALDÈS:

Syster San Sulpicio ..... Kr. 3: —

HELÈNE BÖHLAU:

Modersrätt ..... » 2: 25

CARL EWALD:

I det fria ..... » 1: 75

GUSTAF af GEIJERSTAM:

Lyckliga människor ..... Kr. 3: 75
Äktenskapets komedi ..... » 3: 75
Det yttersta skäret ..... » 3: —
Saml. allmogeberättelser
2 band. pris inb. ..... » 9: 50

KARL A. TAVASTSTJERNA:

Efter kvällsbrisen ..... Kr. 3: 75

RAPHAEL: (förf. till »En passionshistoria»).

I dödvattnet ..... » 2: 75

MARIA JOUVIN:

En kärlekslös ..... » 1: 75

KARL af GEIJERSTAM:

Efterlemnade skrifter ..... » 3: 50

JACOB HILDITCH:

I skuggan ..... » 3: —
Främlingar ..... » 3: —

ANTHONY HOPE:

Phroso ..... » 3: 50

H. de BALZAC:

Amuletten ..... » 3: —
Pappa Goriot ..... » 3: —
Kusin Pons ..... » 3: 50
Cæsar Birotteau ..... » 3: 50

Stockholm, Kôersners Boktryckeri-A.-B. 1900.

GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK

SAMLADE
BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE

AF

G. STOOPENDAHL, T. HEURLIN, W. GERNANDT, C. A. OLAUSSON

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS
AKTIEBOLAG, STOCKHOLM

9—10 HÄFT.

Pris 50 öre

Fortsättning på "GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK".

NY ANMÄLAN.

»Gernandts Folkbibliotek» har nu, då serien af Geijerstams Allmogeberättelser nu afslutats, fortsatts med

Samlade Bygdehistorier

af

THURE SÄLLBERG.

»Sedan barndomen», yttrar en kritiker, »har denne författare lefvat med bland folket. I fädernehemmet såg han den småländske allmogen ute och hemma, vid arbete och lekar, hörde dagsverkarnes visor, deras samtal och gräl samt iakttog deras sätt och fasoner.» Thure Sällberg är emellertid icke den djupsinnige tänkaren, hvilken söker forma människoöden, som stå på högre plan än det hvardagliga. »Han är» — för att citera samme kritiker — »en riktig lustigkurre en påhittig upptågsmakare med ett jovialiskt och godmodigt sinnelag.»

Genom sina många korta och träffande humoresker ur allmogens lif har Thure Sällberg vunnit en läsekrets, större än vanligen plägar vara fallet med samtida författare. Dessa nästan alltid skämtsamma berättelser hafva vi här samlat under den gemensamma titeln af **Bygdehistorier.** Läsarens skall här finna alla de folkbilder, hvilka förut gjort samlingarna »På kyrkobacke och i Gillestuga», »Folkaforer och Stollastöcken» samt »Småfolksprat och Storgubbatal» så populära.

Dessutom kommer i serien att inflyta Thure Sällbergs nya berättelsesamling: »**Bland Sockenkungar och Backstugusittare**», *som förut icke varit i bokform utgifven.*

Vidare kommer förlaget att denna gång öka hvarje häftes sidoantal från 24 till 32, samtidigt med att det ursprungliga priset 25 öre bibehålles.

Liksom det föregående arbetet i »Gernandts Folkbibliotek» blir äfven detta **rikt illustreradt.**

Arbetet utkommer i cirka 21 häften med ett hvarannan vecka och åtföljes för subskribenter gratis af en elegant perm med guldtryck.

Stockholm i Januari 1900.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

Jojo, de store och mäktige de kunna lura ut sakerna, så att de själfva förtjäna på'et. Men vi ska' inte va' afundsjuka och missunnsamma mot dom för det. Ty det finns en värld efter denna, och där töra de kanske få svida och ha' hett om öronen för alla sina djäklastrecks skull.

En upplyftad kommunalnämnd.

Kråkebo socken var ett helt år sönderslitен af de mest rysansvärda kommunala tvister och stridigheter, som man kan tänka sig, och dess kyrkoråds- och dess kommunalnämndsledamöter hade sådana ärenden att handlägga och så grufliga vedervärdigheter att genomvandra, att det egentligen är underligt, att de bara kunde lefva öfver det.

Redan strax efter julen ramlade den ena armen å kyrkotornskorset sin väg, så att man började inse, att kostnad för reparation och dylikt stod för dörren och hotade med nya utgifter, ty en någorlunda bastant socken vill ju inte gärna, för folks muns skull, ha' ett ramponeradt och bristfälligt kors på sitt kyrktorn.

På kyrkostämman i maj kom också korset på tapeten. Men till något beslut kom man icke. Ty där fanns en hel hop röstegande, som tyckte att kyrkan nog »stode bi», rätt om korset inte vore så riktigt.

Där höllos sedan nio stämmor och sexton sammanträden, men fortfarande stod det ramponerade korset på spetsen af Kråkebo kyrktorn och skriade uppåt himla om socknemännens split och gudlöshet.

Vid den nionde trätostämman framträdde Anders i Gladebo och bad att få inlämna en motion.

— Till förekommande af den långvariga stridens biläggande angåennes dä' fördärfvade korset, har ja' klarerat frågan i en skreftlig motion, som ja' ska' be å få inge, äss or'föraren vell framställa en preposisjon på'n! sa' Anders.

Ordföranden förklarade, att sådant inte lagligen kunde förvägras Anders, och fördenskull mottog han papperet och läste upp följande motion i ämnet:

»Alldenstund, förty och emedan Kråkebo kommun enligt erfarenhet och statik är fattig och svårt behäftad med många ringare omständigheter, så måste man fästa tankens uppmärksamhet vid afsikten, så att man icke tager miste om sakens rätta förhållande, utan hafver framtidens menliga följder för ögonen; och då träkors på körketorn, iföljd af kajors förorenande, blåst och tidens skarpa, uddhvassa tänder äfvensom maskars förekomst i trä och guldförgöllningens obestånd, efter några år är ett ogjordt arbete, som af efterkommande måste omgöras, och förty aldrig blifver färdigt, hvadan träkors på körketorn alltid måste blifva tvisteämne bland församlingsboar, som till och med äro gjorda af ek, bok eller tjurig gran eller tjärvirke, så vell jag föreslå, att församlingen beslutar uppsätta åt sig ett järnkors, hvilket han ega bestånd i lång tid och ett stöcke in i evigheten för en visserligen dyrare kostnad, på hvilken ingen bör se, ty om en församling kan bära hunden, så kan den bära svansen också, enligt hvad statiken och erfarenheten, som sagdt, alltid lagt i öppen dag.«

Denna präktiga motion i församlingens brännande fråga blef naturligtvis föremål för en vidlyftig debatt, som varade i flera timmars tid, och till sist var han på vippen att gå igenom.

Det skulle han också hafva gjort, därest inte ordföranden i kommunalnämnden kort före diskussionens afslutande uppträdt och lagt de närvarande på hjärtat att icke ge sig in i äfventyrligheter.

— Skolhustaket behöfver späckas nu bums! Ska' vi så dräpa te' mä' ett järnkors på körka i samma vefva, så

få vi många utgifter på en gång. Mej kan dä' kvitta, men jag vill bara säga ifrå', så här inte blir för stort messnöje, när debetsedla komma.

I följd af detta inpass föll Anders' motion, och frågan om korset uppsköts till ett annat år.

— En får inte vräka för stort lass på en kommun på en gång, då kan han slå af sej oket! menade en del af gubbarna.

Men Anders och hans meningsfränder förde sedan ett hiskligt väsen i Herrans församling.

* * *

Bättre gick det likväl med späckningen af skolhustaket. Det arbetet lämnades bort till muraren i Stensabo och gick bra för sig ända tills afsyningen skulle ske.

Då ville emellertid kommunalnämndsledamöterna dels visa, hvilka förståsigpåare de voro, dels lägga i dagen, hur samvetsgrant de handskades med kommunens medel.

Till den ändan sa' ordföranden, när både han och hela nämnden stodo nedanför skolhuset och koxade uppåt taket med kritiska blickar:

— Dä' ä' inte riktigt gjordt ve' den norra pipan! — Vi dra' af två kroner på arbetslönen!

— Dä' håller streck! Två kroner gå utaf! biträdde ledamöterna.

Men då blef muraren ilsken och började svärja:

— Bättre hade ni inte fått späckadt, om I rätt hade vändt er te' en murare ifrå' helseket, era snåljoppar och dumsnutar! väsnades han, som egentligen var en ogudaktig karl och inte frågade efter hvad han sade, fast han var en duktig och skicklig murare.

— Du ska' veta hut och lägga dina or' på ett annat sätt, när du ä' te'sammans med kommunalnämnden, din fattiglapp! röt ordföranden och hötte med sin kyrkekäpp.

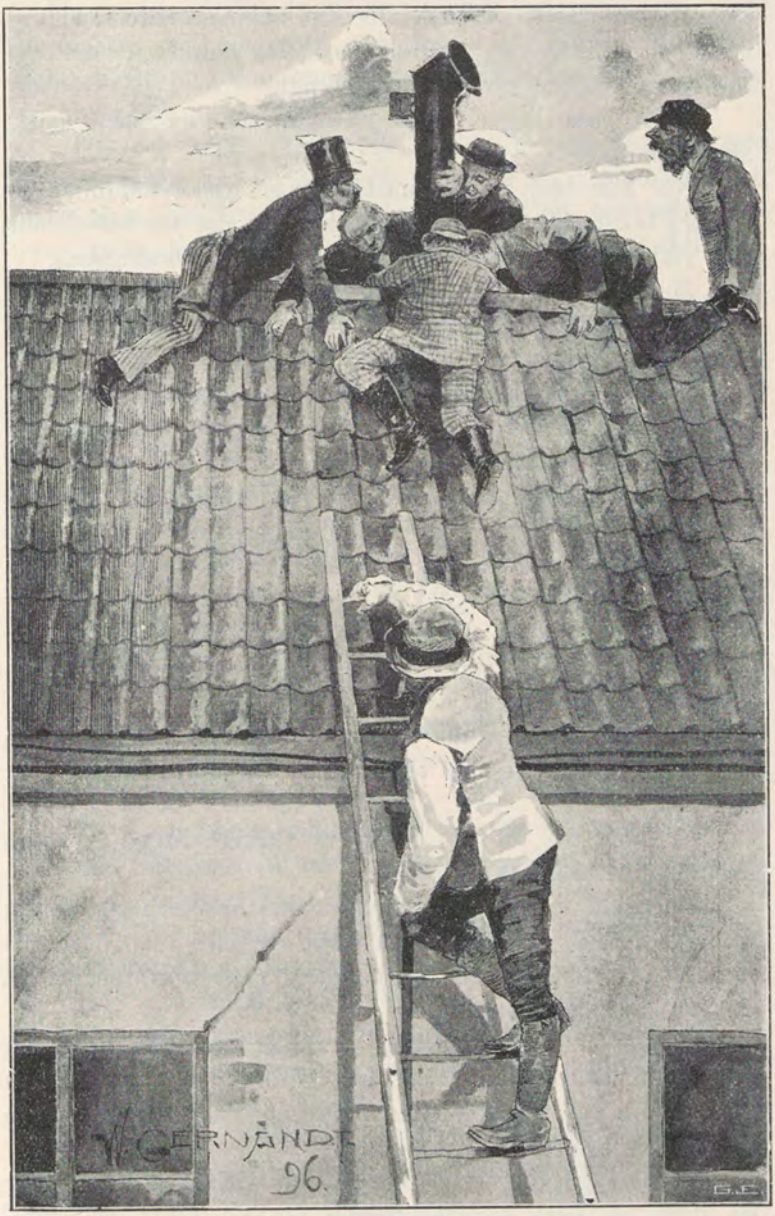
W. GERNANDT
96.

Men muraren släppte inte efter, utan hotade med process och chikan och fordrade, att hela nämnden skulle gå upp på taket och syna arbetet riktigt.

— Annars begär ja' gode män och det kostar fläsk! skrek han.

Nå, hur han vändes med dem, så beslöt nämnden att bestiga taket, fast en af dem tyckte, att det var hissnesamt och vådligt, ty det är, som man vet, ett tvåvåningshus.

Men de kröpo upp ändå, kraflade sig fram till pipan och lade sig däromkring på magarne öfver takåsen och beskådade arbetet.

— Jag ska' kila ner efter en hammare, så få ni bösta på späckningen och se, att han är rejäl, lät muraren efter en stund och sprang ner på marken.

Men han var, som sagdt, en rätt gudlös karl, och när han kom ner, vräkte han omkull stegen utan den ringaste hänsyn till högheten hos de personer, som lågo på sina magar å takåsen.

— Är du ryss rasanne, häfver du ner stegen! Hur vill du då att vi ska' komma te' mark igen? tjöt hela kommunalnämnden.

— Dä' ger ja' attan. I kan stanna där och begrunda afdraget! Så ajöss mä' er, gubbar! lät muraren och gick sitt håll.

Ni kan tro, att det blef ett vackert lif på Kråkebo skolhustak i den aftonstunden.

De arma ledamöterna kraflade sig upp och ställde sig tre vid hvarje skorsten samt höllo sig däri med darrande händer och skriade alla på en gång efter muraren, så att de voro nära att spränga sig.

— Det är din vekteghet, som ledt oss i fördärfvet nu och alltid, röto ledamöterna åt ordföranden. Och på så sätt råkade de i gräl mellan pauserna, när de inte orkade hojta efter hjälp och förlossning.

Fattigstugugummorna kommo ut vid skränet och när de fingo se hela socknestyrelsen stå på taket och tjuta,

flydde gummorna hals öfver hufvud in och låste sina dörrar, ty de hade fullt och fast klart för sig, att orena andar farit in i kommunalnämnden, alldeles såsom uti en svinahjord.

Till och med vägfarande flydde, när de fingo se sex karlar stående på takåsen och hållande sig i piporna samt hörde dem uppgifva de hemskaste klagoljud, som någonsin tonat inom kommunen, se'n danskarne gingo där och härjade och sköto mot kyrkdörrarne.

Så länge kommunalnämndsledamöterna hotade och förbannade muraren, som drifvit dem till en dylik spets, hörde de inte af honom.

Men när de länge stått där och kvällen började falla på, bytte de om tonart och togo till att gråta och vända sig till Herranom.

Då tyckte till och med muraren, att det var synd om dem och nalkades åter.

— Äss I kasten ner en tvåkrona hvar, ska' ja' resa upp stegen! ropade han.

— Låt oss i Gu's namn göra det; vi debitera sockna' för'et på omkostnadskontot, dä' ge vi attan! sa' ordföranden.

Och muraren fick sex tvåkronor till sina fötter, satte upp stegen, och den skälfvande och förfärade kommunalnämnden kom till jorden igen.

Men när man sedan skulle å extra kommunalstämma granska räkningen å takreparation, uppstod där förstås ett grant lif, ty där fanns naturligtvis en del, som höllo med nämnden och ansågo det rättfärdigt, att kommunen betalade de tolf kronorna, eftersom det var i socknens ärende ledamöterna voro stadda, då de tvingades till utgiften.

Men lika många andra socknemän förmenade, att om männen ville göra några himmelsfärder, så finge de göra det på egen bekostnad.

I voteringen segrade emellertid kommunalnämndspartiet, men det påstås, att de tolf kronorna komma att göra ondt i socknen under många Herrans år och utgöra fröet

till osämja mellan hedervärda släkter i Kråkebo uti långliga tider.

Hvart någon af de där ledamöterna kom på gille eller färdaväg, fanns alltid någon, som frågade:

— Hurudan är utsikten i alla fall ifrå' skolhustaket?

Och så blef det genast gräl och elände samt en och annan gång också stryk utaf.

Kyrkostötsval i Halla.

Halla är, som hvar och en vet, patronelt, och baronen på Hallaholm är den, som sätter till präst i pastoratet, hvilket inte just är att stöta sig öfver, efter som baronen i alla fall släpper till boställe åt kyrkoherden och får måla, putsa och bota kyrkan, när några skravanker uppstå.

Men baronen rättar sig inte efter församlingsboarnas mening ett dugg, utan kallar och utväljer själasörjare efter sitt hjärta och sinne. Och eftersom han har varit ryttmästare i sin mannaålder och syndare och rik man för öfrigt i all sin tid, kan man nog tänka sig, att han inte ska' begripa sig på predikan och Guds ord så bra som det fattiga folket.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, så dog den gamle pastorn en eftersommar samt blef begrafven, och då skickade domkapitlet dit en andans man, som de hade till skjutshäst inom stiftet för att påta

in för en tid, när döden kom och gjorde en lucka i de ärevördigas led.

I predikstol och på stämma var denne vikarie nog så klen, som möjligt var, men han var likväl beskedlig och medgörligt och gjorde allt hvad man bad honom.

På den grund tänkte orgelnisten i Halla, hvilken alla dar varit en filur, att han skulle söka tjäna sig litet pängar på den stackars vice pastorn.

Så en söndag, när de voro ensamma i sakristian, sa' orgelnisten till honom:

— Om pastorn vill ge mig 500 kronor, ska' jag lära honom ett knep, hvarigenom han kan få pastoratet.

— Jaha, kunnen I förhjälpa mig därtill, så skolen I visst få femhundrade det första jag blir i tillfälle att betala dem! genmälde pastorn.

Och så lärde orgelnisten honom, att han gärna kunde svärja en liten flänga och låtsa som om han voro jägare och att han tyckte om hästar och hundar och fruntimmer också, när han kom till tals med baronen.

Pastorn lyssnade med bäfvan och fasa till dessa ord, samt runkade på hufvudet, men gömde dem i alla fall noga i sitt hjärta.

Några dagar därefter vardt den vikarierande pastorn uppbjuden till baronen på Hallaholm.

— Dricker pastorn ett glas punsch eller måhända heller en grogg? sporde baronen.

— Tackar ödmjukligt! Visst tusan dricker jag punsch, men grogg är förbanska mej ännu bättre! svarade pastorn, som icke förgätit en bokstaf af det orgelnisten sagt.

Baronen spände ögonen i honom.

— Bravo! så ska' en präst tala. Han skall vara såsom en annan människa och i sina åthäfvor lik annat folk! Skål och välkommen till Halla!

— Skål! — Åh, det var en böfla charmant whisky!

Baronen vardt genomförtjust och klappade vikarien.

— Kanske pastorn är road af jakt också!

— Jakt! Visst i helseke, herr baron!

Allt belåtnare blef den gamle ryttmästaren, ty ju längre det led, ju värre svor och turnerade pastorn, och innan de skildes, hade de gjort upp ett jaktparti till någon dag efteråt.

* * *

Pastorn var inte glad åt det, ty aldrig hade han varit på jakt förut, men orgelnisten, hvilken han anförtrodde sina bekymmer, skaffade honom en bössa och sa':

— Gör bara som baron säger, och om han frågar, hvarför inte pastorn skjuter, så säg, att pastorn ville låta baronen göra de trefligaste skotten.

Kom så jaktdagen och herrarne möttes på utsatt ställe.

— Tag nu hundarne, herr pastor, och gå upp på bergåsen därborta samt släpp kopplet. Jag går nu och ställer mig vid ett pass. Pastorn kan ju se'n följa drefvet efter! sa' baronen och var glad.

Det var ingenting annat att göra.

Pastorn förde upp hundarne på bergshöjden samt släppte dem lösa. En liten vändning sprungo de omkring och nosade, men rätt i rappet fingo de upp och så bar det af i vildaste fart.

Pastorn tog till att springa efter så som för lefvande lifvet, ty baronen hade ju sagt honom, att han skulle följa drefvet. Öfver stock och sten och vindfällen gick det i svåra bukter. Svetten lackade af pastorn, pantalongerna sönder-sargades, och själf höll han på att mista andan. Men sprang gjorde han, sprang och tog skutt som en ekorre, sprang såsom ett vilddjur, sprang värre än om det gällt lifvet, hvilket det också gjorde, ty det gälde ju ett pastorat.

Och undan gick det. I têten flög haren, efter honom hundarne och hack i häl efter dem stormade pastorn fram. Det var ett härligt, ett enastående dref. Omsider svängde bukten af mot baronens pass. Haren kom i skotthåll och föll för patronus' skott.

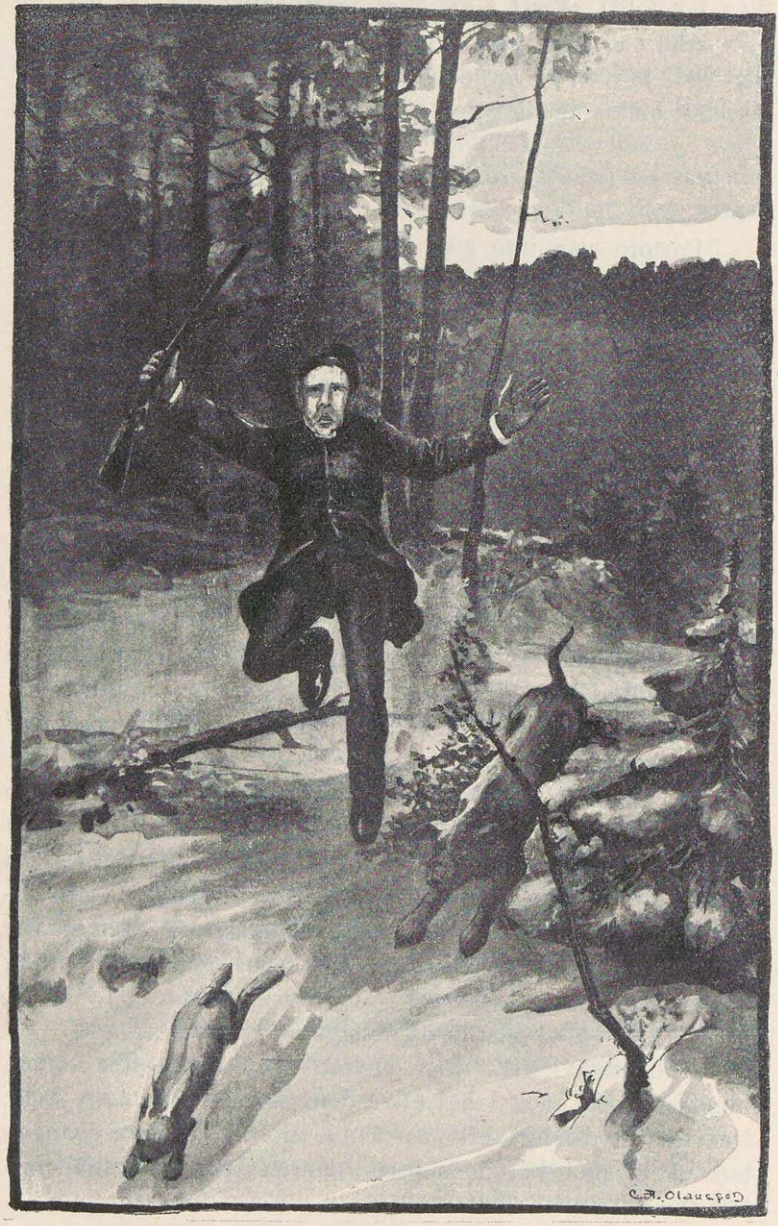

Men innan djuret stannat i sina kullerbyttor, voro hundarne på platsen, och i samma vefva tumlade äfven pastorn halfdöd fram och störtade till marken bredvid haren mellan hundarne.

Baronen blef alldeles förbluffad vid denna syn.

Men omsider begrep han schäsen, begrep hur dåligt det var beställdt med jaktförståndet hos den ärevördige, som låg där flämtande. Och så knäckte denne synddrypande patronus till att skratta så att det ekade i skogen.

— Statt upp, min gode kyrkofader! Ni skall, förbanna mej, få sysslan, ty ett sådant prof, som det ni aflagt i dag, har aldrig förut aflagts för ett pastorat. Ha-ha-ha! Ja, min själ, har ni inte profvat som en karl! Ha-ha-ha! Detta blir min yppersta jakthistoria! grinade baronen, som var nära att förgås af förtjusning.

På det viset fingo Hallaboarna sin präst, och det är inte att undra, öfver, om de för den skull tyckte mindre bra om både profvet och valet.

De gingo också jämt och samt och lurade efter ett tillfälle att ställa till något spektakel, som kunde öfvertyga patronus om, att han gått oförståndigt och lättsinnigt tillväga med kallelsen.

* * *

Så skulle de en tid efteråt välja kyrkstöt å stämma en söndag efter gudstjänsten.

— Ska' inte herr baron öfvervara kyrkostämman! sporde den nye kyrkoherden.

— Nej, de må gärna välja stöt själfva, när jag väljer präst. Men ät middag på Hallaholm, när stämman är öfverstökad! svarade baronen och steg upp i vagnen, som höll vid kyrkoporten.

* * *

Stämman förklarades öppnad och kyrkoherden sporde:

— Hvem vill församlingen välja till kyrkostöt. Inga ansökningar finnas!

— Baron på Hallaholm! ljöd det i korus.

Den arme ordföranden blef alldeles perplex. Han talade och förmanade och nästan grät. Men det hjälpte inte.

Slutligen yttrade en af menigheten:

— Ja' har en kandidat till: Tor i Knutstorp. Och jag anhåller att vi votera med slutna sedlar mellan baronen och honom.

— Tor i Knutstorp! Honom känner jag inte, suckade pastorn.

— Men vi känna honom! Far hans heter Björn! sa' menigheten.

Nå så blef det inte annat råd än att votera, och genom ödets nyck fingo baronen och Tor Björnsson i Knutstorp lika många röster och i följd af pastors utslagsröst vardt den senare vald till kyrkostöt i Halla.

Belåten och god kom pastorn upp till sin patronus och berättade om böndernas fräckhet att vilja välja själfva baronen till kyrkostöt samt huru detta endast genom hans visa utslag blifvit omintetgjordt.

Baronen rasade och svor.

— Nå, men hvem valde de då? sporde han, när han omsider lugnat sig ett grand.

— Jo, någon som jag ännu inte lärt känna. De valde Tor Björnsson i Knutstorp!

— Tor Björnsson i Knutstorp! — eftersade baronen och såg fundersam ut. Tor Björnsson — åh vid alla underjordens makter! Vet kyrkoherden hvem Tor i Knutstorp är? Ah nu går deras fräckhet öfver alla gränser. Tor är rusthållarens i Knutstorp enbetsoxe och är son till min korthornstjur Björn. Ha' de valt honom till kyrkostöt, så må Gud förbarma sig öfver de kreaturen!

— Jo, visst ha de det förmedelst min utslagsröst, såsom af det redan färdigskrifna protokollet synes! stammade pastorn och vardt blek som ett lik.

Men patronus gick fram och tillbaka på sitt golf så att det knakade och mumlade:

— Jojo, kanske det är inte så lämpligt att negligera det förbanskade folkets önskningar nu för tiden. De förstå att hämnas de gökarne.

Och nog var detta en riktig tankegång hos ryttmästaren.

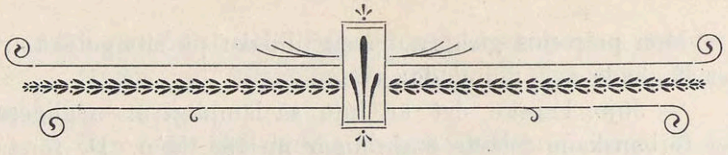

Kuggade i pröfningen.

Med afseende på husförhör vet jag inte, antingen det är förmånligast att hålla dem före eller efter slåttern eller framåt hösten. Det brukas olika i olika socknar.

Men det har jag lagt märke till, att katekesvetandet är störst i de församlingar, där förhören löpa af stapeln på höstsidan och minst, där de hållas efter slåttern, ty det kan man tänka, att folk inte får tid på sig att läsa öfver i slåttertiden.

I alla fall lönar det sig egentligen inte mycket att språka om »läsemötena» nu för tiden, ty det är i alla fall inte något bevändt med dem, se'n de hållas i skolhusen och inte åtföljas af kalas och svalg och utsväfning i pannekakeväg.

Men det är så med det, att ju längre det lider, desto trubbigare och tråkigare blir mänskligheten. Och håller det på så här litet till, blir hela landet befolkadt af endast guitarrspelande och sångbölande gubbar och käringar, som gå och skrymta och spionera på samt kujonera hvarandra.

Nå'n riktig ungdom fins här snart inte.

Förr i världen voro husförhören muntra och roliga tillställningar, ljufliga både för själ och kropp. Man kan inte tänka sig något mera uppfriskande än att höra när

pastorn pröfvade de gamle uti innanläsning eller ställde s. k. grundfrågor på dem.

Jag mins än i dag ett par trefliga paschasor från ett husförhör uppe i Bankeryd, där jag var med och själf pröfvades i min kristendomskunskap, hvilken, gudskelof i alla tider varit af så framstående och öfverlägsen beskaffenhet,

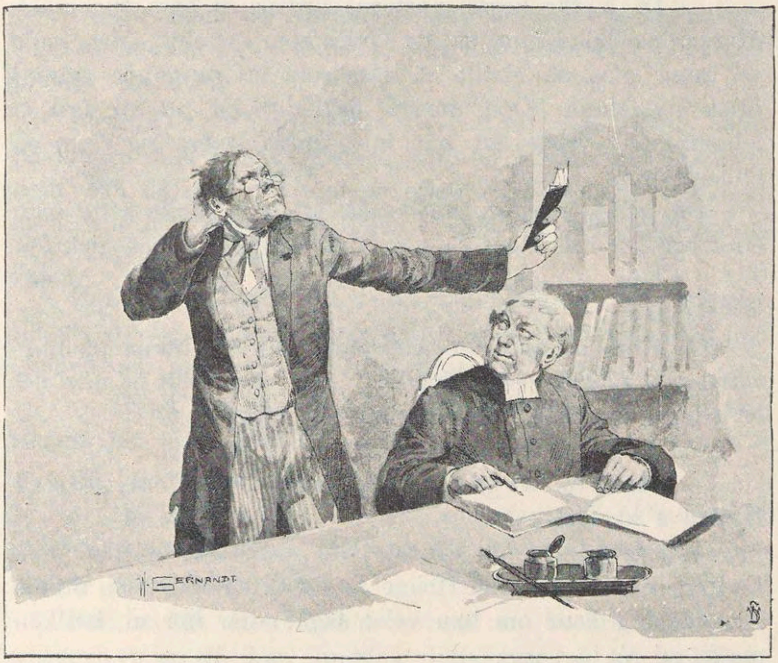

att jag gått segrande ur disputationer både med »träskomakaren» i Hånger, »biskopon i Julosten» och flera andra »vedkastapräster» och profeter i hela landet.

— Var go' och läs den versen! sa' pastorn till gamle Måns i Klenbo.

Måns klef fram till bordet, grep boken och höll henne på armslängd ifrån sig, plirade med ögonen, hostade och grinade värre än en solvarg.

— Dä' är löx! Ja' sir inte ett fnyk, och dä' värsta ä', att ja' glömt glasögonen hemma!

— Ni ska' få låna mina! lät pastorn.

— Tackar mjukast!

När Måns efter mycket stretande fått dem på sig, grinade han än värre samt knäckte till att svära på, att han inte såg bättre för det.

— Di ä' för herra, pastorns briller, di bara suger och drar mina bondögon, så dä' svier som en eld. Men hade ja' mina glas, så skulle ja' läsa som ett rennande vatten! utlät sig Måns. Och därvid fick det lof att bli, fast vi allesammans visste, att han inte kunde stafva sig fram en endaste rad.

Då tänkte pastorn emellertid, att han skulle sätta på'n en fråga för att något så när få veta, hvad gubben gick för.

— Hur många personer ha' vi i gudomen, Måns? sporde han.

— Hm! lät gubben och spände till att räkna på fingrarna och nicka med hufvudet. När han hållit på med det en stund, öppnade han munnen och svarade:

— Vi ha' la sex, vet ja'!

— Sex? inföll pastorn i yttersta förbluffelse — sex? Hvilka ä' de då?

— Abrahams Gu', Isaks Gu' och Jakobs Gu' och Fadren, Sonen och den Helige Ande! skrek Måns och tittade sig omkring som om han velat säga: »här hör ni, hvilken maffe ja' ä'»!

Men pastorn bara runkade på hufvudet, suckade och kallade fram gamle Sven i Skrikebo.

— Ja' kan inte läsa en enda ra', dä säger ja' burdus ifrå' och det får ta' hus hva' i helgotte det vill, ty ingen kan häkta mej för dä'! tillkännagaf Sven.

— Men det bör du lära dig! Det är ingen konst. Se här, detta är ett a! sa' pastorn och pekade i boken.

Sven tittade länge och väl på bokstafven och såg riktigt glad ut.

— Åh tusan ä' dä' ett a! utropade han.

— Jaha, och här ha' vi ett b! fortfor pastorn.

Sven glodde som förut.

— Nä', för f-n, ä' dä ett b?

— Och här ha' vi ett c!

— Kors för sjuttan, sir dä så ut?

— Jojomen, och här är stora D!

— Nä men dä var ett helsike te å si bra ut, nästan som en hvetekringla! Minsann var inte detta bå' roligt och löjeligt! lät Sven.

Pastorn, som inte tyckte att det var skäl uti att hålla på längre med honom gaf sig därefter i färd med oss ungdom, och då gick det som en oljad blixt utefter hela raden, ända tills han pekade på Tilda i Labbarp, och frågade:

— Hvad är det?

Han ville, förstås, att Tilda skulle läsa upp förklaringen till ett stycke, men det begrep hon inte, utan hon slog ner ögonen och rodnade som en törnros.

— Hvad är det? skrek pastorn än en gång och såg rätt så när ett grand ilsk ut.

Då blef Tilda rädd, steg upp neg och bekände:

— Dä' ä' bara en sölkesjal, som jag fick på sommarmärken utå Thure på Målskog för att han skulle få följa mej te Björnebergs äng.

För att åt eftervärlden bevara en beskrifning öfver prästens min, då han undfick detta svar på sin renläriga fråga, behöfves samtliga Upsalaprofessornas pennor. Jag vill inte ens göra ett försök att åstadkomma en sådan skildring.

Förhöret slöts och vi förfogade oss ut till drickatunnan, bränvinsankaret och de hiskliga smörgåsar med ost på, hvilka alla håfvor voro uppställda på bord och bänkar utanför stugan.

När vi dvalts där en stund, kunde vi gå hem, uppbyggda till själen och så stärkta till kroppen, att vi för-

mådde tralla och hojta och skråla, så att det hördes utöfver hela pastoratet.

— Si så, nu ä' förhöret slut i den roten! sa' folket i den öfriga församlingen, när de fingo höra vårt välsignade vrål.

Jaja, det var lif och lust och fröjd och gamman på den tiden!

Men nu finns här inte annat än tevatten och suckan, pust och sura miner, skrymtan och magkatarr.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Dock i vår grannsocken, där de hålla sina husförhör efter slåttern, hade de i fjol en smula lifvadt.

En rik knase och gammal man ifrån en annan församling hade köpt en gård där och flyttat in samt skulle, förstås, till husförhöret, där han i följd af sin mäktighet ju borde blifva en stor bjässe.

Men han var i alla fall led åt'et, ty läsning hörde just inte till hans talanger, och inte ville han gärna skämmas inför sina nya socknemän.

Nåväl, ett par dagar före »läsemötet» gick han bort till själasörjaren och bad att få tala ett par ord i »doldom» med honom.

— Nu ska' pastorn inte bli för sträng ve mej! Ja' har nog attan kunnat läsa, men ja' börjar bli gammal och skrabbig nu, så det vill inte gå så bra och dä' ä' förargligt för en egenråannes karl att behöfva stå och skämmas inför ungdomen, hviskade gubben och lät undfalla sig några ord om, att han skulle komma och sätta in en slaktestut i pastorns ladugård, äss han vore barmhärtig emot honom.

— Ja, ja, Johannes är en gammal hederlig och ärlig man! Kan ni bara göra reda för personerna i gudomen, så ska' ja' inte spörja er om mer! genmälde pastorn.

— Javisst, dä' ska ja' nok klarera! Käringa ska' få instrujera mej i'et! log Johannes och var glad.

Så kom den stora dagen och till sist fick Johannes sin fråga.

— Hvad heter förste personen? frågade pastorn.

— Hva' han heter — hm — —

— Fadren! hviskade pastorn.

— Fadren, ja det förstås, fadren! skrek Johannes.

— Nå den andre då?

— Den andre, jo — hm — —

— Sonen! sufflerade pastorn.

— Sonen! röt gubben. Ja, mötte inte pastorn honom på vägen, så har pojkarackarn, min själ ledt ginvägen till prästagårn mä' stuten.

Där blef efter den betan ett svårt och ganska syndfullt fnissande i hörnen, och ifrån den stunden anses Johannes som en stor spektakelmakare och en ganska framstående syndare i Lungamosa socken.

Men det är en orätt uppfattning, ty i själfva verket är Johannes mera enfaldig än hädisk.

När pastorn kom hem, stod emellertid stuten i hans ladugård. Och det var ju inte något ondt i det.

Ett famntag.

Stackars Anna Stina! Hon hade aldrig haft något pojkatycke.

Det vill säga, att pojkarna hade aldrig tyckt om henne. Men själf hade hon tyckt om pojkar i alla da'r, så att det rent knakat uti henne.

När hon var så där krings vid tjuguår, blef hon för en tid liksom fjantig för en kärlekshandels skull, och jag tror knappt att hon repade sig fullständigt sedan dess, ty så fort det blef fråga om giftermålsaffärer eller något, som stod i samband med dylikt, gick det rundt för henne.

Hon var allt till naturen i ungdomen litet inbilsk af sig och tyckte, såsom flickor i allmänhet bruka göra, att hon var grann, och därför inbillade hon sig också, att ingen karl kunde se henne utan att bums bli kär i henne.

Nu var Karl i Flahult, som var socknens raskaste och grannaste pojk, tillika en stor stopastolle och han plågades heller inte af något allt för godt hjärta, hvadan den vildbattungen och syndaren hade en vådlig ro af att gyckla och stollas med töserna och allra mest med den lilla Anna Stina i Fållen.

Det höll han på med en hel sommar och gick och intalade henne, att fast största delen af de andra flickorna i socknen hängde efter honom som ärtrefvor, så var det dock endast till henne allena, som hans håg stod.

Och Anna Stina i sin enfald trodde honom.

Far hennes förmanade henne visserligen och försökte öfvertyga henne, att Kalle inte hade någon mening med hvad han pratade, — men det halp inte. Tvärtom blef hon allt mera etter befängd.

— Men du kan väl begripa, att han, som kan få hvilken helgårdsflicka som hälst, inte tar dej, som ingenting har. Och inte har du någon vidare vackerlek att bögga på! predikade gubben.

— Dä' hjälper inte hva' I säjer, far! Han har sagt öfver hundra gånger, att vi ska' gefta oss! mente Anna Stina och knyckte på nacken och var så säker på Kalle som på domen.

Men framåt hösten begaf det sig, att Kalle likväl tog ut lysningssedel med en annan tös i socknen, såsom ju också hvar och en kunde tänka, att han skulle göra.

Då blef Anna Stina, som vid den där momangen var omkring tjugo år, liksom en smula »vurmer» en liten tid.

Inte på det viset, att hon tog till att magra och tackla af och önska sig döden eller dylikt, som är fint och modernt, utan hon gick för sig själf och bet på tänderna och grunnade på, hur hon skulle kunna göra Kalle ett reelt spratt.

Hon ville visst inte slänga svafvelsyra i ögonen på'n, ty så långt äro vi inte komna ännu ute på landsbygden. Hon törstade blott efter ett tillfälle att få chikanera och, som det heter, skälla ut honom på folkavis midt ibland mycket männ skor.

Och på den saken funderade hon så skarpt, att folk trodde att hon gick och var halftoseter.

Nå, omsider fick hon en plan färdig.

Söndagen före bröllopet gick hon till kyrkan och lagade, att hon träffade på den trolöse, när han befann sig midt inne i en stor folkskock på kyrkogården.

— Nä', si gu'da, menedare! sa' hon och gjorde sig till och neg för Kalle samt var så ilsk, att underkäken darrade och skalf på henne.

Menedare? Hva' i hundingen menar du med dä? sporde Kalle. Och folket till att gapa och grina.

— Jo, dä' ä' just hva' du ä', och dä' ä' en ovanlig syn att si en sådan här i sockna. Till och med di gamla ha inte sett en så'n förr här på orten, så du kan visa dej för pängar, äss du behöfde det! bjäbbade Anna Stina.

Kalle blef för en stund alldeles perplex och visste just inte antingen han skulle bli ilsk eller grina.

Men till sist gjorde han det senare och frågade:

— Hva' i all sin da' har ja' då svurjet falskt på?

— Jo, du svor inte en utan tio gånger på, att vi skulle gefta oss.

— Ja, gubevars, hvad ja' det gjorde och dä' ska' vi väl också göra!

— Ska' göra? Men nu är det ju allt utlyst för dej?

— Än se'n då? Ja' sa' vesst att vi ska' gefta oss och det ska' vi ju göra, men *hvar för sig lell*, Anna Stina. På annat vis mente jag inte, begriper du väl!

Det är onödigt att omtala, hur illa skamsen den stackars tösen blef och hur vådligt de kringstående togo till att skratta och flabba, alldeles som om de varit på en lekstuga i stället för på en kyrkogård.

Men när den här paschasan kom ut i socknen, så bidrog hon just inte att förskaffa Anna Stina något större pojkatycke. Ty man älskar inte den, som folk grinar åt.

Så gick det år efter år, tiotal efter tiotal. Kärleken brann inom henne och på giftermål tänkte hon, och hon kunde inte begripa, hvad manfolket var af för slags materia, efter det inte ville nappa. Ty jämt och ständigt inbillade hon sig, att hon var föremål för dess längtan och tillbedjan.

Så fort någon bara tittade åt henne, tänkte hon alltid:

— Siså för katten, nu vill den ha' mej också!

En gång, när hon varit på potatisplockhjälpe, kom hon hem till far sin om kvällen och sa':

— Te våren flöttar ja', så möcke kan ja' säga!

— Hvart då?

— Ja' ska' gefta mej med Kalle på Moen!

— Gualof! Har han sagt nå't te' dej?

— Nä, inte precis direkto, men han har kastat sju potäter i min rögg i da', så att dä' rent sjongt i skrofvet på me'.

— Inte ä' väl dä' ett rejält frieri?

— Ä' dä' inte? Men hade han inte velat mej nå't, så hade han väl inte dängt potäter på me heller!

Kalle ville henne dock ingenting, åtminstone inte i den vägen, och Anna Stina fick gå där år ut och år in och lida och bida och jäktas af sitt hjärta, ty kärleken är, som sagdt, vådlig.

Men en vår blef hennes granne, Johan i Hägnen, änkeman och det började verkligen likna sig till, att gubbskrabben skulle blifva vid Anna Stina till slutet.

På eftersommaren avancerade det verkligen så långt, att de mer än en gång satte möte i Hägnens kohage, när sol hade gått ner.

Låt mej nu tänka efter, så att jag inte ljuger. Jo, det var en fredagskväll. Bra skumt var det, så det var rätt passeligt väder, och Anna Stina och Johan skulle mötas på vanligt ställe.

Men hon kunde förstås inte styra sig till utsatt tid, utan skumpade i väg en kvart förut och smet fram på fästigen nere i hagen.

Rätt som hon gick fick hon höra, att någon kom fnaskandes henne till mötes, och hon kunde naturligtvis inte tänka sig, att det var någon annan än hennes gubbe.

Svårt har hon att se i mörker också, sjåtan, gammal som hon blifvit under tiden.

— Jaså, du kommer allaredan, min lelle kelegris! lät hon, bredde ut armarna och ilade att ta' Johan i famn.

Men det var så långt ifrån Johan, att det tvärtom var hans enbetsstut, som Anna Stina rände på. Stuten kom i stilla fred fästigen fram för att lägga sig öfver natten under

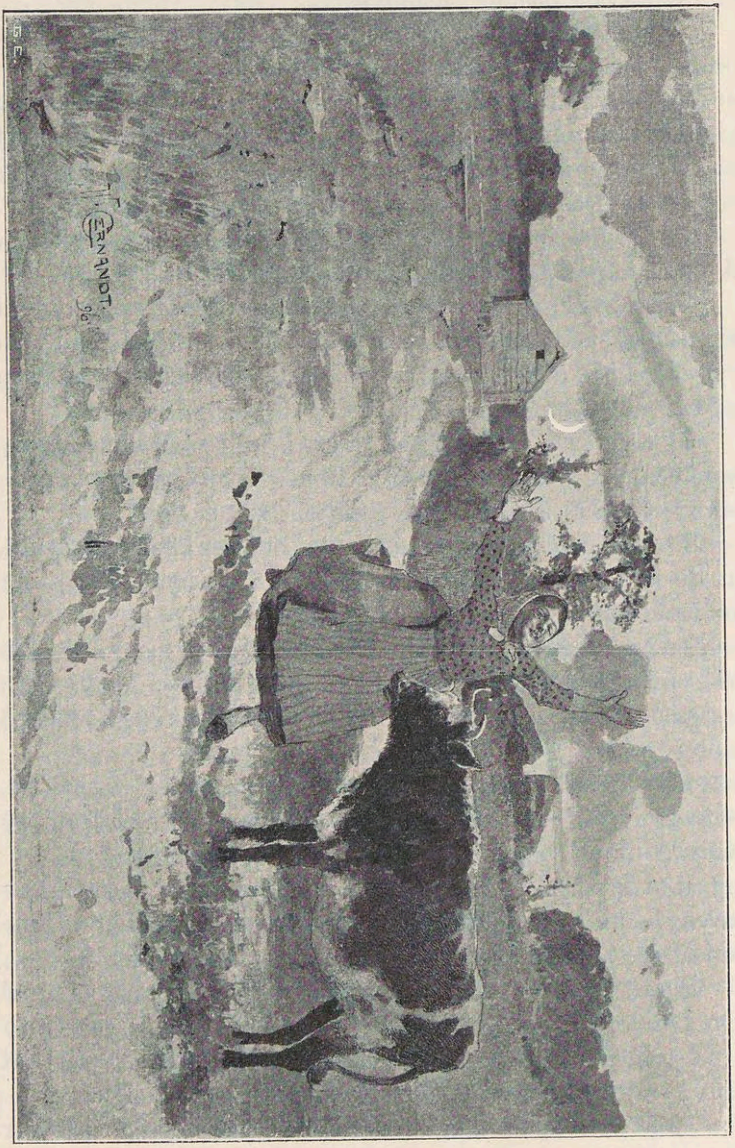
J. ERNST

den stora eken vid stättan, — och han anade intet ondt, förrän gumman flög på'n och ville kyssa'n.

Stuten kunde ju inte bli annat än både snopen och förargad.

Han slängde till med hufvudet, så att han rände hornet i det vänstra ögat på Anna Stina och bölade. Denna tog också till att tjuta i sin stad, ty ögat är en ömtålig lem. Så där blef ett fasligt väsen i kohagen.

Anna Stina måste in på sjukhuset, och alla människor ömkade sig öfver henne och tyckte, att det var stor synd om det arma kräket, så att till och med komministern, som annars inte brukar lägga sig i kärlekssaker, under tiden kallade till sig Johan, förmanade honom och sa':

— När nu Anna Stina blir utskrifven från sjukhuset, så är du väl snäll och gifter dig med henne, ty du var i alla fall skuld till hennes olycka!

— Får si! Men blir hon enögd, så ger ja' henne attan! genmälde Johan.

Stackars Anna Stina! Hon blef enögd.

Sven Stutasprängare.

Det var inte så förunderligt just, om Sven Sågare blef litet konstig i hufvudet. Inte hade han af begynnelsen varit något ljushufvud, det förstås, men innan han blef gift och några år efteråt också hade han varit som andra människor samt arbetat och försökt dra' sig fram och försörja sig på ärligt vis.

Dock käxade Greta allt för rasande på'n, så fort hon kom i hans närhet, och för hvart år, som gick, blef hon allt ettrigare och värre.

Det tålde Svens skalle inte vid, utan han blef, som man säger, lite mellankalkonisk till humöret och konfyser på alla sätt och vis, så att de tordes inte ha' honom nere i sågen längre.

Men dummare blef han ändå inte, gualof, eller slöare heller, än att han ville äta, och då fann han på att vanka omkring och predika i socknarna. På det viset fick han födan en långlig tid och kunde på samma gång hålla sig afsides från Gretas förfärliga trut. Ty han var allt illmarig också, den sjåtern.

Men när han inte skickade hem nå'nting till henne af det goda, som han predikade sig till och tiggde ihop i gårdarna, blef Greta rasande och beslöt sig för att fördärfva predikoämbetet för honom.

Ty så pass inpiskad och grym var hon till humöret. Till den ändan satte hon efter honom samt träffade till sist på den arme korsdragaren borta i Björkhult, långt hundingen i våld i andra häradet. Och hon kom olyckligtvis dit en kväll, just som Sven stigit upp på ett bord i en stuga och nyss börjat tyda ut skriften för en skock folk.

— Jaså, du står där och himlar dej och ljuger för folk, du skojare! skrek hon till, så fort hon trädde näsan inom dörren.'

Sven blef naturligtvis mållös, när han fick syn på sin hustru, och inte blott det, utan han blef äfven så besattandes perplex, att han dråsade neder af bordet och höll på att rakt fördärfva en gammal döf käring, som satt där bredvid och vaggade med hufvudet.

Folket kom sig heller ingenting för, utan trodde såsom sanningen var, att det var satanas själf, som kom att förgöra deras lilla andaktsstund.

— Ska' du gå omkring och skrömta och må väl och låta hustru din sitta hemma och svälta, så att ögonen kunna trilla ur hösen på henne, din usling, för dä' ä' du, vet du dä', du! Har du gjort ett enda rejält dagsverke på tre månars ti', din latoxe? Eller brytt dej om hemmet? Har du dä', du bedragare, för dä' ä' du, så möcke du vet dä'! Du predika! Du snushane, som inte ä' mer väckt än min gamle underkjortel. Eller kanske du ä' dä', du klubbeduns, som knappt kan läsa i bok och inte sjonga en strof? Eller kanske du inte svärjer och regerar och slåss, när du ä' hemma i ditt hus, du vålddriftande kreatur, för dä' ä' du, så du är! Och inte ä' I stort likare heller, som ge er till att höra på en sådan där ulf i fårakläder! fräste Greta och trängde sig fram liksom för att gripa sin gubbe i peruken.

Men just i detta högtidliga ögonblick försiggick något fruktansvärdt i själen på Sven.

Måntro, att bli så chikanerad inför sitt auditorium och att se hoppet om ett sorgfritt och på sitt sätt äfven ärorikt lif, fyldt af andakt, fläskpannkaka och kaffe, med ens grusadt,

det var minsann kitsligt nog. Också blef Sven i ett enda tempo så ilsk, att han inte visste hvarken hvad han sa' eller hvad han gjorde.

Just som käringen därför sträckte fram näfven för att grabba tag i honom for han upp och röt mera som ett vilddjur än som en from botpredikant:

— Låna mig en käpp, go' vänner, så ska' jag bota den helsekes markattan! Och en syndaträl gaf honom sin staf, hvarefter där blef det konstigaste bönemöte, som väl någonsin hållits i trakten.

Sven drämde på sin hälft så att det sang i henne, och han svor och röt och regerade precis som en ond ande. Greta tjöt, och kvinnorna bland åhörarne höllo med henne, det förstås.

Gubbarne togo däremot Svens parti. Man kan nog tänka sig oväsendet, men att beskrifva det går ingen i land med.

Smörj fick Greta, och så långt var då allt godt och väl. Men Svens predikarbana vardt ändå ohjälpligen fördärfvad genom denna tillställning.

Visserligen är folket i det häradet inte just så nogräknadt eller bortskämdt med afseende på predikanter, men säkert är, att när Sven ansåg sig ha tillräckligt användt påken och slängt honom ifrån sig, så höll också folket före, att han i alla afseenden fyllt sin mission.

— Låt oss nu ta' opp en sång ofvanpå detta! lät emellertid Sven och sökte ånyo krafla upp på bordet.

Men åhörarna voro inte med på't, utan letade fram sina hättor och sa':

— Tag du din käring och gack åt helsefyr med henne. Man ska' inte röra ihop gröt och pannkaka eller slagsmål och Guss' or'!

— Vänta lite go' vänner, så ska' jag förklara hela schäsen, för jag vill stå ren inför er! bad Sven.

Men det var förgäfves.

De kvinnliga åhörarne började på att ballra och skrika och skälla ut honom med de värsta ord, som finnas i mänskligt tungomål samt bevisade honom med skriften, att vilddjuret i Uppenbarelseboken var ett helgon emot honom.

Och med det beskedet fick det äkta paret lägga i väg mot hemhållet.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

När nu predikandet på detta sätt tagit en ända med förskräckelse för Sven, slog han sig på spådomskonst och kreatursbotande, hvilket inte är något oäfvet göra ute på landet.

Det skadar inte heller en kreatursbotare om han är lite vriden i knoppen, ty det håller folket för ett bevis på öfvermått af visdom.

Det dröjde också inte så värst länge, förrän Sven förskaffat sig ett rätt bra rykte som förståsigpåare i läkareväg, och praktik fick han.

Han luffade dag ut och dag in omkring i bygderna med ett par påsar på ryggen. I den ena hade han krut och i den andra dyfvelsträck, så han luktade och stank såsom ett kreatur långa vägar omkring.

Krut och dyfvelsträck voro den enda medicin han kände till, och det vrok han i djuren, så att det stod härliga till.

Så kom han en kväll ner till Jösse i Sjöhemmet och bad att få låna hus öfver natten.

— Du kommer som du vore efterskickad. Min stora stut är så rasanes sjuk! lät Jösse.

— Dä' ska' vi väl snart bota! mente Sven och så begåfvo sig gubbarna utåt fähuset och smorde i oxen ungefär ett halft skålpund, hvarjämte Sven gjorde lite signeri öfver ryggen på'n.

Efter några timmar gingo de åter ut för att se till hvad verkan medicinen haft.

Men stuten hade, gunås, blifvit sämre i stället för bättre.

— Han får lof ha' en större dosis! förklarade Sven och tog ånyo fram sin krutpåse. Jösses käring skulle sköta lyset medan gubbarna hjälptes åt att tratta krutet i stutakräket.

Hur nu käringen ställt sig med taljdanken, det vete Herren i höjden, men stuten, som ville rädda sig, stötte till gumman, så att ljuset for i krutet och en explosion uppstod.

Hela stutens hufvud sprängdes, och det ena hornet flabbades för en stund fast vid Jösses hufvud, hvaraf den arme gubben sedan fått namnet »Horndal».

Sven slängde hufvudstupa in i svinhuset och käringen fick företaga en liten himlafärd upp på hörännet. Ett sådant elände har nästan aldrig förut sports i grannhället.

Men en stor och välsignad sak var det, att inte hela fähuset sprängdes i luften eller tog eld.

Där lågo de nu på hvar sitt håll och hojtade.

— Lefver du Jösse? ropade Sven utur svinhuset.

— Ja, med lite lif! Men ja' vet inte hvad det är, som hänger fast vid hufvudet på mej! sa' Jösse.

— Jag hör inte Lisa! Ho' måtte väl aldrig va' sprängd ihjäl? fortsatte Sven.

— Gu' vet men det ger ja' attan, bara stuten ä' bevarad! svarade Jösse, ty så mörkt och rökigt som det var, kunde han inte se, huru illa det stod till.

Men till sist kom Lisa ner och visade mera sinnesnärvaro än de båda männen, ty hon sprang efter ett annat ljus.

Då fingo de se hornet, som förmedelst en bit af huden hängde fast vid hufvudet på Jösse, och de bäfvade, både Lisa och Sven, ty de trodde i början, att det var själfva hin onde, som de hade framför sig i krut- och svafveloset. Till sist kände de likväl igen Jösse på skinnbyxorna. Men när de sedan fingo syn på stutens söndersprängda och döda

tillstånd, blef Jösse alldeles ifrån sig, och han grät, slet sig i håret och tjöt:

— Jag vet inte hva' jag har gjort för ondt, eftersom stuten liggen död i stället för Lisa, som är frisk och färdig. Dä' hade var't mindre förlust och skada, om ho' eller du, Sven, hade farit åt helsefyr och stuten fått lefva! Han va' värd hundratjugu! väsnades Jösse.

— Dä' är din skull alltihop, Sven! Du har hatt hit krutet, din rackare, och du är så go' och betalar stuten på eviga fläcken! skrek Lisa.

— Men det var du, som släppte värmen i krutet! protesterade Sven.

På det viset blef där ett vådligt gräl, som slutade med slagsmål.

Sven blef bet i den bataljen, ty han hade ju två emot sig, och dagen efter kom han hem i ett söndersargadt och fördärfvadt skick.

Det var klart, att historien om stutasprängningen snart började göra sin rond i pastoratet, och Sven, som nu inte kunde tro annat, än att hans praktik var slut begärde fattigunderstöd.

Men kommunalnämnden, som alltid är rasande på sådana ansökningar, gaf honom i stället för understöd ett betyg om stor skicklighet i häfvandet af alla djursjukdomar och sa' till honom:

— Gack du opp åt grannhäradet, Sven, där dom inte har reda på Jösses olöcklie stut, och bota bå' folk och fä, så få de fö' dej och så slippa vi nå'n tunga af dig. Här har du ett bety' som talar latin och som ger dej bättre kost än vår kommun kan komma ut med!

Kan man tänka sej sicket djup det kan vara i en kommunalnämd, och hur knifvigt och djädrigt de kunna lura ut sakerna!

Sven tog betyget samt masade åstad åt det föreskrifna hållet och där går han väl än och praktiserar.

Hur Kalle på Nabben friade.

Det ä' då skröpligt, att Kalle inte på vis eller sätt kan komma sej för att fria och gefta sej och va' som folk. Du ska' få si, att han blir oss ett sorgebarn, Kajsa! sa' Erik på Nabben en kväll till hustru sin, när de voro ensamma inne, medan Kalle var ute och kastade några strå till nattfoder framför fänaden i la'gården.

— Ja, du säger nå't du, Erik! Ä'ke han en syltefot och en fjattelin, som inte törs barka åstad, när här finns så fullt af flecker i sockna, att en rent kan gö' svin med dom, och han inte behöfde göra mer än bara räcka ut labben för att få en på hvart finger, rik och behållen, som han ju ä', utan här ligger nu täcken och bolstrar och allt det linnena, som han skulle ha', och malätes och fördärfvas på vinden. Lofva honom smörj du, om han inte går och

friar på eviga fläcken, så att han kan ta hemmanet och vi få komma i ro! Ta' du te' käppen och lär honom tya sej te' fruntimmer. Vi ä' rakt inte försvarade mä', att han går här som en stolle. Dä' ä' ju precis mot bå' skreft och relijon och skeck och ordning! predikade Kajsa och vispade och regerade i grötgrytan, så att det fräste om'et borta i spisen.

* * *

Men under tiden gick Kalle ute i ladugården och stampade och anade rakt intet ondt.

De hade inte mera än den sonen i Nabben, och inte var han just heller mycket att hurra för, så de kunde då inte säga, att de hade »en men ett lejon». Ty det må den evige Guden veta, att nå'n lejonnatur hade Kalle inte, i fall han ens hade nå'n natur alls.

Enligt den gängse landtbosmaken var han just inte så rasande ful, ty han hade i hög grad krithvitt hår och inte det ringaste hopp om att nånsin få något skägg. Näsan var inte precis romersk på honom, utan hon liknade snarare en frusen potatis af den här gamla hvita sorten med djupa ögon uti, och för öfrigt såg han ut i synen som en blåsur mjölk, eller som om han varit vattenlagd en tid. Annars var det ingen fara med honom, så för utseendets skull kunde han då blifvit gift hundra gånger om året, ifall han satt den sidan till.

Men han var rädd för fruntimmer som för skam, och det bevisar då i det hela, att han inte var så dum, som många höllo honom för. Ty det får då både jag och många med mig lof att erkänna, att hade vi inte i ungdomen varit dumma och toseta efter kvinnfolk, så hade vi varit tusen gånger bättre och likare karlar än vi nu ä'.

Men Kalle på Nabben var i alla fall en smula konstig i knoppen, som man säger.

Lisa i Fåfängan har sagdt både till mig och tusentals andra, att han inte var född »konfyser», utan att han

blef liksom svårmodig och blyg efter en vådlig smörj, som han en gång fick af far sin.

Det skulle ha gått till på det viset, att Kalle en dag skulle köra ett lass bräder till sta'n. Detta gjorde han och sålde dem också, men så kom han i ledt sällskap därinne, ty sådant är det godt om i städerna, som man vet, och och det gjorde, att Kalleskråen kom hem på kvällen ösfull och utan bräapängar.

Då lär Erik i vredesmod ha dängt till pojken med en målstake i skallen.

— Och den skrällen rubbade, kantänka, tankeverket på'n! påstod Lisa. Och fastän hon är en rysansvärd ränna- och kaffekäring samt ingalunda något egentligt sanningsvittne, så låter detta inte precis likt lögn.

* * *

Nå, när denne Kalle ifrågavarande kväll återvände in i stugan till föräldrarne, hade far hans i följd af det samtal, som vi haft glädjen anföra här i begynnelsen, fått på sig en imperatorisk min. Kalle rent skyggade till, när han fick se hur gubben rynkade ögonbrynen och satte ut munnen.

— Du ä' allt en skrabbelin och en svinpäls du, Kalle, började gubben.

— Jaha så! lät pojken och satte sig på sofflocket.

— Ja, dä' ä' just hva' du ä', och här får lof bli en annan ställning, begriper du.

— Måntro dä!

— Joho du, och nu ä' dä' du som friar och gefter dej och det burdus och på eviga momangen, förstår du!

— Nähej, det ä' just hva' ja inte duger te'. Allting annat ska' ja' bju' te' att göra, men fria det går ja' aldri' i land mä', lät Kalle.

— Jaså, du vill lägga oss bägge gamla i grafva, din krubbebitare, hällre än att lägga dej till med en hustru. Men jag ska' min själ lära dej fria, jag! skrek Erik och tog

till brandstaken och började hyfla öfver ryggtaflan på den stackars pojken.

— Ja, slöss I, far, bäst I vell, men friar gör ja' inte ändå! grät pojken.

Till slut blef gubben honom likväl för öfvermäktig, och inte är det häller så godt att hålla stånd, när en brandstake hviner och viftar kring armar och ben på en.

Om en stund sprang också Kalle baklänges rundt omkring i stugan och tjöt och hojtade.

— Skona lifvet, skona lifvet!

— Vell du fria då, din rackare! röt gubben.

— Ja, ja, släng bara ifrå' er staken, så ska ja' fria år ut och år in och aldri' göra annat.

Då kastade Erik sitt tillhygge och tittade segerstolt på Kajsa.

— Sir du det, att ja' bankade allt förnuft i honom till slut! sa' han och torkade af sig svetten i ansiktet med skjortärmen.

* * *

Se'n bestämdes det efter en lång öfverläggning, att Kalle dagen efteråt skulle ge sig i väg till änkan i Nyhemmet, hvars dotter ansågs passelig och bra till att blifva mor i Nabben.

— Hon är inte så värst barbent, och när mor hennes dör, får hon mer! lät Erik.

— Och tänk hva' det ska' smaka för oss gamla att sleppa hemmansbruket! jublade Kajsa.

Men Kalle han jublade minsann inte.

* * *

Serradö, dagen efter gjordes Kalle i ordning för giljaresärden och gubben följde med för att se efter att han verkligen gick dit han skulle.

Pojken såg ut som om han skulle masat fram till en stupstock, och Erik hade för säkerhetens skull tagit med

sig en karbas, i fall Kalle skulle börja tredskas när det gällde på.

Då de omsider kommo i närheten af Nyhemmet, upphof gubben sin röst och sa', i det han ristade karbasen framför ögonen på sonen:

— Gack nu in och fria, din lufver, och krumbukta inte, för då vet du hvad det gäller. Jag töfvar härute tills du kommer igen. Kvicka nu på! slöt han och gaf den arme friaren ett litet snärtande på bakhasorna med käppen.

En stund efteråt satt alltså Kalle på en stol i Nyhemmet och tummade hättan mellan fingrarne. Änkan var ensam hemma.

— Hva' hör du å' Kalle lelle? sporde hon och makade kaffekokarn intill värmen i spisen.

— Åh, just ingenting. Men far sa' te' mej, att jag skulle gå hit och fria.

Änkestollan, som var illa glad åt manfolk, trodde förstås, att det var till henne han friade, och inte kom pojken sig häller i sin blygsamhet för att rätta henne. Som en pil for hon bort och satte sig i knä't på'n.

— Det var klokt tänkt af far din! Nu får Tilda ta' Sven i Störjamålen och bo här, och så flöttar ja' te' ert! lät hon och klappade pojken på kinderna och kramade honom om halsen, så den stackarn knappt kunde få fram andan. Gu' tröste den som råkar ut för en änka.

Men till sist vande sig Kalle vid det och tyckte inte så fasligt illa om'et heller, fastän att det var litet konstigt för honom i början.

Se'n blef där, gubevars, kaffe och doppning. Tiden gick och det dröjde om allt längre och längre, så Erik, hvilken hölls bakom fähusen, började bli otålig.

När han stått där ett par timmar blef han ilsk och gick in.

Ni kan tro, att han blef litet flat, när han öppnade dörren och fick se änkan sitta i knäet på Kalle, och när han skam till sägandes också fick höra liksom smällar af kyssar.

— Ä' du ryss rasande pojk! Hva' tar du dej te' med din blifvande svärmor?

— Svärmor? Nähej du! Kalle har friat te' mej ärligt och på folkavis, så han har rätti'het! sa' änkan och for upp på golfvet och rodnade.

— Men det var ju Tilda, han skulle fria till. Sa' ja' dej inte dä', Kalle?

— Jo, det kan väl hända, men nu har ja' i alla fall kösst mor hennes, och då är dä' väl bäst att jag tar henne, lät Kalle.

— Nå, så köss te' då i Guss namn, för hufvudknuten ä' i alla fall att du blir geft, din skrådaling! utbrast Erik och gaf dem på det viset sin välsignelse.

Tidens tand.

Tiden är en öfverdängare att kunna skapa om mångahanda af det, som finns här i världen, och han håller i med det där omskapandet dag ut och dag in, år ut och år in.

Han hvilar inte en endaste liten sekund för att dra' andan till sig, utan han knogar och går på i ullstrumporna jämt och beständigt såväl natt som dag och blir aldrig trött. Han är alltså en trogen och bra dagsverkare.

Sådana, som vilja störta sig i elände och giftermål, skälla ut honom och påstå, att han skrider fram mycke för sakta, att han rör sig som ett kryp på en tjärsticka. Men hvad mig beträffar, håller jag före, att han är allt för häftig i sina rörelser. Jag skulle allra helst vilja ta' honom i vingen och hålla honom tillbaka ett grand, ty efter som jag har så kallade ackommodationsvexlar i banken, tycker jag, att han rusar på som ett vilddjur och sätter i väg såsom en af gref Rosens kapplöpningshästar.

Och så grymt han far fram med saker och ting sen.

Man vet knappast ordet af förrän han ruskat håret af hjässan på en, utan att man känt det eller begriper, hur det gått till. Och rätt som man går här och trallar och slår för flickor och tycker, att man är såsom ett ungt lejon och såsom en pojk, finner man en morgon, när man tittar i spegeln, att man helt hastigt och lustigt börjat »gubba» till.

Anagga den tiden! Han har ju inte försyn för någonting. Öfverallt ränner han in sin tand och gnager, den filfrasen. Han låter ej ens de vackra flickorna vara i fred och behålla sin skönhet och tjusningsförmåga. Nä' gubevars. Han behandlar dem till och med sämre än oss karlslokar, hvilka han stundom liksom i ett anfall af godt lynne roar sig med att försköna, såsom fallet lär vara med kungen och mig, som varda allt stiligare ju äldre och gråare vi bli, så att vi äro till en svår hjärtepina samt åstadkomma gruflig ödeläggelse bland landsens kvinnor af alla klasser, stånd och åldrar.

Men mot de unga och särdeles mot de allra vackraste flickorna är tiden, med förlof sagdt, en stor drummel.

När han behandlat dem efter sin järnhårda metod ett par decennier, tussar han dem på oss såsom de blågråaste och hemskaste käringar eller svärmödrar, tandlösa samt fulla af galla och etter och egoism.

Det är just för den skull, som vi karlar också med tiden bli knarriga och djädriga i ord och åthäfvor."

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jag kom att tänka på dessa sanningar och tidens framfart med människor och pantalonger och klädningar, när vi härom aftonen voro ute på en liten morkulljakt bortåt Fästampahållet, Pett'son och jag.

Vi sto där i det gamla »draget» och lyssnade och glodde samt tummade bösshanarne i längtan och förbidan, när vi plötsligt fingo höra ett förskräckligt svärjande och illvrålande från Fästampen. Det var en karl, som svor, och ett fruntimmer, som vrålade och skällde. Det hörde vi tydligt.

— Det är bestämdt nån, som håller på att mörda en stackars kvinna! sa' jag.

— Nä' gubevars! Dä ä' bara Pelle, som daljar upp hustru sin därinne. Och dä ä inte mer än hans rätt! sa' Pett'son.

— För resten kan vi gärna gå dit och syna dom efter bataljen, när vi nedlagt morkullera! Dä kan va lärorikt nog, fortsatte han.

Men det såg ut, som om det där väsendet i Fästampen skrämt fåglarna och förmått dem att söka sig en annan plats för sitt kärleksmöte den kvällen, ty vi fingo inte höra så mycket som ett vingslag en gång. Ekorrar och igelkottar voro det enda villebråd vi skönjde, och för den skull

blefvo vi arga och svängde ner öfver Fästampen på hemhållet.

Där stod Pelle och doppade ansiktet i vattenhon vid brunnen. Det rann blod ur näsan på'n och kinderna voro svullna och strimmiga och upprispade, som om man hade kastat en ilsken katt i synen på karlstackarn.

— Har du varit fuller och ramlat omkull, Pelle? sporde Pett'son.

— Nä för all del! Här har inte vart en droppe i huset se'n jul. Men jag råkade lägga te' Stafva mä' spadskaftet i röggen, och det tåldes inte kantänka, utan hon flög på mej å började rifvas och slöss, så ja' blef tvungen å ge henne ett par dängare till utå skaftet, innan jag kunde få henne ifrå kröppen på mej.

— Hvarför skulle du smeka henne mä' spadskaftet? lät jag.

— Åh, hon gick härute och tjåtade och skällde och sa' som vanligt, att ja' är' en lathunn!

Och Pelle frustade blod samt såg ut som om en granat kreverat i skallen på'n.

Så gingo vi in för att se, hur det stod till med Stafva. Hon hade allt fått några bra nyp, för hon gick krokig och ömmade ryggen alldeles förskräckligt. Men arg var hon, och när hon fick syn på oss och Pelle, knäckte hon till att skälla ut allt manligt kött i en sådan tonart och med sådana ord, att de inte af mig kunna utsägas. Och då kan man nog veta, att de inte voro just så vackra.

— Skrömtare, lögnhalsar, svin och kreatur och äktenskapsdjäflar ä' ni. I gör ingenting i världen annat än plåga stackars osköldia fruntemmer och bedra dem och proppa dem fulla mä' lögner och fördärfva dem! Här ska' I få si hurudana I ä! fräste hon och rusade efter ett papper, som låg i bibeln.

— Här ä' ett kärleksbref ifrå Pelle, när han friade te' mej. Nu ska' I få si hva' han lofvade då, och titta sen på min rögg, så få I si, hur han hållet dä! Och vi läste brefvet.

Där stod bland annat:

»Evigt älskade hvän och kärleksblomba! Dej ska ja bära på mina bare arma igönom hela lifvet ända te' evihetens port, för du ä' snällare än en ängel i himmolan och miljoner gånger grannare än drottningen af Saba. Om du

refve ut mett höjra öja, så kunne dä' inte göra annat än godt, och ja' skulle kössa näfven, som du gjorde't mä, så pass ällskar ja dej nu och in till min sista pust. När ja' tänker på hur löcklia vi bli, så går det omkring i skallen på mej, så att ja' vell ramla ikull, för du smakar bättre än sötost, och di andedräkt osar skönare än korfvakrydder.»

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Ge attan och läs längre i dä' där brefvet, som ho tar fram och slår mej mä' hvar gång ho' ä' illsk och besatt af den onde. Ja' skrefve't når ja' va' ong och dum! Men efter som ho' inte vell ge mä' sej, markatta, så ska' I få läsa hva' ho'! dä' förhärdade falska etterboet skref te' mej på den ti'en afbröt Pelle och tog fram ett papper ur sin chiffonier. Och vi läste:

»— — — lelle välsignade Pelle tror du inte, att ja' töcker tusen gånger mer om dej än du om mej. Ja' får inte en blunn i mina ögon en endaste natt, utan legger bara och tänker på hur rolit och godt dä' ska' bli, när vi kommer ihop. Då ska' ja' kössa dej da'n igönom och tvätta dej på halsen om söndagsmornarna och smörja dina stöflar, och hvareviga kväll ska' ja' baka pannekaka åt dej i stället för å koka gröt, så länge du lefver. Och om du rätt skulle komma fuller ifrå sta'n, så allri ett ondt ord ur min mun, bara klappning och kössning, hör du dä. Och inte ska' du behöfva slita, utan ja' ska' hjälpa dig i utegärningera och stå dej bi bå ute och inne natt och da' mä hela min store tjärlek ännа tells ja' läggs i grafva, för du ä' min — —»

Här ryckte Stafva brefvet ifrån Pett'son och slängde det på elden.

När Pelle såg detta, ville han slita sitt bref från henne, och innan Pett'son och jag visste ordet af, voro de åter i hals och hår på hvarandra. Pelle frustade som en flodhäst, och hon klämde i som en ånghvissla. Pett'son och jag blefvo förskrämda och flydde ut ifrån Fästampen.

När vi så kommo till gårdsgrinden, fingo vi höra ett förfärligt brak och klingande af glas, och då vi därför tittade oss tillbaka, fingo vi se de såta makarna dråsa ut genom fönstret. Pelle skulle kantänka häfva ut Stafva, men denna

höll så ilsket fast i skägget och kalufven på'n, att han måste göra resan ut med henne han också.

Se'n fortsatte de att skrika, skälla, svärja och slåss nere på marken mellan ett par krusbärsbuskar, som växte där.

Pett'son och jag flydde fortfarande.

— Men ä dä' inte unnerligt, att folk, som hållit af hvarandra så pass som Pelle och Stafva, till sist ska kunna regera med hvarandra på dä' viset! suckade jag.

— Dä' är den förhärdade ti'en, som gör'et. Hon förändrar bå sinnet och kroppen på mänskan, förklarade Pett'son, som är en filosof.

Klockstapelsmålning i Gnidarum.

En dag, då jag kom upp till kyrkovärden i Skyaklämma af Gnidarums församling, fann jag honom liggande på sitt yttersta och hängifvande sig åt betraktelser.

— Hvad står på, kyrkovärd? sporde jag.

— Jo, jag närmar mig förgängelsen med stora steg!

— Åh, hundingen häller! Kyrkovärden ser just inte så värst döalik ut!

— Men ja' ä' förgeftad i alla fall, blo'förgeftad och fördärfvad för evig ti' och dä' har jag att tacka den förhärdade utlänningen för. Dä' ska' värkligen bli roligt att se, hur länge den rackarn kan få hålla på med att suga must och märg och hälsa och matsmältning ur vårt gamla reela land! stammade kyrkovärden.

Då detta egentligen för mig var ett dunkelt tal, som jag inte kunde fatta, utan bara satt och gapade, anförtrodde mig kyrkovärdamoran, att hennes herre och mästare ett par da'r förut nere hos landthandlaren hängifvit sig åt ett allt för ymnigt förtärande af utländskt vin, hvilket rent fördärfvat honom.

På grund häraf var han nu alldeles ursinnig på alla främmande nationer och låg där och smutskastade dem alla, men synnerligen den, som släppt till det vin, hvaraf han

blifvit platt förstörd, och hvilket han förmenade skulle lägga honom i grafven.

Och käringen hjälpte honom för resten härutinnan efter måttet af sina krafter, ty rätt som hon gick där, sa' hon med djup öfvertygelse:

— Tar inte skam rätt snart hvarenda utlänning, så sköter han inte sin tjänst som en karl. Här locka de ifrån oss våra grannaste krösen för 3 öre liten och göra vin utå dem och lägga geft och andra läktyrer på't, så att en rätt snart — Gu' förlåte oss våra synder — inte kan gå te' skreft utan att få den farliga maggitarren, äss mässevinet är derekt inpeteradt, som handlarn säjer!

— Men man behöfver ju inte pumpa i sig deras vin, om man inte vill! sa' jag.

— Nä', nä', *köpa* smörjan kan en ju låta bli. Men hvem kan låta bli och *drecka't* när en blir *bjuden!* inföll kyrkovärden. Och så började han på nytt förfördela ryssen och tysken och dansken och fransosen, så de till sist voro inte ens vatten värda.

— Det enda som tröstar mej nu på mitt yttersta, det är, att de allesammans fått smörj af oss i forntiden! tillade han emellertid och såg litet belåtnare ut.

Men rätt hvad det var, tog han också till att på ett hetsigt och om föga bättring vittnande sätt fara ut emot amerikanarne.

— De äro lögnandar! sa' han.

— Hur så?

— Jo, det har stått i en tidning att Chicagoboarna funnit upp att måla hus med maskiner eller genom att spruta färg på dem. Men det är en evinnerlig osanning, att Chicagoboarna funnit upp det. Färgöfversprutningssystemet har sitt ursprung härifrån Gnidarum, och det lönar sig inte för amerikanarne att komma fram med något skräfvel härvidlag. Ty om de kunna ljuga hela den öfriga världen full, så ska' de dock inte kunna lura oss i Gnidarum! orerade gubben och slog till och med i förtrytesen näfven i väggen.

I detsamma undfick han af hustru sin en bastant brännvinsgök, och när han fått i sig den, kryade han till sig och behagade omtala, huruledes de en gång målade sin klockstapel i socknen.

* * *

Se, saken var den, att den gamle klockstapeln hade börjat bli bra grådaskig.

— Han är bestämdt inte målad sedan kristna läran kom till stånd i församlingen! påstod skolmästarn.

Och många andra herremän drefvo också gäck med kyrkorådet för klockstapelns skull.

Och grym var stapeln, det förstås, och illa for han också i regnväder. Han ruttnade märkbart och tydligt var, att han en dag skulle komma att dråsa ner med klockor och hela konkarången, om ingenting gjordes vid honom.

Detta begrep omsider till och med kyrkorådet, och då kan man nog förstå, hur uselt det var ställdt med stapeln. Ja, de betänkte saken så allvarligt och så djupt, att de till sist i sin högvördighet beslöto att rödfärga hela klockstapeln på alla sidor uppifrån och ner.

Och det gjorde de rätt uti, eftersom de ju lyckligtvis hade Nesse Prick, den förnämste och likaste rödfärgare i lutherska läran, boendes inom kommunen.

Nå, när saken efter många om och men var uppgjord och Nesse Prick skriftligen förbundit sig att blanda så och så mycket rågmjöl och så och så mycket kimrök i rödfärgen, på det den skulle bita sig fast redigt samt inte häller bli allt för ljusröd, så skaffade sig Nesse två medhjälpare och med dem lommade han in till sta'n för att köpa ingredienserna.

Dit hörde också omkring 6 liter brännvin, det begrips, ty Nesse Prick hade, han som andra framstående målare, en djädrans konstnärsnatur i sig, som gjorde att han ville lefva högt, medan han producerade.

Serradö, när de kommo tillbaka, lånade Pricken en 30-kannorsgryta utaf Inga om Hörnet, och så spände de till att koka färgen i en sandhåla strax vid Gnidarums ringmur.

Medan de där kokade och rörde i färgen, hälsade de förstås rätt flitigt på literbuteljerna, så att de till sist började trallra och sjunga visor och dansa polska i sandhålan.

Sådant är naturligtvis en sedvänja bland konstnärer, men frågan är, om det kan anstå folk, som hålla på att koka rödfärg, afsedd för en kyrkoklockstapel.

Orgelnisten gick också flera gånger ut på sin förstugutrappa och runkade på hufvudet och såg bedröfvad ut, när han förnam Prickens och hans kollegers sång och öfriga syndiga väsende.

Men det gick duktigt för dem likaväl. Färgen blef bra, och hur de stretade och vände sig, fingo de omsider upp ett par stegar mot stapeln och skulle knäcka till med målningen.

— Ja, nu ta' vi oss en halare, och se'n dra' vi i Gu's namn te'! sa' Prick.

Men de där sista halarne, som de togo, knäckte dem allt bra hårdt.

Pricken kom inte mer än cirka tolf steg upp på stegen, förrän han dråsade ner och fick hela färgpytsen öfver sig, så att en rödare karl har då aldrig funnits här i landet än mäster Nesse Prick var, där han låg och vältrade sig och svor och regerade på kyrkogården. Ja, han till och med spottade rödt.

Inte en bit bättre gick det för de andra herrarne heller, när de försökte sig på att äntra stapeln.

Gång på gång jordslogo de, och än i dag förvånar det storligen hela Gnidarum, att de icke knäckte sina nackar och ryggrader vid det tillfället.

Men Pricken var inte den, som gaf sig så lätt. Han kom omsider på fötter och började ragla omkring och fundera på't

Härunder ramlade han mot vapenhusdörren, så att denna fick sig en stor röd flados på framsidan, lika stor

W. GERNANDT

som Pricken själf. Men dörren gick opp vid stöten, och artisten föll baklänges in och blef liggandes i vapenhuset.

Man kan inte säga annat, än att det var ynkeligt, men därinne fick Pricken syn på ett var pytssprutor och de gåfvo honom då i alla fall en idé midt i eländet.

Han anammade nämligen en af sprutorna, sög henne full med färg och satte så till att spruta det värsta han kunde mot tinnarne af templets klockstapel.

Det gick bra. Pricken sprutade och grinade illa, ty styft var det. Svetten lackade från hufvudet på honom, men röd och dråplig vardt stapeln, och gick gjorde det.

— Gack efter sprutor, I också, så ska' detta kveckt va' gjordt. Vesst frestar dä' bröstet, men en riskerar då inte att bryta halsen å sej! komderade Prick.

De andra lydde mästarn och det dröjde icke mer än vid pass halfannan timme, förrän hela stapeln var alldeles öfversprutad, till och med klockorna, ty det inträffade ilband, att sprutmästarne raglade till ett grand, och då hände det, att strålarne i misstag träffade de oskyldiga klockorna.

— Ge' storklockekläppen en öfversköljning; han sir så svarter och ledsen ut, så han stör all simmeltrien! befallde chefen, när han med sprutan på axeln raglade omkring stapeln och justerade verket.

— Sir I nåra bara fläckar, så ge dom ett dop, så att synemännen inte få nå't å gaffla om! Men ett välsignadt sätt var detta te' att måla klockstaplar på, och jag har funnit en ny metod, som vi kan ta' oss en halare på! lallade Pricken.

Just i detsamma kommo bägge kyrkovärdarne och dödgräfvaren för att se till arbetet.

— Hva' i hundingen är detta för ett målande? I har ju klent ner halfva kyrkogården! röt den ene kyrkovärden, när han fick se, hur de handterat omkring sig.

Och så började han skälla ut Pricken.

Men han hade inte hållit på länge med denna sin predikan, förr än en af Prickens män smög sig bakom den

högvördige och spolade honom med en rödfärgsstråle på det rysligaste. Och sen dröjde det minsann inte många minuter, förrän äfven den andre kyrkovärden och dödgräfvaren fingo hvar sitt rejäla dop, så att de inom kort sågo ut som om de legat i blod.

— Kommunen ska' sleppa betala kyrkovärdsmålningen! Den blir på köpet! grinade Pricken.

Se'n blef där, förstås, ordentlig batalj på stakar och sprutor, så att hela södra kyrkväggen och en hel hop grafkors blefvo nerklenta och fördärfvade.

Detta hände kantänka året innan den sjuke i Skyaklämma blef kyrkovärd, hvadan han erfor en stor förnöjelse i sin själ och en afsevärd lindring i sina kroppsliga lidanden, när han nu låg i sin säng och betänkte dessa rödfärgares dråpliga gärningar.

När så folket följande söndag kommo fram till Herrans hus, såg det visserligen ut som om där förevarit ett ohyggligt blodbad på kyrkogården, men klockstapeln kunde ingen kassera.

— Antingen är det nu Chicagofolket eller Prick, som funnit upp öfversprutningssystemet? sporde kyrkovärden, när han slutat berättelsen och anförtrott hustru sin, att »göken», som han fått, »längtade efter en make».

— Pricken! svarade jag.

— Jo jo, men, och här ha' vi fått ett nytt bevis på, att de flesta uppfinningar göras af en slump. Hade inte Pricken dråsat in genom vapenhusdörren, så hade han kanske inte fått idéen! utlät sig kyrkovärden och tillade, att han, tack vare den rena svenska »göken», började tro, att hans lif denna gång skulle räddas undan den förhärdade och samvetslöse utlänningens stämplingar.

En rådmans lif på landet.

De infödda amerikanarne ha' fått för sig, att alla människor i Europa, äro dumskallar, emedan det i de flesta fall är det enfaldigaste och olärdaste folket, som emigrerar till dem.

Stadsborna i all världen mena, att vi landtbor inte äro några reela snillen, emedan vi gapa och glo och se förvånade ut, när vi komma in på stadsgatorna och få syn på allt eländet där inne.

Landtborna å sin sida hålla stadsmänniskorna för att vara synnerligen framstående idioter och nöt, emedan de, när de komma ut till oss på det så kallade bondlandet, inte begripa sig ett dugg på jordbruksarbete eller kreatursskötsel, något som enligt vårt förmenande är det enda dugliga och aktningsvärda på jorden, hvilket ock skriften lär.

— Jesses så kokta di ä'! säga vi mellan oss och grina, så att vi kunna spricka åt deras fåkunnighet i landtbobestyr.

Det var af den anledningen, som vi tyckte, att rådman Gäddelin, sedan han köpt en gård och satt sig ner i socknen, var en grufvelig dumkluns. Men däri syndade vi, ty det borde man väl kunnat veta, att en rådman ingalunda är en dumbom, äfven om han just inte är någon öfverdängare i landthushållningens svåra konst.

Men Gäddelin var en helsefyr i juridiken förstås. Ordningsstadgan för rikets städer kunde han som ett rinnande vatten, och det var just det, i förening med hans envishet, som blef hans fördärf och olycka ute på landet och som till sist åstadkom hans förtidiga död vid 78 års ålder.

Vi hade nog kunnat fördraga hans tosingaforor med afseende på gårdsbruket, ty det hade vi ju egentligen roligt af.

— Man ska' naturligtvis odla det, som man får mest för vid försäljningen! sa' Gäddelin och framkastade därvid några ord om att böndernas fattigdom berodde på, att de inte kunde begripa en så enkel sats.

Och så sådde han malt på kornåkern, hvete på hafreträdorna, satte jordärtskockor i stället för potatis, lök i stället för foderrofvor och planterade hallonbuskar, plommonträd och sparris öfver de fetaste bitarne på gården.

Rådmanskan var af motsatt mening, hvilket åstadkom mycket elände i deras hus. Och det fanns till och med de, som sade sig hört henne yttra:

— Det vore väl om Gäddelin ville dö och fara hundan i våld, innan vi bli ruinerade!

Men det där angick oss ju inte.

Värre var att han och rådmanskan förskrämde fruntimmer, barn och kreatur öfverallt hvar de drogo fram, när de voro ute och åkte.

Si saken var den, att Gäddelin, för att våga åka och själf köra i backarne härute, länge sökt och letat efter den

sedigaste och saktmodigaste hästen i länet. Han hade till sist funnit honom. Det var en gammal afskedad artillerihäst, som icke fruktade, bäfvade eller skyggade för någonting i världen. Om den hästen hade kommit in på hotellet i sta'n strax före stängningsdags, då alla ä' fulla och hålla tal till hvarandra på en gång, så skulle till och med det oväsendet inte bekommit honom ett dugg.

Men han hade ändå en ovana, den gamla kampen. Så fort han kom till den minsta backsluttning, stannade han och det var stört omöjligt att få honom att gå, förrän någon satte sig upp på ryggen på'n. Han ville icke draga hårdt utan att ridas samtidigt. Det var en vana från hans tjänstetid, hvilken han blef trogen in i döden.

När han för den skull stannade, måste rådmanskan krångla sig fram och bestiga honom, ty hon var något vigare än gubben. Så fort han bara kände rådmanskans tyngd öfver sin rygg, gick den gamla hästen med gravitetiska steg och klippte stolt med öronen.

Men man kan nog tänka sig hur den skjutsen såg ut.

Hvem hundingen som helst skulle naturligtvis bli förskrämd, om han finge se en gammal gumma i ett rysansvärdt hattskrälle komma emot sig, sittande grensle öfver en häst, som tillika drog en rådman efter sig uti en schäs från fjortonhundratalet.

Att flerfaldiga människor i början, och innan man fått reda på sammanhanget, blefvo förskrämda och sjuknade vid åsynen af ett sådant skådespel må inte förvåna.

Därför voro vi gramse på rådmannen.

* * *

Ute på landet har det vidare allt sedan världens skapelse varit en skön sedvänja, att man går ut och hälsar på flickor om lördagsqvällarna, och Gu' tröste den, som söker åstadkomma någon ändring i den världsordningen.

Men rådman Gäddelin, som kom från sta'n, där de ha' en annan ordning, visste inte om våra seder, utan vardt rasande, när han ständigt kort före skymt om lördagsaftnarna, fick höra hvisslande och pojande från alla hörn af trädgården. Det var naturligtvis pojkar, som voro ute och lockade på hans jungfrur.

Ty på det viset går det till. Och alla rådmän i världen och alla tjänstehjonsstadgar i universum skulle inte förmå styra en piga på landet en sekund vid sitt arbete eller i sitt kök, sedan hon hört det hvissla bakom knuten eller förnummit en bälgaspelston borta från ängen.

Gäddelin svor, röt och vrålade som en galning. Men hvarenda lördagskväll förlöpte honom de oskyldiga jungfrurna.

Då vardt han omsider rasande och lät i kyrkan uppläsa denna kungörelse.

»Hvar och en, som olofligen kommer när mina hus och tjänstehjon, skjutes utöfver hvad lag stadgar, med salt, i brist på fotanglar.»

* * *

Inte kunde Gäddelin ana, att han skref sin dödsdom, då han författade denna kungörelse.

Men det var nog så illa. Pojkarna i socknen blefvo just inte så rädda för hotet, ty det vet man,

att de sky hvarken eld eller vatten om lördagskvällarne. Men töserna blefvo förskrämda och deras hjärtan blödde vid tanken på, att något kunde vederfaras deras »ungdomsgossar».

På det att alltså rådmannen skulle få något att syssla med i stället för att ladda och skjuta följande lördagsafton, togo de afgrundsandarne och slängde in en bikupa i hans rum just när de skulle smyga sig undan.

Rådmannen satt i salen och fick höra hur det dunkade till i hans rum samt begaf sig dit för att se, hvad som var på färde.

Bien blefvo förstås ursinniga, när de i hast funno sig störda i sin kvällsro och förflyttade till en ort, den de icke kände och där det osade tobak.

När gubben för den skull kom dit med den gröna skärmen öfver ögonen, flögo de på'n som ett jehu och bildade en stor stingande kluns rundt det juridiska huf-vudet.

Hur rådmanskan betedde sig den kvällen, det vet ingen. Men dagen därpå blef hon änka.

Rådmannen stod inte emot giftet, och det gladde bå' pigorna och rådmanskan, fast den senare, för folks muns skull gjorde sig till mot hans sista och lipade och skrek inför den tillkallade prästen och husfolket:

— Orkar du allri så litet, Gäddelin lelle, så ge me' en köss, innan du dör!

* * *

Söndagen därefter skedde begrafningen. Den gamle artillerihästen drog rådmannen till det sista. Men när de kommo till kyrkobrinken, stannade han. Och intet tal och intet hot imponerade på'n.

Det är hemskt, när sådant händer en likstat, och kyrkofolket vardt också alldeles förfäradt.

Omsider tog rådmanskan mod till sig och lät sätta sig på tvären öfver den trofaste hästen. Se'n gick det. Och sådan kom processionen till kyrkogårdsporten.

— Underligt herrskap från början, underligt i slutet! sa' orgelnisten.

— Landet passar inte till ram åt stadsborna! genmälde skolmästaren.

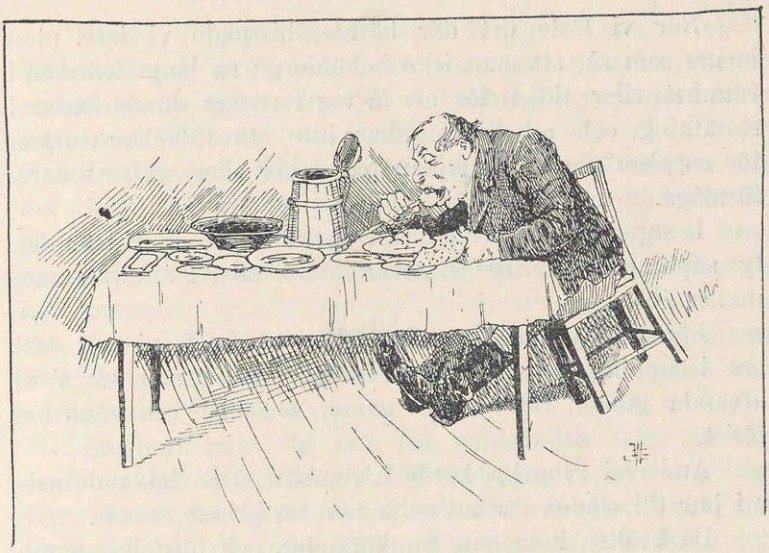

En ätaretrio.

Understundom då tidningsredaktörerna blifva riktigt lifvade och goda, släppa de så vådliga saker genom prässen, att det är en riktig lust och äkta glädje däråt. Men det händer också ibland, att de knäcka till med notiser, som de tro skola slå oss med den mest genomgripande förbluffelse, utan att vi likväl af desamma blifva det ringaste häpna.

Sådant var förhållandet med den artikel, hvilken en gång för icke så värst länge sedan gick genom tidningarne, handlande om storätarebedrifter, hvilka utförts i England och Amerika.

Ja, artikeln var, å grundlig, att den till och med omnämde ätarebragder, utförda i både det gamla Grekland och det påfviska Rom.

När vi läste det där härute, hissnade vi inte, utan mente som så, att man icke behöfde gå så långt hvarken i rummet eller tiden för att få tag i riktiga dunderkarlar i storätning, och att vi, landtbor, inte stå tillbaka hvarken för engelsmän eller amerikanare, greker eller araber i ätareförmåga.

I supning ha vi däremot försämråts, och väl är det, ty supningen gör oss hvarken bättre eller starkare såsom maten gör.

För en fyratio år sedan eller så hade vi nog stått oss i supning också emot hvem som hälst, men nu ä' vi afvanda gualof, rätt så de gamla begabba och håna oss för'et.

Anders i Flugeby körde häromsistens en lefvande gris uti bur till staden för att sälja honom, grisen förstås.

På kvällen kom han hemkörandes, och husfolket hörde hur vagnen stannade ute på ladugårdsbacken. Men det dröjde och dröjde och ingen Anders kom in. Då tände de en lykta och gingo ut. Minsann, låg icke självfaste Anders, kommunalnämdsledamoten, vidöppen i grisaburen, så slankig och svag och eländig, att där icke blef annan råd för folket än att bära in hela buren in i stugan och hvälfva ut kommunalnämdsledamoten i sängen.

Dagen därpå frågade honom far hans, som är 85 år gammal:

— Hur mycket hade du i alla fall fått i dej i går, innan du ble' så matter? Dä va' i alla fall väl, att du hade förstånd te' å krypa in i buren, så du kunde hänga mä' hem!

— Åh, svarade Anders och såg »döalik» ut, bara sex supar och två flaskor öl!

— Tvy hundan! I mina glansdar hade vi minst tie supar i oss före körkedags hvareviga söndagsmor'n! svarade 85-åringen och hånlog åt sin svagare son.

Så det syns af det här, att i supning ä' vi degenererade
Men i storätning stå vi oss.

Först vill jag nämna några ord om Peter i Appelt. Här finns nog icke många, till och med i utlandet, där de annars skola vara värre än vi i allting, som kunna äta i kapp med honom.

En vår hade klockarn körhjälpe, och då vet man, att det kan vankas en bastant kvällsmat för körkarlarna. Klockaremor hade också dukat fram bruna bönor och fläsk och hvitgröt för de tio karlarna, så att det rent knakade i bordsbenen.

Peter i Appelt, som hade längst hem, slutade en kvart före de andra och skulle förstås in och äta, innan han körde hem.

Nå, han satte sig ner vid bordsändan, läste sin bön samt knäckte till i faten. Och antingen ni tror mig eller inte, så är det likväl sannt, att där efter en stund, när klockaren och de andra karlarne kommo in, inte fanns mer än en bit ost och vid pass en half kaka bröd igen af hela kalaset.

— Ta' nu in maten te' oss, mor lella! skrek klockarn i köksdörren, när han såg att bordet var tomt. Han trodde, förstås, att hon inte satt in mera än Peters anpart.

Denne reste sig emellertid från bordet och sade i det han gick:

— Tack då för mej och för godt kalas! Så mätt har ja' inte kännt mej på länge!

Men klockaremoran kom in alldeles perplex.

— Ska' ja' ta' in maten? Ä' du galen? Ja' har dukat in alltsammans! skrek hon och började att stortjuta, när hon fick se alla grötfaten och bönkarotterna och fläsk- och korfbergen totalt uppsvulgna.

Ni kan tro, att där blef ett lif och lite sorg och bedröfvelse hos klockarns. Nio främmande och hungriga karlar, och inte ett dyft att mätta dem med i hast.

Hur de redde sig ur knipan, det hör nu inte hit, men Sven i Mjölkanabben, som var med på detta körhjälpe, satte sej i sinnet på, att han för sin del en dag skulle

pröfva, hur långt Peter i Appelt kunde sträcka sig i ätareväg.

— Äss du tror dej för att äta opp en skäppa full med stinnkakor (tunna pannkakor), så kan du komma te' mej om sönda', Petter! sa' Sven en gång.

— Jaja, dä' ä' ingen synd att bju' te' och göra så godt en kan; men då ska' I klena lite smör på innansidorna i skäppan, så slinka pannkakorna ner lite bättre! log Peter, som blef förtjust öfver att ha' ett sådant räfvamål i sikte.

Den söndagen hade fruntimren i Mjölkanabben ett fasligt bestyr, ska' ja' säga. De bakade stinnkakor, så att de kunde fördärfva sig och stodo kring spisen så heta och illröda i syn, att man kunde tro dem färdiga att fatta eld, när som helst. Det går minsann inte åt lite tunna pannkakor till att fylla en skäppa med.

Men när Peter i Appelt kom, var skäppan emellertid nästan jämnbreddad

— Ge' honom nå't att bita i, mens han väntar tills skäppan blir full! sa' Sven.

— Tackar som bjuder! sa' Peter och mottog en vådlig smörgås, som han dock expedierade i en handvändning.

När se'n stunden var inne att hugga in på pannkakorna, tog Peter af sig rocken och satte sig bredvid skäppan.

Där fanns ingen bland alla de närvarande, som trodde att karlen skulle gå i land med det betinget, och flera fruntimmer tycke att hela tillställningen var detsamma som att fresta vår Herre.

— Han spränger sej, suckade de och knäppte ihop händerna och vaggade med sina hufvuden.

— Åh, de' ä' inte farligt, ja' vet hva' han uträttade hos klockarns. Och för resten ä' dä' ju bara mage hela karlen, si på'n bara! Han har ju inget bröst egentligen! log Sven.

Men Peter åt sig lugnt och säkert ner mot skäppans botten. Det gick lite långsammare mot slutet, det förstås, och tidt som oftast lossade han på spännet i västen och

Ny Skönlitteratur.

AUGUST STRINDBERG:

Folkunga-Sagan ..... Kr. 2: —
Gustaf Vasa ..... » 2: 25
Erik XIV ..... » 2: —
Samlade romaner och berättelser
40 öre pr häfte.

HILMA ANGERED-STRANDBERG:

Från det gamla och nya landet Kr. 3: —
På prärien ..... » 2: 75
Den nya världen ..... » 3: 50

E. WALTER HÜLPERS:

Linier och Dagrar ..... » 1: 75

MARIA RIECK MÜLLER:

Fjällbyfolk ..... » 2: —

RUDYARD KIPLING:

Många konster ..... » 3: —
Gokral Sitaruns klenod... » 3: —
Soldathistorier ..... » 3: —
Mörker (2:a uppl.)..... » 2: 75

ARMANDO PALACIO VALDÈS:

Syster San Sulpicio..... Kr. 3: —

HELÈNE BÖHLAU:

Modersrätt ..... » 2: 25

CARL EWALD:

I det fria..... » 1: 75

GUSTAF af GEIJERSTAM:

Lyckliga människor ..... Kr. 3: 75
Äktenskapets komedi..... » 3: 75
Det yttersta skäret..... » 3: —
Saml. allmogeberättelser
2 band. pris inb. ..... » 9: 50

KARL A. TAVASTSTJERNA:

Efter kvällsbrisen ..... Kr. 3: 75

RAPHAEL: (förf. till »En passionshistoria»).

I dödvattnet ..... » 2: 75

MARIA JOUVIN:

En kärlekslös..... » 1: 75

KARL af GEIJERSTAM:

Efterlemnade skrifter..... » 3: 50

JACOB HILDITCH:

I skuggan..... » 3: —
Främlingar ..... » 3: —

ANTHONY HOPE:

Phroso..... » 3: 50

H. de BALZAC:

Amuletten..... » 3: —
Pappa Goriot..... » 3: —
Kusin Pons ..... » 3: 50
Cæsar Birotteau..... » 3: 50

Stockholm, Kôersners Boktryckeri-A.-B. 1900.

Samlade Romaner och Berättelser.

Utgifvas i omkring 55 häften, fördelade i 4 band, à 40 öre pr häfte. Band och omslag komponerade af *Nils Kreuger*. Subskription mottages i hvarje välsorterad bokhandel.

Den svenske författarens ställning inom världslitteraturen visas bäst af den storartade upplaga af August Strindbergs Samlade skrifter, hvilken f. n. är under utgifvande i Tyskland.

Utgifvaren, den bekante kritikern Emil Schering, yttrar:

»Ibsen och Strindberg kommer man en gång att säga i världslitteraturen, så som man nu säger Goethe och Schiller.»

Ur pressens omdömen:

»Den tiden är nu sedan länge förbi, då Strindberg diskuterades med en lidelsefullhet, som uteslöt möjligheten af ett rättvist bedömande och så mycket mindre ett erkännande. Nu åter står han som den utan gensago snillrikaste och ursprungligaste svenske diktare, som vårt land haft att uppvisa under de sista generationerna . . .»

(S. Bl.)

Hvad det Gernandtske Forlag her byder paa hører . . . til det genialeste, der er skrevet i den sidste Menneskealder her i Norden. — — For alle literært Intresserede vil den nye samlede Strindberg-Utgave blive en sand Guldgrube.

(Landtmansposten.)

. . , *besitter det genialas alltid bestående värde.*

(Wasa Nyheter.)

⚜ ⚜

Svenska öden och äfventyr

Berättelser från alla tidehvarf. Del I, pris 2 kr. 50 öre; del II, 3 kr. Inb. i elegant band, komponeradt af artisten Nils Kreuger, 6 kr. 50 öre. **OBS.!** Lösa permar 1 kr. pr st.

Ur pressens omdömen:

Att erinra om innehållet i Öden och äfventyr skulle vara en öfverloppsgärning, — — — Den bevisar bättre än något annat hvilken själens friskhet och syftningens kraft det funnits och finnes hos den författare, hvars snille bör vara vår stolthet och hvars hänsynslösa ärlighet vår litteraturs föredöme.

(D. N.)

Förf:s lysande begåfning och distinkta originalitet träder här öfverallt i dagen. Dessa skildringar torde få räknas till det bästa Srindberg skrifvit.

(Borås T.)

I sin helhet framstår arbetet som ett af de mest ungdomligt friska, käcka och välskrifna diktverk vårt språk äger.

(J. T.)

»Svenska öden och äfventyr» är kändt som ett af Strindbergs snillrikaste arbeten. På den historiska novellens område är det enastående inom vår litteratur.

(Cimbrishamnsbl.)

GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK

SAMLADE
BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE
AF
G. STOOPENDAHL, T. HEURLIN, W. GERNANDT, C. A. OLAUSSON

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS
AKTIEBOLAG, STOCKHOLM

11—12 HÄFT.
Pris 50 öre

Fortsättning på "GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK".

NY ANMÄLAN.

»Gernandts Folkbibliotek» har nu, då serien af Geijerstams Allmogeberättelser nu afslutats, fortsatts med

Samlade Bygdehistorier

af

THURE SÄLLBERG.

»Sedan barndomen», yttrar en kritiker, »har denne författare lefvat med bland folket. I fädernehemmet såg han den småländske allmogen ute och hemma, vid arbete och lekar, hörde dagsverkarnes visor, deras samtal och gräl samt iakttog deras sätt och fasoner.» Thure Sällberg är emellertid icke den djupsinnige tänkaren, hvilken söker forma människoöden, som stå på högre plan än det hvardagliga. »Han är» — för att citera samme kritiker — »en riktig lustigkurre, en påhittig upptågsmakare med ett jovialiskt och godmodigt sinnelag.»

Genom sina många korta och träffande humoresker ur allmogens lif har Thure Sällberg vunnit en läsekrets, större än vanligen plägar vara fallet med samtida författare. Dessa nästan alltid skämtsamma berättelser hafva vi här samlat under den gemensamma titeln af **Bygdehistorier.** Läsaren skall här finna alla de folkbilder, hvilka förut gjort samlingarna »På kyrkobacke och i Gillestuga», »Folkaforer och Stollastöcken» samt »Småfolksprat och Storgubbatal» så populära.

Dessutom kommer i serien att inflyta Thure Sällbergs nya berättelsesamling: »**Bland Sockenkungar och Backstugusittare**», *som förut icke varit i bokform utgifven.*

Vidare kommer förlaget att denna gång öka hvarje häftes sidoantal från 24 till 32, samtidigt med att det ursprungliga priset 25 öre bibehålles.

Liksom det föregående arbetet i »Gernandts Folkbibliotek» blir äfven detta **rikt illustreradt.**

Arbetet utkommer i cirka 21 häften med ett hvarannan vecka och åtföljes för subskribenter gratis af en elegant perm med guldtryck.

Stockholm i Januari 1900.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

släppte upp ett par tum. Men gick gjorde det, och snart fångade han upp sista pannkakan. När han fått denna i näfven och noga sett efter, att där ingen mer fanns, tog han upp skäppan i sitt knä och gned med pannkakan af alla smörlämningarne på dess kanter. Se'n snodde han i sig pannkakan och satte suckande ifrån sig skäppan.

— Gu' välsigne er för den gode maten! Men ett stop mjölk skulle allt va' godt ofvanpå, sa' han.

Kära mor i Mjölkenabben flydde honom mjölken och han expedierade henne också. Jag tror inte att det finns många, som skulle göra det bravatet efter! Eller hur?

Men ifrån den stunden blir aldrig Peter bjuden på kalas i socken. Det finns ingen, som ser sig god att mätta honom.

* * *

Ja, det finns här ute i bygderna många karlar, som ha alldeles vådliga svalg.

Ni ha' kanske hört talas om Vrigstabon, som höll på att sätta ihjäl sig af gröt en gång?

Jo, han satt och slefvade gröt i lugn och frid om kvällen och anade intet ondt, förstås. Rätt som han var bäst i tagen, kände han det alldeles som om någonting fastnat i grötagången på'n. Han sväljde och tråkade och tog i och istades och vardt alldeles blå i synen en lång stund, och trodde till och med en vändning, att hans yttersta stund var kommen. Men rätt i rappet sjönk det ner, så att han fick lisa. Han hade emellertid också ilsknat till, när han satt och sväljde, och han lofvade därför, så fort han fick sin talförmåga åter, hustru sin stryk, »äss hon inte framdeles böstade sönder mjölklonkarne så att han sluppe sätta ihjäl sej».

Om en stund därefter, då hustrun hade diskat och skulle sätta sig till att stoppa strumpor, var det henne omöjligt att hitta sitt ullgarnsnystan. Hon sökte likt och olikt samt petade med ett piskskaft under hvarenda möbel i stugan.

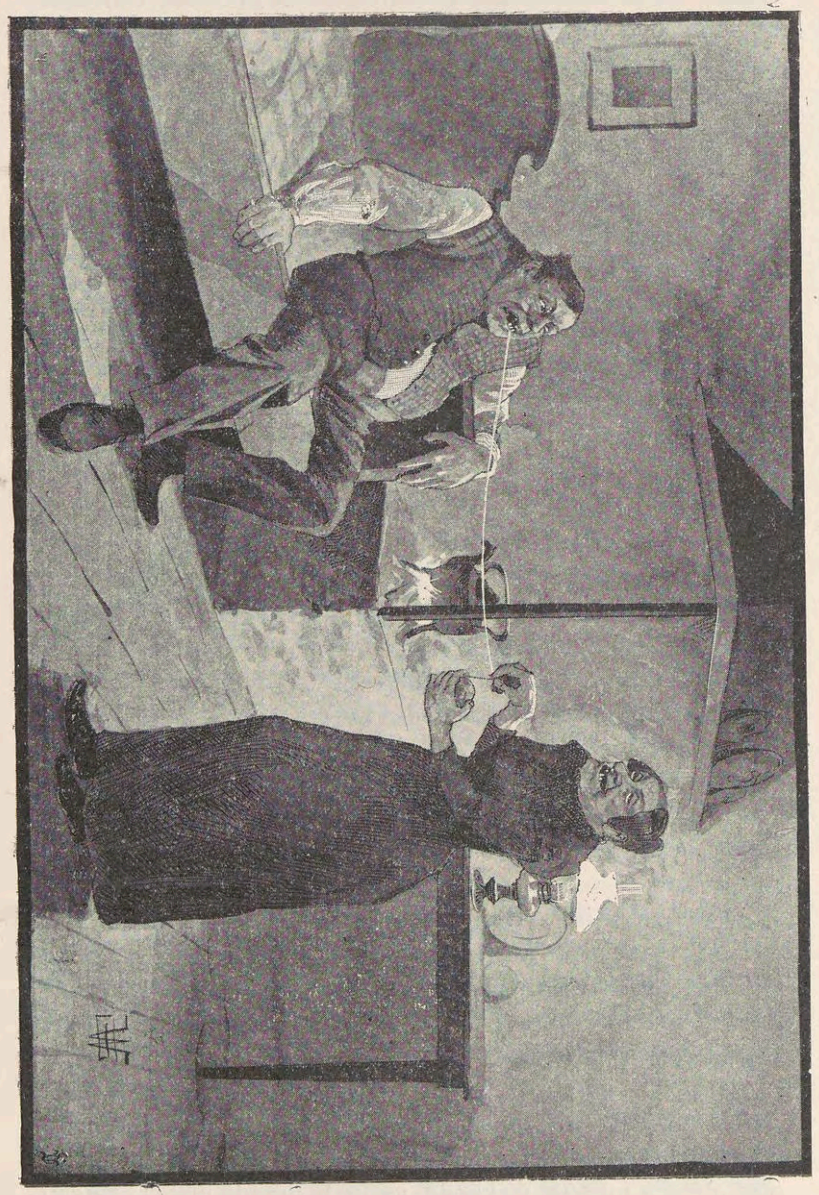

— Ja, menar skam ha' tatt mitt lilla nösta! skrek hon slutligen och tittade på mannen. Men i detsamma fick hon se något underligt i mungipan på honom.

— Torka dej om truten, du! sa' hon.

Och gubben tog ett stråk med tröjärmen öfver munnen, men det hjälpte ej. Då fattade hon själf tag i det underliga och ryckte till.

— Jesses, ja' tror minsann, att du har ullgarnsnöstat i munnen och sitter här och för skoj mä' mej! skrek hon.

— I munnen! skrek mannen och bleknade. Nej, inte i munnen utan i magen! Förbanningen börjar ja' inte tro, att det var ditt nösta, som råkat komma i grötafatet, och som jag sväljde. Dra' sakta i trån, så kan vi kanske harfva upp'et.

Och så satte gubben sej gapande på sängkanten och hustrun ställde sig framför och började nysta till sig tråden ur mannens innandöme. Det tog sig minsann ut liksom ett duktigt trolleri.

— Härfva sakta, mor, för dä' hvälfver sej i mej! pustade gubben.

Men gumman räddade till sist sitt ullgarnsnystan.

* * *

Ett mera ovanligt ätande utförde också Peter i Masås en aftonstund.

Trött och hungrig kom han hem från skogen på kvällen, och det var därför med glädje han satte sig ner bredvid sitt grötfat, hvilket mor Lena dukat fram midt under »väggstudsaren» i stugan. Peter åt länge, andäktigt och väl samt vardt omsider mätt. När han lagt ifrån sig skeden och mumlat sin bordsbön, tittade han upp på klockan ofvanför bordet för att se om det var läggedags. Men hur han glodde och glodde blef han icke slug på klockan.

— Hva' i hundan ä' klockevisarn, Lena? sporde han till sist.

— Han sitter väl där han ska' sitta! svarade hustrun.

— I hälseke häller! Ja' ä' då åtminstone inte människa te' å upptäcka'n!

Det var sannt som han sade. Visaren fanns inte på taflan och bägge började leta på golfvet och öfverallt men, klockvisaren var ingenstädes till finnandes.

Sent omsider sa' gumman:

— Ja' undra om han möjligtvis kan ha dråsat ner i grötabunken, så att du har fått honom i dej?

— Åh, dä' kan väl allri' stå tell!

— Kände du ingenting, när du åt?

— Jo, Gu' vet hur dä' va'? Ja' töckte bestämdt att dä' krasmade te' en gång i halsen på mej, och att dä' va' nå'et långt och styft, som slank ner, men ja' trodde att dä' bara va' en bit utå' grötaklynnan!

— Där ha' vi'et, du har fått visarn i dej, sa' käringen och ville taga till lipen.

Men Peter i Masåsen tröstade henne sägandes, att han var säker om, att visaren som »hållit parull» i 45 års tid, skulle gå sin gilla gång härefter också, och han spådde sannt.

Visaren gick samt kom till bys igen, och än i dag luffar han omkring urtaflan på studsaren där borta i Masås, Men Peter har numera girat fast honom med en bit af ett gäddsnar.

En filur.

Per Kristofferson i Ragnarök var en fasligt dålig människa, och hustru hans var inte ett tecken bättre, fast hon gu'bevars gjorde sig till och gick på bönemöten och ville hetas vara gudelig, det leda lifvet.

Men hade det varit något bevändt med hennes »religionsfyllesofi», som skolmästaren säger, så skulle hon väl inte hjälpt Per med hans hyss och spektakel och orättfärdigheter, utan i stället förmanat och förehållit honom, att bättra sig och vandra ärliga såsom om dagen samt inte lura sin nästa eller drifva skoj med länsman och fjärdingskarlar, utan i stället uppföra sig som en annan respektabel och välaktad och betrodd man i socknen.

Men det gjorde hon inte. Tvärtom höll hon med honom samt hjälpte och understödde honom i hans elakheter och grinade och skräppte med honom, när han kunde göra nå't riktigt spratt för sin nästa, fastän hon, när folk hörde på, suckade och stönade och beskärmade sig öfver Per samt bedyrade, att hon låg och bad för hans förbättring minst två eller tre timmar hvareviga natt.

Jo, jo, fruntimmer de kunna svänga sej, så att det vetter till.

De knep Per i Ragnarök utfört, och de spratt han spelat oss socknebor äro legio, ty de äro verkligen många,

och jag håller nu icke längre för rof att basuna ut ett par af hans bravater, ty han må gärna bli utryktad en smula, så att folk i andra orter må få reda på, hvilken drummel han är, på det de må kunna taga sig till vara för honom.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Per i Ragnarök hade en son, som reste till Amerika för flere år se'n och han slog sig visst bra ut därborta, ty när han var hemma en vinter, såg han ut som en herrekarl och skräppte med Amerika, så att det var bå' synd och skam åt'et.

Här hemma var allt bara usselhet och elände, mente han, och för att bestyrka detta, tog han fram och visade ett läkarerecept, hvilket såg ut alldeles precis som en utländsk papperssedel. Ja, receptet liknade för resten en pappersdollars så besattandes bra, som ett bär liknar ett annat.

Vi tyckte, att det var ett högtidligt »receft», och Per för sin del plirade med ögona och sa':

— Låt mej få det där reseftet' Johan, dä' kan va löjeligt å ha' ett sån't i blann!

Per fick naturligtvis grannlåten, som han låste ner ganska noggrannt i sin chiffonier.

Nu vet ni och all världen för resten, att här i hela länet inte finnes en snålare och girigare karl än Abram i Sonakull. Han är så pass, att han inte låtit göra sig ett par pjäxor på 32 år, utan vankar i träskostöflar såväl heligt och söckent, både till kyrka och marknad, fast han har tusentals riksdaler utlånta i bygden.

Per var skyldig Abram fem riksdaler, och så fort sonen rest tillbaka till Amerika, masade Abram ner till Ragnarök för att kräfva ut sina pängar.

— Pojken har nok skjutsingen lämnat Per en hop medel! tänkte girigbuken.

Och så kom han till Ragnarök en afton samt knäckte

till att kräfva Per det argaste han kunde. Han hotade till och med med stämning, om han inte nu finge sin fordran på eviga momangen.

— Ja' har inte en styfver! lät Per.

— Åh prat, Johan gaf dej nok inte så lite! menade Abram.

När de så hade gått på och dividerat en lång vändning erkände Per i tysthet för Abram, ett han hade en tiodollars i sin byrå.

— När ja' växlat honom, ska' I få era pengar Abram! lofvade Per.

— Växla! Dä ä' ja' karl te! Ta' du hit sedelen på tie dollars så ska' du få tretti kronor te'bak's på'n utå mej, och så ä' vi kvett! sa' Abram.

Per låtsade, att han inte ville gå in på't, men till sist lät han öfvertala sig och tog fram det granna doktorsreceptet samt gaf det åt Abram och suckade.

Och antingen ni tror mej eller inte, så är det dock dagsens sanning, att Abram räknade upp trettio kronor och gaf Per hans revers åter samt gick hem och grinade och trallade på vägen och sa' för sig själf.

— Anagga mej, har ja' inte gjort i dag dä ingen annan skulle gått i land med, för här finns ingen, som kan säja, att han fått ut nå'n fordran utå den filuren i Ragnarök! Och Abram hoppade och kände sig så lycklig och säll som en brudgum vid midsommartiden.

Men när han ett par dar efteråt kom ner till banken i sta'n och bad att få växla den amerikanska pängen, och kassören grinade och sa', att dä' inte var något annat än ett doktorsrecept, då trallade Abram i Sonakull så lagom. Ja, föga fattades, att han hoppat i kanalen.

En så'n djädrans och fullvaggad filur är Per i Ragnarök.

Men han är ock en grömsing i humöret, hämndgirig, ilsken och hjärtlös, hvadan han, gunås, i många hänseenden är en vådlig människa.

Strax efter det folk ett år hade fått in sin råg, skulle Per slagtröska tillsammans med Erik i Intagan hos Måns i Backen. De bägge tröskkarlarne hade bytt klockor förr i världen, och Per hade för sig, att Erik lurat honom.

När de nu stodo och tröskade, tänkte Per i sitt leda sinne på det där bytet och ilsknade till så besatt, att han inte kunde berga sig, utan klippte till Erik med slagan i skallen, så att denne stöp som en torsk. Man såg inte lif i honom på länge, och det blef ingen annan råd än att skjutsa in karlen till läkaren.

— Ja' rådde inte; slagan slant i näfven på mej! jämrade Per.

Men eftersom slaget var utaf den beskaffenhet, att doktorn inte kunde ansvara för lifvet på Erik, skulle Per naturligtvis häktas.

Men hur illfundig och rysansvärd vår länsman än är, så lyckades han likväl icke få fatt i Per. Och Erik sväfvade fortfarande mellan lif och död.

En kväll skulle då länsman göra ett reelt försök att knipa Per. Just som mörkret föll på, kommo han och fjärdingsmannen framsmygande som ett par kattor till Ragnarök. Ingen hade sett dem gå dit, så att Per kunde inte blifva varnad. Men när de såsom ett par blixtar slogo ner i stugan, har Per ändå hunnit gömma sig i ugnen. Hustrun satt och spann och sjöng en sång ur »Sabbatsklockan.»

— Hvar har du din man? röt länsman.

— Ja, grät hustrun, om befallningsmannen kunde säga det, skulle ja' bli så löckelig, för ja' har ingen ro, förrän han får sitt världsliga straff. Dä' kanske kunde böja hans sinne och drifva honom te' sinnesändring och bättring. Han går väl nu omkring som ett villdjur i skogen och blir än mera förhärdad!

Och den leda käringen grät och suckade.

— Vi ska' titta på höskullen ett slag! lät kommissarien och gick ut med sin fjärdingsman. Käringen följde med.

Just som de kommo på förstugubron, fick den sabla kvinnan se deras svarta ko stå under en gran i skogskanten.

— Jesses, där sir ja' nå't svart röra sig ve' den stora granen. Dä' ä' bestämdt Per! Sir befallningsmannen, att dä' rör sej därnere? hviskade hon.

Länsman kisade med ögonen ut i mörkret.

— Jaha, vid Jupiter, där ha' vi honom, och nu ä' han min! Kom Johannes! skrek befallningsmannen och satte af neråt skogen, skrikande:

— Stanna karl, annars skjuter jag!

Kon blef förstås rädd och barkade i väg inåt skogen. Länsman och fjärdingskarl lupo efter. De hörde, hur det brakade i grenar framför dem, och vägledda af detta ljud rusade de efter, säkra om sitt rof. Och till yttermera visso sköt länsman af ett revolverskott i luften. Allt vildare gick jakten. Länsman slängde först af sig kappan och kort därefter kavajen, för att han skulle bli ledig i språnget, ty han är grufligen tjänstenitisk. Med uniformsmössan på nacken, i skjortärmarne och med revolver uti näfven brusade han efter Pers i Ragnarök svarta ko, så att det rungade i skogshagen, och fjärdingsmannen följde efter. Äfven han hade slängt af sig rock och väst. Därjämte hojtade de och skreko, så att folket i det närbelägna Rasmusbo skulle kunna komma dem till hjälp.

Länsman vardt under tiden så arg och upphetsad, att han sprang såsom en råbock. Och af brakandet och stampandet framför förstod han till sist, att han vann på den jagade.

Och det var väl inte så underligt, för kon var tung på foten.

Så serradö, när de kommo framåt Rasmusbovägen, skymtade länsmannen ett svart föremål bakom ett par furubuskar.

— Det må gå som det kan, men jag är i min fulla rätt och nu skjuter jag! tänkte han och sålade af ett par kulor så lågt, att de möjligen skulle kunnat råka en medelmåttig karl i benen.

Så fort skotten gått, tystnade stampandet därframme.

— Gudskelof, nu gjorde jag göken oförmögen att springa! lät befallningsmannen och drog andan till sig.

I detsamma kommo Rasmusbokarlarne ner med en lykta och sporde hvad det var fråga om.

Men de blefvo inte litet förvånade, när de fingo se sin egen länsman i skjortärmarne, med mordvapen i handen och nästan halfdöd af andfåddhet.

— Titta efter bakom buskarne därborta, hur dä' är med Per i Ragnarök. Jag sköt i benen på'n för han var på flyende fot! pustade befallningsmannen.

Så gingo karlarne till det utpekade stället.

Men ni skulle sett länsmans min, när han kom dit. Den synen var värd tie kronor, sa' Sven i Rasmusbo.

Där låg nämligen Pers svarta ko i dödsryckning, ty det hade händt så olyckligt, att den ena kulan träffat henne precis i det vänstra ögat.

— Tvy hundan! sa' länsman.

— Har kon gjort nå't olagligt, efter ho' skulle häktas. I så fall har ho' nu försonat sitt brott! lät Sven, som är en spjufver.

— Tvy fan! spottade länsman.

Sen måste hela karlaskocken in i skogen för att söka upp länsmans kläder, hvilket icke var något lätt göra.

Men hela denna paschasa skänkte oss mycken fröjd och fromma i socknen.

Ett par da'r efter denna katastrof gick Pers hustru med en stämning och två karlar till länsman, och sen dess har det icke varit något frågsmål efter Per i Ragnarök.

Han får nog vara i fred, men nå'n ersättning för kon får han troligen icke. Och då har han i alla fall fått sota för smällen, han gaf Erik i Intagan.

Så det se vi, att dåliga gärningar draga straffet med sig

Nämndemannens herdestund.

Gu' tröste den socken, där det finns en mängd ohöfvisk ungdom, som inte har försyn ens för nämndemän eller andra heliga ting!

Det ser nästan ut som om gamlingarna ändå inte hafva så orätt, när de påstå, att ju längre världen står, dess illbattigare bli människorna.

Folk gaffla och skrodera visserligen om, hur vådligt bildningen stiger och hur besattandes mycket godt ungdomen får lära sig i skolorna nu för tiden.

Men jag undrar ändå, om inte vi, när det kommer riktigt till kritan, som man säger, drefvos till styfvare lärdom, då vi runno upp i världen.

Kanske togo vi inte till oss så mycken geografi och regula di tre eller hvad attan det nu heter, men en rysansvärd massa hut och aktning för riksens herrar och andra styresmän fingo vi uti oss.

Nu är det i stället modernt att föra skoj och gyckel och öfva tosingsforer med dylika, det har vår stackars nämndeman fått erfara, och sådant kan väl inte ådagalägga någon bildning eller lärdom, åtminstone inte enligt vanligt och reelt bondförstånd.

* * *

Si, det var som så, att Per Jönsson, nämndemannen eller »Fårakull» som han för det mesta kallas efter sin gård, hade ett jämmerligt och bekymmersamt lif, så länge hustrn hans lefde och regerade.

Hon var redan bra gammal, då han anammade henne för pängarnes skull, och för hvart år, som gick, blef hon allt äldre förstås och grymmare och svartsjukare, och Fårakull allt mera flintskallig, fast han var unga karlen.

Men flintskalligheten kunde han då egentligen tacka Gu' för, ty den gjorde att han fick ett vist och salomoniskt utseende, hvilket var orsaken till, att han vardt nämndeman, hvarigenom han ju kom i tillfälle att få ligga borta på ting och syner, och detta var en sabbatshvila för den stackars karlen.

I tuårse'n på våren dagades det ändtligen för honom. Hustrun fick nämligen en så förträfflig influensa, att nämndemannen kunde då inte önska henne en bättre.

Men hon repade sig efter en tid, så att det började ånyo se mörkt ut för honom, och hade han inte funnit på ett knep i rätter tid, så hade nog det ståtliga jor'ölet i Fårakull krupit i skrinet.

Mer Per Jönsson var ingen vanlig dumbom, ska' jag säga, och han hade inte för ro skull och utan att lära sig något godt suttit sex år i en häradsrätt.

Just som gumman höll på att krya till sig som bäst, lockade han drängen att en kväll, när det blåste isande kyligt och regnade, ljuga för henne och inbilla henne, att nämndemannen »visst sto' nere vid badstugan och pratade och smilade med Magnussons efterlefverska i Stampen.»

Husch, det behöfdes inte mer för att få ut nämndemansmoran i ovädret.

Men den turen knäckte henne, så hon fick, som beräknadt var, en sådan där »svit» di kallar't, och den stod hon inte ut med.

Se'n blef där en begrafning i Fårakull, så att det var lust och gamman däråt.

I början gick det nog litet allvarsamt till väga, men fram på natten mynnade kalaset ut i fyrmannapolska, killespel och ett hurrande såsom på det bästa slåttagille.

Och länsman, som var med och fyllnade till, sa' också, när han på ottan skulle krafla sig upp i sin gamla schäs:

— Så har jag då — hick — aldrig — bevistat trefligare graföl i detta distrikt! Jag har klått dem på femton krisch — hick — i kille under denna välsignade natt — hick!

En del nymodigt folk runkade nog på skallarne och yttrade ett och annat graverande ord om det där kalaset.

Men det gjorde de nog i oförstånd, ty inte får man lägga samma måttstock på en nämndeman eller en jurist som på vanligt folk.

* * *

Och nu komma vi till det stora fördärfvet hos socken-ungdomen.

Kransarne på den dödas grafkulle voro knappt vissnade, förän »Fårakull» började slå sina lofvar kring Malin i Björkefall, den grannaste och raskaste tös, som vi ha' i pastoratet, näst min Greta förstås.

Och hvilken sann kristen kunde väl tycka på det!

Nämndemannen hade nog sjutsingen länge dragits med det, som var ledt i fruntimmersväg, så han kunde väl tränga till litet grannlåt, han också så väl som en annan.

Men pojkarne i grannhället blefvo alldeles toseta.

— Det ska' bli en evinnerlig osanning, att en flintskallig änkeman ska' få dä' fina köttet! mente de i sin afundsjuka och ställde till allt det värsta ofog man kan tänka sig för »Fårakull» på hans giljarefärder.

Ännu mera besatta blefvo de, när det spordes, att Malin lät sig nämndemannens afgudadyrkan väl behaga.

Aldrig kunde han fara bort till Björkefall, utan att de samlade sig vid något vägskäl och skrämde hästen i sken för honom.

Så han gick då såsom mot döden hvar gång han lade väg till Malin.

En dag hade de smugit sig fram till Björkefall och tagit sprintarne ur vagnsskacklorna för honom. När han så skulle sätta i väg hem och klatschade till hästen, for denne af med endast skacklorna och drog friaren med tömmen framstupa ur åkdonet och släpade honom på magen öfver hela gårdsplanen midt för näsan på Malin.

Häraf blef den arme »Fårakull» så skamfilad och sönderskrapad, att han inte kunde visa sig för folk på en långlig tid samt nödgades begära permission från ett helt tingssammanträde. Ty det bär sig ingalunda, att en bisittare i rätten förekommer med plåsterlappar och dylikt öfver hela synen. Sådant skulle inte ingifva vederbörlig respekt för domstolen.

Till sist hade nämndemannen ingen annan råd än att stömma möte med Malin vid Ransbergs torkria.

Vid dess ena vägg var ett skjul med snedtak, och skjulets golf utgjorde tak öfver en stor morotskällare.

Här i detta aflägsna skjul hade nämndemannen och Malin länge ro och frid, och där kuttrade de såsom ett par turturdufvor.

Är det nu inte fasligt, att en nämndeman ska' behöfva springa och gömma sin kärlek, som om den vore tjufgods?

Men pojkarne lurade snart ut gömstället och ställde till den största skandal, som händt i vår trakt på långlig tid.

Kan man tänka sig att de förvillade bytingarne gingo dit och ställde så till med golfvet i skjulet, att det blef en fallucka till den djupa källaren!

En onsdag fram på sommartalet skulle där bli bouppteckning i »Fårakull» och nämndemannen hade talat vid själfve domaren att komma och göra densamma, ty han ville, förstås, ha' det reelt och högtidligt.

Men på tisdagskvällen ville han ha ett litet samtal med Malin om ett och annat, och så kommo de bort till torkrian och gingo i sin oskuld in i skjulet.

De hade emellertid knappt gått ett par steg öfver tröskeln med armarne om lifvet på hvarandra, förrän golfvet gaf vika, och den mörka och djupa källaren uppslukade dem båda två.

— Kunde jag inte tro, att fan skulle ta' mej för det jag lurade »sviten» på Johanna! grät Fårakull, när han damp ner i mörkret.

— Och jag får göra sällskap för att jag dras med en karl, hvars första kvinna knappt är kallnad! snyftade Malin.

* * *

När domaren och hans notarie da'n därpå kommo till Fårakull, träffade de ingen nämndeman hemma, och där blef ett fördubbladt rabaskande och letande.

Hvar och en trodde, att han råkat ut för en olycka, som han ju ock hade, — och vi måste ut hela roten för att under domarens ledning snoka efter vår borttagne nämndeman.

Vi synade det stora floddiket och petade med humlestänger i brunnar och gödselpölar, men utan resultat. Slutligen förde en af pojkarne oss bort till torkrian.

— Han brukar hållas här ibland! sa' den syndaträlen.

Och där funno vi till en evinnerlig sockenskam vår nämndeman i källaren, tjutande och gråtande tillsammans med sin tös.

— Det här kastar en skugga på hela rätten! röt domaren och glodde som en tjur på nämndemannen.

Men då klef rusthållaren i Ransberg fram och sa' som sanningen var:

— Det här är nämndemannen oskyldig till. Han har rättighet att fria och stämma möte bäst i hundingen han gitter, men om häradshöfdingen ville döma pojkarne, som fördärfvat hans kärleksstund och mitt källaretak, till ett par månaders fängelse och ärans förlust i evighet, så vore det välsignadt väl!

— Nåja, åtala dem, så få vi se, hur vi kunna vränga till det för dem! log domaren och såg litet nådigare ut.

Hvad nämndemannen beträffar, så liksom svalnade hans kärlek i källaren, och somliga påstå, att han blef »väckt» under natten.

Det var som om han sedan velat draga sig för Malin, men hon släppte minsann inte taget, utan påstod, att när hon ramlat i olycka med honom och delat hans fasansfulla natt, så var han heller inte för god att låta henne få dela den goda dagen uppe i det feta Fårakull.

Och därvid blef det äfven, så pojkarne fingo inte, såsom ock rättvist var, någon välsignelse af sin illbragd.

Hur Jonas i Slankemåla blef väckt.

Jonas var långt ifrån något helgon, och jag tror säkert, att det skulle varit lättare att locka honom till att slå ihjäl hustru sin än att gifva tio öre till missionen. Till den grad närig och girig var han.

Och girigheten är ju en riktig fullblodsmoder till allt ondt.

Ja, Jonas i Slankemåla var så närig, eller såsom det på vårt riktiga språk heter, så »vajen om sig,» att han hade liksom en smula svårt att fatta skilnaden mellan mitt och ditt.

Om han under det han var ute på färdaväg fick se en ny och bra järnklinka på en grind eller träffade på en yxa eller en spade, som händelsevis lågo i när-

heten af vägen, eller om han långt ute på mon stötte på en ensam bagge liggande i filosofiskt lugn idisslande under en gran, ansåg Jonas det för en högt bjudande plikt emot sig och sin familj att stoppa ner de där sakerna under hästatäcket i bakhäcken och låta dem följa med hem till Slankemåla.

— Dä' ä' ingen skam att ta' reda på dä', som en hettar, utan dä ä' större synn å låta't legga å förfaras! mente han.

Och i det fallet lät han inga synder komma sig till last.

En gång stämde hans granne honom för skogsafverkning. Jonas hade huggit så många stockar, att han fått bräder till en »ny tröja» (brädfodring) åt sin stuga. Men inför rätten sökte Jonas ådagalägga, att han inte gjort annat än en god gärning, som han egentligen borde ha' ersättning för.

— Skogen bara sto' och förväxte. Ja' rensade opp honom ett grand på det värsta stället, för ungskogen rent af kiftade efter luft å skulle »sörnat» (vissnat), ner, äss ja' inte kommit emellan! bedyrade han.

Ungefär sådan där var Jonas, och därför hade han inte just något stort anseende i socknen.

Man brydde sig eljes i allmänhet icke mycket om honom, ty han var inte god att ryckas med, och det var inte så alldeles utan att han icke var en bra slagskämpe också.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men förtappad ansågs han vara.

En senhöst varsnade prästens dräng, att den sönderspräckta granveden, som låg upptrafvad på gatubacken, förminskades fortare än han borde.

Drängen talade om detta för prästen, som tyckte, att det var ledsamt. Inte just för vedens skull, ty sådan finge han nog för husbehof, utan för ogärningens och syndens skull, kantänka.

Men han bad i alla fall drängen, att denne skulle hålla't tyst, så att det inte komme ut och blefve förvrängdt af folk utom socknen.

Detta lofvade drängen. Men han föresatte sig likväl att ta' reda på tjufven.

För den skull lade han sig i försåt en kväll i fårahyttan, som stod i närheten af vedtrafven.

Han hade inte legat där så värst länge, förrän han fick se hur Jonas i Slankemåla kom gående bortifrån Aggarpahållet, där han gjort dagsverke. I näfven hade han en repstump så lång som två rejäla grimskaft.

När Jonas kom midt för vedtrafven, plockade han kvickt och tyst till sig så mycket ved, som han kunde sno om med repet, och sen vrok han bördan på ryggen och knekade i väg åt sitt hemhåll.

Kväll efter kväll låg drängen och lurade i fårahyttan och blef viss på, att Jonas gjorde på samma sätt hvareviga gång han vankade hem från Aggarp.

Då blef drängen emellertid förbanskad och tänkte vid sig själfvan:

— Ja' ska' min själ vänja dig ifrå veastabben, din bränsletjuf!

Till den ändan tog drängen ett spikborr och drillade långa och djupa hål i bägge ändarne af de trän, hvilka lågo närmast till hands för Jonas, och så trattade han, besittingen, ner en hop sprängkrut i hvarje hål. Sen tätade han hålen med räfsepinnar och slätade till ändarne på vedträna, så att ingen, som inte visste om'et, kunde se, att det var gjordt skälmstycke med veden.

Dagen därpå var drängen och såg efter i stapeln, och han blef inte litet förnöjder, när han då kom underfund med, att den laddade veden var knipen.

* * *

Två dar efteråt sprang det som en löpeld igenom hela socknen, att Jonas i Slankemåla hade blifvit väckter och födder på nytt, och att ingen människa hört talas om en så märkvärdig omvändelse som hans.

Han hade stått upp — sades det — och bekännt hela tilldragelsen i Haga missionshus, och folket hade blifvit alldeles ifrån sig af undran och bestörtning.

Sådana, som förut aldrig knappt fått sig till att hälsa på Jonas, kringklappade honom nu och kallade honom »käre vän» och »dyre broder». Det blef en stor rörelse i socknen. Bönehusen voro proppfulla, och Jonas måste kväll efter kväll stå upp och förtälja sin underbara omvändelse.

En kväll satt han framför spisen — sa' han — och bråddade sina träskostöflar, medan Katarina, hustru hans, hölls med att koka gröt.

Frid låg öfver stugen, ända till dess käringen gick åt skåpet för att taga fram grötadoppet. Då varsnade hon att, halfva mjölkabunken var urdrucken och sa' till Jonas:

— Har du nu druckit ur mjölka igen, din förhärdade slåfve. Du borde evinnerligen skämmas, när du vet, att vi inte har mer än den tåren!

— Tösst, käring, annars dänger ja' hammar och träskor och hela kosidangsen i skallen på dig, röt Jonas.

Då begynte gumman att gråta och jämra sig.

— Allt, allt ska' du häfva i dig. Mej unnar du inte så möcke som en fingerborr mjölk en gång för allt hvad ja' får släpa och slita. Men dä' gör däsamma; min ti' ä' väl snart gången!

Jonas blef allt rasnare och rasnare och började till sist svära och förbanna bå' Gu' och Katarina och hela världen samt lofvade, att skam skulle få komma och ta' honom lifslefvandes, äss han ens hade tittat åt hennes eländiga mjölkabunke.

— Just i detsamma som jag sagt detta, jämrade Jonas med darrande röst, small det till i spisen, och ell'brännera

dansade opp i pipa och ut i stuga' och grötagrytan for som en vante ända te' skeffanjer'n, och klockpervendeckelen stannade, och dä' lyste rödt och blått i spisen och efteråt ble' dä' så mörkt och svart och ledt i stuga' som om en blunnat mä' haltannat öga!

Folket, som hörde på Jonas, bå' bäfvade och gladdes på en gång.

— Vi ble' alldeles öfvergifna — fortfor Jonas — och när vi inte kunne hetta svafvelspeterna och tänna opp ljus, hade vi inte annan råd än å lägga oss på knä breve' sänga och läsa och sjonga allt hva' vi kunne utantill. Töstnade vi, så begynte dä spraka igen i spisen. Men så länge vi sjongde, hörde vi ingenting å.

— På det viset höllo vi på natta igenom, och på morgonen kunne Katrina inte stiga upp. Knäna va' flådda på henne. Ho' hade lagt sig i den rinnande skållhete gröten, utan att ho' känt det för skrämsels skull!

— Jojo, jojo, den ene måste sökas på det sättet, den andre på ett annat, och du Jonas, fick lof hemsökas af den store mandråparen och eldfursten, innan du ville ge dig, lät folket.

Och alla gladdes åt hans omvändelse och förundrades öfver hur det tillgått. Men ingen tviflade på sanningen i hans berättelse, ty hans sinnesändring var så tydlig och så påtaglig och uppenbar.

Endast prästens stalldräng var af en annan tanke. Och då han såg hur gudsnådlig Jonas satt i kyrkan och hur det enfaldiga folket hyllade och upphöjde vedtjufen, tyckte han att det var synd om dem och talade om hela tillställningen, hur Jonas anammat ved och hur han själf kränglat in sprängkrut i träna.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Men när de »väckte» fingo veta, att det inte var skam själf, som hälsat på i Slankemåla, blefvo de förbittrade och ville inte vidare ha' med Jonas att göra.

Och denne blef alldeles toseter, han också, samt svor på, att om han anat så'nt, skulle han om kvällarne gått och gifvit drängen smörj i stället för att löpa kring som en ynkrygg och bekänna synder.

Allt ifrån den tiden kallas emellertid slankamålamannen för »Vea-Jonas». Och det får han heta i all sin tid.

Skolprästen i Högakull.

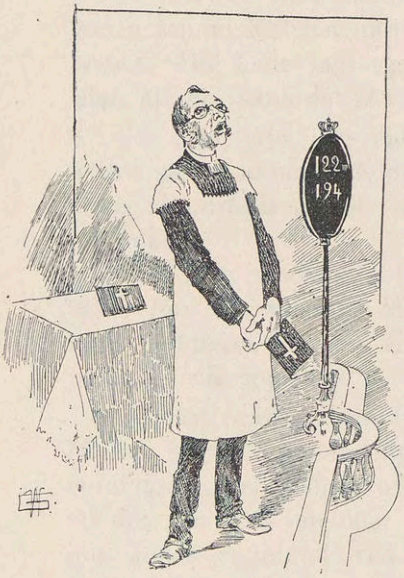

Di tala om att här agiteras och mutas och kränglas betydligt i stad och på land hvar gång ett nytt riksdagsmannaval skall gå af stapeln, och att många fula lidelser då släppas lösa emot hvarandra. Och det är nog sannt det.

Men ett så vådligt rabaskande åstadkommer dock aldrig ett riksdagsmannaval som rätt ett prästval gör det, hvilket i alla fall är ett sorgligt faktum. Ty när man ska' välja sig en själasörjare, så borde väl en så allvarlig och kristlig förrättning egentligen uträttas i frid och mycken kärlek.

Men det är gunås, långt ifrån att så sker, utan det har händt och det händer inte alls sällan, att byamännen råka i lufven på hvarandra och klämma till att slåss på själfvaste kyrkovägen, när de gå hem från ett prästval.

Det hjälper inte, att de nyss förut fått uppbygga sig af kontraktsprostens förekomst i deras kyrkor.

I tuårsen valde de sig en ny »körkeherre» borta i Högakull, och såsom de då lefde och härjade i den församlingen medan valet stod på, det har man då inte hört talas om hvarken förr eller senare.

Men så ha' de också blifvit straffade på folkavis.

Det var naturligtvis ingenting, som var godt nog åt Högakullsborna. De nöjde sig inte med förslaget, utan de bråkade till det åt sig och kallade en fjärde, som det heter.

Men då blefvo bå' kungen och biskopen alldeles besatta och rasande begge två, samt skickade i förargelsen på dem en gammal »skolepräst», som församlingen inte kände till.

Men denna blef då gua'lof till ett gissel och till en tuktomästare åt dem. I början tyckte de rätt bra om honom och gingo till och med omkring och voro liksom litet smått högfärdiga öfver sin präst.

— Han har just inga stora gåfvor, men han är sekterlig och gemener! yttrade de och menade därmed att han var ärevördig och nedlåtande på samma gång.

Men det blef minsann annat ljud i skällan, när det gått en tid, ty det begaf sig snart, att »körkeherren» var snål ända till girighet, och han gnodde och gnor syndaträlarne i Högakull, så att det är en lust och en glädje däråt.

En söndagsmorgon sa' han till den ene kyrkovärden:

Det var en ovanligt fet och härlig bagge Sven Nilsson har! Den ska väl slaktas snart?

— Ja, det har jag tänkt!

— Jaså, kan tro det! Kom då bort till prästgården med köttet.

— Ja gubevars! lät kyrkovärden och gladdes, ty han fann det ljufligt att få sälja slaktet hemma och slippa köra ner till sta'n med det och sätta bort tid. Det töfvade heller inte länge, förr än han drap baggen och kom bort till prästgården.

— Nu är jag här med baggaköttet, som vi talades vid om! sa kyrkovärden.

— Tackar allra mjukast! Det var något till rar present det! Bara inte kyrkovärden tar sig för nära! smilade kyrkoherden och bugade sig och klappade den arme Sven Nilsson och bjöd honom på rågkaffe och tackade och tackade för det rara fårköttet, så att kyrkovärden inte kom sig för att yttra ett ord. Utan han for hem och var så ledsen öfver sitt förlorade får, att han höll på att hänga sig.

En annan dag strax efteråt kom »körkeherren» under en spatsertur bort till nämndemannens.

Hustrun ville fägna honom, det var ju gifvet, och för att visa husets förmåga hof hon fram en rysansvärdt stor smörtrilling på bordet.

— Tackar mjukast, tackar aller ödmjukast! Jag är inte hungrig nu, men om jag får en gammal tidning att svepa in smörklumpen i, så ska' jag bära hem den själf och stanna i stor förbindelse! Tackar allra mjukast! Dä' var ett rart och präktigt smör. Tackar mjukast! smilade prästen.

Hvad skulle gumman göra, stackars människa, annat än låta kyrkoherden lägga i väg med det rara smöret.

Det var då i alla fall stor synd åt henne, ty hon hade lagat smöret i ordning såsom förning till ett bröllop i grannskapet och tog bara fram det för att det skulle se ståtligt och rart ut, när det kom ett sådant storfrämmande som själfva »körkeherren». När nämndemannen kom hem, fann han alltså sin gumma i förtviflan och upplöst i tårar.

— Hva' går nu åt dig igen, eller hva' in i den dålige lipar och tjuter du för? sporde han.

— Ih ih ih, körkeherren har tatt mitt smör, hela min rara och välsignade smörtrilling, så vi kan inte få komma till bröllopet jämrade hon och ville inte taga någon tröst.

— Ä' prästen förbaskad, tar han nu smör till! lät nämndemannen och svor på att han skulle låta honom betala't.

Fanns där någon i socknen, som plägade fiska i vattendragen, bad han dem gå till prästgården, när de gjort någon fångst.

De trodde, förstås, att han täcktes köpa af dem. Men

när de kommo, så anammade han hela subbet och bara bugade och tackade så aller ödmjukast.

Jojo, han gnodde dem för deras myckna synds skull.

Till råga på eländet dref han igenom, att de skulle måla om kyrkan invändigt. Men för att få det billigt anställde han den skröpligaste målare, som fans i hela häradet.

Nå, denne målade och plitade och omsider vardt det färdigt. Då skulle där hållas en mer än vanligt högtidlig gudstjänst i det nyrestaurerade templet för att inviga nymålningen. Och hela församlingen var nästan mangrant i kyrkan den söndagen.

Men hur det var, hade målaren inte lagt reelt med torksaker i färgen, utan när församlingen skulle resa sig så hängde de fast i fernissan allesammans. Med vedermöda sleto de sig visserligen upp ur bänkarne, men då hade de fernissa och spackelfärg i sitsarne hvar eviga kutte, såväl karlar som fruntimmer. Och hurudant det skulle te' sig i Guds hus, det kan enhvar föreställa sig.

Men det var just inte ledsamt att skåda denna Herrans församling bakifrån, när de tågade hem från kyrkan i arghet och raseri samt med nerklenta och fördärfvade kläder.

Nej ledsamt var det inte, men ynkligt var det.

Den enda gång Högakullsfolket egentligen har haft någon ro och fröjd af denna sin präst var en påskadag.

Men det var då i alla fall ett sorgligt nöje äfven det.

Kyrkoherden hade tagit hem mässkjortan för att låta frun tvätta och laga upp henne till högtiden. Och det gjorde hon väl, kan jag tänka.

Nå, på påskdagen kom han inskridandes i kyrkan med ett paket under armen, hvilket han lade på bordet i sakristian.

— Det är mässkjortan! sa' han till stöten.

Sen ringdes där samman, och stöten plockade fram skruden samt tog ihop med att kläda prästen. Till den ändan vecklade han ock upp paketet och började kränga skjortan på sin herde.

— Men hva' i all dar är detta för slags skjorta? skrek plötsligt stöten och sprang baklänges.

— Dä' är väl en mässkjorta, vet jag, snörflade herden.

— Men ho' ä' så konstig, ja' känner inte igen henne! svarade stöten och såg så vilsekommen ut som en gästgifvare i ett missionshus.

Då tittade äfven prästen på plagget, som han fått på sig, tittade stort och vidöppet och bleknade.

— Åh, herre du min skapare. Sannerligen, sannerligen har jag inte fått ett af fruns lintyg! Det är ett misstag! Men hvad ska' jag nu ta' mej till! jämrade han och pustade och suckade.

Ja, där var ingenting annat att göra än att behålla lintyget på under altartjänsten, hvilket väckte stor gamman samt gladde och fröjdade hela församlingen.

— Den synen var värd mer än en smörtrilling! säga de än i dag och kunna grina sig nästan fördärfvade, när de tänka på't.

Indiansommarfröjd.

De tala visserligen och skrifva ännu mer om den grufliga folkupplysningen här i landet. Men den är i alla fall icke så stor som den borde vara. Ty det säger jag, att just på grund af bristande folkupplysning höllo jag och ett par andra ärevördiga och vördnadsbjudande personer på att en dag blifva fördärfvade.

Och en stor nåd är det, att vi inte i detta nuet ligga antingen lemlästade eller uti lunginflammation och andra svårartade magkrämpor eller kanske i grafven.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Saken var den, att vi en söndag på efterhösten fingo för oss att göra en liten utflykt till landet för att njuta af den flyende sommarens sista solsken och vänhet.

Ty hur det är, fröjdas man med åren nästan mera åt höstens än åt vårens behag. Det är bara poeter, pojkar och dårar, som dikta vårvisor och besjunga knopp och kart. Det reela förståndet tycker bättre om frukten, det är säkert det. Jag skulle alltså inte vilja byta min mognande flicka mot v. pastorns fästmö, hvilken bara är sjutton år, om jag rätt finge femtio kronor i mellangift. Nej, indiansommaren är härlig, och om jag hade makt, sinne och förmåga att skrifva vers, skulle det gå tusen gånger lättare för mig att dikta en sång om Peter Svenssons slaktestut, när han går

i bet på det återväxande klöfverfältet, än om en gänglig och oduglig sippa på en mager tufva vid bäcken.

En sådan skald är jag, gualof.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, vi skulle alltså ut att njuta af indiansommarens behag. Det var jag och patron Snuselin med fru samt tvänne bastanta handlande med sina käringar. Vi skulle, gu'bevars, åka i en wurst och hoppades på en glad och angenäm dag. Matsäckarne staplades och bundos vid kuskbocken. Flaskor hade vi inga, ty fruarna voro nykterhetsvänner.

Men Snuselin, som desslikes är en blåbandist inför Herranom, log och sa' strax innan vi satte oss upp:

— Var inte ledsna, pojkar, jag har en »liter» i kappfickan.

Och det anade jag nästan, ty han såg grufveligen uppstoppad ut.

Så klefvo vi opp och stufvade oss samman i vagnen, och sist skulle då Snuselin streta dit, hvilket mödade honom så, att han vardt svartblå i synen.

Hur det var krånglade hästarne, så att den gode och ärlige Snuselin ramlade af och slog bröstet något föga mot fotsteget i bakändan på wursten.

— Kratsch! sa' det i kappan på'en.

— Hva' var det nu, som gick sönder? sporde frun hans och tittade till som med ett par synålar.

— Åh, det var väl bara klockeglaset! mente jag och drog med ett ryck upp Snuselin i vagnen.

— Kör! sa' fru Snuselin.

Men gubben hennes såg bedröfvad och anfäktad ut. Han vred och vände sig samt ryste då och då till. Och rätt hvad det var, begynte fruntimren att fnysa och skrika, att det osade konjak i vagnen, så att inga människor kunde åka i honom.

Se'n började de äfven fördubbla sig på, att det blaskade om fötterna på dem, och innan vi visste ordet af hade

Snuselins skarpsynta, aningsfulla gemål stannat åkdonet och fläckt upp kappan på sin man.

Klock, klock, klock! ljöd det ur hans innerficka, och en ljusgul konjaksström flödade ner utefter den store blåbandistens lekamen.

Han hade, gunås, knäckt sönder buteljen mot fotsteget, när han skulle upp i vagnen och det kunde ju icke gå på annat sätt, ty »den illa gör han illa far», heter det.

Om jag nu sökte referera det tal, fru Snuselin höll till sin man på sabbatsmorgonen uti vagnen midt på vägen, skulle ni bäfva. Och inte försämrades detta tal af den omständigheten, att hon skar sönder trenne af sina rosendefingrar, då hon skulle plocka upp buteljresterna ur fickan på gubben sin, hvilken stod som ett saktmodigt offerlamm. Men slutligen tröttnade ändå äfven hennes tunga och hon slöt sin ljufliga framställning med dessa ord:

— Åhja, Snuselin, mej slipper du nog snart. Mina dar ä' kvickt räknade. Ja' känner allt, att du snart inte ska' ha' mig att plåga. Ja' står inte ut många dar till, — dä tär och tär — och se'n får du väl ha't, som du vell: en butell i hvar ficka.

Och så grät hon och de andre fruarne också.

Men under det de tjöto och vagnen rullade fram i raskt tempo, fick Snuselin tillfälle att hviska till oss:

— Varen inte ledsna, gubbar, utan vid godt mod; ja' har gualof en till i böxefeckan!

Och detta tal lättade våra sinnen.

Efter en sådan angenäm färd kommo vi ut till gästgifvaregården i Bohr, där vi skulle äta och roa oss i naturens sköt.

Medan så fruarne med lust och gamman kokade kaffe och dukade, gjorde vi gubbar en sväng utomkring och hade bakom en klippa en treflig stund med den där flaskan, som Snuselin i sin vishet undanstuckit i pantalongerna. När vi återvände, voro vi alltså inte så blyga af oss eller rädda för fruntimren.

— Men ja' har tio halfvor öl i vagnslådan! Hur i hundingen ska' vi få i oss dem? lät den ene patronen.

I detta ögonblick uppenbarade Snuselin vidden af sitt snille.

— Vi smyga in dem i förstugukammaren, och så instruera vi gästgifvaren, att han, när vi börjat äta, kommer in och ber oss gå ut och bevittna en handling! log han.

Och på det viset gick det.

När vi ätit några bitar och började trängta efter ölet, klef gästgifvaren in.

— Ja' får väl inte be herra' va' goa å bevettna ett par namn härute! sa' han.

— Jo, vars! mente vi och gingo ut och bevittnade, tills det inte fanns en tår kvar i ölhalfvorna. Och fruarne anade gudskelof intet ondt.

På det viset blefvo vi muntra och hade ogement roligt därute. Och när fruntimren fått i sig fem koppar kaffe jämte ett grufligt beröm för sin mat, var det ingen fara med dem heller.

Färden skulle alltså blifvit utmärkt bra på slutet, om inte den ene patronen tagit med sig en hop bengaliska eldar.

Just som vi emellertid strax efter skymningen fått fram hästarne och skulle stiga upp i vagnen, tog den sabla karlen till att föreslå en hurrning för Bohrs by, och i detsamma tände han på en bengalisk eld på gästgifvaregårdens förstugubro.

Vi hurrade och hojtade och därpå tände han eld efter eld, så att det sken öfver hela världen därute.

Men när den sista var utbrunnen och vi väl i vagnen, fingo vi höra ett förfärligt väsen.

Alla Bohrboarna kommo springande och flåsande med pyts- och assuranssprutor, ämbar och båtshakar och skriade och flämtade:

— Hva ä' elden lös?

De hade kantänka tyckt, att hela gästgifvaregården stått i eld och flamma.

Vi sa' dem, hur det hängde ihop, hur vi tändt bengalisk eld och hurrat till deras glorifierande, samt att vi inte kunnat tro, det de voro så litet upplysta, att de inte förmått skilja på ett sådant ljus och en brinnande byggning.

Men de ställde sig med sina sprutor och doningar rundt om wursten, och när vi slutat tala till dem, ropade alla med en mun:

— Antingen dä' va' bäjersk eller bengalisk eld, så har I ställt till honom och omakat oss, och därför bör I ha lite för besväret!

När de det sagt, begynte de spruta på oss, så att det pep efter'et, och de dängde oss om ansiktena med blöta

svabbar samt skällde och grinade och slängde till och med hela ämbar kallt brunnsvatten öfver oss upp i wursten, så att snart hela vagnens innandöme vardt fyldt jäms med sitsarne.

Ett obehagligare äfventyr har åtminstone jag aldrig varit med om. Och när de fått oss riktigt genomvåta, påtade de till hästarna med båtshakarna, så att dessa foro af som en blixt nedåt vägen, medan vattnet yrde och Bohrboarna i sin tur hurrade.

På det viset gjorde vi vårt intåg vid hemkomsten, förkylda, rådbråkade och elända, emedan det lärda och mogna svenska folket inte kunnat skilja mellan en bengalisk eld och en brinnande gästgifvaregård.

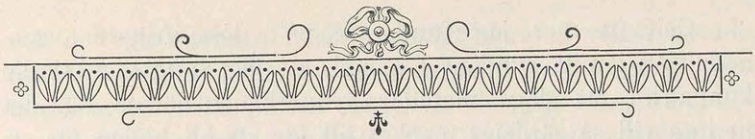

Ett interview med Johannes i Snufvebo.

Människan är afundsjuk, egoistisk, kitslig och högfärdig, och jag, som skrifver det här, är inte ett spår bättre än andra medelmåttiga syndare.

I långliga tider gick jag och grämde mig öfver att många ynglingar, som skrifva i böcker, tidningar och tidskrifter, skaffade sig heder och namn, berömmelse och evinnerlig ära genom att tidt och tätt uppbygga mänskligheten med någonting, som de kalla interviewer.

Hur det ordet uttalas, hör då i alla fall skam till att veta, ty det är mycket för krokigt för talorganerna hos en oskuldsfull landsortsbo.

Då jag därtill såg, att de värsta interviewarna förskrefvo sig från de stora städerna, där det finns godt om både vetenskapsmän och teologer, politikussar och rackare, så tänkte jag, att det kanhända skulle blifva en sådan där epok, di kallar't, om det en gång kom ett interview från rama bondlandet.

— Äss jag bara visste, hvad det krokiga ordet betyder på reel svenska, så att jag inte dummar mig och tar miste om sakens rätta förhållande, så vore det kanske inte omöjligt för mig att en dag dräpa till med ett sådant där interview, tänkte jag.

Och ju mer jag funderade på't, dess ifrigare förmenade jag i mitt syndiga högmod, att jag därigenom skulle kunna bli ett slags matador, synnerligast härute, där det ju inte vill så särdeles mycket till för att bli hållen för ett ljus och ett snille och en kapabel människa.

Det synes allt vid våra val till offentliga värf, menar jag.

— När Sven Månsson i Grymtås inte behöfde göra mera än sy på sig ett blått band och taga upp två sånger vid skördefesten i Hult samt sucka och runka på hufvudet och se försmädlig ut, så fort det blef tal om pastorn eller andra herrar eller om världslig kunskap; när han inte behöfde göra mera än detta för att bli invalid till direktör i sparbanken, så vore det väl sjutsingen, om inte jag genom att skrifva ett duktigt interview skulle kunna dänga ännu värre puder i folkets ögon! tänkte jag.

Något har man väl också icke blott rättighet utan skyldighet att göra för sin framgång, och då alla mina grannar, med Sven Månssons glans för ögonen, genom sjungande och predikande och andra små illstreck i dessa dagar speciminera för direktörskap i sparbanken, så fick jag för mig att medelst interviewande komma mig före i världen.

Ty sanningen att säga, vill jag bra gärna krångla mig fram till nämndeman.

En sådan syssla slår nog bättre i spann än det här skrifvandet, särdeles om man tager i beräkning alla middagsbjudningar, gratisfyllen och andra naturaprestationer, hvilka likt ett himmelskt manna regna neder öfver en inte allt för omutlig bisittare och sofvare.

Det står nu visserligen i skriften, att sofvare skola rifna kläder bära, men det gäller naturligtvis inte om nämndemän, ty här finnas, Gu' bättre oss, inga personer, som ha så granna reskappor och ytterstöflar som de i hela bygden.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, en dag var det husförhörskalas hos Pelle i Månsabygget, och när jag där såg, att prosten var lagom mätt

och god, så att hans ansikte riktigt sken af välbefinnande, fårstek och pannkaka, medan han med hvita fingrar liksom tapplade en polka på sin mage, så klef jag fram till'en.

— Kan prosten säga mig, hva' i attan som menas med ett interview? sa' jag.

— Jo, min kärälsklige, det är detsamma som att utfråga en märklig person om något! log prosten och tog emot långpipan, som Pelle räckte honom.

— Hm — då kan man ju säga, att ett så'nt här husförhör egentligen inte är annat än ett storståtligt interview, och att prosten är en riktig kung bland intervieware! inföll Fredrik i Bråten, som ju är en försmädare och inte så särdeles rättrogen.

Men då blef prosten liksom stött och började dundera, rätt så mätt han var, och förklara, att interview är ett tidningsord, delvis syndigt, emedan det allra oftast användes i den liberala, af honom föraktade pressen.

— Si, en kristlig och samhällsbevarande tidning interviewar just inte! sa' han.

— Ursäkta, men hva' ä' liberalism egentligen för slags religion eller lära? Håller den te' å dö på? frågade Fredrik, den stopastollen.

Då blef prosten högtidlig, blåste ut en stor sky af rök och förkunnade:

— Jag är tacksam, att detta tillfälle gifves mig att kunna säga Eder i få ord, hvad liberalism är!

— Mine käre, liberalism, det är antikrist! röt han och blef röd i synen såsom en pion.

Och vi räddes allihop.

— Åh, kors, då ä' väl liberala valmansföreningen nå'nting rysansvärdt! ropade rusthållaren i Åhs.

— Ack ja, gu'nås, man kan tryggt säga, att hon är antikrists kungliga lifgarde här på jorden! sade prosten.

— Och jag, arme fader, som har min son i Stockholm uti henne. Ve mig! Hva' ska det bli af det stackars barnet? jämrade sig rusthållaren och ville inte taga någon tröst.

Och man kan säga, att ingen af oss andra häller lugnade sig, förrän orgelnisten reste sig och tog upp psalmen:

»Förminskas skall ditt välde,
Du grömme antikrist!»

Men när vi sjungit den, så att det gungade i hela Månsabygget, kände vi oss dock en smula stålsatta mot tidens anfäktelser, och prosten log och var belåten med oss.

* * *

Men när vi gingo dädan om kvällen, sa' jag till mig själf;

— Det må bära eller brista, det må vara hur syndigt och liberalt och antikristiskt som hälst, och prosten må säga hvad han vill, så går jag i alla fall bums bort och interviewar Johannes i Snufvebo.

Vi ha nämligen ingen märkvärdigare person i trakten än Johannes, ty han är näslös, skam till sägandes, och så mycket begriper jag då, att något konstigt måste det vara med en person, om han ska' duga till att interviewas.

Jag gick alltså mot Snufvebo och tänkte hela vägen på, hvilken vådlig maffe jag skulle kunna bli, om jag nu lyckligt och väl kunde interviewa Johannes och få reda på, hur han egentligen blef af med sin näsa.

Några säga nämligen, att en häst bet henne af honom på en marknad, när Johannes var full och oregerlig. Andra påstå bestämdt, att ingen mindre än Karl Jönsson i Bolet med egna tänder gjorde det, då de en kväll kommo i slagsmål, för det att Johannes slog sig ut för Kalles käring.

Saken var alltså hittills outredd och Johannes ville aldrig höra talas om'et. Men ett otrefligt spratt var det för honom, ty en näsa är rätt roligt att ha, äfven om hon inte är just så särdeles grann.

Precis som jag slank in i Snufvebo förstuga, fick jag höra, hur föremålet för mitt blifvande interview röt och snörflade därinne.

— Ä' du ryss rasanne, din mara A' kaffet allt slut, och ändå ä' dä ju knappt tre veckor se'n ja' köpte dej en half fjärndel!

Och så hörde jag vidare, hur gumman med gråtosad röst förklarade, att de ju haft hjälpe vid potatisplockningen, så att det gått åt mycket mera än vanligt.

— Dä ä' så godt, att ja' låter dej smaka karbasen, så du lär dej hushålla! röt Johannes till svar.

Och med detsamma klef jag in.

— Guss fre' härinne!

— Dä'samma tebaks, så ä' dä betaldt! genmälde Johannes.

Se'n sutto vi där en stund och under tiden interviewade jag honom om väderleken och potatisen.

— Vä'rakten fortfar och potatera ruttna! sa' han.

Därpå interviewade jag honom angående de långa distansridter, som våra hästmilitärer ibland företaga.

— Dä ä' dumheter, di komma fortare fram och behöfva inte slita hälften så ondt, om di reste med järnvägen, di vettvilligarne! röt Johannes och gaf hustrun sin ett ögonkast, som betydde: du låter bli att krångla med kaffekokarn, fast han är här!

Hittills gick det, som synes, alldeles dråpligt med interviewen.

Men så drog jag då till med mitt stora nummer och frågade:

— Hur i hundan blef du i alla fall af med näsan, Johannes?

Då skulle ni emellertid ha sett hurudan han blef. Han vardt som en adventsnatt i synen, och ögonen togo till att glöda på honom som ett par öfvermogna krikon.

— Hva' vell du, skrubber, egentligen? skrek han och for upp på golfvet.

— Kära hjärtans, tåla dej du lite! Jag vill bara interviewa dej ett grand! sa' jag helt beskedligt.

— Ska' du! Nej, du ska' väl så i helgotte häller, för här ä' ja' hemma och i mina egna hus interviewar ja' själf!

T. BERNHOT.

Dä ska' ja' nu också göra på folkavis! hojtade han och fick fatt i en gammal betsman, med hvilken han, som han sa', interviewade mig rätt duktigt i ryggen en vändning.

— Tål du vid mer interview? sporde han och böstade på det värsta han kunde.

Men då blef jag toseter förstås och ryckte betsmannen ifrån Johannes och interviewade honom tillbaka så godt jag kunde, ända till dess han skrek:

— Jaså, du begår hemfridsbrott!

— Nä', jag bara interviewar! svarade jag.

Men i detsamma nappade han grötgrytan, som stod och kokade på spiseln, och då tog jag bums till schappen!

Och hade jag inte varit så kvick, som jag var i dörren, hade han nog interviewat hela min rygg med det skållheta vattnet, så ifrig hade han blifvit af vårt ämne.

Men den här affären med Johannes i Snufvebo har i alla fall gjort mig godt, ty först nu inser jag fulleligen, hur svårt det måtte vara att göra ett reelt interview.

Två julklappar.

Vi voro ett par löshästar utan egna hem, placerade till tjänstgörning, den ene vid posten, den andre vid järnvägen på en medelstor station utmed stambanan. Och där hade vi det minsann inte alltid så trefligt. Ty sådana där stationer bli alltid kusliga i längden. De äro hvarken reel landsbygd ej heller ordentlig stad, utan de stå och väga mellan båda. Det är ingenting helt med dem.

Särdeles när det led mot jul kommo vi alldeles ur humör därute och erforo fruktansvärda böjelser att löpa åstad och gifta oss. Men därifrån afhöllo oss tillsvidare, gualof, de klena inkomsterna.

Gu' vet hurudana julaftnar vi skulle ha tillbringat därute, om inte landstingsmannen, som bodde i närheten, varkunnat sig öfver oss och hemtat oss upp till sig hvareviga sådan helgdagskväll. Och uppe hos Lind i Åbo, såsom landstingsmannen kallades i hvardagslag, var det muntert och gladt, där var gammaldags gästfrihet med skinka och svinahös och julöl och glögg till öfverflöd och där glömde vi för några timmar vår ensamhet i världen. Särdeles då ende sonen, Rulle Lind, som låg i Upsala och las på juristen, var hemma och satte lif i spelet.

Rulle var gubbens älskling och när det gällde honom, skydde han inga utgifter. Och så underligt var inte det, ty Rulle var i förstningen en sakramentskast duktig yngling och grann också till att se uppå.

— Han kommer, min själ, att pryda upp en domstol med tiden! plägade gubben hviska till oss vid matbordet, vid hvilket Rulle satt öfverst och skar för och agerade värd samt talade om Upsalahistorier, så att man kunde gå åt af skratt.

Strax efter det Rulle tagit »prillan» förlofvades han med kronofogdens dotter, som var den raraste och vackraste flicka vi hade därute på tio mils omkrets.

Det ena med det andra gjorde, att Åbo var ett lyckligt och trefligt hem.

Men så, serradö, spordes det efter en tid, att Rulle uppe vid akademien slagit sej på »dryckjom och spelikom», som man säger, och ryktet talade nog den gången inte så värst osannt, ty någon examen tog han inte.

I stället började han bli allt mer och mer däst och rödmosig för hvarje termin, som gick. Skämtet började bli mer och mer rått på hans läppar och det blef allt mindre och mindre sannt ungdomsmod i honom.

Vid julame observerade vi, hur han sög sig allt stadigare fast vid bränvins- och toddyborden. Men ju oftare han höjde sitt glas, ju dystrare blef gamle Linden. Rulle sökte förgäfves lifva upp honom genom att nämna honom

»gamle galosch», »glada hudik» och »krubbitare» med flera dylika smekord. Och det hände till och med framåt kvällarne, att ung Rulle blef så pass, att han till sist knappt kunde säga »mamma» ordentligt.

På det viset skredo ett par år. Rulle lefde allt vildare däruppe i »Supis», men i samma mån tacklade gubben af där hemma.

Till sist, när den unge mannen syntes stå på redden att bli öfverliggare, skickade fästmön midt under en hösttermin ringen åter till honom i Upsala.

* * *

Dagarne före den följande julen kom gamle Linden ner till stationen för att hemta sin son, och på samma gång inbjöd han oss att som vanligt tillbringa julkvällen i Åbo.

— Ni ä' hjärtligt välkomna, men jag får upplysa er om, att det inte vidare vankas något »starkt» hemma hos mig! sa' han.

— Åh, det är oss lika kärt ändå! svarade vi.

Rulle kom med tåget, och vi trodde, att han skulle komma som en annan karl, ty det hade sagts, att brytningen med fästmön skulle hafva gripit honom djupt. Men när han kom, var han, gunås, samme Rulle. Och gubben var inte mäniska att få honom med, förrän sonen nästan druckit ur så mycket vin de hade på den lilla järnvägsrestaurationen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så inföll julaftonen och vi kommo om kvällen upp till Åbo.

Där var på långt när inte så roligt som förr, och vi ångrade nästan, att vi begifvit oss dit. Den gamle såg mer än vanligt bedröfvad ut, och Rulle, som var spik nykter och kinkig, gick omkring och svor, dels öfver »gubbens dumma och osmakliga nykterhetsfantasier» och dels öfver

drängen, som aldrig kom från staden med flaskorna, som han sändt honom efter.

— Man kan ju hvarken äta eller sofva eller ha' jul, när man inte har något fludium! grälade han.

Omsider blef där julklappsutdelning som vanligt. Hvar och en undfick sin gåfva, större eller mindre, blott Rulle erhöll ännu ingenting, hvaröfver han syntes både förargad, långnäst och ledsen.

När vi så trodde, att det var slut med utdelningen, öppnades plötsligt dörren, och ett stort — konjaksfat kom inrullande i salen.

»Till kandidat R. Lind» stod det på en lapp midt öfver sprundet.

— Min son, sa' gubben med rörd stämma och gick fram till ankaret, min son, jag har alltid, så vidt i min makt stått, sökt uppfylla dina önskningar. Jag vill göra det äfven nu den sista julafton jag troligen lefver. Se här din julklapp, hvilken jag förmodar att du skall sätta värde på!

Det blef tyst som i en graf därinne och det kändes riktigt kvaft i rummet, när gubben och gumman efter talet lutade sina gamla hufvuden mot hvarandra och gräto. Vi kunde knappt återhålla tårarne vi andre heller.

Rulle sa' ingenting. Vi trodde, att han antingen skulle slå af det hela med ett skämt eller bli arg och ursinnig. Men han yttrade inte ett ord. Han bara stod och såg på de gamle, såg och skalf och sväljde liksom om han sökt prässa ner något, som ville stiga upp inom honom. Men det lyckades honom inte länge, omsider, trängde sig tårarne fram som ett störtregn ur ögonen på'en. Och så rusade han in i sin kammare.

Det dröjde likväl inte länge förrän han kom åter med ett papper i hand.

— Se här far — snyftade han — är min julklapp till er, gåfvobrefvet på en värdigare son!

Gubben tittade på skriften, ljusnade till i synen och läste för oss alla:

»Härigenom förbinder jag mig att från och med denna dag föra ett annat lif, om Gud förlänar mig kraft och förstånd.»

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Herren välsigne dig pojke — ropade gubben. — Jag visste nog, att jag skulle få dig åter! Och nu lofvar jag i allas närvaro, att jag, om du infriar denna din förbindelse, i dag ett år skall härinne gifva dig en julklapp, som skall göra dig rik och säll för hela ditt lif!

Men Rulle gick bort till köksdörren och ropade till drängarne:

— Bär ut det här ankaret och slå sönder det genast!

Sen blef där en julglädje i huset, som var både vacker och rörande att skåda. Gubben blef med ens liksom tjugo år yngre, och det var som om löftet och föresatsen i ett momang förvandlat Rulle också. Den forne öppne och friske studenten började ånyo nästan tvärt skymta fram hos honom.

* * *

Strax efter helgdagarne drog han åter till akademien, och sedan sporde vi inte till honom förrän vi framemot nästa jul fingo höra att han tagit en öfver höfvan vacker hofrättsexamen.

Strax därefter kom han hem, manlig och duktig, allvarsam och kraftig, så att det var en ren lust att träffa honom.

Till den julen rustades det värre i Åbo, ska' jag säga och vi beredde oss på en af den gamla tidens dråpliga julkvällar däruppe.

— Nu ska' man få se, att gubben nog hifvar fram med en reel pänningesumma åt Rulle i julklapp, för all

den glädje och heder han beredt honom under detta år! menade vi.

Men när julaftonen kom och klapparne skulle skiftas, var där minsann liksom året förut, ingenting åt Rulle, och vi undrade och undrade, om ej gubben gått och glömt sitt högtidliga löfte till sonen för ett år sedan.

Det såg också ut som om Rulle själf känt sig besviken.

Men så, serradö, när vi stodo där som mest undrande, fingo vi höra ett tungt stampande i förstun och in kommo alla drängarne släpande på den gamla, stora »rotakistan», i hvilken knekthållet förr plägade förvara alla soldatens munderings- och utredningspersedlar.

Det var ett förskräckligt skrof till kista och drängarne stönade och päste under hennes tyngd.

När de ställt henne midt på golfvet, sågo vi ett plakat på locket hvarpå stod skrifvet:

»Till Hofrätts e. o. notarien R. Lind, julafton 1889. Aktas för stötar.»

— Det vore väl skam om gubben samlat så besatt med pängar! hviskade min kamtrat.

— Åh, det är nog en ljuskrona eller nå't annat ömtåligt och dyrbart! mente jag.

Men gubben skyndade fram till kistan.

— Du har hållit ditt löfte som en karl, Rulle, och infriat din förbindelse fortare än jag trodde. Nu vill jag fylla mitt löfte. Kom hit, ska' du få se, hvad jag kistelagt åt dig under året! log gubben.

Vi tyade oss fram litet till mans och undrade hvad gubben hade i det stora åbäket till kista. Men när han lyfte på locket studsade vi alla, ty min själ, sprang inte kronofogdens flicka lifs lefvande och vacker och leende som en majdag upp ur skrylan, och Rulle var inte sen, ska' jag säga, att lyfta henne öfver kistkanten och knäcka till att valsa med henne rundt julgran och kista så att det kna-

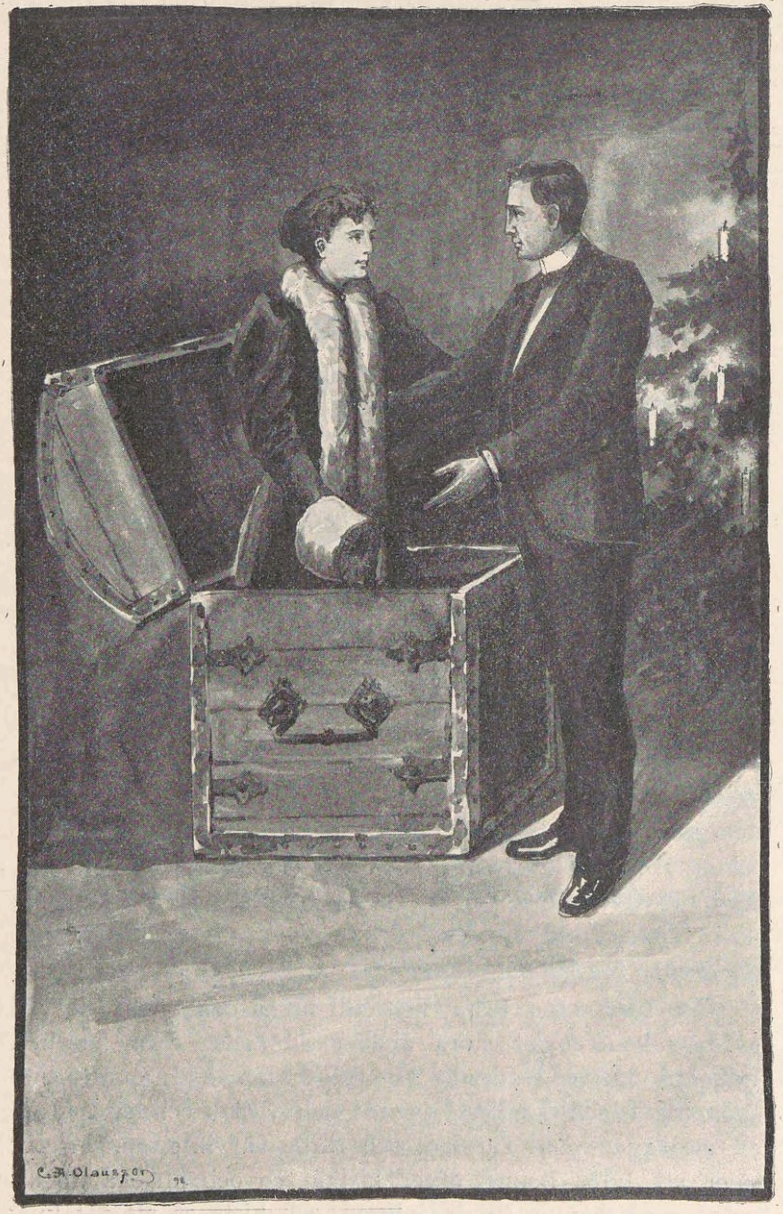

kade i rummet och som om det varit omöjligt för honom att någonsin släppa henne. Och jag säger ingenting om det.

Sedan dess har han heller inte släppt henne, ty hon är hans fru nu och själf har han efterträdt svärfar sin såsom kronofogde.

Kyrkvärdens syn i nyårsottan.

»Prata strunt och önska nyår, dä' går väl för sig, men äta ost, när en ingen har, dä' ä' värre», är ett ordstäf, som vi rätt ofta begagna härute.

Och det är sannt.

Nu för tiden ställer det där nyårsönskandet inga vidare kraf på oss, sedan vi lätt och lustigt komma ifrån hela affären med några tryckta kort, några 4-öres frimärken eller en enkel tidningsannons, hvilket senare naturligtvis är det allra förnämsta.

Men det fanns dock en tid, då nyårsönskandet, åtminstone inom småstäderna, satte vännerna på sådana prof, att väl ingen af oss i denna tid skulle stå ut med dylika ansträngningar och vedermödor.

Man brukade inga nyårs- eller visitkort på den tiden, utan man frambar personligen, uppsträckt i hvit halsduk och svarta kläder och »stukis», sina fromma välönskningar till samtliga sina grannar, vänner och bekanta.

Och på den tiden fanns det, gunås, icke heller något goodtempleri eller blåbandisteri eller någonting absolut på jorden, såsom det nu lär göra, utan det var glögg och mumma, konjak och starköl, rom och bränvin och vänskap och svinahös i husen.

När så de uppsträckta och ärevördiga gubbarna gingo ut på sina nyårsvisiter, var det alldeles detsamma som att börja sitt år med ett drickande utan like och ett ätande, på hvilket ingen ända fanns.

— Det var, sägs det, heller icke med just så glada känslor som fruarna i dylika småsamhällen räckte fram de höga hattarne och söndagsstafvarne åt sina herrar och mästare, när dessa skulle draga ut på nyårsvisiter.

De voro aldrig riktigt säkra på, när de skulle få gubbarna åter, men i hurudant skick de skulle komma igen, det visste de af gammal pröfvad erfarenhet. Och det berättas vidare i de gamla småstadskrönikorna, att nyårsdagens middagssol alltid sken öfver en skock högtidsklädda män, som leende och nöjda, rödmosiga och trallande gingo och ledde sig vid staket och husknutar eller kraflade sig fram »på alla fyra» öfver de öppna platserna, där intet stöd fanns att tillgå. Och var så tillika halt väglag, skickades pigorna ut vid middagstiden att samla upp de goda husbönderna och nyårsgratulanterna hvar de kunde finna dem och deras hattar än här och en där vid dikeskanterna.

På den tiden var det alltså ingen struntsak att önska sin nästa ett godt nytt år.

Såväl i detta som uti många andra fall ha' vi därför fått det bättre med tiden. Nu sitta vi inne uti stor nykterhet och mycken kyskhet hos våra gummor och flammor, medan de arma, svettande postmänniskorna få sköta om nyårsönskningarna åt oss.

Här komma icke vidare några svartklädda, trallande, lustiga bröder in till oss nyårsmorgonen och vräka i sig vår julamat och ragla omkull våra bord. I stället komma blott en skock fyrkantiga bref, dem vi sorglöst slänga i det för dem bestämda fatet på kabinettsbordet, utan att kanske se på dem.

Det är billigare och finare det här nya sättet, men Gu' vet, om det egentligen är så rasande roligt ändå. Men det får jag erkänna, rätt hvad jag än må tänka om den nya tiden och dess bekvämligheter, att om Jonas i Bagghemmet hade skaffat sig ett nyårskort och skickat det till kyrkoherdens i stället för att gå dit själf i julas, så hade det varit bättre för honom. Han hade då sluppit ligga med kalla omslag om hufvudet hela nyårsdagen samt hänga allra ytterst på den brant, som stupar neråt vansinnets natt.

Ingen vet hvad det kostade eller kommer att framdeles kosta Jonas, men säkert är, att han vid decemberstämman strax förut blifvit korad till kyrkovärd.

Förut under hösten hade vi gång på gång varit på gille uppe i Bagghemmet, och Jonas hade en långlig tid betett sig såsom än en framstående kristen, ty han har skrifvit på våra kreditivkontrakt och vexlar och 10-års lån med en min, som om det icke varit annat än hans förbaskade skyldighet, så det var stört omöjligt att inte rösta på honom till kyrkovärd.

Och skrifver han på åt oss lika beredvilligt i fortsättningen, varder han riksdagsman med tiden, det slår aldrig bom.

När nu Jonas emellertid lyckligt och väl blifvit kyrkovärd, ansåg han sig böra så tidigt på nyårsdagen som möjligt lägga i väg till prästgården och önska kyrkoherden ett godt nytt år och själf mottaga dennes välsignelse, innan han trädde in i sin nya, dyrt förvärfvade värdighet.

I den tidiga, dimmiga morgonväkten nalkades alltså Jonas i högtidligt och kyrkovärdsmässigt framskridande sin själasörjares och förmans tjäll.

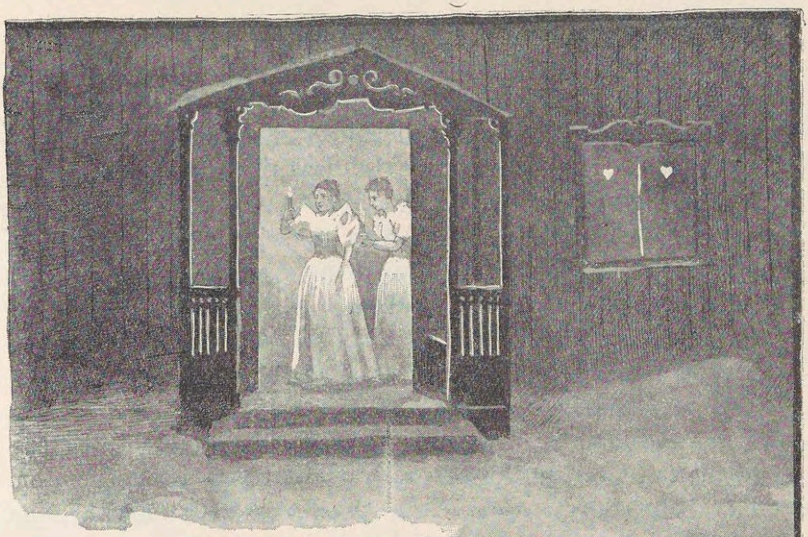

Där var man redan uppe, det såg Jonas på afstånd. Ljus sken i alla fönster och förstugoportarne stodo öppna.

Jonas stannade en vändning, slätade ut håret och funderade på huru han skulle börja sin nyårshälsning vist och lärdt, så att »körkeherren» skulle förstå hvilken djädrans kyrkovärd han fått.

Just i samma stunden fick Jonas emellertid se, huru tre hvitklädda varelser med ljus i händerna sväfvade öfver förstugan i prästgården, tydligen kommande från det prästerliga ämbetsrummet.

— Jesses, dä' ä' himlatecken! mumlade Jonas och började darra i alla leder.

Strax efteråt såg Jonas, hvars bäf-

van och förskräckelse allt mer och mer tilltog, hur prästgårdens stora hund, som eljes plägade skälla och ge hals, undergifvet, tyst och ödmjukt kröp utefter marken emot en lång och svart figur, som slank fram från andra sidan af byggnaden och snabbt men ljudlöst närmade sig förstugutrappan.

När Jonas fick syn på den uppenbarelsen, vände han tvärt och gaf sig till att springa hem mot Bagghemmet, dit han snart återkom och förskrämde hela huset.

— Jag har inte långt igen, ja' lefver inte öfver året, för ja' har sitt himlatecken på nyårsmorn! pustade han.

— Hva' har du sitt?

— Änglar i prästegårds förstu' och djäfvulen på gårdsplanen! Ä' dä' inte nok? skrek Jonas och skakade som om han hade fått frossan. Se'n tog han till att ömsom gråta och ömsom grina, så folket kunde inte annat än frukta för vettet på honom.

Till sist skickade de ett åkande bud efter barnmorskan, som ju är vårt allt i allom i läkareväg härute, och hon ordinerade kalla omslag om hufvudet på Jonas. Och där låg han hela nyårsdagen och fantiserade stollastycken, medan allt i Bagghemmet var försänkt i sorg och bedröfvelse.

På kvällen, just i solagången, kom hjälpeprästen dit ner och skulle höra efter hur det stod till.

Folket berättade hvad de hört Jonas prata om änglarna i förstugan och satan på gårdsplanen. När den unge patron hörde det, tog han till att skratta så hjärtligt, som en ung framåtsträfvande präst vågar skratta nu för tiden.

— Lugna sig, Jonas, sa' han och for med handen öfver den nye kyrkovärdens kinder, lugna sig, det har inte varit några öfvernaturliga saker, som Jonas sett!

— Änglar och djäfvulen! pustade Jonas.

— Hör nu på, kyrkovärd, hvad jag säger, fortfor pastorn. Änglarne, som ni trott er se, voro kyrkoherdens döttrar, hvilka gått in att önska sin gamle far godt nytt år, halfklädda och med ljus i händerna!

Vid detta tal fingo ögonen på Jonas ett förnuftigare och vettigare uttryck, och han såg för ett ögonblick till och med litet flat' ut. Det varade dock blott en sekund.

— Men satan på gården då? stönade han och darrade som ett asplöf.

— Ack, Jonas, log pastorn, det var inte annat än länsmannen, som ju friar till fröken Julia! Han kom mycket tidigt i dag med sina nyårsönskningar!

Efter den upplysningen låg Jonas och funderade en stund.

Rätt hvad det var slet han omslagen från hufvudet strök sig öfver pannan och var precis som en annan människa samt bad om en sup.

När han tagit den och smackat, la' han sig ner igen och tittade i taket en stund.

Se'n sa' han:

— Ja' förstår nu grannt, att det är som pastorn sagt. Men det var i alla fall vådligt, hva' *di* liknade änglar och *han* skam.

— Ack ja! svarade pastorn. Han tänkte förstås på mamsellerna.

Jonas blef snart karl igen, men det var inte utan, att han gick litet dyster några dagar, »ty» sade han, »det kan aldrig båda godt att få se en länsman det första en sticker ut näsan i nyårsottan»!

En oskuld.

I världen och bland människor bedrager skenet så ofta och fördenskull varna vi härute folk från att »skåda hunden efter håralaget».

Men det är icke alltid så lätt att skilja mellan hvad som är godt och ondt, mellan sken och verklighet, och på den grund uppstå ganska svåra konflikter i lifvet.

Det skulle nästan fordrats en öfvermänsklig skarpsynthet för att inte ta' vilse om Brittas i Hjälmaryd rätta halt och beskaffenhet.

Sannerligen hon såg ut som en liten ängel. Så oskyldig så ren och så skär föreföll hon.

Det låg en sådan barnslig och oskuldsfull glans öfver hennes ögon, att man alldeles bestämdt tvingades att bå tänka och tala försiktigt, rent och oskyldigt, när man kom i deras närhet. Det var som om små osynliga skyddssänglar lagt händer på ens skuldror och sakta hviskat: »grumla icke flickans hjärta».

Därför gick det alltid mera städadt och poleradt till vid midsommardansen och på lekgillena, när hon var med.

Ty hurudana pojkarne än voro, ville de inte gärna visa sig om tölpar för henne. Hennes skönhet och oskuld kufvade dem. De grabbade inte tag i henne utan spörjsmål och löfte, såsom de eljes gjorde det med andra flickor, när de

ville dansa, utan de lyftade på hättorna, skrapade ett grand med fötterna och bådo henne ödmjukt om en dans. Till och med själfva herrarne nere vid bruket, i hvars omedelbara närhet Hjälmaryd låg, och bland hvars ungdom hon oftast därför rördes, bemötte henne mera som om hon varit brukspatronens än en åttingsbondes dotter.

Hon var som ett mönster för flickor. Det tyckte alla undantagandes bror hennes, hvilken ibland, när han hörde henne beprisas och lofordas, grinande plägade yttra:

— Dä' hörs, att I känner henne inte riktigt! Hon sir så'n ut, som I säjer, men »en ska' inte skåda hunnen efter håralaget».

Det var emellertid ingen, som fäste sig vid broderns tal. Tvärtom blef han i stället ansedd för en drummel, och stygging.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det hördes aldrig af att Britta befattade sig med några karlar eller med någon slags kärleksaffär. Tjogtals ynglingar brunno halfvägs till döds för henne, men så fort någon med rädda och darrande läppar försökte tala ett ord om älskog med henne, blef hon alltid röd som en pion och sprang sin väg från den stackarn.

Den ende man någon gång om aftnarne kunde se, att hon spatserade med ensam var kassören vid bruket. Men det gjorde hon, mente man, därför att han lånade henne böcker, stämde hennes guitarr och skickade kryddad punch till far hennes, när han hade för ondt af sin andtäppa. Och kassören var för öfrigt en karl, som man inte ansåg vidare farlig för flickor, lång och skranglig och svartskäggig som han var med stora glasögon, ben som ett par styltor och fötter som plantland. Tyst och tråkig och inbunden var han äfven, så det fanns då ingen, som ansåg något skäl förefinnas till svartsjuka på honom.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men ett, tu, tre spordes det, att den unge maskinföraren Kalle Hjälm, hade friat till Britta i Hjälmaryd och fått ja.

Han var nykomling till bruket, och han knep henne, ty allt nymodigt är, som man vet, begärligt.

De andra gossarna blefvo alldeles öfver sig gifna, och hade inte Hjälm varit den karl, som han var, hade han nog fått rivalerna i hals och hår på sig.

Men nu tordes ingen på'n, ty liksom där inte fanns någon vid bruket, som var så ståtlig och grannlagd, så hurtig, glad och manhaftig som han, så gafs där heller ingen, som kunde mäta sig med honom i styrka och mannamod heller.

Där hölls ett ordentligt förlofningskalas i Hjälmaryd, alldeles på herrskapsmaner, och det var riktigt bå' vackert och rörande att se den blyga och rodnande Britta luta sig till den breda barmen på Kalle Hjälm, alldeles som en ranka klänger sig fast vid ett bröstvärn.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ni kan tro, att Kalle Hjälm var glad efter den betan. Han bara trallade om dagarne och var som en kung.

En kväll hade några ynglingar i bränvin sökt dränka sin förtviflan öfver att för alltid ha' mistat hoppet om att få äga Britta, och så hade de i yrseln samlats att öfverfalla Kalle Hjälm, då han skulle kila ner till Hjälmaryd.

— Dä' är inte mer är rätt, att han får svi'a lite, för allt hva' vi få li'a! mente de och lade sig i försåt för den lycklige.

Men det var dumt gjordt. Kalle Hjälm redde upp dem allesammans och nystade ner dem, den ene efter den andre, i ån som rinner där utmed vägen. När han så tyckte, att de svalkat sig tillräckligt, hjälpte han upp dem och var så vänlig mot dem, att de skämdes.

— Ja' ä' alldeles för löcklig att kunna va' arg på er log han. Men efter den dagen var det ingen, som hvarken ville eller vågade anfalla honom. Tvärtom alla började unna honom hans lycka.

— Han är värd henne för likare och rappare och trefligare karl fins inte i nejden, sa' hans brukskamrater.

Så gick en hel sommar och till hösten skulle bröllopet stå.

Men när Septemberkvällarne började längas och mörkna, var det som om Kalle Hjälms glädje också tagit till att skumna.

Kärleken är, sägs det, så ytterst känslig, så aningsfull och skarpsynt. Han tyckte att det började liksom lägga sig något hemlighetsfullt kvalm mellan honom och Britta. Hvar gång han tog henne om lifvet eller gaf henne en kyss, kom det en oförklarlig känsla öfver honom, att någon, sedan han sist träffade Britta, gjort samma manöver med henne. Han kunde inte förklara, hvarifrån han fick den tron eller huru den kom öfver honom. Men han kunde inte frigöra sig från de tankarna. Och hvar gång de kommo öfver honom, skälfde hela hans inre, och han betogs af en ängslande oro, som nästan ville jaga honom bort från maskinerna och arbetet, så att han kunde springa hän och se hvar hans älskling var och hvad hon gjorde.

Men hvarje gång han blottade sina aningar för henne, blef hon missnöjd och berättade med den oskyldigaste och trovärdigaste min om allt hvad hon tänkt och allt hvad hon gjort och med hvem hon talat, sedan de sist råkades.

Och sedan började hon gråta och påstå, att hon vore så olycklig, så fasligt olycklig, emedan han ej hade lit till henne. Då trodde han henne, så länge han hade henne i sin famn, och förbannade sin dårskap och dumhet.

Men så fort han blef ensam, kommo de ohyggliga aningarne öfver honom igen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

En kväll strax efter det han kommit åt fabriken för nattarbetet, och då han sålunda icke kunde gå ner till Britta, stormade de mörka tankarne häftigare än vanligt på honom.

Han hade ingen ro och kunde icke berga sig. Slutligen bad han en kamrat passa på hans maskiner, medan han sprunge ut några minuter.

Och så rusade han i skummet af neråt Hjälmaryd.

Han sprang och tänkte, att nu skulle det väl bli ett slut med oron. Han skulle finna Britta hemma sorgsen öfver att det var hans nattarbetsvecka.

Men rätt som han sprang, fick han syn på ett par personer, hvilka smögo sig in bak' några lummiga hasselbuskar

Samlade Romaner och Berättelser.

Utgifvas i omkring 55 häften, fördelade i 4 band, à 40 öre pr häfte. Band och omslag komponerade af *Nils Kreuger*. Subskription mottages i hvarje välsorterad bokhandel.

Den svenske författarens ställning inom världslitteraturen visas bäst af den storartade upplaga af August Strindbergs Samlade skrifter, hvilken f. n. är under utgifvande i Tyskland.

Utgifvaren, den bekante kritikern Emil Schering, yttrar:

»Ibsen och Strindberg kommer man en gång att säga i världslitteraturen, så som man nu säger Goethe och Schiller.»

Ur pressens omdömen:

»Den tiden är nu sedan länge förbi, då Strindberg diskuterades med en lidelsefullhet, som uteslöt möjligheten af ett rättvist bedömande och så mycket mindre ett erkännande. Nu åter står han som den utan gensago snillrikaste och ursprungligaste svenske diktare, som vårt land haft att uppvisa under de sista generationerna . . .»

(S. Bl.)

Hvad det Gernandtske Forlag her byder paa hører . . . til det genialeste, der er skrevet i den sidste Menneskealder her i Norden. — — For alle literært Intresserede vil den nye samlede Strindberg-Utgave blive en sand Guldgrube.

(Landtmansposten.)

. . . besitter det genialas alltid bestående värde.

(Wasa Nyheter.)

⚜ ⚜

Svenska öden och äfventyr

Berättelser från alla tidehvarf. Del I, pris 2 kr. 50 öre; del II, 3 kr. Inb. i elegant band, komponeradt af artisten Nils Kreuger, 6 kr. 50 öre. **OBS.!** Lösa permar 1 kr. pr st.

Ur pressens omdömen:

Att erinra om innehållet i Öden och äfventyr skulle vara en öfverloppsgärning, — — — Den bevisar bättre än något annat hvilken själens friskhet och syftningens kraft det funnits och finnes hos den författare, hvars snille bör vara vår stolthet och hvars hänsynslösa ärlighet vår litteraturs föredöme.

(D. N.)

Förf:s lysande begåfning och distinkta originalitet träder här öfverallt i dagen. Dessa skildringar torde få räknas till det bästa Strindberg skrifvit.

(Borås T.)

I sin helhet framstår arbetet som ett af de mest ungdomligt friska, käcka och välskrifna diktverk vårt språk äger.

(J. T.)

»Svenska öden och äfventyr» är kändt som ett af Strindbergs snillrikaste arbeten. På den historiska novellens område är det enastående inom vår litteratur.

(Cimbrishamnsbl.)

Ny Skönlitteratur.

AUGUST STRINDBERG:

Folkunga-Sagan ..... Kr. 2: —
Gustaf Vasa ..... » 2: 25
Erik XIV ..... » 2: —
Samlade romaner och berättelser
40 öre pr häfte.

HILMA ANGERED-STRANDBERG:

Från det gamla och nya landet Kr. 3: —
På prärien ..... » 2: 75
Den nya världen ..... » 3: 50

E. WALTER HÜLPERS:

Linier och Dagrar ..... » 1: 75

MARIA RIECK MÜLLER:

Fjällbyfolk ..... » 2: —

RUDYARD KIPLING:

Många konster ..... » 3: —
Gokral Sitaruns klenod ... » 3: —
Soldathistorier ..... » 3: —
Mörker (2:a uppl.) ..... » 2: 75

ARMANDO PALACIO VALDÈS:

Syster San Sulpicio ..... Kr. 3: —

HELÈNE BÖHLAU:

Modersrätt ..... » 2: 25

CARL EWALD:

I det fria ..... » 1: 75

GUSTAF af GEIJERSTAM:

Lyckliga människor ..... Kr. 3: 75
Äktenskapets komedi ..... » 3: 75
Det yttersta skäret ..... » 3: —
Saml. allmogeberättelser
2 band. pris inb. ..... » 9: 50

KARL A. TAVASTSTJERNA:

Efter kvällsbrisen ..... Kr. 3: 75

RAPHAEL (förf. till »En passionshistoria»):

I dödvattnet ..... » 2: 75

MARIA JOUVIN:

En kärlekslös ..... » 1: 75

KARL af GEIJERSTAM:

Efterlemnade skrifter ..... » 3: 50

JACOB HILDITCH:

I skuggan ..... » 3: —
Främlingar ..... » 3: —

ANTHONY HOPE:

Phroso ..... » 3: 50

H. de BALZAC:

Amuletten ..... » 3: —
Pappa Goriot ..... » 3: —
Kusin Pons ..... » 3: 50
Cæsar Birotteau ..... » 3: 50

Stockholm, Kôersners Boktryckeri-A.-B. 1900.

GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK

SAMLADE
BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE

AF

G. STOOPENDAHL, T. HEURLIN, W. GERNANDT, C. A. OLAUSSON

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS
AKTIEBOLAG, STOCKHOLM

13—14 HÄFT.
Pris 50 öre

HILMA ANGERED-STRANDBERG.

DEN NYA VÄRLDEN

ROMAN *Pris 3 kr. 50 öre.*

Det är en rikedom på stoff, erfarenhet, upplefvelser i hennes roman, som är mycket sällsynt i de senare årens svenska diktning, men som äfven skiljer sig från den äldre periodens realism genom den starkt subjektiva tonen i skildringen.

Det är en skildring af emigrantens lif i »den nya världen», gjord med en kraft och intensitet, som kommer ämnet att te sig alldeles nytt. Jag kan för min del icke minnas någon bok, af hvilken jag fått ett så lefvande och åskådligt intryck af Amerika, som af denna.

(T. Hedberg i Sv. Dgbl.)

Boken hör till dem, som komma att läsas af en hvar för litteratur intresserad. — — — »Den nya världen» är en fängslande och innehållsrik bok. Ämnet och skådeplatsen för händelserna äro så godt som nya i vår litteratur och böra äfven af den orsaken locka nyfikenheten. Ämnet är dels en skildring af svenskt emigrantlif i Amerika och af åtskilliga af de platser, där våra utflyttade landsmän pläga slå sig ner — en omväxlande, liflig skildring, full af färg och karaktär — dels är det en skildring af en svensk öfverklasskvinnas äktenskap med en man ur kroppsarbetarnes klass, en skildring af hennes själstillstånd under den hårda och fruktlösa striden för tillvaron där ute i den stora kapplöpningen efter guldstyckena.

(G—g N. i A. B.)

Från det nya och gamla landet

NOVELLER *Pris 3 kr.*

Den, som en gång läst något af Hilma Angered-Strandbergs arbeten, har lärt sig skatta högt både den känslighet, hvarmed hon tecknar sina ur lefvande lifvet tagna figurer och den pietetsfulla kärlek, hvarmed hon skildrar våra landsmäns öden, då de komma ut till det stora landet i Vester.

(S. P—n.)

Den lättflytande, ofta af poetisk form uppburna stil och den ovanliga berättarekonst, som finnas i dessa noveller, göra dem till en lika underhållande som värdefull läsning.

(Sk. A. B.)

. . . de nu i år utkomna novellerna synas oss på sätt och vis utgöra höjdpunkten af hennes författareskap. Sådana hafva öfver hufvud blott skrifvits af få svenska författarinnor.

(Hufvudstadsbl.)

PÅ PRÄRIEN

ROMAN *Pris 2 kr. 75 öre.*

Hvad tusen andra personer genomlefvat och genomlidit, men antagligen saknat förmåga att uttrycka eller af skamkänsla förtegat, det har hon med den friskaste iakttagelseförmåga och frimodig ifver skrifvit ur ett upprördt hjärta.

(Sthlms Dgbl.)

Hjältinnans korta kärlekssaga med den vackre metodistpastorn är berättad med en poetisk glöd, som verkar fullkomligt betagande.

(Boråsp:n.)

Såsom konstverk intager boken en hög plats. Analysen af de tvänne hufvudpersonernas växlande själslif är mästerlig, och många af detaljerna i det amerikanska samfundsväsendet äro tecknade med fotografisk trohet.

(Nordisk Revy.)

»På prärien» är en bok, som fängslar genom sin ärlighet. — — — Den har ingenting att göra med dussinlitteraturen.

(Aftonp:n.)

I dessa böcker gör den svenske amerikanaren för första gången sitt inträde i litteraturen, i den litteratur, som kan komma med diktkonstens anspråk.

(D. N.)

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

vid stranden. Han tyckte sig känna dem bägge, och som en orm var han efter — och där, där stod Britta, den där rodnande, oskyldiga, eftersträfvansvärda Britta, sluten i kas-

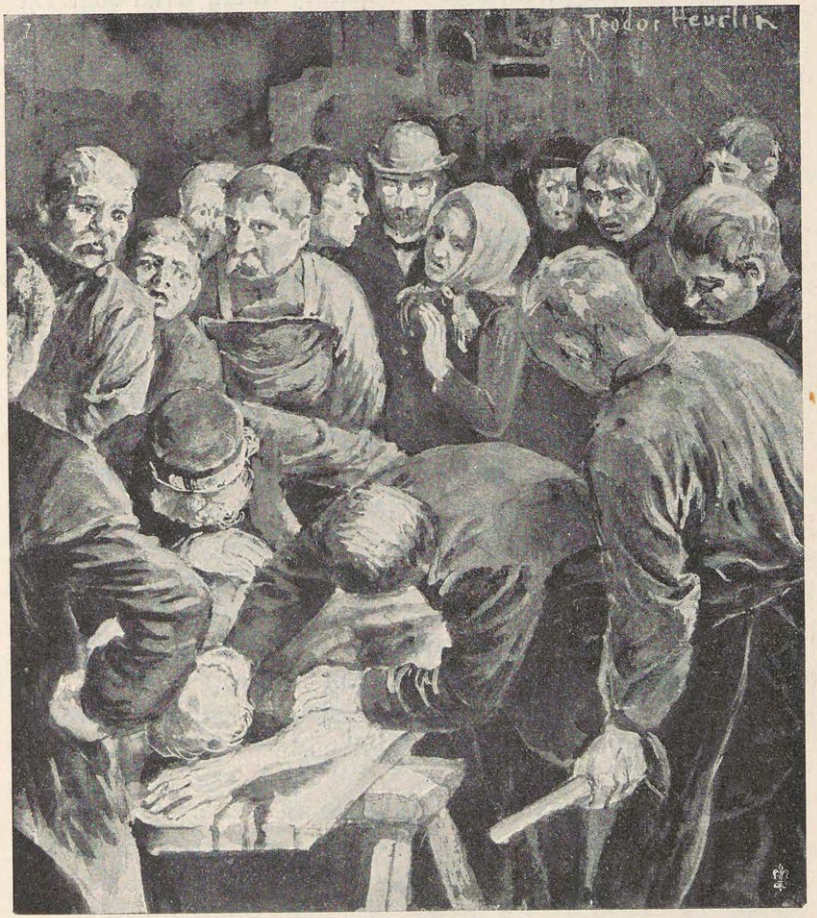

sörens famn, stod där och lät sig kyssas af den utmärglade rouéens läppar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Några minuter efteråt kom Kalle Hjälm tillbaka till sina maskiner. Men kamraterna tyckte att han såg ut, som

om han blifvit blind och drucken på en gång. Han bara stirrade och raglade.

En rem höll på att glida af sin skifva. Kalle Hjälm stirrade på det precis som om han ej fattat, hvad som var på färde.

— För på remmen! skriker en af kamraterna till honom. Först då vaknade han liksom om han fått en elektrisk stöt och rusade på remmen.

I samma ögonblick sågo kamraterna, hur den kraftige unge mannen greps af densamma och kastades upp mot taket med en knastrande och ohygglig duns, och så följde han remmen än ett hvarf, och slogs ånyo i taket, innan maskineriet kunde stanna.

Få minuter efteråt trängde hela brukspersonalen in i maskinsalen för att se hvad som var å färde.

De närvarande hade tagit ner den lemlästade kroppen och lagt den på golfvet.

Där rådde dödstystnad i salen och om en stund kommo kassörn och Britta också ungefär samtidigt dit in.

Och hvad tror ni att den »veka, oskyldiga ängeln» tog sig till, när hon fick se, hvad som var å färde?

Hon svimmade inte, hon skrek inte häller. Hon bara bleknade och ryste till ett litet grand, raglade mot den gänglige kassören och hviskade upp mot honom.

— Usch, så otäckt! Hjälp mej ut!

Och han halp henne ur fabriken.

Stina på Gården.

Man brukar säga, att kvinnan är ett svagt och bräckligt käril, men det håller då rakt inte streck. Åtminstone inte alltid. Och den store författare, som helt kategoriskt förklarat, att kvinnan inte är så uthållig och energisk som mannen, den författaren har bestämdt aldrig sett eller hört talas om Stina på Gården.

Då jag nu emellertid drager fram Stina och hennes dråpliga gärningar, så gör jag det ingalunda för att råda andra kvinnor i riket till att taga henne till ett föredöme. Vare detta långt ifrån mig!

Utan jag gör det bara för att ådagalägga den segrande kraft och den aldrig mattade ihärdighet, som kunna bo bakom en kvinnas liljekullar.

Stina, som, när hon blef något till åren, gick och gällde under det klingande namnet »Posthornet», föddes i ett torp, växte upp och vardt slutligen rödhårig och grym att se uppå.

Detta kunde hon väl inte rå för, ty det är ju skaparens verk och ensak. Men se, hon var grym och led till själen också, och det är ett grand värre det.

Hennes hemsockens pojkar, hvilka eljest icke plägade vara just så särdeles kräsmagade, förde skoj med Stina samt kunde aldrig förmås att älska henne.

Kom hon med på en lekstuga, så var det ingen som »exstimerade» att föra henne i dansen, utan hon fick sitta där och gapa och höra skällsord.

— Jesses, jag tror att dä har tatt eld i håret på dej, Stina! var den enda artighet, som stundom kunde bestås henne af de unga männen.

Ibland kunde de få fatt uti och »skena» med henne, hvilket var och är en mycket alldaglig sport om lördags- och söndagskvällarne där i trakten.

Måntro, det tog sig icke illa ut, när ett par skarpsprungna pojkar fått fatt en i hvar arm på Stina och satte i väg med henne framåt landsvägen, så att det snarkade i kjolarna och så att det röda håret flammade som en vådeld efter henne.

Hon stretade emot och rasade och fradgade af ilska. Men det hjälpte henne inte. De skenade med henne likväl tills hon var såsom halfdöd.

Allt det här födde bitterhet och hat i Stinas själ. Hela mänskligheten blef hennes fiende, och hon föresatte sig dag efter dag att ägna sitt lif åt att utkräfva hämd på alla dem, som sågo henne öfver axeln för hennes vederstygglighets skull.

Hon spann ihop historier om grannarne och ställde folk i slagsmål, beljög sin nästa och blef allt mer och mer vidunderlig.

En dag fick hon fatt uti en enfaldig ung man och satte sig i sinnet, att hon skulle gifta sig med honom.

Ty utom enfalden besatt han en annan egenskap, som hon ansåg lämplig för sig. Danjel var nämligen stark som en björn och kunde arbeta och släpa som ett djur.

Men hur enfaldig han var, så sa' han ändå bestämdt stopp, när hon föreställde honom, att de borde gå till prästen och taga ut lysningssedel.

Men hon gaf inte tappt för den sakens skull.

Så fick hon en gång en liten bit »hvitt» af en lumpsamlare, som gick omkring i bygden.

Strax efteråt lurade hon Danjel till sig och bjöd honom på kaffe, som de skulle dricka tillsammans.

Och de voro att börja med inte så dåliga bussar vid det tillfället.

Stina hällde upp kaffe i båda kopparne, men smusslade därunder oförmärkt arsenikbiten i sin egen samt gick därpå och satte ut kokarn i köksspisen.

När hon se'n kom in och de skulle börja drickandet, låtsade hon, att hon läppjade på sitt kaffe, men i detsamma skrek hon till, som om man satt en knif i henne.

— Hva', hva' i all da'r står på! Skållade du dej i halsen, Stina? sa' Danjel.

— Nä'hej du! Men tror du inte, att ja' känner, att du har lagt geft i min kopp, Danjel? Nu har du gjort vackert ifrån den!

— Har ja' lagt geft i ditt kaffe? Ä' du viller, människa? gapade Danjel och blef alldeles bestört.

Men Stina ropade in mor sin och så slogo de ut kaffet i en djup tallrik, och däruti hittade de naturligt arsenikbiten.

— Kan du neka än, du kvinnomördare?

— Ja, dä' kan ja' visst! Ja' har aldrig i mitt lif haft arsenik i näfvarne! sa Danjel.

— Men ja' har väl inte kunnat lägga dit'et själf? Ingen annan än *du* har va'tt här inne och *du* har kastat dit'et' när ja' satte ut kokarn i köket, dä' ä' tydligt — och nu ska' vi följas åt te' länsman! väsnades Stina.

Danjel fann i sin enfald, att det här artade sig till att se fult ut för honom, och visste inte hur han skulle kunna ådagalägga sin oskuld.

— Ja' törs gå min sali'hetsed på, att ja' inte lagt dit'et! bedyrade han.

— Det kan jag väl tro att du vell svärja dej ifrån'et, men vi få höra hva' länsman säjer. En får inte svärja på så'nt, utan du ä' allt fast ändå! genmälde Stina och började kläda sig för färden till länsmannen.

Danjel blef alldeles ifrån sig.

Han insåg nog, hur mycket som talade mot honom, och han började till sist att falla till bönboken.

Men det hjälpte inte.

— Hvad i Herrans namn vill du då, att ja' ska' ta' mej till för att du inte ska' styra till spektakel och fösa mej på häktet?

— Gift dej mä' mej, så ska' allt va' glömdt! lät Stina.

Och Danjel var så perplex och förfärad, att han underkastade sig.

På det viset blef Stina gift och fick sig en man.

Det är nog inte många, som kunna räkna ut det så fint och finurligt.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Danjel hade emellertid inte varit hennes egen många veckor, förrän han fann hur vådligt hemskt och trist lifvet låg framför honom.

— Blir du inte beskedlig, Stina, så går jag mitt håll ifrån allt ihop! kunde han säga ibland.

— Gack du, giftblan'nare! svarade Stina.

Slutligen stod han inte ut längre, utan en dag knallade han sig i väg till Amerika, utan att säga farväl till Stina.

Men hur hon vändes och vånnades, fick hon till sist reda på hans vistelseort i det nya landet, och bäst han gick där och knogade i Colorados grufvor och log och var glad att ha' undsluppit sin förskräckliga hälft, fick han minsann ett bref från Stina.

»Om du flydde ytterst i hafvet, så kan du inte undgå mig. Det finns lag och rätt och polis i Amerika också och om du inte genast skickar hem pängar eller kommer själf, så är ja' hos dej om en månad,» skref hon.

Danjel hade inte annat att göra än att skicka hem sina besparningar.

Stina tog emot dem och satte dem i banken samt lät Danjel få ett par månaders ro.

Men därpå skref hon ånyo och förkunnade, att pängarna tagit slut, och att hon bums skulle resa till honom.

Danjel skickade på nytt allt hvad han under tiden förtjänt och fick lugn en tid.

Men så skref hon igen på samma vis och det höll hon på med, tills Danjel slitit ihop och skickat hem så mycket pänningar, att hon därmed kunde inköpa just det hemman, under hvilket hon var född.

Det lät hon dock aldrig Danjel få nys om.

Ä'ke det här bevis på kvinnlig energi, som heter duga?

Nu satt hon på sin gård och mojade sig och mådde såsom en pärla i guld.

Men tidt och ofta vrok hon sig likväl ner och skref till Danjel, att nöd och elände närmade sig henne, och att hon inte kunde bärga sig utan att hon nödgades resa till honom för att bli försörjd.

Och då skickade den arme, enfaldige mannen henne å nyo i sin förfäran en laddning af sina sparade och hårdt förvärfvade styfrar.

Se'n gick hon omkring i hemsocknen och lefde i lättja och kräslighet af mannens svett och släp och försakelser i de mörka och djupa schakten i Colorado.

Stundom hände det henne, att hon gjorde sig smilafin och sökte inleda någon intimare bekantskap med en ung man, men hon hade förstås ingen framgång i den saken.

Alla människor voro liksom rädda för »posthornet» och både man och kvinna fruktade för den energi, som fanns hos »Stina på Gården», såsom hon kallades allt från den dag hon köpte hemmanet.

Men fast hon hade fullt upp af allting, var det dock

icke en fattigstugugumma med tre kronor om året till sofvelpängar, som ville byta med henne.

— Hon får en usel ändalykt' sa' de. Och det är nog också troligt att hon får.

Men än lefver hon gu'nås och regerar därborta på Gården.

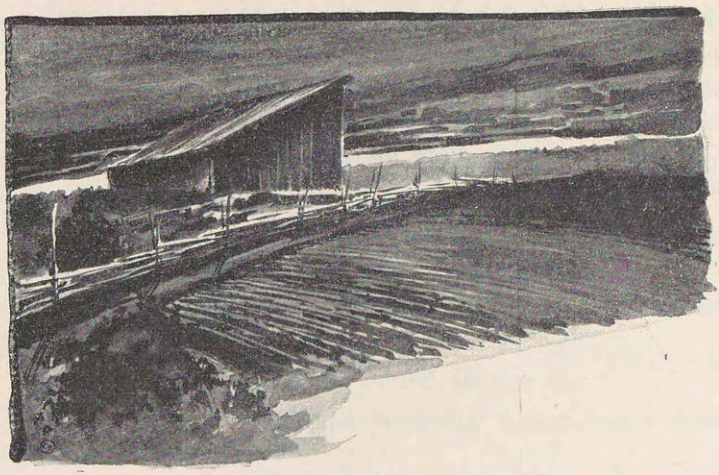

Ett nytt tabernakel i Vernamo.

Om man skulle kunna nämna något godt, som Vernamoborna fått föga med af, så är det, skam till sägandes, religionen.

Vett ha' de i öfverflöd, så att de skulle kunna exportera af den varan till kringliggande städer, såsom Jönköping, m. fl., där det borde kunna finnas marknad för den varan. På samma sätt förhåller det sig med lefnadslusten, snillet, kärleken, troheten, inbördes hjälpsamhet och förnöjelse. Af allt det där fins det till öfverlopps i köpingen. Men någon reel och allvarsam religion fins där, Gu' bättre oss, inte.

De ha' en vacker och imponerande kyrka, »en bön i sten», midt i bland sig samt raska präster utan vank. Men jag har iakttagit, att folket, på få undantag när, strömmar förbi kyrkan och viker af kyrkovägen midt för Unossons korfhandel samt rusar under brinnande gudstjänster ner till

— jag skäms för mina socknemän — bryggeriet, som ligger där bakom backen.

Hvad de göra därnere, det vet Herren allena.

Men sannerligen har jag inte sett hela likprocessioner om söndagarna i stället för att, såsom folk i ett kristet land eljest brukar, gå in åt kyrkan efter begrafningsakten, sätta i väg förbi kyrkan, så att kjolar och sjalar och kapprockar stått efter dem, när de kommit midt för korfhandeln, ha' de, både män och kvinnor, gjort vänster om marsch, ja språngmarsch uppför den lilla backe, nedanför hvilken bryggeriet* är till finnandes.

Sådant är upprörande, men jag vill inte fördölja det.

Det lär alltså inte vara ett dåligt geschäft att innehafva Vernamo ångbryggeri med dess utskänkningsrätt.

En dag var jag vid järnvägsstationen och såg två män från Jönköping, om hvilka jag alltid hört, att de voro framstående nykterhetsmän, så framstående till och med, att de proklamerat absolutism och höllo väldiga nykterhetsföredrag. Jag såg de två männen med leende miner stiga ur tåget och mottagas af det, som Vernamo med omnejd hade ypperst af gudsfruktan och nykterhetsvänlighet. Och jag följde efter härskaran, som växte och växte.

Öfverallt på vägen nedåt sällade sig nya skaror till. Flickor, rödkindade och fagra med guitarrer i händerna, och ynglingar med fioler i näfvarne stötte till. Och jag följde efter, hoppandes att få till lifs ett godt och anständigt föredrag och lite värmande sång och lite smältande musik.

Och jag var glad.

Men när vi kommo midt för Unossons korfvabutik i den krigshöfvidsmannen Thenbergs hus, så svängde, förbanska, mej, hela sällskapet med Jönköpingsprofeterna i

---

* Författaren synes, fastän vernamoit, sväfva i okunnighet om, att jämte bryggeriet äfven *missionshuset* ligger bakom den backen.

Sättarens anm.

teten neråt bryggeriet, lämnande mig allena, ensam och öfvergifven på gatan.

Jag kunde ej följa med neråt bryggeriet. Hvad skulle jag där att göra midt på blanka söndagsförmiddagen.

Ack, mina vänner, jag fördömer icke ölet eller något af Herranom skapadt och tillstadt, undantagandes råttor, mygg och väggskäktor. Men öl mellan måltiderna är en djäfvulssoppa.

Jag kunde alltså ej följa med de glada människorna ner åt bryggeriet, fastän de hade flickor och strängaspel med sig.

Landtsockenborna få svara för sig själfva och för sina gärningar. Men lika säkert som det är, att de aldrig gå så nära gästgifvaregården, att de ens få känna drankoset utur dess portgång, lika absolut säkert och faktiskt är det, att de ofta, ack alltför ofta komma ner om söndagsaftnarna, och alltid rusa de då så fort de hinna ner åt bryggeriet.

Och det säger jag och jag står för det också, att jag sett dem i stora flockar skynda där neråt på aftonen och icke varsnat dem komma dädan förr än långt framåt kvällen. då de återvändt på vägen från bryggeriet, röda i synen och grinande med hela ansiktet.

På grund af dessa ideliga pilgrimsfärder åt bryggerihållet måste jag tillstå, att det är klent beställt med vår religion. Bryggerivägen svartnar af folk, men *kyrkovägen är öde såsom en ödemark.*

Tänkande med sorg och vemod på dessa sorgliga fakta vandrade jag en afton med böjdt hufvud gatan framåt, då en stor människohop plötsligen stormade mig förbi.

— Ska' ni ner åt bryggeriet till? sporde jag.

— Nä' inte i kväll! Men di säjer, att här ha kommit två mormonapostlar hit och att di ha slagit opp ett tabernakel ute vid folkhögskolan?

— Kors för sjutsingen! Men dä ä' väl lögn ändå! utbrast jag.

— Dagsens sanning är det, och vi ska' dit och pröfva dom, lät folket.

Och jag följde med. Allt större och större blef hopen. Många sade sig med egna ögon ha' sett, hur tabernaklet under dagens lopp liksom växt upp ur marken, och allesammans hade hört, att det var mormoner, som i flygande fläng ramlat upp det.

Hopen växte. Genom mörkret hörde jag, hur man talade om månggifte, och om de yttersta dagarnes helige och hur man till och med om min ringa person spådde, att jag säkerligen skulle bli en förträfflig mormon, om inte i lära så utan tvifvel i lefverne.

Och i allmänhet tyckes stämningen i det hela vara för den nya sekten, ty som sagdt, i religion äro vi inte vidare fasta eller renhåriga.

Hopen växte alltmer, och rätt hvad det var, hörde jag handelsmannen Snuselin komma flåsande.

— Nu syns här öppna sig ett tillfälle att lära våra käringar »kusch» i två tempo, och jag ska' då bli med mormonerna, det är då säkert, grinade han och talade så ljufliga, så att föga fattades, att jag själf redan var mormon, när vi kommo ut till trakten af folkhögskolan och verkligen fingo syn på ett lågt aflångt hus af bräder, hvilket tvänne dagar förut icke funnits på stället.

— Sir I, att dä' inte var nån lögn ändå! skreko de, som kommo först fram.

Midt på detta liksom genom ett trollslag uppkomna hus var en stor dubbeldörr med järnbom för.

— Här ska' visst gå hemligt till väga, hviskade fruntimren och skakade af nyfikenhet.

Men i öfrigt stodo vi alla tysta och talade lågmält utanför huset i kvällen, ty vi kände granneliga, att vi stodo inför något nytt, hemlighetsfullt och eggande.

Men när vi stått där och hviskat vid pass en half timma, började vi att frysa, och en djärf karl med starka

mormonistiska tendenser gick fram och bankade på dörren samt skrek:

— Ska' I inte öppna mötet snart, godt folk? Vi börja på att frysa!

Men där hördes ingen af.

Då började en hel hop andra att bombardera dörren med stenar och öfverösa mormonerna med ovett och hädelser, så att hela trakten skallade däraf.

— Öppna era fähunna, äss I vill ha proselyter! Detta var Snuselins tal, som steg mot himla öfver allt det öfriga vrålet.

Men mormonerna höllo sig innestängda och tysta.

Då ville vi rusa på tabernaklet likt andra rasande bildstormare, och vi hade bestämdt gjort det, om inte en karl i rätter stund kommit ut på förstugubron till ett närbeläget hus och sport oss:

— Hva' ä' dä' frågan om?

— Hvarför öppna inte mormonuslingarne sina dörrar, så att vi kunna få höra hva' di ha' att förkunna?

— Mormoner kan I va' själfve, för nere i köpingen bor inte stort annat än mormoner. Men här ute ä' vi ärbara, gunås! lät karlen.

— Ä' dä' här inte ett mormontabernakel kanske? tjöto vi och pekade på den långa baracken med det snedskurna taket. — Ä' dä' inte ett mormontabernakel, så hva' i helgotte ska' dä då vara!

Ni skulle sett, hur karlen började grina på sin förstugubro.

— Hi hi hi, ett mormonhus! Jesses, dä' är ju Skåne—Smålandsbanans materialbo'. — Vet I inte att här ska' börja arbetas i veckan på en ny järnväg?

Jag har aldrig sett så många snopna människor eller så många långnäste mormonaspiranter på en gång.

Vi traskade hem den långa vägen öfver mon, men där yttrades inte många ord under tiden. Flera af oss voro så ilskna och förargade, att vi inte sågo att gå vägen, utan

stupade omkull i diken och i smuts. Och svors gjordes där i tysthet och på folkavis.

Men det är inte underligt att vi bli utsatta för sådant, ty dylikt måste hända dem, hvilka inte ha' någon egentlig religion att bygga på.

Mossros.

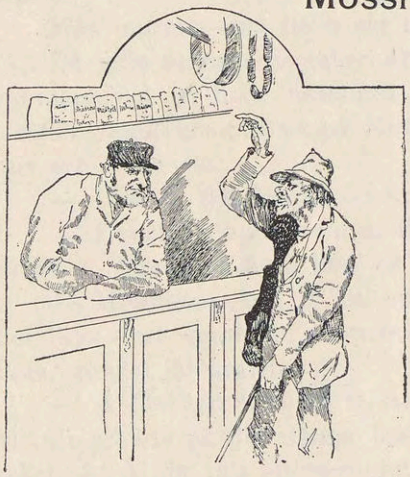

Landthandlanden Johannes Isaksson i Spången är under vanliga förhållanden just inte så särdeles vacker att se uppå, men en gång härom året var han då rent af anskrämmelig att skåda.

Då gick han nämligen omkring under fjorton dagars tid med hufvudet inviradt i en stor, icke allt för öfverdådigt ren handduk.

Han lät inte se mer än det ena ögat, och äfven det var stort och ansvälldt, hvarjämte näsan, krokig och grym af naturen, som hon var, tedde sig mera såsom en här och där söndertrasad regnbåge än som en ansiktsprydnad och ett luktorgan.

Johannes Isaksson hade nämligen fått smörj en kväll, och det var riktigt prima smörj ändå, som vankats, samt ingalunda någon sekunda vara.

De, som dängde upp honom, sa' också midt under exekutionen, när handlarn skriade om nåd och antydde, att han fått nog:

— Nähäj du, vi likna inte dig! Vi knussla inte på mått och vikt, utan rejält ska' du ha' och god och dryg vara ska' du bekomma!

Hur det kom sig att patron Isakson fick denna välsignade stryk, det skall blifva ämnet för den här djupsinniga betraktelsen.

Den underafdelning af det Kungliga Hushållningssällskapet, som kallas hushållsgille, hade sitt vanliga årsmöte.

Dessa möten äro lärorika, högtidliga och jämväl fina, ty till de samma komma icke annat än väldiga agrarer samt en och annan handlande, som gör sig till och smickrar agrarerna och bjuder dem på middag för att få sälja gödningsämnen och klöfverfrö till dem fram mot vårsidan.

På kredit och mot revers förstås.

I bland händer det nog, att dessa agrarer äro morska öfverdådiga och arga, och då är det inte värdt, att komma dem för nära, men när tiderna äro så dåliga, som de gunås nu äro, låta de tala med sig och äro såsom annat folk.

Särdeles vid det tillfälle, jag nu åsyftar, voro de rätt undfallande, och aldrig sågo vi dem mera skickliga, än på den sammankomsten.

Det var bara när fläsket kom på tal, som de började ryta och grymta ett grand. Men det gick gualof snart öfver, ty det vet man ju, att stora ord och fett fläsk fastna icke längre i halsen på folk.

De satte hastigt och lustigt en rysansvärd tull på fläsket, och sen slickade de sig om munnarne, myste och voro glada igen.

Nå, när detta var gjordt, steg där fram en, som det sades öfver höfvan stor landtbruksingeniör, och höll ett väldigt föredrag om de slumrande milliarderna i våra mossar och om torfströets märkliga art och beskaffenhet.

Under detta stora föredrag var det lätt att se, hvilka af våra agrarer, som voro benådade med torfmossar.

Dessa skilde sig nämligen från de öfriga genom en allt högre grad af stormodighet och maffighet, som afteck-

nades i deras anletsdrag allt efter som den väldige föredragaren plockade fram million efter million ur de hittills tröstlösa mossarnas smutsiga djup.

Till sist sågo de alla ut som om hvar och en af dem vunnit högsta vinsten å danska klasslotteriet, medan de, som inga mossar egde, snusade och suckade.

När vi sedan gingo bort från hushållsgillet, kom jag i sällskap med patron Isaksson.

— Jag får allt lof att köpa mig en mosse! lät handelsmannen och gick mycket tankediger på vägkanten.

— Ja, måntro, du har allt kunnat hämta mycken lärdom och nytta af föredraget! inföll jag.

— Hur så?

— Hörde du hvad han nämnde om torfströets obegripliga förmåga att uppsupa vätskor?

— Jo, det mins jag väl, för ja' ä' inte så rasande dummer som du tror! utlät sig patronen.

— Nå, om du t. ex. har 3 à 4 kilo snus och kokar det i 100 kannor vatten, så får du ju en bra vätska!

— Men den duger ju inte te' nåt! Hvem vill äta så'n välling eller hva' menar du? undrade Johannes.

— Jo, om du t. ex. göte de hundra kannorna snussås öfver en bal torfströ, så kanske det inte vore så dumt för en person i din ställning och med ditt yrke och sinnelag! lät jag,

När handelsman Johannes Isaksson gått en stund och funderat, stannade han plötsligt och skrek:

— Nu begriper jag schäsen! Herren välsigne dig, som hjälpte mig på trafven! Slår jag den kokta snusluten öfver torfströbalen, så kommer den att få en stark tobakslukt, och som tobak ser den ju ut, alldeles som »Ystadsblandning». Halleluja! Sedan kan jag sälja ut torfströbalen såsom rökkardus till bönderna! — Gu' välsigne dej, som öppnat mina ögon för en stor affär! Jesses ja' ska' sälja tobak billigt och i gross och lassvis te' andra handlande, och ja' ska' minsann sätta upp en liten cigarrfabrik också! för

till inlägg i cigarrer blir torfströet ändå bäst. Gu' välsigna dig än en gång! jublade Johannes och hoppade och dansade på vägen som en tosing. Jag fick lof följa med honom hem och jag hade ett förskräckligt kalas på kvällen i hans hus. Vi hängåfvo oss åt ett grufligt svalg bägge två. Men innan jag gick från honom, måste jag svärja och betyga att inte för någon nämna ett ord om de blifvande tobaksaffärerna.

Följande vecka höll sig patronen för det mesta instängd i sitt brygghus, så folk fick knappt tala med honom, utan

hustru hans skötte butiken. Om någon frågade efter mannen svarade hon förnämt:

— Han håll's med ett experiment och vill inte bli störd!

Men nere i bryggstugan gick Isaksson och kokte snuslag, med hvilken han dränkte in och mättade en bal torfströ om 160 kilogram. En kväll midt under experimentstiden råkade jag honom. Han var lite blek och såg inte fullt kry ut.

— Dä' är inte så lätt som man kan tro! Tobaksoset ger en svår hufvudvärk! Men bra blir dä', och aldri' kunde ja' tänka, att torfströ söp i sig så helgottes möcke, som dä' gör! lät patronen.

Efter cirka fjorton dagars tid stodo de två öfversta hyllorna uti butiken fulla af större och mindre påsar, på hvilka Isaksson med sin dråpliga stil pränta denna täxt:

»1:a Måsross,
å 75 öre pär tjilogram».

— Di kan inte säga, att dä' ä' lögn, som står på påsarne, ty om nå't ä' måsross, så ä' dä' min tobak! flinade den gode handelsmannen.

Priset konvenerade folket, och där såldes en vådlig hop mossros under de första dagarna.

Isaksson var så glad som den värste speleman, och visste knappt, på hvilket ben han skulle stå.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men öfver allt i socknen började det med ens lukta såsom det gör i trakter, där de elda med bränntorf, och mycket värre för resten.

Så fort Isakssons »måsross» kom in i ett hus, och gubbarne börjat röka, togo käringarne alltid till att blekna, draga väder och tala om trängrök.

— Här har bestämdt tagit eld nån'stans i huset, för så luktar det! Och så började de snoka i panelningen, kring murarne och öfverallt, hvarest de ansågo sig böra misstänka, att eld kunde ligga fördold.

Och gubbarne tyckte också, att det luktade konstigt, men de kunde aldrig tänka, att det var tobaken, fastän han hade en fadd och besynnerlig smak. —

Slutligen fingo gubbarne förfärliga kväljningar, och gummorna vordo samt och synnerligen beslagna med en oerhörd hufvudvärk.

I början höll man det för en influensaepedimi och skickade efter konjak, som ju är den enda medicinen mot den sjukdomen och spände till att supa.

Men under tiden kom man underfund med, att det onda endast grasserade i de hem, där man försett sig med Johannes Isakssons nya tobak.

Denna blef då föremål för undersökning, och när det så blef uppenbart, hvar han egentligen vuxit, ja, då blef ilskan väldig hos folket, och den arme Johannes Isaksson undfick den rysliga stryk, som här ofvan omtalas.

— Nu kan vi komma åt att ge' honom så mycke han tål: han törs inte stämma oss, för då anmäla vi honom för tobaksförfalskning! mente de karlar, som dömde Johannes till bastonaden, samt voro rätt glada åt att få betala honom för gammal ost. Ty han hade, oss emellan sagdt, i alla dar varit en filur i sin handel.

Och stryk fick Johannes, det må Gu' veta.

Men roligt var det att se, hur han gick och illgrömmade sig om dagarne och ömmade kroppen. När han stundom beklagade sig öfver sitt lidande, bara grinade folk och sade:

— Jaha, känn på den tobaken, Johannes lille!

Inför afgrundsfursten.

Jag vill tala om för herrskapet, att jag en gång gått igenom någonting fruktansvärdt, någonting, som skakat min själ i dess innersta rot, någonting, som för en kort tid öppnade mina ögon, så att jag såg, hvilken stor syndare jag är uti lära och lefverne.

Ja, mina vänner, stöten som jag erhöll, var af den allvarliga art och beskaffenhet, att jag i en blink beslöt att dädanefter aldrig sysselsätta mig med någonting så lättfärdigt, som sådant här skrifveri, hvilket under den tid min bättring pågick, syntes mig utgöra min mest rödglödgade synd.

Ack, det var en svår stund jag hade och jag vill knappast önska min värste ovän en dylik pröfning. Men jag är glad, att det är öfver nu och att min sinnesändring inte blef så absolut, att jag ännu finner det syndigt att skrifva

annat än predikningar, ty i så fall hade jag och barn fått svälta ihjäl i följd af min bättring.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

De hade gått och fört ut, att det skulle finnas en ofantlig mängd tjädrar borta i Skrefberga skogen, och det lät inte otroligt, ty den skogen ligger då så långt från all ära och redlighet, att till och med jägare sällan vanka där.

På den grund tänkte jag och min vän Johansson och kamrern i vår sockensparbank, att vi rätt så gärna kunde slå oss lösa ett dygn och knäppa en hop tjädrar däruppe i vildmarken. Ty hemma omkring knutarna ha' de plockat bort nästan så mycket fågel som funnits.

Och eftersom nu också Skrefbergaskogen ligger så afsides och i skymundan, ansågo vi oss utan att mista äran kunna ställa till med en liten skjutning vid bloss en kväll.

Sagdt och gjordt. Vi åkte dit upp så långt det var väg, och på aftonen voro vi inne i illmarken och lyddes upp fågeln, som också förekom i ganska stor myckenhet. Allt lyckades oss nästan öfver förväntan och i skymningen, då vi voro färdiga och visste hur vi hade det, sträfvade vi oss fram till ett litet enstaka torp, som ligger däruppe i en uthuggning.

Vi skulle hvila där ett par timmar och värma oss, innan skjutandet skulle begynna.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Här i detta torp var det pröfningen kom öfver såväl mig som de andra.

När vi kommo dit, hade mannen och hustrun nyss gått bort med en säck säd till kvarnen, hvilken ligger på en dryg half mils afstånd nedanför backsluttningarne.

Endast fyra stycken barn lågo i sängen och kastade sig och lekte med hvarandra såsom en skock kattungar, och en stor och dråplig stockeld brann och flammade i den stora vinkelspisen samt lyste upp stugan och sken på en hög potatis, hvilken var inlagd på golfvet till torkning för att icke ruttna under vintern i potatisgrafven.

Tillflykten var mycket treflig och mycket inbjudande för trötta jägare.

Också slogo vi oss med stort välbehag ner i stugan. Kamrern satte sig på soffan vid sidan af fönstret, Johansson vrok sig ner vid spismuren och jag själf tog säte och stämma uti en stol i närheten af potatishögen på golfvet

Så sutto vi och kysste våra jaktflaskor samt pratade historier och ljögo för hvarandra på jägarmanér.

Särdeles var kamrern alldeles förbanskad med sitt ljugande. Och jag gaf honom, förstås, inte mycket efter, min syndare. Men nu är det slut med den saken. Ty om jag inte blef helt och hållet omvänd af det, som nu hände och som jag strax ska' berätta, så hade det åtminstone så pass inverkan på mig, att jag aldrig hädanefter, såvidt i min makt står, ska' låta något ljugande komma mig till last.

Midt under det vi alltså sutto där i all sköns trefnad och lugn, ty barnen hade omsider somnat i sängen, brakade fönstret sönder och in genom detsamma flög ett vidunder, som liknade en stor svart bock.

Kreaturet susade in såsom en rem med den benställning, som en prima kapplöpningshäst använder, då han tar ett svårt hinder. Men hufvudet höll det bakåtlutadt, så att de alnslånga svarta hornen lågo utefter ryggen på'n!

Sådant kom vilddjuret in, under det glasskärfvor yrade såsom ett hagelväder rundt om öronen på oss.

Detta ögonblick var det högtidligaste i mitt lif och det skall aldrig gå ur mitt minne eller sinne.

I första förskräckelsen tänkte vi nog på ingenting. Men när vi efter ett par sekunder fingo se det svarta djuret stå midt på golfvet och med vidöppna ögon glo än på den ena än på den andre af oss, insågo vi genast, att det var den gamle pocker, som i ett vilddjurs skepnad kommit i och för vårt snara anammande. Och vi kunde väl inte tro annat.

— Välsignade skam, flämtade jag, låt dig nöja med kamrern och med Johansson. De äro mera mogna än jag,

som är gift och har sex barn i äktenskapet. Kamrern djäklas alltid vid ränteuträkningar samt lämnar handlingar till indrifning och kväljer folk. Han är din man. Och Johansson nyper hustru sin och kösser sin svägerska. Tag dem, tag dem och låt mig gå i fred! ropade jag ur djupet i min själ och gjorde bättring.

Men när jag höll upp för att draga andan, fick jag höra, hur kamrern och Johansson gräto och tiggde och skällde ut mig under påstående, att jag vore den störste rackare i hela landet.

— Ta'n, ta'n, så får du en fet stek. Han gör inte annat än drifver skoj med folk och lurar sin nästa. Ta'n, ta'n! Han passar bra till muntrationsråd i helseket! lät kamrern.

Och Johansson instämde och sökte ställa sig in genom att kalla den svarte behornade skam »högvälborne herr baron och vasariddare» samt »högvördige herr ärkebiskop och ordensledamot» med mera dylikt, hvilket syntes lugna och stilla afgrundsfursten.

Men åtminstone min räddhåga och bättring fortforo, så att jag tiggde och bad och framlade de andras synder i så förfärande dager jag kunde. På samma sätt gjorde de samt sökte bevisa, att de voro änglar mot mig.

— Och det säger jag, — skrek Johansson vid ett tillfälle, — att hela trakten undrar öfver, hvarför inte ers excellens och serafimerriddare för länge sen' har tagit honom! Det var, förstås, mig Johansson menade.

På det viset fortforo vi uti vår åkallan timma efter timma, och aldrig har åtminstone jag varit så uppskakad i all min tid. Den lede gick omkring med klamrande klöfvar och bara långpinade oss. Då och då tog han en potatis ur högen på golfvet och svalde den med stort välbehag. Men så fort vi började bedja hårdt och skrika, gick han till en vrå och glodde på oss.

När vi nästan voro uttröttade, kom torparen åter, och då han fick se, hur det stod till i stugan, blef han i början alldeles förbluffad.

Så snart han emellertid undersökt fönstret, blef han arg, grep den svarte i hornen och vrok honom ut genom dörren samt gaf honom en spark i sidan, så att det sang i refbenen på'n.

— Har du en sådan makt med Hin? sporde kamrern.

— Mä Hin? Nä'! Men bockarackarn har fördärfvat fönstret för mig. Han har naturligtvis stått utanför och sett potatishögen härinne i ljusskenet. Då har han inte kunnat stå emot lockelsen att få sig ett räfvamål, och så skuttade han in. Det är inte första gången. Bockar ä' djädrans illtyg! förklarade han.

— Var det en riktig bock? sporde jag.

— Visst, dä såg ni väl. Ja' har sju stöcken häruppe! Hva' trodde ni att dä var? sa' torparen.

— Vi ha' legat här två timmar och trott att det var skam! genmälde kamrern.

Jöss', så torparen grinade.

Men jag tog tvärt till att svära på, att jag genast begripit, att det inte varit den riktige skam, ty då hade han nog, — lät jag, — ätit kamrern till potatisen.

Det var rätt så nära att vi kommit i gräl, vi jaktherrar. Men vi hade gått igenom för mycket. Våra sinnen blefvo snart ödmjuka och det fortfar än hvad mig beträffar.

Mor Inga Lisa och Fyllerydsgubbarna.

Fylleryds by borta i Sötåsa socken har egentligen ingenting att berömma sig af inför Gudi, om det inte möjligen skall vara för krogen, som de gu'bevars ha' där, och hvilken, efter hvad de gamle påstå, funnits på det stället och i den byn allt sedan den hedniska tiden.

Men säkert är, att hon inte har gjort Fyllerydsboarna till några särdeles stora helgon i lefvernet, och inte häller ha de blifvit rika på grund af hennes tillvaro midt ibland dem.

Den enda grannlåt hon åstadkommit i synlig måtto, det är, att alla gubbarne i Fylleryd ha så ovanligt röda och granna näsor.

De äro rent af purpurfärgade såsom en kungamantel.

Också krumbukta och stoltsera gubbarne vådligt med sina granna trynen, om jag får säga så groft.

Om morgnarna, när de »beskat» en stund, sätta de dem i vädret såsom de värsta underlöjtnanter, men om kvällarna händer det, att de påta i landsvägen med dem.

Det borde de egentligen hålla dem för kostbara till, ty pastorn sa' en gång att det inte fins nå'n färg i hela kristenheten, som är så dyr som purpurfärgen på Fyllerydsboarnes nästippar, samt att han för sin ringa del inte finge råd att skaffa sig någon sådan, förrän Herren möjligen förhjälpte honom till ett domprosteri.

Och pastorn talade sanning.

För 25 år sedan hade Fyllerydsboarna de största och präktigaste skogarna i hela detta härad. Dessa äro borta nu, och otäcka stubbafällor gråna, där skogarna fordom stodo i ständig grönska.

Men gubbarne i Fylleryd söpo samvetsgrant upp sina skogspängar, de som andra, hvilka härja riket och skämma ut landet medelst baggböleri.

Af detta supande vordo de rödmosiga, hvadan man kan säga, att de bytte sig till denna purpurfärg för sin skog, och det är också det enda de ha' igen af sina granna skiften. Dyr är alltså den färgen.

En af de maffigaste männen i Fylleryd var Peter Isaksson. Det kvittade om man kom kväll eller morgon och åkte där förbi, så satt alltid Peter på krogens förstugukvist och hoverade sig och sken och skrek samt svängde med sin näsa, alldeles som en stationsinspektor dänger med den röda lyktan, när han vill stoppa ett tåg.

Men när Peter var hemma i sitt hus, var han minsann lagom nosastyf.

Nere på krogen kunde han sitta kvällarna igenom och hålla långa tal om, hur stark och djärf och oförfärad han var, och hur han aldrig krusade eller bäfvade hvarken för skam eller människor.

Men smög man sig efter honom, när han se'n gick hem, fick man snart höra, hur kvastskaftet skrällde och sang emot hans skinnväst och byxor, när Inga Lisa, hustru hans, välkomnade honom.

Det hände också mångtaliga gånger, att den bålde Peter inte alls vågade sig hem om nätterna, när han blifvit mer än vanligt »jämn», utan stannade öfver natten nere i »droppastugan», såsom de äfven kalla gästgifvargården.

Ibland inträffade det, att Inga Lisa kom dit ner i skymningen, just som Peter var i sina bästa tag med att utveckla talet om sitt hissnesamma mod. Då grep hon honom alltid i kalufven och släpade den väldige med sig, midt för näsan på bönderna.

Och Peter följde med mildt och tåligt såsom ett slaktoffer.

En efterhöst blef Inga Lisa andeligen väckt och se'n fick Peter lite mera lugn för henne. Ty hon hade, kantänka fått sitt att sköta medelst spring om kvällarna på alla »samlingar» i trakten, så nu hände det inte så sällan, att Peter hann hem och kunde krypa till kojs samt sofva af sig halfva ruset, innan hon anlände.

* * *

Men en höstnatt inträffade det ett stort spektakel i deras hus.

Inga Lisa var borta på »samling» i Svinarum, och innan hon gick, hade hon platt förglömt att sätta fram mat till Peter. De lefva nämligen ensamma och ha' hvarken tjänare eller barn.

Nå, Peter kom hemstöflandes vid elfvatiden och fann huset öde och tomt och skafferiet låst.

Då ilsknade han till.

— Ho' har så många gånger låtit mig ligga vall, så det kan rätt inte va' för tidigt, att ja' betalar henne för gammal ost! murrade han samt låste till och bommade bägge dörrarna.

Sen kröp han till kojs.

Där låg han se'n och snusade och sof så djupt och tungt, att det gick nog åt omkring en half timma, innan Inga Lisa, som kom hem bortåt tolftiden, lyckades få lif i honom, och ändå förde hon ett hiskligt regemente och väsen emot dörrar och fönster och hojtade och gormade värre än en hel sockenstämma.

Omsider vaknade dock Peter ur sin syndasömn och bränvinsdvala, och när han började befara, att hon rent skulle rifva ner hela stugan, om hon finge hållas lite till, så gläntе han slutligen på fönstret, förmanade hustrun och sa':

— Gack du dit du ä' kommen ifrå'! Där du ä' om kvälla', där kan du va' om nätterna, din rännarekäring, för här slipper du inte in!

— Hva' ä' dä för prat? Öppna du tvärt, annars...

— Ja, så har du sagt åt mig hvarannan natt i femton års ti'! Nu ä' dä min tur. Gack du och låna hus hos »dina bröder och söstrar»!

Men då tog det eld i Inga Lisa på rena allvaret.

— Dä ä' skellnad på mäj å däj, din föllestöfvel! Ja' går ut å lofvar lammet, men du går ut och super, du rödtrynade och bölande oxe i Basan. Vet du dä' du' att du supit opp mitt möderne och hela skogen och två ängsskiften, du sure lajinge, du stinkande sugga där, och öppnar du inte bums, så ska' fan ta' dej, ditt grömma åbäke — ja' skulle inte så syndigt svärja i mitt nya nådastånd, din fördömda bränvinstratt, för dä ä' du, vet du dä!

— Dä va' hundan hva' du öfvat opp dina predikogåfvor på den korta tid du varit väckt! Gå på du, gå på hela natten äss du vell — men in slepper du inte! flinade Peter.

Käringen blef naturligtvis allt ilsknare och ilsknare, det kan tänkas, men när hon grälat sig trött och anfådd, tog hon till lipen och började anropa Peters barmhärtighet.

— Öppna dörra, Peter lelle, du vet allt att ja' håller å däj ändå, fast ja' vart stränger ibland! Öppna, så ska' ja' förbanningen inte säga ett ord mer om dett supande, utan be' Gu' hjälpa däj!

— Har du lurat nå'n förr? hånade Peter.

— Jasså, ä' dä ditt sista ord, att du inte släpper mäj in?

— Vesst i helgotte ä' dä så! Du hör väl hva' ja' säjer, käring?

— Då hoppar ja' ner i brunnen, och så kommer mett blo' öfver dett hufve!

— Hoppa du, ja, ska' inte förhindra däj, för dä' vore synn att förhålla skam en så fet stek! grinade Peter.

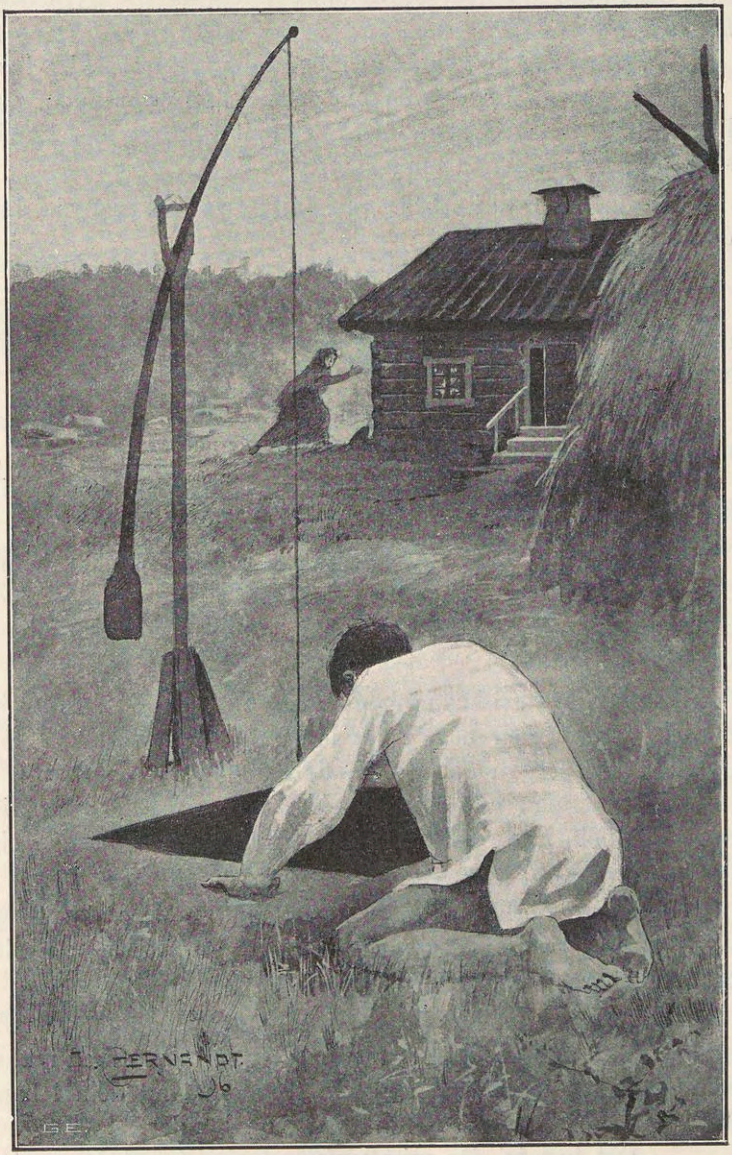
HERNANDT
G.E.

Inga Lisa lommade af neråt brunnen, men Peter brydde sig inte om'et.

— Hon skyr nog sjutsingen det kalla vattnet! tänkte han.

Men när gumman kom ner mot brunnsöppningen, fick hon fatt i en stor sten, fast Peter i mörkret inte kunde skönja hvarken henne eller stenen.

— Ajö' mä' däj, Peter, nu skuttar ja' ner och dä' har du på ditt samvete!

— Skutta du! skrek han till svar.

— Hjälpe mäj då, Gu'! ropade Inga Lisa och dängde med detsamma stenen, så att han med ett högljudt plumsande for ner i brunnen.

Peter trodde säkert, att det var hans hustru, som brakat ner, och det hade han då inte väntat sig.

Halfnaken, som han var, rusade han ut och ner till brunnen samt började vinda ner ämbaret.

— Håll däj fast, Inga Lisa, så ska' ja' kveckt vinna opp däj, håll däj fast hjärtans gumma! Du kan väl begripa att ja' bara gycklade! bad Peter med ömklig och bruten stämma.

Men efter stenkastningen hade Inga Lisa smugit sig bakom knuten, och när Peter lopp ner till brunnen, smög hon sig in i stugan och bommade i sin tur till dörren.

Hur mannen alltså tiggde, bad och anropade nere vid brunnen, fick han därför ingen Inga Lisa att klänga sig fast vid ämbaret.

— Herre förbarma däj! skrek han slutligen och tog till att stortjutande springa omkring och väcka upp allt folket i hela Fylleryd.

Det dröjde häller inte länge, förän samtliga de rödnäsiga gubbarne voro församlade kring brunnen med lyktor och båtshakar i händerna. Peter gick omkring dem i bara lintyget och slet sitt hår och vred sina händer.

— Det har ja' för mitt supannes skull! tjöt han.

Så sänkte de ner en lykta i brunnen. Sedan lade alla

gubbarne sig neder på sina magar rundt öppningen samt koxade neråt. Och lykta och näsor glödde i brunnshålet.

Det sägs att detta skulle hafva varit en af de skönaste syner på jorden.

Men medan de lågo där under ett par timmar och påtade med stänger och ropade och skreko efter henne i natten, stod Inga Lisa innanför sitt fönster och grinade.

Och hon kunde väl inte annat, rätt så nyfrälst hon var.

När de omsider funno letandet fruktlöst, mente de, att Peter inte vore för god att bjuda på en morgonsnaps öfver lag för allt det omak de haft. Och Peter tyckte också att det talet hade fog för sig.

Men det var dem inte möjligt att kunna tränga sig in i stugan.

Hur de satte axlarna emot och tråkade och bände och stönade, så halp det dem inte in till stopaflaskan i vråskåpet.

— Här har skam fört ett reelt spel i natt! utbrast Peter och ställde sig gråtande mot väggen.

I detsamma fick Danjel i Mellangården syn på Inga Lisa genom fönstret och blef så förskräckt att han inte kom sig för ett tecken, utan bara stod och gapade som en saltstod.

— Hva' kommer åt de', Danjel? läto de andra, när de observerade hans förskräckelse, som gjorde hela hans ansikte undantagandes näsan förstås, blek som ett lärft.

— Titta! hviskade han och pekade åt fönstret, bakom hvilket de då samtliga fingo se Inga Lisas af skadeglädje förvridna ansikte.

— Tvi för den dåli'e! ropade alla i korus och satte af i vildaste språng genom morgongryningen neråt »droppastugan» och allra efterst hoppade Peter själf och skalf i lintyget likt en annan dimfigur.

Men den här manövern gjorde Inga Lisa till en riktig

hjältinna inte bara inom Fylleryd, utan ock inom hela socknen, och särdeles alla de gifta gummorna kunde inte nog prisa henne för knepet.

— Det var det likaste tempo utå' en hustru, som vi nånsin ha' hört omtalas! säga de än i dag.

En självmördare med otur.

Vi, som äro fattiga och inte äga mer af denna världens goda än hvad som går ur hand och i mun, vi låta ibland regera oss utaf afundsjukans stora synd samt gå här och glo snedt på de rika och mäktiga.

Men tänker man rätt på saken, är ett i sådant måtto afundsjukt sinne ett dumt sinne, ty de rika ha' minsann inte alltid sötebrödsdagar.

Hellre skulle jag då vilja vara med om att afundas Sven i Åbo den förnöjsamhet, som den sabla karlen besitter.

Härom söndagen kom han hem från kyrkan, och eftersom han på morgonen haft ett litet meningsutbyte med hustru sin, fick han inte något annat till middag än ett fat

kall mjölgröt och en slank mycket blåsur mjölk. Det är möjligt att där inte fanns annat i köket häller. Men Sven var, minsann, lika glad och nyter ändå och åt sin gröt och grinade och såg nöjdare ut än brukspatronen häruppe, när han sitter och smörjer sig med ostron och champanj.

Och när Sven fått gröten och mjölken uti sig, klappade han sig på magen, log och sa':

— Herre Gu' hva' det ä' godt att ha så lite och må så väl!

* * *

Nej, då har Rike-Pelle borta på Flabben annat till dystra dagar, fast han kunde få äta fläsk och flott och hvetebröd till hvarteviga mål år ut och år in, om han unnade sig det.

Pängar har han som gräs, inteckningar har han i hvar annan gård här i socknen och åkrar och ängar och häst och fä. Men han har ingen nattaro och ingen fröjd om dagarna heller.

Så här är just ingen som vill byta med honom.

Tvärtom hafva vi, hans grannar, nu långliga tider fått gå vakt öfver honom i tur och ordning för att hindra honom från att begå självmord.

Det är nämligen som så att han blef liksom vriden i vettet en vår, när sonen hans hade gått och skaffat sig nya kläder utaf köpetyg nere i sta'n.

Detta grep Rike-Pelle så besatt, att han under tre veckors tid gick ut på sin gårdsplan om kvällarne och tjöt och grät:

— Vi få gå ifrå' gård och grund för pojkausslingens skull. Han runerar oss — han runerar oss — bu — uh — uh!

Och till sist blef han så toseter, att han försökte skutta i brunnen.

Men som lycka var för hans själ, fastnade han med skinnbyxbakdelen i en krok i brunnskaret, så att han blef hängandes i själfva öppningen och kunde hvarken komma upp eller ner, förr än käringen kom till hans räddning.

Detta kunde emellertid inte ske utan att skinnpantalongerna i någon ringa mån spolierades.

Och så olyckligt har rikedomen gjort Pelles lynne och sinne, att han tog till att klösa och rifva gummeskråen det värsta han kunde för flängans skull i pantalongerna.

— Allting vill du fördärfva, ditt leda skrälle. Dä' hade var't bättre, om du tråkat ner mej i brunnen än att du fördärfvade böxera. Dä' är skada för minst tolf skilling! rasade han.

Men efter den betan höll han sig tämligen lugn en tid, fast han gick och såg ut som en och annan karl kan göra, när han är snuslös.

Så hände det, att hans dotter, som med sorg och bedröfvelse fick gå med en hemmaväfd hufvudduk, medan alla hennes jämnåriga paraderade i hattar, i ett svagt ögonblick knyckte åtta hela kronor ifrån far sin och köpte en fin hatt i sta'n för pängarne.

När Rike-Pelle fick syn på hattskrället, förlorade han förståndet och greps tvärt af ett sådant raseri, att han sparkade sönder båda träskorna mot husväggen. Det var naturligtvis inte hans mening att krossa dem, ty de voro nästan nya och han hade till och med kostat på dem en tjärstrykning och ett par järnband.

Han blef därför ännu mer vildsint och förtviflad, när han såg dem i grus och spillror.

— Hatten och träskorna! Ja' ä' runerad! Ta' hit rakeknifven, så ja får' skära halsen å mej! tjöt han och förskrämde hela huset, så att de inte visste, hvad de skulle taga sig till, utan skickade i sin nöd och förfäran efter prästen.

— Pelle får lof att lugna sej. Det är ju nästan bibliskt att kvinnor ska' styra ut sitt hufvud med all upptänklig grannlåt! förmanade pastorn, när han förnam, att det var tösatrollets hatt, som förkrossat både vett och träskor för Pelle.

— Står dä' i bibeln, att di ska' bringa sina föräldrar till tiggarstafven och vräka på sej fågelskrämmor, som kosta

hela åtta riksdaler? Står dä så i bibeln, så var det väl helgotte också! grät Pelle.

— Nej inte precis så, men där står, att »den svagaste lemmen gifver hon den största ärona», lät prästen och talade så grannt för gubben, att han till sist lofvade att lugna sig.

Men konfys och grubblande blef han.

Hustru hans mente jämt på att han gick och funderade på något slags dödssätt som inte kostade nå't eller som inte fördärfvade hans kläder eller annan egendom.

Han började allt mer och mer se ut som ett hampaspöke, och hvar gång Sven i Åbo såg honom, runkade han på hufvudet och sa':

— Gualof för att en inte ha' blifvit riker här på jor'a!

Och allt som dagarne gingo blef det värre och värre för Rike-Pelle. Folk kom och sade upp sina lån hos honom ty de ville inte ge så hög ränta, som han fordrade, och midt i allt detta elände kom där en strykarhund och bet ihjäl en bagge för honom.

Under tiden hade emellertid Pelle uti en gammal rönn å ägorna upptäckt en klynna, som var så beskaffad, att han ansåg, att om han komme upp i trädet och satte in hufvudet i klynnan och se'n släppte sig ned, så skulle han på det sättet kunna beröfva sig lifhanken utan att behöfva kosta på sig krut eller fördärfva rep, eller förstöra vattnet i brunnen. Ty någon sjö att dränka sig i fanns inte på långt håll.

Så, serradö, smög Rike-Pelle samma dag som baggen blef ihjälrifven bort till rönnen. Och hur han vände sig, lyckades han krångla sig upp i henne.

Sven och jag, som hade vakt öfver honom den dagen, gåfvo oss efter det fortaste vi orkade och fingo slutligen se honom uppe i trädet, där han satt och glodde som en uggla.

Men han hade inte väl fått syn på oss, förr än han skrek:

— Nu ska' I bli bet lell! — Och så rände han in skallen i klynnan och släppte sej handlöst.

Nådatiden var väl emellertid inte utlupen för honom. ty den ena grenen i klynnan var maskstungen och rent förtvinad, så att han rök af, när Pellakräket släppte sej och gubben rakade ner i stenröset, midt uti hvilket rönnen stod.

— Det är så godt att vi ge honom ett reelt kok stryk, ty det är väl det enda som biter på den girigbuken, när till och med Guss' or' visat sig fruktlöst på'n! mente Sven.

— Ja, det är ingen skam att försöka! lät jag, och så fingo vi fatt i hvar sin stake samt närmade oss Pelle.

Men fast vi sågo arga ut och hötte med våra stakar bägge två på en gång samt stampade och svuro och hotade och röto som ett par lössläppta onda andar eller som två länsmän, rörde sig Pelle inte ur fläcken.

Och så underligt var inte det, ty den skråen hade brutit af sig benet i fallet.

Och när vi skulle bära hem honom, kommo vi under fund med, att han desslikes fått axeln ur led.

— Jojo, de rike ha inte alltid sötebrödsdagar, och nog hundingen har ja' bättre och roligare i min fattigdom än Pelle i sin förmögenhet. Visst har han ett par tunnor gull men så kan ja' tralla och har nattaro och armar och ben i behåll! jublade Sven, när vi hade forslat hem självmordskandidaten.

Pelle sa' inte så möcke som tack åt oss, när vi gingo.

Men när vi voro i förstugan, hörde vi, hur han skrek åt hustru sin:

— Skicka inte efter nå'n doktor eller nå'ra meklamenter, för ja' har inte ett öre att betala med, och det här läker sej nog på ett par da'r!

Ett litet misstag.

Dagarna före jul i fjol, hände det vår kyrkovärd ett litet spektakel, som kom en hel hop väsen åstad härute i socknen.

Själfva saken var i och för sig själf inte så värst farlig och inte ärerörig heller, utan rätt naturlig, och själfva spektaklet hade kunnat hända hvem som helst, ty sådant inträffar gualof rätt ofta här i världen.

Men när det händer någonting, gör folk det så vidlyftigt och lägger ut det mycket omsorgsfullare än de skulle göra, om de fingo i uppdrag att förklara en bönedagstext. Och därför blir det stora romaner och långa skandalhistorier af de simplaste händelser.

Nu är det också mycket värre än det var förr i världen, ty i vår tid ska allting, gubevars, också påtas in i tidningarna. Man kan snart inte nysa härute, utan att avisorna ska tala om det, ty här fins i socknarna en vådlig massa skribenter, som sitta kvällarna igenom vid sina chiffoniersklaffar och dikta och ljuga redaktörerna fulla för 2 öre raden, samt jaga efter skandaler, och de veta platt intet hvad som menas hvarken med sanning eller pietet. Men det har jag gudskelof, reda på.

Därför vill jag nu omtala kyrkovärdens malheur precis sådan den var och inte såsom den blef utstofferad af käringapratet, till stor chikan för inte blott kyrkovärden utan för

hela kyrkan och renlärigheten. Ty prästen och hans vackra fru blefvo ju indragna i det också.

Sanningen är, att kyrkovärden måste ursäktas.

Bevars, till och med en människa, som har mindre att tänka på än en kyrkovärd, kan bli förvillad i hufvudet under dagarne före jul. Man blir inte riktigt klar i knoppen förr än helgen pågått en tid och man fått hvila sig och sofva ut i hemmen och i kyrkorna.

Säkert är nämligen, att det icke gifves någon tid under hela året, då vi landtgubbar äro utsatta för så många frestelser och farligheter och då vår andliga välfärd kommer så nära fördärfvet, som just i december månad, då alla landsens tidningar slåss om våra själar. Måntro det vill till att kunna vandra sin stig obesmittad, när de stora löftena och de billiga prenumerationsprisen hagla öfver oss, och våra stugor fyllas från golf till tak utaf gratisnummer och startande tidningar, så att vi bokstafligen vada i makulatur med våra träskostöflar.

Vi bli rent från oss det är gifvet, och veta stundtals icke hvad vi skola taga oss till. Ty den ene lofvar att bevara fosterlandet och hjälpa upp jordbruket, den andre svär på, att han ska' hålla länsman och andra vådliga bondplågare stången, en tredje slår sig i backen på, att han skall sätta af kungen och försätta oss i ett tusenårigt rike uti ett enda tempo för 2 öre om dagen. Allt det där frestar hufvudet på oss, så att vi blifva nära nog otillräkneliga i de dagarna. Samtidigt härja också käringarne och regera med sitt bryggande, bakande och slaktande, att man icke vet hvar man skall sätta sin fot eller lägga sin lekamen.

Nej, riksdagen borde gå i författning om, att sådana böcker, som denna, delades ut i julveckorna bland landets innebyggare, så att de i virrvarret icke råkade på villovägar, utan finge något ljus för sina fötter och någon tröst för sina jäktade själar.

Det här har jag måst förutskicka för att än tydligare

ådagalägga, att vår kyrkovärd måste ursäktas och förlåtas, i stället för att skymfas och begrinas och utskällas.

Han hade fått en så vådlig massa profnummer, att det var utan all reson, och som han, gu'nås, är snål och vill ta' vara på sina stumpar, så läste han, så att han höll på att bli grönögd, den stackars kyrkovärden. Men något riktigt läshufvud hade han inte, så han tålte inte vid det, utan blef liksom litet vurmig och yr i skallen till sist, och han kunde inte sofva om nätterna eller äta reelt häller. Utan han blef blek, glåmig och slapp, så att Kajsa, hustru hans blef orolig för honom.

Midt under denna hans eländes tid skulle han in till stan' för att handla till julen, och efter som han tillika skulle uträtta en hel hop åt pastorn, fick han ta dennes gamla märr att åka efter.

När han gaf sig i väg på morgonen, var Kajsa ganska nedstämd och sa:

— Hva' du gör, så gå inte och ta' nåra störkedroppar därinne, utan kom ihåg ditt nökterhetslöfte och att du ä' körkevärd, Johannes lelle!

— Ah, du pratar jämt din evinnerliga smörja! Ja' måtte väl va karl för min hatt! genmälde kyrkovärden i det han med piskskaftet sökte gångsätta prästens mycket ärevördiga sto.

Jag sa' här ofvan på ett ställe, att vi äro utsatta för många vådor under december månad.

Och att komma in till sta'n för att göra sina juluppköp är ingalunda den minsta farligheten. Handlandena äro då så hiskeligt beskedliga och fina och sockersöta samt ha så rysansvärdt många knep och illfundigheter till hands för att locka oss att köpa mycket och för att kunna med falska varor och svek draga till sig vår välfångna ägendom.

Kyrkovärden stod på sig i det längsta och det såg mörkt ut för handlarn att kunna purra på honom en grann sjal, som han nödvändigt ville ha honom att köpa hem till Kajsa.

När ingenting annat hjälpte, blef kyrkovärden uppmanad att stiga in på kontoret.

— Var så go', kyrkovärd, och stig in i firman på tretti dar! lät handelsmannen, ty han var så kvick och lustig, som de, gu'bevars, alla äro.

— Får dä' inte va' en liten konjak i kölden? smilade den förledaren.

— Nä tack! Ja' ä' vice or'förare i nökterhetsföreninga och smakar inget starkt!

— Asch, lite fin konjak ä' inte skadligt: dä' ä' bara medicin, när man är ute och reser och ä' ruskig!

— Ja, kanske dä', och här i ensamheta' skadar en ju ingen mä' exemplet! sjuk och illavuren ä' ja ju också, förstås! lät kyrkovärden och slängde i sig ett halft dricksglas.

— Men tala inte om'et, för då blir dä' ett förhärdadt lif där hemma! bad han efteråt.

— Var lugn, kyrkovärd! svarade handlarn och hällde upp ett glas till.

— Ja, dä' va' hundingen hvad dä' lenar godt i bröstet och lättar på hufvudet. Han är sannerligen ingen dålig medoksin, den konjaken! log kyrkovärden och svängde i sig äfven det glaset. Se'n blef han fast för sjalen.

Gu' vet, om det var konjaken eller det vådliga profnummerläsandet, som gjorde det, men framåt aftonen vardt kyrkovärden befunnen i källarsalen på stadshuset drickandes tutingar, och efter som han inte ätit riktigt en tid förut eller sofvit ordentligt, så knäckte de där toddarna honom, det var naturligt. Men det får han lof att ursäktas för, ty det kan hända den bäste. I alla fall gick det bra för honom, ty beskedliga människor hjälpte honom upp i åkdonet och vände näsan på prästens märr mot hans hemhåll samt hängde tömmen om nacken på kyrkovärden.

Väl var det, att han hade prästens häst, som är sedig och ärevördig. Det dröjde heller inte så värst länge förrän öket stannade utanför prästgårdens trappa. Ty dit gick,

märren naturligtvis af sig själf. Så fort åkdonet emellertid stannat, kom prästfrun ut i mörkret.

— Välkommen, välkommen! hälsade hon och gick fram till kyrkovärden.

— Go' kväll igen, Kajsa lilla! Dä va hundan hva' du ä' mör å' go' i mun. Dä' ska' du då, ta' mej attan, ha' dej en rejäl köss för! lallade kyrkovärden, som trodde att han var hemma. Och i det samma grabbade han tag i den arma prästfrun, som stod där i sin förbluffelse och oskuld och intet ondt anade. Innan hon visste ordet af, knäckte han skam till säjanes, till att kyssa henne precis rakt på munnen.

— Förbaska mej, om ja' nånsin känt munnen så lener och go'er på däj se'n du va flecka i världen, lella välsignade Kajsa, och så väl du osar se'n! jublade Johannes och klappade och böstade prästfrun så att det sjöng efte'rt.

Men frun kunde naturligtvis inte annat än ge hals och skrika på hjälp. Vid detta skrän kom pastorn ut på bron med en lampa och fick skåda hela eländet.

Rätt så »dragen» kyrkovärden var, blef han dock snopen när han fick se hvar han befann sig och att det var själfvaste prästfrun han vänslades med.

Pastorn bleknade vid åsynen af detta fasaväckande helgerån och stirrade bestört än på den ene och än på den andre.

— Kyrkovärden har blifvit galen, ty rusig kan jag väl inte tro att han är! yttrade han till sist.

— Näj, gualof, fuller ä' ja' inte, bara lite matter och svager. Men pastorn får lof ursäkta mig, för den här kössninga har, så sant ja' lefver, skett i messtag! lallade kyrkovärden och höll sig i vagnshäcken.

Uj, uj, uj, sicken predikan pastorn höll, när han af talet och åtbörderna fick begrepp om af hvad slags galenskap hans kyrkovärd anfäktades. Det var måntro ord och inga visor det, och Johannes vardt till sist så förkrossad att han grät.

— Käre pastor, dä' har då väl egentligen ingen skada skett, och dä' lofvar ja' inför bå' Gud och människor, att

BERNARDT

pastorn sa' få kössa mi' Kajsa så möcke och så ofta han vell, så ble' vi ju kvett om kvett!

— Gack, kyrkovärd, gack hem och sof af dig ruset! ropade pastorn i det han återförde sin förfärade hustru. Men Johannes lommade i väg och mumlade för sig själf:

— Han trodde, att ja' ä' fuller, dumbommen! Ja' ä' bara matter utå medoksinen! Men tusen daler och ett par stutar skulle ja' gladeligt ge till, om Kajsa hade bara hälften så bra kösseverk som prästafrun!

Detta är nu hela sanningen om kyrkovärdens lilla malheur, och inte var väl det någonting så farligt eller så värst mycket att gapa om. Ty det är väl då i all världens namn ingen tjufvagärning heller att kyssa ett grannt fruntimmer.

Jag undrar, hvem som inte har gjort det i sin dag!

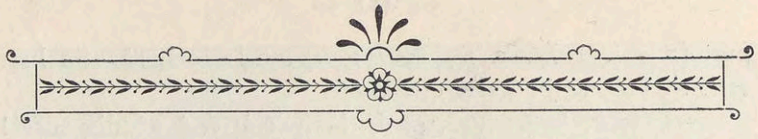

Om männens grymhet och synd.

När en hop karlar, särdeles om de äro något äldre och mycket gifta, komma tillsammans och börja anförtro hvarandra sina erfarenheter samt yttra sig i moral och i filosofi, så kan man få höra rysansvärda saker. Om man inte visste, att de merendels ljuga och färglägga, behöfde en ung man icke gärna vara i ett sådant sällskap mera än under vid pass en half stund för att varda en pessemist af första klassen och en kvinnohatare.

Det ohyggligaste är, att dessa erfarna och filosoferande gubbstutar vanligen, när de komma ihop, inlägga all sin kraft och förmåga, all sin vältalighet och bevisningskonst uti att svärta ner fruntimmer och upphöja sig själfva och sitt honetta väsende.

För den skull skyr jag männens sällskap och håller mig förnämligast till kvinnfolken, om hvilka jag slutligen funnit att de äro mycket, ofantligt mycket bättre än de skräflande och stortaliga männen. Och då jag här dristar uttala denna sanning öppet och offentligt, hoppas jag, att denna berättelse skall blifva väl upptagen af läsarinnorna. Men jag får nog smörj af grobianerna.

Det är riktigt ohyggligt att höra männen tala om sina »huskors», sina »harpor», »fotblack» och Gu' vet icke namn

på alla de pinoredskap, vid hvilka de förlikna sina hustrur, dem de inpiskade krubbebitarna dock en gång i sin ungdomstid sprungit toseta efter och svurit och förbanskat sig på att älska och klappa och pussa

»i nöd och lust
intill lifvets sista pust.»

Men de ändra åsikter, de lufvarne, alldeles som voro de riksdagsmän allesamman och icke vanliga dödliga. Thy känner jag mig lycklig och glad på denna stunden, att jag icke är såsom en af dem.

De gå till och med så långt i ondska och elände att de till och med stämpla sina ömma och trofasta hustrurs förnämsta kärlekshandlingar såsom yttringar af inneboende grymhet och elakhet.

En kväll efter skymmet kunde t. ex folk, som vandrade på gatan i vår by, tydligen ända dit ut höra, hur handelsman Snuselin regerade med sin stackars förtviflade husära inne på kontoret.

— Käre, söte rare beskedlige och välsignade gubbe, gack inte ut i kväll! snyftade frun.

— Tösst käring! Ja' menar du ä' ryss evigt hospitalsmässig! Ska' ja' nu inte få gå bort till »Gästis» för te' å bevittna en handling åt en vän! hördes Snuselin ryta.

— Bevittna! Jo, jag känner till ditt bevittnande. Du går ju ut hvarenda kväll och bevittnar, så att pigorna få dra dej uppför trapporna, när du kommer hemraglande. Du tål inte vid det där bevittnandet, för om du går och bevittnar en tid till, så får du slaget, så mycke du vet det, du toddytunna, och då ligger du död, och hvar din själ då hamnar, det får du si dej om, din punchtratt, för dä är du, så mycke du vet det, Snuselin, och hade jag vetat, att du skulle bli ett så'nt pimplande kreatur och nattblacka och bevittnare, så hade jag inte tatt dej, för det hade jag inte gjort, så mycke du vet det, din — — — — — — — —

— Håll truten! Du begriper inte, hvad det vill säja att sköta en affär. Då duger det inte att ligga inne som

en stugegris! Vet du inte, att den flygande fågeln får något, men den sittande inget, ditt förhärdade etterbo. Och nu tar jag på mig rocken samt går ut och bevittnar midt för näsan på dig! förklarade Snuselin och drämde näfven i »skriftulpeten.»

— Ja, gack du och skäm ut dej, om du tycker det är roligt! fräste frun och sprang sin väg i vredesmod.

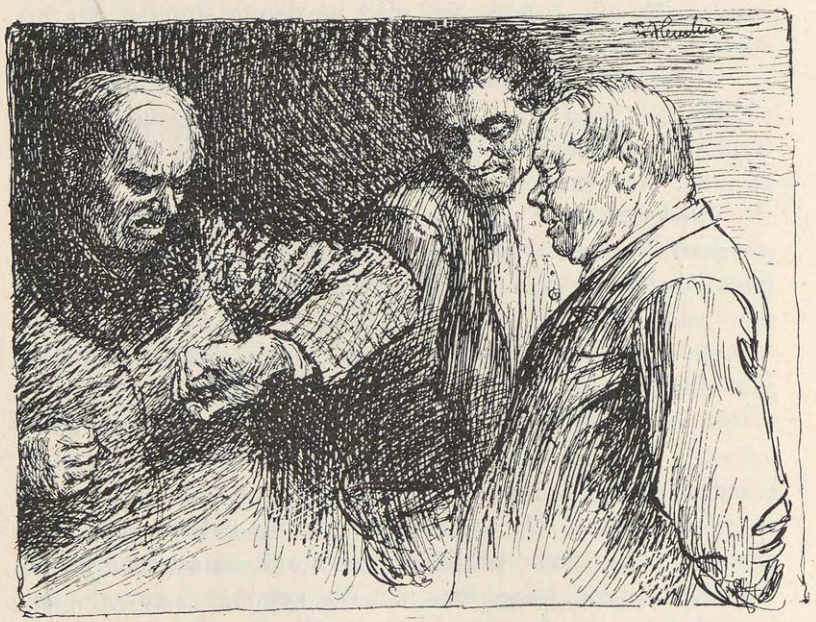

Tio minuter efteråt trädde mannen in på Gästis med den ena ärmen bortsprättad från rocken. Snuselin hade inte observerat det i sin ifver.

— Hur sir du ut? grinade vi.

— Hur ja' sir ut? Som en karl hoppas jag! genmälde han.

Men när han strax därpå i ljushafvet därinne fick iaktta, att han blott hade en enda rockärm, blef han så besatt, att det är ogörligt att beskrifva't, och det är likaledes

omöjligt att tälja, hur både han och de andra svärtade ner och förtalade fru Snuselin, som af pur kärlek och omtanke, kantänka, sprättat bort rockärmen, för att få sin herre och mästare att lefva familjelif en kväll och spara sin hälsa.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jojo, så går det till. Karlarne, som inte ha' förstånd nog att sätta värde på sina kvinnors ömhet, tala jämt och samt endast om deras fel och svagheter, men tiga så vackert med hurudana de själfva äro.

Salomon i Hägnen har nästan den likaste hustrun i hela socknen. Det enda felet med henne är det, att hon, efter hvad hon själf säger, har försläpat sig och däraf fått en så fördärfvad mage, att hon inte tål nån mat, utan är tvungen att till det mesta lefva af kaffe.

Det där är emellertid Salomon rasande på.

— Dä' ä' kostsamt och förargligt att behöfva lägga ut så många kaffepängar, när en har all möjlig reel föda oköpannes! påstod han, och ville liksom låta påskina, att hustru hans var mera full af »djäklastreck och kaffemani än af matleda och magondska.»

Det sade han flerfaldiga gånger, den grömsingen och snålvargen, som i sin elakhet inte unnade den stackars kvinnan hennes kaffefröjd.

Jo, sådana äro de sabla karlarne. Salomon gick dag ut och dag in och grubblade på, hur han skulle vänja hustru sin af med kaffedrickandet.

Nå, en gång när hon var på ett bönmöte, gjorde han sig till och kokade själf kaffe åt henne tills hon skulle komma hem.

Men i stället för bönor vrok han ett par näfvar peppar och snus i kokaren, den syndabocken.

När nu hustrun återvände, stod han emellertid så rar och smilefiner på förstugustenen och sa':

— Välkommen igen, Sanna lilla! Ja' har kokt en go' tår åt dej härinne. Dä' kan du behöfva nu!

— Gu' välsigne dej för dä, Salomon. Jo, dä ska smaka, för ja' ä' så matter, så ja' nästan kan schvemla!

— Si här, lät gubben och hälde upp en kopp. — Dä ä' minsann rejält och starkt som järnbindsle.

— Färgen har dä! Gu' välsigne dej än en gång! myste Sanna och sväljde några klunkar.

Men så sjuk som hon blef och ett sånt lefverne, som där uppstod i Hägnen den aftonstunden för mannens usselhets skull, det trotsar all beskrifning.

Det var rätt så när, att Sanna strukit med på kuppen.

Men ifrån den dagen kan hon inte förtära kaffe vidare och har sålunda ingen egentlig glädje längre här på jorden.

O, hvilka rysansvärda vilddjur äro icke männen! Prygel och spö skulle de ha' samt och synnerligen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Lena på Rydet fick en dag se hur hennes odjur till man stod bakom en höstack och vänslades med änkan efter grannen, som nyligen dött.

Må man gå hvar och en till sig själf och tänka efter hvad Lena skulle känna. Dä ska' nog ingen undra på, att hon placerade grytkroken i hufvudet på sin Sven, när han kom in på kvällen. Ty det gjorde hon i kärleken och gjorde rätt däruti. Men han tog det icke såsom en nödvändig och hälsosam aga eller såsom en tuktan till bättring, utan han förhärdades än mer i sitt sinne och tänkte på hämnd. Ty sådana äro de eländiga karlarne.

Fördenskull låddes han ånger samt gick och smekte Lena och smilade och hade räfvastycken för sig.

Så en söndag yttrade han:

— Kom med ut, Lena lilla, så ska' vi äta kössebär en vändning!

Hon följde med och var förskräckligt glad åt Svente, hvilken tog och böjde ner hela det mellanstora körsbärsträdet.

— Lägg dig här öfver toppen en stund och håll säkert, så skall jag skutta efter en korg, lät han. Ja bevars, hon

vrok sig öfver trädtoppen, och när hon det väl gjort, släppte Sven sitt tag med det resultat, att trädet for upp och bar Lena med sig åt höjden.

Där låg nu den stackarn i grenarne bland körsbär mellan himmel och jord och tjöt och bölade och kunde ej komma ur fläcken. Så fort hon rörde en lem, riskerade hon nämligen att dråsa ner. Det förstod hon.

— Hjälp mig, hjälp mig för Guds skull, hojtade hon. Men Sven rörde sig ej ur fläcken, utan log försmädligt och sa':

— Dä' brådskar inte. Ät nu bär och moja dej, mens jag går åt hinstuan en vändning och språkar med änkan.

Vid det talet blef Lena så ledsen och förargad, att hon damp ner och bröt benet af sig. Och se'n fick hon ligga på sjukhuset och lida, medan hennes afgrundsande till man gick i Rydets kohage och stollades med änkan.

Tvy attan hvad karlarne i alla fall äro ena odjur! Ve, sjufaldt ve öfver dem!

Skälleboiternas tjufvajakt.

Skällebo by låg och ligger än i dag, förstås, i en afkrok af socknen bakom skogen, som sträcker sig norr om kyrkan.

Där lefde Skälleboiterna ett isoleradt lif och voro, som man säger, ett folk för sig själfva.

De hade just aldrig haft stort umgänge med de andra sockenborna och ännu mindre blef det, sedan Skällebofolket blef väckt och öfvergaf att gå åt kyrkan.

De hade egentligen aldrig haft namn om sig att vara några kvickhufvuden, utan det var snarare tvärt om med den saken.

De öfriga sockenmännen gjorde dem därför både med rätt och orätt till föremål för sin blodiga drift, och när någon yttrade eller gjorde något dumt eller bakvändt, så fick han städse höra att »han var dum och kokt som en Skälleboe».

Den omständigheten, att de senare bodde aflägset i skogen, långt från järnväg och annan »drafik», gjorde förstås, att de aldrig fått lära sig reela folkforor, de stackarne.

Fördenskull blefvo de snart ett ljufveligt byte för allehanda vinkelpredikanter. Skälleboiterna voro inte mäktiga af någon slags kritik utan de föllo till den de sist hörde, bara han lofvade dem himla och förlät dem deras små missgärningar.

Så voro de då en tid »syndfria» och tittade med förakt ner på folket i kyrkobyn, när de voro ute och huggo vidjor i sin skogskant.

Och de pekade med vämjelse ner på kyrkan och sa': — Si, där ligger den skökan.

Sen blefvo de baptister ett ryck och läto döpa sig samt och synnerligen i den lilla gölen invid Skärfvebo mosse. Men så fingo tre af deras bästa flickor lunginflammation genom förkylning under dopet.

Då blefvo de rasande och vordo affällingar hela skocken och syndade alldeles dråpligt samt lefde i kött och uppenbart elände ända tills Sakarias Persson flyttade till dem och fick sätta upp sig en stuga på deras allmänning.

Man hade inte klart för sig hvad Sakarias var för slags gök. Men han kom dit en gång, drifvandes, man visste inte hvarifrån och »höll samling» om kvällarna. Och Skällebofolket blef så betaget i hans predikosätt, att de nödgade honom stanna samt hjälpte honom timra upp kåken på allmänningen.

Gu' vet, hur Sakarias bar sig åt.

Men han talade ideligen i stugorna och det dröjde inte tre veckor, förrän folket var omvändt och gudeligt igen och hvart Sakarias och hans stora maruffel till hund kommo i gårdarna, så anammades de såsom välgörare och profeter.

Värst var det med fruntimren.

De rent af tillbådo Sakarias.

— Jesses, han har ögon att köpa smör för! suckade de.

Ja, till och med det stora hundkreaturet var föremål för deras dyrkan. Ty så fort den ledingen kom viftandes med svansen och snokandes mellan husen i byn, sprungo kvinfolken ut och slängde feta köttben åt honom, hvem som värst var.

* * *

Men rätt var det var, började det komma bort än det ena och än det andra i byn.

Än kom Stina i Norrgården och tjöt, att hennes största ankbonde var all världens väg; än sprang Kajsa i Västergård omkring och grät och bölade öfver, att det fattades fyra höns för henne, och Anders i Mellanhyttan blef vid ett tillfälle af med fyra lam på mindre än en veckas tid. —

Hela Skällebo blef allt mer och mer upprördt och till sist frågade man Sakarias hvad han trodde om saken.

— Det är så med alla trogna. De få lof att pröfvas och hemsökas ibland. Tänk på Job! Det är långt till ni förlorat så mycket, som han, så ni ska' bara sjunga och jubla, när det kommer bort en höna eller ett lam! log Sakarias och såg så saktmodig och smilfiner ut, att folket trodde.

Alltjämt miste de egodelar, men de sa' ingenting på länge, fast det kom bort än det ena och än det andra.

Men så en dag blef Johannes i Östragård af med sin »plånebok», som han lagt ofvanpå sin »cheffanjer».

Där vore hundra banko i stutapängar uti henne.

Och när så hans granne natten efteråt pröfvades genom förlusten af tre kalfskinn, så blef där liksom uppror i byn, och folket gaf sig den på, att där fans ett tjufband i skogen bredvid.

— Hur stor Job man än vill va', så kan icke hundan tåla att stutapängarna fara åt helsike! skränade Johannes.

— Dä' får lof bli en gräns för pröfningarna, för kalfskinnen stiga i pris! lät grannen och föreslog, att byamännen skulle leta igenom skogen.

Serradö, ett par dagar efteråt kom en af Skälleboiternas pigor och sa' att en besynnerlig figur syntes i skogskanten, och när ryktet härom spred sig, beslöt man att gå man ur huse och knäcka honom.

— Dä' är tjufven, och det kan väl inte vara Herren emot, att fähunnar få sitt straff, mente folket, och beväp-

nade sig med högafflar, mortelstötar, gapstänger och andra anfallsvapen samt gåfvo sig in åt skogen.

* * *

Vi, som bodde nere i kyrkobyn, visste inte ordet af, förrän vi den aftonen fingo höra ett rysansvärdt illvrålande uppifrån Skällebo skogspark. Vi blefvo rent liksom litet förbryllade och tänkte, att det utbrutit vådeld.

Men hur vi gapade, syntes ingen rök, och då skrålet blef allt värre och kom allt närmare, blefvo våra hustrur så perplexa, att de fingo fram psalmböckerna och bådo oss hjälpa till att sjunga.

— Här är krig och pestilantia i antågande! skreko de och sjöngo och gräto det värsta de kunde, så det lät snart inte stort bättre nere hos oss än uppe i skogen.

Själfva gamle prosten kom ut på sin trappa och undrade hvad det var för ett väsen, och vi tyade oss naturligtvis bort till honom för att ha något skydd, ifall skam händelsevis blifvit lössläppt på allvar.

Ty hvad skulle man tro?

Rätt som vi så stodo där och darrade i alla lemmar med postillor och psalmböcker i händerna framför prosten, fingo vi se den nye adjunkten komma och springa såsom för sitt lif, sönderrifven och hättelös med andan i halsen, i hack och häl förföljd af nästan hela Skällebo by, med stafvar och stakar i näfvarna.

— Ta' fast den helsekes oxen! tjöto de, så att det skallade i byn.

I begynnelsen tänkte vi, att adjunkten varit uppe och haft något fyr för sig med Skälleboflickorna, ty han var alldeles nyss utkommen från Upsala, så man fick inte undra på, om han rätt hade haft en bit kvar af den gamla människan i kroppen på sig. — Så vi började liksom le inom oss och tänkte, att vi i rappet skulle få höra en vacker och rolig paschasa.

H. GERNANDT

Och på samma sätt tänkte visst prosten också, ty han blef bra mörk i synen, när han fick se honom komma löpande på detta föga ärevördiga sätt.

Den stackars adjunkten var nära döden, när han kom fram.

— Det är en skock vansinniga, som togo sig till att jaga mig, när jag letade svamp i skogen däruppe! stammade han och föll ner på verandan.

Men ni skulle ha sett, hur snopna Skälleboiterna ble', när de kommo under fund med, att de jagat sin egen själasörjare på det viset.

De bara gapade och stodo såsom förstenade.

— Hå kors! Och vi som trodde, att han var en tjufvarackare, för vi ha mist möen ägendom på en tid. Kära, ursäkta oss! bönföllo de.

Men prosten han drabbade minsann på dem, och hva' han sade kan icke den dålige minnas. Men ord och inga visor var det.

Våra fruntimmer stucko psalmböckerna innanför sina lifstycken och ha säkert aldrig haft så roligt eller så godt i hela sitt lif, som när de nu stodo där och hörde på hur prosten läxade upp och gnodde till de skenheliga byamännen från Skällebo. — Om man rätt hade hällt sur lut öfver dessa, kunde de inte sett snopnare ut, när de till sist lagade sig i väg på hemhållet.

* * *

Men det återstod dem än en pröfning.

Just när de stucko in på allmänningen, fingo de se Sakarie hund komma smygande från byn med Anna Britas förnämsta värpehöna mellan tänderna. De följde efter till den gudsmannens bostad, och hvad de fingo se där fördärfvade för lång tid det andliga lifvet i byn.

Först fingo de nämligen i ett hörn sikte på de bortkomna kalfskinnen och ju mer de letade, dess klarare

kommo de underfund med, att Sakarias lärt sin hund att apportera hvad husbonden pekat på.

— Gömmer er i vrårna, ja' ska' hålla utkik, och så ska' vi passa på och klå skrömtaren, när han kommer! sa' Johannes' i Östergård och kisade ut genom rutan i bakfönstret.

Men han hade inte stått många sekunder, förrän han hoppade till och svor rätt så väckt han var, så hiskligt att hela huset kunnat sjunka.

När de andra tittade ut, fingo de se, hur Sakarias och Johannes' egen hustru sutto och klappade hvarandra bakom en buske i skogskanten, och bredvid Sakarias lågo tre stora hvetelefvar, ty de hade bakat hos Johannes på morgonen samma dag.

Låt mig nu slippa tala om hvilket förhärdadt lefverne där blef uppe i Skällebo!

En del med Johannes i spetsen gaf sig efter Sakarias, medan andra stannade kvar och slogo sönder fönster och bord och stolar i stugan.

Sakarias kom emellertid undan.

Han lurade ut hela skocken i Skärfvebo mosse, som i följd af regn var såsom ett gungfly, och där satte de sig fast hela tutten, så att man hade ett fasligt göra med stänger och plankor, innan man fick dem loss och på fast mark igen.

Men aldrig har det kanske i hela socknen på hundra års tid svurits så förfärligt som det svors i mossen den aftonstunden af de förut syndfria Skälleboiterna, som satt sig fast där.

— Tänk så långmodig skaparn ändå är, som inte låter dom sjonka hundra mil ner i dyn, när de schvärja och turnera på dä viset! jämrade sig gummorna, som stodo på mosskanten och sågo hur deras män kraflade och regerade i den sega smörjan, som stod dem till brösthålan, samt hörde deras förfärliga rytande i vredesmodet.

Man kan inte heller så särdeles undra på, att gubbarne blefvo ifrån vett och sinnen.

Först hade de ju sina förluster att tänka på, sen hade de ju nästan jagat lifvet ur sin präst och så till sist satt sig fast i mossen, utan att få hämd på Sakarias, den amalekiten.

Människor kunna bli rasande öfver mindre motigheter.

Men från den dagen lefde de också illa med sina hustrur, på hvilka de kastade skulden för allt eländet, så det var då en olycksdag på många sätt.

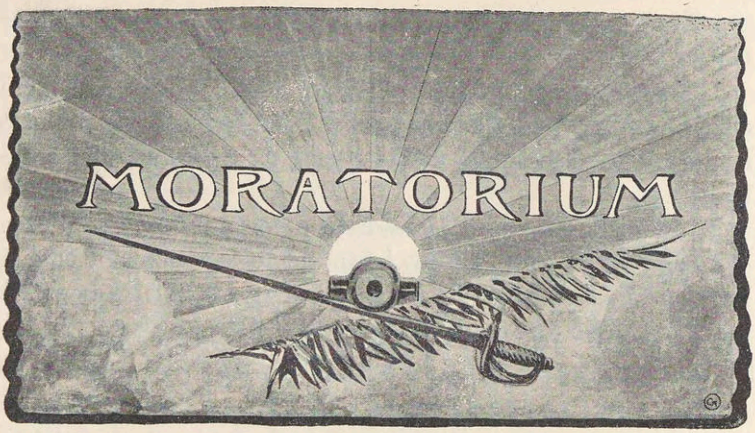

Moratorium.

Ordet politik begagnas ofantligt mycket af hög och låg, lärd och olärd, af besutna bönder och framför allt i våra dagar af vandrande gesäller.

Men jag har kommit underfund med, att vi här ute i bygden i allmänhet inte ha' riktigt klart för oss, hvad den rätta innebörden af det ordet egentligen blifvit under detta den förhärdade och fördärfliga parlamentarismens tidehvarf.

Politik, godt folk, det är nu mera konsten att agitera för sina egna intressen och sina trosbröders. Följaktligen är en politiker en sådan Jösse, som förstår och äflas att ställa det rasande och illa för andra, under det han ordnar det bra för sig själf. Och en stor och god politiker är därför en person, som i hög grad än andra begriper att låta sig gödas och födas af en annan folkklass än den till hvilken han hör. Att vara stor politiker är för den skull lik-

tydigt med att vara en framstående och alldeles förträfflig rackare.

Jag sa' att en politiker är en, som mer än folk i allmänhet tillgodoser sina egna intressen. Och då kan man tänka sig, huru rysansvärda våra politici måste vara. Att vara gudeliger och politiker på en gång är alltså lika omöjligt, som att kasta sten på månen. Detta säger ock själfva bibeln. Ty där står ju tydligt: »Sen inte hvar och en på sitt eget partis bästa». Jag har därför aldrig kunnat förstå att mina gode vänner Waldenström och Jönsson i Mårarp icke skytt för riksdagsmannaskap och därmed sammanhängande syndafördärf. Ty de äro ju, dess värre, inte stort annat än människor och måste ju såsom politiska karlar rakt emot skriften bara verka för sitt egna parti och gnaga och gnaga allt hvad de kunna från andra.

När en bonde får politik i sitt hufvud, börjar han vändas med att kasta det af Herranom från begynnelsen rättvisligen öfver alla åkermäns nackar lagda skatteoket på dem, som ingen jord hafva. Men bonden är i alla fall den älskligaste politikern. Ty det finnes ett grand metod, saktmod och sans i hans politik. Och han tror på vår Herre och Kungen.

Far politikens onde ande åter in i bondens dräng eller i fabrikörens arbetare, så få de andra stollastycken för sig. Di bli hvad man kallar liberaler, det vill säga, de vilja stöpa om försynens hela ordning, göra sig själfva till husbönder och husbönderna till tjänare. Och man får ju inte undra på det. Politiken tar sig sådana uttryck, när hon far i folk, som ingenting har att våga, som inte ha' religion eller hut i sig.

En person, som vill vinna gifta fruntimmers pris och älskar att bli uppburen såsom ett sedligt ljus och hållas för att vara vältalare, han slår sig på nykterhetspolitik. Det har han nytta och intresse af.

Men om en dum karl, som inte ens fattar, hvar hans egen fördel är belägen, får rabies politica, då slår sig den mannen på rösträttspolitik.

En riktigt bra karl, en klok, en vis, en finkänslig och rättfärdig karl, han ger politiken attan. Antingen grinar han åt hela tillställningen, eller hatar han den.

Själf log jag åt hela det löjliga spelet på den politiska scenen, log och hade roligt åt'et. Men sedan jag fick betala 25 kronor om året i vägskatt åt bönderna och därtill likväl vräka ut hiskliga belopp för stensättning och underhåll af Vernamo guldgator, på det att desamma bönder, hvars kyrko- och kvarnvägar jag tvingas hålla vid makt, må fröjdas och i sina själar jubla, när de kunna köra upp och fördärfva dessa fina gator med sina raglande bjälklass, sedan dess hatar jag politiken djupt och innerligt, och när allt en gång på den stora dagen efter denna tidens slut skall uppredas och vedergällas, kommer jag att framställa allvarliga anklagelser mot dem, som i sitt politiska förnedringstillstånd skapade väglagen. Ty de sågo förskräckligt på sitt eget, men inte ett dugg på en annans bästa.

Sannerligen de voro stora politici.

* * *

I följd af den lag, som bjuder en politiker att endast hafva sin egen fördel för ögonen, rätt huru det sen må gå med den öfriga mänskligheten, är det naturligt, att riktigt genompiskade politici snurra omkring och ändra signaler, när deras intresse så bjuda och befalla.

På det viset gjorde medlemmarne i vår fredsförening en afton.

Aldrig har på jorden funnits argare fredsvänner än de. Det gick så långt med dem, att de till och med förkastade det gamla testamentet, emedan det här och där lofprisade krigiska bragder, och de gåfvo sig den dålige uppå, att de skulle genomdrifva skiljedomsväsendet innan årets slut. Det orientaliska kriget, som då pågick, gaf dem många trumf på hand, mente de, och det var riktigt rörande att höra dem, när de deklamerade sina vackra, mejslade fraser om

Komplett utkommen

är **Första delen** af

AUGUST STRINDBERGS

Samlade Romaner och Berättelser

Band och omslag komponerade af NILS KREUGER

Priset på detta nationalverk, som utkommer till jul i omkring 50 häften, är blott 40 öre pr häfte. Detta är den första samling af den store diktarens verk, som förekommit på svenska. I Tyskland utgifvas samtidigt August Strindbergs samlade skrifter från Piersons bekanta förlag i Dresden.

Det första bandet innehåller: Från hafvet. : Från fjärdingen och Svartbäcken. : Röda rummet.

De öfriga banden komma att innehålla: Det nya riket. : Utopier. : Giftas. : Valda berättelser. : Hemsöborna. : Skärkarlslif. : I hafsbandet. : Tschandala. : Smärre berättelser (äldre o. nyare). : Blomstermålningar o. djurstycken.

Arbetet erhålles i hvarje välsorterad bokhandel.
Kommissionärer antagas på förmånliga villkor.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag, Stockholm.

Nyheter till våren.

PER HALLSTRÖM:

Bianca Capello

Ett skådespel i fyra akter.

Ur pressens omdömen: **Pris 1 kr. 50 öre.**

Greppen i skådespelet äro stora och starka, och det finns inom den traditionella ramen godt om intressanta detaljer och nyanser, som alldeles äro Hallström egna och präglade af hans förbryllande diktarnaturs blandning af fantastik och realitetssinne. En man som han måste . . . . röja sin litterära talangs bländande mångsidighet och sin intelligens' föga vanliga skärpa. (Prof. *O. Levertin* i Sv. Dgbl.)

— — — Detta må vara nog för att antyda egendomligheten och betydelsefullheten af Per Hallströms nya drama. Som konstverk har det många och stora sidor. Dramats hufvudlinier äro säkra och fasta — de fyra akterna äro sammanfogade till ett helt utan onödiga utvikningar och med en scenföljd af ovanlig klarhet och verkningsfullhet . . . att den svenska scenen skulle försumma att snarast möjligt ge gestaltning åt ett så ovanligt och i många hänseenden mästerligt arbete af vår nyvaknande svenska dramatik som Hallströms »Bianca Capello» otvifvelaktigt är, det finns — vill man hoppas — intet skäl att befara. (*E. A.* i D. N.)

GUSTAF JANSON:

Paradiset

ROMAN.

Ur pressens omdömen: **Pris 3 Kr.**

Den första iakttagelsen man gör efter att ha läst ett hundratal sidor i denna bok är att den verkligen är skrifven med en ovanligt underhållande friskhet och oförskräckthet. — — Vidare bör antecknas att förf. ofta visar sig som en kraftig naturskildrare; när han talar om cyklonen och skeppsbrottet eller om en vulkanisk eruption på ön, åstadkommer han sidor, hvilka i bjärt och kraftig färgverkan lämna föga öfrigt att önska. Man kan sålunda med allt skäl säga att hans bok visserligen är lofvande, men icke bara lofvande, den är en blandning af äfventyrsroman och psykologi, som erbjuder mycket af intresse och som *framför allt aldrig blir tråkig.* *D. N.*

. . . . *boken förtjänar att läsas. Den är ett djärft grepp och af mycken originalitet.* *Borås T.*

Gustaf Jansons nya bok är en robinsonad med rousseauistiska tendenser, en äfventyrsbok med moral. Den har en fabel, som visserligen icke är ny men ganska spännande och, åtminstone delvis, mycket väl berättad.

— — — skildringen af undergångens fasor är gjord med en stark och lefvande fantasi, en förmåga att sammanhålla, koncentrera och åskådliggöra, som tyda på en verklig berättartalang. Man får af dessa sidor ett verklighetsintryck af lika öfvertygande som gripande art, intrycket af att det är ett ögonvittne som berättar hvad han sett och erfarit, enkelt och okonstladt, men med det upplefdas oförfalskade patos i sina ord.

(*T. H.* i Sv. Dgbl.)

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag, Stockholm.

Köersners Boktr.-A.B., Sthlm 1900

GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK

SAMLADE
BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE

AF

G. STOOPENDAHL, T. HEURLIN, W. GERNANDT, C. A. OLAUSSON

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS
AKTIEBOLAG, STOCKHOLM

15/6 HÄFT.
Pris 50 öre

Fortsättning på "GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK".

NY ANMÄLAN.

»Gernandts Folkbibliotek» har nu, då serien af Geijerstams Allmogeberättelser nu afslutats, fortsatts med

Samlade Bygdehistorier

af

THURE SÄLLBERG.

»Sedan barndomen», yttrar en kritiker, »har denne författare lefvat med bland folket. I fädernehemmet såg han den småländske allmogen ute och hemma, vid arbete och lekar, hörde dagsverkarnes visor, deras samtal och gräl samt iakttog deras sätt och fasoner.» Thure Sällberg är emellertid icke den djupsinnige tänkaren, hvilken söker forma människoöden, som stå på högre plan än det hvardagliga. »Han är» — för att citera samme kritiker — »en riktig lustigkurre en påhittig upptågsmakare med ett jovialiskt och godmodigt sinnelag.»

Genom sina många korta och träffande humoresker ur allmogens lif har Thure Sällberg vunnit en läsekrets, större än vanligen plägar vara fallet med samtida författare. Dessa nästan alltid skämtsamma berättelser hafva vi här samlat under den gemensamma titeln af **Bygdehistorier.** Läsarens skall här finna alla de folkbilder, hvilka förut gjort samlingarna »På kyrkobacke och i Gillestuga», »Folkaforer och Stollastöcken» samt »Småfolksprat och Storgubbatal» så populära.

Dessutom kommer i serien att inflyta Thure Sällbergs nya berättelsesamling: **»Bland Sockenkungar och Backstugusittare»,** *som förut icke varit i bokform utgifven.*

Vidare kommer förlaget att denna gång öka hvarje häftes sidoantal från 24 till 32, samtidigt med att det ursprungliga priset 25 öre bibehålles.

Liksom det föregående arbetet i »Gernandts Folkbibliotek» blir äfven detta **rikt illustreradt.**

Arbetet utkommer i cirka 21 häften med ett hvarannan vecka och åtföljes för subskribenter gratis af en elegant perm med guldtryck.

Stockholm i Januari 1900.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

huru kanonerna vid Meluna och Velestino med sitt ljungande mål voro de kraftigaste och mest öfverbevisande fredstalare, dem mänskligheten icke längre skulle kunna emotstå.

Föreningen dref med ett ord den värsta fredspolitik man kunde tänka. Ty de trodde, att bevillningen skulle kunna sänkas, om hären slopades och flottan borrades i sank.

Så hade de ett möte en lördagskväll för att elda upp sig och än ytterligare konstatera krigets vanvett genom läsning och utläggning på deras sätt af de senaste krigshändelserna.

Serradö, just när de voro som bäst i tagen, kom en af dem att läsa upp meddelandet om det i Grekland öfverenskomna och påbjudna uppskjutandet med betalning af alla skulder.

— Djädran i dä! sa' ordföranden och snusade.

Hela föreningen tittade i taket och funderade.

— Blir dä alltid moratorium i ett land, när det bryter ut krig? sporde slutligen sekreteraren.

— Dä tycks så! lät skolmästaren. Sen satt man och funderade en stund.

— Det vill säga, att om krig utbröte i Sverige, skulle vi få fred för Smålandsbanken, sparbanken och hypoteket? undrade den som öppnat kvällens möte med det yppersta fredstal, som på länge hållits.

— Joho! Och har man skuld på revers till enskild eller räkning, så går man äfven klar för lagsökning och stämning! sa' ordföranden.

— Får man alltså vid krig fullständig fred för länsmannen? sa' skattmästaren.

— Jaha! Absolut! skrek sekreteraren.

— Då, mina vänner, låtom oss föredraga kriget! utbrusto en hel mängd fredsvänner, och deras ögon strålade af hänförelsens eld.

— Jaha! efter denna utredning synes fredsarbetet endast gynna bankerna och kapitalisterna! inföll ordföranden.

— Javisst! Åt helsefyr med dem! Lefve kriget och moratoriet i evighet!

— Amen! sa' skattmästaren.

— Låtom oss upplösa föreningen och bilda ett krigsparti. Det är det enda sättet att stuka kapitalet! föreslog sekreteraren.

Och föreningen upplöstes under jubel, blandadt med fruktansvärdt krigshot, och när medlemmarne i den fredspolitiska föreningen gingo bort från salen, sjöngo de, så att det skallade vidt omkring:

»Kommen Österns slafvar,
Kom tvädräkt kasta ut din brand!
Åt eder alla redas grafvar
Af pojkarne vid Lagans strand.»

Till sist gingo de utanför länsmans bostad fram och tillbaka i högtidlig procession och röto.

— Hvad gå'n I här och regeren efter i kvällen, o, I fredskapuner! sporde jag, som kom framdrifvandes med en flicka på landsvägen.

— Vi demonstrera! tjöto de.

— För skiljedom?

— Nej, för krig och moratorium. Våra ögon ha' öppnats. Vi gå inte längre bankernas och kapitalisternas ären den! skreko dessa klassmedvetna män.

En lärd Disputation.

Det var midsommargille hos Erik på Tången och dit är det alltid roligt att bli bjuden, ty många finnes inte i trakten, som göra bättre och likare kalas än fader Erik.

Själfva pastorn brukar alltid att vara med där, men den här gången hade han ett barnsöl för sig i andra ändan af socknen och kunde inte vara med, hvilket hela socknen beklagade, både för gillets skull och för komministerns skull också. Ty hur det är, så är prästen i alla fall rasande rolig att ha.

Visst finns här, gunås, i landet en hel hop människor, som inte göra stort annat än förfördela och skälla ut det stackars prästadömet, folk stå nedanför Zions murar och gläfsa på dem, hvilka sitta på svår vakt däruppe. Men sådant är syndigt och orättfärdigt. Ty prästen är, som sagdt bå' bra och rolig att ha' och nyttig också.

Man behöfver bara se på, hur det går till på våra gästabud och gillen härute i gårdarna, när prästen inte är med och lägger band på vår syndanatur.

Usch, så vi härja och regera framåt kvällarne, så att både tak och väggar kunna ramla ner.

Men är pastorn med, sitta vi lugnt på bänkarne och lyssna på, hur hans visdom flödar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nåå, vi voro på midsommarsgille nere hos Erik på Tången, och nu har jag ro af att på en liten stund språka om, hur det kan låta och taga sig ut, när vi bönder ge oss till att tala i vetenskapliga ämnen.

Ty efter det vi redt ut kreaturspriserna och landsens vedermöda i allmänhet samt haft de »store ämbetsmännen» på tapeten och vid spöpålen en stund, så kommo vi verkligen vid slutet af kalaset in på vetenskaperna.

Ungdomen höll sig nere på gårdsplanen och dansade efter ett bäljaspel, ty på sådana saker begripa sig de unga bättre än vi, som däremot mera intressera oss för lärdom.

Rätt som vi sålunda sutto där, yttrade nämligen Sven Svensson i Hof, som är hvad vi säga »utstuderad» eftersom han gått igenom folkhögskolan:

— Dä ä' märkvärdigt hvad vetenskapen ä' högt uppdrifven i vår tid!

— Dä' ä' lögn! brummade gamle Andreas i Furelund, hvilken är en sådan där inspikad och envis gammal gök, som för sitt lif inte tål något nymodigt, rätt om det är aldrig så bra.

— Ä' dä' lögn? skrek Sven och såg ut som han fått en slef hvitgröt i vrångstrupen.

— Dä' ä' lögn och skräfvel! lät den andre.

— Ja, men tänk på våra krigsmaskiner! Tänk sådana förfärliga kulor om flere, flere skeppund, som di nu kunna slunga milsvis och ändå råka precken!

— Dom va' värre förr!

— Hur kan I säja så'nt; det vet en ju, att det är osanning?

— Har du inte sett jättestenarne där borta vid Bråten? Dom ä' stora som små berg. Jätten har kastat dit dem från Rumskulla! Hva' ha' I för maskiner nu för tiden, som kunna kasta sådana en så'n väg? Nähä du, min gosse lilla, där blir allt bå' du och den där »Kuppen i Essen» bet och små!

Vi andra till att hojta och grina, så att fruntimren trodde skam farit i oss. En del höll med Sven och en del

med Andreas. Men Sven, som ju gått i folkhögskolan, ville inte, förstås, ge tappt i en diskussion. Och så underligt var inte det.

— Nå, men järnvägen då och telefonen? Hade dom sådana i forntiden? sa' han och såg segerviss ut.

— Nähä, gualof, men dom hade det som bättre var! Dom hade Lonkentus och inte ett dugg till *skatter*.

Jestanes, hvad vi grinade och skrålade:

— Bravo!

— Anagga den Andreas. Han har, minsann, skallemejan på rätta stället.

— Där tro' ja' du blef bet, Sven!

Denne senare vred och vände sig och krängde med kroppen, som en ål på en ref.

— Dä' omöjligt att diskutera med en så'n, som bara sätter sagor emot verkligheten! lät han till sist.

— Sagor? Åh hut! Jag har sett jättestenarne tusentals gånger. Såg dom på hitvägen. Och det andra har jag läst i böcker, i tröckta böcker, du spoling! röt Andreas.

— Ja, det håller streck! inföllo vi, som inte riktigt visste hvem af dem vi skulle hålla med.

När vi så inbördes en stund öfverlagt om det här och just som bäst voro i färd med aftonvarden, ljusnade Sven, gick bort till Andreas och sa':

— Det kan väl vara, att di inte voro så dumma i forntiden häller, men en ting vet jag, som dom inte dugde till!

— Hvad skulle det då kunna vara?

— Ja, dom dugde inte till att resa till Nordpolen i luftballong! mente Sven och tittade omkring sig såsom en segerherre.

— Luftballong? Tvy attan! På den tiden kunde dom fara i lufta utan ballonger! Vet inte du dä', du som vill va' så stoderad. Jo du, dom kunde flyga hvart hundan dom ville utan sådana instrument som kallas luftballong. Ja' har läst om stora andar och troll, som i ett ögonblick kunde dråsa från Lappland och till Skåne och tillbaka igen

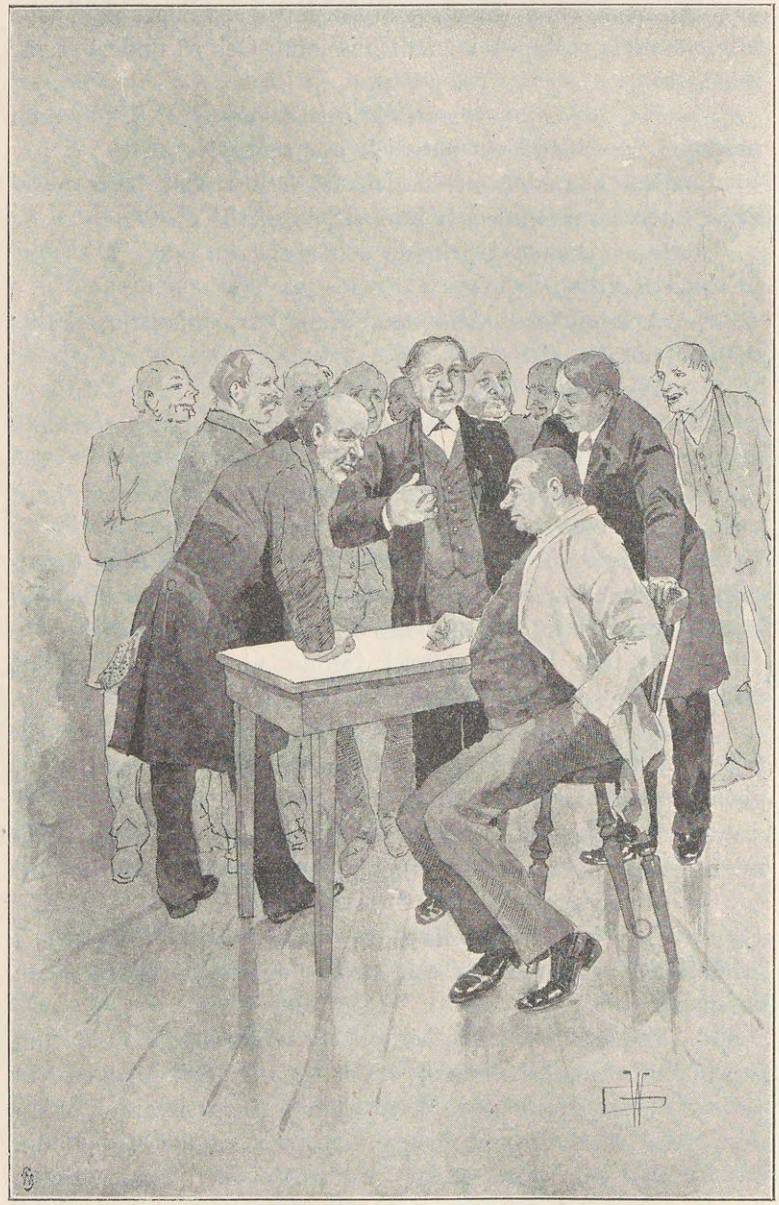

fortare än du sväljer en pankakebit. Och dom kunde till och med göra sig osynliga! Så möcke har jag läst!

Vi blefvo allt mer och mer förbluffade och visste rakt inte hur vi skulle tänka och tro eller hur det här till sist skulle redas upp.

— Besitta det, att inte pastorn ändå är här, så att vi kunde få de här sakerna klarerade! mente vår värd och ref sig i hufvudet med bekymrad min.

— Jo, det må du allt säga! Hade han varit här, så hade han redt det åt oss på eviga fläcken, inföllo vi.

— Asch, hva' behöfs det! I ä' väl inte dummare än att I förstå, att ja' har rätt! sa' Sven och log.

— Dä' ä' lögn! röt Andreas.

— Nå, men läkarekonsten då? inföll Sven. Det får vi väl erkänna att den är förskräckligt mycke större nu än under forntiden!

— Hahaha! grinade Andreas. Ja det har du rätt i. Men nu var du dum och högg i sten, så det förslog. I forntiden funnos inga läkare, utan då fans bara hälsa, berghälsa godt folk, och inte en enda sjukdom. Det ordet ingick inte ens i språket. Dom blef flera hundra år gamla. Men nu görs här läkare på läkare och för hvar och en, som blir färdig uppstår en ny sjukdom. Tvi för den dålie, så usel och rutten din ti' ä', du Sven! röt gubben och spottade i golfvet.

— Jaha, jaha! Hundan vete ändå, om inte när det kommer till kritan, Andreas har rätt! mumlade vi och beto af ändarne på »rökcegarerna», som Erik bjöd omkring.

Sven Svensson blef så topp toseten, att han tvärt gick ut ur stugan och ho' vet, om han inte i dörren mumlade några ord, hvilka nästan läto som »bondkaniner», »mörker» och »idiotanstalter».

Klangens Malena.

En sommarafton skred ett allvarligt tåg fram öfver gångstigen, som ledde ner till Klangs husartorp under Rasmusbo.

Det var inte mer och inte mindre än trefjärdedelar af socknens kyrkoråd, förstärkt med en fjärdingsman och den tillförordnade länsmannen, som voro på väg ner till Klangens.

Saken var nämligen den, att ett rykte spridt sig därom, att husar Klang skulle fört ett hissnesamt lif i sitt hus allt sedan han kom hem från mötet, och det hade till och med sagts, att han böstat mer än hälften af lifhanken utur hustru sin, Malena.

Föregående söndag hade de blifvit kallade till varning inför kyrkorådet, men ingen Klang hördes af och ingen

Klangesa häller, utan rådet hade fått sitta där och koxa en hel timme förgäfves i sockenstugan.

Till sist hade man då kommit öfverens om, att »Klangarackarn» säkert tyckt bättre om att gå ut på jakt än att förfoga sig till varningen och att Malena nog vore så sönderböstad, att hon icke orkade gå fram.

För den skull hade man skilts åt och beslutat att istället en dag under veckan gå ner till torpet och öfverraska Klangen på bar gärning.

Detta var nu anledningen till det ärevördiga tåget ner mot Klangens.

Rätt som de gingo där och hoppade mellan stenarne på skogsstigen, harklade sig den ene kyrkovärden och sa':

— Det ä i alla fall inte så värst underligt, att det gått åt helsefyr för Malena, ty ho' har allt sått ut en hel hop dåligheter i sin dag och såsom man sår får man skörda, det är då, besitta mej, tvärsäkert det!

— Riktigt, kyrkovärd, riktigt! Men hvad har hon då i alla fall gjort? sporde pastorn.

— Ja, språka om paschasorna, du körkevärd, som har talegåfva och känner till'et! mente sexmannen.

Just i detsamma kommo de fram till en gärdesgård och på den satte sig alla de allvarliga männen, medan de lyssnade till kyrkovärdens tal om Klanga-Malenas ungdomsbedrifter.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det hade, måntro, varit ett godt gry i Malena, när hon var flicka, och grann och rödlett och sprittande glader var hon då, så att det förslog. Alla pojkar i hela grannhället sprungo toseta efter henne och friade till henne och slogos om henne.

— Friade inte du också te Malena på den ti'en, körkevärd? sporde sexmannen.

— Jo, gubevars, och för den skull haltar jag än i dag!

— För den skull? undrade prästen.

— Jo visst, kronejägarn sparkade ju af mig benet för att jag köpte en ylleväst åt henne nere på marknaden. Han var så stollig efter henne, att han förlorade vetet till sist.

— Äh, di sa' att han fångade dej i en vargsax, när du sprang efter henne och att det var saxa, som knäckt benet på dej. Aldrig har jag hört, att han sparkades. Och Kalle på Moen hittade ju dej halfdöer i vargsaxa' en söndagsmorn, inföll sexmannen, som var en stor filur och aldrig stack under stol med något eller skydde storgubbar.

Själfva pastorn drog härvid ett grand på smilbandet.

— Om det inte vore för pastorns skull, hade du min körkekäpp i din skalle på eviga fläcken! dundrade kyrkovärden, som kände sig stött för vargsaxens skull, kantänka.

Men hur det var, lugnade han sig och fortsatte beskrifningen öfver Malena

— Hon drog åt sig så mycket manligt kött som fanns, men själf bara stollades och gycklade hon samt var djädrig emot alla och brydde sig egentligen inte om nå'n.

Kunde hon skrapa till sig en annans fästman, så tyckte hon, att hon gjorde det besattandes bra och grinade, så att hon kunde förgås åt den andras bekymmer. En faslig röra och ett stort elände ställde hon förresten till här i orten bland ungdomen på sin tid, och det såg nästan ut, som om hon inte hade nå't hjärta, ända till hennes tid kom.

Just när hon var i sina yppersta klangdagar, kom det en landtmätare åt socknen och blef alldeles pin galen i Malena, som då tjänade hos komministerns.

En lördagskväll lofvade hon möta honom utanför ringmuren. Och det gjorde hon.

Landtmätarn, som var långt ifrån »oppslutist», ty sådana funnos gunås inte på den tiden, allra minst ibland landtmätare, kom och var glad och lycklig samt hade två punschbuteljer med sig.

— Här springer så många och vakta på mej, vi gå rätt in i sakristian! lät Malena, som hade smusslat till sig den heliga nyckeln.

Det var landtmätarn genast med om.

Därinne lurade hon den stackars »stubbabytarn» att dricka ur all punchen, så att han somnade, och sen smet hon ut samt låste honom inne i kyrkan.

Man kan tro, att klockarn och stöten blefvo ett grand förfärade, när de på söndagsmorgonen kommo in i sakristian och fingo syn på den snarkande landtmätarn och de tomma buteljerna och allt det elände, han i öfrigt ställt till därinne.

— Hon måtte varit besatt! utropade pastorn.

— Jo, jo men, och det riktigt ändå! lät kyrkovärden.

Året därpå tjänade hon i en bondgård hos ett gammalt barnlöst folk, ty där det fanns söner i huset, vågade man aldrig ha' henne. Hon rent förvildade pojkarne.

Denne hennes husbonde hade en bror i grannsocknen, en stadig och reel karl, som var änkeman och hade en son hemma till hjälp vid jordbruket.

På julkalaset fingo far och son se henne och minsann for icke skam i dem bägge två på en gång. Och tösastollen, som tyckte att det var roligt, smilade med båd far och son.

Sen gingo karlarne hela vintern och voro kära som klockarkattor i samma tös, fast ingen, förstås, visste om den andres tankar.

På vårsidan hade den sabla tösen lofvat dem hvar för sig att få hälsa på henne en och samma lördagskväll.

— Hvart ska' I ta' väga far, efter I gör Er så granner? sa' pojken, när han såg gubben piffa upp sig just den där lördagsaftonen.

— Åh, ja' ska' gå bort och tala vid domarn om en inteckning! lät gubben och satte af utåt vägen.

Ett par timmar efteråt lommade, förstås, sonen äfven å stad på giljarfärd.

Nå, gubben kom fram i skymningen, och Malena lurade honom till att taga af sig stöflar, rock och hatt samt förde honom sedan opp på ett vindsrum, där hon satt och språkade med honom, tills hon fick höra sonen hvissla.

— Vänta ett grand, mens ja' springer ner en vändning! Här ä' visst ugglor i mossen! sa' hon.

Pojken fick kläda af sig, han liksom gubben, ute i förstugan, på det att intet dånande skulle uppstå, och sedan fördes han i sin stad till den andra vindskammaren.

När detta väl var gjordt, tog hon pojkens kläder och rusade in till gubben, som satt i mörkret.

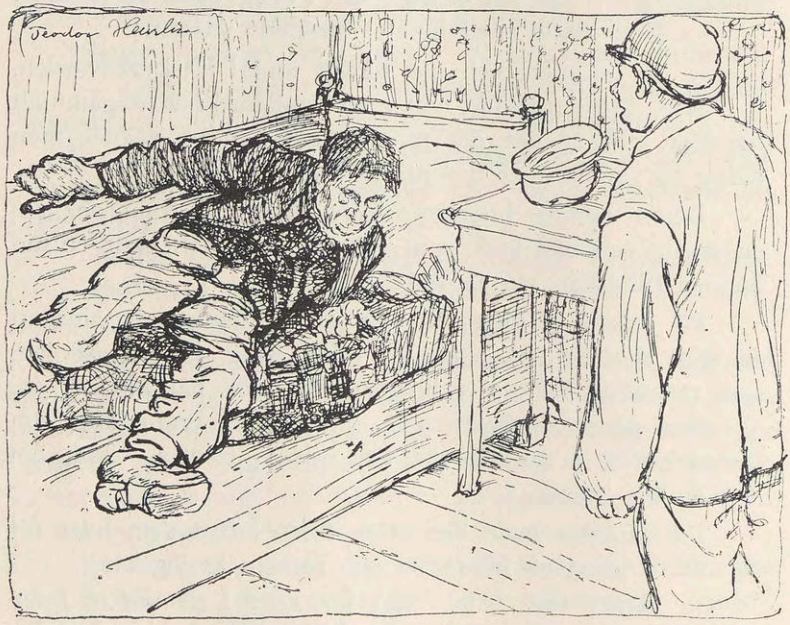

— Ta' på er i hast och skynda er ut, här ä' kommet främmande, som ska' legga på rummet i natt! Kom igen i da' åtta dar! hviskade hon.

Och gubben flängde på sig kläderna och satte i väg.

Framåt ottan tog hon gubbens grejor och flög in till pojken, hvilken omsider somnat på sin kammare.

— Matmor ha' blifvit så illa sjuk, så att ja' kan inte få språka med dej, och nu ä' doktorn i antågande! Klä' på dej i rappet och spring ditt håll, så ingen får se

dej, för då blir det ett evigt spektakel! Kom igen i da' åtta dar!

Sonen kröp hasteligt i sin fars kläder och rusade bort så yrvaken och perplex, att han inte kände det hatten gick långt ned mot ögonen på'n.

Just som solen rann upp, kom han hem och fick se far sin ligga i sängen klädd uti hans egen rock och stöflar. Och hatten stod på bordet. Gubben hade varit trött och kastat sig sådan han kom in. Pojken stod och bara glodde och gapade.

Så vaknade gubben. Och när han fick se, hur pojken var klädd, där han stod, tittade han som en fåne än på sig själf än på sonen, som var så förbluffad, att han knappt visste om han lefde eller ej.

När de så tittat på hvarandra en stund och funderat och rifvit sig i hufvudena, begrepo de nog schäsen.

Men ifrån den stunden glodde de illa på hvarandra i alla tider.

— Jo, jag skulle kunna hålla på en hel söndag med att dra' fram sådana här bevis på Malenas syndighet, slöt kyrkovärden.

— Nå, när hon vändt sig på det viset, är det inte underligt och inte mer än rätt häller, om hon får lite smörj på gamladar! Ja, töcker, att Klangen gärna kan tukta henne denna veckan ut, så få vi gå hem igen och köra in hafre, för solen börjar skina!, utlät sig den andre kyrkovärden.

— Dä' sekonderas! Och ingen vet rätt häller, om det just är värdt att drabba på Klangasvinet i hans eget hus! lät sexmannen.

— Ske Eder såsom I viljen! sa' pastorn. Och efter det beslutet vände kyrkorådet om samt brydde sig inte om något varnande den gången.

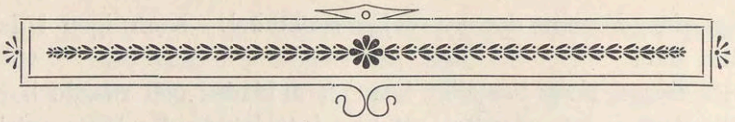

Fjärdingsmannens serenad.

— När nu hela sockna ä' nökter å skicklig, så borde inte baronen, som är förnämst, ställa te' så väldiga supkalas med hippning å hurrning, så att det hörs långa vägar och väcker förargelse!

Det var Johannes i Granåsen, som dristade sig till att säga så där till baronen midt ibland allt folk på kyrkobacken en söndagsmorgon.

Johannes ville förstås göra sig till och vinna människopris genom de här orden, och när han sagt dem, tittade han omkring sig bland folket och tyckte naturligtvis, att kan var en riktig maffe.

Men baronen svarade ingenting angående hippandet och hurrandet utan bad Johannes, att han skulle titta upp vid tillfälle, så finge de talas vid.

Baronen är annars en duktig karl. Han vill det, som är rätt och bra, går både till kyrka och skrift, och hvad kalasandet och hurrandet beträffar, så är det för det mesta på hennes nåds födelsedagar, som de härja och muntra sig lite grand i parken där upp.

Men en smula het är han till humöret, det får man lof att tillstå, och inte glömmer han lätt en förolämpning.

Nå, ett par dagar efter den där söndagen stod baronen och såg på, när gamle Anners Danjel Knall rödfärgade

hans trädgårdsstaket, och rätt hvad det var kom Johannes, bredbent och viktig fram till stället och hälsade och spottade och var vidlyftig efter vanligheten.

Så fort baronen fick syn på'n, blef han liksom lite mörk i synen.

— Här ska' du få för det du ger dig till att prata smörja och genera folk på kyrkbacken, din hycklare! röt baronen och gaf Johannes en sinkadus, så att han for vidöppen med hufvudet före ner i rödfärgsbaljan och klente ner sig alldeles förskräckligt.

Man kan tänka sig att han spottade och fräste, och färgen rann ifrån skallen på'n ner åt bålen, så Johannes liknade mera en mosastånna än en vanlig kristen människa.

— Ja' ska' min själ inte tvätta å mej, utan låta folk si, hur baronen handterar en socknebo, som kommer! lät Johannes när han fått rödfärgen ur halsen på sig så pass, att han kunde tala.

— Gör du det, skrattade baronen. Och gamle Anners Danjel grinade äfven, så att han kunde sej fördärfva.

Johannes lommade i väg och visade sin rödbrokighet i gårdarna.

— Si så ja' sir ut! skrek han hvart han kom.

Och folket bäfvade för honom i början. Men så snart de fingo höra sammanhanget, visste de inte antingen de skulle grina eller gråta åt honom.

Det är ifrån den betan och iföljd af det vederdopet, som Johannes nu allmänneligen kallas »Broken».

* * *

Men Johannes funderade på hämd.

I flera månaders tid tänkte han inte på annat, och hur han vrängde och krängde och lockade och tubbade och till och med delade ut bränvin i gårdarna, så lyckades han till sist drifva det därhän, att baronen på en marsstämma blef vald till fjärdingsman.

Säkert är ändå, att om Johannes då vetat så mycket som han nu vet, så hade han inte brytt sig med det där, ty hur det är, så hör hämden i alla fall till en, som är litet för mer än »Broken i Granåsen», rätt så nosastyf han ville vara.

Johannes tänkte, förstås, att han skulle chikanera baronen med det valet, och att denne skulle krevera af ilska och raseri midt under kommunalstämman och få slaganfall eller åtminstone tvingas att ödmjuka sig och tigga församlingsborna om nåd och förskoning ifrån den där fjärdingsmannakalken.

Men det slog bom för Johannes. Baronen bara steg upp, bockade sig och tackade för sysslan och förtroendet, alldeles som om han satt stort värde på fjärdingsmannaskapet.

Och Broken gick dyster hem från stämman, ty det begrep han grannt, att friherren hade något spratt i kikarn, och att han själf inte måhända hade något för all sin vedermöda.

När baronen sedan kom ridande och hann Johannes på vägen från stämman, sprang denne åt skogen det fortaste han kunde.

— Hvarför löper du så rasande, Johannes? Här fins ju inte nå'n rödfärgbalja!

— Nä', dä' förstås, men *herr fjärdingsmannen* har näfven mä' sej i alla fall, å då töcker ja' att dä' ä' bätter te å fly än — undvika stryk! flämtade Broken och visste inte hvarken hvad han sa' eller hur han sprang, förrän han dråsade ner i ett gungfly i skogskanten.

Ett par andra karlar, som strax därpå vankade vägen fram från stämman och fingo höra Brokens skrik och syndabekännelse, hjälpte honom upp ur hålet, eljes vete Gud, hur det gått med honom i den aftonstunden.

— Baronen ä' visst satan själf; aldri' kan ja träffa på'n, utan att ja' råkar falla i olöcka eller elände! pustade

Broken, där han se'n gick på vägen, medan dy och vatten strömmade ner af hans lekamen.

* * *

Men baronen fick lätt kronofogdens löfte att skaffa karl i sitt ställe såsom fjärdingsman och han visste nog hvem han skulle få.

Vi ha i socknen knappt en dummare karl än »Brokens» egen måg, Nils på Galgen eller »Nesse med galepennen», som vi kalla honom, efter som han har en vådlig sångröst och, gubevars, försökt sig på att bli klockare i ungdomen, fast det misslyckades för honom.

Men eftersom han gått i sångskola, eller hvad det kallas, så ville han vara liksom lite för mer än andra, fast det bar illa till för den sjåten, fattig och lat och eländig, som han är.

»Nesse med galepennen» är för den skull ett rätt bra spektakel inom socknen, och honom fick baronen lätt att bli fjärdingsman i sitt ställe.

Ifrån den dagen fick högmodsandan än värre makt med Nesse.

Stugan i Galgen tog han och delade itu med ett par täcken, så att han skulle få sig ett eget expeditionsrum, kan tänka.

En dag kom länsman dit och ville tala vid honom.

— Hvar håller Nils hus? frågade befallningsman.

— Jo, fjärdingsmannen är på sitt rum! svarade hustrun, som inte ger mannen efter i högmod.

I detsamma delade sig förlåten och Nisse kom fram mellan täckena.

— Ursäkta, befallningsman, ja' höll på mä' min supé och dä' tar tid, för ja' äter fogel i kväll, bröstade sig Nisse.

— Ja, jag kan se det! Där sitter en bit kvar utaf vingen på västen! myste länsman och pekade på en stor grötkluns, som fastnat i skinnvästen på fjärdingsmannen.

Men det är omöjligt att uppräkna eller omtala allt galet och alla paschasor, som blefvo en följd af det där fjärdingsmannavalet.

»Nesse med galepennen» ställde till det ena eländet efter det andra och lät lura sig till att begå alla möjliga stollastycken, och hela socknen kastade naturligtvis skulden på svärfar hans, ty hade inte »Broken» varit, så hade ju vi som andra haft en rejäl fjärdingsman och inte en sjåter.

På vårsidan hade baronen lurat ut, när mor i Granåsen, »Brokens» hustru, hade sin födelsedag, och så kallade han till sig fjärdingsmannen.

— Du, Nils, som är en bildad karl, tjänsteman och stor sångare, borde gå bort och hålla serenad för svärmor din i kväll! sa' baronen.

— Ja, måntro det! mente Nisse och kråmade sig.

— Gör det! Här har du lite trallarevatten! — Bjud ett par af dina vänner, och när ni smort struparna, så gå bort och sjung och hurra lite grand för gumman! fortfor baronen och lämnade ut några buteljer åt Nisse.

Nå, på kvällen kom »Nesse med galepennen», bra skefbent med fjärdingsmannamössan på nacken och åtföljd af några ungdomar, ner till Granåsen för att ära svärmor sin.

Gumman hade bykt da'n förut, och gärdesgården rundt om Granåsen var garnerad och prydd med tvättkläder.

Då fick Nisse en syperb och härlig idé.

Han tog fast i en sädeskrake vid ladugårdsknuten och och band skam till sägandes, ett af gummans lintyg såsom flagga vid krakens ena ända.

Så utrustad satte han sig i spetsen för ynglingarne och tågade fram mot huset, medan lintyget fladdrade och fylldes af aftonvinden.

Där var, förstås, kaffegille i Granåsen, och när värdfolket och gästerna fingo se det underliga tåget, sprungo de ut på förstubron.

— Ta' linty'et utå kraken, din uslinge! skrek käringen.

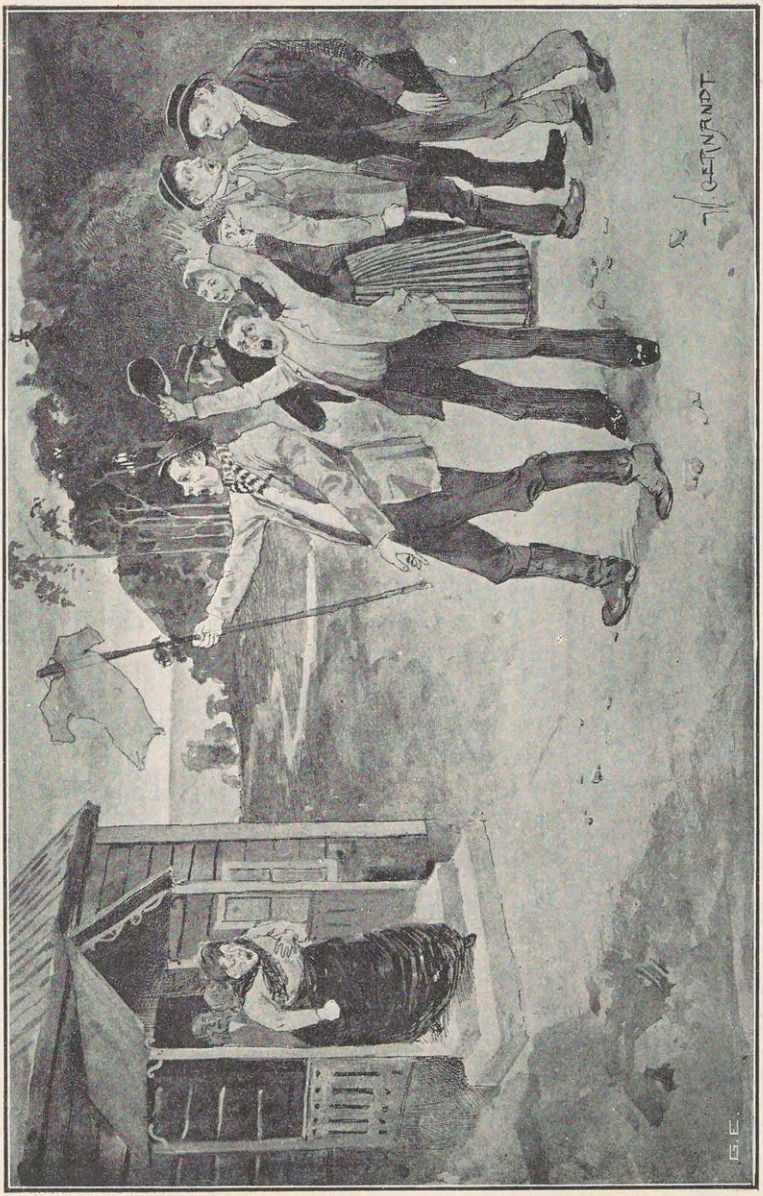
M. GEISNANDT

Men »Nesse med galepennen», som kom och skrålade Björneborgsmarschen svarade, förstås, inte ett ord, utan stannade bara, satte fram ena foten, höll flaggan högt och klämde i med sin allra starkaste röst:

»Lys högt du segersälla fana . . .»

— Tösst Nesse och häda inte! röt käringen

Men Nesse fortsatte och sjöng hviftande med fanan:

— »Sliten af strider se'n en grånad forntids da'r».

— Slitet, säjer du dä', om mitt spritt spångande nya linty', så är du evigt olöckli! Klå stollen, Johannes, och täpp igen halsen på'n! gormade gumman i det yttersta raseri.

Och Johannes blef tvungen att ge sig på mågen, och stryk blef där af. »Broken» dängde och slog med sädeskraken, Nesse skrek, käringarna hoade och ynglingarne hurrade, så att maken till lif har där väl aldrig hörts i Granåsen.

Dagen därpå stämde Nisse svärfar sin för öfvervåld med lifsfarligt vapen, och följande söndag fick baronen fatt i Johannes midt på kyrkobacken.

— När nu hela socknen är nykter och skicklig, så borde inte du som är svärfar åt fjärdingsmannen, ställa till slagsmål och skrik och hurrande i ditt hus vid läggedags! sa' baronen och runkade på hufvudet och suckade och såg så innerligt bedröfvad ut.

— Tugga på det du, Johannes! lät det andra kyrkofolket och grinade.

Det är inte troligt, att Johannes efter detta törs sätta sig till doms öfver andra, för nu är han nästan grundstukad, det syns nog på honom.

Slagsmål och kärlek.

En jätte var Johannes i Flathalla — därborta i Byrums socken. När han spände sina muskler brakade det i tröjärmarne, fast de voro af de starkaste vadmal, och det han tog uti, det följde med.

Måntro, det var inte barnaverk att »dra' fingerkrok» eller »gispa skank» med honom. De, som kände Johannes, bjödo heller inte till med den saken. Och att slåss med honom när han var arg, det hörde då självfvaste skam till. Därför fingo också Byrumsborna vara i fred och bjödos aldrig på stryk, om de hade Flathallapojken med sig vid auktioner eller andra trefligheter, där det vankades bränvin utomsocknes.

Annars var Johannes, gubevars, liksom i allmänhet alla starka karlar, en foglig och fridsam man, en jordeträl och en arbetsmyra, han som jag. Men blef han retad någon gång, och det hände ibland, var det nästan mer än riskabelt att befinna sig inom »örfilahåll» från honom.

På den tiden Johannes rann opp i världen, ansågs det inte precis urbota att röra ett grand på bägarna, och Johannes tog sig ock vid högtidliga tillfällen en och annan halare, hvaraf han dock endast blef munter och fallen för små knep och roligheter.

Det hände honom sålunda en gång, när han bevistade en auktion i sin hemtrakt, att han blef en smula uppsluppen och i sitt upprymda tillstånd kom han att stå framför ett stort skrälle till kista, hvilken utropades. Johannes stod där och småmyste samt var allt ett grand bredbent och en smula vidlyftig. Åtminstone tyckte länsman, som höll auktionen, att Flathallasonen skymde utsikten för det andra folket, och därför körde han till Johannes med armbågen i maggropen och sa' på sitt vanliga tungomål:

— Tåcka dej undan, din förb. drul, så folk få si'. Du skymmer ju bort både sol och kista med din åbäkliga lekamen!

Befallningsmannen hade knappt yttrat dessa tänkvärda ord, förrän folket fick höra ett kort stönande. Samtidigt slogs kistlocket hastigt igen, och i detsamma fingo de se Johannes sätta sig i all sköns lugn på detta samma lock.

Kan man tänka sig: den synddrypande pojken hade vräkt ner självfvaste länsmannen i brädskrylan, och nu satt han på locket som om det varit den naturligaste sak i världen.

— Ropa på nu! Den som fastnar för kistan, gör en god affär, för här ligger en juvel i henne! log Johannes åt auktionsropar'n.

Länsmannen sprattlade och stönade och svor och bönföll om frälsning. Men Johannes satt kvar, och folket hade fröjd och sabbatshvila samt sa' till Johannes:

— Låt skam lille pusta ut tills han lofvar i vittnes närvaro att inte lagföra dej för ditt besvär!

Och länsmannen slapp häller icke utur fångenskapen, förrän han högtidligen svurit på att lämna Johannes i fred Då först släpptes han ut. Men de, som sågo honom, blåblek och förstörd och mjölig — ty det hade förvarats mjöl

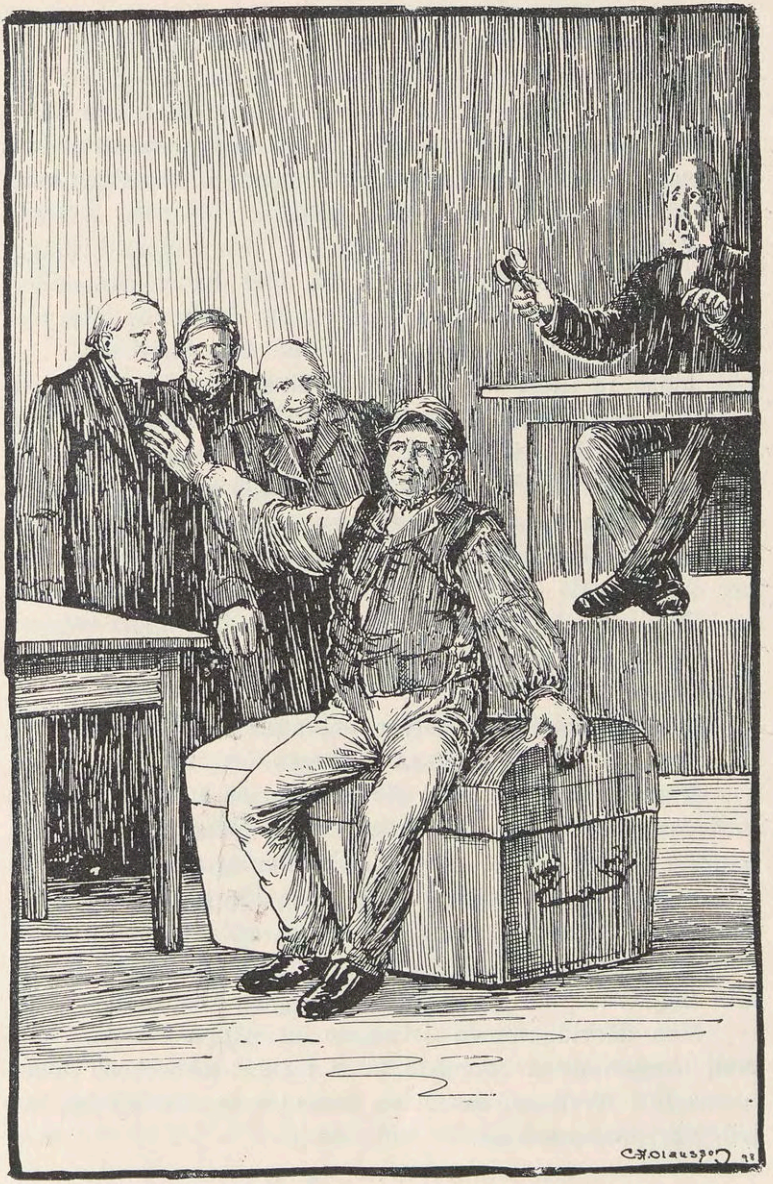

i kistan — krypa fram i dagen, bedyra än i dag, att de aldrig skådat en mera skön och upplyftande syn.

Sen spenderades det på Johannes efter noter, ska' ja' säga. Framåt kvällen, när auktionen var slut, och länsmannen hade dragit sina färde, beslöt ungdomen att afsluta dagens stora glädje och högtidlighet med lite dans och kortspel, såsom vanligt var på den tiden.

Men efter man i anledning af »länsmannens kistläggning» festat väl starkt under dagen, blef det en rätt bullersam lekstuga, och vid knackbordet, där Johannes satt, blef det snart osämja af.

Jonas i Åhult råkade därvid klämma näfven så hårdt i bordet, att skifvan sprack, och Pelle i Krängshult ville slåss med en butelj. Men i den stunden steg Johannes upp och grep bå Pelle och Jonas i deras respektive kalufver samt slängde dem med en sådan fart emot väggen till det andra rummet, att densamma, som endast utgjordes af bräder, for ner och dråsade öfver dem som gingo polska därinne.

De dansande trodde, där de lågo i en hög under väggen, att domen var öfver dem midt i deras syndalif och började vråla.

Men Johannes blef öfver utgången af detta kraftprof skamsen och gick opp i öfra våningen.

Däruppe tänkte då Pelle och Jonas i fyllan, att de med förenade krafter, skulle kunna ge Johannes smörj och hämnas sitt nederlag. För den skull smögo de sig dit opp och började ett så rysansvärdt gruff, att de till sist fingo Johannes arg. Först anammade han då Pelle och vrok honom ut genom ett fönster, och sist fick han Jonas i öronen och dängde honom handlöst utför trappan.

Men därvid glömde Johannes att släppa sitt tag i ena örat, hvadan detta stannade kvar i hans näfve, och Jonas hamnade i förstugan såsom en enörad man, hvilket han än i dag är, stackars karl.

* * *

I från den betan helsade Jonas aldrig på Johannes, gick alltid ur vägen, när han fick se honom, och det sades, att han hos sina barn till och med inplantade hat till Flathallakarlen och allt hans hus. Och mången gång yttrade han, att han funne en stor tröst i den föreställningen, att hans afkomma i framtiden möjligen skulle kunna göra Johannes' barn eller anhöriga något stort ondt.

* * *

Emellertid gick tiden. Johannes och Jonas blefvo karlar i socknen. Den förres ägodelar förkofrades och förökades år efter år, och hans dotter vardt, när hon blef utvuxen, ansedd såsom bästa »giftet» i hela församlingen.

Men Johannes höll friarne från sina dörrar. Han var en barsk karl, och ynglingarne fingo inskränka sig till att om lördagskvällarne smyga sig opp till Flathalla och titta på Märta genom fönsterrutorna.

— Om man inte får mer å henne, så kan man väl åtminstone få titta på henne i smyg! mente de.

En lördagskväll framåt eftersommaren hade Sven i Åhult, en son till »Jonas med örat», lockats med dit opp. Nyfikenheten hade fått makt med pojkastackarn och han tyckte, att det kunde vara roligt att följa med sina jämnåriga för att se, hur hans familjs fiende, föremålet för hans och de öfriga Åhultafolkets hat, hade det.

Men hur ynglingarne betedde sig däruppe kring knutarne, märkte Johannes, att »där fanns ugglor i mossen» den kvällen, och så gick han ut och röt:

— Knalla er i väg, ynkryggar, annars ska' jag göra mos af er!

Och då blef det en språngmarsch, ska' jag säga. Hvar och en for af som en raket och som för lifvet. Men Sven som inte varit på Flathalla förr, visste inte, att stugan låg på en bergås; hvilken på baksidan sköt upp som en ättestupa. Och han sprang naturligtvis åt det hållet, den stac-

karn, och så ramlade han utför och slog sig i fallet så förfärligt, att han blef liggande utan att kunna röra sig.

När Märta om en stund kom ut på gården, fick hon höra jämmerrop och sa' till far sin, att hon trodde att någon ramlat utför berget.

— Det var rätt åt honom, men jag ska' i alla fall gå ner och titta efter! mente gubben och masade nedför berget. Om en stund kom han in, bärande pojken under armen, som om det varit en hösäck.

Men när han hade synat honom i ansiktet i ljusskenet och fått reda på hvems ynglingen var, blef Johannes mycket allvarlig och började visa honom den största välvilja. Och han hade Märta att fägna honom och gnida honom med terpentin och bränvin på armar och ben, hvilket hade en sådan verkan, att pojken rätt snart blef i stånd att gå.

— Ja, inte vill du väl stanna under mitt tak i natt, det törs du inte för far din, men inte får du gå ensam. Följ honom du, Märta! befalde Johannes.

Och de unga gingo ut i natten. Hvad de talade om vet ingen. Men i den natten begrofs det gamla hatet mellan Åhult och Flathalla. Hvad gubbarne i sin ungdom slitit sönder, så att inte ett par decennier kunnat laga det, det fogade deras barn hastigt och lustigt tillhopa under en endaste ljum sommarnatt.

Nu är Sven ägare till Flathalla, och Jonas är alldeles öfvertygad om, att han förvärfvat denna stora lycka åt sin son medels förlusten af sitt öra.

— Jag skulle ha velat ge' mitt hjärteblo' för att få se honom lycklig och förnöjd, men jag slapp undan med en öronflank. Herren är go', men han styr oss allt fram på underliga vägar! plägar han säga, när talet faller på hvilket godt hemman hans son fick och hur rar hustru han har.

Farliga saker.

En hop unga pojkar och spolingar gå här och inbilla sig, att det inte är så värst hvarken syndigt eller straffvärdt eller farligt att föra skoj med och bedraga lättrogna och giftaslystna flickor i kärleksväg.

Men jag vill dock bevisa, att sådant inte blott är skamligt och omoraliskt, utan att det också nästan alltid har ett svårt straff med sig.

När jag själf rann upp i världen, var jag just inte något så värst stort helgon, utan jag trodde, jag som andra pojkslynglar, att töserna bara voro ett slags granna leksaker, som man kunde gyckla och härja och regera med hur som hälst, och att man ändå kunde få vandra ogild, som det står i lagen.

Men det dröjde inte länge, förrän jag fick veta af annat. Ty rätt som jag gick här ute i socknen och slog mina lofvar i öfverdåd och synd samt fladdrade såsom en fjäril från blomma hvit till blomma röd, så vardt jag, minsan, gift och fastskrufvad och fångad samt fick black om foten.

Straffet kom, Gu'nåde mig. Jesses, jag skulle kunna göra upp en lista, så lång som en gammal riksdagsmans syndaregister i valtider, med exempel på personer, för hvilka det gått på sned och åt häcklefjäll, emedan de inte kunnat hålla sig i skinnet och inom marginal i kärleksväg.

Men sällan har väl någon människa varit värre däran för sin fjärilsnaturs och sitt myckna friandes skull än vår skollärare var det en Kristi Himmelsfärdsdag. Om han rätt lefver i tusen år, ska han säkerligen aldrig glömma den sabbatsmorgonen. Och vi socknemän skola nog också sent förglömma densamma.

* * *

Det kan väl nu vara så där omkring tre år se'n eller så, som vi behöfde en vikarie öfver sommaren, emedan vår gamle skolmästare var virrig i skallen af influensa, som han fått och som inte på vis eller villkor ville släppa honom.

Nå då skaffade oss skolinspektören en ung man, nyexaminerad och mäkta lärd, så att han var då riktig dunderdon emot den gamle.

Skolan skötte han som en karl, spelade gjorde han, så att vi trodde kyrkan skulle spricka, och med sitt frieri höll han sig inom församlingen, såsom tillbörligt var, och flaxade inte omkring det ringaste utom socknen, åtminstone efter hvad man kunde spörja och förstå. Utan allesammans de förnämsta karlarna, såsom nämndemannen, kyrkovärden och landstingsmannen, trodde hvar i sin stad att de skulle få honom till måg i sinom tid, när han blifvit placerad.

Så serradö, dog den gamle skolmästaren på vintern och vardt begrafven, som det heter.

Hvad var då naturligare än att den unge vikarien, som nu sökte platsen, fick hvar eviga röst. Ty alla de gubbarne, som hoppades anamma honom till måg, arbetade för honom med både händer och fötter.

Men sedan han bara fått sysslan och till och med krånglat sig till ett grand ökning i orgelnistlönen, blef det gudnås ett annat ljud i skällan. Sällan vankade han sedan till vare sig nämdemannens eller kyrkovärdens och ej häller bort till landstingsmannens.

Och frågade man honom, om han inte ändå skulle måga sej hos någon af nämda ämbetsmän, så bara fnyste han med nosen och kasserade tvärt samtlige deras flickor.

Men hva' ä' det för fel med dem? mente vi ibland.

— Asch, den ena ä' ju rödhårad, den andra ä' som ett par hopslagna bräder, och landstingsmannens ä' ju som ett bykekar!

— Men di ha' schaber och dä ä' knuten! invände vi.

— Dä ger ja' hundan! lät han.

Alla tre flickorna gingo och sörjde och grämde sig, bleknade och tynade, så orgelnisten och skolläraren samlade därigenom en hel hop synd på sig.

Och straffet uteblef ej häller.

Nå, när det kom allt omkring, vardt det omsider uppenbart, att den filuren gick och slog sina slag för en ung och grann svägerska till garfvaren, som bor borta vid kyrkan och har sin fabrik alldeles vid uppkörsvägen till templet så där vid pass 300 meter från ringmuren.

Annars påstods det utaf sådana, som hade reda på saker och ting inom kommunen, att länsmannen skulle ha lagt nå'n slags kvarstad på den tösen, och nog kan det vara möjligt, ty hur det var, kom orgelnisten och skolläraren ingen väg med henne, efter hvad det sades.

Men han blef emellertid allt mer toseter efter henne, samt visste till sist inte, hur han skulle vända sej för att

knäcka henne. Han köpte blustyg och parfymflaskor och broscher och Gu' vet inte allt för halfva lönen, men ändå ville hon inte vid honom.

— Ho' bara drifver med'en, och det är, min själ, inte mer än rätt åt'en! mente folket.

Till sist hittade han dock på ett medel, genom hvilket han förmodade, att han otvifvelaktigt skulle kunna leda hennes hjärta såsom en vattubäck och slå länsmannen med ens ur brädet.

Han köpte sig nämligen på vårsidan en pincenez, den han satte på näsan.

Ni kan aldrig tro hur lärd och bra han såg ut efter den anordningen, och det fanns många, som yttrade, att det skulle bli omöjligt för henne att stå emot, när han kom koxandes med näsklämma framför ögonen uppåt kyrkogårdsallén.

Blott nämdemannen, som var rasande på'n för sin bedragna flickas skull, grinade illa och sa':

— Han ser ut som ena so med ett gyllene spann på näsona, såsom Syrak säger!

Men i alla fall var det en stor uppoffring af honom att anlägga pince-nezen, ty dels behöfde han honom inte, dels hade han fått rasande glas, så att ögonen runno på'n, och det var med knapp nöd han var människa att se med honom.

En gång tittade jag som hastigast igenom denna hans näsklämma, och minsan tyckte jag inte, att vår kyrka, som jag stod invid och skulle glo på, kom ända långt bort åt grannsocknen. Så det var då inte underligt, att den stackars karlen gick och slog emot stenar och träd och stubbar och väggar, hvar han vankade fram, sedan han fått det där instrumentet på näsbenet.

* * *

Kristi himmelsfärdsdag kom mycket folk till kyrkan, så att hela kyrkobacken var svart vid sammanringningstiden.

När klockorna tystnat, gick en del in åt kyrkan, men en stor mängd af oss stannade utanför, ty vi tyckte, som sanningen var, att vi gärna kunde stå där i solskenet tills orgelverket började låta.

Men det började inte, och till sist togo vi till att undra hva' i hundingen orgelnisten tänkte på.

Rätt hvad det var, kom prosten ut på sakristigtrappan och skrek:

— Hafven I sett orgelnisten, mine käraste?

— Ja, gu'bevars, många gånger, men inte i da'! svarade Per i Klynnan, som är en gycklejösse och en framstående syndare i pastoratet.

Pastorn blef liksom stött och sporde ånyo:

— Jag menar om ni sett honom nyligen här?

— Nä, för all del! svarade vi alla.

Då vardt prosten än argare och tittade illa samt runkade på hufvudet.

Så kom han bort till vår skock och frågade, om någon af oss trodde sig till att ta' upp ingångspsalmen efter orgelnisten inte hördes af.

Men det vågade sig ingen på.

Prosten suckade samt gjorde sig redo att ånyo gå in åt kyrkan, då vi i detsamma fingo höra rysansvärda skrik och nödrop nerifrån garfveriet.

— Elden ä' kanske lös! hojtade vi och rusade dit allesammans och prosten med.

Nå, det dröjde, gualof, inte länge, förrän vi voro på ort och ställe, men nå'n rök förnummo vi inte, utan bara jämmerrop från bakgården och därför sprungo vi, förstås, dit.

Hvad tron i väl att vi fingo se? Jo, midt i den otäcka garfveripyren låg orgelnisten och skrek och plumsa i en sörja och i en stank, som det skall vilja en riktig genomgarad garfvarnäsa till att tåla vid.

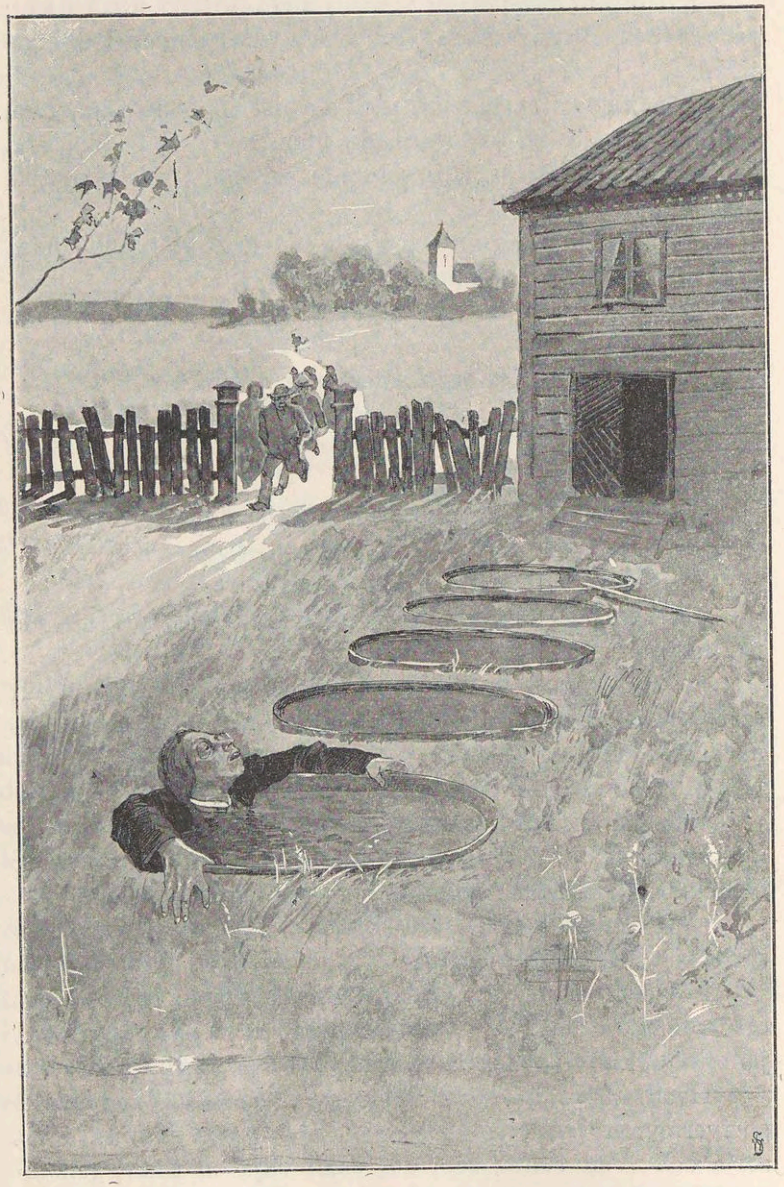

Han hade inte kunnat motstå frestelsen att visa sig för garfvarns svägerska i den nya vårdräkt, hvilken han hade fått strax före kyrkedags, och så hade han gått och loverat i den nya kostymen framför byggnaden, men inte fått se en skymt af henne. Då hade han till sin olycka gifvit sig till att göra en sväng öfver bakgården för att kunna glo upp åt de fönstren också, och därvid hade den sabla pincenezen narrat stackarn att gå miste, så att han råkade ner i garfvarepyren.

Där hade han nu legat en lång stund, under hela samringningen, innan han kom sig för att ge hals och skaffa undsättning.

Ni kan tro, att vi blefvo inte lite flata, när vi kommo till och sågo honom ligga där och pusta i det jämmerliga eländet, och det dröjde en god stund, innan vi kommo oss för ett nappa en båtshake och draga upp honom.

Just som det verkstälts hann prosten dit.

— Hvad står på? Är det mord eller olyckshändelse? flämtade han.

— Åh, det är, gualof, hvarken det ena eller det andra, utan bara orgelnisten, som har svalkat sig ett grand i pyren! svarade kyrkovärden och såg liksom litet skadeglad ut.

Men när prosten fick syn på'n och fick känna lukten, blef han ledsen och sa:

— Det dröjer allt en half timme innan han kan bli så pass att vi kunna ta' in honom åt kyrkan utan att han förpestar Herrens hus. Vi ta ett litet katekesförhör, mens kyrkvaktarn tvättar honom och lemnar honom torra kläder! Låtom oss gå in i helgedomen, godt folk!

Nå, vi blefvo ilskna för kyrkoförhörets skull, ty vi visste, att vi skulle stå oss slätt, och flere stycken stannade därför kvar och erbjödo sig, midt i förtreten, att hjälpa till med orgelnistens rengöring.

Gu' vet hur de djädrans karlarna handskades med honom, men det dröjde inte så värst länge förrän han kom

framdinglande till orgeln i kyrkoväktarens målskinnsbyxor samt garfvarns vinteröfverrock! och det kan man tänka sig, att det ena med det andra fördärfvade all andakt för oss på den dagen.

Man behöfde också bara se på orgelnistens jämmerfulla min, där han satt och glodde i sina noter för att bli alldeles proppfull af syndiga och ogudaktiga tankar. Och när han sen i den där kostymen skulle ramla igenom kyrkan och upp på predikstolen med kungörelserna, såg han så förkrossad och kostelig ut, att till och med de mäst »väckta» inom socknen inte kunde hålla sig för grin.

Efter detta spektakel var han emellertid glad att få hålla till godo med nämdemannens argsinta Sofi.

Och därigenom fick han så godt som lifstidsstraff för sin obeständighet och sitt krångel i kärleksväg.

Jojomen, det finns inte stort farligare saker att handskas med än de välsignade flickorna.

De ä' värre än dynamit.

Höst.

Sven Isakssons A'gust hade alla dar varit en konstig pojk och städse i vettet framom sina år, så att gummorna i grannhället hade beständigt hållit honom för ett vidunder och ett underverk.

Han var inte mer än vid pass fyra månader gammal, då han fick sina första tänder, och när modern höll undan läpparne på den lille parfveln och visade rännaregummorna, som kommo och sneko kaffe, de små korta pärlorna i bytingens nedre gom, så slogo de ihop händerna, snyrpte på sina egna tandfattiga gap och skreko:

— Kors i alla dar! Den pojken ä' då så långt före sin tid, att han blir då aldrig gammal!

Men han lefde ändå, trots gummornas förutsägelser. Han kunde gå, när han var 11, talade rätt bra när han var 14 månader, och när han var 4 år, svor han så rent som den argaste länsman.

När han var så där fyra och ett halft år, höllo de ett litet midsommargille hos Sven Isaksson, och Magnis i Skripen var där, förstås, med hustru och ett barn, en liten flicktossa kringsvid fyra år. Hanna hette hon.

A'gust och flickan rullade om med hvarandra och hade fasligt roligt i gräset, så att det äldre gästabudsfolket inte kunde annat än grina åt de små.

— Töcker du om flecka, A'gust lelle? flinade Magnis.

— Ho' ska bli mi lella fättemö! sa' pojkavasken och rände in en stor polkagris i munnen på den lilla.

— Ajiame, sånt vett och förstånn' han har, den pojken, mer än mången sjuttonåring. Jaja, ingen vet, hur dä kan hampa sig, ty före spå, ätter gå, plär man säga. Äss han bara får lefva, förståss. Men kloka barn bli aldrig gamla, det vet en ju! suckade Kajsa i Hult.

När se'n gästabudsfolket skulle äta sin aftonvard och hade annat att göra än titta efter de små, buro A'gust och Hanna ut alla gubbarnes hattar och käppar och roade sig med att låta dem glida utför vattenfallet, som fräste och dånade ett stenkast ifrån Sven Isakssons bostad.

Hi, hvad de grinade, när hattar och käppar skuttade upp och ner i skummet och bränningen, och inte mindre roligt hade gummorna, när de senare på aftonen fingo skåda sina herrar och män ligga på magarne och söka efter sina don vid åns krokar i maden där nedanför.

— Dä kommer nok att slå in: den pojken tar vår Herre snart, dä' ä' inte möjligt annat, så utstoderader, som han allaredan är! mente gummorna, nu ytterligare styrkta i denna sin tro.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Medan sedermera A'gust och Hanna runno upp i världen och gingo i skola och läste för prästen, såg man dem

alltid tillhopa, när ungdomen var samlad någonstädes, och gummorna i orten sa' beständigt:

— Sir en dä' att det gick som pojken profeterade, när han bara var halffemte år och inte större än en näfve gröt!

— Hva' profeterade han då?

— Att Hanna skulle bli hans fästemö!

— Kors, tänk så unnerligt!

Det sades också, att A'gust skulle blifvit ett vilddjur och en riktig stopastolle, om inte Hanna förstått att exercera honom så väl. Han lydde emellertid henne i allting och tog sig aldrig någonting för utan att rådgöra med henne om'et.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Under tidens lopp hade där kommit opp en stor ångsåg borta vid Sven Isakssons.

Samma vågor, som en gång lekt med gubbarnes hattar och hättor och kyrkokäppar, arbetade nu natt och dag med att sätta åstad käkarne på denne fruktansvärde Moloch, som stod där och åt upp den ena skogsparken efter den andra, utan att någonsin bli mätt.

Där arbetade nu A'gust och förtjänade en rätt vacker dagspänning.

Ofta i våren sågo vi i skymningsstunden en ljus hufvudduk fladdra mellan de gröna träden på kullen öster om sågen. Och gaf man en stund akt på den företeelsen, fick man alltid rätt snart se en smidig, af sågspån liksom pudrad gestalt ila upp för backen åt det håll, där sjaletten skymtade. Och stod man på utkik än en stund, såg man snart, huru ett ungt par slagit sig ned på någon klipphäll däruppe, och huru den ljusa sjaletten snart hvilade lugnt emot en manlig axel.

— Dä' ä' A'gust och Hanna, som sitta där och talas vid om, huru de ska' ha'det, när de bli gifta te' hösten! sa' folket.

Man log så gärna då ett vänligt löje och önskade inom sig all möjlig lycka och välsignelse åt de friska och för-

hoppningsfulla två, som sutto däruppe med armarne om hvarandras lif i vårkvällen och drömde ljusa drömmar om framtiden. Forsen fräste och sågbladen raspade och raspade djupt under deras fötter, plankor smälde och kubbar rullade, men de hörde endast hvarandras smekande hviskningar.

Liljekonvaljer doftade från löfjorden under asparne rundt omkring, men de unga kände endast hvarandras friska och varma andedräkt; smultronblomman log åt dem, där hon stod mellan stenarne, skinande hvit och fager, aftonstjärnan glindrade öfver dem ett stycke ofvanför horisonten, men de sågo endast hvarandras leende ögon.

Det var vår, frisk, aningsfull, glädjedrucken och kärleksjublande vår.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så kom hösten. Smultronblomman hade burit frukt och lagt sig till hvila mellan stenarne efter den vedermödan. Konvaljen hade doftat sig till döds och sof under de fallna asplöfvens gula täcke, och svarta, trasiga moln hängde som liksvepningar framför aftonstjärnan. Det var höst, och regnfyld vind drog fram öfver de ungas mötesplats på kullen. Sågen raspade och fallet dånade med ökadt raseri.

Men uppe på kullen sågs ändå en dag strax innan arbetstiden slutade Hannas smärta gestalt. När månen stundtals silade ner ett knippe af sin matta glans mellan sargade och brustna skyar, kunde man skönja henne däruppe, gladt väntande slutsignalen från sågen. Vinden ryckte i hennes kläder, schal och kjolar, och regnet piskade ursinnigt hennes varma, rosiga kinder, liksom vore alla höstens andar i raseri öfver, att de icke kunde rå på denna friska vårblomma, som ensam stod där och brann och glödde och liksom log åt och hånade och trotsade deras ursinnes fåfänga kamp.

I kväll skulle hon få veta så mycket, så mycket och viktigt. Under dagens lopp skulle A'gust hafva fått besked, om han finge Per Jönssons stuga, där de hoppades få plocka in det bo, de redan sträfvat ihop. Lyckades icke detta,

skulle de få vänta till våren med giftet, ty det var så ondt om bostadslägenheter i närheten af sågen.

Det var icke underligt alltså, om Hanna, när så viktiga underrättelser väntade henne, skyndat till mötesplatsen i mer än vanligt god tid.

Där stod hon, som sagdt, i skum, kall och regnig kväll och väntade glad på honom, som hon hållit af allt sedan hon var barn och älskat allt ifrån den stund hon begrepp hvad kärlek var.

Plötsligt stannade sågverket där nere en liten stund innan timmen ännu var full, och Hanna förnam ett underligt sorl och skrik från sågbacken.

— Något har gått sönder! tänkte hon och väntade att snart få se A'gust vigt klättra upp för sluttningen.

Men det dröjde och dröjde. Ingen A'gust kom och till sist kunde hon icke berga sig, utan ilade ner till sågverket och trippade fram mellan de stora brädstaplarne därnere.

Där stodo dystra grupper här och hvar.

— Gack inte in du! ropade en gammal man åt henne och sökte hålla henne tillbaka.

Men det var någonting som mäktigt dref henne in i stora såghuset. På dess tröskel sökte man ånyo hindra henne från att gå ditin, men hon gled förbi väktaren, och om en sekund stod hon i den dystra krets som slutit sig kring det af en kanttrissa rysligt stympade liket af en ung man.

— Stackars, stackars barn! mumlade arbetarne

Men själf sa' hon aldrig ett ord. Folket menade, att de aldrig skådat någonting så blekt, som hennes ansikte blef, när hon fick se den rysliga synen. Skrika kunde hon inte, gråta inte häller. Hon bara såg en stund på de kära dragen.

Se'n gick hon.

— Hon fick hjärtkramp! sa' arbetarne.

Men sedan dörrarne blifvit låsta om dessa sargade kvarlefvor af ett för kort stund sedan så friskt, så vackert modigt och hoppfullt människobarn och långt efter det alla

arbetarne aflägsnat sig från den hemska skådeplatsen för denna olyckshändelse, satt Hanna kvar på den vanliga platsen däruppe.

Och allt efter som minuterna skredo, saktade stormen af, regnet upphörde och hösthimlen fick liksom ett blidare utseende.

Gladdes han måhända, den grymme sköflaren, öfver att den fagra människoblomman, som satt där på stenen, allt mer och mer förbleknade i hans dystra kväll?

Men när den stackars A'gust jordats följande söndag, sade gummorna, som voro med i likbegängelsen, och hvilka ju alltid ska' ha' sista ordet:

— Var dä' inte dä' vi allti' sagt. Han var för kvicker, han *kunde* inte bli gammal!

Gästgifvarns fula knep.

Nöden är ändå allt en dråplig läromästarinna, ja, så dråplig att en hjälpepräst i ett högtidligt föredrag betygade, att nöden egentligen lärt människan allt hvad hon kan.

Där öfverdref och ljög han, förstås, inte så illa litet ändå, ty länsmannen, som vi ha' fått hit, har lärt sig att kränga och vränga lagen, så att man kan hissna däråt, men det är inte nöden, som lärt honom det.

Skam är måntro också en bra läromästare.

Sven Månsson, som ägde ett halft mantal Lurakullen i värsta kanten af den här gudomliga socknen har lärt sig att förkunna ordet så förskräckligt och så kraftigt, att jag hört många förståsigpåare slå sig i backen på, att statskyrkan inte har en värre predikare, och att själfva biskopen skulle bli bet och stukad, om han gåfve sig i dispyt med Månsson.

Men inte är det heller nöden som lärt upp Sven Månsson till en sådan färdighet. Nej bevars, högfärden och självförtroendet och till och med oförskämdheten kunna, skam till sägandes, lära folk en hel hop.

Men nöden lär oss i alla fall rätt många bra saker.

Här ha' vi nu Inga Matilda i Knipan, som, då hon var försänkt i stor nöd och vånda, gjorde en icke så oäfven uppfinning, hvilken kan vara till stor båtnad för kvinno-

könet, fast gubbarna, gunås, inte ha' rätt stor anledning att prisa densamma.

Inga Matilda hade i alla tider haft en rysansvärd passion för kaffe. När Johannes tog henne till hustru och förde henne till sig i Knipan, hade han just inga skulder på gården, åtminstone ingenting att tala om. Men nu är han blott och bar. Nästan allt hvad han ägt har smält bort i kaffekokaren, så det är inte underligt, att han är rasande på Inga Matilda och sticker henne med ord för hennes hemska kaffemani.

En gång tittade vi in till honom, när vi gingo till kyrkan. Johannes stod redo att följa med oss.

Men just som vi skulle gå, vände han sig om i dörren och försmädade hustru sin i allas vår närvaro, sägande:

— Du låter väl i Guds namn inte kaffekokarn stå och frysa fötterna af sig, Inga!

Hon blef, förstås, ilsken och bjäbbade:

— Dra du åt helsefyr, så möter du inget körkefolk!

Måntro, där man och hustru lefva så, där kan ju ingen välsignelse finnas.

Och det gjorde det inte heller i Knipan.

Till sist blef det så usselt, att de ingenting hade att köpa klarskinn för, och det tog måntro ett djupt tag uti Inga Matilda. Ty en sannskyldig kaffekäring försakar hellre nådemedlen än klarskinn till kaffet.

Det var i denna stora vedermöda, som hon gjorde sin stora upptäckt.

Kaffe och socker det skaffade hon sig nog, den harpan, genom byte med smör och hafremjöl, som hon stal från Johannes. Men klarskinn hade inte landthandlaren särskildt, utan för att komma åt sådant, måste Inga köpa hela lutfiskar, och dithän sträckte sig numera icke hennes väldighet.

Det var i denna djupa klarskinnsnöd, som hon fann på att klippa en bit ur gubbens gamla skinnbyxor och lägga i pannan hvar gång hon kokade sin älsklingsdryck.

Var inte det ett knepigt och bra påhitt?

Men en dag, då Johannes skulle ut till skogs och förty ville anlägga sina gamla skinnpantalonger, fann han dem grufligen spolierade. Hela bakdelen var borta och där blef ett fasligt väsen i Knipan.

— Dä' ha' råttorna gjort! lät Inga Matilda.

— Nu ljuger du! Jag sir nok, att dä' ä' kleppt mä' sax! dundrade Johannes, och slutet blef att käringen måste krypa fram med rena sanningen.

— Dä' ä' ett syndastraff öfver dej, för att du inte unnar mig lite klarskinn! pep hon.

Men se'n gick Johannes omkring i gårdarna och jämrade sig dag in och dag ut.

— Dä' tjänar ingenting till att sträfva och våndas, Nu har hon druckit upp gård och grund, ja, hon har inte ens skonat skinnbyxorna! snyftade han.

* * *

För en liten stund sedan nämnde vi ett ord om skam, och hur han kan hjälpa folk, särdeles länsman, att göra uppfinningar. Det är nog inte mycket passande att så här i bättre sällskap nämna de där bägge kompanjonerna, ty det kunde möjligen bli en ful vana, men jag kan i alla fall inte låta bli att omtala, hvad »gamlefar» lärde gästgifvaren i Blankebo att göra en gång före jul.

Det är en rent af ynkelig historia, som mer än någonting annat visar, hur den ledingen går omkring än i dag som ett rytande lejon för att locka människor på fall och ifrån den rätta vägen.

Gästgifvaren hade suttit mycket trångt i flera år, gudskelof. Hälften af oss här i trakten äro väckta och större delen af de andra äro blåbandister eller goodtemplare, hvadan det, gubevars, inte har varit så vackert att vara gästgifvare i Blankebo. Hade här inte kommit en och annan profryttare, som lefvat såsom den förlorade sonen, och ödelagt sin firmas pänningar därnere, så hade gästgifvaren i Blankebo varit så lagom fet vid det här taget.

I hvardagslag och då ingen profryttare varit där, gick han därnere såsom en pelikan i öknen och slokade med hufvudet och såg hängfärdig ut.

Men så före jul räckte honom skam ett reelt handtag. Kan man tänka sig att han fann upp att låta trycka en mängd etiketter, på hvilka med stora bokstäfver stod präntadt

Sundhets-

och

Hälso-Konjak

För sjuka och Svaga.

De där etiketterna klistrade han på en del buteljer som innehöllo hans ilsknaste rom och satte ut dem i fönstret, så att de förbivandrande skulle kunna läsa det.

Nå, några dagar efteråt hade vi bön i Blankebo missionshus, och när vi gingo förbi gästgifvaregården, så föllo våra fromma blickar helt oförhappandes på de där etiketterna. Vi stannade och stafvade oss igenom gästgifvarens skrift.

— Hvad som kan vara nyttigt för en svag kropp är ingen synd att taga. Herren har beskärt oss vissa läkemedel! sa' skolmästaren och tillade, att han, som länge lidit af andtäppa, ville pröfva på medlet.

Då voro vi genast flera stycken, som kände på oss, att vi heller inte voro så värst starka till hälsan, hvarför vi gingo in en hel skock och frågade oss för angående »Sundhets- och hälsokonjaken».

Gästgifvaren hade anlagt en from, ödmjuk och botfärdig min, den banditen, och han till och med suckade flera gånger.

— Dä' är en predikant i Stockholm, som har funnit opp det här medlet, lät han.

— Har en predikant funnit opp'et, då kan en kresten med godt samvete tära't! sa' vi och köpte oss en och två buteljer till mans samt gingo se'n åt hemhållet.

BLANKEBO
GÄSTGIFVAREGÅRD
SUNDHETS
HELSOKONIAK
for
Sjuka
Svaga
J. GERNANDT

När vi kommo en bit uppåt backarna, smakade vi medicinen och kände oss strax efteråt förunderligen styrkte. Flera af oss betogos af en rent af öfversvallande glädje, så jag tror att vi till sist mera lofvade gästgifvaren än herranom.

Ifrån den stunden fick gästgifvarens »Sundhets- och hälsokonjak för sjuka och svaga» en vådlig åtgång, och gästgifvaren blef för hvarje dag allt fetare och mera skinande. En sådan jul som den hade han inte haft på länge. Men det andliga lifvet i socknen höll på att rent af gå under, och från den betan har det inte varit någon riktig fart i nykterhetsarbetet här i orten.

Integer vitæ.

Hvar och en kommun har alltid ett kors att bära på. Den ena har en svår skolmästare och den andra kan för sina synders skull ha en sju eller åtta riksdagsmannakandidater boende inom sig. Vi hade, gualof, hvarken någon svår skolmästare ej heller mer än fyra kandidater till riksdagen, som intrigerade och kränglade och mutade och hotade.

Men vi hade en annan fråga, som i dagligt tal gick unger namnet »Brogårds-Jösse». Och den höll oss varma.

Jösse var född så där omkring 1834, af »fattiga men hederliga föräldrar» hvilka visserligen icke kunde lämna Jösse gård och grund efter sig, men som i alla fall skaffade honom hvad bättre var, en god uppfostran.

Gu' vet hur det gick till, men Jösse blef i alla fall redan tidigt boddräng hos en bra patron inne i staden samt kom efter några år hit ut såsom den mest fullfjädrade herre, som kan tänkas,

Och när Jösse då kom vid midsommartid i nya galoscher samt såg ned på socknefolket, så var det inte godt för Sven i Brogård att neka honom att hyra »nattstugan» till handelsbutik.

Och godt och bra var det i alla fall att få en handels-

bod i närheten, så att man inte behöfde betala ett drygt kommissionsarfvode åt Johannes på Moen och Pelle på Kullen eller Snus-Isak, hvilka annars brukade taga hem varorna åt oss hvarje vecka, antingen från staden eller någon af järnvägsstationerna.

Men när Jösse slagit sig ner i socknen, blef han värre än en kung, och allt, som skulle uträttas, skulle han göra. Annars dugde det inte.

De gamle sade, att han kunde skrifva värre än en kronofogde och tala bättre än en präst. Och det var nog det, som gjorde, att han valdes in i allt och öfverklagade allt, som vi bönder beslöto.

Vi kunde inte ens komma öfverens om att sätta en ny klinka för skolsalsdörren, utan att Jösse skulle gå igenom alla instanserna med det.

Så en dag sa' pastorn till oss: — Jösse är vorden en krångelmakare och ett gissel. Låtom oss välja honom till ordförande i kommunalnämnden, så får han ansvar och lugnar sig kanske.

Nå, det gjorde vi, och det gick och var bra i två och ett halft års tid. Pastorn slog rätt på spiken, ty Jösse blef som en annan människa, saktmodig och lugn och behaglig se'n vi lagt den vådliga och svåra bördan på hans skuldra.

Men så, serradö, befanns det en dag i mars månad, att han betalt en sockerlast med kommunaluppbörden, och då blef det lif i oss.

I första uppbrusningen tänkte vi naturligtvis på att anmäla saken för kronofogden och få Jösse inom lås och bom till evig tid.

Men innan dess menade vi, som voro med i kommunalnämnden, att vi borde plåga honom ett grand ordentligt med ovett och smörj.

Ty det visste vi nog, att sedan kronobetjäningen tagit honom under sina vingar, fingo vi hvarken slå eller skälla på honom.

En häktad person är, gubevars, nu för tiden nästan ett heligt föremål. Man får icke ens peka på en sådan. Han eskorteras, vaktas, födes och gödes, och man passar honom upp i allt med sängkläder, nattlogis, mat, doktor och medikamenter, som om hans hälsa och välbefinnande vore af den största vikt för hela landet.

Ingen grefve eller baron eller landshöfding eller biskop kan blifva mera betjänad eller kringfjäsad än en häktad bandit.

Och det vet, gunås, det dåliga folket i landet väl om. När de därför blifva söndersupna eller eländiga af sitt lata kringstrykande på landsvägarne eller stadsgatorna, göra de ett litet fuffens, bryta sig in och stjäla hos sin nästa eller öfverfalla och råna henne, på det att de må blifva tagna i häktelse. Ty där få de gratis af staten sådan omvårdnad och skötsel, som tusentals andra laglydiga och rättfärdiga, flitiga och lojala arbetare inte med allt sitt släp kunna förskaffa sig.

Åh, så fort drinkaren-tjufven-luffaren-rånaren kommer i rättvisans händer, bäres han af dem till bad och läkare och vårdas så ömt, så innerligt ömt, på det att han måtte kunna längta tillbaka och icke behöfva sky fängelset.

Nu visste vi, att Brogårds-Jösse skulle få det lugnt och behagligt, sedan han blifvit häktad. Men vi ville innan dess söka åstadkomma någon bättring hos honom. Ty det var och är, gudskelof, än vår bestämda åsikt, att dåliga

människor förbättras aldrig eller åtminstone mycket sällan medelst humanitet och beskedlighet. Men stryk, mycket och godt stryk, biter alltid på dem och gör dem till folk. Något annat botemedel verkar icke på sådana, ty goda ord och mildhet sentera de icke.

Alltså gingo vi, hela nämnden, en afton bort till Jösse och började förbättra hans själstillstånd med allehanda tillhyggen, bland hvilka våra käppar voro de frommaste.

Vice ordföranden drabbade till och med på honom med slefven, som stod i sirapsbaljan, hvilket var ett tungt och svårt argument.

Jösse grät, bad och bekände, att vi nu gjort honom till en annan människa genom dessa våra gärningar samt att vi medelst käpparne och sirapsslefven öppnat hans ögon.

När vi detta hörde, höllo vi upp och hämtade andan. Men under tiden passade Jösse på att tala till oss med gråten i halsen.

Han visade oss, att om vi anmälde förskingringen och läte häkta honom, skulle det bli konkurs hos honom, och vi, som stodo, en för alla och alla för en, i god för kommunaluppbörden, skulle få betala hela kalaset.

När han kom fram med det påståendet, ville vi gripa till käpparne å nyo, och vice ordföranden höjde allaredan slefven öfver Jösses sirapsdrypande hufvud.

Men denne bad oss töfva ett grand. Och så redde han ut, att om vi höllo oss stilla, skulle han flytta sin väg och öppna affär i en annan trakt samt inom ett halft år hålla oss skadelösa.

Detta tyckte vi vara ett vist tal, och så försonades vi med Jösse samt gingo dädan framåt niotiden på kvällen med fickorna fulla af kaffe- och russinstrutar, som han skickade med oss till våra hustrur.

* * *

Men Jösse höll sitt ord och flyttade några veckor därefter långt bort till utkanten af grannhäradet.

Se'n hörde vi inte af honom, och det kändes liksom lättare i luften, när han var undan.

Så dog Jösse i slutet af maj ett par år efteråt, och när hans testamente öppnades, stod där tydligt och klart, att vår kommun hade blifvit ihågkommen af honom med tjugo tusen kronor.

När den där testamentsskriften nådde oss, blefvo vi, förstås, inte litet glada. Vi ställde till stämma och höllo ett tal öfver Jösse samt beslöto enhälligt att högtidligen hämta hans lik och på allmän bekostnad begrafva det i vår kyrkogård samt taga tre hundra kronor af de tjugo tusendena och resa en grafgård öfver den gamle Jössen.

Och vi satte det i verket också.

Sju af våra likaste och rikaste och bästa hårdvallsgubbar gåfvo sig dagen efter å stad i finaste kläder och höghattar för att hämta Jösses stoft, och när de kommo med det, mötte vi andra vid sockengränsen samt gingo efter i den högtidligaste procession till kyrkan.

Där hade vi också bråkat till och klädt, så att de aldrig sett maken, ock det fanns knappt ett torrt öga, när kistan bars in och sattes på katafalken af oss sex kommunalnämndsledamöter.

Orgelnisten har kanske aldrig i sitt lif spelat så, och jag kan inte beskrifva, hur samstämmigt och rent de fingo ihop »Integer vitæ» där uppe på läktaren.

Och om ni hade hört det tal, pastorn därefter höll öfver Jösse, kommunens välgörare, så hade ni haft nytta af'et i tre veckors tid.

På aftonen bespisade vi alla fattiga, och det låg en stämning af tacksamhet och fröjd öfver hela orten.

Dagen därpå diskuterades ritningarne till grafvården, och efter några timmar kommo vi verkligen till ett resul-

tat samt beställde ett monument efter den prydligaste och dyrbaraste af de ritningar, vi förskaffat oss, så att ingen kan klifva fram och säga, att vi inte hedrade den aflidnes minne. Och att göra sådant kläder ju i alla fall en kommun.

Men vid pass en månad efter denna likbegängelse, som beprisades och omtalades inom hela länet såsom något enastående och högtidligt, fingo vi underrättelse om, att det vid boupptecknigen efter Jösse uppdagats, det han icke lämnat annat än betydande skulder efter sig.

Jesses, ett sådant lif det blef i socknen, när den underrättelsen kom.

Söndagen föru hade vi just rest upp hans grafmonument, och pastorn hade å nyo hållit en betraktelse öfver Jösses dråpliga gärningar.

Det kan lättare tänkas än beskrifvas, hur långnästa vi blefvo och hur våra grannsocknemän grinade och jubilerade.

En sådan inpiskad rackare!

In i själfvaste dödsminuten hade han lurat oss och fått oss att göra den ståtliga begrafningen och sätta upp en vård, som till eviga tider skall stå på kyrkogården och vittna falskt om den döde skälmen och såsom ett vedertecken på vår enfald.

Gud sig förbarme ett sådant väsen det blef på den stämma, där vi skulle afgöra, efter hvad grund vi skulle debitera ut begrafningskostnaderna och allt det andra som vi kostat på honom.

Ordföranden var så pass altererad, att han drämde klubban midt i vattenkaraffen, som stod på bordet, så att vattnet rann ut öfver hela protokollsboken och fördärfvade henne.

— Det, som kväljer mig allra mest, är att vi legt folk, samt sjöngo »Integer» vid hans graf! suckade prästen.

— Tvy sjutsingen, det gnager oss inte, för sådant är ju så vanligt, men att vi sex buro liket, det blir vår evinnerliga skam! genmälde kommunalnämnden.

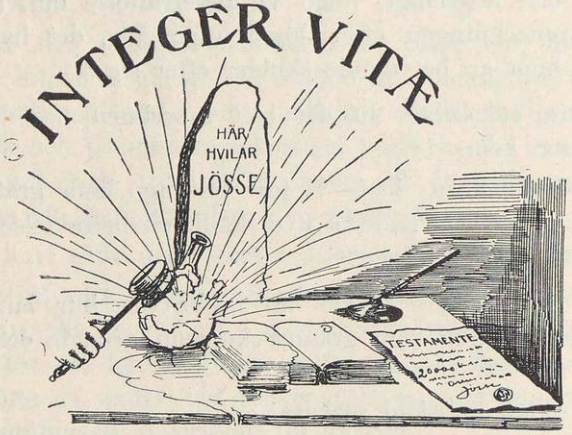

Glädjekransar och sorgedok.

Det är alldeles obegripligt hvad människan blir lifvad i sinnet och konstig i kroppen, så fort luften börjar osa af vår.

Man kommer ut på sin förstugubro en morgon för att dra luft, och så finner man, att solen gassar ett grand varmare än vanligt emot väggen, att där trådes en liten myggdans rakt öfver den kulle, där man brukar ha bladgruppen, att luften tränger ner i lungorna med någon slags pånyttfödande kraft, som man med ens förnimmer, men som man inte kan beskrifva eller göra sig reda för.

Det dröjde i sådana stunder inte länge förr än man liksom känner att ögonen börja bli klarare på en, att man

ser en bit längre bort än vanligt, att horisonten liksom drar sig tillbaka och att allting får en ljusare och gladare färg.

Trippar så en liten tös förbi utanför portarne, tycker man bums, att hon är vackrare än vanligt, och man får ögonblickligen en nästan oemotståndlig böjelse att kila ut och ta henne i famn.

Ja, det kan en och annan gång i sådana stunder gå så långt med en gift karl, att han med strålande ögon och vidgade näsborrar kan krama till och med hustru sin mot sitt hjärta, om hon händelsevis skulle komma ut i detsamma.

Och om hon då med skäl bestört och förvånad spörjer:

— Hva' i Herrans namn tar åt kloka människan före frukosten? Så svänger man kring henne som vore hon en nystvinda och icke en matrona samt grinar och trallar:

— Anagga det, du mor, det har blifvit vår!

Så rusar man bort till ett kändt ställe i lunden för att se, om inte blåsippan har börjat titta fram mellan de gamla löfkåporna på marken. Benen kännas så förunderligt spänstiga, och man slänger och dänger med dem precis såsom en af barnens sprattlegubbar. Ja, man till och med försöker att skutta öfver gärdesgårdarne.

Så konstig blir man i kroppen, när det börjar osa vår i naturen.

Några veckor förut drog man sig för en promenad på en half kilometer. Men när våren kommit, får det vara bra långt ner till sjöstranden, åss man inte skuttar dit för att titta efter, om gäddorna slå och leka utmed vassbänkarne.

Ja, egendomligt är det, som sagdt, med våren!

Jag hörde en vinterdag hustrun till en af mina vänner tigga sin man om, att han täcktes ställa sig upp på en stol och bösta in en spik i väggen att hänga en tafla på.

Karlen blef nästan arg och röt som ett lejon åt hustru sin:

— Nähej du, jag ä' ingen akrobat eller tapetserare eller timmerkarl, och inte ä' ja' heller skapad att flyga åt luften eller krångla uppför väggar och tak.

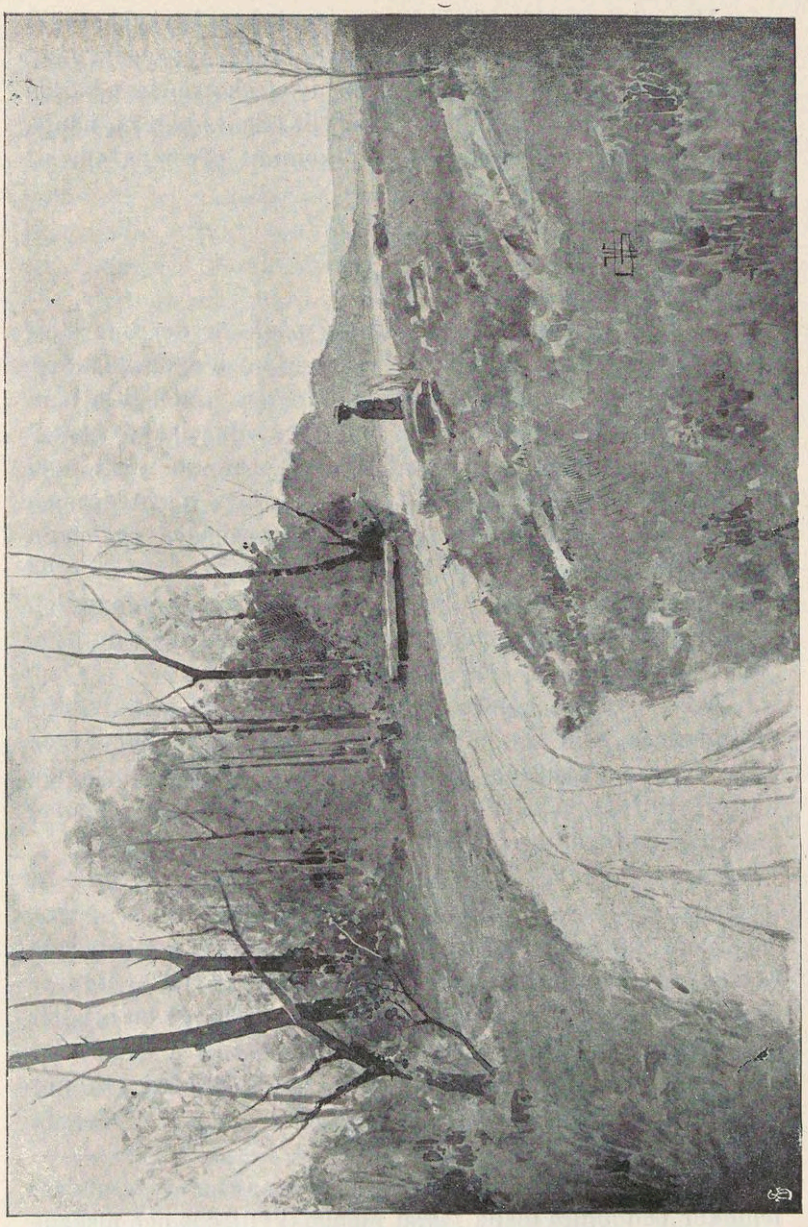

Men ett par månader efteråt, när löfven började spritta i våren, såg jag samme man trallande och nyter kila högt upp i en lönn, munter och vig som en ekorre, fast karlen vägde nittio kilo. Med fara för sitt lif äflades han nu hänga ut en holk åt ett par starar, som kommit öfverens om att sätta bo.

* * *

Och barnungarne se'n!

Så länge vinter och källossning pågå, är det inte stort annat än mässling och feber och kikhosta och apoteksflaskor, bleka kinder och sjukluft i barnkammaren. Men titta bara på dem, när det våras, så får man se, hvilka läkare vårsol strålarna äro. Med oemotståndlig makt, samma makt, med hvilken de tvinga sipporna ur mullen, draga de ut de små kulsingarne och lägga dem att rota i grushögen vid södra gafveln, färga kinder och läppar röda på dem samt fylla deras små strupar med jubelskri i stället för med jämmerlåt. Ja, titta på dem ett grand, där de tumla omkring, smutsiga om sina trynen som små grisar!

Det har råkat komma grus och sand här och hvar på smörgåsarne, som de mumsa i sig, men det generar dem inte. En med vårluften kommen aptit, som nästan är omöjlig att tillfredsställa, skyler öfver allt. Och litet sand i magen skadar aldrig grand.

* * *

Men, gunås, de stycken af lifvets väf, hvarest inslaget är endast solljus och vår och lefnadslust och hälsa, äro inte så värst långa. Rätt hvad det är råkar man på en bit, där ränningen inte öppnar sig för några glada färger, och där slå sorgen och sjukdomen in sina mörka trådar, rätt hur solen än må lysa bakom och framför.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Vårfjärilar fladdrade under bokarne neråt stranden, bofinkar och andra glada fåglar sjöngo, kvittrade och älskade

samt höllo på att rent af sprängas utaf lust, där de flaxade i solljuset mellan gröna grenar, bäcken pustade och hoppade som en stolle mellan stränderna och retades och gnabbades med de gamla, saktmodiga stenarne, som stodo i vattnet och sågo trygga och dumma ut som en skock kyrkorådsledamöter på en majstämma; alltsammans vid åstranden var så fängslande liffullt och gladt, var en riktig mönstertafla af ett leende och hoppfullt lif.

Men endast några stenkast därifrån, just där stranden började slutta ner mot älfven, låg en liten rödfärgad stuga med hvitmenade knutar.

Äfven hon såg leende och inbjudande ut, när man betraktade henne utifrån. Men därinne rådde sorgesam skymning. Ängsligt hviskade de innevarande till hvarandra, och den dystra tystnaden afbröts då och då blott af en skafvande hosta från sängen vid främre väggen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det var just inte så många år sedan en kraftig yngling timrade upp den stugan under vänliga vårdagar. Han timrade och högg med kraftig arm och trallade och sjöng därtill. Det gick såsom en dans. Väggarne växte med en vådlig fart. I ett huj kom taket på, och en ljum och tränfull sommarafton flyttade det unga, modiga och kärnfriska hjornelaget därin.

Se'n kunde man se, hur den lilla åkertäppan år efter år kröp allt längre och längre fram åt alla väderstreck. Rätt hvad det var började äppelträd blomma vid knutarne om vårarne; en liten ladugård kom till, och allt hvad det led, började det se allt mer och mer burget ut på den platsen.

Men för hvart år, som gick, blef där dock allt flera munnar, som skulle ha sitt bröd af den idoge mannens odlarflit.

— Snart kunna vi ej föda oss längre här. Berget tar emot, så du kommer inte vidare med åkern! sa' hon en kväll om hösten. Och det ville liksom stiga upp några

missströstans tårar i ögonen på henne, när blicken gled öfver alla de små hvitlockiga hufvuden, som sofvo och drömde i träsofforna kring väggarna.

— Prat! Jag slår ett stort dike genom maden här nedanför och torrlägger henne. När den lilla lönnen därute, som nu rätt snart skall fälla löf, börjar knoppas till våren, så ska' du få se, att jag kan så en hel hop där nere! svarade han.

Och han satte sin plan i verket.

Hela hösten gräfde han fram sitt dike genom den vattensjuka maden. Det syntes inte mera än hufvudet af honom öfver marken, när han gick i det fuktiga djupet och kastade upp den tunga och sura jorden till en hög vall på båda sidor om sin kanal. Det var ett hårdt och ett tungt arbete, det var styfvare och tog längre tid än han trott ifrån början.

— Du fördärfvar dej med att gå och vada och plumsa i den våta sörjan! klagade hustrun, när han kom hem lungvåt en kväll, såsom han för resten alltid gjorde, se'n han tog ihop med det arbetet.

— Åh skräp, jag hinner minsann inte att frysa, och nu är diket för resten färdigt om åtta dar! svarade han.

Och färdigt blef det.

Men det där ideliga plumsandet i det kalla vattnet var likväl ett våld på hans hälsa. Det sög honom för hårdt, och efter julen lades han ner i lunginflammation. Lefde öfver det kritiska nionde dygnet det gjorde han, men där stannade likväl kvar en del var i lungorna på honom och det frätte omkring sig och ökades och blef allt värre och värre. Det rent af galopperade bort med krafterna och lifvet för honom.

Den sjuke låg där nu i vårdagen och arbetade tyngre med att få fram andedräkten än en gång med att slå upp det stora floddiket. Men ständigt ville han vara lagd så, att han kunde titta ut till sin lönn utanför fönstret, och så

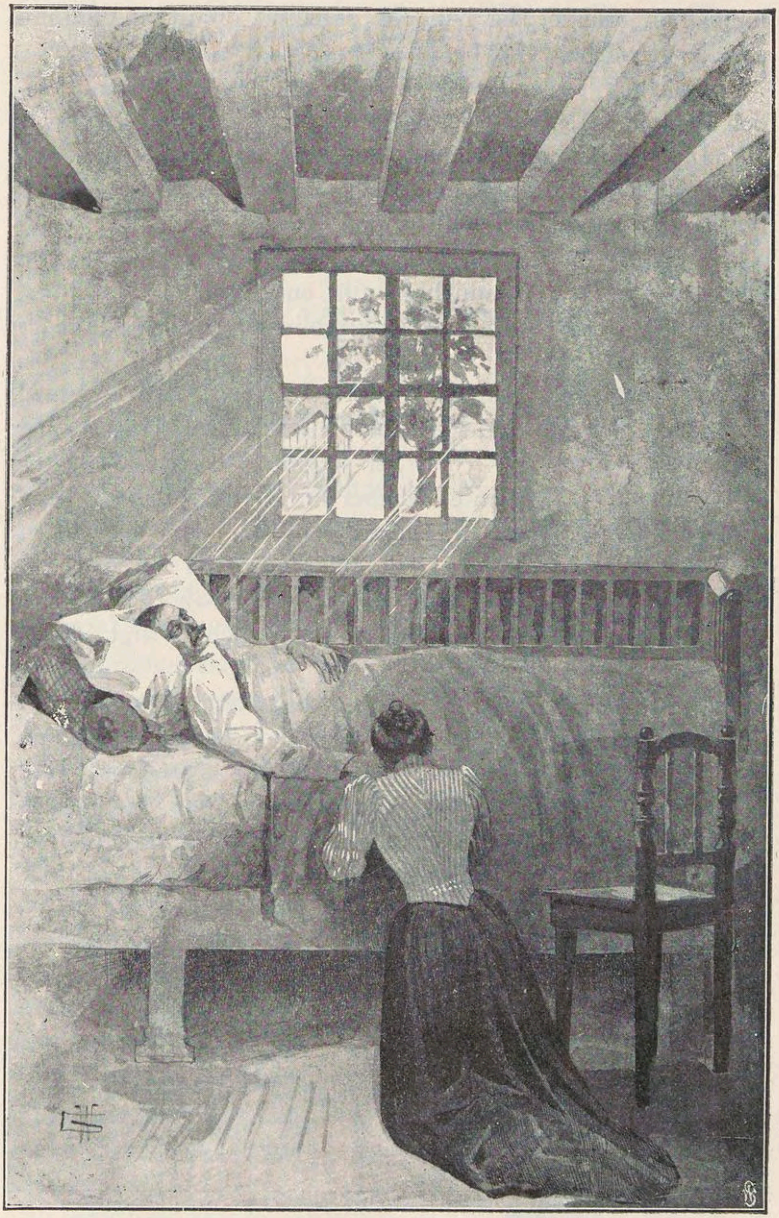

länge han orkade, såg han ock oaflåtligt dit ut till de ännu spröda grenarne.

— Gack ut, — hviskade han en dag till hustrun, — och bryt af en liten kvist åt mig.

Det gjorde hon, och när hon kom in, smekte han med sina kyliga och fuktiga fingrar grenspetsarnes små knoppar, hvilka just nu höllo på att sprängas.

— Mins du jag sa', att jag skulle få så, när knopparna slogo ut i vår? hviskade han efter en stund.

— Ja! Och så föll hon på knä vid sängen och skakades af förtviflans gråt.

— Gråt inte, Hanna! Inte får jag *så*, det är sant! Men när knoppen spricker och kanske innan dess, får jag göra hvad bättre är — jag får *skörda* i stället, skörda för eviga tider... Gråt inte! Medan lifvet rinner bort ur mig, sipprar vattnet undan ur maden, som ska' bära skördar åt er! När dagsverket är lyktadt, låter Herren i sin nåd den trötte arbetaren få ro. Han vet hvad *jag* behöfver och då ställer han nog om hvad som är nödigt och nyttigt för *er*. Så trösta dej nu!

Men under det lifvet sakta och säkert drog sig bort utur den trötte dagakarlen därinne, och medan maka och barn skälfde af sorg kring den älskades läger, sprängdes knoppar och föddes lif strax där utanför. Men döden sömmade sitt svarta dok därinne, band våren, sprudlande af lif, sina brokiga kransar därute.

En rasande man.

Det gifs många sätt, på hvilka ilska och annat ursinne yttra och visa sig här i världen. En del hoppar och stampar samt svära äfven något föga, en del ryter och skriar som vilda djur, andra åter blekna och tiga.

Hvad mig beträffar, så vill jag gärna skälla och slåss, om jag någon gång, som dock så sällan händer, gripes af vredenes anda.

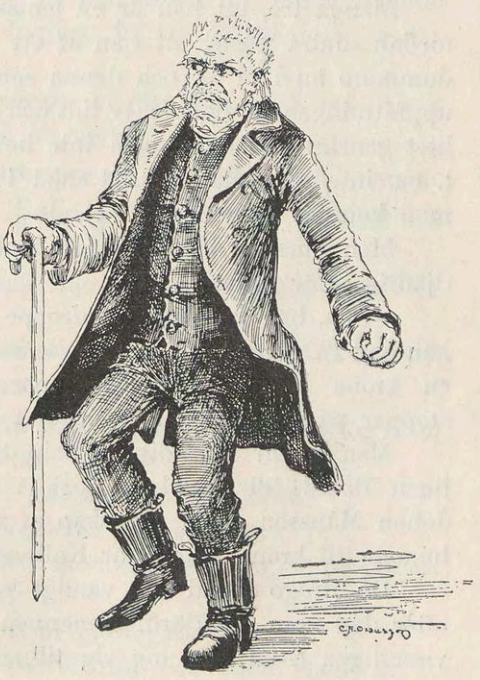

På hurudant sätt kvinnorna lägga i dagen, att deras små sinnen i en eller annan mån blifvit bragta ur jämvikten, därom behöfver man inte yttra sig, ty den saken är så vanlig, att alla människor veta det. De gifta karlarne dock bäst. Men I, som älsken, I veten det ock.

Ja, det finns alltså mångahanda afloppskanaler för inneboende ilska.

— — — — — — —

Men ett sådant vredesmod, som det, af hvilket fjärdingsmannen Johan Månsson uti Intagan häromsistens var gripen, det har jag aldrig tillförne skådat. Och aldrig vill jag heller se något dylikt.

Ty karlen saknade allt aflopp för sin vrede, så att vi i hvarje ögonblick trodde, att han skulle spricka, hvadan vi allvarligt tänkte på att för säkerhetens skull gira honom med rep.

Hans vrede var dock innerligen befogad, ty det hade händt honom någonting, som visserligen var förfärligt, men hvilket ändå kom oss att grina, hvarigenom fjärdingsmannens förskräckliga vrede än ytterligare stegrades.

Och detta efterföljande hade händt Johan Månsson under tjänsteutöfning.

Karl Bengtsson på Skogen är, som man vet, en underlig prisse.

Många tro, att han är en ganska framstående dumbom, medan andra påstå, att han af ett eller annat skäl gör sig dummare än han är, och denna senaste är nog den rättaste uppfattningen af honom, ty tidt och tätt ställer han till något litet ganska fint knep, som inte bevisar dumhet. Han har t. ex. inte så sällan sysslat med lönkrögeri, utan att länsman kommit åt honom för'et.

Men omsider blef han fast i alla fall, oaktadt han var djädrig inför rätten.

— Ja, har inte *sålt* en droppe — lät Karl — för inte kan jag rå för, om er person kommer in te' mig och lägger en krona i fönstret och sen, när jag vänner ryggen te', stoppar på sig en beträll, som stått på spishällen!

Men ingen illfundighet halp honom. Kalle blef svårligen dömd till bra böter, och i tidens fullbordan skulle Johan Månsson, i sin egenskap af fjärdingsman, införpassa honom till kronohäktet, där Kalle skulle sitta af böterna.

De drogo åstad på vanligt sätt. Men det gick dag efter dag utan att fjärdingsmannen kom åter. Vi undrade visserligen hvad han tog sig till, efter han inte återvände.

AUGUST STRINDBERG.

Samlade Romaner och Berättelser.

Utgifvas i omkring 55 häften, fördelade i 4 band, à 40 öre pr häfte. Band och omslag komponerade af *Nils Kreuger*. Subskription mottages i hvarje välsorterad bokhandel.

Den svenske författarens ställning inom världslitteraturen visas bäst af den storartade upplaga af August Strindbergs Samlade skrifter, hvilken f. n. är under utgifvande i Tyskland.

Utgifvaren, den bekante kritikern Emil Schering, yttrar:

»Ibsen och Strindberg kommer man en gång att säga i världslitteraturen, så som man nu säger Goethe och Schiller.»

Ur pressens omdömen:

»Den tiden är nu sedan länge förbi, då Strindberg diskuterades med en lidelsefullhet, som uteslöt möjligheten af ett rättvist bedömande och så mycket mindre ett erkännande. Nu åter står han som den utan gensago snillrikaste och ursprungligaste svenske diktare, som vårt land haft att uppvisa under de sista generationerna ...»

(S. Bl.)

Hvad det Gernandtske Forlag her byder paa hører . . . til det genialeste, der er skrevet i den sidste Menneskealder her i Norden. — — For alle literært Intresserede vil den nye samlede Strindberg-Utgave blive en sand Guldgrube.

(Landtmansposten.)

.., besitter det genialas alltid bestående värde.

(Wasa Nyheter.)

⚜ ⚜

Svenska öden och äfventyr

Berättelser från alla tidehvarf. Del I, pris 2 kr. 50 öre; del II, 3 kr. Inb. i elegant band, komponeradt af artisten Nils Kreuger, 6 kr. 50 öre. **OBS.!** Lösa permar 1 kr. pr st.

Ur pressens omdömen:

Att erinra om innehållet i Öden och äfventyr skulle vara en öfverloppsgärning, — — — Den bevisar bättre än något annat hvilken själens friskhet och syftningens kraft det funnits och finnes hos den författare, hvars snille bör vara vår stolthet och hvars hänsynslösa ärlighet vår litteraturs föredöme.

(D. N.)

Förf:s lysande begåfning och distinkta originalitet träder här öfverallt i dagen. Dessa skildringar torde få räknas till det bästa Srindberg skrifvit.

(Borås T.)

I sin helhet framstår arbetet som ett af de mest ungdomligt friska, käcka och välskrifna diktverk vårt språk äger.

(J. T.)

»Svenska öden och äfventyr» är kändt som ett af Strindbergs snillrikaste arbeten. På den historiska novellens område är det enastående inom vår litteratur.

(Cimbrishamnsbl.)

Ny Skönlitteratur.

AUGUST STRINDBERG:

Folkunga-Sagan ..... Kr. 2: —
Gustaf Vasa ..... » 2: 25
Erik XIV ..... » 2: —
Samlade romaner och berättelser
40 öre pr häfte.

HILMA ANGERED-STRANDBERG:

Från det gamla och nya landet Kr. 3: —
På prärien ..... » 2: 75
Den nya världen ..... » 3: 50

E. WALTER HÜLPERS:

Linier och Dagrar ..... » 1: 75

MARIA RIECK MÜLLER:

Fjällbyfolk ..... » 2: —

RUDYARD KIPLING:

Många konster ..... » 3: —
Gokral Sitaruns klenod... » 3: —
Soldathistorier ..... » 3: —
Mörker (2:a uppl.)..... » 2: 75

ARMANDO PALACIO VALDÈS:

Syster San Sulpicio..... Kr. 3: —

HELÈNE BÖHLAU:

Modersrätt ..... » 2: 25

CARL EWALD:

I det fria..... » 1: 75

GUSTAF af GEIJERSTAM:

Lyckliga människor ..... Kr. 3: 75
Äktenskapets komedi..... » 3: 75
Det yttersta skäret..... » 3: —
Saml. allmogeberättelser
2 band. pris inb. ..... » 9: 50

KARL A. TAVASTSTJERNA:

Efter kvällsbrisen ..... Kr. 3: 75

RAPHAEL: (förf. till »En passionshistoria»).

I dödvattnet ..... » 2: 75

MARIA JOUVIN:

En kärlekslös..... » 1: 75

KARL af GEIJERSTAM:

Efterlemnade skrifter..... » 3: 50

JACOB HILDITCH:

I skuggan..... » 3: —
Främlingar ..... » 3: —

ANTHONY HOPE:

Phroso..... » 3: 50

H. de BALZAC:

Amuletten..... » 3: —
Pappa Goriot ..... » 3: —
Kusin Pons ..... » 3: 50
Cæsar Birotteau..... » 3: 50

Stockholm, Kôersners Boktryckeri-A.-B. 1900.

GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK

SAMLADE
BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE

AF

G. STOOPENDAHL, T. HEURLIN, W. GERNANDT, C. A. OLAUSSON

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS
AKTIEBOLAG, STOCKHOLM

14/21—18/28 HÄFT.
Pris 50 öre

HILMA ANGERED-STRANDBERG.

DEN NYA VÄRLDEN

ROMAN *Pris 3 kr. 50 öre.*

Det är en rikedom på stoff, erfarenhet, upplefvelser i hennes roman, som är mycket sällsynt i de senare årens svenska diktning, men som äfven skiljer sig från den äldre periodens realism genom den starkt subjektiva tonen i skildringen.

Det är en skildring af emigrantens lif i »den nya världen», gjord med en kraft och intensitet, som kommer ämnet att te sig alldeles nytt. Jag kan för min del icke minnas någon bok, af hvilken jag fått ett så lefvande och åskådligt intryck af Amerika, som af denna.

(T. Hedberg i Sv. Dgbl.)

Boken hör till dem, som komma att läsas af en hvar för litteratur intresserad.

— — — »Den nya världen» är en fängslande och innehållsrik bok. Ämnet och skådeplatsen för händelserna äro så godt som nya i vår litteratur och böra äfven af den orsaken locka nyfikenheten. Ämnet är dels en skildring af svenskt emigrantlif i Amerika och af åtskilliga af de platser, där våra utflyttade landsmän pläga slå sig ner — en omväxlande, liflig skildring, full af färg och karaktär — dels är det en skildring af en svensk öfverklasskvinnas äktenskap med en man ur kroppsarbetarnes klass, en skildring af hennes själstillstånd under den hårda och fruktlösa striden för tillvaron där ute i den stora kapplöpningen efter guldstyckena.

(G—g N. i A. B.)

Från det nya och gamla landet

NOVELLER *Pris 3 kr.*

Den, som en gång läst något af Hilma Angered-Strandbergs arbeten, har lärt sig skatta högt både den känslighet, hvarmed hon tecknar sina ur lefvande lifvet tagna figurer och den pietetsfulla kärlek, hvarmed hon skildrar våra landsmäns öden, då de komma ut till det stora landet i Vester. *(S. P—n)*

Den lättflytande, ofta af poetisk form uppburna stil och den ovanliga berättarekonst, som finnas i dessa noveller, göra dem till en lika underhållande som värdefull läsning.

(Sk. A. B.)

. . . de nu i år utkomna novellerna synas oss på sätt och vis utgöra höjdpunkten af hennes författareskap. Sådana hafva öfver hufvud blott skrifvits af få svenska författarinnor.

(Hufvudstadsbl.)

PÅ PRÄRIEN

ROMAN *Pris 2 kr. 75 öre.*

Hvad tusen andra personer genomlefvat och genomlidit, men antagligen saknat förmåga att uttrycka eller af skamkänsla förtegat, det har hon med den friskaste iakttagelseförmåga och frimodig ifver skrifvit ur ett upprördt hjärta. *(Sthlms Dgbl.)*

Hjältinnans korta kärlekssaga med den vackre metodistpastorn är berättad med en poetisk glöd, som verkar fullkomligt betagande. *(Boråsp:n.)*

Såsom konstverk intager boken en hög plats. Analysen af de tvänne hufvudpersonernas växlande själslif är mästerlig, och många af detaljerna i det amerikanska samfundsväsendet äro tecknade med fotografisk trohet. *(Nordisk Revy.)*

»På prärien» är en bok, som fängslar genom sin ärlighet. — — — Den har ingenting att göra med dussinlitteraturen. *(Aftonp:n.)*

I dessa böcker gör den svenske amerikanaren för första gången sitt inträde i litteraturen, i den litteratur, som kan komma med diktkonstens anspråk.

(D. N.)

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

Men vi fäste oss inte stort därvid, utan tänkte som så, att han utan tvifvel var ute åt länsman med röstlängder och stämningar. Men så, serradö, uppenbarade sig fjärdingsmannen en dag såsom en rasande man midt ibland oss.

Han var blekare i synen än det finaste herrskapslik, och fradgan stod i mungiporna på'n.

Vi rent af förfärades inför vår eljest stillsamma och beskedlige fjärdingsman.

När han sansat sig så pass, att han kunde tala, fingo vi honom slutligen att berätta sitt elände.

— Jag drog af med Kalle — sa' han — på förmiddågen, och vi voro goda bussar under hela tiden. Kalle var mycke, ledsen och ångerfull och bedröfvad, som inte underligt var.

Och jag, min stackare, bjöd till att trösta honom, så godt jag kunde och påvisade för honom, att han inte skulle sitta inne te' evig tid och att han inte skulle unnergå annat än ett enkelt fängelse, hvilket ju nu för tiden är en enkel sak.

I solnedgången närmade vi oss häktelset, och Kalle blef allt mer bedröfvad i sin ande.

— Hva' var dä för papper du fick, Jo'an, utå länsman, innan vi dro åstad? sa' Kalle, då vi voro så där omkring 300 steg ifrå' häktet.

— Dä va' fångförpassningen och de andra handlingarna, svarade jag.

— Dä skulle allt va' roligt att se, hur så'nt sir ut! Låt mig titta ett tag i dem!

Nå, jag trodde honom inte om nå't ondt, utan tog fram papperen och lät honom läsa.

I det samma voro vi just komna till häktet.

— Ge mig te'baks papperen nu! sa' jag.

— Nä, låt mig läsa ett grand till och ring du på porten så länge! suckade bofven.

Och jag mitt dumhufvud gjorde så.

Inom en minut flög dörren upp och Kalle slank in.

— Ja' ä' fjärdingsmannen Johan Månsson i Intagan som skall aflämna denne Kalle Bengtsson i Skogen till straff för brott, som allt står i denna förpassning! förklarade den uslingen och bockade och hoverade sig.

— Dä' ä' lögn! Dä' ä' jag som är fjärdingsman och han som är fånge! skrek jag.

— Nu hör ni, sådan bof han ä'! grinade Kalle och bad att de genast skulle ta' hand om mej och ge honom kvitto på mej.

Ni kan tänka er, att det blef ett väsen på häktet! Befäl och knektar höllo med Kalle, eftersom han hade papperen, och jag blef så förbluffad och ilsk och altererad, att de äfven för den skull trodde, att jag var bofven.

Kalle var lugn och sekterlig och anropade dem om att genast häfva mig in i cell.

— Han ä' en vådlig person, den här lönkrögaren. I ett nafs kan han flyga på någon af oss. Jag har, måntro, fått känna mej i lifsfara för honom under hela vägen! yttrade han. Hvilket gjorde mig ännu mera galen, så det var med knapp nöd jag undgick tvångströjan. Och så häfde de in mig, grät fjärdingsmannen.

— Och nu har du suttit af böterna Kalle? ropade vi.

— Vesst fasingen!

Nu kunde vi inte hålla oss för grin längre, ty saken var för bra gjord af Kalle i Skogen.

Det var i det ögonblick, när skrattet skallade, som vi trodde att vår arme fjärdingsman skulle spricka.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men när man tänker lugnt på saken, är det allt märkvärdigt ändå, att dylika ting kunna hända i vår upplysta tid.

Godsherrns festmåltid och torparns kalas.

Den rike godsherrn hade inbjudit samtliga sina underhafvande till det vanliga festsamkvämet i herrgårdens stora kök på nyåret.

De voro allesammans, undantagandes barnen, befallda fram till kl. 4 e. m., och hvart man kom på godset, hade folket den dagen tvättat sig i såpa, så att deras ansikten skeno så blanka och härliga som nyskurade kaffekokare, samt putsat och rakat sig det värsta de kunde.

Det var inte värdt för dem att komma fram smutsiga eller i orena paltor.

— Dä' ä' den besvärligaste dagsverksda', vi ha under året. Hela kalaset ä' inte värdt så mycke' bråk, som man får kosta på sig! plägade folket säga.

Kom man in i något af de längst bort från hufvudgården belägna torpen vid middagstiden den stora kalasdagen, kunde man få se man och hustru i färd med att riktigt skrofäta som man säger.

Och om man då råkade anmärka, att de åto som om de inte sett mat på eviga tider, så svarade de alltid grinande:

— Ja, måntro det, vi ha lång herregårdsväg och få ingen matsäck ta' mä' oss i da'!

— Men ni ska' ju på kalas där framme!

— Lite té och en predikan, som frun läser upp, dä' står en sig inte på tills en kommer hem, äss en inte broar unner duktigt i förväg!

På den bestämda dagen och klockslaget sutto alla godsarne med sina hustrur på de insatta bänkarna i det ståtliga köket.

Kopparkärl skeno på hyllor kring väggarna, och från spiseln spred sig ett starkt doft ur den ångande tékitteln.

— Herre Gu', om dä' ändå vore en rejäl fläskgryta! vågade Erik på Snabben hviska till sin granne.

— Tösst, tösst, herrskapet kan komma hvilken menut som hälst!

Det var litet tryckt därinne.

Patron höll ett strängt regemente och ville gärna att den ene godsaren skulle springa till honom med skvaller om den andre.

Han hade dem på sina fem fingrar, förföljde den, som inte ville »bära till honom dålighet» om sin granne eller som försummade gå och höra den präst, som han och frun gillade, eller gick och hörde den, som herrskapet icke tyckte om.

Så det var inte något roligt ställe just.

Längst bort bakom ryggarna på de andra satt Johan i Gummebo och skylde sitt ansikte.

Han var den, som patronen höll sämst af allesammans, fast han var den likaste dagsverkaren och en hjälpsam och god människa.

Hade han två rockar, kunde han ge' bort den ena, om nöden stod på, och likadant var det med hustru hans.

Men patron var rasande på honom. Han fick honom hvarken att skvallra eller att gå in i »helnykterhetsföreningen», som han stiftat på gården.

Och det värsta af allt var, att Johan gifvit tak öfver hufvudet åt kammarpigan, enär patron dref ut henne i ur och skur en höstkväll för sin systersons skull.

Johan visste, att han inte var någon gärna sedd gäst,

och därför satte han sig så, att patron inte skulle få ondt i sitt hjärta af att skåda honom.

Han höll denna gång också knappt på att kunna sitta, ty i två föregående nätter hade han vakat öfver Ivar i Strängen, som låg tvärt för döden i lunginflammationen.

Rätt var det var kom herrskapet emellertid ner i köket.

Patron höll ett litet tal och tackade dem för det flydda året. Han var nöjd med dem allesammns, yttrade han, undantagandes Johan i Gummebo, som fortfarande hölle sig fjärran från den rätta vägen och följde sitt eget kött. Men kanske kunde han också räddas.

Så läste då frun det vanliga måttet ur en andaktsbok, medan gubbarne sutto och längtade efter att få masa hem igen, och gummorna önskade sig ett par af de blanka kastrullerna på väggarna.

Det var, förstås, deras andakt.

Men under läsningen somnade Johan in, genomvakad som han var, och sof och drömde om de glada nyårskalas, till hvilka han, när han var barn, fick vandra i sällskap med far sin, för många år sedan, under den förra ägarens, baronens tid. Han sof och log i drömmen så lugnt och godt, att han knappt vaknade, när hustrun stötte honom i sidan, då den välsignade tébrickan slutligen kom bort till den ändan.

Långt ifrån halfvaken och med drömmen ännu gycklande framför sig, for han upp och började sjunga:

»Den signade dag» — — —

— Tyst, mina vänner! Hör Johan sjunger! Kanske han fått ett annat sinne, hviskade patron.

Och Johan sjöng i sitt drömmande tillstånd den gamla visan från hans barndomstid:

Den signade dag,
Då Olle och jag
Bodde på Stigabergs kulle.
Brännvin hade jag,
Brännvin hade han,
Vi söpo oss båda så fu'ulle.

Ni kan tro, att där blef en patron och en fru, som voro lagom milda, när de hörde denna rysliga hädelse. Det hjälpte inte att Johan, när han blef vaken, bedyrade,

att han inte vetat om sin sång, att det skett i yrsel, förorsakad af vakandet öfver grannen. Patronen förkunnade, att det allt för väl hördes, hvaraf hans synddrypande hjärta var fullt.

Och en botpredikan blef där, som hette duga, i en hel timme, innan folket fick gå. Det var inte långt ifrån, att Johan blifvit uppsagd från torpet.

Kantänka, sjunga en sång vid en téfest!

Men veckan därpå stod där i länstidningen, under rubrik: »Storståtligt gästabud för underhafvande» en vacker skildring om, hvilket kalas patronen bestått sina godsare, om hvilken öm och omtyckt husbonde han var.

* * *

När Johan och hans hustru kommo på kvällen hem till Gummebo, sprungo barnen emot dem ute på gården.

— Far, mor, vi ha varit öfver spången på andra sidan mossen, borta hos Danjel i Risbygget. Danjel har inte varit hemma se'n nyårsafton. Då gick han sin väg, och barnen och mor deras och gamla mormor ha ingen mat, di ä' så hungriga, så hungriga. Där fins inte en brödbit i i huset! skreko barnen.

— Kors att vi inte ha tänkt på dem på så länge. Gack in, Greta, sätt på och koka det bästa du har, så ska vi göra ett litet fattigkalas i kväll, vi som patronens. Ja' tar kälken och drar efter mormoran, di andra orka nog gå, förklarade Johan.

— Tänk så roligt! ropade barnen, och fast Johan var så trött förut, satte han i väg som en pil med kälken öfver mossalaggen den långa obanade vägen bort till Risbygget, hvilket låg inom den andra sockengränsen.

Vid kvällsmatsdags kom han åter, dragande en utgammal, försvulten gumma på kälken, och efter den stapplade en yngre kvinna med ett litet barn på armen, följd

af fem andra små, som höllo henne i klädningsfållen, bleka, magra och hungriga, så att det skrek i dem, och frysande, så att deras små tänder skallrade.

Men inne hos Greta var ljus och värme och kaffe och en välkomsthälsning, som var hjärtligt menad ändå.

— Hej, nu allesammans, skrek Johan och såg inte alls sömnig ut längre! Värm er nu, godt golk, så ska' vi ha oss ett litet kalas se'n!

Det var väl inte mycket fint eller omväxlande, det som bjöds, men det var rikligt och på samma gång det enda och det bästa som fanns.

Johan satt och såg på, hur de stackars små Risbyggebarnen åto, nej, slukade allt hvad de fingo, och ju mera de förtärde, dess belåtnare såg han ut.

Aldrig har en värd varit mera mån om sina gäster än Johan den kvällen, och ingen har känt sig lyckligare öfver sitt värdskap än han, då de små slutligen voro mätta och hade återfått sin barnaglädje.

När deras magar voro fyllda, glömde de sitt elände och sin fattigdom.

— Nu blir I här i natt! Dä' ä' för mörkt för er att gå hem i kväll, småbytingar. I fån krypa tillsammans med våra pysslingar, och åt de gamla ska' vi nog reda plats. Så få vi se, om vi ha nå't att ge er till frukost i morgon! log Greta.

* * *

Snart sofvo både värdfolk och gäster i det af patronen föraktade torparhemmet, sofvo sött och lugnt.

Framåt morgonen stötte Johan sin hustru i sidan.

— Hur många limpor har du kvar utå' julabaket?

— Åtta stöcken!

— Ge de fyra åt de stackars mäniskorna, när de gå hem fram på da'n!

— Nej du, ja' har allt tänkt att ge dem de sex; vi få nog baka före dem!

— Gu' välsigne dej för dä' or'et, Greta! Du ä' möcke bätter än ja'! sa' Johan, i det han steg upp och tände i spiseln. — —

Men om det kalaset i Gummebo skrefs det, förstås, inte ett ord af skolmästarn till länstidningen.

En politisk debatt i Snufvebo.

Det får jag då till vår stora berömmelse framhålla, att vi landtgubbar äro hundingen så mycket mera bevandrade i den heliga skrift än i den sakramenskade politiken.

Och väl är det, ty om det än må vara så, att politiken för somliga jössar duger till att lefva på, så är det dock visst och sant, att han inte håller att dö på.

Vår skomakare, som, gunås, är den kunnigaste politikussen här i trakten, nedkallar himlens alla rysligaste straffdomar öfver den handtverkeriernas förgörare, som fann upp gummigaloscherna och dymedelst åstadkom ett onödigt skydd åt skor och pjäxor. Men för min ringa del skulle jag då hellre vilja vara med om att petitionera om ett hiskligt straff för det missfoster, som fann upp politiken, ty den har då inte åstadkommit annat än ett evigt elände här på jorden.

Eftersom vi nu emellertid ha honom midt ibland oss, få vi väl dras med honom så godt vi kunna.

Förr i världen hade vi inte på långt när så ondt af honom som nu för tiden. Då visste vi knappt af någon politik alls, utan fingo sköta oss i ro på våra hemman, lefva i frid, betala skatt, må väl, frukta Gud och gå i kyrkan.

Men nu är det ryss rasande. Politiken har blifvit så modern, att vi bli tvungna att en och annan gång komma tillsammans och prata dumheter, råka i gräl och slåss och

säga upp pengar hos hvarandra för politikens skull, annars komma bums en del Stockholmstidningar och kalla vår hemtrakt för en »dåsig och mörk bygd».

Och det vill man akta sig för.

Alltså togo ock vi ihop med politiken en dag uppe hos Johannes i Snufvebo.

* * *

Si, det var nämligen som så, att Johannes, eller kanske rättare sagdt hans hustru, hade fått en liten rar flickslänga i början af fastan, och som de inte förut haft några barn alls däruppe, beslöt Johannes i sin stolthet och sitt hjärtas stora förtjusning att dräpa till med ett öfverdådigt barnsöl.

De slaktade däruppe och bryggde och kokade barnsölsvin utaf sirup och brännvin, så att det stod härliga till, samt lagade dessutom till allehanda smått och godt.

— Där måtte bli ett hejdundrande kalas! sa' man öfver allt i roten, och alle man hoppades få vara med.

Men Johannes bjöd uteslutande äldre karlar, endast så kallade hårdvallsgubbar, sådana, som jag och andra samt våra fruntimmer.

— Ja' ger attan i att ta' dit en hop fåkunnig och vrång ungdom, för när prästen döpt, ätit sej mätter och gått sin väg, så ska' vi rätt tala lite' poletik, och du, som ska' vara pennavan (= skrifkunnig), kan gärna skrifva en stump i tidningen om'et! lät Johannes till mig.

— Tack! men be' skolmästaren skrifva i mitt ställe!

— Nej, det vet du väl, att han inte vill skrifva om annat än mesionsauktioner! svarade Johannes.

Och det hade han, gunås, rätt uti.

Nå, på bestämd dag gick barnsölet af stapeln uppe i Snufvebo, och det var minsann inte få storgubbar, som Johannes dragit tillsammans.

Pastorn var inte riktigt kry den aftonen, utan förkunnade, att han fått det där onda, som vi kalla »magkarakter», så han ville inte på sätt eller vis dricka utaf siraps-

vinet, som annars var bå' sött och starkt och fördenskull riktigt nyttigt för bröstet.

Det sa' vi honom också, men han bara grinade illa, stackarn, och skyllade på doktorn.

— Jaja, pröfve hvar och en sig själf! medgåfvo vi och drucko vin, så att det rann och glänste i mungiporna på oss, samt ömkade oss öfver pastorn, som inte fick vara med om skålarne.

Men döpte flickan åt Johannes det gjorde han då som en reel karl och på folkavis, rätt så häftig »magkarakter» han än hade, stackars präst.

Strax efter solnedgången gaf han sig i väg, se'n han hållit en liten oration för oss, och se'n blef där, gualof, liksom litet lättare i luften på gästabudet.

Ty hur det än är, så käns det alltid liksom litet tryckt, så länge en präst är nära.

* * *

Se'n dröjde det heller inte så värst länge, förr än vi druckit så pass, att vi voro mogna för politiken, och innan vi visste hur det kom sig, hade vi börjat angripa rösträtten.

Och vi hade inte debatterat mer än vid pass fem minuter eller så, förr än vi allesamman voro så inne i ämnet och talade med sådan styrka och med sådana lungor och tungor, att fruntimren skockade sig vid bortre spismuren och höllo för öronen. Så grymt regerade vi.

Ty vi hojtade allesamman på en gång, hvem som värst var, samt stampade och knytte näfvarne under nosen på hvarandra, så att det var en stor lust och glädje däråt. Och det skulle för visso varit en nyttig skola för vår riksdagsman, om han varit med på detta välsignade och storpolitiska barnsöl.

— Du följer väl med i krokarna, så att du kan skrifva reelt om'et! skrek Johannes till mig, som, skam till sägan-

des, satt med rusthållarns tös i knäet på soffan vid dörren och gaf attan i rösträtten, hvilken just inte tilltalar min gom.

— Jojomen! hojtade jag tillbaka.

Men sanningen att säga, var det platt omöjligt att få hum om hvad gubbarne anförde.

Så mycket begrep jag dock, att en del ville sänka strecket och att de, som sådant äskade, hotades med smörj på hemvägen af de andra,

Rätt hvad det var, kommo de allesamman i en hög ute på golfvet och politiserade så djädrigt, att de välte omkull vaggan med lillan.

Då blef den nyss kyrkotagna moran alldeles ifrån sig och skrek:

— I ska' väl inte disputera ihjäl dä' osköldiga barnet, edra gubbstofiler och vintrattar! Och var dä' inte dä' jag sa', att dä' skulle barka för skam i våld med hela kalaset, när du kokade ihop så mycket vin, Johannes!

Men, gudskelof, det hände inte lillan något ondt.

När vaggan välte, föll barnungen ner i kyrkovärdens galosch, hvilken stod där bredvid, och i den föll tösabiten lent och godt.

— Där ha' vi änglavakten! sa' orgelnisten.

— Jo jo, och tänk att den kan uppenbara sig, där di tala i politik! pep rusthållarmoran.

Men strax därpå var diskussionen åter i gång värre än förut, och om ett par minuter fingo några förhärdade män fatt i Magnus i Bråten, hvilken var den argaste motståndaren till rösträtten, och skulle häfva ut honom.

Men han fick hjälp, så att de fingo honom inte längre än i dörr-

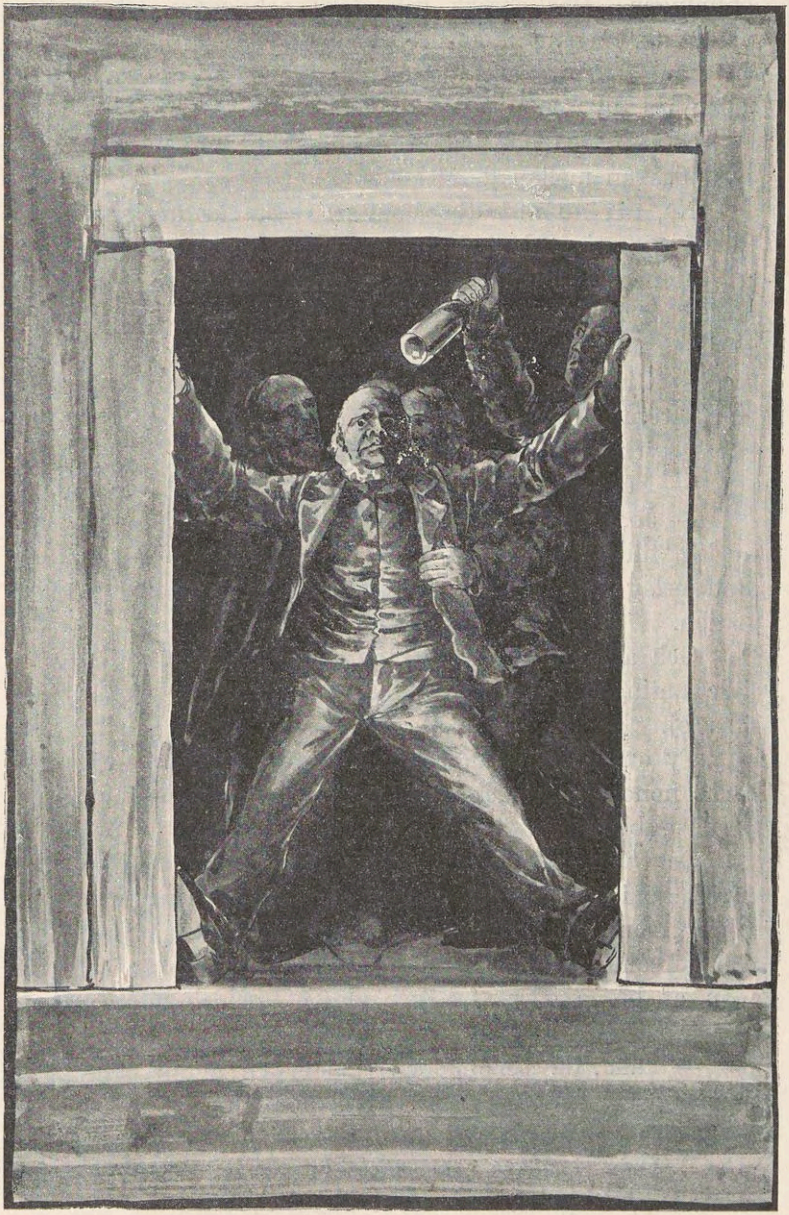

öppningen. Där skreks och döks och svors det en lång vändning, men ut fingo de inte Magnus.

— Skrif att rösträtten körde sig fast i gluggen! ropade Johannes till mig.

Strax därpå fick han rent i dörrgluggen genom att vifta med flaskan mellan de stridade.

Nå, när nu rösträttsfrågan på detta sätt afgjorts, skulle vi gifva oss i färd med andra spörsmål, det begrips.

Men den följande debatten mynnade bums ut i ett enhälligt förklenande af allt hvad riksdagsmän heter, besynnerligen af vår egen.

— Gick jag inte dag ut och dag in i fjorton dars tid och värfvade röster för honom för tre år se'n, den lurifaxen! skrek kyrkovärden.

— Nå, hvem hundingen bad dig om det?

— Jo, han lofvade mej mä' hand och mun ett statsanslag till utdikning af min mad. Men skam och inget statsanslag fick jag! röt kyrkovärden med en vådlig indignation.

Och allesamman höllo ihop och förklarade, att det kvittade antingen valkretsen skickade upp någon riksdagsman eller ej.

Ty om de rätt sände åstad en bra karl, så lurade herrarne honom snart och gjorde en rackelhane af honom, dundrade gubbarne.

Och följden af hela denna delvis mycket djuptänkta öfverläggning blef, att alla enades om att skrifva till den herren, som gjort »Farfadern», den där bysten i Stochholm, och anhålla, att han ville yxa till och gjuta en riksdagsman af brons eller af någon annan bra och billig materia åt vår valkrets.

— Jaha, dä' sekonderas! En sådan gubbe sätta vi in på bänken i kammaren, så räcker han bå' i vår och våra barns och barnbarns tid! lät Johannes.

— Och vi slippa sätta till tid med val och trassel och elände! sa' Magnus.

— Och få vi en så'n helgjuten representant, så blir dä' lögn att göra honom till socialist, ej heller lura de honom med några brorskålar! skrek rusthållaren.

— Men han kan ju inte votera! inföll organisten.

— Botera! Nej, det förstås, men så bedrar han heller ingen! utlät sig kyrkovärden.

* * *

Ni kan aldrig tro, hur maffiga vi voro åt vår geniala idé att beställa oss en riksdagsman af en riktig konstgjutare.

Vi drucko skålar för vår bronsgubbe och grinade och voro så förtjusta samt så uppfyllda af vin och satir, att det inte kan omtalas.

Och på den grund slutades debatten, som i början såg litet hemsk ut, i frid, glädje, sämja, och stor gamman.

Pojkaenfald och kvinnolist.

Folk må tala och skrifva aldrig så fagert eller aldrig så ilsket om den tjänande och arbetande klassens förtryck och vedermöda, så skulle det ändå vara underbart att få se den karl i synen, som kan klifva fram och visa oss en människa, hvilken lefver mera lugnt och bekymmerslöst, mera godt och gladt, än just den tjänande bonddrängen.

Himlen ska' veta att han icke försläpar sig i sitt arbete, och när det bestämda klockslaget kommer, går han och sätter sig till ett godt bord.

Han kan ge attan uti — och han gör det också samvetsgrant — hur'dan väderleken är och skörden blir. Sina reela och kraftiga mål ska' han ändå alltid ha i rätter tid, och sin stora lön också. Inga skatter, inga inteckningar eller andra onera trycka och fördystra honom. Det är husbonden, den stackarn, som får ligga och grubbla på tocket om nätterna, medan drängen sitter och håller gladt kärleksglam med pigan.

Jesses, en hjälpepräst, som kommit ut i socknen, har knappt större lön eller dyrbarare och finare helgdagskläder än nutidens bonddrängar, och han får knappt så kraftig kost som dessa. Och ändå har den arme prästen vakat och slitit ondt med gamla greker och romare och kyrkofäder hela sin ungdom igenom, samt åsamkat sig skulder, som skola följa honom till grafvens brädd, för att likväl när han omsider är fullbordad och vigd vid sitt ämbete, till en början få det knappt så bra som en vanlig dräng. Och så komma de likväl här och skrika och illfänas och röra upp himmel och jord, talandes om den kroppsarbetande klassens betryck och om den omänskliga husbonden, som drifver den stackars tjänaren att träla lifvet ur sig. Jo jo, minsann! Men himlen vare den hemansägaren nådig, som skulle försöka sig på att få sin dräng att göra ett så reelt dagsverke som vi gjorde förr i tiden, när jag och mina jämnåriga runno opp i världen. Jag skulle då åtminstone inte vilja vara i den karlens kläder. — — — — — — —

En tröst är det då, gualof, i allt det här skriket och eländet, att man aldrig hör den arbetande gossen själf jämra sig och klaga, utan han går där på åkern och hvisslar och tänker på sin lilla Lotta som grinar »i mogg» åt sin självgjorde målsman.

Dock, kläder och föda och litet lagom arbete till motion äro inte ensamma i stånd att bringa fullständig sällhet.

Det behöfves litet kärlekslycka därtill, och äfven i det fallet är det förunderligen väl beställdt för bonddrängen. —

Ack, han må vara hur djädrig som helst att se uppå, han må va' så linhårig och skefbent och snusig och fräknig som en människa kan vara, så har han ändå flera älskarinnor än den vådligaste kavallerioffícer. Vanligen har han en »riktigt bestämd» fästemö, och se'n en tre à fyra i reserv. Ja, gu' har han så, det är dagsens sanning.

Så han har inte ens kärlekskval att dra's med här i tiden.

Eljes hör man jämt ute i sällskapslifvet talas om den ödeläggelse, som landsens krigsmän åstadkomma i kvinnolägren. Men deras framgångar äro dock blott att räkna såsom ett intet mot bonddrängens fullständiga och jämna segrar på det fältet.

Jag tror därför stadigt och säkert, att våra unga samhällsförbättrare icke känna till huru våra tjänande bröder ha det, och hvad mig själf vidkommer, skall jag bums gå hän och städsla mig till nämndemannen i Fästampen eller kyrkovärden i Granåsen, så fort jag bara har tjänat ut hos den här förläggaren.

Hej, det skall bli en annan känsla att få sitta och hålla en liten trinder och rödlätt Stina om lifvet under kvällarna, än att hänga här och fåna öfver bordet med ett gammalt och magert pennskaft i näfven! — — —

Nu kan någon komma och säga, att sorger och vedervärdigheter kunna träffa äfven en bonddräng och att framtiden för honom stundom blifver törneströdd och mager och jämmerlig.

Visst det ja! Det har händt och det händer också ofta nog. Men då är det, ta' mig sjutton, drängens eget syndiga kött eller hans dumhet och rakt inte hvarken husbönder eller ställningar och förhållanden, som bringa honom uti eländet.

* * *

Stina på Klampen ville aldrig gå åt. Hon hade vänslats med hvarenda dräng i socknen under de fyra sista åren, men aldrig lyckats blifva »bestämd fästemö» åt en enda, utan hon hade ständigt gått och hört till reserven. Det var ingen som »extimerade» henne, se'n de lärt känna henne. Inte var hon just nå'n grannlåt att se på, och så snarsticken och ilsk och svartsjuk och djädrig på alla vis var hon, att pojkarna kallade henne »kattan» och liksom flydde henne.

Men så, serradö, fick hon i fjol somras för sig, att hon skulle bli riktig fästemö åt Karl Anders hos rusthållarens, hvilken egentligen inte hade någon annan synd än den, att han är så illmänskadt snål.

Nå, hon försökte på alla vis med pojken och hängde efter honom hvar enda helgdagskväll, men han stod emot rätt bra en långlig tid.

Då föresatte hon sig en gång, att hon kulle sätta alltihop på ett kort, och så tog hon till alla sina lönebesparingar och köpte fem alnar af det allra raraste kamgarnstyg och gaf det åt Karl Anders till en kostym.

Se'n var det, minsann, inte godt för honom att stå emot längre.

— Ja' ska' betala sömningalöna också! myste hon.

— Nä, nu ä' du då rent vådlig, Stina! sa' Karl Anders.

— Och här har du ett fint söndagsbla' på köpet, log Stina.

— Kors! men är du vettig, lilla vän?

— Ack, ja' ä' så rysligt gla' ve' dej', så ja' skulle ge' dej hela världen, om jag kunne, suckade hon.

— Nu ä' ja' då tvungen te' å' kössa dej rejelt för alla dessa saker, mente pojkastackarn och kysste henne det värsta han kunde.

— Och här har du en fin körkehatt!

— Nä, nu ä' du då fly förbanskad! Nu ska' då ingen annan än du bli mi' bestämda fästemö, jubilerade Kalle. Ty snålheten bedrog honom, förstås.

Se'n gick det en tid. Men ju längre det led, dess mera funderade Karl Anders på, hur han skulle komma ifrån Stina och ändå få behålla kläderna, ty hon kommenderade och kujonerade honom hiskligt och ville aldrig låta honom vara i lag med den andra ungdomen.

Till sist grunnade han ut, att han skulle ge sig på arbete långt åt ett annat håll, mens han slet upp kläderna, och så tog han ingen tjänst för följande året.

Så ställde ungdomen till ett dansgille en lördagskväll strax före flyttningstiden, som vanligt är, så att alla, som skulle flytta, fingo ta' afsked af dem, som blefvo kvar.

Karl Anders smög sig också till gillet, Stina ovetande, och han var, förstås, uppsträckt i de nya kläderna och hatten.

Och ungdomen dansade och hojtade, trallade och hade roligt borta hos torparen i Bommen.

Fram på natten, när det var som allra trefligast, och Karl Anders rent af hade glömt Stina för en annan liten tös, kom torparen fram och hviskade till honom, att det var någon där utanför, som ville tala vid honom.

Karl Anders sprang ut på gården, och där stod Stina, min själ, lifslefvande och ilsk som ett bi.

— Jaså, är det på dä' viset du hushållar med en fästemö, att du ränner ifrå' henne om nätterna! Ge hit hatten! skrek hon.

Nu hade Karl Anders fått sig ett par supar i pälsen, så han var just inte ledsen, utan han dängde hatten i skallen på henne och sa' henne samtidigt några sanningsord.

— Ja vars, ta' du igen hatten, du ditt långa förbaskade etterbo och ryk och ränn se'n så långt vägen räcker! sa' Karl Anders.

Men se'n kom han just riktigt illa ut.

— Jaså, ä' dä' så'n kärlek du talar, så ta' å' dej trö-jan på eviga fläcken, din snålhane! hväste Stina.

Det regnade och blåste alldeles fasligt den natten och kallt var det också, men hon hade intet förbarmande med

gossen, utan hon slet af honom kavajen och lät honom stå där i skjortärmarne och hacka tänder.

Ingen kan undra på, att han började finna det kusligt.

— Hit mä' söndasblaet och rosetten! Ja' har själf köpt'et för mina egna pengar! röt hon och nappade äfven den härligheten ifrån honom.

— Kan du inte nu gå åt ditt håll, ditt otäcka troll! invände Karl Anders.

— Sa' du troll? Hit mä' västen, å dä' lite' fortare än vanligt. Ja' ska' ge dej för troll, ja'!

Om en stund stod Karl Anders barhufvad, utan väst och tröja och söndagsblad och frös och skalf ute i den kalla höstnatten.

— Se så, kräng nu å' dej böxera mä', så ska du slippa trollet. — Böxera ä' mina, dä' vet du. Se'n så kan du gå in och svänga dej hos din nya fästemö. Då ä' du just passelig åt henne! flinade Stina och såg riktigt genomdjädrig ut.

Det halp inte Karl Anders, att han tiggde och grät och bad att åtminstone få låna pantalongerna till da'n därpå.

— Kräng bara af dig dem! skrek hon och ryckte och slet i den arma stackarn, tills han omsider stod där mer än halfnaken i natten.

Då knallade hon omsider i väg med sitt klädesbylte, medan regnet strömmade ner öfver den nakota ynglingen.

Han uthärdade inte längre.

Att gå in i lekstugan sådan han nu var, det stod inte till för honom. Det fanns bara en utväg till räddning tyckte han, och så sprang han i fatt Stina.

— Låt mig få ta på mig kostymen igen, så ska' jag följa dej hem! ropade han efter henne.

Hon gaf med sig förstås, ty det var dit hon ville ha det, och klädde på'n och tog honom med sig hem och vaktade honom granneliga till dagen därpå.

Så fort det var dager tog hon honom med sig till prästen.

FERNANDE
96

Han försökte väl bjäbba emot, men då hotade hon med att släppa ut honom naken på vägen midt ibland kyrkofolket, och då var han dum nog att ge vika och gå med.

* * *

Nu sitta de bägge i en hyrd kammare borta i Ågården.

Det är knappt med mjölken till gröten om kvällarne för dem. De ha inte så godt nu som när de tjänade, och den stackars Karl Anders får mera ovett än fläsk till sina potäter.

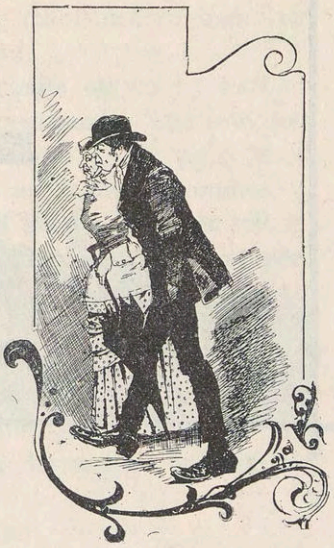

Men inte rår arbetsgifvarne för det; utan det är väl snarare, tänker jag, kvinnans begärelse och mannens dumhet, som bragt dem i denna otrefliga situation. — — —

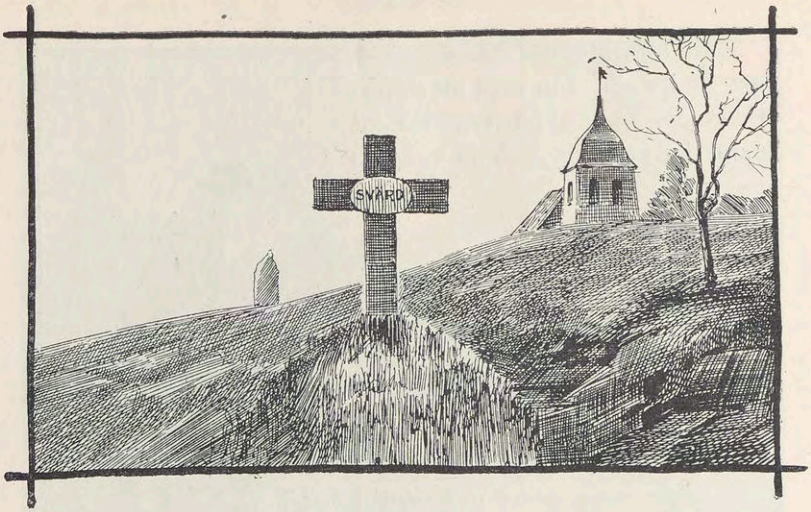

Rekrytering.

För inte så länge sedan hade vi en ganska både brydsam och rolig aftonstund.

Det var nämligen som så, att vår gamle knekt dött och gått till det land, »där gamle Svärd» — för att begagna en viss regementspastors ord — »för evigt skulle undslippa denna syndfulla jordens vapenskrammel, trumhvirflar, skallande horntutning, trängvagnars rasslande ljud, larmslagens sömnstörande dån, vakttjänstgöringens vaksamma och maktpåliggande kall, barackatmosferens tjocka, förpestade luft, benbrytande klättringar i fästningar och vallgropar, pontonvagnars med därtill hörande materiels framsläpande å backiga och oländiga vägar, ångkokapparaternas matluktande imma samt afståndsbedömningens och målskjutningens ögonfrestande göromål, för att i stället under änglars förgaddringsslag inrycka till ett evigt möte, där inga kaptener ryta och inga arga löjtnanter svära».

Ja, Svärd var döder och regementspastorn hade vid hans graf sagt ofvanstående fridsord.

Nu skulle vi rotehållare alltså skaffa oss en ny karl till numret, hvilket ingalunda är så besattandes lätt som folk kanske tror. Är det något till hufvud på en pojk, så är det nästan omöjligt att få honom att taga ett nummer, ty han fruktar att blifva uttagen till korpral och det vill nu ingen bli. Dessa få nämligen ligga på skolor samt göra långa beväringsmöten och kommenderingar, hvilket just inte inbringar dem något i vår tid, då guld eljest rent af dråsar ner öfver kroppsarbetaren.

— Nej — sägs det — ingen har det bättre nu för tiden än en soldat, som är så dum, att han inte duger te korpral för han har ju sitt torp eller sin dryga lega bara för att göra det korta regementsmötet!

Och detta är nog sant i alla fall.

Därför låg det nu makt uppå, att vi rotehållare fingo fatt i någon dumstock, ty vi ville inte ha någon, som kunde bli korpral och fattig, så att vi framdeles skulle behöfva bistå honom. Nej, man har nog hundingen många onera ändå. Och med en dumbom kunde man ju dessutom ha utsikt att kunna uppgöra ett litet sidokontrakt, så att man finge honom att taga någon tiokrona mindre än lagen bjuder.

Omsider upptäckte vi en, såsom vi tyckte, lagom dum pojk och skulle kontraktera med honom.

Men den sabla gynnaren var i alla fall inte enfaldigare än att han begrep att preja oss in på märg och ben, och det såg i början mörkt ut för oss att få något sidokontrakt till stånd. Vi prutade och han stretade, så att det blef ett grufligt dundrande och svärjande och ett vådligt kakalorum uppe hos Jonas i Fageräng, där denna viktiga händelse tilldrog sig.

Till sist, när vi länge dividerat och gormat, blef Jonas ryssrasande och stampade till i golfvet, så att träskon sprack midt i tu för honom.

— Vet du då ingen lefvande hut, du pojkavalp? Ska' du vilja flå oss, din stockfiol, och ska' du inte ta' i betraktande, att lärdomen, som du får på slätten, ä' värd tie gånger mer än legan. Ta' du etthunratjugefem, annars få vi se oss om efter en annan! röt Jonas och dängde träskobitarne i spisen.

— Nähä, inte en styfver under hunra banko. Dä må f—n gå på slätten och äta ovett och kanske få stryk på köpet för mindre än hundra banko! sa' pojken.

— Äta ovett! Tänker du då inte ett dugg på att du får äta ärter också, så tjocka att du skulle kunna skyffla dom i dej mä' en hötjuga. Tänker du inte på dä, du utsvultne och backstugufödde spoling? Vattnas dä' inte i munnen på dej nu! Jo du, vi och kongl. maj:t bjuda dej på tre veckors kalas och betalning till. Si så, ta' nu etthunratjugfem. Hit mä' labben!

— Nähä, om ni vell predika allri' så djädrigt, släpper ja' inte efter ett runstöcke. Hunra banko ska' ja' ha; annars ger ja' numret attan! murrade pojken och grep sin hätta liksom för att gå sin väg.

— Äss vi skulle mjuka opp sinnet på honom mä' något föga smörj! hviskade Jonas och skelade bort åt vrån, där hans kyrkokäppar stodo.

Vi tittade på hvarandra, och Gu' vet, om vi inte gått med på förslaget, ty vi tyckte, att pojken var hård och i stort behof af förbättring.

Men just som det började rycka i armarna på oss, och käpparne vinkade, kom minsan käringen in med kaffebrickan. Tösen trippade efter bärande ett fat med bullar så stora som Uppsala högar och skorpor, hvilka mera liknade landgångarne till stora oceanångare än goda Guds gåfvor.

Kaffeaffären lugnade oss emellertid och gjorde våra sinnen blidare. Vi doppade och mumsade och stönade, befunno oss väl och lofprisade bå' Jonas och hans hustru.

När Kalle Karlsson, som är en dängare att kunna dricka skållhett kaffe fort, ty han glufsar i sig det som om han

vore förtent i halsen, slutat med påtåren, torkade han sig om munnen med tröjärmen samt grep en tidning, som låg på »skeffangeren» för att titta i henne, mens vi slutade vår drickning.

Han hade emellertid inte läst långt, förrän han stampade till i golfvet och svor en lång och syndig repris.

— Hva' nu då? Har stutapriset gått ner? sporde vi.

— Nä'! Men tösst ett grand, gubbar, så ska' ni få höra hvad värre är.

Och så harklade Kalle och las om de stora rustningarna i Norge.

Ju längre han kom i texten, dess mer rynkade vi ögonbrynen och beto hop tänderna. När jag tittade på de andra rotehållarne, såg jag hur ögonen gnistrade och näsborrarna vidgades på dem.

De sågo ut precis som karlar se ut, när de tänka att slåss.

Jonas satt stilla som en målad bock på stolen, blek som ett lik och glodde på sin bössa, hvilken hängde på väggen.

Ja, jag observerade att vi voro arga som bålgetingar allesammans, och Kalle darrade på målet, så att han knappt kunde läsa.

Men allra underligast var det att se pojken, som vi skulle städja till soldat.

Han hade rest sig upp och stod midt på golfvet och tycktes svälja hvarteviga ord, som Kalle las. V'oro vi bleka så var han däremot röd i synen som en pion, och bröstet hof sig och arbetade på'n, som om han kappsprungit. Han såg inte alls dum ut i det ögonblicket. Hans ögon glänste och tindrade som ett par ljus.

Flickan, som satt med det plundrade kakfatet i skötet, kunde inte vända sina blickar ifrå' honom.

— Håller dä' streck hvad ni läst? flåsade pojken, när Kalle lagt ifrån sig bladet, och vi andra af pur förtrytelse inte kunde komma fram med ett enda ord.

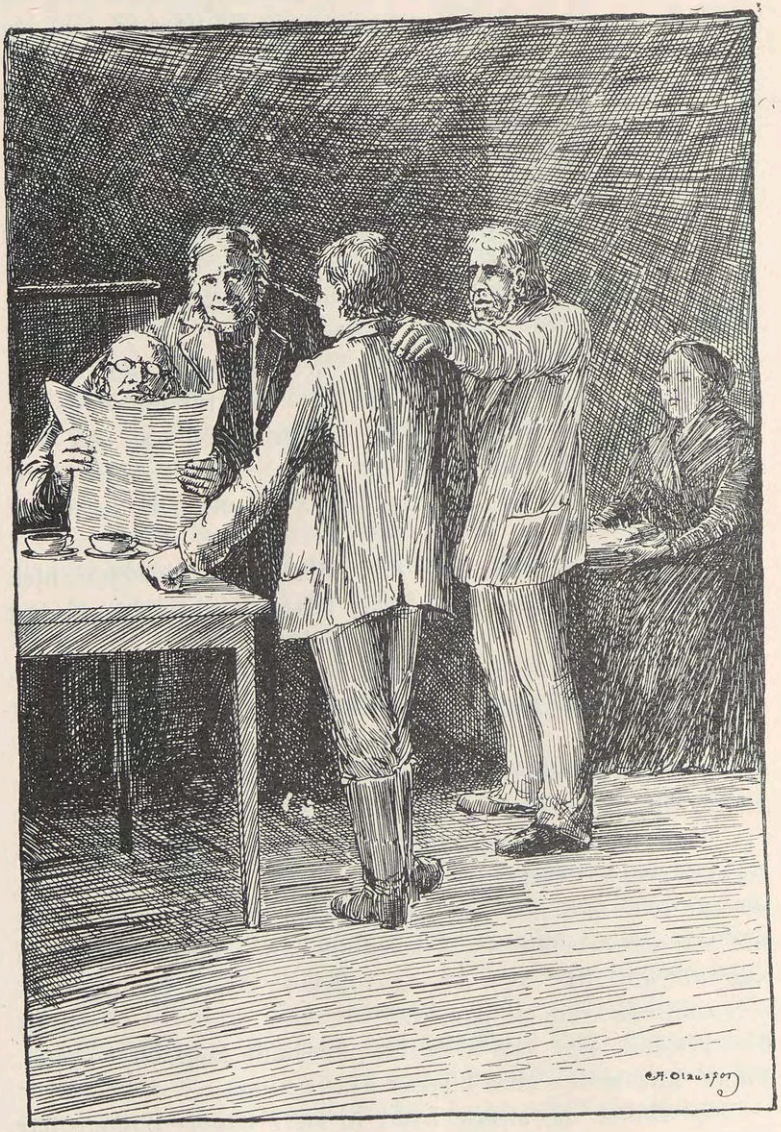
E.H. Olausson

— Visst är det sant! röt Kalle och dängde näfven i bordet. Och nu är ja' galen öfver, att jag inte är tjugo år yngre.

— Då tar jag numret och tjänar för roten för hunra kronor, för nu har ja' fått lust för knektaväsendet! Skrif sidokontraktet tvärt! skrek pojken.

Jag vet inte hvad som tog åt oss i det ögonblicket. Men vi stego upp allesammans på en gång och togo till att krama och klappa och välsigna pojken.

— Nä hä, du! Är dä' sånt gry i dej, så ska du, min själ, ha' hunrasjuttifem! Eller ska' vi inte ge honom det, gubbar! sa' Kalle.

— Nej, han ska' ta' mej den dålie ha' tvåhunra och sex par strumpor, om ja' rätt ska' lägga skillna'n själf! lät Jonas och torkade bort nåt' vått ur ögonnästet.

— Dä' gå vi med på, för om en pojk tittar på det viset, när det gäller, så är han pengar värd, om han annars inte är så förhärdadt kvecker! utbrusto vi öfriga rotehållare.

Och så kladdade vi ihop kontraktet.

När det var gjordt, knäppte Jonas ihop händerna och sa':

— Gu'alof, att dä' än finnes oförfalskade pojkar kvar i dä gamla Sverget!

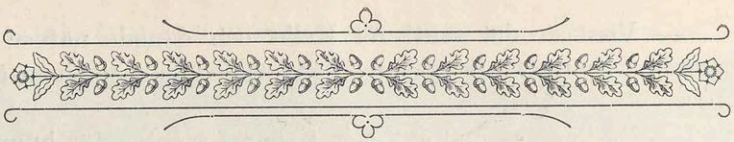

Hvad orätt fås med sorg förgås.

— Johannes i Hökensås är allt en konstig kropp och en karl för sig själf. Gu' vet hvar han kom ifrån eller hur han vändt sig förr i världen. Men nå't konstigt är det i alla fall med honom! plägade det sägas om ägaren till det aflägset i socknen belägna men bördiga Hökensås.

För många år se'n hade Johannes kommit ditflyttande, sedan han ropat in stället å exekutiv auktion inne på kansliet.

Han slog sig inte just mycket i slang med folk, och ingen sökte egentligen honom heller, ty Johannes var karg och morsk och fåordig och liksom flydde alla människor.

Men var han någon gång tvungen att vara tillsammans med folk, så hade han inte svårt för att snäsa och bita omkring sig, så att man sa' då inte mer än man väl behöfde till honom.

När han bott i Hökensås ett par år, gifte han sig med en stackars beskedlig änka, som hade en dotter från förra giftet.

Hur de lefde tillsammans, visste man just inte, men det troddes allmänt, att både hustrun och flickan inte hade det för trefligt.

Det gick dock år efter år, och sent omsider fick man reda på, att det inte stod så rätt till med åtkomsten af de penningar, för hvilka Johannes köpt sitt hemman.

Det kom nämligen en dag en knalle ut i socknen och sålde sitt kram i stugorna, och när han varit uppe i Hökensås, svor han se'n och bedyrade på hvart enda ställe han kom, att Johannes bestämdt vore samma person, som varit tillsammans med Magnusson i Fritsla, då denne blef af med åtta tusen riksdaler på en marknad, utan att han se'n ens fick se röken efter pengarna.

— Jaja — sa' folket — dä' kan en allt hålla troligt, för nå'n riktig välsignelse hvilar då inte öfver Hökensås nu för tiden!

Och efter den betan flydde man Johannes än mer.

Han hade svårt för att få tjänstefolk, och skulle han ha »hjälpe», fick han betala mer än någon annan, så det tärde och gnagde dagligen på hans medel på alla sätt och vis.

Hade inte hans styfdotter varit en så snäll och rar flicka, som hon var, hade han säkert aldrig kunnat, för sitt dåliga ryktes och sitt vilda illvetts skull, ha någon dräng.

Men nu var det så lyckligt för honom, att Anders Bom tjänade kvar där år efter år, bara för det han tyckte om tösen.

Och denna å sin sida bedyrade, när Anders menade på, att han ville flytta, att hon skulle gå på hufvudet i gölen samma dag, han droge sin kos.

Emellertid började det gå allt mer och mer bakut för Johannes.

Det var som förgjordt för honom. Jämt och samt miste han kreatur, och ständigt fick han dålig äring. Var det torrt på våren och försommaren, så att jorden rent af liksom skrek efter regn tills det kom ett åskväder, så var det nästan säkert, att åskbyn rusade öfver ägorna på Hökensås utan att släppa ner en droppe vatten, förrän den kom en half fjärdingsväg bortom Johannes' åkrar, för så vidt den inte hade hagel med sig, ty i så fall hände det mångfaldiga gånger, att de svarta molnen stannade en vändning öfver Hökensås och laddade ur sig sitt fruktansvärda innehåll och förhärjade hans säd.

Det hvilade, som folket sa', ingen välsignelse öfver Hökensås.

Johannes fick lof att inteckna gång på gång, men pengarna gingo som de kommo, Gu' vet hvart.

— Jag tror, sa' Anders ibland, att om husbonden rätt nitade fast sedlarna med fyrtumsspik vid väggarna, så gingo de ändå sin kos.

Omsider började Anders förstå, att det inte gärna kunde hålla ihop länge till för Johannes, och han hörde sig därför om efter ett torp eller ett litet arrende samt sa' en dag till Johannes, att han tänkt flytta den följande 24 april och att han hade för afsikt att gifta sig.

— Hvem ska' du gifta dej mä'?

— Med Kristin, eran styfdotter. Vi ä' öfverens om det! svarade Anders frimodigt.

Men då blef det lif i Johannes på Hökensås. Det var rätt så när, att han nappat ner bössan och skjutit på drängstackarn, ty Johannes hade naturligtvis Kristins fädernearf inne med sig, och han ville, förstås, inte ut med pengarna.

— Kommer du fram med sån't en gång till, så klipper ja' bå' flickan och dej, om det rätt ska' ske, när I sofva! hotade han och såg så hemsk ut, att Anders blef nästan rädd, fast han annars inte är så buskablyg.

— Vi få hålla ut en tid till. Herren hjälper oss allt till sist! sa' Kristin efteråt till Anders.

* * *

Nå, påföljande pingstafton hade Kristin och Anders på kvällen gått ut och satt sig bakom den stora eken, som står i bolet vid Hökensås, en bit från ladugården.

De öfverlade, huru de skulle vända sig, och huru de skulle reglera sin framtid, ty de förstodo grant, att det snart skulle vara slut både med Johannes och hennes fädernearf.

Rätt som de sutto i sina funderingar, tyckte de, att det var, som om någon gått i ladugårdsdörren, och när de

lyddes och tittade, fingo de se Johannes smyga fram på gatan mellan förhuset och byggningen.

— Han ä' ute och spionerar efter oss. Vi ska' gå en bit längre bort! sa' Anders och gick med Kristin i skuggan af några hasselbuskar, som stodo ett stycke därifrån.

De hade emellertid icke suttit länge, förrän de fingo höra liksom ett smattrande regn, och när de sågo upp, brann det i ladugårdens alla fyra hörn.

Det var ingenting att göra åt den saken, utan hela längan lades i aska, och det var med knapp nöd man kunde rädda boningshuset.

Det kom, förstås, en hop nyfiket folk om pingstdagen upp till Hökensås, och när man började undra öfver hur elden kommit ut, kände Johannes, att Anders såg så konstigt på honom.

Han tyckte precis, att det stod att läsa i drängens ögon:

— Dä' har husbonden själf tändt på!

När de nyfikna sedan gått sin väg och Hökensåsfolket satt där i sorg och bedröfvelse inne i stugan, tog Johannes på sig en gudsnådig min och till och med grät.

— Du har tjänt mig troget, Anders, sa' han, du ska' få halfåttingen i Möcklamo, för efter detta kan ja' inte bruka honom tesammans med gården. Du kan reparera upp huset ett grand och flytta dit med Kristin, så snart du vill och ta det, uppsådt som det är.

— Vi kan rätt skrifva't tvärt, så får du fasta på't nu vid sommartinget! tillade han.

Så skedde också, och vid midsommartiden flyttade Kristin och Anders in i det lilla stället.

De visste nog, hur elden kommit ut i ladugården, men inte ville de bli några angifvare eller ställa till elände, och intet vidare förhör blef där heller om saken.

Strax efter eldsvådan tog emellertid Johannes till att dricka omåttligt. Han kunde aldrig sofva en blund om nätterna, utom då han var full, och för hvar vecka som gick, blef han allt värre och värre och allt mera virrig i hufvudet.

GERNANDT
G.E.

Det uppdagades snart, att han försäkrat sin ladugård i två bolag, och i stället för att han hoppats få en dubbel ersättning att reglera sina affärer med, blef där process utaf, och slutet blef det, att han enligt reglementena icke fick ut ett öre i brandskadeersättning. Och det knäckte honom alldeles.

Den 14 mars följande år fick han gå från gård och grund och söka en fristad för hustrun och sig i Möcklamo hos Anders och Kristin.

För dem blef han hela våren en vådlig tynga, och med deras nattro vardt det klent beställdt.

Det myckna supandet under det sista året och ångesten och samvetskvalen hade nämligen alldeles förvridit hufvudet på den gamle syndaren.

Allra värst var han om nätterna, då han låg och vändades och skrek som en riktig galning, så att man kunde bli mörkrädd för mindre.

— Rör inte mina åtta tusen, ja' har gömt dem i stengärdsgårn, så knallen hittar dom aldrig, och ja' visar ingen stället, om I bösten mina lemmar så små som gryn! Tjugofem famnar från östra renen — fjärde stenen nerifrån — ligg I tills jag förlossar er en mörk advendtsnatt, när det passar. — — Fotogen och halm det brinner bra; säj ingenting, Anners lille, men brinner gör det och pengar blir dä'! Usch, röken kväfver me'! — ja' kan inte andas! Ta' hit brännvinskruset!

På det viset låg han och fantiserade och skrek och slog omkring sig i sängen hela våren igenom, och Anders undrade jämt och samt, hur det skulle sluta.

Veckan före pingst blef han liksom litet vettigare och lugnare, så att han kunde gå ut och till och med biträda lite grand vid arbetet.

Men han sa' aldrig ett ord till någon människa.

Själfva pingstaftonen hjälpte han Anders att svedja vidjor till en gärdesgård, som de satte upp borta i hagmarken, och hela förmiddagen höllo de på med den saken.

— Nu gå vi rätt hem och få oss lite middag, så få vi göra't färdigt i afton! sa' Anders och torkade svetten af pannan.

— Gack du, ja' ä' inte hungrig, utan stannar och ser efter elden! svarade Johannes.

— Ja, som I vill! Ja' ska' ta' hit lite mat till er! mente Anders och gaf sig i väg.

När han om en timme återvände till arbetsstället, kände han redan på afstånd en svår lukt af brändt kläde, och när han kom fram, låg Johannes där halfbränd och död.

Gubben hade fallit framstupa i den eld, vid hvilken han svedde vidjorna.

— Han tänkte komma sig upp genom eld, men i stället blef han själf förhärjad af den. Ja, ja, det står ju också, att de ogudaktiga skola af eld förtärda varda, mumlade Anders i förfäran, under det han rullade bort den döde ur den heta askan.

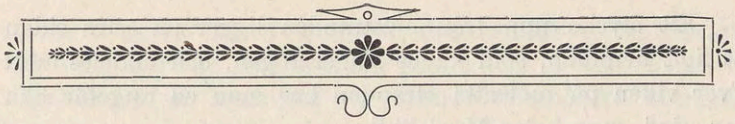

Bönhörd.

Viken var icke så synnerligt bred, men hon sades vara djup och skar långt in i bygden, så att när man rodde ut på sjön och tittade åt det hållet, var man böjd att anse henne för en bra stor älf, som mynnade ut i insjön.

Men hon var bara en vik. Dock var hon en duktig sådan och hon skilde också två socknar åt. Ja, Gu' vet, om hon inte till och med äfven utgör en häradsgräns.

Men därmed må nu vara huru det vill och kan, säkert är emellertid, att hon inte har något särdeles godt rykte om sig.

Folk har i alla tider haft lätt för att drunkna i den viken, och det säges af de gamle i socknen, att sjötrollet håller till där.

Nutidsfolket tror inte på den saken, det förstås, men de kunna dock icke förneka, att ju icke en hel hop människor kommit om lifvet i denna vik, rätt så smal hon är. Det kunna det inte disputera bort, ty det står ju i kyrkoböckerna.

Är det mörkt, aktar man sig därför gärna för att vanka öfver henne vare sig roende eller på is, om det är vintertid.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ett stycke upp från sjöstranden ligger på östra sidan ett litet hemman, som kallas Fågelsången, och alldeles midt öfver viken på motsatta stranden har man en ungefär lika stor gård, som heter Ugglekull.

Det är väl inte mera än ett par bösshåll mellan ställena fågelvägen öfver, och vill man anstränga sina skrikverktyg, kan man då godt från förstugutrappan på ena gården prata med folket midt emot.

Men det hade inte händt på mången god dag, ty gårdsboarna hade inte på öfver 20 års tid haft något hopahang, utan det såg mera ut som om de hatat och afskytt hvarandra. Till den grad undveko de all ömsesidig beröring.

De, som kände till paschasorna i orten, kunde nog också tala om, hvarför de inte sökte hvarandras sällskap, men det fanns ingen, som hade ett ondt ord att säga om någondera parten, ty det bodde ett reelt och bra folk både i Fågelsången och Ugglekull.

Men det var, sades det, på det viset, att för en tjugo år se'n eller så hade Erik i Ugglekull och Sven i Fågelsången, som på den tiden voro unga och goda bussar, samtidigt skolat öfvertaga hemmanen efter sina föräldrar och förty på en gång börjat se sig om efter hvar sin hustru.

Och när det så kom allt omkring, hade de, minsann, råkat att tycka om samma flicka, nämligen Stina i Paradiset.

Erik hade varit bekant med henne litet längre än Sven, och honom tyckte hon mest om och han fick hennes löfte också. Så de voro öfverens och säkra om att tillsammans bli husbondefolk i Ugglekull.

Men Jonas i Paradiset, far hennes, var en af de där gamla tjurviggarne, som ingen människa kan få bukt med, och han fick plötsligt i sitt hufvud, att Stina ovillkorligen skulle till Fågelsången.

Och därvid blef det.

— Dä' ä' omöjligt, ja' kommer där aldrig, för ja' hör te' Erik! grät Stina och var alldeles förtviflad.

— Nej, du hörer mej till och ja' sätter dej där ja' vill! dömde Jonas och dref igenom, att Sven fick henne, ty Fågelsången är kantänka ett åttondedels mantal större än Ugglekull, och det var det gubben höll på.

* * *

Ifrån den stunden tröt allt umgänge mellan gårdarne, och strax efteråt gifte sig Erik med den första flicka han fick fatt uti, ty han behöfde, förstås en husmor på hemmanet.

Men aldrig såg han efter den betan glad ut, och inte Stina heller.

Bägge två plågades och vändades, när de någon gång fingo syn på hvarandra öfver viken.

Nå, tiden skred emellertid och gick sin gilla gång, och omsider började en liten pojkspoling tulta omkring på Fågelsångsstranden.

Folk som kommo dit och fingo

se bytingen, tyckte att han var ovanligt lik Erik midt emot. När de sa' något i den vägen, blef Stina alltid röd som en pion samt ställde till ett annat tal.

Men säkert är att Erik i Ugglekull aldrig nånsin kunde låta bli att titta öfver till gårdsplanen i Fågelsången, sedan pojken började uppenbara sig där. Och hela söndagsaftnar om sommartiden kunde han ligga bakom en buske å sin strand och med ögonen följa barnet, som lekte och tumlade om på den andra. Han brydde sig knappt hälften så mycket om sin egen lilla flicka, fastän hon inte heller var just så illavuren.

Tiden gick och barnen växte. Alltjämt fortforo de båda gårdarnes folk att lefva främmande för hvarandra, men det spordes allt ändå i grannhället, att Fågelsångspojken drog Eriks tankar och ögon öfver viken på ett förunderligt sätt.

Och då log folket och runkade menande med sina hufvuden, men man sa' ingenting.

* * *

Så hände det en gång, strax efter islossningen ett år, att den unge i Fågelsången, som var en rapp och våghalsig pojk, den där inte trodde så särdeles starkt på de gamla sagorna om vikens bedräglighet, gaf sig ut en kväll på ljustring mellan gårdarne, då gäddorna gått upp för att leka.

Hur han vände sig, slant ljustret vid ett tillfälle plötsligt för honom så illa, att han själf for på hufvudet ner i viken och båten vikade därvid till, så att blosset äfven kom i vattnet och slocknade.

Erik hade efter vanligheten från sin strand följt den unges förehafvande, och det dröjde heller inte många sekunder efter olyckshändelsen, förrän denne sköt ut sin ekstock och ilade mot den plats, där den unge arbetade för sitt lif invid vassbänken.

Erik hörde nog något så när hvar kampen stod, men

det var mörkt och svårt att få fatt i den drunknande, så det var med nöd han fick honom upp med lifvet.

Detta lyckades emellertid, och han bar sedan in honom i sin gård och ägnade honom en vård, som om det varit — hans eget barn. Och häri understöddes han äfven af sin dotter.

När det sedan spordes, att Erik i Ugglekull dragit Johan i Fågelsången ur viken, sa' folket:

— Jaha, det var ingen närmre till det än han.

Men ifrån den betan hände det inte så sällan, att Johan satte öfver vattnet och slank hän till Ugglekull om kvällarne.

Erik blef så nyter som en morgonmjölk i synen, när pojken kom, och mor i Fågelsången hade ingenting emot visiterna, ty hon trodde, att det var Erik, som drog honom dit.

Men en vacker dag slog det ned som en blixt i de båda hemmen, att Johan och Ugglekullsflickan älskade hvarandra.

Sven och Eriks hustru hade ingenting emot det, utan togo saken lugnt; men Stina och Erik blefvo liksom stela af förskräckelse. De försökte nog allt hvad de förmådde, att skilja dem åt, men det såg ut som kärleken mellan de unga blott tilltagit i styrka i proportion efter de hinder, som restes upp mot densamma.

De stackars barnen kunde inte begripa hvad som i en hast kommit på, emedan den enes far och den andres mor blefvo ifrån sig, när de talade med dem om sina känslor.

Erik vardt gråhårig på mindre än tre veckor och Stina i Fågelsången blef som en hamn.

— Nu hade de minsann fått att ryckas med, stackars människor. Den ena ledsamheten ä' inte lik den andra, och hva' ska de nu ta' sej till! menade de af grannfolket, som kände till Eriks och Stinas ungdomshistora.

Det gick emellertid inte att få de unga att glömma hvarandra. Det var ju så nära tvärs öfver viken, bara

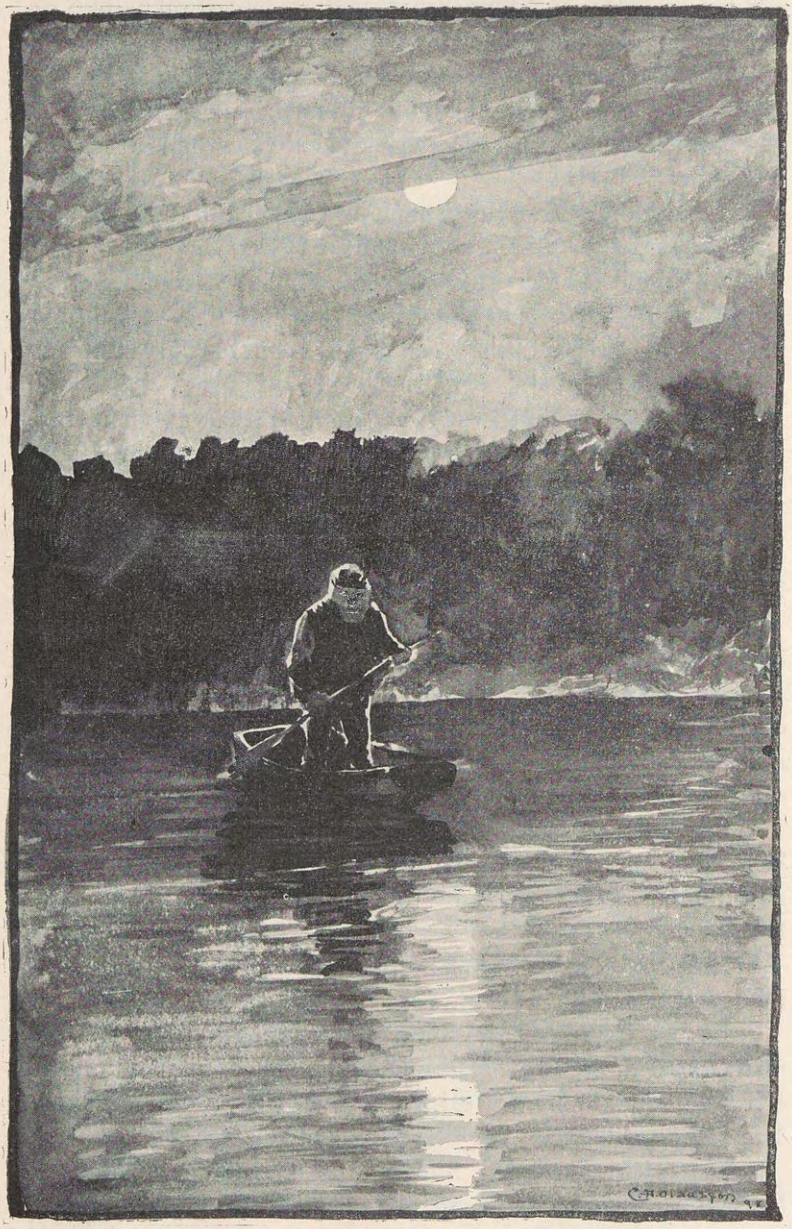

några årtag på sommaren och endast ett par språng öfver isen om vintern.

Hvarken Erik eller Stina hade någonsin nattro. Ingen af dem hade likväl hjärta eller mod att säga barnen, hur det egentligen hängde ihop, utan att hvar och en af dem hoppades, att Herren skulle komma emellan och hjälpa till, så att de skulle slippa säga dem, att de voro halfsyskon.

Och det gjorde Han också till sist.

Vårfrudagsafton på kvällen visste Stina, att hennes son hoppat öfver viken på isflakarne och begifvit sig till Ugglekull. Det hade blåst sydligt ett par dar, och viken rensade sig som man säger. Men för en vig pojke var det då inte så särdeles konstigt att kryssa sig öfver på isbitarne, som skockade sig i den smala rännan.

Stina låg om natten och suckade och bad, att intet ondt måtte hända den käre pojken, och att Herren måtte hjälpa honom att bära den hjärtesorg, som en gång rätt snart skulle komma öfver honom, ty innan våren hade hon föresatt sig att säga honom sanningen.

Just som hon låg som djupast försänkt i sin suckan, fick hon höra ett par häftiga rop utifrån, och efter hon tyckte sig känna igen Johans mål, rusade hon ut i natten och ner mot stranden.

Jo, det var han, som gått ner sig på återvägen.

Erik pulsade som en vansinnig mellan isstyckena i sin lilla eka för att få fatt i honom, men ingenstädes stod han att finna; han hade gått ned i det mörka djupet och allt arbete var fåfängt.

Till sist kom Erik i land hos Stina, hvit som ett lakan i ansiktet.

— Herren har skilt dem åt! sa' han och skalf på målet.

— Ja, ja, men hvem kunde tro att han skulle bönhöra på ett så förskräckligt sätt!

— Kan tyckas så. Men hvad han gör, är i alla fall bäst! tröstade Erik och återförde den förkrossade modern till stugan.

Patron Snuselin och jag på äfventyr.

I.

På den stolta plats, där jag bor, ha vi en ganska reputerlig och dråplig handelspatron, som heter Snuselin. Han och jag äro stundtals de bästa bussar i världen, men rätt hvad det är blifva vi dödsfiender, hvadan vår vänskap kan sägas vara så där tämligen obeständig, alldeles som flickornas kärlek.

När jag skrifver det här, äro vi osams igen.

Nu är det så, att patron Snuselins hustru är tämligen sträng af sig, så att karlastackarn har just inte alltid så roligt i hemmet. Det är en sak, som jag måste erkänna, rätt så stora ovänner vi äro.

Han behöfver alltså en smula muntration ibland, och det må ingen förtänka honom. Men det är inte alltid en ren och oskyldig glädje han jäktar efter, och det är på grund däraf, som vi stundom råka i ovänskap. Och eftersom synden ju alltid straffar sig själf, går det ock Snuselin ibland rasande illa, när han försöker sig på sina syndiga nöjen och tager sig för att lura hustru sin och föra henne bakom ljuset.

En dag kom han emot mig på gatan, log och sa':

— Vill du följa med på en liten tripp neråt Lungemosa socken i moron? Det är grant väder och lätt väglag och så ta' vi en treflig matsäck med oss!

Om jag mins rätt flikade den kanaljen också in några ord om, att vi, i djupaste hemlighet förstås, skulle kröka af ner till flickorna i Blankebo gästgifvargård och dricka en kopp kaffe där, men att vi skulle hålla tyst med den saken, så att inte våra käringar fingo nys därom, emedan det då, som han sa', skulle bli ett evinnerligt spektakel.

Jag var inte med på't till att börja med, det var som en inre röst hade varnat mig, och jag hade ordet uppe i munnen för att säga:

— Vik hädan, Snuselin, och fresta mig icke med matsäck och Blankebo flickor.

Men just i detsamma knäckte den djädrans skalken till att under en half timme utbreda sig till den grad öfver arten och beskaffenheten af matsäcken samt smackade med läpparne och utvecklade en sådan vältalighet vid beskrifningen af den ena Blankeboflickans ögon och växt, att jag till sist accepterade hans förslag och räckte honom näfven till ett vedertecken uppå, att jag följande morgon skulle följa med honom på en liten sväng.

Och så skildes vi åt.

Men jag hade inte gått så särdeles långt, förrän jag hörde honom komma springande och flåsande efter mig.

— Hör du! Kom ihåg, att vi ljuga för våra käringar och säga att vi bara resa ut till en missionsfest i Lungemosa! Glöm inte det, ty vi får lof bägge ljuga lika, så att det bär ihop för oss!

— Men ljuga är syndigt och det vill jag inte va' med om! lät jag.

— Nä, gubevars, det är ingen synd att skarfva lite för sina egna hustrur. Det är ens rättighet, och det må de för resten bara väl åtaf! log Snuselin.

— Jaja, det kan du då egentligen ha rätt uti! sa' jag och gick hem och anförtrodde hustru min, att jag kände ett stort behof af att följande dag i sällskap med Snuselin öfvervara en missionsfest ute i Lungemosa socken.

— Det gör du rätt i, det är vackert och tillbörligt! sa' hon.

Da'n därpå, vid niotiden, satte vi oss upp i vagnen och voro glada.

Snuselin, som hade en rysansvärd massa gräjor och päls och Gu' vete allt på sig, nödgades vi trilla upp i sätet, och det var minsann ett styft göra. Men omsider fingo vi dock upp honom, och så grep han tömmarne samt skulle gubevars sätta åstad på ett högst imponerande sätt.

Till den ändan drämde han först till hästen med piskskaftet utefter refbenen. Och se'n ryckte han till i den ena tömstjälken.

Så bar det i väg. Men på sned gick det. Vi hade inte kommit mer än ungefär 20 fot från utgångspunkten, förrän vi fingo en af köpingens lyktstolpar mellan vagnshäcken och bakhjulet, hvilket förorsakade, att hästen dråsade på knä med en vårdslöshet, som en stabskapten i frälsningsarmén skulle i högsta måtto afundats honom.

Lyktstolpen kom gifvetvis i en mycket våldsam skakning, ja ända därhän, att dess glasrutor gingo sönder och föllo ner öfver mitt oskyldiga hufvud, medan åter den

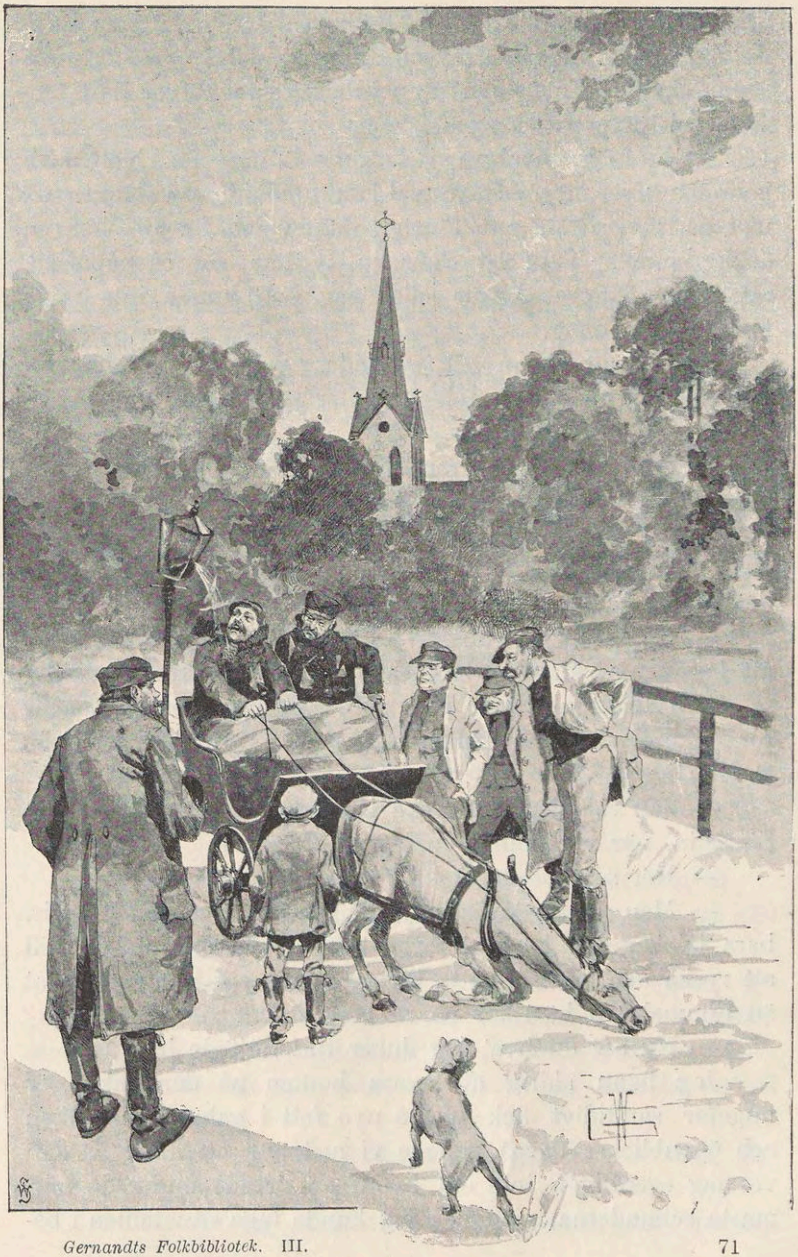

aftonen förut med två liter fotogen påfylda lampan lyckligtvis råkade ramla ner och krossas mot Snuselins mera hårda skalle. Fotogenen rann och skvalade öfver hans ansikte och öfver pälskragen.

— Pu-u-uh, hva' in i helgotte ä' dä' för blött, som kommer öfver mej? Dä' ä' väl konkurenten, som slänger ner nå't på mej ifrån sitt fönster, det svinet, för dä' har en äcklig smak. Tvy! lät Snuselin, ty han var så påpälsad, att han knappast kände eller såg och kunde inte vrida hufvudet en gång.

Där stodo vi nu och stretade. Snuselin frustade och spottade och svor, och folket utefter hela gatan grinade och hade grufligt roligt åt oss.

— Ajö, ajö, go' herrar! hånade de och viftade med hattarne och bockade sig. Men vi kommo inte ur fläcken, förrän ett par beskedliga landtmän kommo och tyckte det vara synd om hästen, som ryckte och knyckte och istades det värsta han kunde.

— Hjälp mej, I gossar! Backa vagnen baklänges, så att jag kan gå klar den förbaskade löktpålen! skrek Snuselin.

Och landtgubbarne, som voro skyldiga honom pengar för rågmjöl »backade baklänges» åt oss och hjälpte oss på trafven igen.

— Jag råkade visst rycka i den galna tömstjälken! lät Snuselin, när vi kommit en bit ut på vägen.

— Det ser nästan så ut! sa' jag.

— Men ja' ska' visa dej, att ja' kan köra på folkavis, bara ja' kommer i gång! fortsatte min vän och knäckte till att rycka och slå och sätta i väg, så att jag inte såg annat än himmel och hästskor på en lång stund.

— Nu ser du hva' jag duger till! hojtade han.

Jag hann aldrig att svara honom på den saken, ty ungefär samtidigt fick han å nyo fatt i galna tömstjälken och ögonblicket därpå rullade vi ned mot ett dike. Sedan vet jag egentligen inte om hvad som hände under de när maste sekunderna, men när jag kunde taga situationen i be-

traktande, låg jag intrasslad i en gärdesgård utan förmåga till eller begrepp om, hur jag skulle komma dädan.

Och ett stycke öster om mig kunde jag iakttaga Snuselin liggande på ryggen utan makt att vältra sig till rätta. Han låg där som en upp- och nedvänd sköldpadda och fäktade med armarna samt stönade och svor.

— Lefver du? skrek jag.

— Nej, dä' gör ja' troligtvis inte, för ja' ä' inte människa att rulla mej så, att jag kommer på magen, och det ena benet är knäckt! — sa' Snuselin.

I detsamma kom Sven i Svensbygget dit och försökte välta upp honom. Men det gick inte. Snuselin kunde inte reglera det ena benet.

— Dä' blir nock bäst, att jag går hem efter mina stutar och ett remmalag att köra hem patronerna på, och se'n får min pojke följa med och leda hästen, för vagnen är burdus i kras! mente Sven.

Han gjorde som han sagt, och något annat fanns heller inte att uträtta. Han kom efter en stund med stutar, remmalag och två plankor, öfver hvilka Snuselin och jag rullades upp på åket.

Där lågo vi bägge två som ett par skållingar. Sven gick bredvid och körde. Efteråt kom pojken ledande den halte araben.

Det var ett dystert tåg och gudeligt tog det sig ut.

Snuselin jämrade sig ideligen, grät och gjorde till sist sin syndabekännelse:

— Det har jag för mina synders skull! sa' han. Ty jag har allt blandat mycken krita i hvetemjöl, mycken småsten i kaffe och stöpt mycket bly på undersidan af vågen i min dag, för att inte tala om allt vatten, som ja' öst på bresilja och snus!

— Ja, det är allt säkrast att du bättrar dig! förmanade jag.

— Det ska' jag också, ta' mej attan, göra! grät Snuselin.

Under sådana uppbyggliga och om sinnesändring vittnande samtal körde oss Sven på sitt remmalag in uti köpingen. Vi hade inte varit borta stort mer än en timme, men ni kan aldrig tro ett sådant mottagande vi rönte. Om självfaste kungen kommit, hade det inte blifvit ett värre hurrande på gatorna. Det var nära på att stutarna skenat för Sven, och jag hörde till och med gamla kristna påstå, att de inte sett någonting så ynkligt och löjligt i all sin tid. Och så grinade äfven de åt oss.

Fruarne Thure S. och Snuselin voro egentligen de enda, som inte deltogo i det allmänna jublet, utan de trängde sig med mycket olycksbådande miner fram till remmalaget och befallde hvar och en sin korsbärare:

— Andas på mej, så ja' får känna om du supit nå't!

Vi andades på dem, ty vi tordes inte annat.

— Jo, det är just grant det här, pep fru Snuselin, när hon drog sin näsa från sin herres och mästares anlete — det är just fint. Min ussling har hällt fotogen öfver hufvud och hals på sig för att dölja bränvinsoset. Har din gjort så med?

— Nej, tack du! sa' min käring och knyckte på nacken. Men det såg jag på henne, att inte skulle jag i brådbrasket få resa ut på någon missionsfest i Lungemosa.

II.

— *Åka!* Hvem i all världen tror du lämnar oss häst och åkdon i ett sådant välsignadt väglag? Nej, vi gå bäst och krångla oss nog fram på kanterna! Och för rästen ha vi nog i hundingen varit ute och åkt vi bägge, när vi gjorde den där sista olycksaliga resan! sa' vännen Snuselin en dag i källossningen.

Saken var den, att patron Snuselin fått för sig, att vi ovillkorligen skulle till en auktion, som hölls i grannhället.

Det hade nog kunnat lyckas för oss att få en skjuts,

det tviflar jag inte på, men allt sedan det gick så olycksaligt, då vi skulle ut till bönestunden i Lungemosa, hade Snuselin en viss respekt för åkturer och jag tror icke heller, att han fick ägna sig åt sådana, utan att hustru hans följde med. Ty han är, han så väl som en annan, rätt strängt hållen och köres med bra korta tömmar af sin husära.

Vi kommo alltså öfverens om att tillsammans gå till auktionen.

— Gå vi, så kan här inte bli något spektakel af, som de fördömda köpingsborna få att gapa och grina åt, mente Snuselin. Och det höll jag med honom om.

— Och så slippa vi komma hem till våra hustrur — tillade han — med vrickade armar och ben!

— Och så slippa vi att betala skjutspengar och skadeersättning för sönderkörda åkdon och annat tyg! log Snuselin och var glad.

Nå, på ett bestämdt klockslag kom jag bort till min dyre vän. Jag säger med flit *dyre*, ty han gör sig inte samvete att ta' sju för tu, om han kommer åt.

Han stod verkligen fullt i ordning, och hustrun hans höll som bäst på att förmana honom.

— Kom nu hem som en människa och inte som ett kreatur! sa' hon.

— Ja, gu'bevars! lät Snuselin.

— Och så går du hit hem direkt i kväll och vräker dej inte på Gästis, begriper du!

— Vräka mej på Gästis! Brukar ja' häfva mej där om kvällarna! Hva' ä' dä' för prat? Eller när var jag där sist kanske? Det är en hel evighet se'n dess!

— Var du där inte i går natt till kl. 4, din — — —

— Kom nu, så gå vi! skrek Snuselin, och så knallade vi i väg.

Dagen var dimmig, så man såg då inte så särdeles långt framför sig, och det första Snuselin kom ut på gatan, rände han i dimman och i sin närsynthet på sin konkurrents vackra piga, så att det sang i dem bägge två.

I detsamma dunkade det i hans fönster som om elden varit lös, och när vi tittade dit upp, stod fru Snuselin där, grön i synen och knöt handen åt sin man.

— Hva' vell hon? sa' jag.

— Jo, hon tror förstås, att jag ville kössa pigan! suckade patronen och satte hatten till rätta på sitt visa hufvud.

När vi så kommo bort i trakten af Gästis, började han sakta takten och tala om hvilket välgörande och välsignadt inflytande konjak hade på honom, när han skulle gå ett stycke väg.

— En kan lätt få lunginflammation, om en inte värmer upp innanmätet med några halare i den här vårdimman! lät han.

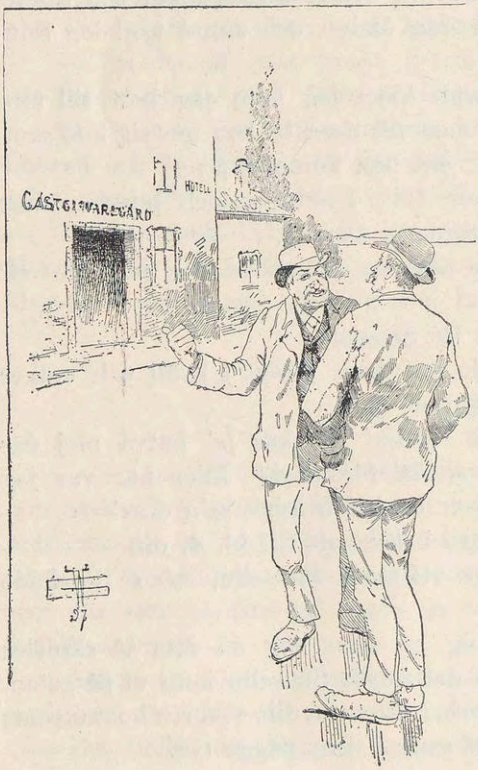

— Ja, gack du in och tag dig en dram! svarade jag.

Snuselin slickade sig om munnen och tittade försiktigt bakom sig neråt gatan.

— Nej, se så, fördubbla mig sitter inte hustru min, den ormen och glor i reflexionsspegeln för att titta efter, om ja' dråsar in på Gästis! Nu är det förkyldt! suckade Snuselin.

Men då lärde jag honom ett bra knep, ty jag begriper mej, gualof, på hur man ska' ta' käringarna.

— Vänd dej om och

se så trånande ut som möjligt samt kasta några slängkyssar åt henne, så blir hon gla' och går från sin post, sa' jag.

Det gjorde han och jag såg tydligt hur hon blef blidkad och nickade samt drog sig lugnt undan, så att Snuselin kunde slinka in och få sig några bägare.

Se'n knäckte vi i väg, och Snuselin var så upprymd och glad, att han trallade till att börja med. Men så fort vi kommo ut på landsvägen och började balansera på vägkanten, byttes hans sång i rysansvärda svordomar öfver länsmannen, som inte höll vägen i ordning.

— De' ä' underligt, att inte Skam tagit honom för längese'n! pustade han och sökte med käppen bryta upp sina galoscher, som fastnat en aln nere i lersörjan.

— Svärj inte på honom, Snuselin! Vi ha källossning, och för öfrigt är ju länsman din vän, som hjälper dej att flå och krossa dina gäldenärer.

— Visst tusingen ä' han min vän och bror och kund. Men det hindrar väl inte, att hin tar honom ändå! röt patronen.

— Nä', tvärtom! sa' jag.

I detta moment stod Snuselin, som var något efter mig, och gräfde efter goloscherna vid sidan af ett stort gult innanhaf å vägen.

Han stod där krokig, ilsk och stönande. Just i det samma kom hans konkurrent körande med två hästar det fortaste han kunde, och han saktade minsann inte farten, när han fick syn på sin afundsman, utan han körde igenom den stora pölen med sådan kraft och energi, att allt dess innehåll helt och hållet yrde upp och öfverspolade Snuselins person.

Jag vill inte försöka skildra, hur han fräste och skällde och hur han såg ut ifrån hjässan och till fotabjället. Snuselin tedde sig efteråt som ett vilddjur, doppadt i halftjock hafremjölsvälling.

— Vi vända om! sa' jag.

— Vända om och visa mej i köpingen, när ja' ser ut som ett kreatur! Nej tack! sa' patron och var så förtörnad, att han till och med började förfördela mig och påstå, att jag funne fröjd och sabbatshvila uti att föra skoj med honom och förlöjliga honom.

Vi fortsatte alltså på vägkanten, men fort gick det inte, ty tidt som oftast satte vi oss fast och trillade omkull och handterade oss jämmerligen.

Om en kort stund kommo vi att kryssa oss fram på en smal och slipprig stig utmed ett bredt och vattenfylldt floddike.

— Passa dej där, Snuselin, så att du inte slinter! förmanade jag.

— Sköt dej du själf; ja' ä' hvarken full eller galen! svarade han.

Men det dröjde inte just många sekunder efteråt, förrän jag fick höra ett vådligt plumsande och ett hiskligt grymtande. Och när jag vände mig om, si då låg Snuselin på rygg i diket. Jag såg i början blott nästippen och tåspetsarne på'n. Allt det öfriga dvaldes under vattnet. Men han flöt opp och började anropa mig och Herranom om hjälp och frälsning utur floddiket. Aldrig har jag slitit värre i min tid än jag nu fick göra, innan jag lyckats draga min vän utur djupet och få honom på fast mark igen.

— Nu får jag nog lunginflammation och dör på kuppen; ja' ä' alldeles genomvåt! sa' han och grät och bättrade sig riktigt allvarsamt.

Lyckligtvis voro vi inte långt från ett litet torp, som heter Vraket, och dit ledde jag den stackars Snuselin och sökte trösta honom så godt jag kunde.

När vi kommo fram till torpet, träffade vi endast hustrun hemma och bådo henne att få låna mannens hälgdagskläder åt Snuselin.

— Du ska' få en fjärndel kaffe och ett paket cikoria för'et! lofvade Snuselin.

Mannen hade dock olyckligtvis gått till auktionen, och

där fanns endast hans skinnbyxor att tillgå. Men det blef intet annat råd. Snuselin måste anlägga skinnbyxorna, fast de, krokiga som de voro, icke nådde stort längre än till knäna på'n.

— Ja' nöjes med hvad som hälst, bara det är torrt, så att jag kan komma hem och tala med doktorn! sa' han med darrande röst.

Och vi plockade ihop litet af hvarje: ett par träskostöflar, en kalfskinnsväst och skinnfodrad vadmalströja, så att Snuselin till sist såg rätt hygglig ut.

Men när vi skulle gå, blef det fråga om ytterplagg och hufvudbonad. Gubben Svens mössa var alldeles för liten och ytterrock fanns inte i huset.

Det blef till sist nödvändigt att krångla på Snuselin käringens gamla vinterkappa och knyta en ylleduk om hufvudet på'n. Den senare ville han till en början icke på några villkor anlägga. Men jag sa' honom, som sanningen var, att han måste hålla sig varm om hufvudet, annars kunde han lätteligen få hjärninflammation.

— Men ja' kommer att se ut som en stolle! suckade han.

— Vill du hellre dö då? sa' jag.

— Nej, för hundingen! svarade han och lät Sara knyta på sig ylleduken.

Sådana gingo vi ifrån torpet och sådana återvände vi hem vid middagstiden.

Klädd i Svens på Vraket träskostöflar, skinnbyxor och Saras vinterkappa, kilastrumpor och gröna ylleduk tågade Snuselin fram öfver vår storgata, och jag skred vid hans sida mera liknande en murerihandtlangare än en apostel. Alla skolpojkarne följde efter oss och hurrade, ty de trodde, att patron Snuselin var full och att han klädt ut sig »för skojs skull».

Hvad fru Snuselin sa' mig, när jag öfverlämnade mannen åt henne, det kan inte upprepas i tryck, men andemeningen i hennes anförande var, att hon ansåg, att jag af elakhet och för att skämma ut hennes man lockat

och tubbat honom att anlägga den dräkt, hvari han återvände.

Och det fick hon visst Snuselin att tro också, ty dagen efter stod han på sin trappa och titulerade mig »rackare» och »oxe», när jag gick förbi.

Det skulle, förstås, utgöra tacken för det jag räddade hans lif utur floddiket och från förkylning.

Aftonfrid.

Den gamle trädgårdsmästaren på Bergaholm hade många underliga och många hemska saker att förtälja ur sitt herrskaps släkthistoria.

— Det har fordom skett mycke däruppe, många stygga ting, som icke komma i ljuset förrän på den yttersta dagen, plägade han säga, i det han pekade uppåt det gamla grefliga herresätets slottslika hufvudbyggnad.

Det var mångt och mycket den gamle åttioårige trotjänaren hade att tälja för oss unga. Mitt minne har väl nu tappat det mesta, men jag kommer dock ihåg hans berättelse om ett par dunkla tilldragelser, hvilka timat där uppe under »vilda grefvarnes» dagar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Gamle gref Hans hade blott en son. Hade fadern varit en vildhjärna och en galenpanna, så hade dessa egenskaper ännu mera utvecklade och markerade gått i arf till sonen. Och intet fanns, som lade sordin på den vilde ynglingens sjudande böjelse, ty modern hade gått bort, medan han ännu var späd.

Unge gref Rolf vistades icke mycket hemma på fädernegodset. Han for omkring öfverallt i världen och förde ett stormigt lif.

Men mot hvarje jul kom han alltid åter och tillbragte några veckor eller månader hos fadern. Bergaholm blef då städse skådeplatsen för en mängd galna upptåg.

Ty unge grefven var inte som annat folk. Ofta kom han insprängande på en häst i matsalen vid måltiderna. Stormade det på julaftonen, kröp han upp på slottstaket, satte sig grensle öfver takåsen med en champagnebutelj i ena och ett dryckeshorn i den andra handen. Han roade sig med att skjuta till måls på tuppen å kyrktornet, och var han riktigt i tagen, krusade han icke för att till och med slänga in några kulor genom själfvaste kyrkfönstren. Ett särskildt nöje fann han äfven uti att rida omkull människor på vägarne. En sådan vettvilling var den unge grefven.

Människorna i trakten bäfvade därför nästan för julen. Den »vilde grefven» skulle ju då komma, och någon skadegörelse och ledsamhet åstadkom han alltid.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Så kom han en vinter likväl såsom en förvandlad människa.

Han kom en natt i början af december, tyst och utan vanligt buller och bång.

Ingen såg honom, när han anlände. Betjänten, som vaknade och kom ut, körde han in samt tog sin våning i besittning utan någons hjälp. För det mesta höll han sig sedan instängd i sina rum och mottog ingen, icke ens far sin därinne. Sällan infann han sig vid måltiderna, utan lät bära in maten i sitt mottagningsrum. Men när han någon gång visade sig ute, var han så saktmodig och stillsam, att ingen kunde känna igen honom. Folket skakade också på hufvudena och sa':

— Han dör nog snart, det syns!

Ingen var dock mera förvånad öfver förändringen än gamle grefven. Han spände ögonen i sin son som uti ett underverk, frågade och svor, men den unge lämnade honom

ingen upplysning om hvad som åstadkommit sinnesförändringen.

Ortsbefolkningen gladdes emellertid högeligen åt densamma.

— I år ser det ut som om vi skulle få den lugnaste jul, vi haft på länge, och det tycks som om vi nu skulle slippa att bli nedridna på kyrkovägen, lät folket.

Begripa förändringen kunde dock ingen.

En del höllo före, att gref Rolf blifvit sinnessjuk och led af ett stilla vansinne. Men de, som träffat honom, förklarade, att han talade vettigare än förr.

Till sist blef den allmänna åsikten, att han begått något rysligt brott, och att han dolde någon fruktansvärd hemlighet i sina omsorgsfullt låsta rum.

Detsamma tycktes omsider också hafva blifvit gamle grefvens mening, ty han började i smyg gå vakt både natt och dag och lyssna utanför sonens dörrar, särdeles sedan kammartjänaren en dag hviskat, att han tyckte sig se ett fruntimmersansikte genom fönstret därinne.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Just i skymningen på julaftonen fingo domestikerna plötsligt höra ett förfärligt larm i öfre vestibulen. De hörde hur den gamle, gripen af sitt allra värsta ursinne, rasade och svor, hur den unge i början fogligt, men sedermera med allt större hetta förebrådde fadern att ha »brutit sig in» i hans rum. Det lät som ett par titaner drabbat samman, och ingen vågade sig till dem. Men enstaka ord och meningar trängde sig ner, och af dem förstod man, att den unge ville gifta sig genast eller döda sig, under det att den gamle hotade med förbannelse och arflöshet samt nämnde något om en »gömd tatterska», som genast »skulle jagas bort af betjäningen eller skjutas som en galen hynda». Allt häftigare och vildare blef grälet där uppe, allt mera högljudt. De flämtade som om lössläppta onda andar varit nära att kväfva dem.

Men då, när stormen var som hårdast, fingo de förfärade tjänarne höra, huru något började falla tungt och snabbt utför den höga trappan. Det dunkade från trappsteg till trappsteg, tills fallet afslutade med en duns mot golfvet därnere.

Och då de nu icke kunde hålla sig längre, utan sprungo ut för att se hvad som händt, låg den unge grefven därute med afbruten nacke.

— Han snafvade häruppe! Han har väl endast bedöfvats? flämtade den gamle, i det han skyndade ner.

Men innan han hunnit midten af trappan, kom ett ungt, blekt, mörkt fruntimmer som ett spökelse och sprang förbi honom.

— Det korpsvarta håret fladdrade efter henne; ögon hade hon mörka som en adventsnatt och vilda som en storm! yttrade den gamle trädgårdsmästaren.

De, som redan fattat i den döde för att bära in honom, släppte sina tag af förfäran öfver denna oväntade uppenbarelse, och kvinnan kastade sig öfver den fallne som en lejoninna öfver sin unge.

Men en blick och en åtbörd af den gamle jagade bort tjänstefolket, och hvad som tilldrog sig därute mellan grefven och den unga kvinnan blef en hemlighet.

Man tyckte sig likväl gång på gång höra den gamle ropa:

— Han snafvade, den olycklige! Men ännu oftare förnams hennes hesa och hotfulla skrik:

— Du skuffade! Du skuffade!

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Emellertid försvann kvinnan från Bergaholm lika hemlighetsfullt som hon uppenbarat sig, och nyårsdagen sattes den döde in i familjegrafven.

— Han dog som han lefvat, fort och våldsamt! lät folket.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Men ifrån den julaftonen — förklarade den gamle trädgårdsmästaren — blef Bergaholm såsom ett förbannadt ställe.

Den gamle tålte hvarken sig själf eller andra. Fick man se honom, gick man helst ur vägen. Inga gäster bjödos eller kommo. Det var som om grefven dömt sig själf till fängelse och späkning.

När andra tände julljus släckte han sina, och slottet stod som ett svart spöke, som en hemsk graf. Själf red han då

Nyheter till våren.

PER HALLSTRÖM:

Bianca Capello

Ett skådespel i fyra akter.

Ur pressens omdömen: **Pris 1 kr. 50 öre.**

Greppen i skådespelet äro stora och starka, och det finns inom den traditionella ramen godt om intressanta detaljer och nyanser, som alldeles äro Hallström egna och präglade af hans förbryllande diktarnaturs blandning af fantastik och realitetssinne. En man som han måste . . . . röja sin litterära talangs bländande mångsidighet och sin intelligens' föga vanliga skärpa. (Prof. *O. Levertin* i Sv. Dgbl.)

— — — Detta må vara nog för att antyda egendomligheten och betydelsefullheten af Per Hallströms nya drama. Som konstverk har det många och stora sidor. Dramats hufvudlinier äro säkra och fasta — de fyra akterna äro sammanfogade till ett helt utan onödiga utvikningar och med en scenföljd af ovanlig klarhet och verkningsfullhet . . . att den svenska scenen skulle försumma att snarast möjligt ge gestaltning åt ett så ovanligt och i många hänseenden mästerligt arbete af vår nyvaknande svenska dramatik som Hallströms »Bianca Capello» otvifvelaktigt är, det finns — vill man hoppas — intet skäl att befara. (*E. A.* i D. N.)

GUSTAF JANSON:

Paradiset

ROMAN.

Ur pressens omdömen: **Pris 3 Kr.**

Den första iakttagelsen man gör efter att ha läst ett hundratal sidor i denna bok är att den verkligen är skrifven med en ovanligt underhållande friskhet och oförskräckthet. — — Vidare bör antecknas att förf. ofta visar sig som en kraftig naturskildrare; när han talar om cyklonen och skeppsbrottet eller om en vulkanisk eruption på ön, åstadkommer han sidor, hvilka i bjärt och kraftig färgverkan lämna föga öfrigt att önska. Man kan sålunda med allt skäl säga att hans bok visserligen är lofvande, men icke bara lofvande, den är en blandning af äfventyrsroman och psykologi, som erbjuder mycket af intresse och som *framför allt aldrig blir tråkig.* *D. N.*

. . . . *boken förtjänar att läsas. Den är ett djärft grepp och af mycken originalitet.* *Borås T.*

Gustaf Jansons nya bok är en robinsonad med rousseauistiska tendenser, en äfventyrsbok med moral. Den har en fabel, som visserligen icke är ny men ganska spännande och, åtminstone delvis, mycket väl berättad.

— — — skildringen af undergångens fasor är gjord med en stark och lefvande fantasi, en förmåga att sammanhålla, koncentrera och åskådliggöra, som tyda på en verklig berättartalang. Man får af dessa sidor ett verklighetsintryck af lika öfvertygande som gripande art, intrycket af att det är ett ögonvittne som berättar hvad han sett och erfarit, enkelt och okonstladt, men med det upplefdas oförfalskade patos i sina ord.

(*T. H.* i Sv. Dgbl.)

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag, Stockholm.

Köersners Boktr.-A.B., Sthlm 1900

Komplett utkommen

är **Första delen** af

AUGUST STRINDBERGS

Samlade Romaner och Berättelser

Band och omslag komponerade af NILS KREUGER

Priset på detta nationalverk, som utkommer till jul i omkring 50 häften, är blott 40 öre pr häfte. Detta är den första samling af den store diktarens verk, som förekommit på svenska. I Tyskland utgifvas samtidigt August Strindbergs samlade skrifter från Piersons bekanta förlag i Dresden.

Det första bandet innehåller: Från hafvet. : Från fjärdingen och Svartbäcken. : Röda rummet.

De öfriga banden komma att innehålla: Det nya riket. : Utopier. : Giftas. : Valda berättelser. : Hemsöborna. : Skärkarlslif. : I hafsbandet. : Tschandala. : Smärre berättelser (äldre o. nyare). : Blomstermålningar o. djurstycken.

Arbetet erhålles i hvarje välsorterad bokhandel.
Kommissionärer antagas på förmånliga villkor.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag, Stockholm.

GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK

SAMLADE
BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE

AF

G. STOOPENDAHL, T. HEURLIN, W. GERNANDT, C. A. OLAUSSON

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS
AKTIEBOLAG, STOCKHOLM

21—22 HÄFT.
Pris 50 öre

HILMA ANGERED-STRANDBERG.

DEN NYA VÄRLDEN

ROMAN *Pris 3 kr. 50 öre.*

Det är en rikedom på stoff, erfarenhet, upplefvelser i hennes roman, som är mycket sällsynt i de senare årens svenska diktning, men som äfven skiljer sig från den äldre periodens realism genom den starkt subjektiva tonen i skildringen.

Det är en skildring af emigrantens lif i »den nya världen», gjord med en kraft och intensitet, som kommer ämnet att te sig alldeles nytt. Jag kan för min del icke minnas någon bok, af hvilken jag fått ett så lefvande och åskådligt intryck af Amerika, som af denna.

(T. Hedberg i Sv. Dgbl.)

Boken hör till dem, som komma att läsas af en hvar för litteratur intresserad. — — — »Den nya världen» är en fängslande och innehållsrik bok. Ämnet och skådeplatsen för händelserna äro så godt som nya i vår litteratur och böra äfven af den orsaken locka nyfikenheten. Ämnet är dels en skildring af svenskt emigrantlif i Amerika och af åtskilliga af de platser, där våra utflyttade landsmän pläga slå sig ner — en omväxlande, liflig skildring, full af färg och karaktär — dels är det en skildring af en svensk öfverklasskvinnas äktenskap med en man ur kroppsarbetarnes klass, en skildring af hennes själstillstånd under den hårda och fruktlösa striden för tillvaron där ute i den stora kapplöpningen efter guldstyckena.

(G—g N. i A. B.)

Från det nya och gamla landet

NOVELLER *Pris 3 kr.*

Den, som en gång läst något af Hilma Angered-Strandbergs arbeten, har lärt sig skatta högt både den känslighet, hvarmed hon tecknar sina ur lefvande lifvet tagna figurer och den pietetsfulla kärlek, hvarmed hon skildrar våra landsmäns öden, då de komma ut till det stora landet i Vester. *(S. P—n.)*

Den lättflytande, ofta af poetisk form uppburna stil och den ovanliga berättarekonst, som finnas i dessa noveller, göra dem till en lika underhållande som värdefull läsning.

(Sk. A. B.)

. . . de nu i år utkomna novellerna synas oss på sätt och vis utgöra höjdpunkten af hennes författareskap. Sådana hafva öfver hufvud blott skrifvits af få svenska författarinnor.

(Hufvudstadsbl.)

PÅ PRÄRIEN

ROMAN *Pris 2 kr. 75 öre.*

Hvad tusen andra personer genomlefvat och genomlidit, men antagligen saknat förmåga att uttrycka eller af skamkänsla förtegat, det har hon med den friskaste iakttagelseförmåga och frimodig ifver skrifvit ur ett upprördt hjärta. *(Sthlms Dgbl.)*

Hjältinnans korta kärlekssaga med den vackre metodistpastorn är berättad med en poetisk glöd, som verkar fullkomligt betagande. *(Boråsp:n.)*

Såsom konstverk intager boken en hög plats. Analysen af de tvänne hufvudpersonernas växlande själslif är mästerlig, och många af detaljerna i det amerikanska samfundsväsendet äro tecknade med fotografisk trohet. *(Nordisk Revy.)*

»På prärien» är en bok, som fängslar genom sin ärlighet. — — — Den har ingenting att göra med dussinlitteraturen. *(Aftonp:n.)*

I dessa böcker gör den svenske amerikanaren för första gången sitt inträde i litteraturen, i den litteratur, som kan komma med diktkonstens anspråk.

(D. N.)

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

städse ut, åtföljd af den gamle stallknekten, red och red utan mål som en fördömd, mest å aflägsna ensliga vägar och stigar.

— Det ser ut som om han rede för att bli trött och kunna sofva! hviskade den stackars karlen, som var dömd att följa med på dessa julnattsridter.

* * *

Några år, fem eller sex, efter unge grefvens död hemsöktes trakten vid själfva jultiden af ett tattarband, som tiggde, stal och begick våldsgärningar i gårdarne.

Julaftonen hade de härjat i en aflägsen by norrut i socknen och slutligen till den grad retat befolkningen, att dess tålamod tröt. Gripna af ursinne hade en mängd karlar gått ut mot tattarne, och dessa skulle säkerligen blifvit ihjälslagna, därest de icke funnit för godt att hals öfver huf vud fly.

Samma kväll kom grefven under sin ridtur åt det hållet.

Tyst gick ridten på den öde vägen, då grefven plötsligen ryckte till vid ett barns snyftningar från vägkanten.

Den gamle stallknektens förvåning blef gränslös, då han såg grefven stanna sin häst och gifva akt därpå. Sådant hade förut aldrig händt. Men han icke blott stannade, utan han lyssnade till gråten, som om han tyckte sig förnimma en gammal kär och känd musik. Än mera förbluffad blef tjänaren, då grefven sprang af hästen och skyndade till en halft förfrusen ensam parfvel, som satt vid vägen i skogskanten.

Men inga gränser kände hans förvåning, då han hörde grefven med ett sådant tonfall, som han förut aldrig förnummit från det hållet, fråga den lille:

— Hvarför sitter du här, barn?

— De ha' rymt ifrån mig!

— Hvem?

— Demetr och mormor!

— Hvar är din mor?

— Död är hon! Långt borta.
— Din far?
— Mördad innan jag föddes, sa' mor!
— Hvad heter du?
— Ro-olf, heter ja'!

Drängen såg hur grefven skalf, hur han bar gossen ut i månskenet midt på vägen, hur han synade den svarthyade, trasiga tattarpojken, synade hans mun, ögon, näsa och panna, såg hur han lät sin hand, len och mild som en moders, glida genom barnets lockar, och slutligen såg han, hur grefven lyftade upp pojken och tryckte honom intill sig samt hur han med denna börda i sin famn gick och satte sig på en sten vid vägen. Och pojken var inte alls rädd, utan smög sig självmant intill den gamle.

Så sutto de länge och väl. Men Stall-Klas, som höll hästarne, nöp sig i armar och ben för att utröna, om han icke möjligen sof eller drömde, ty han iakttog, att stora tårar tyst och stilla välde fram ur ögonen på den »vilde grefven» och förrunno i hans gråa skägg, liksom när sol faller på is. Det tycktes som om gossen, hvilken låg vid den gamle ädlingens barm, värmt upp något, som förut legat hårdt och kallt och grymt där inne, så att den gamle nu kände en obeskriflig lättnad. Ty det smärtsamma och hemska draget öfver hans ansikte drog sig allt mer och mer undan.

Stall-Klas kände icke längre igen sin husbonde.

Omsider steg grefven till häst. Med gossen framför sig i sadeln sprängde han af mot hemmet.

Och när han en stund efteråt stod i sin vestibul med gossen i hand, blef den utskyndande lakejen blek af förvåning. Han kände ej igen sin husbonde han heller.

Men grefven ropade:

— Tänd ljus, ljus öfverallt i kronor och stakar, ljus i hvarenda vrå, och bjud genast in allt gårdsfolket i stora salen!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det var en bestört tjänarskara, som en halftimme därefter stod samlad i Bergaholms stora sal, hvilken sam i ljus.

Och när grefven strax därpå inträdde, glad och strålande, med en liten gosse vid sin sida, höllo de på att få slaget.

— Kors, det är ju gref Rolf! Precis sådan som han var, då han var liten! hviskade de.

Men grefven steg fram i salen, lyftade upp gossen och yttrade:

— Hvarför glädes allt kristet folk i kväll? Hvarför tända de ljus, hvarför fyllas deras hjärtan af tacksamhet? Jo, emedan ett barn är födt, ett barn, som kommit med förlossning och frid, ett barn, som tände mänsklighetens hopp i dess hemskaste skymningsstund.

Äfven till mig har i kväll på ett underbart sätt kommit ett barn. Jag känner, att Gud, som omsider bevekts, skickat det hit till förlossning och frid för mitt hjärta och för att sprida ljus i detta, hittills det mörkaste af alla hem.

Därför har jag i afton låtit tända juleljus, därför vill jag nu, att I skolen hjälpa till att tacka himmelen för den dubbla välsignelse han i dag skänkt mig, sin son och min son. Från och med denna stund skola vi bjuda gudsfruktan och dess dotter friden att bo ibland oss. Detta barn, som jag håller i min famn, och som af Guds finger förts hit öfver underliga stigar, är mitt. Behandlen det som sådant.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Ja, — slöt den gamle trädgårdsmästaren — ifrån den stunden blef här lika ljust på Bergaholm, som det förut varit mörkt. Välsignelse och trefnad kommo hit, kommo hit för det att barnet kom. För sitt eget barns skull har Gud tydligen välsignat alla de små. Och grefven fick frid i sin afton och gick nog in i himmelriket, ty han vardt själf ett barn. Och det är ju sådana, som få fara dit upp!

Stolla-Greta.

Precis som de klämde i med sammanringningen en söndag på eftersommaren tröt Stolla-Greta borta i fattighuset, och när budskapet härom, redan innan ringningen hunnit sluta, spred sig bland kyrkfolket, togo gummorna till att snyta sig, så att det lät som om en sotig fotogenmotor arbetat inne i vapenhuset, och de suckade:

— Gu' gifve, att hon bara slutat i en lycklig stund, den skråen!

Men gubbarne och socknens styresmän och fäder logo ett bredt löje och sa':

— Nå, det var just ingen dålig nyhet på söndagsmorron, för hon har ju ibland varit te stor tunga för kommunalkassan. Om nu länsman bara finge tillstånd att jorda gesällen, som de hittade död i Mogårds hage här om sistens, så kunde vi ju slå ihop bägge två begrafningarna och sparade ett par ringedagsverken!

* * *

Det var nu många Herrans år, som Stolla-Greta gått omkring småtoseter på vägarna och skrämt kvinnor och barn med sitt vilda tal och sina brinnande ögon.

Hon gjorde väl aldrig hvarken sig själf eller andra något ondt, och vissa tider kunde hon tala rätt förståndigt,

särdeles om vintrarna, men så fort det blef sommar och varmt, satte det liksom värre åt henne i hufvudet, och då masade hon ut åt vägarna med ett rep i näfven och påstod, att hon skulle ut och hänga upp — »ormen, som bedrog henne». Vid sådana tillfällen såg hon allt lite hemsk ut.

Oss socknebor, som kände till hennes tosingaforor, skrämde hon förstås inte. Men det hände tidt som oftast, att hon rusade i väg långt utomsocknes i våld, och då blef hon vanligen upptagen och hemforslad på vår bekostnad.

Många pengar ha vi fått lägga ut för sådana skjutsar, så det var då inte så underligt, om gubbarne fällde ett ord om, att hon varit en tunga för kommunen.

När hon var ute för att »hänga upp ormen», såg hon hvarken åt bönder eller herrskap. Men det underliga var, att hon liksom fick frossan i hela kroppen, så fort hon fick syn på någon luffare. Mötte hon en sådan, sprang hon fram med sitt rep och glodde in i ansiktet på'n så hemskt, att otaliga luffare under årens lopp blifvit nästan vettskrämda och sprungit halfmiltals för henne.

Så det får man då tillstå, att Stolla-Greta varit vida verksammare än både fjärdingsmän och sexmän att hålla sådana från våra dörrar här i gället.

Hur Greta blifvit så där toseter och stundtalsgalen, hade man egentligen inte reda på.

Man visste blott, att hon för tjugo år se'n tjänat på herregården och varit riktig och reel i alla stycken, och att hon plötsligt en morgon befunnits vriden.

Inbunden och förfärligt häftig hade hon dock alltid varit. Herrskapet sökte läkarehjälp för henne, men då det inte hjälpte, fick kommunen öfvertaga henne. Det var då hon kom på fattighuset och kristnades till Stolla-Greta.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Jaha, då ha vi ock två fattiglik ofvan jord i socknen! sa' folk och gick in i kyrkan, när sammanringningen var slut.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det här inträffade, som sagdt, på eftersommaren eller just vid den tid då lingonen voro mogna.

Då hålles det, som man vet, ett grymt lif ute i hagmarkerna, dit käringarna barka i väg med sina korgar för att komma i förväg för hvarandra och kunna rifva till sig det mesta de förmå af de kostbara bären, innan andra hinna dit.

Så hade ock en dag under föregående vecka Inga i Snufvebo, Karl Peters huskors, fått för sig, att hon skulle göra ett ränna nde till Mogårds kohage för att repa bär, innan hennes grannkvinna, som hon visste ha sitt lingonställe där, hunne göra rent hus.

Inga dängde i väg, så fort hon satt fram middagsmaten och hojtat in karlarne.

— I får ta' er aftonvard i skåpet, för ja' blir nog te' kvällen! sa' Inga i dörren.

— Ja vars, men du är väl hemma till grötadags? skrek Karl Peter efter henne, när hon skalade i väg, så att det snarkade i kjolarna.

Nå, Kalle och drängen satte sig till att äta, och när nu Inga var undan, togo de tid på sig och gjorde sig inte alls brådtom, utan tyckte som så, att de för ovanlighetens skull gärna kunde bestå sig lite mataro.

De hade väl setat där och tuggat vid pass en knapp halftimme, då Inga helt oförmodadt tumlade in i stugan och sjönk ner på soffan vid dörren, hvit i synen som det raraste bru'alakan.

Såväl Karl Peter som drängen tappade sina träskedar af förvåning, när de fingo se den eljes barska kvinnan i sådant skick och stirrade på henne en lång vändning.

— Vell nu den förhärdade maran ri'a dej igen, Inga lella? utlät sig ändtligen Karl Peter.

Men Inga bara ristade på hufvudet.

— Eller har du var't i gräl och slagsmål med Stina i Mogård, så att ilskan stockat sej i bröstet och vell kväfva dej?

Gumman svarade inte, utan fortfor att runka på skallmejan och sucka.

— Jesses bevare mej! — skrek då Karl Petter och for upp — då har väl skam själf uppenbarat sej för dej i krösenamarka, och kanske han till och med friat te' dej!

De orden tycktes liksom stöta Inga, så att hon fick sitt målföre åter.

— Gack efter folk och skicka bu' på länsman! Där ligger en dö'er gesäll bakom en lita tall en bit från vägen i hagen! flämtade hon slutligen.

Och så var det gunås också.

Drängen fick löpa efter länsman, och när han kom, gingo Snufvebokarlarne och Mogårdsfolket dit ner och funno liket.

Ingen kände igen den döde, och inte blef man klar på huruledes han dött heller.

Men riktigt kallnad och liflös var han i alla fall, och man kan tänka sig hvilket prat och rabaskande det blef i socknen i följd af denna händelse.

Inga i Snufvebo blef efteråt ett riktigt vidunder af märklighet, och Karl Peter hade på länge inte ett dyft till nytta af henne, ty dagligen trafvade hon omkring i gårdarna och förtäljde, hur det bar till, när hon upptäckte den döde, och hur han då låg med hufvud och ben och tillbehör.

* * *

— Vi få inte begrafva honom, förrän jag fått besked från kongl. maj:ts befallningshafvande. Jag får lof att skrifva en rapport om saken! förklarade länsman.

— Men det är svårt att ha en dö' människa liggande ofvan jord i rötmånaden, så det vore väl, om konungens befallningshafvande ville raska på! sa' Måns i Mogård.

— Jag ska' skrifva utanpå brefvet hvad det handlar om, så ta' de bums ihop med det! lät befallningsman och tecknade nederst på kuvertet: *Tjänstebref, innehållande en funnen död mansperson.*

— Dä' blir duktigt. Nu legger di nok inte på dä' inne på kansliet! förklarade Måns.

* * *

Det var denna händelse som åstadkom, att vi den berörda söndagen efter det Stolla-Gretas död blifvit spord kunde tala om, att vi hade två fattiglik ofvan jord.

När nu gudstjänsten var slut och vi kommo ut ur kyrkan, stod mor i Höganäs där ute på backen och såg besynnerlig ut i synen.

Vi visste att hon alla dagar mer än andra omhuldat och sett till Stolla-Greta, och då pratet sade, att Greta natten förut inte ville styra sej, förrän man skickat efter Märta i Höganäs, så skockade vi oss omkring henne och sporde, hur den stackars tosingen haft det i det sista.

— Åh, det är så underligt, så underligt, go' vänner! Aldrig trodde jag, att ja' skulle få upplefva en sådan romal, för en romal är det, värre än i nå'n följetång! suckade Märta.

— Kära hjärtandes, ä' dä' en romal, så tala om'et, om det inte är nå't, som hänger ihop mä' bektens insegel! läto vi och blefvo så upptända af nyfikenhet, att vi knappt visste till oss.

— Käre Gu', ja' vet knappt, om ja' drömmer eller ä' vaken! Men när ja' kom till fattighuset i ottan, låg Greta och drogs med dö'en. Det var som om någonting hade sprungit sönder i bröstet på henne. Men vettet hade hon åter i det närmaste!

— Åh, bevars!

— Jo, hon talte om hvad ingen förr vetat!

— Gjorde hon! sa' vi och sträckte fram halsarna och spände öronen.

— Ja, gjorde hon så. Men kanske ja' inte bör ypp'at, förrän ja' talt med länsman! fortfor Märta.

— Bah, nu ä' hon ju döer, och med den, som är i dödsriket, kan väl ingen länsman ha' nå'n makt, rätt så'n maffe han vill va'! inföllo vi.

— Nå, det var då ett vist och sant ord! Jo, Greta berättade, att när hon tjänade på herregårn, så var där en gång en målare från sta'n och gjorde en hel hop grannlåter i taken. Och det minns ja' nu grant själf. Hon blef då bekant med den eländiga människan och tog till att tycka om honom, så att hon kunnat dö, och så att hon rent af syndade med det! mente hon.

När målaren rest sin kos, fick hon emellertid spörja, att han var en vådligt dålig människa, som inne i sta'n hade ett par tre stycken fästemör, och att han där inne gått och gjort narr af henne. Då hon på det viset kom under fund med, att hon kastat bort sina likaste och bästa känslor på en usling och en bedragare och en drinkare, så liksom brast det sönder någonting i hufvudet på henne, när hon låg och sörjde och funderade en natt.

Efter den natten mindes hon knappast annat, än att det var någonting, som jämt och samt hviskade inom henne ibland högre, ibland saktare, att hon skulle »hänga eller strypa ormen, som bedrog henne». Den rösten talade till henne äfven nattetid!

— Aha, då var det den, som dref henne omkring med repet på vägar och stigar för att leta efter »ormen». Dä' förstå vi nu!

— Jaha, och i tisdags kväll hade hon förnummit rösten starkare och tydligare än eljes, och just då hade hon mött en stackars aftynad vandrande gesäll ute på Mågårdsvägen.

— Åhåå!

— Jo, och när hon tittade i ansiktet på'n, så kände hon igen honom, att det just var ingen mer och ingen mindre än den där målarn, som hon älskat så starkt och som bedrog henne.

— Kors i Herrans namn!

— Hon mindes, sa' hon, att hon lockat honom en bit från vägen, att hon lydt rösten och kväft honom med repet samt att hon tyckt, att det kändes så godt, när hon hållit till strupen på'n, och att det låtit så skönt, när han rosslade!

H. GERNANDT 96

— Herren bevare oss! Då är det Stolla-Greta, som mördat Mogårdsgesällen! Tänk så underligt, så rysligt underligt, det kan gå till!

— Men ångrade hon inte gärningen, när vettet tycktes ha' återvändt till henne? ropade vi.

— När hon talt om alltsammans, yttrade hon ingenting, förrän strax innan hon slutade, utan bara låg och plockade med fingrarna i täcket.

— Men plötsligt tittade hon upp ett ögonblick och frågade:

— Herren förlåter ju sådana, som inte veta hvad de göra?

— Ja, lofvadt vare hans namn, nog gör han så! svarade jag. Och när hon fick höra det, såg hon riktigt både vettig och glad ut. Men inom några minuter efteråt dog hon! slutade mor Märta och torkade sig i ögonen med förklädssnibben.

Vi stodo där emellertid länge och väl på kyrkobacken och förvånade oss den ene med den andre öfver denna här underliga paschasan, hvilken lät, såsom Märta sanningsenligt sagt, likt den värsta »romal» i en följetång.

— Tänk ändå så konstigt det kan bära till och hampa sig här i världen! Nu får Stolla-Greta likväl till sist och ända intill uppståndelsens morgon sofva i samma graf som den, som bedrog henne och som hon blef toseter för! sa' slutligen Jonas i Åker.

— Ja, underliga äro försynens vägar och besynnerliga! slutade vi och tyade oss till sist åt våra hemhåll.

Krigiska vindar.

Om man tager hänsyn till inskrifningsskyldigas knep och många illfundigheter för att slippa undan värnepligten och därmed förenade hjältedåd och tapperhetsmedalj, sluring och inskrifningsbok, så ser det verkligen ut, som om de människor hafva rätt, hvilka säga, att luften nu för tiden är mättad med krig och att en stor katastrof förestår.

Eljes tycker jag och många andra med mig, att det talet är dåraktigt och framför allt hundingen så ovetenskapligt, ty exegetiken eller fysiken, — Gu' vet, hvilken det är — lär oss ju, att luften inte består af annat än trenne grundelement, nämligen syre, kväfve och bakterier, omsorgsfullt afvägda och blandade med hvarandra, på det att vi måtte kunna lefva och frodas och bli gamla och starka samt slutligen dö i henne.

Skulle hon nu tillika vara bemängd med krig, så mena vi, att hon skulle bli tjock och ohällig att draga i sig.

Men när man betänker all den hjärtklappning och bröstondska, hvaraf de värnpliktige årligen lida eller föregifva sig lida, så ser det verkligen ut, som om de dragit i sig något ondt af krig och örlig eller med annat rackartyg laddadt och fördärfvadt väder, hvilket nedsätter deras krafter och gör dem obekväma för »det höga hjältelifvets runor».

* * *

Eller hvad kunde det väl eljes vara annat än en förskämd luft, som bragt en stor och stark, målfyllig pojk nere i Säfsjöorten så många och svåra lidanden på en gång just i inskrifningsmomange.

När han högst obetydligt klädd uppenbarade sina grofva lemmar för herrarne vid mönstringsbordet där nere, var det egentligen inte godt att se att grymma invärtes lidanden tärde på hans 21-åriga lifstråd.

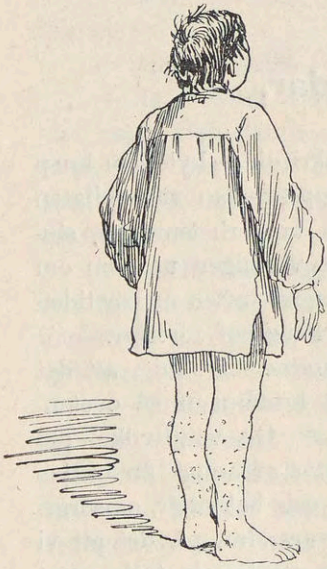

— Ni är väl frisk? sporde läkaren.

— Nähää!

— Hvar har ni ondt?

— Allastäss i hela min kropp!

— Jaså! Hvar då?

— Inne i hu'et!

— Mer?

— I bröstet! Ja' kommer inte åt att ånnas (andas) i blann'.

— Mer?

— I bena!

— Mer?

— I majen!

— Hur yttrar det sig?

— Ja' har sånn ryserlig hjärtklappning i honom!

— Mer?

— Imella majen och bröstet, för ja' tål inte all slags fö'a, utan schväller opp och blir tjocker allri så lite ja' äter.

— Mer?

— I röggen! Ja' schwemlar, äss ja' bara ska' springa allri så lite!

— Mer?

— I örena, för ja' sir så dåligt på långt håll.

— Hm! Ser du med öronen?

— På nära håll, förståss, men dä' ä' dålitt dä' mä'!

— Vidare?

— I ögena, för dä' susar för dom å ja' blir öer, äss ja' ä' iblann' möcke folk och hör många skrika och komdera på en gång!

— Nå, än mer!

— I vänstra armen ä' ja' maktlöser, och dä' ä' klent mä' den anre också!

— Stackars karl! Har du inte flera krämpor?

— Jojo men! Men vi kan la hålla mä' di här så länge; äss dä' fordras, så har ja', gualof, många fler!

Hur det sedan gick med pojken och hans värnepliktsförhållanden, det hör egentligen inte till vårt föreliggande ämne. Men ingen kan väl tro, att den arme ynglingen skulle blifvit beslagen med så mångahanda krankhet, om han inte gått och dragit väder af krig.

Luften kan alltså, trots vetenskapen, innehålla andra saker än syre och kväfve och bakterier.

Och att den för tillfället är mättad af örlig, det ha vi många bevis på.

Alla värnpliktige bli emellertid inte kroppsligt sjuka däraf. En del bli nämligen andligt rasande, så som det hände med en beväringspojk i Kalmar län.

Länsmannen i besagda ort var en rysansvärd karl. Innan han kom ut åt distriktet och blef konstituerad, hade han låtit utgå det ryktet om sig, att hans styrka vore öfvermänsklig och att hans vrede kunde försätta berg. En hel marknad skulle han kunna reda upp och ge smörj, om man inte hölle sig i styr. Han fruktade och bäfvade för intet, vare sig i himmel eller på jord, undantagandes för tre ting, ty tretalet är heligt. Och de tre ting, inför hvilka denne länsmans stolta böljor satte sig, voro: landssekreteraren, hustru hans och framför och öfver dessa två, svärmor hans.

Och allt folket i hela distriktet darrade för denne fruktansvärde befallningsman, undantagandes hans hustru och svärmor.

Så kommo årets beväringsmönstringar.

Då hände sig på ett ställe, där mönstringen stod vid en aflägsen gammal gästgifvargård borta i bygden, att den af krig mättade luften angrep en af pojkarne till den grad, att han tog sig för att upphäfva fruktansvärda härskri och krigstjut vid gästgifvargårdens ladugård, utan att vederbörande fjärdingsman förmådde med sin embetsmyndighet tysta eller stuka honom.

— Ti'er du inte, så går ja' efter länsman, och då får du si, hur dä går för dej! Han slår dej fördärfvad! varnade fjärdingsmannen och hötte med käppen, hvilken är en fjärdingsmans vedertecken.

— Dä' ger ja' attan! För om här kommer te' och mä' en länsman, som har ligget i helseket se'n fjortonhundratalet, så krusar inte en äkta krigarpojk! sa' beväringen och gaf ifrån sig ett tjut, som kom hela inskrifningskommissionen att blekna.

Men då gick länsman ut och förfogade sig ner till pojken, och innan man visste ordet af, barkade det in i tröskverkskörhuset med både länsman och beväring.

— Nu får han smörj, och det kan göra honom godt, den drummeln! log fjärdingsmannen och förmanade de andre, att de skulle hålla sig på afstånd, ty fjärdingsmannen ville naturligtvis inte, att där skulle blifva några vittnen emot länsmannen, ifall han skulle råka att, i kraft af sin hiskeliga styrka, klämma till ett grand för hårdt.

Nä nä, de stora hålla minsann allt ihop, och den ene korpen hugger inte ut ögonen på den andre.

Kaptenen stod på trappan och log och snodde mustascherna, önskandes framgång åt länsmannens lofliga företag.

Rätt hvad det var, hörde man ett och annat stönande från körhuset, men eljes ingenting, förr än med ens tröskverket började skramla på och gå med en förvånande fart och ett grufligt rammel.

Ingen kunde begripa hur det var fatt eller hur det kom sig. Men tröskverket gick och gick i jämn takt och visade ingen tendens att vilja stanna.

— Hvad f-n är det? undrade slutligen kaptenen.

— Ja, aldrig jag förstår'et! lät fjärdingsmannen.

— Kom ska' vi se efter! sa' kapten och tog fjärdingsmannen med sig.

När de kommo ner i körhuset, fingo de se den för-

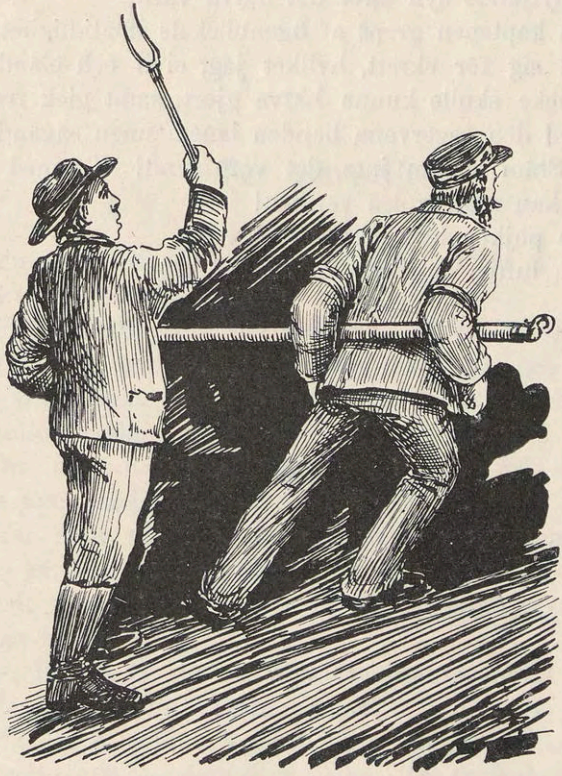

underligaste syn, som väl någonsin sedan världsalltets skapelse mött ett människoöga.

Kan ni tänka er, go vänner, att den krigiska pojken hade med en töm surrat fast länsmannen vid körbommen och att han sedan, hotande honom till lifvet med en hötjuga, tvingade honom att marschera rundt, dragande verket.

När kaptenen fick se, hur länsmannen i sitt anletes svett och full af ångest gick omkring och drog tröskverket, och hur pojken lommade efter med kraken öfver befallningsmannens hufvud, blef han alldeles perplex. Och hvilken som helst af oss skulle blifvit detsamma. Ty en underlig och upplyftande syn lärer det hafva varit.

Och kaptenen greps af ögonblickets högtidlighet, så att han höll sig för skratt, hvilket jag, civil och eländig som jag är, icke skulle kunna hafva gjort, samt gick fram och löste med den segervana handen länsmannen sägandes:

— Stäm honom inte, det vore synd! Ty med sådana trupper kan man trotsa världen!

Och pojken blef icke stämd.

Men luften är likväl mättad af krig.

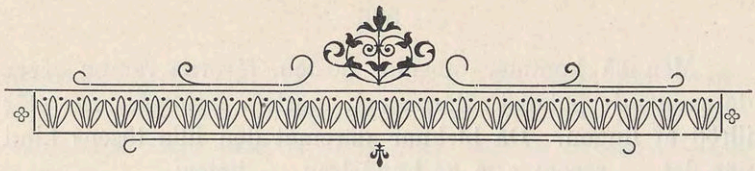

»Te' våren!»

Ute hos oss på landet skall allting stort ske antingen på våren eller om hösten.

Har man fått i sinnet att draga till med någon riktigt märklig gärning, heter det alltid, att »det och det ska' göras till hösten, och blir det då inte förr, så ska' det då förbanningen ske te' våren!»

Om hösten gifter man sig bra gärna, och om våren »tages man med jordbruk».

Har man någon fordringsägare — och hvem har inte det — så tröstar man alltid den betryckte och djupt bedröfvade mannen, när han kommer och kräfver, med detta lyckliga budskap:

— Ja, nu är det då stört omöjligt, men till hösten så ska' det då bestämt vankas pengar.

Har man gått och bytt bort sitt hjärta — och det göra vi ju alla — samt lofvat den lilla tro och äktenskap, så heter det ju ständigt i sommardagar: »Te' hösten, du, så ä' dä' allt vi, som sätta bo, när potater och krösen bli mogna!»

Den lilla blir, förstås, så innerligt glad för hvar gång hon hör dessa ljufliga ord hviskas i örat under skymmande lördagskvällar, och se'n går hon och tycker, att sommardagarne äro så långa och skrida så sakteliga.

Men så kommer omsider hösten, fårorna remna öfver de svällande potatisknölarna och marken i skogsryarne står illröd af lingon. Då bleknar däremot den lilla tösens kind när det — såsom ofta är händelsen — heter:

»Dä' va' omöjligt att få ihop'et; dä' ä' så godt att vi töfva te' våren, så få vi lite' bättre i ordning mä' bå' dä' ena och dä' andra!»

Slutligen bryter så våren in, men då heter dä' kanske: »te' hösten» igen.

För många, måhända för de allra flesta, kommer på det viset aldrig den vår eller den höst, som hägrade så vackert på hoppets himmel, som skapade så många fagra sommardrömmar och väckte så många värmande tankar i vinterdag.

Men detta hopp hjälpte oss dock att lefva, det satte nerv i våra armar och det födde mod i våra bröst under dagarnas långsamma och tröttande släp. Ty det välsignade hoppet är dock elden under lifvets stora ångmaskin. När det flammar och brinner, så går det undan, men slocknar det, så är det minsann inte mycket bevändt med hela maskineriet. Det stanar helt plötsligt med ett jämmerligt gnisslande och stönande. — — — —

* * *

De bördigaste åkrarna och de fetaste betena på sluttningen af Grimdalsåsen, hvilken skär af större delen af vår socken, ägdes af Per Nilsson, »draken» och »enstöringen», som de kallade honom.

Per var född snål och illfundig, stackarn, och han hade fördenskull just ingen fröjd eller något gästabud under sitt lif.

Till och med hans barnafröjder voro en smula problematiska.

Innan han dugde till att arbeta och i den ålder, då andra småttingar pläga hängifva sig åt lekar och ras, hade Pers unga sinne redan hunnit växa fast vid ärgiga slantar.

Rikemans barn, som han var, sökte han likväl sin barnafröjd uti att under sommartiden drifva bort till landsvägen och spana efter åkande, åt hvilka han för en slant kunde få öppna grindarne.

Tidigt om morgonen drog han dit med en brödkant i

fickan och lade sig på lur i närheten af den stora grinden midt på mon.

Han låg där med ängslan och oro i sin själ tills han fick höra dånet af någon liggfjädersvagn. Men så fort det ljudet träffade hans öra, blef det lif i honom, och sen kunde han för löftet om en batting springa med halfmiltals för att öppna en och annan grind åt grinande resenärer.

När vintern sen kom, och grindarne lyftes af sina

krokar, hade Per sin stora glädje uti att gång efter annan räkna igenom de slantar, han sprungit ihop under sommaren.

— Han ligger som en drake och rufvar på sina grindpengar! sa' hans jämnåriga.

När Per just hade kommit till myndiga år, dog hans far en afton, och lämnade honom såsom afvinge till de präktiga åkrarna och de feta betena på hällningen af åsen.

Det första han gjorde efter det han futtigt och eländigt firat sin fars likbegängelse var att säga upp och göra sig af med drängen.

— Han var lika dyr att fö' som ett par oxar, och så ska' han ha' lika möcke i lön, som jag får för ett par elfvakvarteringar! sa' han.

— Men hvem ska' uträtta arbetet! inföllo grannarne.

— Jag får vånnas själf så fort ja' hinner, mente Per.

Men när hösten kom, fick han icke in sitt hö i tid, fast han slet dag och natt och till och med om sabbaterna. Hafren grodde i skylarne, och frosten hann på honom innan han fick upp sin potatis.

Då insåg Per, att han måste skaffa sig hjälp, och hela socknen blef perplex, när det spordes, att han stadt Tina i Lund, den vackraste och bästa och fördenskull den dyraste pigan i hela pastoratet.

Husbönderna rent af slogos om henne och öfverbjödo hvarandra bara för att få henne.

Nu dör Per snart, när han kostat på sig så dyr piga! mente folket i grannhället.

Men Per hade minsann allt gått och grundat ut, hur han skulle ställa till med saken.

När han skulle betala ut den första halfårslönen, kastade han fram till Tina några ord om, att det kanske skulle bli nyttigt för gården och bruket, därest han och hon gifte sig med hvarandra

»te' hösten». Ty det voro de öfverens om att hemmannet kräfde rejält både ut- och inarbete.

Tina gillade förslaget och tog inte ut mer än tredjedelen af sin halfårslön.

Men när hösten kom, menade Per, att det vore förståndigt, om de väntade till våren med giftet, så att de under vintern hunne skaffa sig en smula flera möbler. Och så gick vintern. Men när våren kom, resonerade Per som så med

Tina, att det egentligen passade bäst att »dra te' med saken framåt hösten, när man hade bättre om tid».

På det viset rann år efter år bort, och alltjämt gick Tina och släpade och slet såsom för sitt eget hos Per samt inbillade sig i sin enfald och beskedlighet att hon efter halfårets slut skulle vara mor på gården och bli »skrifven i köpet», som det ju heter.

Men det gick dock och var på det gamla viset under många Herrans år.

Till sist blef Tina, förstås, gammal, men hon hoppades likväl och trälade ut sig, så att hon blef både fullmogen och ful. Men sina löner lät hon stå inne hos Per.

En höst packade hon dock tillsammans sina fattiga grejor och låtsade göra allvar af att flytta sin kos. Men då svor och bedyrade Per, att giftermålet skulle ovillkorligen komma till stånd såsom till följande vår, och på den grund stannade Tina kvar hos honom äfven öfver vintern.

I källossningen hade Per förbundit sig att bröllopet skulle stånda, och gamla Tina hade ända sedan julen farit omkring såsom ett yrväder och ett torrt skinn samt sökt ställa huset på vederbörlig fot och rustat för den stora bröllopsdagen.

Men just som snön började smälta bort och det tycktes arta sig att bli slut med vintern, fick Per lunginflammation.

Man kan tänka sig, hur Tina skötte honom med grötar och värmda tallrikar. Hon gaf sig ingen ro, utan vakade nätterna igenom vid hans säng. Men det hjälpte inte ändå.

Per tröt och jordades.

Strax därpå kommo hans släktingar och gjorde rent hus samt drefvo bort Tina.

— Ja' ska' väl ändå ha ut mina innestående löner! menade hon.

— Visst dä', för sista året! Men har du nå't te' godo för gammalt, så hör det inte hit! svarade släktingarna, och Tina måste gå i gryende vår icke till brudstol såsom hon så länge hoppats och trott, utan till fattigstugan.

Och där sitter den stackarn nu vid spismuren och hoppas att Herren ska' förlossa henne »te' hösten».

Ett tidningsbolag.

Anders Karlsson i Snipen gick och såg ledsen ut.

På söndagen satt han i kyrkan och suckade, som om skeppundtals synder tråkat honom öfver bröstet. Tisdagen därefter gick han på auktionen i Kramsäng och såg ut som hans stutar hade fått den här mjältbranden eller åtminstone som om hustru hans hade blifvit nedlagd i den galopperande lungsoten, och kvällen efteråt satt han i Stulebo kvarnkammare tillsammans med mej och tre eller fyra andra karlar och spottade i spiseln och skrufvade sig på bänken precis som en karl, som befarar och befruktar att få smörj på hemvägen.

— Hva' går åt dig, Anders, ä du rädd, att ja' ska' tulla för styft, när ja' häller din hafre på kvarna? sa' mjölnaren.

— Ja, hva' hundingen går åt dig, karl! Du har vankat omkring i flera dar och sett ut som en förskrämder höna! inföllo vi andra.

Anders suckade, spottade och såg så misskundlig ut, att det var riktigt rörande.

— Jo, go' vänner, för mig ä' dä' illa ställdt, och Gu' vet hur det kan barka i väg te' sist. Ja' ska' inför tinget den 31 i denna månad!

— Nå, det var värre. En går dit i dagningen som en fri och rejäl karl, men på kvällen kanske de köra in en på häktelset, — utlät sig Måns i Gölen.

— Men då får en väl lof att ha gjort nå't så kalladt urbota lell! inföll jag.

— Nä, gubevars! Jag kände Per Israelsson i Hagshult, och han var den bästa och mest te'mötesgåanne mänska

en kan tänka sig. Ingen skulle kunnat förevita honom ett dugg annat än det, att han kanske var lite fortfärdig. Han ville, att allt skulle gå i ett huj, och därför gjorde han kanske inte allting så rasande väl. Inte var det nå't urbota inte. Men tror ni inte, att han fick tre års fästning för'et ändå, när han kom te' tinget?

— Nu ljuger du igen, Måns, menade vi.

— Ljuger ja'! Nänä men! Per Israelsson tog sig en höst för att göra sig lite pengar i sin fattigdom. Han hade inte råd att göra dom utå annat än tenn, stackarn. Men han hade efter vanligheten för brådt och glömde sätta helskägg på kongen. För det fick han tre år, så det fordras inte möcke för att fälla ikull en karl, när han kommer inför tingsskifvan, suckade Måns i Gölen.

— Men ja' har inte myntat nåra pengar eller förfalskat kungaporträtt! sa' Anders Karlsson.

— Nå, hva' har du då krånglat med, efter du ska' inför Pontius Pilatus? Nå't ondt har du väl gjort! lät mjölnaren.

— Det är inte så väl heller! Ja' ska' dit och vettna.

— Vettna! grinade vi. Vettna ä väl ingen konst. Inte behöfver du se hängfärdig ut för det.

— Jojo men! En kan ju så lätt försvära sig. Men det är då inte det värsta, utan se'n ska' en i all sin tid gå och vänta på att få stryk utå den, som en vettnar emot. Aldrig en dag går en säker, stönade Anders och ville gråta i kvarnkammarn.

Ni kan inte tänka er, hvad det gjorde oss ondt om karlastackarn. Ty han hade ju verkligen rätt uti det han sade.

Och så bådo vi honom vackert och väl att tala om sin sak från början till slut, på det vi möjligen skulle kunna grunna ut något sätt att råda och hjälpa honom. Och det var verkligen, såsom ni ska' få höra, ett ledt mål han kommit uti.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Bengt Nilsson i Fagerhult och Sven Kask i Osteräng hade alla da'r varit de bästa bussar i kristenheten. Det var knappt en fjärdingsväg mellan deras hemman, och förty hade de ett beständigt hopahang med hvarandra. De skrefvo på banklån för hvarandra, och när de behöfde pengar dess emellan för något särskildt momang, så svängde de ihop växlar och delade beloppen. De bägge karlarne voro såsom ett. De lånade ärjkrokar och vagnar och järnspett och flåhackor och snus och brännvin af hvarandra, men kommo aldrig i gräl. Och om Kaskens hustru blef kaffelös, så behöfde hon bara smita ner till Nilssonskan i Fagerhult för att bli hulpen ur trångmålet.

Det rådde med ett ord en obeskriflig vänskap mellan de bägge fjärdingsbönderna. Bengts hustru hade flera hundratals gånger åkt med Kasken till sta'n och sålt smör, eftersom Kasken hade häst, hvilket Bengt inte hade, och många tjog gånger hade de inte kommit hem förr än sent om kvällarne.

Men aldrig hade det fallit hvarken Bengt eller Kasken in att skälla och vara svartsjuka för det. Så gick det i många herrans år, och ingen kunde ana att Bengt i Fagerhult och Kasken i Österäng skulle bli okontanta.

— Men i år ha de blifvit de värsta dödsfiender på jorden, och i detta momang skulle de inte ha något emot att se hjärteblodet rinna ur hvarandra, suckade Anders och snöt sej.

— Kom den förhärdade svartsjuka' emellan? sporde vi.

— Nej, men saken var den, att Bengt i julas sa' till Kask: »Vi, som ä så bra bussar och ha så möcket annat hopahang, vi kan gärna promenera på tidningen te'sammans, och så kan mi flicka ta' hem henne, när hon går hem ifrå' skolan. Så läser ja' först, och så hämtar du henne här. Det blir ju billigt och bekvämt.»

— Dä' har du djädrans så rätt i, svarade Kasken.

Därvid blef det också.

Kasken och Bengt salade ihop pengar och läste tid-

ningen och Bengts flicka tog hem henne om lördagskvällarne, när hon vankade från fortsättningsskolan.

Men det blef inte galet, förrän de börjat med den ordningen.

Kasken, som var vurmer på läsning, kunde förstås inte styra sej tills Bengt hade traggat igenom bladet, utan han kom ibland på tisda'n och aldrig senare än onsda'n upp till Fagerhult för att hämta avisan.

Och då kunde det ofta hända, att det fanns två eller tre spalter i henne, som Bengt inte hunnit se igenom, hvilket förargade honom rysligt. Han tyckte, att han blef lidandes på't så mycket mer som Kasken ju fick ha samlingen och när som helst hade tidningen att ögna uti. Bengt tyckte, att Kasken var för bråd på't och trodde, att han inte unnade honom den valuta af tidningen, som han hade rätt till. Och när det gått en tid, blef sinnet så förändradt hos Bengt, att han aldrig kunde se Kasken komma på vägen åt Fagerhult, utan att det klack till i bröstet på'n.

— Si så, nu kommer det kreaturet igen för att ta' tidningen ifrå' mej. Han unnar mej aldri' läsa henne te slut! mumlade han.

Ibland kunde han i vredesmod säga till Kasken:

— Du får vänta ett par dar. Ja' har inte läst henne än.

Men då blef Kasken alltid rasande och gormade:

— Du har ju haft hele sönda'n på dej te å läsa.

— Söndan! Tror du, att ögena' stå' bi te' å läsa bå tidningen och »vangelet!» röt Bengt te'baks. Och så blefvo de ordkastandes och bittra emot hvarandra.

Så en kväll, när Anders Karlsson gick förbi Fagerhult en stund efter sedan det skymmat, fick han se, att ett ljus fladdrade och flaxade där inne. Ibland flammade det nere vid golfvet och ibland uppåt taket. Anders tyckte rent att det såg ut, som om elden varit lös i stugan och ansåg sig skyldig att gå in.

— Och det var min olycka, suckade han.

Ty när han kom in, fick han se Bengt med en ljusstump i näfven springa omkring som en tosing och lysa i alla vrår, ilsk som en bålgeting, medan Kasken satt på en soffa, och svor och skällde.

— Hva' står på här inne? hade Anders frågat.

— Åh, den evinnerlige drummelen har vräkt bort tidninga och ä inte människa te å' hitta henne. Men ja' går, förbaskingen, inte ur fläcken, förrän jag har henne i handom, för innan ja' lägger mej vill ja' veta, om den usle fransosen har hämtat Drefusen ifrån Djäklaön! skrek Kasken.

Bengt kröp än på händer och fötter under sängar och soffor och dammade och klente ner sej, så att han såg ut som ett kreatur, än klef han upp på stolar och glodde på hyllor och skåp samt var så altererad och ursinnig, att han gång på gång drumlade ner och slog vidöppen i golfvet. Men tidningen hittade han inte.

— Nu ger ja' letandet attan! Du får tåla dig, Kask, och ett tidningsbla' ä väl inte hela världen heller! sa' han till sist och satte ifrån sig ljuset.

Men då blef Kasken besatt och knäckte till att hojta och stampa i golfvet för tidningens skull, och innan vi visste ordet af blef han så desperat, att han nappade en stol och slängde den emot spiseln, så att benen foro åt ett och styret åt ett annat håll.

— Jaså, du gör hemgång på köpet! Då åker du ut och det i ett enda tempo ändå, rasade Bengt. Och så flögo de ihop såsom ett par racetuppar.

— Gu' vet hvem som var värst eller hvem som gaf eller fick den mesta stryken. Men ledt såg det ut. Ibland stodo de på benen, ibland rullade de på golfvet, ibland voro de vid dörren och ibland framme vid skeffanjeren. Men till sist fick jag höra Kasken gifva till ett illvrålande, och när ja' då titta efter, såg jag, att Bengts käring böstade honom i synen med grytslefven, som var full med het gröt. Karlen blef precis som en stolle och skenade ut som ett jehu ända bort till brunnen, där han rände ner hela skallen i vatten-

hon. Bengt hade näsblo' och tedde sig som ett vilddjur. Bord och stolar lågo i en hög på golfvet, och käringen fräste där inne som ett katta.

— Och nu ha de stämt mig te' vettne bägge två. Kasken påstår, att ja' ska' vettna om, hur han blef fördärfvad af gröt, med hvilken käringen ville förgöra ögona på'n, och Bengt säjer, att i fall ja' inte vill försvärja mej, så måste ja' vettna, att Kasken gjorde hemgång. Hur i alla tider

ska' ja' nu vända mej, för denna sak är så invecklader, att ja' nok inte kommer ifrån'et med mindre än att ja' svär bort mej. Kan ni inte ge mej ett råd, karlar? slöt Anders och torkade tårar ur sina ögon.

Men vi kunde ingenting säga, utan sutto och grunnade och glodde in i elden, som brann i kvarnkammarspiseln.

När vi så suttit en god stund, sa' slutligen Måns i Gölen:

— Gu' hjälpe dej Anders! Jag åtminstone sir inget ljus i den saken och förstår inte, hvem du ska' vittna med eller emot. Du får lof att slingra dej och göra dej dummer och låtsas, att du är glömsker och döfver och andesvager.

— Ja, dä' ä' nok inte annat att göra, äss ja' ska' kunna rädda min själ, suckade Anders Karlsson.

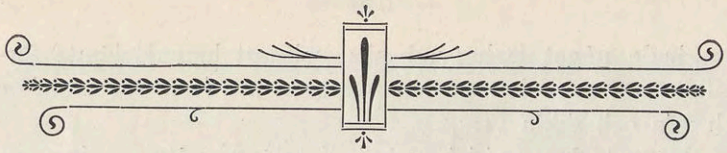

Teologi och kärlek.

Det var alldeles vådligt hvad Sven Månsson i Nabben var katig på sin pojk, som låg i Upsala och funderade på prästexamen se'n ett halftjog år tillbaka.

Och så underligt var det väl inte heller, ty hvilken far skräpper väl inte och beundrar en son, som är lärd och har herrefasoner.

Men måtta ska' det dock vara äfven i det fallet, och Gud vet, om det inte ändå hade varit klokare och blifvit bättre åt alla håll, om Sven uppfostrat sin Per Johan till att hacka och plöja och grafva och dika i madodlingarna på Nabben än till att rota i teologien, uti hvilken han, efter hvad det sades, bestämdt inte var människa att komma till något reelt djup, fastän han, gu'bevars, såg rysligt grundrik ut.

Fort gick det emellertid icke med studierna för Per Johan.

Men om man fick tro Sven Månssons uppgift, så berodde det därpå, att det gick så förbaskadt väl.

— Ingenting kan gå bå' fort och väl på en gång! sa' han och påstod, att Per Johan, när han en gång blefve färdig, fick räkna ett tjänsteår för hvarje termin, som han låg i Upsala.

Komministerns son antydde däremot, att Per Johan

inte hade något läshufvud alls och att han därjämte förspillde största delen af sin tid med att vara kär i flickor och fria och dikta vers.

Här ute hade vi icke på fasligt länge någon aning om det där, ty när man såg på Per Johan, så kunde då ingen tro, hvarken att han brydde sig om kvinnfolk eller att de kunde vilja befatta sig med honom. Inte för det att han var någon öfverdrifven fuling eller grömsinge, ty han var ju som folket är mest. Men han såg i alla fall ut som en möglig filbunke utan socker och ingefära på, tjock och lugn och liknöjd som han var, alldeles som om ingenting i vida världen rörde honom.

Vi minnas nog lite till mans, hur det bar till för tre år se'n, när han skulle predika här i kyrkan.

Sven Månsson skulle bevars själf köra den blifvande prelaten till tämplet, och långt i förväg hade han beredt sig för den färden medelst inköp af den yppersta smällepiska, som någon ska' kunna önska sig, på det att äfven han måtte kunna i sin mån imponera på kyrkfolket.

Men hästen, som inte var alls van vid så väldiga smällar och klatschar, blef redan vid själfva starten från Nabben orolig i skinnet.

Och så, serradö, när de svängde in på landsvägen, stötte de på ett fruntimmer, som dragit upp klädningen för dammets skull, så att hon såg ut som ett nysvept lik i den krithvita underkjolen.

Smällpiskan och underkjolen voro mer än hästen kunde smälta i sabbatsmorgonen, och han satte därför af i det vildaste sken, så att vagnen och gubben och prelaten foro och slängde som ett jehu från den ena vägkanten till den andra.

Gubben höll och slet i tömmarna, så att han var nära att spricka.

— Kör I alltid så fort till kyrkan, far? frågade Per Johan.

— Jesses, ser du inte att hästen skenar, din dumstock! skrek gubben i sin förfäran.

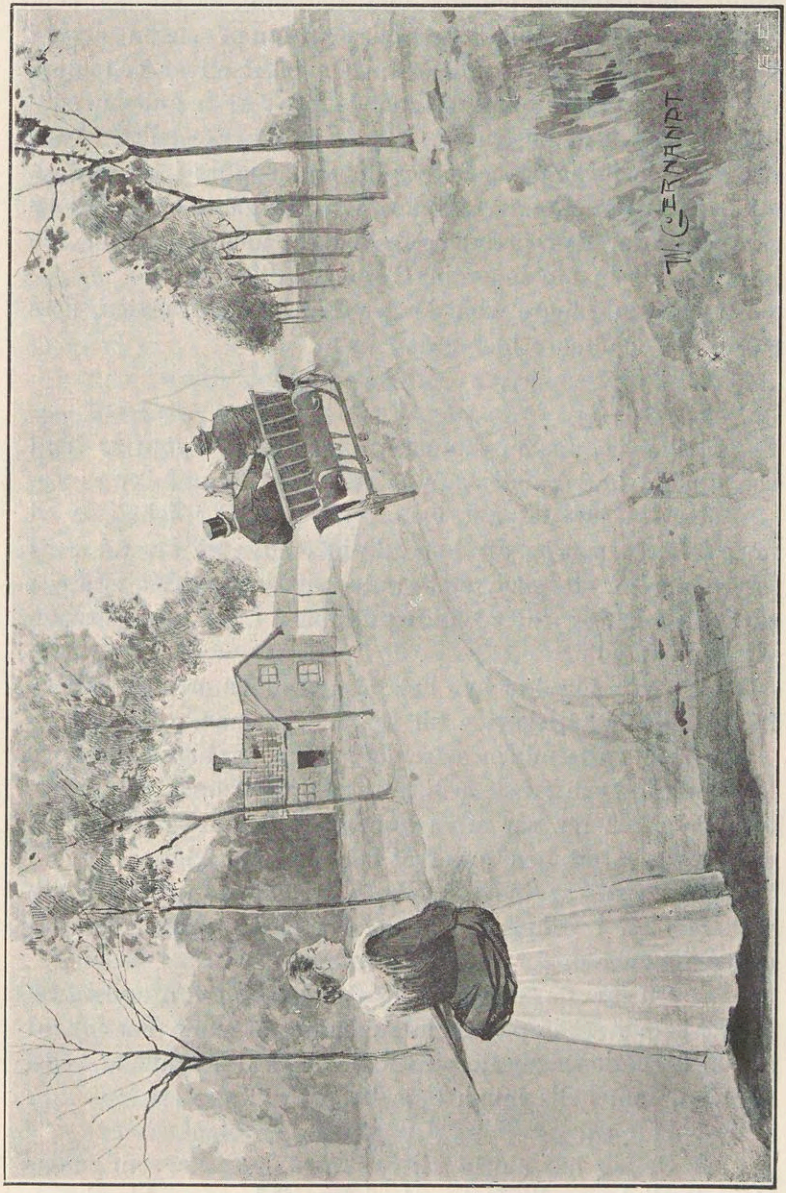
W. GERNANDT

— Inga förolämpningar utan håll still, så att jag, som ska' predika, får stiga ur schäsen, innan någon olycka händer! förklarade Per Johan med mycket allvar och lugn.

Men det blef intet stannande af, förrän gubben slutligen lyckades få hästen att ränna emot kyrkostallet, så att det brakade i väggen, och Per Johan dängdes i backen, så att det sang efter'et. Visst fick han det mesta skinnet bortskrapadt från den prelatensiska näsan, men Gu' predikade han ändå, som om ingenting hade händt.

Dock, ju längre och längre han kom i texten, dess större och svullnare blef näsan på'n.

* * *

Skulle nu någon kunna tro, att en till ytan så lugn och liknöjd karl kunde vara toseter efter kvinnfolk?

Men så lär det allt vara ändå med Per Johan, ty vi fingo efteråt spörja, att han aldrig under tio års tid varit informator på ett enda ställe, utan att han blifvit vriden i skallen af kärlek till något fruntimmer i det hus, där han vistats.

Och se'n förnötte han hela höstterminen med att skrifva friarebref och kärleksvers till sommarflamman.

Under vårterminen däremot svärmade han endast för Upsalaflickor och friade och krabbade det värsta han kunde, till stor skada för vår arma kyrka och den rena läran.

Det sägs att han förlofvat sig nio gånger!

Allra sist var han en vinter trolofvad med en handtverkaredotter i »Supis», men det tog slut med förskräckelse dagen innan han for hem till ferierna.

— Du är då den lyckligaste och mest afundsvärda prisse, som traskar på denna sublunariska mark, Per Johan! sa' en af nationskamraterna till honom vid den lilla afskedszvycken, som hölls innan han for.

— Hur så?

— O, jag har aldrig i lifvet råkat en flicka, som pussas så gudomligt som din fästemö! sa' den djädrans medikofilaren.

Per Johan ändrade inte en min, men han gick lugnt bort och slängde in ringen genom dörren till den förbluffade fästmön.

Se'n vände han tvärt åter till det glada laget och söp såsom en teolog och som om ingenting inträffat.

Om jag ville, skulle jag kunna skrifva en bok, så tjock som Arndts postilla, full med sannfärdiga berättelser om de lidanden och kostnader, Per Johan åsamkade sig och de sina för sin vådliga kärleks skull.

Men det värsta hände väl honom ändå pingstdagen för tu år se'n.

Per Johan skulle, kantänka, å nyo visa framfötterna, som det heter, och predika högmässan i vår moderförsamling, och pingstafton kom han alltså bort till prostens, där han skulle stanna öfver natten.

Han hade emellertid inte varit där i huset i fulla fem kvart, förrän han var alldeles öfvermåttan kär i guvernanten och klämde till att sucka och deklamera inför henne, så att prostens son, som läste på juristen och själf skulle ha ett godt öga till guvernanten, blef alldeles ursinnig på'n.

— Ska' du inte gå upp och titta igenom din predikan ett slag till, din gamle hudik! sa' juristen efter supén.

— Dä' behöfs inte! Den ligger färdig och väl genomläst i min bok där uppe! mente Per Johan och vek inte en sekund från guvernantens sida.

Allt mera rasande blef den andre naturligtvis, och så beslöt han att spela den kärleksfulle predikaren ett spratt, som skulle göra honom löjlig och omöjlig.

I det lofvärda syftet gick han upp på gästrummet och tittade på Per Johans evangeliebok med kyrkobönerna och den däri inlagda predikan samt fann därvid, att han själf hade en räknebok af Zweigbergk och ett kollegium i straffrätt, som förunderligt liknade Per Johans grejor till det yttre.

Och så hade han sin plan tvärt färdig.

* * *

Morgonen därpå var den ärevördige predikanten lika elegisk och kärleksfull som kvällen förut, hvadan han skred fram liksom i en dröm, när de tågade ner till kyrkan.

Prosten trodde, att han gick och tänkte på det, som ofvantill är, och ville inte störa honom med något tal.

Men Per Johan funderade minsann inte på annat än guvernanten, den spjufvern.

Så här ser man då, att i det lugnaste vattnet gå de djädrigaste fiskarna.

Juristen gick med åt sakristian, och när de omsider begynte spela på predikstolspsalmen, sa' den filuren, i det han gläntade på dörren utåt kyrkan:

— Kors, hvad Signe ser trånfullt häråt! Det är bestämdt efter dej!

— Hm! log Per Johan och barkade fram till dörren. Och där stod han och glodde samt skulle bestämdt glömt af att klifva upp i predikstolen, om inte den andre i sista stund stuckit böckerna i hand på'n och föst honom i väg.

Men då hade det syndiga juristfröet bytt ut predikan och evangelieboken mot kollegiet i straffrätt och Zweigbergks räknelära.

Nå, sången tystnade; Per Johan såg andäktigt ut öfver församlingen, tog fram boken och drog ut kollegiet, hostade två resor och redde sig att klämma i med ingångsorden.

Men ni skulle ha sett minen på'n, när han böjde ner hufvudet och skulle läsa i konceptet!

Jag för min del har då aldrig skådat en människa med en så förbluffad och af räddhåga stämplad uppsyn.

Filbunkslugn är Per Johan, men den gången gapade han som om han fått se draken i Babel.

Församlingen undrade hvad som gick åt karlen, och vi började skämmas och bli ängsliga lite hvar. Så grep han till evangelieboben och började bläddra i henne, men där fann han ju ingen tröst eller något Guds ord, utan bara »sorter», »reguladitri», »bråk» och »kedjeräkning» och

mera sådant, som ingen har något gagn af på predistolen. Det började bli allt mer kusligt och liksom mörkt i kyrkan.

Men rätt hvad det var tog han till att läsa »Min gärning nådigt skåda» — under det han gjorde vådliga miner åt kyrkstöten.

Denne begrep dock ingenting, så Per Johan fick lof att gå öfver till »Den signade dag» och »Som fåglar små» och många andra verser, som han kunde utantill, innan stöten, på juristens uppmaning, gick upp till honom och frågade hvad han ville.

Vi trodde förstås, att Per Johan blifvit galen och det tänkte prosten också.

Men juristen och guvernanten grinade, så att de kunde spricka.

Hur det var fick stöten dock med juristens hjälp håll uti den rätta boken till sist samt slamrade upp till Per Johan med henne. Och se'n redde han sig tämligen, fast långt ifrån bra.

Ty juristen hade desslikes slätat ut de veck, som Per Johan gjort vid de böner, han skulle läsa, och i stället vikit allt hvad galet var åt honom, så med kyrkobönerna gick det alldeles på tok.

Men ifrån den dagen spordes det, att Per Johan gick hemma på Nabben och gjorde mycken bättring, och den, som fick ha guvernanten i fred för honom, det var allt prostens son det.

Häraf ser man, att det gifves intet ondt, som inte har något godt med sig.

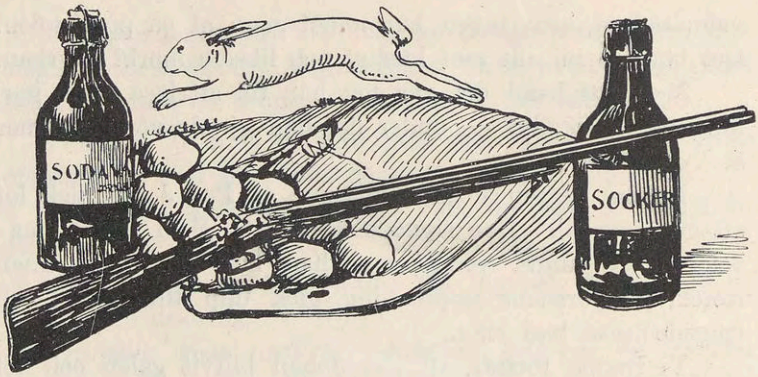

På jakt.

Inne i städerna kunna ni inte tänka er, hvilket vådligt rabaskande det blir, när jakttiden går in.

Långt i förväg börja vi räkna dagarne alldeles på samma sätt som barnen räkna dem före jul.

— Nu ä' dä' da'n före da'n, före da'n före skjutareda'n! grina de gamla Nimrodarne, och flickorna äro inte flitigare med sina julklappsarbeten i december, än vi med att ladda patroner från den 12 till den 16 augusti.

Ty jakten är ett kungligt nöje, och vill man vara något till karl, får man då inte försumma att ge sig ut och traska med bössan åtminstone den första lofliga dagen.

Fördenskull kommo jag och patronerna Petersson och Bengtsson öfverrens om att göra ett reelt jaktparti tillsammans en måndagsmorgon.

Vi äro just inga viga karlar eller så värst öfverdrifna sportsmän någon af oss, ty vår sammanlagda vikt går väl upp till så där omkring 300 kg. Men gent emot Petersson

och Bengtsson är då jag som en sädesärla eller en liljestängel, och då kan man allt tänka sig, hur de se ut.

Bengtsson är blåbandist och nästan litet religiös, ty han har en sparbankssyssla i ögonmärke här neråt, och Gu' vet, om han inte i tysthet går och jobbar ett grand efter riksdagsmannaskap. Någon vidare treflig sällskapsman är han därför inte, men hans förekomst ger alltid en ärevördig prägel åt ett sådant här jaktparti.

Petersson är däremot en glad garçon, men syndig till och med i så måtto, att han gärna drifver skoj med »broder» Bengtsson.

När vi nu gjorde upp fälttågsplanen, lade den senare sitt hufvud på sned och sade:

— Nå't »starkt» får ni inte ta' med i mitt sällskap, men mat så möcke ni vill, och jag ska' hjälpa till att bära'n.

— Det varder sagdt! lät Petersson.

Klockan tu på morgonen möttes vi hos Petersson, som stod på sin förstubro med en skock sockerdricksbuteljer vid sina fötter.

— Gu' mor'n gubbar! hälsade han. Kan du stoppa nå'ra af de här läskedrycksflaskorna i dina fickor, Bengtsson?

— Ja, hjärtans gärna. Dä' va' då snällt, att du inte tatt annat med dej! mente Bengtsson och körde ner en flaska i hvar af sina stora rock- och byxfickor.

Så laggade vi af med eldvapnen på axlar och väskorna fulla af rika håfvor.

— Var lugn du — hviskade Pettersson i mitt öra — var lugn, det är »monium» i flaskorna, fast jag girat korkarna med tråd och satt etiketter på dem för att lura Bengtsson.

Just som vi kommo in på jaktmarken och skulle ihop med att släppa hundarne i en backsluttning, halkade emellertid »broder» Bengtsson i den våta ljungen och dråsade baklänges, så att det sang i maken och skottet brann af.

En Guds lycka var det, att hvarken jag eller Petersson

stodo i skottlinien i den stunden, ty då hade hundingen tagit oss. Men Bengtssons ena hund stod där, och just som skottet skrall, började han att tjuta som om han fastnat i en gärdesgård.

— Dog han? stönade den fallne brodern.

— Nä' men svanslös blef han för tid och evighet! svarade Petersson.

Den underrättelsen tröstade synbarligen Bengtsson, och vi reste honom upp.

Då vardt det emellertid uppenbart, att han i fallet krossat den »sockerdricksflaska», som hvilat i hans revolverficka. Vätskan rann ner åt hans pantalonger, och den dyre brodern luktade som ett drankkar. Men han hade snufva, så han kände det inte, som lycka var.

— Ni ska' få se, att jag skurit mej fördärfvad också af glaset! jämrade han.

Och när vi tittade noga efter, så strömmade det verkligen både brännvin och blod af den gudsmannen, hvadan vårt jaktnöje började på ett särdeles olycksdigert sätt.

Men i detsamma fingo hundarne upp och det bar af neråt Snufvebohållet.

Broder Bengtsson blef så lifvad af skallet, att han förgat sina blessyrer och masade efter sin svanslöse hund det värsta han förmådde för att söka upp sig ett bra pass. Och jag följde honom för att se efter, att hvarken han eller hunden förblödde.

Rätt hvad det var, fick jag syn på något brunaktigt, som rullade fram mellan stubbarna, och innan jag visste ordet af, sköt Bengtsson af sin andra pipa.

Den gången bommade han inte, ty som skottet gick skönjde jag med mycken tillfredsställelse, att ett brunt årslam gjorde ett luftsprång och en kullerbytta.

— Als todt! vrålade broder Bentsson och skrefvade i väg så fort han kunde med bössa i näfven, matsäck på rygg och buteljer i fickorna.

Men bra snopen blef han allt, när han kom fram till

stubben, där det oskyldiga lammet låg stelt och dödt, ty jag såg, hur han ref sig i hufvudet och fräste och spottade, och vinden förde till mig en svår ed, som tydligen gått öfver hans läppar.

— Ä' dä en gammal eller en ung? flåsade Petersson, hvilken i detsamma rultade fram till honom.

— Nej, — det är en olyckshändelse; ja' fick inte mina rätta glasögon med mig! suckade den olycklige jägarn och drog upp en »sockerdricksbutelj» ur en bakficka.

— Ja' får lof svalka mej lite! lät han och började lossa korken.

— Man kan då inte påstå, att det är mycket kolsyra i'et, för det fräser inte ett dugg! brummade Bengtsson, när han fått ur korken.

— Nä, inte så värst! Allting försämras! inföll Pett'son.

Men brodren drack bastant.

— Dä va' vådligt, hva' det har en besk och skarp smak. Såge jag inte apotekarens etikett, skulle ja' trott, att det är brännvin. Men värmer och svalkar gör det.

— Ja, det blir en konstig smak på'et, när en gått och ristat det i fickan. Det ska' egentligen ligga på is! sa' Pett'son och plirade med ögonen.

— Ja, visst dä! medgaf Bengtsson, som tycktes bli både tröstad och vederkvickt af »drickat».

— Ja' får betala lammakräket, men det må gå, för det var i alla fall ett vackert skott och hållet var långt! stoltserade han.

Rätt hvad det var började hans hund å nyo gläfsa, och vi i väg öfver stock och sten. Ingen kan tänka sig hur lätt Bengtsson lopp, se'n han fick sockerdrickat i sig.

Han vardt till och med så barbarisk, att han försökte skutta öfver en gärdesgård. Men det var då i alla fall för mycket begärt af hans korpus. Ty han fick honom inte många tum från marken, utan rände i stället framsidan så hårdt mot störarna, att han sprängde de båda buteljerna, som lågo i pantalongerna på'n.

»Dreckat» rann och samlade sig i långstöflarne, medan han plockade glasbitarne ur fickorna.

— Tvy sjutton utlät sig Bengtsson, rätt så allvarlig och gudelig han än vill vara. Men hvarken jag eller Petersson ansågo oss behöriga att varna honom för svordom.

Efter som han emellertid hade en trosförvandt och »broder» i Snufvebo, så sa' Bengtsson, att han ville gå dit fram och låna sig en stöfvelknekt och torka sig ett grand, innan han för sin del fortsatte jakten.

Och det gjorde han. Vi andra satte oss ett stycke utanför, ty vi ville inte gå in, utan sa', att vi skulle reda till och duka upp frukosten under tiden.

Det dröjde en god stund innan Bengtsson kom åter, men då var han så arg, att jag aldrig sett en så ursinnig karl!

— Kan ni tänka er ett sån't pack! skrek han.

— Nä, hur då? Johannes därborta ä' ju din sekreterare i blåbandsföreningen?

— Ja visst! Och nu sa' den uslingen och hela hans hus, att ja' luktade brännvin från topp till tå, att hvarenda tråd jag har på mej flöt och doftade af rena brännvinet.

— Det var då det oförskämdaste ja' hört i all min tid! utbrast Pett'son.

— Ja, är dä inte dä! Men nu tar jag afsked, ty har en inte rättighet att ta' mä sej en flaska sockerdricka på en strapserande jakt, så må den dåli'e vara ordförande i deras förening och inte jag! Har du mer dricka bror Pett'son?

— Ja, gu'bevars! inföll den spefågeln och räckte honom en flaska.

Och där slöts vår jakt.

Bytet blef intet stort: ett lam och en hundsvans.

Jo, det var sant, Bengtsson stöp också. Peterssons sockerdricka knäckte honom; och nu svär han på, att han aldrig i lifvet ska' jaga vidare.

Hvart vägskatten tar vägen.

Allt folk i hela riket har i ett par års tid gått och undrat hvad de här vägskattemedlen användas till.

Omsider ha vi emellertid kommit under fund med den saken, och väl var det, ty vi höllo på att rent af grubbla oss fördärfvade på't.

När det först blef kunnigt ute i bygderna, att den nya väglagen blifvit antagen af riksdagen, blef här mån-tro ett hurrande och ett jubilerande utan all ände.

Ty vi tänkte, förstås, att vi efteråt skulle få skrifva räkningar och bära upp pengar för hvart eviga lass grus, vi körde på våra vägstumpar, och att det skulle vankas en god och rund ersättning för hvart tag vi togo till igen-räfsandet af hjulspåren på vår gamla kyrkoväg.

Och hvem kunde väl tänka annat, när ju köpingsin-vånare och fabriker och handelspatroner och allt reelt folk i hela riket skulle dela vägbesväret.

I den första förtjusningen gingo vi också in till lands-höfdingen och begärde att dels få en hop nya vägar härs och tvärs i socknarne och dels att få våra kvarn- och by-vägar indelade till allmänt underhåll.

— Nu ska' hundan knussla, när herrarne ska' betala! grinade vi och förhäfde oss öfver den lysande seger vi vunnit.

Men den psalmen togo vi, gunås, upp för tidigt. Ty det dröjde inte så särdeles länge, förrän vi själfva fingo punga ut med vägskatt och därtill hålla de gamla vägstyckena liksom förr.

Hvad vi fingo tillbaks, var blott några usla ören, och länsmannen for och härjade, svor skällde och kasserade vägarne alldeles som i den gamla, goda tiden.

Då blefvo vi först snopna och sedan arga samt togo till att hata väglagen, fast ingen af oss begrep sig på honom.

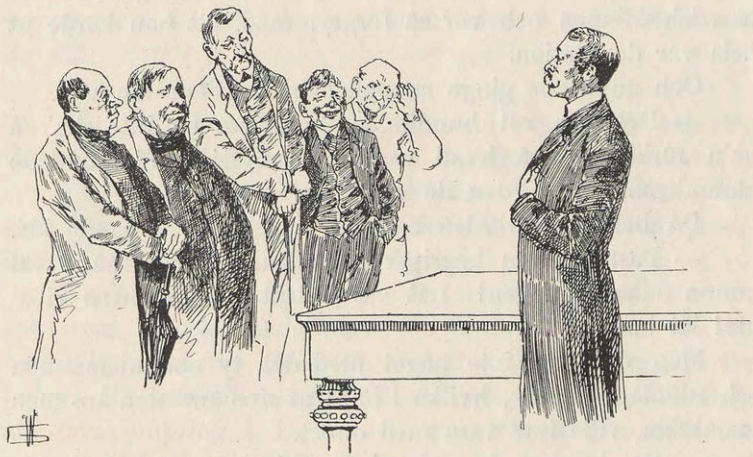

— Hvad begagnar dom vägskatten till? frågade vi hvarandra på stämmor och kalas. Men det fanns ingen, som kunde svara på den frågan.

Så, serradö, satte vi till en deputation, bestående af två snöplogfogdar, två nämndemän och en kyrkovärd och skickade dem till själfve häradshöfdingen för att bedja honom uttyda och förklara väglagen för oss.

Nå, häradshöfdingen var i början beskedlig och las i lagen, men ju mer han las, dess ilsknare blef han, och till sist dängde han boken i golfvet, spottade och sa':

— Jag begriper mej lika lite på väglagen, som nämnde mannens oxe där hemma förstår sig på hebreiska!

— Då är det väl bäst, att vi resa upp till den, som har skrifvit honom, och be' att han tolkar lite grand för oss? inföll deputationen.

— Lönar sej inte! Han begriper honom, min själ, inte själf! lät domarn.

— Hva' ska' vi då göra?

— Skrif till riksdagsmannen, att han bums motionerar om anslag till en komité af sjuttio uttolkare, som ge sig ihop med att skrifva en förklaring öfver väglagen! mente häradshöfdingen och var så förgrymmad, att han körde ut hela vår deputation.

Och gubbarne gingo snopna och långnästa sin väg.

— Det var väl hundingen ändå, om en inte ska' få nå'n förklaring på hvad vägskatten nyttjas te'! mumlade nämndemannen, medan de vandrade.

Då fick kyrkovärden en, som han tyckte, lysande idé.

— Pastorn, som begriper Uppenbarelseboka, måtte väl kunna tolka väglagen! Låt oss gå till honom, mens vi ä' ute! lät han.

Men det blef inte något med det, ty nämndemännen och snöplogfogdarne, hvilka i följd af sina ämbeten äro föga gudaktiga, ville inte vara med om'et.

— Då kränger han det bara till vår nackdel och bevisar, att våra egna gärningar och synder ha skapat väglagen mente de.

Och på det viset fingo vi inte något förstånd på väglagen, eller veta hvart skatten tar vägen, förrän det sedan helt plötsligt vardt uppenbart för oss.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

De hade lagt in en dålig planka i bron vid Flathälla norr upp i häradet.

Det var ett par stora kvistar i plankan, och hvar och en kunde begripa, att hon inte kunde hålla länge. Men rusthållarn, som åtagit sig brons byggande, bjöd den gamla

brostyrelsen på toddy, så de sågo inte eller ville inte se felet, när de synade in arbetet och lämnade rusthållaren betalning.

Nå, på hösten kom Peter i Sobo i olycka där.

När han kom och körde ett litet bjälklass med sina stutar, rände den ene benet ner i kvisthålet och bröt af det, så att Peter, den stackarn, måste slakta stuten.

Men det var ingen, som brydde sig om'et. Peter vände sig visserligen till den gamle brofogden, men han svarade:

— Dä' angår mej inte! Nu ä' det en högre makt, som regerar och vägstyrelsen heter han. Vänd dej dit, äss du vill!

Men det tordes icke Peter.

Se'n gick Justus i Målen ner ser i samma hål och fördärfvade sej vid jultiden, så han låg sjuk i sex veckor.

Få dagar efteråt kom en knalle och körde där. Och som han inte kände till brons förhållande fick han frambenet förstördt på sin häst i hålet.

Ett fasligt kolorum förde den knallen. Men när han fick veta, att han hade vägstyrelsen att vända sig till, teg han. Ty han var rädd, att herrarne kunde förgöra't för honom hos landshöfdingen, så att han icke finge tillstånd att fara omkring i länet och lura folk längre, ifall han gjorde affär af hålet i Flathälla bro.

Men en tid efteråt kom patron i Bäckaryd körandes vägen framåt med två hästar sent en natt. Fort gick det, ty patron hade varit på julkalas hos häradsprosten och var rätt lifvad, så han satt och trallade för sig själf och manade på kamparne.

Allt gick välsignadt och bra, ända tills han kom ut på Flathälla bro.

Där stöp emellertid högerhästen, som om han hade fått ett skott i bringan, schäsen stannade som genom en ögonblicksbroms, och patronen höll på att kastas öfver broräcket af knycken.

Nå, när de fått låna lyktor i gården bredvid, befanns det, att hästen brutit af sig bägge bakbenen. Plankan hade gått midt af vid kvisthålet, och patron höll på att få gallfeber.

Nu blef det, förstås, anmälan till ordföranden i vägstyrelsen om brons skick, och folk väntade dag efter dag, att skadan skulle bli afhjälpt.

Men det tog tid.

— Jag kan ingenting göra förrän jag fått höra den öfriga styrelsens mening! lät ordföranden.

Och så utlyste han sammanträde med styrelsemedlemmarne vid tingsstället, som ligger någorlunda midt i häradet.

De reste dit hela högen, och dumma hade de väl eljes varit, ty de fingo ju tillgodoräkna sig reseersättning och traktamente.

Så blef saken föredragen och diskuterad.

— Det är ju lätt hjälpt! Låt mans blott lägga dit en ny planka! sa' en af ledamöterna.

— Det är inte i enlighet med väglagen. Vi få lof resa dit, syna skadan, tillkalla sakkunnig och hålla entreprenadauktion på det blifvande reparationsarbetet! förklarade de andra.

Och i enlighet med deras förslag blef det äfven beslutadt.

Efter två timmars ytterligare öfverläggning hade de bestämt dag för synens hållande och kommit öfverens att som sakkunnig tillkalla en ingeniör från staden.

Under tiden bröto ytterligare två oxar benen af sig i det olyckliga hålet i bron.

Men på utsatt dag infunno sig alla de sex styrelseledamöterna vid Flathälla, dit tre af dem hade fyra, två tre och en två mil, så att reseersättningen gick ju till rätt bra pengar.

Ingeniören från staden kom ock tillstädes och bron underkastades vederbörlig syn.

Undantagandes plankan var hon gudskelof i ett godt skick, hvilket togs till protokollet jämte uppgift om reseersättningarnas och dagtraktamentenas sammanlagda belopp 92 kr. 30 öre, hvarjämte den sakkunnige tillerkändes godtgörelse för resa och besvär med af styrelsen skäligen ansedda 125 kr.

Se'n drog det ut fjorton dagar innan entreprenadauktion

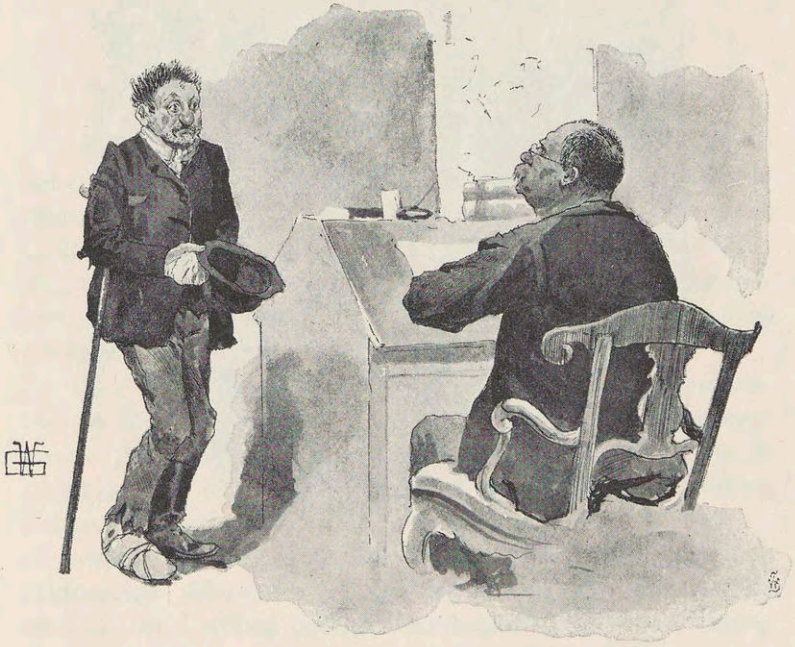

för skadans botande hann blifva vederbörligen kungjord i alla häradets kyrkor.

Under de fjorton dagarne knäckte två luffare och en fattigstugugumma benen i hålet och tillskyndade församlingen en utgift af 33 kr. i läkarearfvode och medicin.

Till sist kom dock auktionsdagen, och då åtog sig Magnis i Flathälla att ställa bron i vederbörligt skick för 75 öre, och arbetet tog endast 20 minuters tid i anspråk.

Men af den här sannfärdiga och i enlighet med väglagen tillkomna historia om brolagningen fingo vi, gualof, kunskap om hvad vägskattemedlen ska' användas till.

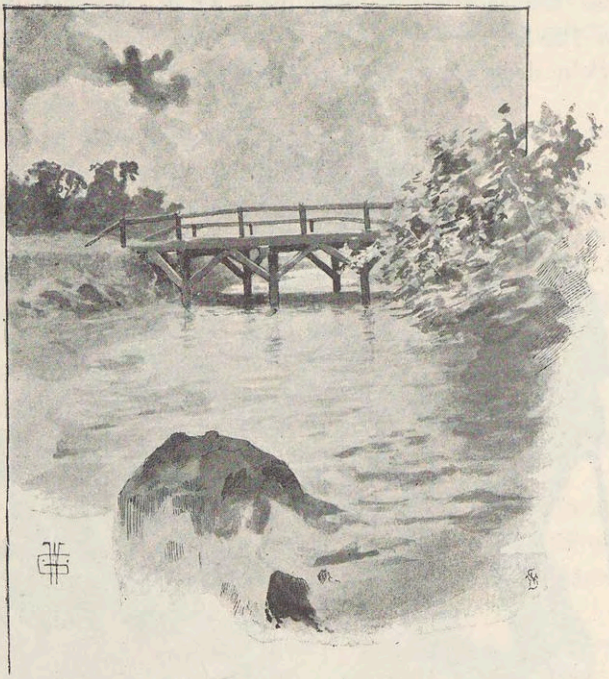

Ryttarbragder.

Så snart några kavalleri- och artillerifficerare ridit en del mil i ett sträck och lyckats fördärfva åtskilliga smalbenta jakthundslika hästar med galla i bakhasorna, så skrifves det under veckor en oerhörd massa granna saker om dessa bragder, och tidningarna ställa till och med ut referenter här och där vid de vägar och stigar, öfver hvilka kappridten företages.

Men i alla fall är det ju, när man tänker rätt på saken, inte så fasligt mycket att göra väsen af. Ty att officerarne kunna rida och sporra och ta knäcken på hästar, det är ju något, som hör till deras yrke, och därtill ha de ju blifvit födda och uppfostrade ifrån begynnelsen.

Men när karlar, hvilka blifvit fostrade för stilla och saktmodiga yrken, för andliga strapatser, när män, hvilka tränats icke i ridhus och gymnastiksalar utan i studerkamrar och sakristior samt utan föregående öfning och utan den ringaste afsikt att vinna människopris och lagrar, likväl åstadkomma underbara ting i ryttarväg, då är detta verkligen någonting, som i mitt tycke förtjänar att granneligen beskrifvas.

Sportlitteraturen har förevigat minnet af mångfaldiga gentlemenryttare och jockeyer, hvilka dock icke ridit besattare och vådligare än kyrkovärden i Rasmusbo och komministern i Sutaryd.

Därför anser jag det vara på sin plats och i sin fulla ordning, att jag icke låter en större allmänhet sväfva i okunnighet och mörker rörande dessa personens ryttarbragder, ty de äro oöfverträffade och märkliga.

Om berättelsen om dem möjligen kunde mana andra kyrkans män till att efterfölja dessas exempel, anser jag mig rikligen belönad för min möda.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Det var som så, att kyrkovärden och jag en dag vid midsommartiden kommo gåendes fram åt vägen mot Rasmusbo kyrka.

Kyrkovärden hade varit ute och kräft folk räntor, ty han hade inteckningar till höger och vänster. Men eftersom man just inte haft några penningar till honom, hade man i stället spenderat tappert med kaffegök och konjak och frukostsupar på'n, så kyrkovärden var lifvad och upplagd samt i den stämning, att han skröt och skräflade öfver sitt hiskliga mod och sin rysansvärda styrka och vighet.

— Vi få allt akta oss för prostens tjur, som lär gå här i hagen! Han ska inte va' att leka med, och dä' är unnerligt, att han bara får gå lös vid en allmän väg, sa' jag rätt som vi gingo

— Prostens tjur! Tvy sjutsingen! Dä vore väl, om han bara komme och åbäkade sej, så skulle jag min själ snart lära honom veta hut, inföll kyrkovärden och tog på sig en myndig och skräckinjagande min.

Rätt hvad det var uppenbarade sig också tjuren och glodde och vrålade och ristade med ena hornet i marken samt skrapade med framfoten, så jag lagade mig i ordning att likt en annan Zakéus krångla upp i en ek vid vägen.

Men den sabla kyrkovärden gick minnsan i sitt bränvinsmod emot vilddjuret, och hur han slängde sig, fick han fast i svansen på'n och snodde densamma omkring en liten björk.

Tjuren blef häröfver både snopen, ledsen och förargad och slutligen ilsk. Men han kunde naturligtvis icke komma ur

fläcken, ty han var en stor kavaljer och rädd om sitt utseende, hvadan han inte ville rycka af sig svansen för att komma åt kyrkovärden.

— Håll här ett grand, mens jag klifver upp och rider på'n, så ska' du få se, hur grundstukad och beskedlig och flat han blir! sa' kyrkovärden.

Och jag hade inte bättre vett, än att jag grep fast och höll i det yttersta af den kring björken snodda svansen. Under tiden krånglade sig kyrkovärden stönande upp på tjuren och satte sig såsom en ryttmästare på'n. En ståtlig och osedvanlig syn var det.

— Håll bara fast, så ska' vi kujonera honom och ta' illvettet ur honom! förmanade kyrkovärden och sporrade tjuren i sidorna med stöfvelklackarna och böstade honom i ljumskarne med kyrkokäppen såsom den värsta jokey.

Härunder blef tjuren så pass arg och altererad, att fradgan yrde om munnen på'n och jag trodde att han skulle dö.

Då blef jag rädd och släppte svansen, som i ett ögonblick ringlade sig af björken.

Och nu startade kyrkovärden.

Aldrig har en människa sett så ridas.

— Bu-u-uh! röt den ädle tjuren och flög af som en orkan åt prästgår'n till, medan den ärevördige kyrkovärden flaxade upp och ner på ryggen på'n, föga olik en hösäck.

— Bu-uh! tonade det öfver hela nejden, och knappast lägre tjöt kyrkovärden efter hjälp.

Jag själf bäfvade.

Men tjuren rusade hem, och då han icke kunde komma in i ladugården, sprang han hit och dit samt barkade till sist in i trädgården.

Rabatter ramponerades, blomstergrupper ödelades, och när prosten kom ut och fick se, hur hans egen tjur, riden af hans egen kyrkovärd, huserade, kände hans bestörtning, förvåning och förbluffelse inga gränser.

En sådan syn får väl en präst också sällan se.

Omsider fick tjuren ögonen på en berså, tät och lummig, och utan tvifvel menade han, att han genom att rusa in uti den möjligen skulle kunna sopa af sig ryttaren. Dit for han äfven af. Och där var målet, där var gränsen. Kyrkovärden förlorade balansen i bersåns öppning, hyfvades från sin plats af några grenar samt dängdes midt upp på det

där dukade kaffebordet, hvilket krossades och tillintetgjordes medan tjuren glad och lättad stack i väg genom motsatta öppningen.

Hvilka ord, som därpå växlades mellan prosten och den i grädde, socker och sönderslagna koppar drunknande kyrkovärden, har jag aldrig fått veta.

Men jag trotsar hvilken kyrkovärd som helst i universum att göra denna manöver efter.

— —

Hvad komministern i Sutaryd beträffar, så hade han en dag köpt sig en gammal kasserad husarhäst samt öfvade sig då och då i ridt. För motions och vederbörlig späknings skull.

Så fick han en dag för sig, att han skulle rida ned till Skumpaslätt och hålla sig i skogskanten för att åskåda husarernas exercis och ridning och dymedelst söka inhämta något. Och det gjorde han.

Men när ryttmästaren vid ett tillfälle lät truppen hvila, då den stod uppställd på linie, fick han oförhappandes syn på pastorn samt kände bums igen den gamla nummerhästen.

Ty ryttmästaren hade reda på hvarenda häst lika väl som på hvartenda fruntimmer i hela orten.

Ögonblickligen for skam i den sabla ryttmästaren och så lät han blåsa en piffig signal.

Nu vet man, att när en gammal nummerhäst får höra en sådan signal, är det som om hin onde själf finge makt med honom.

Innan pastorn alltså fick tid att blinka, rusade hans häst af som en raket och ställde upp sig på skvadronens högra flygel. Det hjälpte inte, hur den arme prästen stretade och drog i tyglarna.

Men så fort den syndfulle ryttmästaren väl fått se den nye husaren och flygelmannen på rättan plats, kommenderade han svängning åt vänster.

Ni kan nu tänka er, hur de fingo rida på den högra flygeln, särskildt prästen, som var allra ytterst, ty den gamla hästen stod inte att hejda. Han höll rättningen och låg

som en rem utefter heden med prästen på sin rygg, och rundt gick det som en svirra.

Husarerna blefvo förfärade och bleknade, när de helt plötsligt på flygeln fingo se en präst rida såsom en ond ande, utan att de kunde begripa hvarifrån han kommit. Hela skvadronen höll på att få dåndimpen.

Men prästen grep sin häst om halsen och hängde med ända tills det gjordes halt. Men då lomade han af och syntes ej mer.

Han bedyrade sedan vid änglar och härskaror och profeter och kyrkofäder, att han icke vidare ville deltaga i någon skvadronsexercis.

Gjorde han i alla fall icke sin sak så bra, att jag vill se den präst i synen, som gör det efter?

Ja, här finnas många, som fått stora och indräktiga pastorat för mindre och lättare bravader.

Ett klockbyte.

— Gud vet hvad Sven och Petter i Kilabo ha att dras om, men hissnesamt är det, att två annars så kloka och bastanta karlar ska' nu i fyrtio års tid ha gått och glott illa på hvarandra, rätt så grannar dom ä'!

Jag minns nu inte för momangen, hvem det var utaf oss, som yttrade ofvanstående tänkvärda ord en söndagskväll.

Men sanningsord voro de i alla fall.

Saken var den, att vi samma söndagsafton hade kommit tillsamman på slaktgille i Fläskåsen hos Petter Magnus, och där pratades och dumderades, gubevars, en hel hop, såsom man ju alltid gör, när man är mätt och god och belåten. Det heter ju därför också, att en mätt mage gör ett lätt humör.

Nå, rätt som vi sutto där, slängde en af oss fram de där orden om Kilabomännens ömsesidiga och grufliga ovänskap, hvilken ovänskap varit en visa i grannhället i bortåt fyratio års tid.

Nu kom väl talet att falla på gubbarne närmast af den anledning, att Sven låg på sin dödsbädd och väl aldrig skulle komma att få höra gök mer, som man säger.

Han hade så långt man mindes tillbaka haft ett dåligt bröst samt hostat och regerat. När nu höstdimman kommit

och lagt sig på'et, blef han riktigt knäckt och låg där, som sagdt, väntande på förlossningen.

— Undras ändå, om di inte ska' försonas, innan han tryter! sa' en utaf oss.

— Borde väl dä', ty dä står ju skrifvet, att man inte ska' låta sola gå ner öfver sin vrede, och då bör man väl så möcke mindre låta själfva lefnadssola sjunka hän öfver sitt hat! lät Per Måns i Intägt.

Det där tyckte vi alla vara så vådligt bra och kristligt sagdt, att ingen af oss hade något att svara på't, utan där blef lugnt och tyst i stugan en lång vändning.

— Men hva' ha di i alla fall hatat hvarandra för under en så välsignadt lång tid? frågade någon efter en stund.

— Herren vet'et, för nå'n människa har då aldrig fått spaning på't! svarade Per Måns. Och så gåfvo vi oss till att repetera upp alla möliga rackarestreck, som de spelat hvarandra under tidernas lopp, de bägge illvettiga snålvargarna, ty snåla ha de då var't till gagn så väl Sven som Petter, det må Gu' veta.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

En gång när Petter hade knäckt sitt ben och låg till sängs, gick Sven en natt fram till hans fönster och vrålade:

— Skynna er ut, godt folk, dä' brinner i alla fyra knutarna på eran la'gård!

Han föreställde sitt målföre, den ledingen, så att Petter anade ingen argan list, utan rusade upp ur sängen och kom i förskräckelsen inte ihåg, att han hade ett knäckt ben att ryckas med. Han hade heller inte tagit mer än ett flängande utåt golfvet, förrän han dråsade omkull och bröt af benet riktigt och reelt på två ställen. Men så fort det andra husfolket bara tittat ett enda tittande ut genom fönstret, begrepo de bums, att det var lurilej och djäklastreck af Sven.

— Tänk ändå, att han kunde lura ut'et så knepigt

och illslugt, att han kunde få Petter att bryta benet! lät Per Måns.

— Åh, den som vill göra ondt och fördärfva sin nästa, har skam te' läromästare, och han ä' inte stort sämre än en professor eller en häradshöfdig! inföll en annan.

Och det höllo vi med om.

Nå, se'n hade Petter stämt Sven för sveda och värk och mera sådant. Men han fick aldrig fulla bevis, utan bara »bindande liknelser», di kallar't. Processen varade ett par år och höll på att rent af fördärfva dem bägge två.

Sålunda hade de hushållat med hvarandra i bortåt fyrtio år och bara tänkt på att förgöra den ene den andre.

Emellertid låg det där benbrottet och grodde i Petter samt manade honom dag efter dag till hämnd. Han kunde aldrig se Sven utan att han genast efteråt tittade ner på sitt sneda och krokiga ben och vardt full af vredesmod och ursinne. Och så underligt var det väl inte heller, ty han hade verkligen genom spektaklet blifvit bra illavuren i underredan, som man säger, och det var verkligen med nöd han efter den betan var i stånd att göra ett reelt dagsverke.

Han kom emellertid icke på länge åt Sven. Denne aktade sig och var på sin vakt. Men då tänkte Petter till sist som så, att eftersom ju Sven och hustru hans egentligen och enligt skriften voro *ett* kött, så kunde han gärna drabba uppå henne med sin hämnd. Det skulle svida lika rasande i skinnet på hennes man, mente han.

Så gick han då ut en mörk kväll på eftersommaren ett år eller två efteråt och lade sig på lur i Svens björkdunge. Han visste att Kajsa ovillkorligen den kvällen skulle fram där, då hon återvände från ystekalas hos skolmästarns.

Och Kajsa kom också omsider traskande i mörkret och nunande på en sångvers, såsom man ju ofta brukar, när man är ensam ute och går i mörker. Ty om nå't skamstyg eller dylikt samtidigt är ute och färdas, så kan det ju inte göra en nå't ohägn, när man sjunger sånger.

H. GERVAIS

Men Petter lät, minsann, inte dupera sig af nå'n sång.

Rätt som Kajsa trippade fram i sin oskuld, mätt och lycklig af kaffe och dopp, snarade Petter henne med en oxtöm och hissade upp gumstackaren i en björk. Och det gick så kvickt, att hon knappt visste ordet af, förrän hon dinglade mellan himmel och jord med repet midt om veka lifvet. Ja, där hängde hon och gallskrek så förfärligt, att hon nästan totalt mistat andan, när folk till slut kommo till och skuro ner henne.

Om denna »Kajsas himlafärd», såsom tilldragelsen sedan nämndes i orten, processade gubbarne ett par år och åsamkade hvarandra förluster och tidspillan.

Usch, man skulle kunna skrifva en hel bok om allt det elände, som Sven och Petter i Kilabo gjorde hvarandra i sin ilska och sitt hat.

Deras mellanvarande och uppträdande mot hvarandra visar emellertid hur uselt och vrångt människohjärtat kan vara till och med hos landbofolk, som eljes för det mesta, gua'lof, låter gudsfruktan och sedlighetskänsla något så när bestämma öfver sina tankar och gärningar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Serradö, rätt som vi sutto där i Fläskåsen och språkade i detta ämne, kom Nils i Bögget in och satte sig vid dörren.

Han såg visst liksom litet snopen ut, när han förnam, att han kommit midt in i ett korfvagille, men inte kunde han springa för det. Peter Magnus spenderade på'n, så Nils behöfde då egentligen inte ångra, att han gått inom dörren.

När så Nils hade ätit och druckit en vändning, sa' han:

— Ja, nu, go' vänner, kan ja' hälsa så möcke ifrå' Sven i Kilabo! Han tröt för vid pass en timme se'n!

— Åhå, bevars! Gjorde han så? läto vi alla med en mun.

— Joho, pastorn skulle dit, och när han gick förbi mitt, ba' han mej följa med och visa genvägen! fortfor Nils.

— Nå, gaf han med sej nå't mot slutet? sporde Per Måns.

— Pastorn höll det grannaste tal man kan tänka sej, så att bå' ja' och alla de andra inte kunde hålla oss för gråt, och Sven syntes gråtosad han också!

— Jojo, det var nog hans bästa råd! läto vi och bådo Nils tala om helt och hållet, hur det gått till i Kilabo.

Och det gjorde han.

När pastorn uppmanade Sven att förlåta och göra upp med Petter, så teg han bara, och det gick inte att få ett ord ur honom.

Då gick pastorn tvärt ut, och vi trodde alla, att han blifvit ilsk, lät Nils.

Men rätt hvad det var, kom han tillbaka i sällskap med ingen mer och ingen mindre än Petter själf.

Se'n blef där en ny predikan, som riktigt skar genom märg och ben. Ingen människa kan tänka sig, huru pastorn skriftade de bägge gubbarne för deras långliga och vådliga hat.

Men det bet just inte stort på dem, efter hvad vi kunde tycka.

Till sist sporde pastorn allvarligt och bestämdt, hur hatet egentligen uppstått ifrån början och hvad som var dess rot och upphof.

Då blef där tyst i stugan, och vi sutto med andan i halsen, ty vi tänkte få höra någon stor hemlighet uppdagad.

Man kunde väl aldrig tänka annat än att de kränkt hvarandra i kärleksväg nå'n gång i ungdomen och att den ene röfvat bort all lifvets lycka för den andre.

Till sist sa' Petter:

— Dä' tjänar ingenting till att rota upp en hop gammal dålighet!

Pastorn blef förvånad, men då han funderat en liten vändning, gaf han sig å nyo på gubbarne med en predikan, och när han hållit på en kvart, mjuknade verkligen Sven, där han låg i sin säng, vinkade med handen och hviskade:

Komplett utkommen

är **Första delen** af

AUGUST STRINDBERGS

Samlade Romaner och Berättelser

Band och omslag komponerade af NILS KREUGER

Priset på detta nationalverk, som utkommer till jul i omkring 50 häften, är blott 40 öre pr häfte. Detta är den första samling af den store diktarens verk, som förekommit på svenska. I Tyskland utgifvas samtidigt August Strindbergs samlade skrifter från Piersons bekanta förlag i Dresden.

Det första bandet innehåller: Från hafvet. : Från fjärdingen och Svartbäcken. : Röda rummet.

De öfriga banden komma att innehålla: Det nya riket. : Utopier. : Giftas. : Valda berättelser. : Hemsöborna. : Skärkarlslif. : I hafsbandet. : Tschandala. : Smärre berättelser (äldre o. nyare). : Blomstermålningar o. djurstycken.

Arbetet erhålles i hvarje välsorterad bokhandel.
Kommissionärer antagas på förmånliga villkor.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag, Stockholm.

Nyheter till våren.

PER HALLSTRÖM:

Bianca Capello

Ett skådespel i fyra akter.

Ur pressens omdömen:

Pris 1 kr. 50 öre.

Greppen i skådespelet äro stora och starka, och det finns inom den traditionella ramen godt om intressanta detaljer och nyanser, som alldeles äro Hallström egna och präglade af hans förbryllande diktarnaturs blandning af fantastik och realitetssinne. En man som han måste . . . . röja sin litterära talangs bländande mångsidighet och sin intelligens' föga vanliga skärpa. (Prof. *O. Levertin* i Sv. Dgbl.)

— — — Detta må vara nog för att antyda egendomligheten och betydelsefullheten af Per Hallströms nya drama. Som konstverk har det många och stora sidor. Dramats hufvudlinier äro säkra och fasta — de fyra akterna äro sammanfogade till ett helt utan onödiga utvikningar och med en scenföljd af ovanlig klarhet och verkningsfullhet . . . att den svenska scenen skulle försumma att snarast möjligt ge gestaltning åt ett så ovanligt och i många hänseenden mästerligt arbete af vår nyvaknande svenska dramatik som Hallströms »Bianca Capello» otvifvelaktigt är, det finns — vill man hoppas — intet skäl att befara. (*E. A.* i D. N.)

GUSTAF JANSON:

Paradiset

ROMAN.

Ur pressens omdömen:

Pris 3 Kr.

Den första iakttagelsen man gör efter att ha läst ett hundratal sidor i denna bok är att den verkligen är skrifven med en ovanligt underhållande friskhet och oförskräckthet. — — Vidare bör antecknas att förf. ofta visar sig som en kraftig naturskildrare; när han talar om cyklonen och skeppsbrottet eller om en vulkanisk eruption på ön, åstadkommer han sidor, hvilka i bjärt och kraftig färgverkan lämna föga öfrigt att önska. Man kan sålunda med allt skäl säga att hans bok visserligen är lofvande, men icke bara lofvande, den är en blandning af äfventyrsroman och psykologi, som erbjuder mycket af intresse och som *framför allt aldrig blir tråkig.* *D. N.*

. . . . *boken förtjänar att läsas. Den är ett djärft grepp och af mycken originalitet.* *Borås T.*

Gustaf Jansons nya bok är en robinsonad med rousseauistiska tendenser, en äfventyrsbok med moral. Den har en fabel, som visserligen icke är ny men ganska spännande och, åtminstone delvis, mycket väl berättad.

— — — skildringen af undergångens fasor är gjord med en stark och lefvande fantasi, en förmåga att sammanhålla, koncentrera och åskådliggöra, som tyda på en verklig berättartalang. Man får af dessa sidor ett verklighetsintryck af lika öfvertygande som gripande art, intrycket af att det är ett ögonvittne som berättar hvad han sett och erfarit, enkelt och okonstladt, men med det upplefdas oförfalskade patos i sina ord.

(*T. H.* i Sv. Dgbl.)

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag, Stockholm.

Köersners Boktr.-A.B., Sthlm 1900

GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK

SAMLADE
BYGDEHISTORIER

AF

THURE SÄLLBERG

ILLUSTRERADE

AF

G. STOOPENDAHL, T. HEURLIN, W. GERNANDT, C. A. OLAUSSON

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS
AKTIEBOLAG, STOCKHOLM

19–20 HÄFT.

Pris 50 öre.

Fortsättning på "GERNANDTS FOLKBIBLIOTEK".

NY ANMÄLAN.

»Gernandts Folkbibliotek» har nu, då serien af Geijerstams Allmogeberättelser nu afslutats, fortsatts med

Samlade Bygdehistorier

af

THURE SÄLLBERG.

»Sedan barndomen», yttrar en kritiker, »har denne författare lefvat med bland folket. I fädernehemmet såg han den småländske allmogen ute och hemma, vid arbete och lekar, hörde dagsverkarnes visor, deras samtal och gräl samt iakttog deras sätt och fasoner.» Thure Sällberg är emellertid icke den djupsinnige tänkaren, hvilken söker forma människoöden, som stå på högre plan än det hvardagliga. »Han är» — för att citera samme kritiker — »en riktig lustigkurre, en påhittig upptågsmakare med ett jovialiskt och godmodigt sinnelag.»

Genom sina många korta och träffande humoresker ur allmogens lif har Thure Sällberg vunnit en läsekrets, större än vanligen plägar vara fallet med samtida författare. Dessa nästan alltid skämtsamma berättelser hafva vi här samlat under den gemensamma titeln af **Bygdehistorier.** Läsaren skall här finna alla de folkbilder, hvilka förut gjort samlingarna »På kyrkobacke och i Gillestuga», »Folkaforer och Stollastöcken» samt »Småfolksprat och Storgubbatal» så populära.

Dessutom kommer i serien att inflyta Thure Sällbergs nya berättelsesamling: **»Bland Sockenkungar och Backstugusittare»,** *som förut icke varit i bokform utgifven.*

Vidare kommer förlaget att denna gång öka hvarje häftes sidoantal från 24 till 32, samtidigt med att det ursprungliga priset 25 öre bibehålles.

Liksom det föregående arbetet i »Gernandts Folkbibliotek» blir äfven detta **rikt illustreradt.**

Arbetet utkommer i cirka 21 häften med ett hvarannan vecka och åtföljes för subskribenter gratis af en elegant perm med guldtryck.

Stockholm i Januari 1900.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

— Jo, för fyrtio år sedan eller så bytte jag klocka med Petter, och det fattades inte mindre än tre hjul i den jag fick!

Så fort Sven sagt det där, blef det lif i Petter, och det rent skälfde i honom, när han utfor:

— Och du lurade på mej en mä' nysilfverboett, fast du svor på, att dä' var gammalt sölfver, din bedragare!

Vi rent förfasade oss allesammans, och pastorn själf ropade bestört:

— Och för den saken hafven I hatat och förföljt hvarandra i fyrtio år!

— Ja, dä' var själfva upprinnelsen, men ja' förlåter honom alltihop nu, bå' klockbyte, processerna och att han hissade upp Kajsa! hviskade Sven med döende stämma.

— Räck du honom också handen till försoning! lät pastorn till Petter.

Och denne var just på väg fram till sängen för att ge näfven åt den döende trätobrodern, när han kom att erinra sig skavanken i sitt ben. Då vände han om.

— Klockebyte och allt det andra kan ja' väl glömma, om så är, men titta på mitt ben, pastorn! Ska' ja' förlåta det också?

— Visst! Och framför allt just det!

Petter stod midt på golfvet och såg ömsom på Sven, ömsom på sitt krokiga ben och visste inte hvad han skulle göra. När han tittade åt Sven, tycktes det som om han höll på att bli medgörlig, men så fort han ögnade ner åt benet, fick han ett hårdt och omedgörligt utseende.

Rätt som han så stod, började Sven att rossla och fäkta med den ena armen, och vi sågo, att det led med honom. Då kunde inte Petter hålla sig längre, utan han gick bort och tog honom i näfven.

— Nå, må gå! Det får va' slut med ovänskapen! lät han. Och fast Sven just höll på att glida bort ur lifvet, syntes det tydligt, att han fattade orden, ty han fick en belåten min samt famlade fatt i den räckta näfven. Och med den i sin dog han.

När vi hört denna skildring af den sena försoningen mellan Kilabomännen, sutto vi länge tysta och allvarsamma därborta i Fläskåsen.

Hvad vi tänkte på är inte så lätt att säga, men troligt är, att vi funderade öfver, hur förunderligt och konstigt människosinnet i själfva verket är och hur underligt det går till i denna världen.

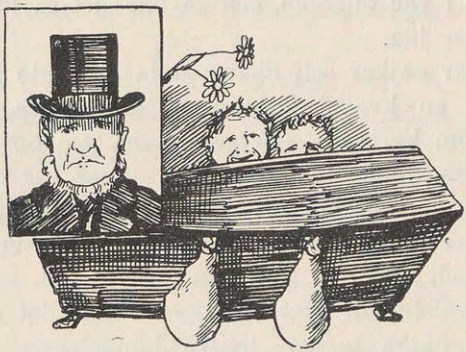

Ett pojkstreck.

— Gu' tröste den syndare, som går och ställer sig illa ut med ungdomen i socknarne. Ty jag påstår då bestämdt, att jag tusen gånger hellre vill vara osams med både präst och länsman än med pojkarne i orten, lät Kalle på Utkiken en söndag, då vi gingo från Herrans hus.

— Ja! Och för min del, så vete då sjutsingen, om jag inte till och med hellre toge emot en skopa ovett i en tidning, fastän det kanske är det vådligaste som finns, än att jag ville bli hundfilad af ungdomen på landsvägen en söndagsafton! inföll nämndemannen.

Vi hade kommit in på det kapitlet och börjat på med det pratet på grund af en hop spektakel och elände, som träffat kyrkvärden på sista tiden och hvilket liksom börjat draga uppmärksamheten åt socknen.

Ungdom är ungdom, antingen hon växer upp på stadsgatorna eller ute i illmarkerna. Ha de en ledig stund, så vilja pojkarne gå till flickorna, och flickorna promenera så, att de stöta emot pojkskockarne i solagången om kvällarne.

Så var det i vår ungdom, och så blir det så länge världen håller, gissar jag.

Och när pojkar och flickor stöta ihop ute på en landsväg under en kvällskvist, kan ingen begära, att de ska' hålla sig som kyrkfolk eller vända sig som om de vore på ett diskussionsmöte, där blott en i sänder har ordet. Utan man måste nog medge, att det är naturligast för dem och trefligast också, om de ta hvarann om lifvet och hoppa och hojta och tjoa och tralla ett grand. Och inte kan man säga så särdeles mycket om dem, i fall det också skulle hända, att några gossar, hvilka händelsevis anfäktas af böjelse för samma tös, ta ett grabbatag med hvarandra och drabba ihop en smula. Om blott armar och ben och skallar hålla, så gör det i det hela just ingenting. Och något skall väl ungdomen ha rätt att rasa.

* * *

Men kyrkvärden har ett så besattandes allvarligt sinne och så vådligt ömtåliga öronhinnor, att han blir rakt ifrån vettet, så snart han får höra ett pojkavrål eller ett fruntimmersgnällande i nattena.

Är han då så nära, att det vetter till för honom, rusar han alltid till de ungas samlingsplats och uppenbarar sig för dem såsom en riktig Nathan, botpredikande och trätande och hotande med det vådligaste, som kyrkolag och kyrkoråd i förening med länsman kunde åstadkomma här i riket.

Och därför är det då nästan gifvet, att om ungdomen eljest går jämförelsevis tyst och stadig fram annorstädes förbi gårdarne, då de vanka till och från sina små nöjen, så knäcka de alltid till med det värsta hojtande, som friska bondpojkstrupar kunna åstadkomma, när de komma midt för kyrkvärdens hem.

Fördenskull har han också tidt och tätt ställt till stämmor mot ungdomens nattvandringar samt till och med tubbat

pastorn att drabba uppå dem i sina predikningar flerfaldiga gånger.

Men det där båtar kyrkvärden inte af. Läte han ungdomen vara i fred, finge han själf ro, i stället för att nu jämt och samt vara utsatt för ledheter och spektakel.

Ty en uppretad ungdom är illfundig, hämndgirig och djädrig.

* * *

Ett bösshåll ifrån häradsvägen i östra kanten af socknen bor Mårten-Bökare, en ilsk och konstig kristen, i en stuga.

En jul blef käringen hans sjuk, och Mårten var så säker på, att hon skulle dö, att han lät göra och hämta likkistan.

Käringen kom sig dock den gången, och se'n stod kistan där ute i skjulet.

Men så, serradö, kolade hon ändå af följande år en afton midt i fastan, och Mårten och Stina i Hult kistlade henne da'n därpå.

Nästa natt blef kyrkvärden utaf med två rara fläskskinkor, som han hade ute i sitt rökhus, och han vardt så besatt däröfver, att han höll på att rifva ner bå' himmel och jord. Och så underligt var inte det, ty han hade lofvat pastorn den ena för hans dråpliga predikningar mot ungdomen i socknen. Kyrkvärden trodde, förstås, att skinkorna voro stulna och det trodde hela grannhället också. Men egentligen voro de bara gömda af några illpojkar, hvilka ville stollas med kyrkvärden.

Så på onsdagsaftonen, innan ryktet att Mårtens käring slutat hade hunnit komma ut, lockade pojkarne en rännarekäring att inbilla kyrkvärden, det Mårten anammat hans skinkor, samt att han fördolt dem i likkistan, för att få ha dem i fred och vara säker.

— Sicken tjufstryk! Men om han hade dem in i

helseket, så ska' ja' ha dem igen! röt kyrkvärden och satte för märren samt tog två andra gubbar med sig och for till Mårtens, när det blifvit skumt om kvällen.

De kommo dit, men sågo ingen Mårten till, ty han hade af pojkarne blifvit underrättad om tillställningen och höll sig undan. Men kistan funno de i skjulet.

— Vi bryta opp henne och ta' skinkorna bums! sa' kyrkvärden.

— Nej, det tar tid, och kommer Mårten, så skjuter han på oss, den vildingen. Utan vi knäcka hela kistan och ge oss i väg mä' samma! menade den ene gubben.

— Ja, kanske dä'! Och så öppna vi henne i vittnens närvaro där hemma, tyckte den andre.

— Det blir likast! Vi ta' då med oss nämdeman, när vi fara där förbi, inföll kyrkvärden.

Och så buro de ut kistan och satte henne i vagnen och sig själfva ofvanpå samt körde det värsta de förmådde, ty de fruktade, att Mårten möjligen låge på lur och ville skjuta efter dem.

Men det gick lyckligt och bra för dem, ja, till och med så lyckosamt, att de ute på Snufvebo skog mötte både nämdeman och länsman, hvilka kommo från en syn i grannsocknen.

Och när de bägge matadorerna fingo spörja hvarom fråga var, vände de gärna om för att vara vittnen till Mårtens illdåd och kyrkvärdsmorans identifierande af sina skinkor.

* * *

— Slå opp slagbor'et, Kajsa! komderade kyrkvärden, när han kom i dörren, stolt som en kung och liksom prestafverande med smällpiskan framför kistan, som bars efter honom in i rummet.

Länsman och nämdemannen kommo efteråt, liksom om de varit närmast sörjande.

Men Kajsa blef så förfärad, när hon fick syn på detta kostliga följe, att hon inte kom sig för att röra en lem, utan bara stod midt på golfvet och slog sig på knäna och våjade sig och suckade, så att kyrkovärden fick lof att själf slå upp bordet, på hvilket kistan sedan sattes.

Se'n tog kyrkvärden fram en handyxa och sa', i det han redde sig till att slå af locket:

— Stig nu fram, Kajsa, och säg, om du inte känner igen dina skinkor, som Mårten, den bofven, trodde sej ha gömt så säkert.

Och kyrkvärden myste och började bösta af locket.

Länsman och nämndemannen och de andra karlarne ställde sig rundt omkring kistan och sträckte på halsarne.

— Dä' va hundingen hvad han bökat ihop det bastant! stönade kyrkvärden, som hade ett vådligt jobb, innan han fick upp spikarna.

Men ett så'nt tjut där blef i stugan, när locket slutligen kom bort och de närvarande fingo syn på Mårtens käring i stället för fläskskinkorna, det kan inte omtalas.

Flera stycken rusade på dörren af förfäran, och kyrkvärden tappade yxan på nämndemannens fot samt tillfogade denne ett svårt sår i vristen.

Själfve länsmannen blef perplex och ref sig i hufvudet.

— Det här var då ett sakramenskadt spektakel! Kör genast tebaks mä' käringen! lät han.

— Köra tebaks nu i natt! Nä' inte för tusen daler! suckade kyrkvärden. Och de andra mente också på, att de inte ville uträtta den saken till och med för en tunna guld.

— Yschianamej, inte vill ja' ha liket på går'n i natt! Hva' ska' dä bli af oss? snyftade kyrkvärdsmoran och grät och bölade.

Ja, där vardt ett fasaväckande lif. Fruntimren tjöto, länsman svor, nämndemannen läste böner och bättrade sitt lefverne.

— Yxan, som slank i min fot, har varit i närheten af lik. Jag ä' blo'förgeftad och dör nok! De' ä' din skuld, kyrkevärd! jämrade han och ville partout ha fatt i en psalmbok.

Där var egentligen ingen, som var lugn i stugan mer än Mårtens käring, som låg där på bordet.

Men midt under detta elände kom också Mårten själf inrusande och ökade ännu mera den rådande fasan.

— Jag anhåller, att länsman häktar körkvärden för inbrott och liktjufnad! skrek han och såg vild ut, ty pojkarne hade instruerat honom med bå' ord och brännvin.

Och länsmannen visste inte själf hur han skulle begå saken.

— Och ja' yrkar ansvar å kyrkvärden för våld mä' lifsfarligt vapen och blo'förgeftning! inföll nämndeman, som började krya till sig, när han fick höra att lagen var på väg att spela in i äfventyret.

Länsman höll på att bli toseter och det började snurra rundt i skallen på'n

Men till sist kom han sig dock så pass för, att han kunde ställa till med en kompromiss. Och hur de kränglade och vändes med det, blef saken i godo bilagd på det sätt, att kyrkvärden fick förbinda sig att bekosta begrafning åt Mårten, en stor och reel begrafning för tretti personer, hvarjämte han fick lämna en oxhud åt nämndemannen i ersättning för stöfveln samt »för sveda och värk och blo'förgeftning».

* * *

Nå, all denna kostnaden, den kunde då kyrkvärden stå ut med, men skammen, go' vänner, skammen att ha varit en gäck och röfvat bort en dö' käring, den får han allt dras med i sin lifstid. Så man får nog hålla med Kalle på Utkiken i hans åsikt:

— Gu' tröste den, som ställer sig illa med ungdomen.

Ett sorgebarn.

— Den sakramentskade pojken gör mig med grå hår! röt brukspatron Strömvall en dag.

Och det var minsann inte första gången han låtit ett sådant uttryck undslippa sig med afseende å sin son Axel. Han hade ändå inte mera än det barnet, och det var väl fördenskull gubben var så bedröfvad öfver, att denne inte ville arta sig efter hans önskningar.

— Men hvad har du då emot den stackars gossen, efter du jämt och ständigt käxar på'n och hundfilar honom och aldrig bemöter honom som det höfves en kärleksfull fader? plägade patronessan säga.

— Åh f-n, han har så rasande simpla böjelser! Ser du inte, att han jämt och samt hälst håller sig ute bland tjänstfolket och dagsverkarne. Och aldrig kan jag heller glömma, att han icke dugde till att ta sin studentexamen! fräste patronen.

— Jaha, gubbe lilla, du vet, att man kan gå ifrån gård och grund, men inte från sitt sinne.

— Nå, ifrån gård och grund får han, min själ, nog gå en gång, ty en sådan där yrskalle, som inte håller sig uppe, så att han kan gifta sig efter sitt stånd och så att han får pengar, kan inte efter min död sitta vid det här stället, så intecknadt som det, gunås, är. Hade han dugt

till att läsa och bli ämbetsman, kunde det redat sig. Men nu vräker han mej — som det står i bibeln — med grå hår i grafven, den nötstöfveln! suckade Strömvall.

— Nej, det gör han aldrig, gubbe lille!

— Gör han inte? Hur tusan kan du säga det?

— Jo, det kan jag! Ty du är ju flintskallig och har peruk! Hur ska' du då kunna komma gråhårig i grafven?

— Dra åt...! fnös patronen, som i själfva verket var en smula råvalkad af sig, och gick sin väg.

Sådana där meningsutbyten voro inte alldeles sällsynta hos brukspatronens. De förekommo tvärtom allt mera ofta, sedan herr Axel slutat skolan och gifvit sig till att gå hemma och titta på jordbruket.

Sant var det också, att ung Axel just inte ätit visdom med sked. Men om främmande språk och logik och tocke där inte gick uti honom, så var han dock benådad med ett praktiskt förstånd, och det såg nästan ut som om han haft en medfödd instinkt för landthushållning, såsom ju många människor ha. Och när han gått där hemma och spovelerat bland arbetsfolket ett år, var han hundan så mycket styfvare i både solrosfrökakor och kainit och pudrett än kontraktsprostens son, som gått fyra år vid Ultuna samt svor på, att han »legat i» de artificiella gödningsämnena alldeles förskräckligt.

Men brukspatron Strömvall hade en gång för alla fått i sin tjurskalle, att en människa inte duger till ett dugg här i världen, utan att hon så och så många år hängt öfver en hop tråkiga böcker, och han var fullt och fast öfvertygad om, att ingen kunde bruka jord, utan att han hade fosforsyra och guano på sina fem fingrar och kunde tala som en präst i flera timmars tid om Ayrshire och Yorkshire och kali och magnesia och alla de där krokiga tillställningar och ord, som bo på en modern landthushållares visdomsdrypande läppar.

Men Axel gick munter omkring på åker och äng och lärde sig praktiskt alla jordbrukets göromål, och hvart han

kom och hvar han högg i, satte han ett vådligt lif i spelet, ty folket tyckte om honom.

— Han ä' så beskedlig och gemen som en gelike; dä' ä' annat än den förhärdade gubbastuten! lät folket.

Kom det främmande till brukspatronens och man ville hafva reda på herr Axel till sällskap åt de unga damerna, hände det oftast, att man fann honom med grep i näfven

ute i gödselstaden eller med tömmarne i hand bakom en harf långt borta på ett gärde.

Vid sådana tillfällen svor alltid brukspatronen på, att bedröfvelsen skulle »göra honom gråhårig bums».

Var det så, att herrskapet Strömvalls skulle ut på fest i grannskapet eller in till bal i staden, bedyrade ung Axel alltid, att han hade skoskaf eller håll i bröstet, så att han måste stanna hemma.

Men de gamle hade inte väl gifvit sig i väg, förrän

han spände till att tralla som en spelman samt for i väg bort till häradsdomarns, så att rockskörten flaxade såsom ett par örnvingar efter honom. Och när brukspatronen satt vid virabordet i det festliga laget och drack grogg och blef bet så satt Axel, den murtergöken, och virade sin arm om häradsdomarens dotter samt tog hem spel på spel från den skälmungens läppar. Det var »gask», som han tyckte om.

På det viset gick det ett par år, och knappast en dag förflöt, utan att brukspatronen förklarade, hur rasande grå-hårig han snart skulle bli på grund af sonens simpla böjelser och eländiga bondkurtis.

Men Axel lät honom gorma och gnata.

— Hvilken är den torparpiga, som du är kär i, efter du jämt och samt hänger ute hos folket, du sorgebarn? kunde han fråga ibland.

— Kors, jag tycker om dem allesammans! skämtade Axel.

— Ja, jag kunde väl tro, att det skulle bli en turk af dej! Men hvem tusan bräs du på?

— Åh, det vet du allt! Äpplet faller inte långt ifrån trädet, heter det ju!

— Hut! Nu gör du mej med grått hår igen! Aldrig gör du annat, din dagdrifvare! — — — — — — — —

Det gick emellertid sin gilla gång hos patronens, ända tills han i följd af ett par borgesmäns obestånd fick sitt betydliga kreditiv och ett par andra lån uppsagda.

Hur patron Strömvall for och konkade i bygden och i sta'n och krusade sina bekanta, blef det honom stört omöjligt att få andra borgesmän och ännu omöjligare var det för honom att betala in beloppen.

— Mor, sa' han en eftermiddag,

då han kom hem efter ett nytt och fåfängt försök att få affärerna ordnade, mor, nu få vi gå ifrån vårt hem! Det går åt helsefyr och blir konkurs innan veckans slut. Jag skjuter mig väl med revolvern eller med Axels fågelstudsare. Hade han skött sig, så kunde ett rikt gifte räddat oss, för han ser i alla fall ut som en karl, den odågan. Ja, jag tar hans fågelstudsare, så samlar jag glödande kol på hans hufvud!

Patron hade knappt talat ut, och frun hade inte ens hunnit få tappen ur tåretunnan, förrän Axel och häradsdomaren kommo in.

— Jag hör, att brukspatron fått en hop pengar uppsagda, och nu ville jag ödmjukast fråga, om jag inte kunde få sätta in min dotters möderne hos patron, eftersom jag just nu har di pengarna oplacerade! sa' häradsdomaren.

Man kan tro, att där blef en nyter brukspatron. Han hoppade till som en kalf på golfvet och skrek;

— Låt bära in toddyvirke på eviga momangen! Sitt ner häradsdomare! Jo jo, visst går det an! Hur stor ränta?

— Ja, si det får brukspatron egentligen göra upp med sin son om!

— Jag ska' väl så i pocker heller och inte göra upp med den pigadonisen!

— Jo, efter som han ska' ha flickan och gifta sig med henne, blir det väl egentligen hans pengar! lät häradsdomaren och släppte ner några sockerbitar i toddyglaset.

Patronen bara glodde och glodde än på sorgebarnet, som stod där och log, och än på häradsdomaren, hvilken ägnade allt sitt allvar åt toddyberedningen.

Å ena sidan betänkte Strömvall sitt ruinerade läge och häradsdomarns stora rikedom, och å den andra sin finare släkt och sin förnämligare extraktion.

Och det slets med honom, som man säger. Men så kom han att se ut genom fönstret öfver sina vackra ägor och gårdens trefliga byggnader. Att få gå bort från allt detta och sätta fot under fattigmans bord — det vore dock ett rackartyg, det kände han.

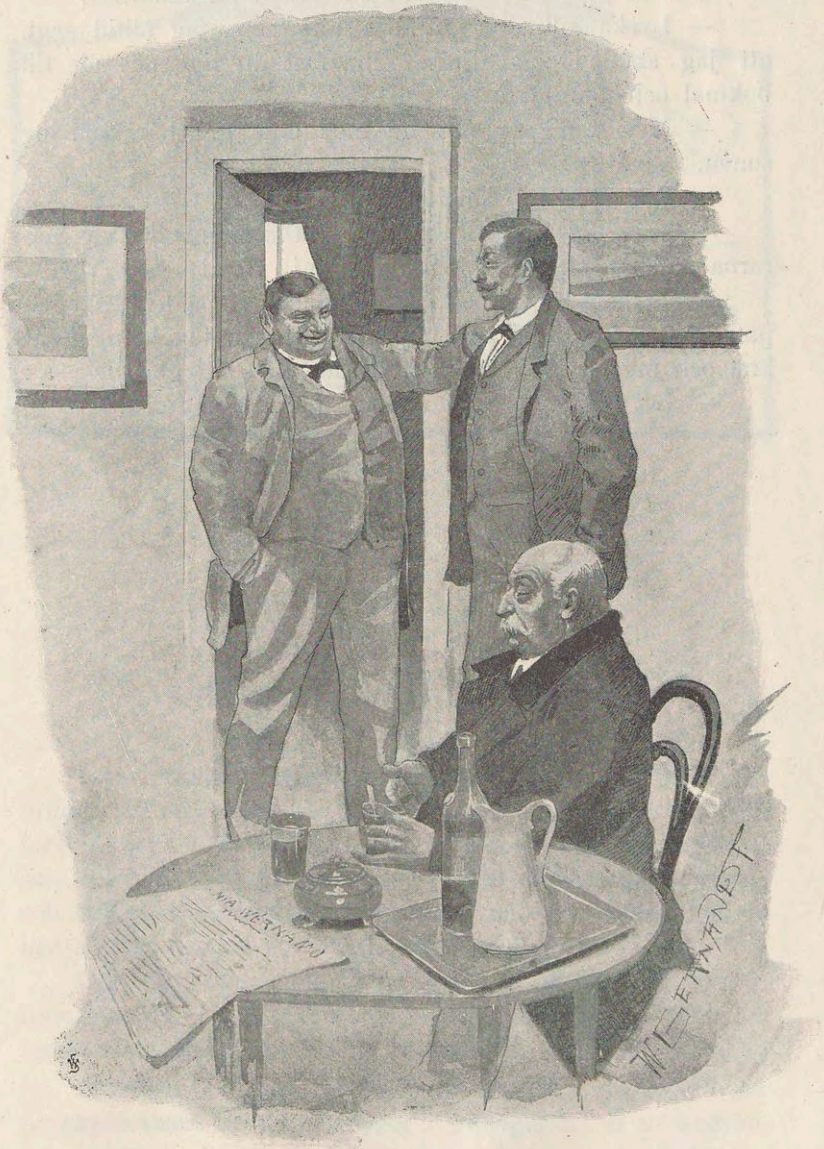

Och så gick han bort och slog Axel på skuldran:

— Lycka till, du! Är det inte som jag alltid sagt, att jag skulle få glädje af dig, fast du inte passade till bokmal och pennfäktare.

— Men hur går det nu med dina grå hår, far! log sonen.

— Dra åt...! Skål häradsdomare!

— Tack patron! Dä' tycks arta sig bra mellan herrarna angående räntesatserna, ser jag! Skål!

Axel masade ut och hämtade flickan på kvällen, och patronen var så nöjd och uppspelt, att han tog henne i sitt knä och medan hon satt där, fattade han sitt glas och sa':

— Låt oss lägga bort titlarne, häradsdomare!

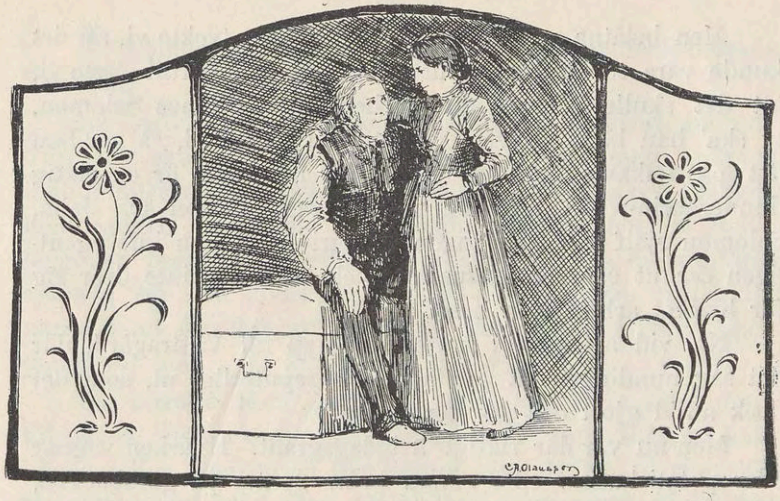

Västragårds guldbröllop.

En oktoberdag vordo bå' jag och ett par andra karlar bjudna till Salomon och Inga i Västragård på kaffe. Vi blefvo snopna lite till mans, ty vi kunde inte begripa hvad som tog vid Salomon, som slog sig lös midt i sökneveckan och ställde till kalas vid den tiden på året, innan man ju har slaktat och då sofvelbaljorna bruka vara tomma.

Och för resten har man därtill de förhärdade tjänstehjonslönerna att lägga ut just i de dagarne, så man har minsan allt annat att tänka på än kalas.

Salomon och Inga pläga heller inte bravera med bjudningar annat än någon gång i juldagarna, så vi undrade och undrade hvad som egentligen kunde vara på färde i Västragård.

Men belåtna va' vi i alla fall, ty dels tyckte vi, att det kunde vara roligt komma ut ett grand, och därtill visste vi, att det skulle komma att gå hedersamt till hos Salomon, ty ska' han bära sig vid och göra ett gästabud, så gör han det på folkavis, och en hustru har han, som är en riktig dunderkäring och herradon, rätt så gammal hon är. Jaha, Salomon själf är heller ingen spädgris, fast han inte egentligen ser ut som en Metusalem och än i dag inte drar sig för hvilket arbete som helst.

Nå, vid sagder tid kommo vi upp till Västragård, där det såg hundingen så pyntadt och reputerligt ut, som det dock alltid gjort och gör för resten.

Men nu var där riktigt helgdagsgrant. Hvarken vagnar eller potatishäckar eller annan bråte syntes på gatubacken, och midt framför förstugubron låg en stor granrisvase, hvaruti vi, förstås, skulle ansa af oss om fötterna.

— Hit måtte komma bå' klockare och präst! lät Danjel i Fageräng, när vi stodo och stampade i granriset och gnedo fram och tillbaks med stöflarne långt sedan dessa voro så rena som ett fruntimmershjärta, såsom man ju alltid för resten gnider och skrapar för att visa sig kruserlig och kalasvan.

— Ja, dä sir, min själ, inte bättre ut! suckade Magnis i Stenåsen.

Därpå gingo vi in och hälsade: Gu'ssfre!

Mycket folk var där inte och egentligen inte heller några gamla hjonelag, utan fastmer unga och medelålders mänskor. Salomon var finklädd, nyrakad och blank i synen som en apostel, och Inga stultade omkring i svarter klädning och ett hvitt förkläde utaf sockerduk.

Rart var där. Allting var ställdt precis som efter vattenpass, för ett större ordningsfolk än Salomons i Västragård finns inte.

Ja, där är till och med så rasande nogställdt i stugan, att en inte en gång vet hvar en ska' spotta, hvilket är svårt för dem, som nyttja snus eller tobak.

— Välkomna! Å tack för ni velle gå hit! hälsade Salomon.

Så satte vi oss på stolar och på soffor samt undrade hvad här skulle bli för slags bjudning. Fruntimren knäppte ihop händerna i sina sköten, hällde på hufvudena och krängde med ögonen. De visste synbarligen inte antingen de skulle lägga an begrafnings- eller barnsölsminen, utan de sutto och sjåpade sej och hviskade, snöto sej och myste med munnarna samt försökte att se heliga och rena ut, hvilket gick dåligt för dem. Vi kände dem för väl.

Så, serradö, kom kaffet in med åtta olika slags dopp till, så en visste knappast, hur en skulle reda sig med kakhögen. För fruntimren går sådant lätt, de ha ju sina sköten att lägga uti. Men för en karl, som sitter på en stol fjärran från ett bord, har det sig ett grand svårare att reglera kakorna.

Rätt hvad det är ramlar ju en bulle och rullar hän öfver golfvet. Hur i hundan ska' man komma efter honom, när man sitter med koppen i näfvarne och en stor kakhög på hvart knä?

Nå, efter mycket slit och mumsande fingo vi i oss kakorna, och när vi satt ifrån oss kopparne samt bänkat oss igen i väntan på påtåren, började Salomon harkla och svälja precis som folk göra, när de tänka till att hålla tal.

— Kom hit, Inga! sa' han. Och gumman gick och satte sig bredvid sin gamle Salomon framme vid chiffonieren.

— Här är nok fråga om inbördes testamente! hviskade Danjel.

— Eller om hemmanshandel mä' unnantags förmåner! genmälte Johannes i Galtås.

Fruntimren hade tydligen för sig, att där skulle göras bön, ty de ruskade kaksmulorna från sina kjolar, knäppte tillsammans händerna kring sina näsdukar samt knepo ihop munnarna, så att dessa sågo ut som skrynkliga strutar, såsom fruntimmer ska' göra på bönemöten.

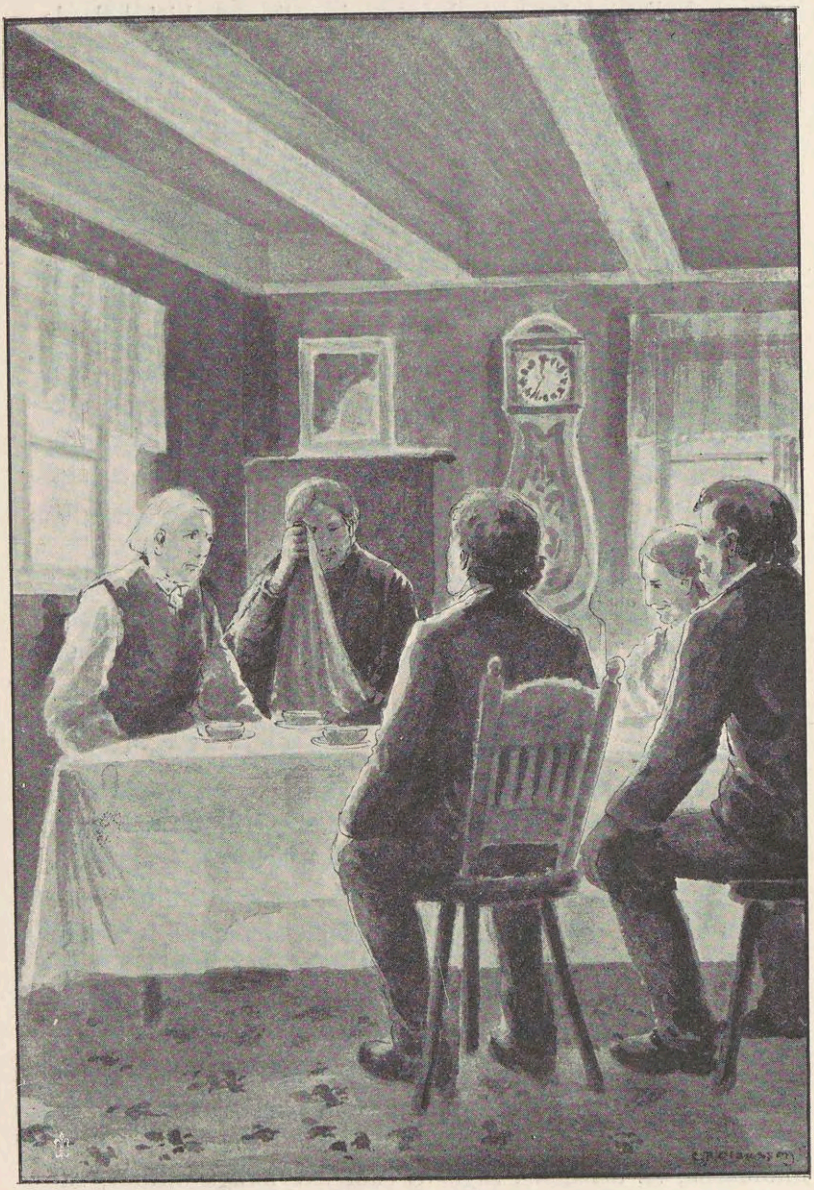

Allesammans väntade vi på hvad som komma skulle, ty det syntes på Salomon att något var å färde.

Då lät han upp sin mun och höll tal:

— I dag, sa' han, är det skam te' sägandes jämt på da'n inte mer och inte mindre än femti hela och runda år se'n Inga och jag sto' på den heta stenen och gifte oss!

Fruntimren började så småningom lipa, men vi karlar hviskade emellan oss:

— Kors, där sir en hur länge en man ändå kan stå ut. Tänk så underligt.

— Och så — fortsatte Salomon — har ja' bedt er hit för att på denna da'n tala om för er, hur Inga och jag började vårt hjonelag. I vår tid, när folket fördärfvar sig och sin framtid med att ha så stora fordringar på lifvet, kan det kanske lära er, som inte gått så värst långt på vägen, ett och annat.

— Dä' kan, gunås, behöfvas, Salomon! inföllo vi och vordo än mer nyfikna.

— Jo, när Inga och jag i da' för femti år se'n gifte oss, hade vi hyrt förstukammarn nere i Snufvebo. Men vi ägde inte ett dugg att möblera'n mä'! Vi hade inte mer än Ingas gamla kista, som hon fått utå moster sin.

— Dä' va' allt bra klent! inföll Danjel.

— Vesst var dä' klent. När vi kommo ifrån prästen och va' vigda, satte vi oss på kistan och åto lite fläsk och brö', som Inga fått utå sitt förra husbondefolk. Dä var vår bröllopsmåltid. Men den smakade godt likaväl, bättre än risgrynsgröt, tyckte vi då. Så sutto vi och åto och grunnade och sa' inte ett ord. Men när vi slutat och tackat Gu' för maten, dängde Inga te' mej i röggen och sa: »gack nu ut i böjden, Salomon, och försök å få låna en gammal säng eller en soffeskrump!» Mins du dä' Inga?

— Jojomen! lät denna. Och så tittade de gamla så godt på hvarandra, så det liksom sken efter'et i stugan.

— Herren hjälpte mig och folk var beskedligt. Jag fick låna en soffa i Gölsebo, två träpallar i Skåperyd och ett litet bord i Mjöhult.

När jag se'n kom hemknekandes med det där efter Mjöhulta enbetsstut, hade Inga varit på sitt håll och fått en hel del hon också. På ett ställe hade de stuckit till henne en stekpanna, på ett annat en gryta och en gnista fläsk. Hos klockarns hade hon fått låna ett täcke och två råghalmsbukor, så vi fingo oss den raraste brudsäng, som man kan drömma sej. Ja, när sola i da' för femti år se'n gick i skog, hade Inga och jag alltså lite utaf hvarje. Vi tyckte rent af, att vi va' rika och hade det fint, för intet på jorden kan måla upp och förgylla saker och ting så, som kärleken i ungdomstid. Och så glada voro vi den kvällen, Inga och ja', att vi bestämdt gått en polska i Snufvebo förstukammare, om den inte varit så förskräckligt liten.

Men da'n därpå började vårt gemensamma dagsverke. Jag laggade af åt mitt håll och Inga åt sitt. Hvad vi knogade ihop om dagen, det drogo vi till det gemensamma boet på kvällen. Vi voro som ett par fåglar.

Året efteråt kunde vi tagas med ett torp och sätta upp med ko. Några år efteråt var jag karl att arrendera ett fanjunkareboställe. Och när vi varit ihop i fem och tjugu år, hade vi dragit te'sammans så pass, att jag vågade mej på att köpa det här hemmanet. Jaha, dä' är tjugufem år se'n dess, — och i da' har jag med Guds hjälp löst den sista inteckningen. Därför ville ja' att ni skulle titta hit och hjälpa mej tacka Gu', hvilken i femti års ti' var't så nådig emot oss, stackars skråar, som inte ens hade en egen pinnsoffa att lägga oss i, när vi gifte oss! slöt Salomon och drog högra tröjärmen öfver ögonen. Inga snöt sig i det hvita förklä't, hvilket väl var oriktigt. Men hon kunde synbarligen inte hjälpa't.

Vi gäster blefvo också allvarsamma. Salomons ord gåfvo oss mycket att tänka på. Vi visste inte, hvad vi skulle säga, och därför sutto vi länge tysta och tittade i golfvet.

Men till sist klef Danjel fram och tog de gamla i händerna.

— Dä' är inte så värst underligt, att det gått er väl i världen. Ni började i ödmjukhet och i rätter ända. Nerifrån och uppåt går den säkraste leden! sa' Danjel.

— Och när två troget gå densamma sida vid sida och stötta och stödja hvarandra och inte ta ginvägar eller bukta, så nå de målet! inföll Magnis i Stenåsen.

— Amen! inföllo vi andra, för vi hade ingenting att lägga till. Och »amen» är ett bra ord i så fall. Se'n handslogo vi allesammans med de gamla och klappade dem på axlarne. Därpå undfingo vi två påtårar samt drogo omsider dädan. Men det voro vi öfverens om, att vi aldrig varit med om bättre gille än guldbröllopet hos Salomon i Västragård.

— Där vankade inte brännvin, dä' förstås, men vi fick allt visdom utå Salomons tal, lät Magnis, när vi gingo åt våra hemhåll.

— Och ja' sörjer inte öfver det bytet, för di får säga hvad di vill, så är visdom hundingen så mycket för mer än bå' brännvin och schwensker rom! genmälde Danjel och lade in en viss skärpa i rösten.

Handelspatronens pröfningsstund.

Att handlande ä' ena vådliga filurer, fulla af knep och allehanda syndalater, det är någonting, som är uppläst och vidkändt.

Men vi, som de ha att ryckas med, och hvars mer och mindre välfångna egendom handlarne med sina falska varor och svek ska' draga till sig, vi ä' just inte heller några helgon, Gu' nåde oss visst, utan vi hafva nog en hel hop illfundighet uti oss, vi också, så att det gifves visserligen tillfällen i handelsmannens lif, då hans tålamod blir satt på rätt svåra prof. Men detta tager handlarn icke så, som han skulle göra det, nämligen såsom en god pröfning och en nyttig och nödig öfning uti långmodighet och eftergifvenhet, utan han förstockar sig och låter vår djädrighet blifva för sig en eggelse till utfunderandet af än värre ocker och skinneri. Likväl får man inte neka, att hans mänskliga natur en och annan gång kan pröfvas öfvermåttan.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jag var en dag inne i en butik, när Erik Månsson i Fläskelund kom därin.

Den första bravaden Erik gjorde, när han hängt sig öfver disken och börjat titta uppåt hyllorna, var att han råkade spotta i en hvetemjölssäck, som stod där.

— Vet du då ingen hut! sa' bokhållarn.

— Jo, ja' vet möen och bra hut, men ja' ä' frusen om läppa', så dä' går snedt för mej mä' spottannet, och dä' får han ursäkta! sa' Erik.

— Jag ska' ursäkta dej, jag! återtog bokhållarn och sprätte en stor ölandsnöt mot nästippen på Erik.

Men det var dumt gjordt, ty Erik blef rädd och ryckte till så argt och brådt, att han med armbågen stötte till ett litermått, fullt med fotogen, som stod invid honom, så att måttet for pladask midt i en kaffesäck och göt sitt innehåll öfver bönorna.

Herre min skapare, sådana böner handlarn läste i en bod! Ty han kom själf ut i detsamma.

— Ja, inte var dä' mitt fel, sa' Erik, för bokhållarn sprätte mej på näsan, och dä vill ja' åtminstone ha en fira eller fem cigarrer för!

Handlarn sa' visserligen till, att de skulle kasta bort kaffebönorna, och säcken bars ut. Men icke förty spordes det efteråt att folket i orten klagade öfver, att deras kaffe smakade fotogen. Och hos Inga på Hörnet slog det eld i kaffebrännaren en afton, så att brännaren exploderade och ref ner halfva spishvalfvet och vred själfva pipen från kaffekokarn, som hon hade satt på för att koka af sumpen mens hon brände bönorna.

Gack och fråga henne själfva, så ska' ni få höra, om inte hvarteviga ord jag säger är sanning. Äss hon vill tala, förstås, ty hon blef omvänd af skrämseln och söker bättra sig samt gitter inte gärna språka uti världsliga ting numera. Men inte för det att någon kan få i min skalle, att handlarn kastade ut fotogenkaffet.

Nå, när Erik i Fläskelund väl hade gjort ifrån sig med spottandet i hvetemjölet och med fotogenen, gick han med piskan under armen bakom disken och sa', att han ville titta på en slump korngryn, som stod där. Men hur han svängde, kom han att med piskskaftet sopa ner en hop kaffekoppar och lampglas ur en hylla.

— Dä' får du betala! röt handlarn, som började bli bå' rasande och nervös.

— Ska' ja' betala? Rår ja' för, att I sätter era glasvaror så nära ut på kantera? Och för rästen har ja' inte rört höllan mä' mina händer, dä såg allt I, go vänner! sa' Erik till oss, som stodo utanför.

Men då blef handlarn ryss befängd och påtade till Erik Månsson i Fläskelund, så att denne drog vidöppen i golfvet bredvid disken.

— Ligg där, så gör du inte ondt åtminstone! sa' handlarn och började växla pengar med oss andra.

Serradö, Erik låg där en god stund och stönade och gjorde inte min af att stiga upp, ända tills handlarn fick håll i kappkragen på'n och reste honom upp.

Men då såg Erik lite' grann ut, mån I tro. Hela synen var röd på'n, precis som om han haft ansiktet i en blodbytta.

— Slog du dig så? skrek handlarn och blef blek som ett lik.

— Åh, inte så värst! lät Erik och torkade sig med kappärmen öfver synen.

Rätt hvad det var började det emellertid blaska omkring fötterna på handlarn, där han gick innanför disken, och när han tittat en stund på golfvet, tog han till att svärja, så att vi trodde, att bå' vi och han och hela handelsboden skulle sjunka.

Kan man tänka sig ett sådant spektakel!

När Erik dråsade omkull, hade han nämligen råkat med axeln slå af träsvickan i piccardonskärlet, som låg under disken, så att vinet börjat rinna, och då passade Erik, kantänka, på att gapa om svickstumpen och låta piccardonen strömma in i sin lekamen, ända tills han rycktes därifrån. Det var därför han låg och stönade så länge, den lycklige själen.

Inte var det heller så underligt, att handlarn svor en flänga, ty när han ryckte ut kärlet och undersökt det, var där minsann inte mycket att hurra för uti'et.

Men själf vandrade han i vin till långt ofvan fotknölarna, ty boden är liten. Och han stampade i vinpölen och rasade som ett vilddjur.

— Nu ska' du då ha smörj, om du aldrig fått'et förr! Gack ut, I andre, så att han inte får nå'ra vittnen emot mej! skrek patronen.

Och vi gingo ut på gatan.

Men vi kunde inte låta bli att allt ibland slänga ett öga in genom den stora rutan, det begrips.

Och då sågo vi, hur Erik retirerade än hit och än dit. När handlarn hoppade öfver disken och ut åt boden för att få håll i Erik, skuttade denne åt motsatt håll. Men rätt i rappet fingo de fatt i hvarandra midt för kassalådan.

— Nu ska' vi gå bakom knuten, ty nu är det som smörjen börjar vanka! sa' jag.

Men vi hade inte gått mer än ett par steg, förrän vi fingo höra det värsta klingande i världen, och i samma stund kommo Erik och handlarn med armarna slingrade om hvarandra ut till oss på gatan genom det stora butiksfönstret. Efter dem kommo anjovis- och kakaoburkar och kaffeprofver i glaskolfvar med mycket mera, som till skyltning i fönstret å en väl fournerad speceri- och diversehandel hörer.

Ett värre och roligare spektakel har ingen människa skådat, och jag vill inte söka att beskrifva handlarns min, när han vände ögonen åt sitt krossade fönster och åt all den förödelsens styggelse, som tedde sig för honom.

— Nu sir I hur han hushållar med sina kunder! sa' Erik, i det han kränglade sig upp och plockade bort en hop glasbitar från sin hundskinnshätta och från kappskörten.

Vi kunde inte på villkor hålla oss för grin.

Handlarn, som bor midt emot, kom ut på sin trappa och slog sig på knäna och skrattade och hoppade och vinnlade sig om ett jubilerande, som torde sakna sitt motstycke i hela denna konkurrensens värld.

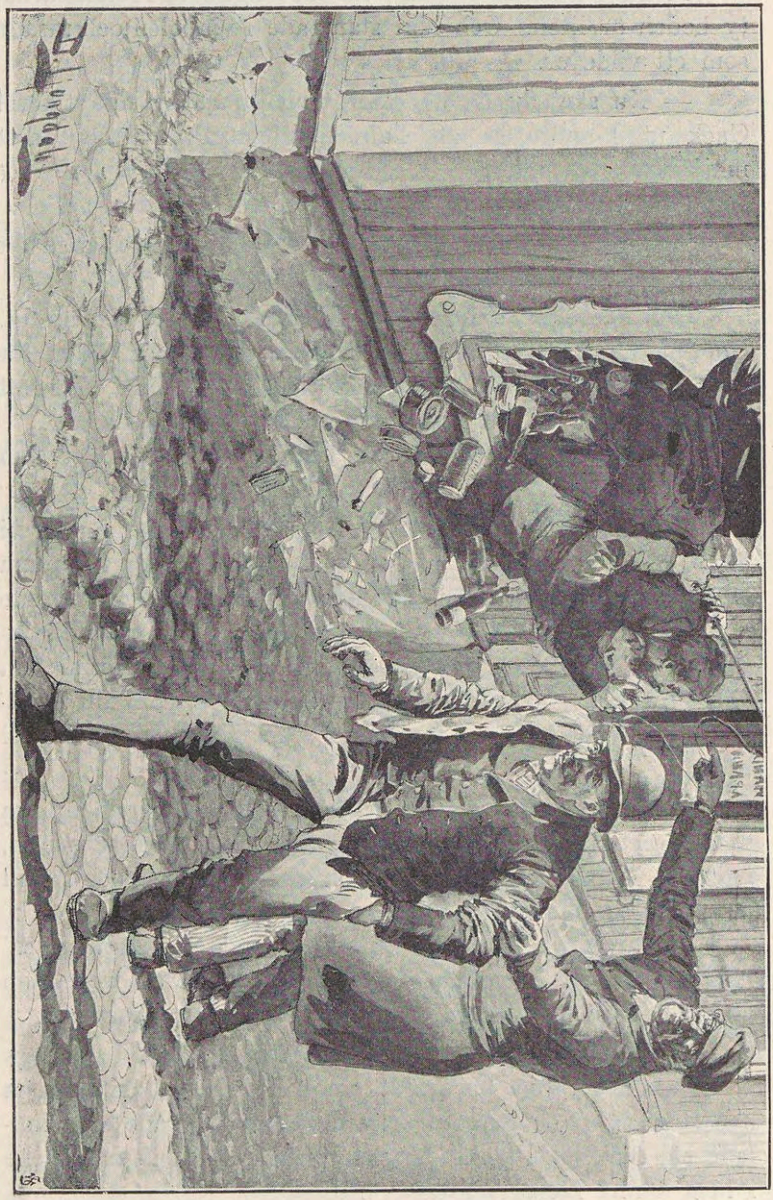

När han skrattat så länge han orkade, vinkade han åt oss att komma in i hans butik.

— Dä' drar inte så hårdt här! lät han och var så genomglad, att vi fingo dricka vin och röka sexöres cigarrer så mycket vi förmådde.

Under tiden stod han i sitt fönster och försmädade med sitt strålande och jublande anlete sin arme konkurrent, som var i färd med att plocka upp sina delikatesser och pretiosa från gatan samt höll på att spricka och förgås af det våldsammaste ursinne, som någonsin dvalts i en handelsmannakropp. Och inte minskades hans förargelse och vredesmod däraf, att Erik i Fläskelund, roten och upphofvet till allt den dagens elände, gick omkring honom, vinfylld och utrustad med cigarr af konkurrenten och hotade med stämning för mordförsök.

— Ge mej femti kronor, så ska' dä få va' tyst se'n! lät Erik.

Hade inte handlarns hustru i detsamma kommit ut och anammat sin man i kalufven, så hade nog denne och Erik i Fläskelund å nyo barkat ihop midt på gatan.

Denna fullständigt sannfärdiga historia torde i någon mån visa, att handelsmannayrket, om hvilket alla anse att det är så ljufligt och rikt på fröjder, äfven har sina skuggsidor och besvärligheter.

Två bofstreck.

Ungdomen är sig inte lik öfverallt. På sina ställen är han gudfruktig, sedig och anständig både i ord och åthäfvor; i andra socknar åter är han yr och toseter samt full af illstreck och stollastycken. Och om jag ska' säga såsom sanningen är, ty med sanning står man sig längst, så är vår sockens ungdom inte just mycket att hurra för, hvad stadighet och anständighet beträffar.

Det är minsann inte roligt att behöfva sitta och tala om deras bravater och syndalif, men det voro heller inte rätt att tiga med dem eller söka öfverskyla eländet, ty då kan det lätt hända, att folk kommer och vill låta påskina, att man håller med dem och blundar för lasten.

Fördenskull nödgas jag verkligen tala om, hvilket spektakel de gjorde med Karl Månsson, riksdagsmannen i vårt grannhärad.

Riksdagsman Månsson ha hvarken de eller vi ondt eller godt af, för han hör, gualof, inte oss i detta häradet till, och vi ha inte valt honom. Men ungdomen hade i alla fall fått ett horn i sidan till karlen, emedan de trodde att han styrt om ett åtal, som de fingo på sig för det de varit inne i hans härad och slagits en efterhöst.

Och det var väl i alla fall inte mer än rätt, att de fingo plikta och skämmas, när de burit sig illa åt. Men de djä-

drans pojkarne ville hämnas, och då diktade de en visa om honom på inte mindre än tjugosju verser, som inte just voro så granna. Hvarenda byting sjöng sedan visan öfver allt, och vi få nog ondt af det, ty grannhäradsfolket har lofvat att hålla oss varma för det vi inte låta deras riksdagsman vara i fred.

— Dä' kostar fläsk att antasta en så'n, mena de. Och det är nog troligt, att de ha lag och rätt på sin sida.

Det skulle säkert roa er att höra trallen. Det är dock så mycket anstötligt i honom, att jag ännа skäms. Men ett par af de tjugosju verserna kan jag väl i Guds namn låta höra, då visan i alla fall är så vidt ute förut. Melodien är rätt rörande, och sången börjar, så sant jag är en prima syndare, på detta viset:

»I Januari måne omkring den trettonde
Blir riksdagsmannen nyter och börjar på att le;
Ty då så får han dra'
Te' Stockholms stora sta'
Och säga åt ministrarna: ta pengar, bara ta».

* * *

Så får han dricka toddy, så näsa blifver blå.
Och på teatern får han mä glada töser gå.
I bakis sen så bra
Hörs farbro' gäspa »ja!»
Till allt hvad herregökarne i kammarn vilja ha.

* * *

Han sliter ej opp truten med tal mer än han tål;
Han säger bara »ja!» eller »nähä!» eller »skål!»
Han mår liksom en kung,
Han blifver trind och tung,
Och si, kalaset tages ej ur hans egen pung.
Sjung trallalalalej, sjung trallalalalej,
Tjo hej för farbro' Månsson, i evighet tjo hej!»

Ä'ke det ena sakramenskade pojkar till att vara oförskämda? Det är nästan en evinnerlig skam att bara vara far åt dem, när de äro så fulla af rödglödgade synder, att de kunna dikta och sjunga på det förskräckliga viset om en af landsens fäder. Det var minsann inte underligt, att grannhäradsborna blefvo besatta och gåfvo oss smörj, när vi kommo dit upp på marknad efteråt.

* * *

Så har jag vidare ett annat inte stort bättre experiment af dem att omtala.

Vi hade några söndagar å rad profvande orgelnister här i socknen, hvilket var trefligt nog, fast det frestat orgelverket utaf kattsingen.

Om den ene »profoljenisten» hade det sports, att han skulle vara så vådligt granner att se uppå, att vi aldrig skådat maken, och detta rykte förskräckte pojkarne, så att de inte visste sin eviga råd. Ty de befarade naturligtvis, att de inte skulle få ha sina flickor i fred, om han komme att få platsen. Och det kunde de kanske inte ha så orätt uti.

Nå, han kom på lördagen och gick, som vanligt är, upp i kyrkan, och stämde verket och gjorde det perfekt till dagen därpå.

Men hur pojkarne nu vändes med det, antingen efteråt på kvällen eller när stöten på söndagsmorgonen öppnat dörren för att otteringa, så hade några af dem kommit in på läktaren och till orgelverket, på hvilket de med någon slags fin, lång och hufvudlös spik böstat ner två eller tre trampor i pedalen, di kallar'n, eller det där verket, som orgelnisten sparkar uti, när det skall låta starkt och fylligt.

Så kom söndagen, och kyrkan blef, förstås, proppande full innan samringningen. Den vackre satt på sin höga pall samt såg fin och vådligt prudentlig ut, och flickorna vände sig om och sträckte halsarne och tittade och myste

och blurade och snörpte med mun och rodnade såsom de bruka göra, när de tänka lägga ut giller för en stackars oskyldig karl. Och vacker var orgelnisten, det är inte tu tal om det, rödletter och ljuslagd och trindvuren som en liten apostel.

Så kom pastorn ut i altaret och skulle döpa ett barn, gubevars. Och det gick ackurat sin gilla gång, ända till dess han fått fatt i det lilla pyret, och skulle gifva det namn. Då blefvo vi förstås alla nyfikna och skulle höra efter hvad Sven i Mogården — för det var hans barnunge — skulle kristna flickan till.

Just vid det momanget tänkte orgelnisten, att han skulle gifva den gamle tramparn en liten väckare, ifall han gått undan, och så ringde han något föga på honom.

Orgeltramparn stod naturligtvis utanför sitt bås i tornförstugan och snusade med pojkarne, och när dessa fingo höra pinglandet, blefvo de tvärt tjänstvilliga och sa' med en mun:

— Kors för tusingen, nu vill han ha väder! Vi ska' hjälpa er ett grand!

Gubben hann inte hålla dem tillbaka och säga att de skulle vänta tills det ringde därnäst, förrän pojkarne vräkte sig på tramporna och knyckte ner dem i ett tempo.

Många spektakel och stollaforor har jag varit med om i min dag, men knappast något besattare än detta.

Det var just, som sagdt, i samma vefva, som pastorn fått fatt i en tös för att gifva henne namn, då orgelnisten ringde, och precis som pastorn doppade ner näfven i dopfunten, började orgelverket illhoa som om domen kommit.

Det var en grof dunderbas och en något finare, men de stämde inte med hvarandra, utan det lät sämre och inte bättre än ett sprucket bälgaspel eller dylikt.

Pastorn blef verkligen så förskrämd och altererad, att det var på ett hår när han tappat den lilla flickan, och han skulle bestämdt gjort det, om inte stöten, som stod bredvid

och höll handduken, slängt denna och skyndat fram till hjälp och stöd.

Så började barnet gallskrika, och pastorn att vifta och hota med handen uppåt läktaren.

Men det halp inte.

Pojkarne trampade på, så att de höllo på att spränga bälgarne, och bölet fortfor allt rysligare, fastän orgelnisten,

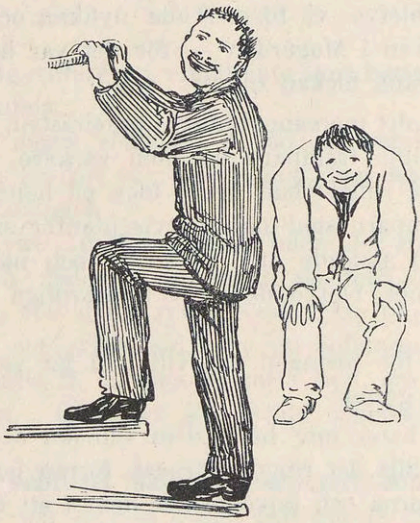

på hvilken hvartenda hårstrå rest sig af förfäran och blygsel, sprattlade och sparkade i pedalen såsom ett vilddjur.

Vi visste inte hvad vi skulle tro, och det var inte underligt, att ett par eller tre gummor dånade af, ty hemskt och vådligt lät det. Faddrarne var ock stor synd åt, ty de visste inte antingen de skulle stå kvar där framme eller springa sin väg.

Men rätt hvad det var, läto pojkarna bli att trampa och så blef det tyst förstås, så att döpandet kunde gå för sig till slut.

Bå' orgelnisten och vi sansade oss ett grand, och han

sprang in i verket för att titta efter felet. Men då han ingenting såg till, trodde han väl, att det var nå't tillfälligt fel, som orsakats af kölden och som gifvit med sig till sist. Alltså ville han i behörig tid draga till med ett preludium. Men innan han fick fingrarna till tapplorna, klämde de sabla basarne på i samma sätt som förut och bröto ner hela tonskapelsen för honom, så att det blef den rysligaste låt, som någonsin försports i en kyrka.

Det blef ingen annan råd än att låta orgeln tiga, och den stackars karlen fick draga till att sjunga i stället. Men det gick måntro inte så bra för honom, ty om man tar hvar och en till sig själf, kan man allt föreställa sig, hur pass stämd han kunde vara.

På aftonen blef där undersökning af orgeln och då blef knepet uppdagadt, fast det var fint gjordt och utluradt.

Orgelnisten trodde, att det var en tillställning af hans medsökande, men vi, som kände våra pojkar, visste nog attan, hvem som böstat i nubbarne uti pedalen, fast vi ingenting sade.

Men vi botade de gudsförsmädarne, och dem till straff och varnagel gåfvo vi just den orgelnisten rösterna, och de fingo sota för sina brott, när han kom och började nypa fästmör till höger och vänster ifrån dem. Sådant bet verkligen på dem och väcktc dem till besinning, när ingenting annat syntes hjälpa.

När Bom var på »treater».

Gamle afskedade korpral Nöjd och sonen hans, granadör Bom, hade kommit ner till sta'n för att köpa hem sina julagrejor, och det vet man, att ett sådant affärsföretag är nästan det viktigaste en människa ger sig i ihop med under hela året.

Ett vådligt helgon skall väl ock den landtman vara, som icke vid ett så högtidligt tillfälle tar sig en knaber eller två, och månget blått band har äfven, gunås, blifvit förorenadt, när bäraren skolat köpa sin julafisk.

Jesses, det blir ju inte jul mer än en gång om året!

Nöjd och Bom voro emellertid inte hvarken helgon eller blåbandister, utan vanliga syndare, och därför begaf det sig, att de fram på eftermiddagstiden befunnos sittande vid ett bord på stadshuset.

Nöjd började redan att bli lifvad, och när han det blef, hade han för vana att skrika, härja och regera som om han haft att kommendera en halftropp rekryter. Och samma takt hade sonen också i sig.

— Skrik inte så förbålt, när du pratar, gubbe. Här ä' vi inte lomhörda! snäste kyparn.

Men den uppsträckningen retade Nöjd, så han rynkade ögonbrynen och började att i sitt sinne fara efter kyparns argesta.

Rätt hvad det var, hviskade han till sonen:

— Är du kveck i bena, Bom?

— Som en lärka i vingarna, far lelle, svarade pojken.

— Nå, ränn då fram den ena skånken och fäll omkull den där krankelhanen, när han går förbi med kaffebrickan, som han nu dukar opp! log gubben.

Bom var minsann inte sen till det, utan då kyparen med den väldiga brickan öfver hufvudet kom i närheten, visste han inte ordet om förrän han låg där pladask och framstupa på källargolfvet. Och det gick så kvickt och

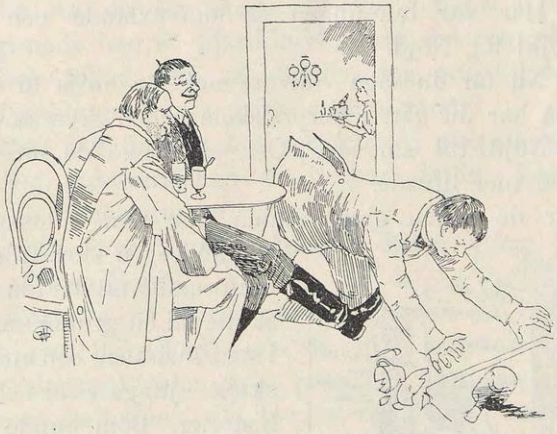

med sådan fart, att kaffekannan singlade bort och utgöt sig öfver hufvudet på själfva stadsfiskalen, som händelsevis kommit in, och gräddsnipan for i synen på ingen mindre än nämndemannen i Tranhult, hvilken satt vid ett annat bord och kråmade sig.

Man kan tänka sig hvilket elände det blef. Stadsfiskalen vrålade och hotade kyparen med lifstidsstraff, och nämndeman steg upp, gulhvit i ansiktet och skriade:

— Vet I kanske inte hvem ja' ä'!

Där blef ett hissnesamt lif inne i stadshuskällaren.

De landtbor, som voro där, och de voro inte få, på-

stodo med nämndemannen i spetsen, att alltsammans var en anläggning mot dem och ett uttryck af stadsboarnes vanliga oförskämdhet emot »modernäringens» idkare, och det var som på ett hår när, att det hela hade afslutats med ett allmänt slagsmål.

Men stadsfiskalen uttryckte som sin mening, att det var en olyckshändelse. Ty ingen hade sett den unge Boms mandat.

Till slut satte sig också de stolta böljorna, men då hade stadsfiskalen nästan skrikit sig fördärfvad och hes för de närmaste fjorton dagarna.

— Här var hundingen så omväxlande och trefligt! Skål pojk! log Nöjd.

— Nu får du säga »du» te mej, för om ja' är ett grand äldre, så har du gått i korpralskola och ä' kveckare i bena! fortfor Nöjd till sin son. Och så ducko de brorskål och vordo än mer lifvade.

När de sedan gingo dädan, fick Bom minsann i förstugan se en stor affisch, som omförmälte, att där om en stund skulle bli en gruflig muntration i stadshussalen, och att en herre skulle sjunga visor och berätta historier. Bom kunde inte stå emot det där.

— Kan I låna mig lite pengar, far, så får jag gå upp på treatern en vändning!

— Ja vars, men dröj inte för länge. Här har du en krona!

— En krona! Hur långt in i helsefyr tror du att ja' kommer mä' den!

— Hur långt vell du då?

— Jo, ska' dä' va', så ska' dä' va' rejält! mente Bom.

— Nå, här har du fem! Då vet jag, att du måtte väl komma åtminstone till främre gafveln! röt gubben.

Se'n kommo de öfverens, att gubben så fort han blef i ordning skulle traska af i förväg. Bommen trodde att han skulle hinna honom efter han var så kvick i benen. —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Aldrig hade stadsborna haft så roligt på någon soaré som den kvällen.

Den resande vissångaren hade inte väl sjungit en vers förrän Bom gaf sig till att stampa och slå sig på knäna och ropa:

— Dä' va' då den värste hälseke, som går i två skor! och så grinade han så hjärtinnerligt, att det rungade i hela salen. Och folket, som såg honom, tog ock till att grina och själfve borgmästaren grinade allra värst.

— Ska' jag föra ut karlen? frågade en poliskonstapel.

— Nej, gubevars, han är ju bara löjlig. Låt honom vara! sa' borgmästarn.

Och allt efter som konstnären sedan sjöng eller berättade, skriade Bom:

— Kors en så'n attanalning! Jesses, ja' menar att karlen ä' rent förbaskad — hi hi hi! Jag grinar ih'äl mig. Han är ledigare i truten än en präst, och har värre galepenne än klockarn, ha ha ha! Dä' här va' värdt minst tre reksdaler!

På det viset gick han på och klappade i händerna och ref sig i hufvudet. Publiken applåderade och jublade, så att svetten lackade af hvarenda själ, och konstnären sjöng och regerade och gjorde krumsprång, så att han rent kunde spränga sig, så glad var han. Ty han trodde, att det var åt honom folket gladdes så svårligen.

— Förbaska mej, om jag haft så roligt eller varit med om värre spektakel på mången god dag! pustade borgmästaren, när han se'n gick ner för trappan.

Bom blef bjuden på punsch och annat godt af flera stycken, när soarén var slut, så han var alldeles föryrad, när han till sist knäckte i väg på hemhållet.

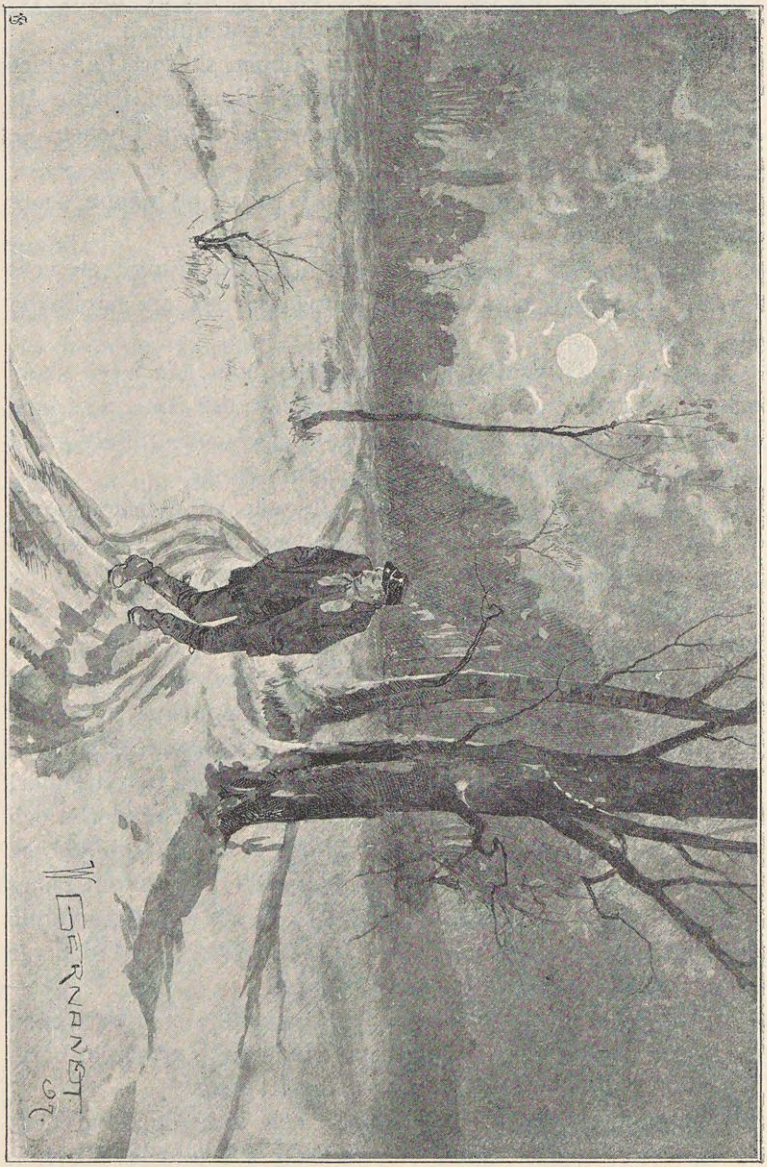
W. GERNANDT
97.

Då han gått vid pass en half mil och kom in i Kullarps mörka hage, fick han höra något plumsa och ryta och svära i ett kärr, som ligger där vid sidan af vägen.

— Är du skam eller spöke eller en oxe eller hvem är du? skrek Bom, ty han var inte buskablyg den kvällen, ska' jag säga.

— Nö-ö-ö-jd ä' ja'! svarade en anfådd röst från kärret.

— Jaså, jaha! Ä' du nöjd, så ä' ja' nöjd och belåten också! skrek Bom och gick vidare och trallade:

»När du ska' ut å fria,
Så ta dig ej en gammal mö!»

Han tänkte inte på, att det var far hans, som gick i fyllan och vadade i kärret, så pass var han förvriden utaf punschen och »treatern», utan han gick hem och satte sig vid spisen och somnade bums.

Om en timme kom Nöjd efter, våt som en tupp och ilsken som ett vilddjur, och han hade inte väl fått se Bom sitta där och snarka, förrän han gaf honom en örfil, så att granadören slog i golf som en torsk!

— Ä' du nöjd och belåten med den du? röt gubben.

— Jaså, var det I, som var i kärret? Ja, då ä' ja' nöjd! snörflade Bom och kastade sig på sängen.

Gubben ville ge sig på honom om igen, men käringen afstyrde det.

— Jag kan spricka, när jag tänkter på att den lömmeln lurade ifrån mej fem kronor för te' å' gå på »treatern»!

— Har I vatt på »treatern», far, eller hva' säjer I? lallade Bom i halfslummern.

— Ja, Kullarps kärr! skrek Nöjd och stampade i golfvet, så att vatten och dyjord yrde omkring stugan.

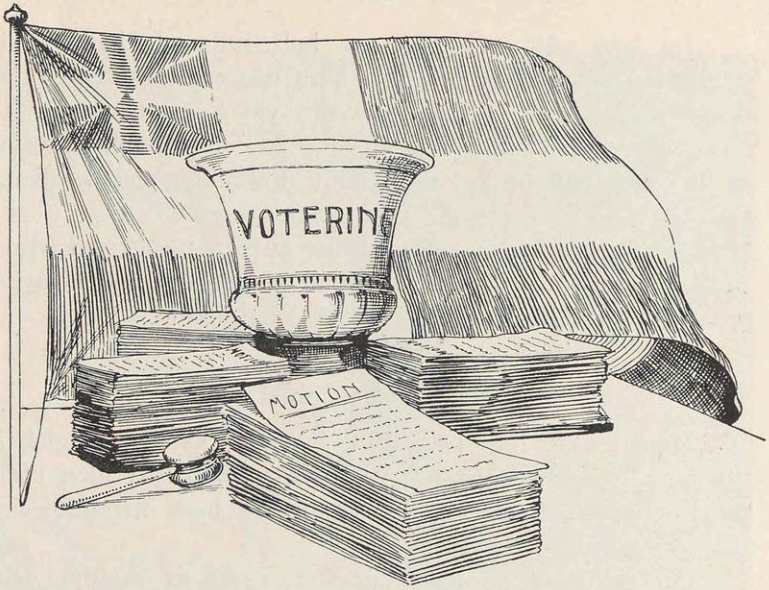

Lockout.

Just nu har jag för afsikt att tala om någonting lärorikt och någonting, som kan gifva sparsamhetsvännerna inom riksdagen ett utomordentligt bra uppslag. Jag skall gifva dem idéer till motioner, som ska' låta tala om sig i hela den civiliserade världen, till motioner, hvilka därest de med allvar och kraft drifvas igenom, skola lösa en hel del af den sociala frågan och med ens krossa all byråkrati i hela landet.

Detta låter ju någonting, sa' han, som trampa i klaveret. Det förundrar mig blott på denna stunden, att ingen af riksdagens andra snillen, att ingen af de politiska stjärnorna af första eller andra ordningen, att inte ens något af

de högt skinande ljusen på Stockholmsbänken någonsin under tidernas lopp kommit på dessa tankar, utan att de först skulle födas hos det enkla men öfver all höfva kristliga folket uti Fånö socken.

Dock det är ju så, att en tanke föds till lif, när tiden behöfver den. Och sedan kvittar det ju lika, om den födes under en hundskinnshätta i Fånö eller under en sextonkronors »stukis» i Stockholm.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ja, saken var den, att det under hela eftersommaren rådt sorg och stort bekymmer i Fånö.

Hela skördeanden igenom gingo gubbarna i socknen omkring på sina åkrar och sågo slokörade ut. De hängde ner skallarne och runkade på dem och grunnade och grunnade så att de kunde sig fördärfva.

De sörjde likväl icke och voro ledsna i följd af några ogynnsamma skördeförhållanden. Ty de hade fått stor välsignelse af både korn och kärna.

Nä, gubevars. De hade fått fullgod skörd, och när nu för öfrigt alla landtmannaprodukter, undantagandes kaffe, stiga så besattandes i pris, borde ju Fånöborna egentligen gått och trallat på sina tegar eller dansat polska och varit som folk.

Men det gjorde de inte. Utan de bara suckade och stönade och menade på, att landets författningar voro sådana, att de rent af fördärfvade riket i längden.

Hvad var det då, som på det viset tryckte Fånöbornas sinnen och jagade dem till förtviflans branter?

Joho, godt folk, det var inte mer och inte mindre än det, att de omsider kommit under fund med, att deras småskollärarinna tjänat församlingen uti fem år, och att hon nu hade rätt till — femtio kronors ökning å lönen.

Det var detta, som pressade de stackars Fånöborna till marken. Hvar de gingo och hvar de lågo, sutto eller stodo, på fält, i loge, i bönehus eller hos sina kvinnor, jämt och samt red dem lärarinnan och de femti kronorna såsom en mara.

— Allri' ä' dä' annat än te' å kasta ut penga te' onötta! suckade de och brydde sina hjärnor, huru de skulle kunna komma ifrån saken.

De skickade deputationer till lärarinnan och sporde, om hon inte ville vara tålig och låta sig nöja med det gamla arfvodet.

Men det ville hon inte.

— Allting ä' dyrare nu, och jag behöfver mitt! svarade hon.

Då blefvo Fånöborna rasande i sina sinnen och öfverlade, om de inte kunde komma på henne med något fel i lära och lefverne. Men inte heller det gick för dem.

Rätt så kristliga de voro, legde de till och med pojkar att söka kyssa henne för att få något att sprida ut om hennes vandel. Men hon slog omkring sig med parasollen och värjde sig kvinnligen mot Fånöpojkarna. Inga upptänkliga knep hjälpte alltså, och det såg djädringen så mörkt ut att kunna rädda de femtio kronorna.

Gubbarna voro förtviflade. Men när då nöden var som störst, fick skolrådsledamoten och friförsamlingsmedlemmen Kalle Bengtson ett tu tre en lysande idé.

— Vi säga upp henne; församlinga ä' ju inte vigd vid henne te' evig ti', tänkte han en kväll, när han gjort sin aftonbön. Och när han fått den tanken, blef han så skrofglad, att han höll på att krevera samt gaf sig ingen ro förrän han delgifvit de andra ledamöterna, undantagandes prästen, detta enkla, men verksamma knep.

— Den ingifvelsen har du af höjden, Kalle! Vesst går dä' för sig! Vi säga opp henne och annonsera platsen ledig med den gamla lönen. Så få vi en ny och reda oss med henne i fem år tills ho' ska' ha förhöjning. Gu' välsigne dig, Kalle. Vi byta om lärarinna hvart femte år och behöfva på det viset allri', öka nå'n lön. Hej, dä' var knepet! Utå' höjden ä' dä' kommet!

Och skolrådet, undantagandes prästen, var såsom pånyttfödt.

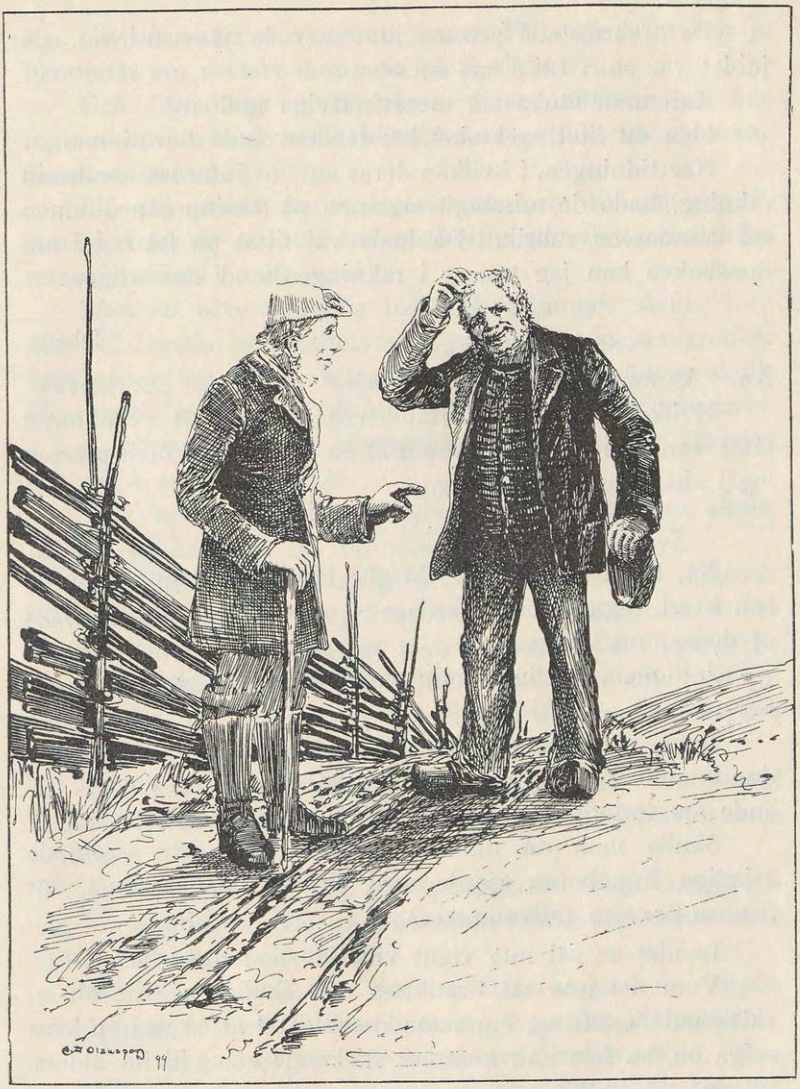

Jaha, mina vänner, när tiden var inne, drefvo de igenom, att lärarinnan, den arma, som i fem år släpat med deras illbattiga och föga snillrika afföda, blef uppsagd från platsen.

De öfverröstade prästen, annonserade tjänsten ledig, och jublet var stort uti Fånö socken.

Kan man tänka sig mera knifviga gubbar?

Men ett litet spektakel hände dem ändå härutinnan.

När tidningen, i hvilken deras annons infördes, sände sin räkning, hade de misstagit sig inne på tidningsexpeditionen om annonsens rubrik. De hade väl tittat på fel rad i annonsboken kan jag tro, ty i räkningen stod sannerligen:

»Skolrådet i Fånö. Dbt.

An. Annonsering efter en racetjur ..... 6:50»

Hvilket gjorde att Fånöborna trodde, att redaktören efter vanligheten blifvit besatt af en ond ande. Men prästen log i sitt apostoliska skägg.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, hvad finnes det då för lärorikt i denna historia, och hvad gagn kunna riksdagens sparsamhetsvänner hafva af densamma? frågar ni.

Jojo men, det finnes minsann mycket att stanna för i den här texten.

Inom vårt arma betungade land härjar, gunås, en hejdundrande skock tjänstemän, hvilka efter vissa snabbt flyende års förlopp ska' ha ålderstillägg, di kallar't.

Skulle man då inte kunna göra med dem såsom de kristliga Fånöborna gjorde med sin småskollärarinna, när hennes år voro fullkomnade?

Landet är väl inte vigdt vid tjänstemannen heller.

Vore det inte ett bra knep och skulle det inte bli en välsignad besparing, om man knäckte till att säga upp hvar eviga en, så fort han kommer stickande och vill ha ålderstillägg.

Vore det inte rättfärdigt! säger ni.

Ja, inte kan jag egentligen afgöra den saken, ty någon så värst framstående lärofader eller teolog eller moralfilosof är jag inte. Men det vet jag, att intet folk på jorden håller

sig för att vara så rättfärdigt som Fånöfolket, hvilket ju handterat sin småskollärarinna på det viset.

Och för öfrigt tycks någon vidare rättfärdighet inte ingå såsom en nödvändig ingrediens i politik och ekonomi. Snarare tvärtom.

Ty allt sedan parlamentarismen kom till och prygelstraffet kom ur världen, har rättfärdigheten flytt och träffas numera sällan i detta land.

Men en öfversvinnelig lust och gamman skulle det i alla fall bereda oss skattetyngda och dignande landtgubbar bara genom att skåda, huru långnästa tjänstemännen skulle bli, om vi, när de begärde ålderstillägg, grinade och svarade:

— Stopp, gubbar! Härmed säga vi upp er ifrå' tjänsten och det i vettnes närvaro.

Hur helsefyrs rytande lejon de än annars äro, skulle de allt mjukna, om de träffades af sådana karlaord.

Och inte vore det farligt att säga det heller. Tjänstemännen kunna ej skrämma oss med en strejk, ty här finnes tusende sinom hundrade att taga i deras ställe. Det synes bara en länsmanssyssla blir ledig. Jesses, till och med juridiska doktorer eller andra djädriga lärdomskarlar, som tro sig gå utanpå hela gudomen, kan man få till länsmän.

Det vore alltså inte ett tecken riskabelt, om vi rätt ställde till med en sådan där lockout, hvad tjänstemännen beträffar.

I dessa viktiga och maktpåliggande frågor rådgjorde jag här om dagen med ett par karlar, hvilka rätt så när hade blifvit riksdagsmän i höstas.

Johannes i Sölje sa', att han tänkt något i den vägen och beklagade blott att han inte tog fram det vid valmötet.

— Anagga, att jag inte talade om den här saken. Men en blir så konfyser, när en ska' ge sina löften, lät han.

Och Sven i Skräflinge utlät sig på följande sätt:

— Vesst hundingen ska' tjänstemännen sägas opp, när di vell ha ålderstillägg eller annat tillskott till sina löner. Dä' vore inte mer än rätt åt dem för deras djädrighet. Åt

helsefyr mä' dem! Eller ä' dä' rimligt, att ju äldre och stummare och dummare och fulare och odugligare de bli, ju större löner ska di ha? Dä' ä ju emot naturen! Att inte riksda'n har tänkt på dä'! Tvi den dålige en så'n riksdag! Och Sven spottade och glodde så skarpt som en general samt svor och fördubblade sig på, att han skulle köra vår riksdagsman att väcka motion om uppsägning af alla tjänstemän, som ville suga landet på ålderstillägg.

— Gör han inte dä' — slöt Sven — så är han evigt olöckelier och såld under synden.

Det ser därför ut, som skulle det stunda svåra dagar för byråkratien. Psalmsångarens profetia, »förminskas skall ditt välde, du grömme Antikrist», tyckes vara på väg att gå i fullbordan.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Vägsyn	Sid.	3
Källarmästaren i Skrikebo	»	9
Löftesbrytarens straff	»	16
»I vettnes närvaro»	»	23
Amerikanska björnen	»	30
Han »slog» sig fram	»	36
Fårakullsdramat	»	43
Ett öfverdådigt valgille	»	50
Massage	»	56
Otur	»	63
En skinande nämnd	»	69
Måla-Svens omvändelse	»	74
Fördärfvad andakt	»	81
I potatisgraf	»	88
Trolofningen i Ormeshult	»	96
Aftonsol	»	103
Galen medoksin	»	109
Den gamle Skolkarlens straffpredikningar och bibelförklarningar	»	115
Svag patrull	»	128
Krokiga ord	»	135
Per Israelssons skinnväska	»	141
Två martyrer	»	148
Anders i Karlshult	»	154
Nämndemannens brylå	»	161
Manne på Mosastånnan	»	167
En tulldebatt i Skvaltaby kvarn	»	174
Vedergällning	»	180
I valtider	»	187
Förlorade »bataljer»	»	193

Spökelset i Fästampen ..... Sid. 199
Vedernamn ..... » 206
Gamle Hägg ..... » 212
Blåsippa ..... » 220
Lätta bröllopskläder ..... » 226
En riksdagsmannakandidat ..... » 233
Pila-Jöddens porträtt ..... » 239
En häradsfriare ..... » 245
Ett valknep ..... » 252
En upplyftad kommunalnämnd ..... » 258
Kyrkostötsval i Halla ..... » 265
Kuggade i pröfningen ..... » 272
Ett famntag ..... » 278
Sven Stutasprängare ..... » 284
Hur Kalle på Nabben friade ..... » 291
Tidens tand ..... » 297
Klockstapelsmålning i Gnidarum ..... » 304
En rådmans lif på landet ..... » 311
En ätaretrio ..... » 317
En filur ..... » 325
Nämndemannens herdestund ..... » 333
Hur Jonas i Slankemåla blef väckt ..... » 340
Skolprästen i Högakull ..... » 346
Indiansommarfröjd ..... » 352
Ett interview med Johannes i Snufvebo ..... » 359
Två julklappar ..... » 366
Kyrkovärdens syn i nyårsottan ..... » 374
En oskuld ..... » 380
Stina på Gården ..... » 387
Ett nytt tabernakel i Vernamo ..... » 394
Mossros ..... » 400
Inför afgrundsfursten ..... » 406
Mor Inga Lisa och Fyllerydsgubbarna ..... » 411
En självmördare med otur ..... » 419
Ett litet misstag ..... » 425
Om männens grymhet och synd ..... » 432
Skälleboiternas tjufvajakt ..... » 438
Moratorium ..... » 446
En lärd disputation ..... » 451
Klangens Malena ..... » 456
Fjärdingsmannens serenad ..... » 462
Slagsmål och kärlek ..... » 469
Farliga saker ..... » 475

Höst ..... Sid. 483
Gästgifvarens fula knep ..... » 490
Integer vitæ ..... » 496
Glädjekransar och sorgedok ..... » 503
En rasande man ..... » 511
Godsherrns festmåltid och torparns kalas ..... » 516
En politisk debatt i Snufvebo ..... » 523
Pojkaenfald och kvinnolist ..... » 530
Rekrytering ..... » 538
Hvad orätt fås med sorg förgås ..... » 544
Bönhörd ..... » 551
Patron Snuselin och jag på äfventyr ..... » 558
Aftonfrid ..... » 572
Stolla-Greta ..... » 581
Krigiska vindar ..... » 589
»Te' våren!» ..... » 595
Ett tidningsbolag ..... » 601
Teologi och kärlek ..... » 609
På jakt ..... » 616
Hvart vägskatten tar vägen ..... » 622
Ryttarbragder ..... » 629
Ett klockbyte ..... » 635
Ett pojkstreck ..... » 643
Ett sorgebarn ..... » 650
Västragårds guldbröllop ..... » 657
Handelspatronens pröfningsstund ..... » 664
Två bofstreck ..... » 670
När Bom var på »treater» ..... » 676
Lockout ..... » 682

Innehållsförteckning öfver Gernandts Folkbibliotek I, II, samlade allmogeberättelser af Gustaf af Geijerstam.

FÖRSTA DELENS INNEHÅLL.

Hur Lars Anders och Jan Anders byggde gärdsgård ..... Sid. 7
Undantagsgumman ..... » 23
Förbrytare ..... » 46
Snövinter ..... » 69
En förolyckad ..... » 95
Ute i skären ..... » 122
En mörderska ..... » 167
Ensamhetens gåtor ..... » 176
Det som aldrig blef sagdt ..... » 190
Enstöring ..... » 202
Skeppsbrott på Östersjön ..... » 215
Ensam i Stockholm ..... » 225
Petter med ögat ..... » 299
Familjen på Skogerum ..... » 337
Mor Lenas pojke ..... » 395
Tidnings-Kalle ..... » 439
I Snön ..... » 451

ANDRA DELENS INNEHÅLL.

Karin ..... Sid. 3
Fadermord ..... » 24
Sista resan ..... » 118
Fem kronor ..... » 137
Ett resultat ..... » 143
För att lära sig något ..... » 155
Bort ..... » 162
Huru tjugo man fångade två hvalfiskar ..... » 210
En episod från skären ..... » 221
En smålänning ..... » 232
I gamla dagar ..... » 252
Stilla död ..... » 258
Fattigt folk ..... » 260
Det yttersta skäret ..... » 265

UNIVERSAL BIBLIOTEKET

Ett Nationalverk!

På det Gernandtska förlaget utkommer i rask följd:

Samlade Romaner och Berättelser

af

AUGUST STRINDBERG.

Utgifves i omkring 50 häften, fördelade i 4 band, à 40 öre pr häfte.
Band och omslag komponerade af NILS KREUGER.

Den svenske författarens ställning inom världslitteraturen visas bäst af den storartade upplaga af Aug. Strindbergs samlade skrifter, hvilken f. n. är under utgifvande i Tyskland.

Utgifvaren, den bekante kritikern Emil Schering yttrar:

"Ibsen och Strindberg kommer man en gång att säga i världslitteraturen, så som man nu säger Goethe och Schiller."

Fullständigt utkommen! Finnes hos alla bokhandlare!

Komplett i två band.

Del I. Pris inb. kr. 5, hft. kr. 4: 50. Del II. Pris inb. kr. 4: 50, hft. kr. 4.

Samlade Allmogeberättelser

af

GUSTAF af GEIJERSTAM.

Med förord af **Jonas Lie.**

Rikt illustreradt af

Albert Engström, K. Stangenberg och **C. A. Olausson.**

Ur ett bref från Jonas Lie till förf.:

. . . . hvad jeg med mere Sikkerhed tör forudsige, det er, att disse din Kunsts Verker i saadan Folkudgave vil vandre indover den norske Leseverden, som en af de egteste og intimeste Kelder till Kundskab om vort Broderfolks Liv og Tenkeset, og som saadan efter handen havne i vore Folkbiblioteker.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag, Stockholm.

För ung och gammal.

I Det Fria

Sagor och Berättelser af

CARL EWALD.

Bemynd. öfvers. af **Hellen Lindgren.**

Pris Kr. 1: 75.

När man börjat läsningen, slutar man icke gärna förrän man kommit till det sista bladet, och när man lägger boken ifrån sig, sker det med den tysta föresatsen att läsa den om igen. Nya Dagl. Alleh.

— likna de bästa af den odödlige H. C. Andersens sagor — vare detta nog sagdt. Arvika T.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

Nytt af Jacob Hilditch

I Skuggan

BERÄTTELSER

Auktoriserad öfversättn. af KARL HEDBERG

Pris 3 Kr.

Ur pressens omdömen:

"Hilditch är en af vårt broderland Norges mest framstående författare. Öfversättningen är utmärkt väl gjord." *A. T.*

Det fins här en ansats i samma anda, som då Dickens skref sin Oliver Twist.

C. & E. Gernandts Förlags Aktiebolag.

Från Gernandtska förlaget har utkommit:

Efterlämnade Skrifter

af

KARL AF GEIJERSTAM.

Med en inledning af **ELLEN KEY.**

Stor elegant volym med omslagsteckning af **NILS KREUGER.**

Pris Kronor 3: 50.

I en längre varm och sympatisk artikel i Sv. Dagbl. skrifver Professor Levertin:

Dessa Karl af Geijerstams "Efterlämnade skrifter" med sin vackra och lefvande inledning af Ellen Key äro sålunda en sista värdefull gåfva från den anspråkslöse, men ihärdiga grubblare, som han var, och den nya boken skall säkert få många vänner.

GUSTAF JANSON

PARADISET

ROMAN. Pris 3 Kronor.

Ur pressens omdömen:

Den första iakttagelsen man gör efter att ha läst ett hundratal sidor i denna bok är att den verkligen är skrifven med en ovanligt underhållande friskhet och oförskräckthet. — Vidare bör antecknas att förf. ofta visar sig som en kraftig naturskildrare; när han talar om cyklonen och skeppsbrottet eller om en vulkanisk eruption på ön, åstadkommer han sidor, hvilka i bjärt och kraftig färgverkan lämna föga öfrigt att önska. Man kan sålunda med allt skäl säga att hans bok visserligen är lofvande, men icke bara lofvande, den är en blandning af äfventyrsroman och psykologi, som erbjuder mycket af intresse och som *framför allt aldrig blir tråkig.* *D. N.*

. . . boken förtjänar att läsas. Den är ett djärft grepp och af mycken originalitet. *Borås T.*

Gustaf Jansons nya bok är en robinsonad med rousseauistiska tendenser, en äfventyrsbok med moral. Den har en fabel, som visserligen icke är ny, men ganska spännande och, åtminstone delvis, mycket väl berättad.

— — skildringen af undergångens fasor är gjord med en stark och lefvande fantasi, en förmåga att sammanhålla, koncentrera och åskådliggöra, som tyda på en verklig berättartalang. Man får af dessa sidor ett verklighetsintryck af lika öfvertygande som gripande art, intrycket af att det är ett ögonvittne som berättar hvad han sett och erfarit, enkelt och okonstladt, men med det upplefdas oförfalskade patos i sina ord. *(T. H. i Sv. Dgbl.)*

Ny Skönlitteratur.

AUGUST STRINDBERG:

Folkunga-Sagan ..... Kr. 2: —
Gustaf Vasa ..... » 2: 25
Erik XIV ..... » 2: —
Samlade romaner och berättelser
40 öre pr häfte.

HILMA ANGERED-STRANDBERG:

Från det gamla och nya landet Kr. 3: —
På prärien ..... » 2: 75
Den nya världen ..... » 3: 50

E. WALTER HÜLPERS:

Linier och Dagrar ..... » 1: 75

MARIA RIECK MÜLLER:

Fjällbyfolk ..... » 2: —

RUDYARD KIPLING:

Många konster ..... » 3: —
Gokral Sitaruns klenod... » 3: —
Soldathistorier ..... » 3: —
Mörker (2:a uppl.)..... » 2: 75

ARMANDO PALACIO VALDÈS:

Syster San Sulpicio..... Kr. 3: —

HELÈNE BÖHLAU:

Modersrätt ..... » 2: 25

CARL EWALD:

I det fria..... » 1: 75

GUSTAF af GEIJERSTAM:

Lyckliga människor ..... Kr. 3: 75
Äktenskapets komedi..... » 3: 75
Det yttersta skäret..... » 3: —
Saml. allmogeberättelser
2 band. pris inb. ..... » 9: 50

KARL A. TAVASTSTJERNA:

Efter kvällsbrisen ..... Kr. 3: 75

RAPHAEL (förf. till »En passionshistoria»):

I dödvattnet ..... » 2: 75

MARIA JOUVIN:

En kärlekslös..... » 1: 75

KARL af GEIJERSTAM:

Efterlemnade skrifter..... » 3: 50

JACOB HILDITCH:

I skuggan..... » 3: —
Främlingar ..... » 3: —

ANTHONY HOPE:

Phroso..... » 3: 50

H. de BALZAC:

Amuletten..... » 3: —
Pappa Goriot..... » 3: —
Kusin Pons ..... » 3: 50
Cæsar Birotteau..... » 3: 50

Stockholm, Kôersners Boktryckeri-A.-B. 1900.

AUGUST STRINDBERG.

Samlade Romaner och Berättelser.

Utgifvas i omkring 55 häften, fördelade i 4 band, à 40 öre pr häfte. Band och omslag komponerade af *Nils Kreuger*. Subskription mottages i hvarje välsorterad bokhandel.

Den svenske författarens ställning inom världslitteraturen visas bäst af den storartade upplaga af August Strindbergs Samlade skrifter, hvilken f. n. är under utgifvande i Tyskland.

Utgifvaren, den bekante kritikern Emil Schering, yttrar:

»Ibsen och Strindberg kommer man en gång att säga i världslitteraturen, så som man nu säger Goethe och Schiller.»

Ur pressens omdömen:

»Den tiden är nu sedan länge förbi, då Strindberg diskuterades med en lidelsefullhet, som uteslöt möjligheten af ett rättvist bedömande och så mycket mindre ett erkännande. Nu åter står han som den utan gensago snillrikaste och ursprungligaste svenske diktare, som vårt land haft att uppvisa under de sista generationerna . . .»

(S. Bl.)

Hvad det Gernandtske Forlag her byder paa hører . . . til det genialeste, der er skrevet i den sidste Menneskealder her i Norden. — — For alle literært Intresserede vil den nye samlede Strindberg-Utgave blive en sand Guldgrube.

(Landtmansposten.)

. . . besitter det genialas alltid bestående värde.

(Wasa Nyheter.)

⚜ ⚜

Svenska öden och äfventyr

Berättelser från alla tidehvarf. Del I, pris 2 kr. 50 öre; del II, 3 kr. Inb. i elegant band, komponeradt af artisten Nils Kreuger, 6 kr. 50 öre. **OBS.!** Lösa permar 1 kr. pr st.

Ur pressens omdömen:

Att erinra om innehållet i Öden och äfventyr skulle vara en öfverloppsgärning, — — — Den bevisar bättre än något annat hvilken själens friskhet och syftningens kraft det funnits och finnes hos den författare, hvars snille bör vara vår stolthet och hvars hänsynslösa ärlighet vår litteraturs föredöme. *(D. N.)*

Förf:s lysande begåfning och distinkta originalitet träder här öfverallt i dagen. Dessa skildringar torde få räknas till det bästa Srindberg skrifvit. *(Borås T.)*

I sin helhet framstår arbetet som ett af de mest ungdomligt friska, käcka och välskrifna diktverk vårt språk äger. *(J. T.)*

»Svenska öden och äfventyr» är kändt som ett af Strindbergs snillrikaste arbeten. På den historiska novellens område är det enastående inom vår litteratur.

(Cimbrishamnsbl.)

Ny Skönlitteratur.

AUGUST STRINDBERG:

Folkunga-Sagan ..... Kr. 2: —
Gustaf Vasa ..... » 2: 25
Erik XIV ..... » 2: —
Samlade romaner och berättelser
40 öre pr häfte.

HILMA ANGERED-STRANDBERG:

Från det gamla och nya landet Kr. 3: —
På prärien ..... » 2: 75
Den nya världen ..... » 3: 50

E. WALTER HÜLPERS:

Linier och Dagrar ..... » 1: 75

MARIA RIECK MÜLLER:

Fjällbyfolk ..... » 2: —

RUDYARD KIPLING:

Många konster ..... » 3: —
Gokral Sitaruns klenod... » 3: —
Soldathistorier ..... » 3: —
Mörker (2:a uppl.)..... » 2: 75

ARMANDO PALACIO VALDÈS:

Syster San Sulpicio..... Kr. 3: —

HELÈNE BÖHLAU:

Modersrätt ..... » 2: 25

CARL EWALD:

I det fria..... » 1: 75

GUSTAF af GEIJERSTAM:

Lyckliga människor ..... Kr. 3: 75
Äktenskapets komedi..... » 3: 75
Det yttersta skäret..... » 3: —
Saml. allmogeberättelser
2 band. pris inb. ..... » 9: 50

KARL A. TAVASTSTJERNA:

Efter kvällsbrisen ..... Kr. 3: 75

RAPHAEL (förf. till »En passionshistoria»):

I dödvattnet ..... » 2: 75

MARIA JOUVIN:

En kärlekslös..... » 1: 75

KARL af GEIJERSTAM:

Efterlemnade skrifter..... » 3: 50

JACOB HILDITCH:

I skuggan..... » 3: —
Främlingar ..... » 3: —

ANTHONY HOPE:

Phroso..... » 3: 50

H. de BALZAC:

Amuletten..... » 3: —
Pappa Goriot..... » 3: —
Kusin Pons ..... » 3: 50
Cæsar Birotteau..... » 3: 50

Stockholm, Kôersners Boktryckeri-A.-B. 1900.